

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

af Povel Juel.

Een god Bonde, hans Avl og Blæring:
bestaaende af Jorden til Ager og Eng at
oprydde, Giødningen merkelig at formeere og
forbedre, Ager og Eng at rygte og forbedre,
nyttig Sæd og Planter at bruge, maadeligt
Jordebrug, nyttig Fæ og Qvæg at fostre

Udgivet år og sted | Publication time and place: Kbh. : J.C. Groth, 1721

Fysiske størrelse | Physical extent:

viii, 131 s.

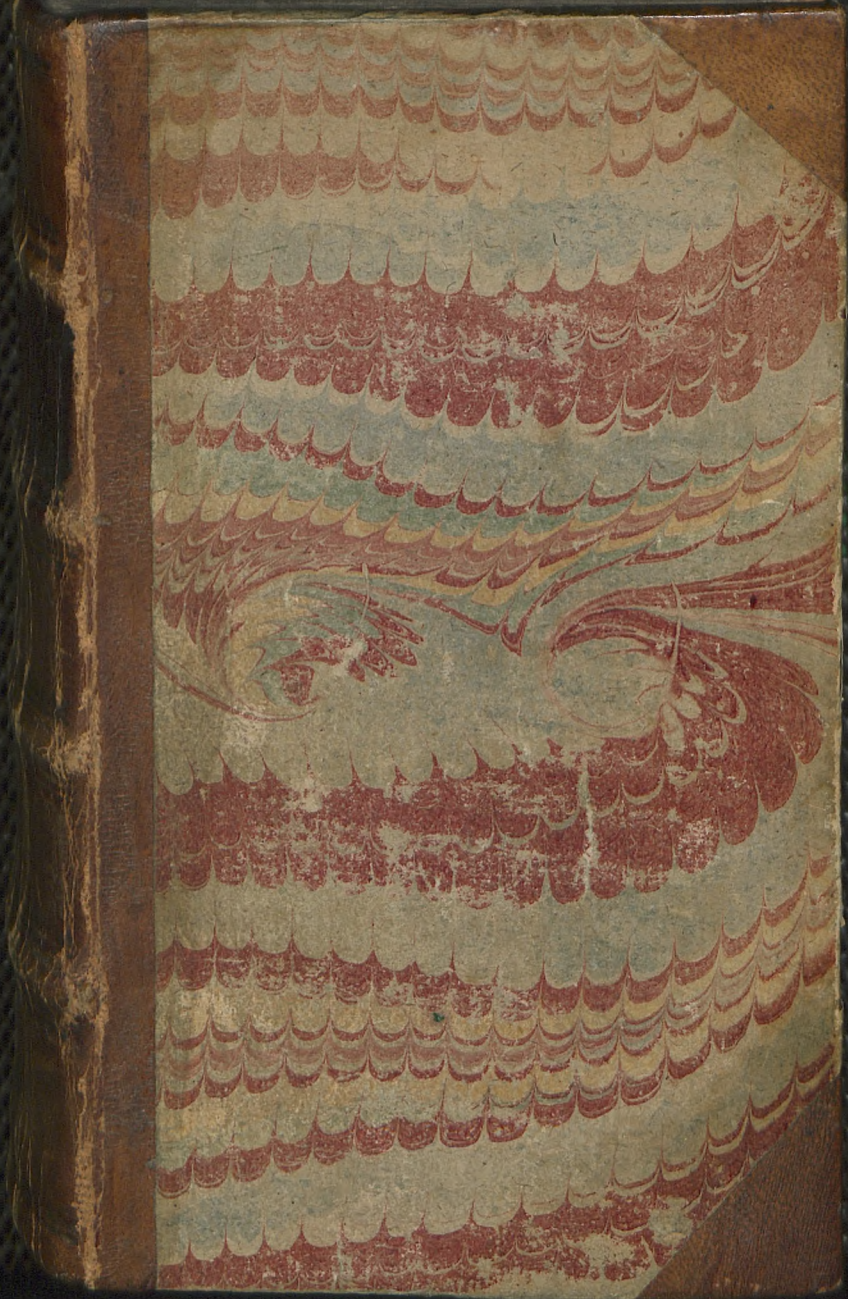
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

1405

DA Bet

462

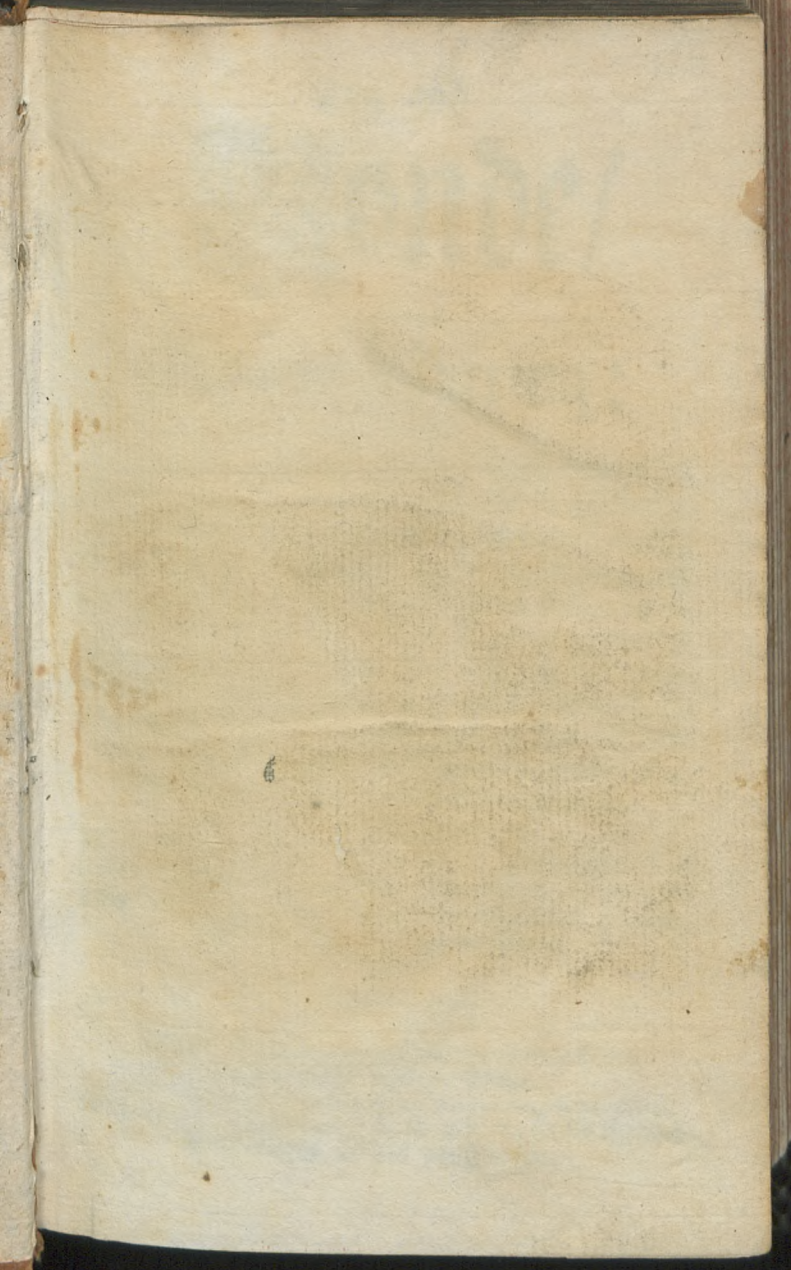
№ 2697. Aa-o

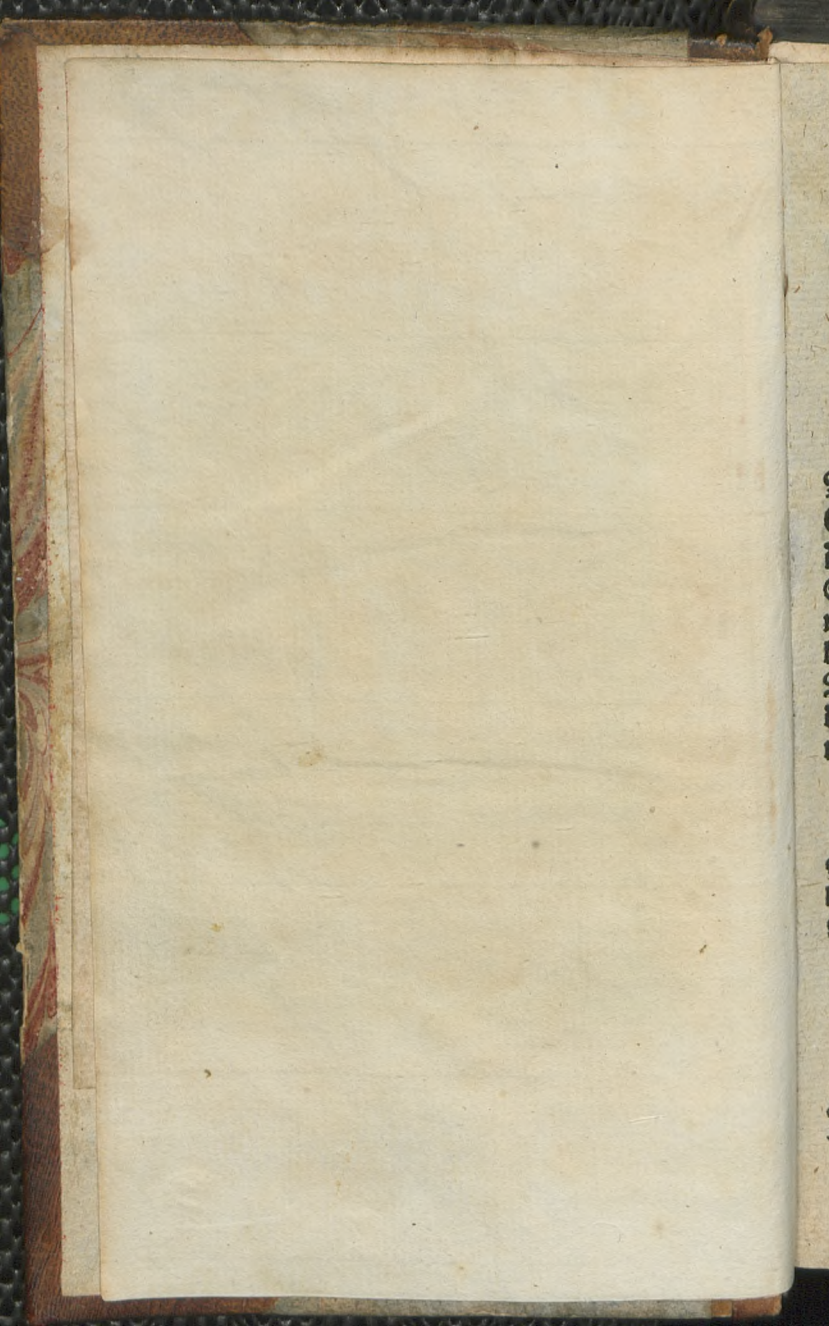

W. H. H. H. H. H.

N. B. Bruen. Bibl. No. 6

En god

Sonde/

Hans

Wyl og Viæring :

bestaaende

Alf Jorden til Ager og Eng at oprindde,
Giødningen merkelig at formeere og forbedre,
Ager og Eng at rygte og forbedre, nyttig
Sæd og Planter at bruge, Maadeligt Fordebrug,
nyttig Fæ og Dvæg at fostre; Item at saae og til-
berede Hør og Hamp, Humle Gaarde og nyttige
Træer at plante og rygte, Dyr og Fugle i manafol-
dighed at tillegge: Item at flende og finde Malm-
rige Malm-Bierge, og andet saadant, hvorved Lan-
dene Aarlig kunde tiltage i Rigdom og vinde i O-
verflodighed, end og alleene ved Giødningss be-
quemme og merkelig Forøgelse,

Meenige Mand i Danmark og Norge, efter enhver Øn-
lighed, baade til en paalidelig Underretning og en ufor-
gælig Nytte, saa vel som formodende Behag og Tjenste,
i muelligste Korthed sammenstrevet
af

Bovel Zuel.

Kongl. Majest. forrige Amtmand over Lister
og Mandals Amt i Norge.

Kjøbenhavn, Trykt hos J. E. Groth, og findes endogså
hos Nicolaus. Fogius paa Børsen.

og Bæring men alt saadant er ikke lige Samning, lige varigt bestandigt, got og i Mængde. I min Ungdom, jeg veed ikke selv af hvad Anledning eller Drift, er jeg geraaden i den Mæring, at den Stand og Mæring, som Gud først haver indstiftet for Menneskene, den Mæring som Naturen og Fornuften leeder de fleste til, og som dette Livs Nødtørst uomgængelig udkræver, maa være den rette beste og bestandigste, hvilkens bestaar af at opfostrer sig og Væge, og at dyrke Jorden, hvilkens Mænting at forblive haver Harens Komme og Erfarenheds følge bekræfter min Eltonsomhed. Og som jeg har haft Lust at ville vide de Videnskaber, som jeg formeente at være alle nyttige, saa har jeg og med en maadelig Flid nogenlunde lærdt de ting, jeg havde Lust til. Der jeg var saavidt kommen frem i Kundskab og Erfarenhed, syntes mig isigennem Betragtelsen at see, at der var mange Handteringer, som seeredede sine Mæstere og Tjenere, men gjorde Landet derved Mæver: At en deel vare uvisse eller ikke varige i deris Brug og for ander lige i deris Nytte: en deel at formindste den nytte Landet af dem skulle have ved deris egen Størhed og Overvegt, og en stor Deel at befodre og tiene Easterne; Derimod saa jeg, at Naer-Dyrkningen og Væge, vil bestandig baade bespliede til Nødtørst sin Bonde og Herve, saa og gjorde Landets menige Indbyggere Formuende, naar den blev rettelig handteret og handhævet. Denne Bonde Mæring er vilis og bestandig, Land albrig blive forstør, og ved Bonden og hans Arvende formeeris baade Folk og Fæ, Klobmandskab og Handwerker, Gods og Penge, Indkomster og Krigsmagten: Den er den almindeligste og første Stand og Mæring og indbringer de største Capitaler for et Land og Rige, saadan Alldom, som er varia, som har sin visse og friske Noed at vore af, og som Fiende, Haand, Aldebrand, Tyve og Overdaadige Mennesker, Storm og Klipper en Land forude, mindre af Landet bortføre med alle: Og som denne Mæring og Handtering er meget stor og almindlig sampt alle Mennesker gavnlig; Saa er det Uimodsigelig, at en liden Forbedring og Formeereelse i den samme jo giver Landet en mærkelig Fordeel hvert Aar, som for Exempel: Der som enhver Kvælsmand ved sin Avllings og Stærings forbedring vander

hver Mark en Rixdaler meere end tilforn, og udi Kongens Ager og Lande vare tre hundrede tusinde Auldinge end hvilket de i det ringeste ere da vandt de Tilfællis Aarlig Tre Hundrede Tusinde Rixdaler, og dersom hver vant fem Rixdaler, som de visselig kunde vinde, naar Auldingen med hviis dertil hører, blev deeven paa den Maade, som jeg agter at forrestille Dem, da profiterede Landet der ved, alleene første Gevinst femten Tonder Guld Aarligen: Kortelst sagt, jeg forstaa ikke bedre end at Ager Dyrkninger og Bondi Børling føder baade Mennisker og tamme Dyr og Fugle: For hvilken Marsag den Wiise og Aige Konge, i Prædicke Bogens 5 Cap. 8. v. Maa have eftertænkt og lært: Et Jordens Dyrkelse gaar over al Ting Og om jeg sagde at denne Konge formede ist Jord og Ageren at dørke er bleven tillige med hans Undersaatter Aig, da foer jeg ikke vild; Thi mand læser, at hand gik sine undersaatter for med at bygge og plante mangfoldige Ager Wiinaarde og utallige nyttige træer, samt med at tillegge Hæ, Ovæg og Heste.

Mand kunde tænke, at Bonden veed best af mange Aars Erfarenhed hvorledes hand skal rygte sin Jord samt anden sin Børling: Item at Agerdyrkningen haves været nogle tusinde Aar i brug, saa at intet videre til dens Forbedring kunde være at lære og giøre; men naar vi seer os om med Erfarenheds Øien, da fejler Tæncken meget i begge deele, thi Bonderne blive gemeenlig ved deris Fædres Sædvane i alle ting, og de fleste af dem dørke ukundighed om de Naturlige Tings Marsager og Tingsteris Natur Kræfter og Virkning, anlediger dem at holke deris Fædres Sædvane og Brugs Maade for at være Ret og God, og i sær at blive ved den Agerdyrkningens maade, som de udi deris Ungdom have lært og er kommen i Bane med; Dersfore er der saa stor Uligged paa Maaden af Agerdyrkelsen, Saa og paa Agerens Frugtbarhed, og mesten for disse tvende Marsageres Skyld alver et Bøggeløst Præstegæld, eller Kirke Sogn en Aig Korn Bøtt, samt anden Jordens Grøde, men et andet, som er i samme Herret, en ringe Bøtt? Jeg kunde opregne mange Exempler, men maa efterlade det, for at undgaa de Uforstandiges og selvlovis Had, I den Hæd vil jeg i denne Bog saaledis beskrive Ager

Der jeg i henseende til Kongens og hans høje Successors i Regeringen Dens Interesse, samt i hensigt til meentlige Underdanerens Tros og Betsfærd, foretoget mig, efter det Pund Gud haver betroet mig, at sammeskreve denne Bog, og derudi besfattet mig at skrive kort og klar, som Læseren, det andre Luthors i fremmed sprog haver læst, vel skal besfinde og bi falde mig udi.

Eftertænk samme Læser, I som elste den almindeligt Betsfærd, og foruftsige Mianne, at jordens Dyrkelse er ligesom bevægelsen i Albet udi samme almindeligt Betsfærd, I, som tillige behage nyttige Videnskaber, have lyst til Ager, Dyrtning, og en god husholdning, I, som saadant er Sindet, siger jeg skal i den Bog finde meget af det i ønske, syndet, lig om en ret Ager, Dyrtning, og I andre, som seer skun til Eder egen Tros og Fordeel, vil uden tvivl vilde mig Tak og Gunst for mit vel-meente Arbejde: I hvilken Formodning jeg skulle entholde mig at insinuere min Siertning med mange Dyd, men i den Stød alleneften venlig beder om dette: At i Fald der noget maatte forekomme i Betragtning, som kunde sonis at være u-nødvendig, eller ugiørlig, eller af ringe nyttighed, Læseren da vilde være tienslig, underrettet, eller Grindret, at alt hvad jeg haver sammenskrevet, og hos hvilken det en findes udtrykkelig mælt, at det er andres Meeninger, er forfattet efter en paalidelig Kyndighed og en u-forsvigelig Erfarenhed, undtagen hvor jeg mælder, at det, allerede, er min Formodning eller Mening: Ogsaa fremt hans Gemyt med bemelte Forsikring vil nøyes, da vilde hand behage, at prøve det i Siertningen, paa det at Bevisningen fandt stille sig ind for Dydene, og Nyttens fattes med Hænderne. I midlertid fandt at jeg af hans Dyd forvente, at hand blivert, saa mig og mit Arbejde bevaagen, som hand grundtellig Mianne fandt, at jeg gjerne vil tiene gemeens bedste, og tillige er hans og hver Dannemands beredvilligste Ven og Tienere.

Skrevet i Kibenhavn den
27. Sept. Aar. 1721.

P. Suel.
I. Cap.

I. Capitel.

Om hvorledes Bøndernes
Siem-Jord, inden Gierdes, best
kand ryddes og forbedres, og hvad
derved fornemmelig er at tage, sær
ved Algerland, og sær ved
Engbond.

Et er Den, som Jord bruger,
nytteligere, at hand forbed-
rer end hand forøger sin A-
ger og Eng. Er Jorden
moeset og blød, paa Nørse
myret, da vil Vandet (efter
Muelighed) ledes bort, eller
demptis, saa Pladsen kand bli-
ve nogenledes tør, enten formedelsi udstaarne
U Gryf-

Gryster, Bejter eller Blougsurer, efter Grundens Lejlighed, sær vil Vandets Væld, eller Udspring, flittig eftersøges og opledis, og der fra Jordens Opstierelse til Gryster eller Bejter begyndes. Videre vil saadan vaad Mark eller Jord med endeel grov graa Sand, hvor den er at faa eller med Sand Muld eller sandagtig Pjung, Torv rundelig overdækkes, og Aar efter andet, indtil der bliver nok, nemlig Jorden tør nok, vel forblendis. Dersom kaalt Vand, som kaldes Koldvæde, af Jorden hemmelig opstiuer, da vil dets Væld endelig opsøges, og derfra Vandet opledes; thi uden det skeer, bliver Jorden, saa langt som dette kolde Vand udsier, aldrig beqvem til Agerland, og lidet til Engebond. Er Pladsen mager og tør, det er sandig, af en fin hvid Sand eller en fin rød Sand, som Bonden i Dannemark kaldes Gruus og i Norge Dur, og er den ufrugtbarste Sand, eller af en grovere rødagtig Dur Sand, eller bemeldte Jord, som ryddis, er meget grund, saa den er ikke Ploug-dyb oven over den haarde Dur eller Klippe den hviler paa, da behøver saadan mager og tør

tør Jord, eller Grundet og Sandet Jord, en god Deel med feed Muld, som der omkring maatte være at finde, eller i des Mangel feed Myre- eller Møse-Torv, eller god Leer-Muld eller anden Gødning; Og naar dette med Flid fortsættes, faaer mand omsider et udvaldt godt Kornland; Thi en feed, tørlændet og dyb Ager, der er vel opfyldt, saa den stiger noget op over den udpløvede Mark en trediedeels Alen eller meere, bær altid vif og megen Frugt, saavel i Tørre og Heede som vaade og kolde Aaringer, naar den ellers for det øvrige er vel flyd og saaes betids. Paa samme Maade kand mand ogsaa faa den beste Eng, heldst naar Pladsen, som mand i fremtiden vil gjøre til Eng, først i nogle Aar bruges til Ager, og naar Ageren legges iglen til Engen, daa vil den først pløves, harres og med en Trom overfares og gøres jevn og slet. Derimod det opryddede Land er icke formeget blødt, omkring hvilket tilforn er giørdt Gryfter eller andet sandant, som før er er mælt, at Vandet kand sies der fra, da kand den af Gryfterne opskaarne Torv udbredes oven paa det i Rydning værende stætte

Jord, der maa være i sit Begreb lidet og ikke stort, en Tørv tyt over Pladsen, Græs-Roeden vendt ned ad imod den fæste Jord, saa Græsset og dets Rødder saaledes imod hinanden vendt, forderlig kand forraadne til Jordens Gjødning, paa hvilke udbrede Tørver der stikkes noget Møer paa Muldsiden med en Spade, kand saages Vinter-Rug 14 Dage efter Olai Dag og paa 4re Uger derefter, eller til næste Vaar Værlings Rug, som er vissere, eller Byg eller Hør i sædvanlig Sæde-Tid, eller Roer 14 Dage for St. Hanss Dag uden nogen Gjødning det første Aar at bruge; Men allerbest voxer Rug i dette Nylænde, som blød er, Naar dets Muld med grov graa eller hvidgraa Sand eller sandrig tør Muld først vorder blændt; Thi Sand har en tør og heed Natur, og Myre eller Mose, der er en Bort af Vand og kold Vædse og tillige Støv og Slik af Jord har en fugtig og kold Natur, hvis Forblendelse med Sand gjør en tempereret Jord.

Hvor Jorden er tør og Kornet af Solens

lens Heede pleyer faa Slæde, hindrer
 icke maadelig store Kampe-Steene, end
 icke i temmelig Mengde Kornets Frem-
 vort, menst tvært imod beforder Verten,
 heldst naar Pløyningen eller Spandnin-
 gen er dyb og Sæden vel overmuldet ved
 Harre eller Græb, som ved en tørlandet
 og sandet Ager altid maa tages vel i agt
 Thi disse smaa og runde Kampe-Steene
 dækker Kornets Roed for Solens Heede,
 og tillige holder Mulden tiellig og læng
 væstefuld under sig; Menst udi Peer-ford,
 naar der findes deslige Steen, er baade
 de og dyb Pløyning skadelig; thi Hee-
 den binder stundum Peeret saa hart til-
 sammen, at Sæden i Begyndelsen qvæ-
 les; Men de Kampe-Steene, som ere stør-
 ren end stoer Mandz Næve, iten slæde
 Steene af lige Størrelse, ere skadelige udi
 alle slaas Agerland. Store Steene, jord-
 faste eller løse, som staar over Jorden, og
 for deres Tyngde en Kand bortryddes, eller
 ere besværlige at faae bort hindre vel
 Pløyningen, hvor de ere mange, menst
 nytter Sæden, sær paa den Ager, som lig-
 ger blot for Nordlige kolde Vinde; Thi
 de afverge mege Blæsten, og naar Solen

Miner, formeere de Heeden, item ere de Aarsag, at Regn og Dug af Morgen Solen en forhafig borttørris; Dog er herhos at agte, at naar disse store Steen findis, som sædvanlig udi en tør Uger, befordree de Korn = Vexten, saaledis som sagt er; men findes de udi en vaad Uger, som skelden skere, med mindre de ere nedfaldne fra noget høsliggende steilt Fjeld eller udbrunsten steil Klippe, ere de, saa og alle slags mindre Steen, Sæden meget hinderlige, og dertil med moens Kornet skelden, og stundum fryser bort med Nat-ten, Vaar og Høst:

Træers Rødder vil med Glib udrybdes, saavel som forbemelte flade, samt store runde Kampe-steene, og andre større Steene, og henkastes affides udi Dysser eller Høje paa næst høsliggende unyttige Steder.

Hvor grov Sand eller mangel af den anden slags Sand er under Moese (eller My-

Møre) som ofte er, naar mand graver tre og en fjerdel alen eller meere ned til Dybet, kand lettelig gioris baade Eng og Ager.

Varfagerne saabelsom Maaden er tilforn, da jeg talede om Nylænde, anvist og forklaret.

Er Jorden eller Marken, som mand vil udrydde, moeset og dyb, og dog paa nogle Steder ophøyet, da vil det høye Land gioris til Ager og det lave til Eng.

Er der Tiung eller Græs-Tuer, da maa Tuerne med en skarp Krumsjef-tet Lørve. Spade jevnt ved Jorden afstikkes, og Tuerne, som afstikken ere, slaes i stykker og paa Steden udbredes, saa forraadne de inden et Aar og gior Marken feed.

Vil mand haflig have den ne bløde Mark udtørret, da maa stort Fæ og Qvæg flittig drives om paa den, og jo snarere Jorden tørres, jo før bærer den Græs.

Mand kand og saae Korn og Hør udi Kommet af de opstakne Tuer, om mand vil.

En Uvelsmand maa ikke frygte for Arbeide, ey heller indbilde sig, at et bløt Land ey kand med maadelig Arbeide gioris tørt og beqvemt, særde-lis til Engbond.

Har hand for stort Brug, eller og anden Mark, som er be-

qvemmere at oprydde, da kand hand til-
 stæde sine Børn og Slunde at oprydde
 bemelte Moese, samt Heedeland, og ud-
 vise enhver sit visse Stykke, at de det kand
 rydde og dyrke, saa skal hand see sin Lyst
 paa, hvorledes de udi saa Aar, uden hans
 Skade og til hans Nytte i Pængden, haver
 opryddet ham et stort stykke godt En-
 ge-Land, og saaledes hvert Aar formee-
 rer og forbedrer hans Jord. Der findes
 ingen Moese eller Myre, hvor lige den
 end kand findes, som jo helder noget til
 en Side, eller jo er dybest midt udi; For
 den Skyld er der Raad og Middel at lede
 Vandet nogenledes fra den, eller til det
 dybeste Sted udi dend. Vil mand om
 Vaaren ikkun lade en søer Karl drage en
 skarp Lørve-Spade frem og tilbage paa
 adskillige afholdende Steder igiennem den,
 og oprispe Lørven tre Finger breed og
 dyb (jeg meener en Græs-Myre) skal
 mand samme Aar til Høsten befinde en
 merkelig Forbedring paa Græsets Vext,
 hvilken Rispyning gaar heel snart for sig.
 Men foruden denne Rispyning kand mand
 udi en saadan Græs-Myre, som er dyb,
 feed og meget blød, om Vaaren, strax
 Plou-

Plougen er lagt, udfkiere et stykke af den, der er fiere Gryfter omkring et og andet Stykke, og enten nytte samme Stykker til Ager, paa den Maade som før er meldt, eller i det mindste lade dem udtørre til Engbond, og saa derhos tørre den største Deel af de opskaarne Tørver, og bruge dem til brende, og faar mand saaledes Tørv og Engbond tillige med et og samme nødvendige Arbeide. Desligeste kand mand af en Piung-Møse (eller Dying-Myre) gjøre Ager formedelsi Bejter, Sand og Sandtørv, som før er sagt, og nogle Aar derefter god Eng, efterat først har været saaet Korn udi 3. Aar. Er en Møse (eller Myre) graa- og grøn- skimlet og ligesom død, da maa den med Gryfter udfkieres, og Tørv og Muld kastes sammen udi store Dyrger, at det med Sommeren kand brende sammen og fermentere, Item vil Tørven paa Pladsen en Tørv tyk opstikkes og omsnoes, og efter Aars Forløb, Vaar eller Høst, den sammenbrændte Muld der oven over udstreges, eller om Tørvene ey er omsnoet, Mossen med en Jern-Rive oprives, og derpaa Høefrø strar udsaaes; Naar

A 5

mand

mand saa gisr , faaer mand en god Græs-
Myre , og Umagen bliver ti dobbelt be-
talt. Mand kand og udi all feed og moßgroet
Jord med en Jerntindet Rive opdrage Mos-
sen , og saae Høefrøe med god Nytte paa sam-
me Steder. Yng-mark kand mand om Vaaren
afbrende , saa voxer noget Græs i Asken.

2. Capitel.

Om Gisdnung, hvorledis den
i Mænge beqvemmelig kand for-
skaffes , nytteligst bruges paa Uger
og Eng , eftersom Vandet , Sæden
og Sommeren er , og hvorledis
Jorde-bruget derover merkelig
kand formeres og forbederes.

Det fornemste og nyttigste Stykke af
Jord-Dyrkingen bestaar af megen
og god Gisdnung med liden Bekost-
ning at kunne bringe tilveje. Den sædvanlige
og over alt bekiendte Uger-Gisdnung be-
staar af alle slags Fæ- og Fugle-Misg ,
hvilken udi de fleste Egner , bliver under-
pløyet , men somme Steder brugis den
oven

oven paa Ageren, efterat den er tilfæet og harret. Paa Engen udbredis den om Høsten. Derforuden er i Norge paa adskillige Steder kommen i Brug at lade Fæet fra Vaaren til Høsten inddrive udi en løs Jold, som der kaldis Grinder, hver gang det skal malkis, saa og at holde det derinde med Ratten, hvilke Grinder settes paa den mauerste Engebond, hvor best for driften beleilig fand være, og flyttes to à tre gange hver Uge, før end Fæet aftræder Græs-Roeden, og denne Grinde Gang giver udi to à tre af de efterfølgende Aar rigelig Græs, efter Jordens Leilighed. Med saadan Grindegang fand Ageren ligeledes gjødes, den hvilende Ager ald Sommeren, men noget af den Ager, som brugis, om Vaaren tilig, før og imedens Ageren saaes, saa og nogle Dage efter den er tilfæet, i særdeleshed dend Ager, eller u-pløyet Land, mand vil saae Winter-Kug udi, og denne Gjødning er kraftig, saa vidt dend fand tilstrecke paa Ageren. Mens der er endnu flere Maader at saa Gjødning i større Partie, og bedre at nytte den, hvor iblant i besynerlighed er en Maade, som jeg i
min

min Ungdoms Aar haver paahittet, og
 hvilken udi de Korn-rige Districter i Nor-
 ge, som udi Fortalen nævnes, er omtrent
 kommen udi almindelig Brug, samt be-
 funden at være gandske nyttelig; Denu-
 Maade vil jeg først beskrive, og siden no-
 gle andre: Enhver som holder Fæ og ha-
 ver Avling, kand gjøre eller lade sig gjøre
 en fast Fold, Hegn eller Qvien, eller et
 indhegnet Sted af Steen, Grinder, Torv
 eller Træ. Remmer paa sin Hiemsjord,
 saa nær Ageren, som Veiligheden tillader
 at drive Fæet, bag paa en Høj, paa et Lyst
 Sted, om noget sadant er, eller hvor
 hand eller vil have den, der, hvor Solen
 længe kand skinne, og Sydlige varme
 Vinde frit kand blæse, helst udi en Hule
 (eller indsunken Dolp) viid eller trang,
 eftersom hand haver meget eller lidet Fæ
 og Qvæa, saledes at Fæet kand have
 fornøden Rom udi Folden, dog heller for-
 trang end forviid at indrettes, i hvilken
 Fold eller indhegnet lille Plads Fæet
 hver Middag og Aften, naar det skal mal-
 les, maa inddrives, Og dermed Natten
 forblive, alt for Vaaren, saa tiilg muel-
 lig er, og indtil Efterhøsten; Men først ind-

indlegges i denne Fjold en god Deel Tørv til Bund i den, som maa være omtrænt en Allen tyk, Tørvene noget smaa stikken, eller omtrent tre Læs Tørv, som en Hest kand trekke, for hvert stoert Næd, og et halvt Læs eller meere for hvert smaaet Qvæg, saasom Faar, Gieder og deslige Siden føris hver Dns- og Løver-Dag nye Tørv derudi, og bredes oven paa en enkel Tørv tyk hver gang, og det saa rundelig, at mand om Efterhøsten i denne Fjold kand have 10 à 12 Winter-læs med Nøg og Muld efter et voksen Næd, og imod to læs efter et voksen Faar og deslige Qvæg. Bemelte Tørv og Nøg bliver beliggende indtil næste Vaar udi Fjolden, da den er forraadnet og forvandlet. til en sortblaa Muld, det er en meget kraftig og en treffelig Gjødning paa Ageren, saavelsom udi Urtegaarder og Hauger, der baade gisder og renser vel. Samme slags Nøg kand mand bruge baade underpløjet og oven paa Ageren, men i en vaad Ager er den, som andet Nøg, best oven paa, undtagen i Leer-Jord; thi der maa den være underpløjet. Aarsagerne til det, at denne Tørv-Muld

Muld bliver saa feed og kraftig, og tillige renser Ageren, grundelig at undersøge og udfinde, overlades til Naturkynderne, mens jeg tillegger Dvægets Piss, Solens Heede, Dvægets Varme, Vinden og Luftten, samt den fugtige Varme og salte Materie, der er udi Pisset og Møget, og endelig dend langsomme Kogning eller Fermentation at være tilfællis de fornemste Aarsager. Er Ageren blød og kold, da er Lyng-Tørv tienligst, fordi den haver megen Sand hos sig, og Sand er naturlig tør og heed; Men er Ageren sandig og tør, da er feed Myre, eller Mose-Tørv bedre: Dog vil hver 3die eller 4de Aar bruges Liung, Tørv, eftersom Ageren bliver ellers af Myre-Tørv for løs og Mulden alt for flygtig, Synderlig naar Tørven er feed og tiges lige fra Moesen hen paa Ageren; hvilken beste slags Mose-Tørv er feed nok uden anden Gjødning, heldst til Havre Sæd. Denne forbemelte Møg, som kaldes Sommer-Møg, er meget læt at samle, eftersom Gølden Land sættes paa saadant Sted, hvor Tørv er i Nærværelsen og af Marken formedelst Malke-Pigerne, eller smaa Børn, nogle Tør-

Lørve hver gang de malter Fæet, kand opstikkes og kastes til Jolden, og gior de smaa Drengs saadant Arbeide for Lyst skyld; Behøver mand endelig at hendte Trov noget stykke der ifra, da kommer mand læt til at faa den Tid, efter anden, naar Hestene gaar i Græs og ere sterke, og en Dreng, Pige, Barn eller Bonden selv kand best have Teylighed, samt Beyret er tørt og Beyen god, at kjøre den fra Møssen eller Heden hen til Jolden. Mand maa ikke være sparsom paa Løv, heldst naar god Forraad paa Myre. Løv er: Thi naar Jolden er vel trang, og Løven nogenledis feed, og en stikken op dybere end to og en halv Qvarteer, kand mand bruge fast dobbelt saa megen Løv i Jolden end som tilforn er sagt om Piung. Løv og anden gemeen Møesse-Løv, der er tagen dybere end to og en halv Qvarteer i Jorden, hvilken Løv er en død Muld udi, som og alt anden saa dybt og dybere liggende Muld er død og ufrugtbar, indtil den oven Jorden ved Solens Varme og Luften oplives, og gioris frugtsommelig til Korn og Græs at bære; Men ingensteds oplives og fermenterer den hastigere og bedre end udi

udi en saadan Gold. Jmedens Fæet kand have Joer paa Marken, fra Vaaren til Høsten, maa det hvile Zolden med Nat-
ten, og om Zolden staar paa et Sted, hvor sterk og kold Blæst falder, kand den dekkes et stykke nedn til med høye Tør-
ver, om ellers Zolden er gjort af Grind-
der eller Greene; Mens er den gjort af
Tørv eller Steene, da har Vinden ingen
Magt og neppe kand føles der inde, heldst
naar Fæet ligger, undtagen fra Døren,
som med Lyng eller tørt Riis kand gøres
nogenledes heel, om den er en Grind, el-
ler af Greene sammenvirke. Dersom det
store Fæe ey vil lide det smaa hos sig, da
gør mand en liden Afdeeling inden i
Zolden for Smaa, qvæget, og fylder den
ligeledes med fornøden Tørv baade af
Begyndelsen til en Bond, som før er
meldt, saa og siden to gange hver Uge, og
denne lille Zold maa være heel trang;
Thi hvis den var vild, da kunde mand ey
føre saa megen Tørv i dend, at den kun-
de være lige opfyldt med Hoved-Zolden,
i hvilken det store Fæe staar. Den lille
Zold kand og sættes uden for den store
Zold. I alt dette er Hoved-Meningen,
[at

at der skal heller indføres i Jorden forme-
gen, end forliden Tørv, to gange hver
Uge, og stikkes vel i stykker. Dette forbe-
melte er da den ny og allerbeste Maade at
samle Sommer-Møg til Gisdnung paa
Aaeren til en stor Quantitet. Vinter-
Møget at formeere angaaende, da kand
det skee saaledes: Naar Bonden best har
Teylighed, efters Boven er lagt, figrer
hand hiem til sit Fæ-Huus, saa og til
Mø Pytten, hvor den er, heller hand selv
gør sig een nær ved Fæ-Huset, item udi
Fæ-Gaarden, hvor Fæet om Vinteren i
Norge gives Beite (det er Rogn, Alpe, Bir-
ke-Træes og deslige Greene og Qviste, eller
og Granne-Bark at anabne og æde) en stor
buben af Tørv og Lyng, ligesom derpaa
findes Forraad, hvilket Lyng med en tre-
kantet Høp Staal-spade øverst i Mulden
afstikkes, og med samme slags Spade skæ-
res Lyng-Tørv, Item hiemføres Elle-
ellers Dre-Greene og Qviste, Furre-bark
og Granne-bark, om ey Tørv til fyldest
kand have; Af Skoven, hvor den er,
kand all Vinteren igiennem figres Greene
og Bark hiem, mens Tørv og Lyng om
Aaeren, Sommeren og Høsten, som før
er sagt. Bemelte Tørv bruges saaledes:

B

Af

Af denne Tørv legges først for Fæ. Huus
 Gluggen en Bund af maadelig Bidde,
 en halv alen tyk, og siden hver anden el-
 ler tredie Dag nogen ny vel smaa skaaren
 Tørv der oven paa. Møget udstuffes
 Morgen og Aften af Fæ-Huset (imedenß
 Fæet med Vinteren staar inde paa Føer)
 og udbredes nogenledes jevnt paa denne
 Tørv-eller Møg-Synge. Over sex Læs Tørv
 for hvert voksen Nød, og en og en halv Læs
 for et voksen Faar og deslige smaat Dvæg,
 og 10. Læs for en Hest er ej tienligt, med min-
 dre Tarre og Tang kunde bekommes til Hielp
 For Gluggen af Heste-Stalden føres og
 legges Tørv paa samme Maade; Men
 denne Tørv maa være saa feed, som dend
 Land være at bekomme. Udi Møg-Pyt-
 ten kastes smaa stukken Tørv, Lyng og
 Barr og andet deslige; Desligeste udi Fæ-
 gaarden. Dend Møg som paa forbemæl-
 te Maader med Vinteren samles kaldes
 Vinter-Møg. Tarre, det er et slags Tang,
 som vøxer paa Brendinger eller Skier,
 eller Klippede Grunde i det store Hav, el-
 ler udi Indbugter af det store Hav, paa
 Skier og Grunde, og om Høsten, Vinte-
 ren og til deels om Foraaret ved Storm
 og stor Sægang oprykkes med Roede fra
 Bun-

Bunden, eller afbrydes. Denne Haad-
 Tang er adskillig af Slag, med dend be-
 ste er dend, som haver lange og krusede
 Blade (og fand kaldes en Sæ-Toback,) og
 samme slags Tang eller Tarre er en
 kraftig Gisbning paa Uger og Eng, sær-
 dees naar dend fand faaes paa Stran-
 den strax dend udi haardt Vestr er oprøft
 fra Grunden, eller dreven til Lands; Thi
 naar Havet er meest oprørt, er Vandet
 meest salt, og Saltet eller dend salte Sæ
 og Væske henger ved Tangen; Dend er
 og særdees god, naar dend haver lagt paa
 Ugeren i Dyrger fra Høsten til Vaaren,
 og er forraadnet. Naar dend driver ferst
 paa Stranden og bliver strax kørt op og
 udbred paa Ugeren, maadelig tyk, er den
 lige saa kraftig som god Fæ-Møg; Egele-
 des naar dend er forraadnet. Samme
 Bestaaffenhed haver det med Knop-Tang
 dog maa dend bredes tykkere paa Uger og
 Eng. Feed Moese Løv, før dend over-
 ste Løv mod Vusten, er og en god Gisb-
 ning paa Ugeren. Dend liges ud paa
 Ugeren, noget udspreed om Høsten, og
 om Vaaren stilles noget i stykker med en
 Spade, siden pløyes eller spadens den un-
 der Mulden. Tarre og Tang fand baade

underpløyes og bruges oven paa, ligesom anden Møg.

Dend Møg-Dynge som Solen og Sydlige Vinde fra Østen til Sønden og indtil Vesten til Syden overstryger, fermenterer dobbelt imod dend, som ligger fra Vesten til Østen. Jeg har og besunden, at det er meget nyttigt, at Fæ-huuset og Møg-Kulen saaledes indrettes, at Pisset kand løbe ud paa Møgdyngen i Kulen, eller kunde blive staaende udi en dyb Hule paa fast Bierg-Grund, hvorudi Møget og hvad til Møg forraadne skal, daglig kunde henkastes; Men om det ey kand lade sig gjøre, og dog er en afhjelpende Mark, da er det fornøden, at det Vand, som afstjer fra Møgdyngen, formedelst smaa Rønder eller Riser kand have sit Udflod udi mange Greene, og derved ledis at udgøde sig over eendeel Ager og Eng. Heste Møg som er heed af Natur, er god udi en fugtig og kold Ager, og tiener best at bredis oven paa, synderlig hvor det skadelige Ukrud eller Røedqvifte eller Krage-Rødder kaldet, er megen i Ageren, dend dæmper og andet smaat Ukrud, hvilket om Vaaren af Kulb og Bæde forarsagis og pleyer qvæle den;

den; Men i Leer, Jord vil Heste-Møget
pløyes under, ligesom all anden Møg.

Hvo som paa forommelte Maade flit-
tig samler Sommer-Møg, (hvilken nesten
hver Bonde og Huus-Mand er mueligt at
giøre) kand sikkerlig forsøge Ager-Gjødnin-
gen over en tredie Deel. Samler hand
og paa forskrevne maade Vinter-Møg, da
kand hand forsøge Gjødningen dobbelt.
Har hand Lejlighed at benytte Tarre og
Løg, samt fører Moese eller Myre-Løv
(som feed er) lige paa Ageren, da stiger
gjødningen vel to trediedeels Partee over
dend sædvanlige Gjødning, som havees af
Vinter-Møgen. Paa hvilken Gjødnings for-
meerelse følger formeerelse og forbedrelse paa
Ager og Korn, og her med igien forsøgelse
paa Fæ og Kvæg. Hvad en almindeligt
men særligt om bemelte Gjødning paa
Ager og Eng kand være at erindre, skal
udi næst efterfølgende 3die Capittel adfsør-
lig blive forestillet; Og om forskiel paa
Møg og dets underforskiedlige Natur, i det
12 Capitel 19 Post.

3. Capitel.

Om Giødning i Sær=
delighed eller særdeles Styker
om Giødning at samle og vide
at bruge paa Alger
og Eng.

En Sædvane, som paa mange stæ-
der i Norge er, med at drive Sæ-
et eller den største deel af fra Gaar-
den og Hiem-Jorderes Mark, langt af sides
udi Marken og der heele Sommeren have
gaaende i Græsgang med Dagen, og med
Natten lade hvile udi et indhegnet sted,
Huns, eller Hytte der i Marken bestaaende,
hvilket Sted kaldes Stæel eller Sætter, som
gemeenlig skeer for at kunde faa desto mee-
re Kvælf, eller fordi mand meener at Gaar-
dens Sæ-Mark med heedeste Sommer ej
haver Soer til Sæet, er ingen Mand tien-
lig, men tvært imod til Nafdeel, i Be-
tragte

tragtning at Fæ. Marken neſt omkring Gaarden, bliver over ſaadan Brug maver, vild og forderbet, og derforuden miſtes alt Sommer. Møget; Hvorfore jeg vil tilraade enhver Bønde, at hand lader drive ſit Qvæg hjem hver Aften, og holder dem udi en ſaadan Fold, ſom udi neſt foregaaende 2der Capitel underviſt, Natten over, ſaa og drive det der ind, naar det til Middags ſkal malkes, om mueligt er; Thi en Volf-Mand, hvor Agger dyrkes, end og der, hvor Møgen alleene paa Engebond Land bruges, Land uſeilbarlig have ſtørre fordeel af at ſamle Møge om Sommeren, end af det, at hans Fæ haver overflødig Græſgang udi vilde Marker og Ørkener, hvilket manae Bønder nu omſtunder ere kommen i erfarung om, og tage det i Agt.

Vrens i ſald at Qvæget ineenlunde med beſte Sommer kunde have føde i Hjem; Marken ſaa nær Gaarden, at det kunde borde drevet hjem til Folden, naar det ſkulde malkes til Middags, ei heller om Aftenen, da kunde Ejermanden gjøre ſig en Fold paa Stølen, og der ſamle Sommer Møgen, paa den maade, ſom i for-

skrevne andet Capitel er forestillet, og saa næste eller anden Vinter, paa Sneeføret kjøre dend hjem paa Alger og Eng. Hand kunde og have en Jold meget nærmere sin Gaard, end Støelen er, i hvilken Fæet til Middags kunde malkes, isald det es kunde skee om Aftenen; Men best var det om Aftenen. De Sætters Marker hvorom Loven taler, holder jeg for at være Alger-Dyrkningen hinderlig, med mindre de ligge Gaardene noget nær, saa det Sommer-Møg der blev samlet kunde med Vinteren beqvemmelig kjøres hjem.

Hvor mangel paa Løv er, saasom paa endeel smaa Der, kunde Opsidderne forsyne sin Jord med Larre og god Tang at feede eller gjøde dend med; Item med forbemelte Grinde-gang. Paa de Der, hvor Fæet alt eller endeel en Tid lang med Sommeren haver Græsgang paa en anden De, var det Opsidderen gavnligt, at hand aarlig ryddede noget op udi sin Gaards Fæ-Mark, paa det hand omstder kunde beholde Dvæget hjemme ved Gaarden, og af dem samle Sommer-Møg, tillige undvære dend Møye og Besøfsning med Dvæget at flytte, samt Føl-
fene

fene ſom det malter daglig at føre frem og tilbage to å 3. gange mellen Gaarden og dyd De Fæet gaer, og derforuden kunde ſamle Græs og Hø af bemelte De. Imid lertid og indtil hand havde ſaaret Hiem. Marken, hvor hand boer, i Stand, kunde hand ved Grindegang forbedre Græs- bonden paa den De Dvæget gif med Sommeren, eller der ſammenſteds udi en Fald ſamle til ommelte Sommer - Møg, og dend paa Engbonden om Høſten udſprede, eller og, om Veilighed var at giøre Uger, og dend der uden betydelig Bekoſtning tryggelig kunde hegneſ og bevareſ, eller ved en derhos boende Huus-Mand eller Hyrde bevogteſ, bruge Møgen paa Ugeren, hvilken næſt bemelte Maade at giøre Engen paa, er meget bedre end have Dvæget i løſe Grinde, fordi Giødningen med den megen Løv, ſom forraadner til Muld, merkelig forøges. Paa fornevnte Ud- Der findes gemeenlig i Stranden en hoben Larre eller Tang, eller en af Deelene, af hvilken Tang og Larre en god Deel om Høſten paa Græsbonden kunde opføres, maadelig tyk udbredeſ for at forraadne mod Vinteren, og om Vaaren de overblevne Stiller betids før Græsſet en

Haand høyt opgroede, med en Rive afra-
ges og udi Dyrger henkastes. Det sam-
me kunde Bonden gjøre paa sin Hiem-
Jords Enghond, naar hand haver Tar-
re og Tang i Stranden hos sig selv, el-
ler nogen Naboe, og Vesen at fiske dend
ej er for lang besværlig, særdeles er Vese-
en Vinter-Dag ofte beqvem, end var dend
enhalv, fa heel Wiil lang; Thi Bekost-
ningen bliver af Ageren rundelig erstattet.

4. Capitel.

Om Agerens Rensning i sig selv.

Som en Ager bliver Dyrtet, saa bær
dend Frugt, derfor vil dend med
tilbørlig flid rykkes, og skal dette
ske, da vil efterfølgende 9 Poster fornemme-
lig tages i Opagt; En Ager maa for det før-
ste være saa tør, som mueligt er. 2. alle
Aar bruges. 3. maa rundelig og i rette
Tid Siødes. 4. maa veldig opfyldes.
5. maa sligge lgt for Nordlige kolde Vin-
de saa vit mueligt er, sær imod Soolen
og Sydlige Vinde, besynderlig imod Syd-
Øst, helst udi kolde Egner. 6. maa
holdes reen for Røder og Ukrud, (som
bedre

bedre med Spade og Greb eller Hacke, end med Plov, Haare og Rive lader sig gjøre.) 7 maa pløves dyb i Sand-Jord, Grund i Leer, og Baadlandet Jord, maadelig i god Jord, som er et Spand eller got Qvarteer dybt. 8, maa gøres mør med smalle Furer, god Blønning, Greb eller Hacke, Spade og Harre, endog med Tromle i Sey Leer-Jord. Og for det gode og sidste maa den saaes tilig om Vaaren som mueligt er. Hvo disse Regler efterfølger, skal aldrig blide af nogen betydelig Misvæxt at sige. Kortelig en Ager, naar dend paa det bedste skal dyrkes, da maa dend være som en Urtegaard, hvilken vil være feed, tør, reen, mør, alle Aar i brug, maa ligge i lye, og befriet for kolde Vinde, og tilig tilsaaes, maadelig tvek, efter hver Sæds beskaffenhed og Natur.

Vi vil repetere og tillige yderligere forklare ovenbemelte 9 Poster eller Realer. En tør Ager faar icke Skade af Kuld og Væde, naar dend er feed, behøver dend mindre Gødning end en vaad Ager, og bærer vissere Frugt end nogen anden Ager. 2. Den Ager

Uger som aarlig bruges, bliver mæer, og
 Land læt holdes reen for Ufrud, og begge
 Deele, nest en god Gjødning, beforder
 merkelig Kornet i sin Væxt, skyndig at
 skyde Ux at moednis. 3. Gjødningen
 gjør det meste til en Ugers Frugtbarhed,
 fordi dend giver Kornet søde, væske og var-
 me, saa kraftig, at mand paa en Steen-
 Klippes blotte Ryg, kand avle got Korn,
 heldst Byg, naar dend med god Møg
 rigelig bliver overdækket, og Sæden der-
 udi vel dybt nedkastet. Dend vil gjødes
 aarlig, saasom det Korn der vover i dend,
 tæres dens Kraft, dog saaledes gjødes, at
 dend ey bliver for seed eller geil; Thi der-
 som dend bliver for geil, da raadner Straae-
 ne eller Rødderne ned ved Jorden, el-
 ler Ugeren legges ned, og derover bliver
 Kornet ey mogen. 4. En Uger vil være
 veldig opfyldt, med Muld, Løv, Sand,
 Møg og deslige, saa den kand bære høyt i
 Vejret en trediedeels Allen eller meere over
 dend faste Jord, heldst om dend ligger læt, el-
 ler paa flak Mark, hvor Vandet ej kand rin-
 de fra dend; Thi naar dend saaledis er op-
 fyldt og oven Jorden beliggende, da kand
 hverken det tilfjende kolde Vand, ej heller
 styrtende Regn-Flom bortskyllende Ugerens
 Fed-

Sedme, ej heller synke Sedmen for dybt ned
 i Jorden, ned til det kolde Vand, som
 staar jevnt ved dend faste Mark under A-
 ger. Kulden, eller veed sin kolde Bæske og
 dend Vilhed Vandflommen medfører,
 naar dend kommer oven fra dend paahel-
 dende Mark, i fald Algeren ligger udi en
 Bække, gjøre Algeren kold og Bild. Er A-
 geren meget blød og helder, da maa der
 gøres mange smaa Rizer eller Bejter med
 en grund Plov igiennem dend, særdeles
 om Høsten, saa at Sie-Vand, Regn og
 vandflom hastig kand løbe derudi og derved
 bortledes af Algeren, naar mand en kand
 ved flittig Eftersøgning opfinde det kolde
 Vands Udsprung, og derfra saa bortle-
 det Vandet, som er af Naturen meget
 kolt og Algeren skadelig. Ligger denne blø-
 de vaaade og sene Alger udi en Bække, hvor
 oven for er et vidt løstigt høyt Vand, fra
 hvilket Vand og Regnvand kand løbe ned
 i Algeren, da vil med Plov eller Spade
 gøres en Fur uden for dend øverste Alger-
 Keen, saaledes, at det tilløbende Vand,
 kand løbe ind i denne Kende, Algeren for-
 bi. 5. At en Alger ligger i En, befrlet for
 kolde Vinde er meget got, sær om Algeren
 er vaad og kold, eftersom Vaar, Kulden
 of.

ofte quæler Sæden udi sin første Oprindelse, og i steden opfostrer Græs og Ukrud, som siden drager Jorden til sig, heldst naar denne Ager ey er overskudt dig feed, og gemeentlig voxer det meest, som først groer stærkt til, enten det er Græsset eller Sæden, besynderlig udi de Lands Egner, hvor Sommeren er kort og Heden soarsom. 6. Holdes Ageren ej reen for Tikel, Nælder, Qviske Røed og andet deslige Ukrud, da bær den ringe Frucht, med mindre Ageren er desto feedere, dog vil Tikel, Nælder og deslige, som haver store og stærke Rødder aldeles opryddes og udyddes; Thi de ey allene merkkelig bortstæler Siadningen eller Agerens Jodme, men endog mægtig udbreder sig hvert Aar. 7. dend Ager, som spades op, bær meere og vissere Korn, end dend som pløyes, af aarsage, at ved Spaden kand baade alle Rødder og Ukrud best udyddes, saa og Muldklimperne slaes i stykker og Ageren gøres tilbørlig mæt, hvilken Værhed befordrer Kornet til en skyndig Vroenhed. Her hos maa jeg erindre, at ihvorvel de fleste Pløymænd skulle meene at ved Ageren at opspade vilde det gaa alt for langsom til, saa vidner dog Erfarenhed at det forholder sig anderledes, og at det

det gaar fast lige saa fort med Spadning som
 Pløynning udi en brugt Alger og giver mindre
 Bekostning; Thi omfløndt Pløynningen i
 sig selv kand gøres hastigere, saa gaar dog
 megen tid med, ved at harre, rense, hakke og
 tromle, og meere Bekostning paa Heste og
 Redskab, der imod flyes Algeren paa det al-
 lerbeste med eengang, naar dend opspades,
 undtagen mand bruger en læt Harre, som en
 Hest magelig kand trække, og af en liden
 Dreng eller Pige kand styres, efter at Sæ-
 den er udsæet, og derved overhyller Sæden
 med Muld. 8. I Sand-Jord, vil pløyes, eller
 spadis dybt, for at bevare Sæden i sin Vext
 fra for megen Heede; Udi vand og dyb
 Jord, grunt, for at bevare Sæden fra for
 megen Kuld og Væske; Udi Leer Jord,
 grundt, og end vil Jorden med Flid gøres
 mør, for at forhindre at Heeden ej skal
 binde Leeren forhaart sammen og gvoele
 Sæden, men udi god Jord maadelig, som
 er en fier del Dansk Alen eller i det høveste
 et Spand. 9. Saa tillig om Baaren at
 Pløven kand gaar igiennem Jorden vil
 med Pløynning og Spadning begyndes,
 og Algeren flyes og saaes, efter som Alge-
 ren og Sæden er af Natur; Thi stælden
 mistykses en tillig Udsæd, men oftest en
 flde

slbe, helst Rud-Sæd. Er Ageren tør, feed og sandagaagtig, maa mand ured saae først i Febr. Maaned Vaar-Rug, som kaldes Bærling, besynderlig om Ageren ligger lyt mod Sødosten og Morgen Soolen udi eller paa en Bakke, og om saa hendede, at det frøs saa haardt, at mand kunde rende med en Hest oven over Sæden paa Ageren, skader det dog intet Sæden, mindre om det sneer, mens tvært imod er Vaar Snee en halv Gisdnng. Fast den samme Bessaffenhed haver det med Havre-Sæd i en saadan Ager, og haver jeg nogle gange befundet, at jo før bemelte Rug haver været saaed ud, jo større og bedre Afgrøde har den givet.

Derimod vil en slbe udsaaed Korn-Sædielden lykkes paa det beste, mens oftest gandske mislykkes, som tilforn blev mælt, formodentlig af disse Aarsager, at enten haver Græs og Ukrud allerede faaet Tid i Ageren, eller en og anden slags Orme opvæde Sæden paa dend Tid dend gaaer ud af Skallen og ligger i sin Mælk, førend dend har fæstet Rodder (hvilke slags Orme ikke er i Jorden tillig om Vaaren.) Eller en sandig Aaer udtørres formeget forinden den bliver saaed, saa at Sæden
for

for mangel paa Vædske, naar Regn ei betimelig falder, ej Land groe ud af Stallet, særdeeles naar dend ei er vel under Harede, førend sildig paa Vaaren, og imidlertid bliver mangfoldige Korn af adskillige Fugle opædt, og dend overblevne Sæd eller Sæde-Korn voxer for sildig op, og der udover, samt for Ukrud og Græs, der imedens Sæden laa i Dyale er voren til, ej Land blive moen til Høsten: Men udi en dyb og vaad Ager, som af Naturen er kold, haver det en modstridig Betskaffenhed, saa at det er bedre mand saae dend noget sildig end fortilig, med mindre Ageren er fuldkommen feed, og ligger beqvem imod Soolen.

Anlangende Ager til Vinter-Kug, eller Hvede, hvilken Hvede-Sæd dog ickun lidet er i Brug, da er det best at opløse Jorden, som maa være nyt eller hvilet Land, imellem den 10 Julii og 20 Aug. gammel Stiil, og dersom Ager-Landet først Risper med Ploven i bemelte Tid, det er, at lade Ploven gaa i Tredningss Bloddyb eller saa omtrent, og imellem tre og fem Uger derefter pløve fuld Pløynning Surene vel ombvendte, og derpaa i det lens-

C

ste

ste 24 Dage for Mickels-Dag i Norge, i de Egner, hvor Kuld og Snee kommer tilig, og paa andre Støder, saa vel som i Danmark 14 Dage for Mickels-Dag, eller saa omtrent, da fandt mand haabe en god Vext, om ellers Ageren for det øvrige er beqvem og ret flød, hvorom siden i dette Capitel nærmere skal handles:

Ungaende Braader, eller Sve, det er en Ager, som gøres i Stover, og er i Norge meget brugelig:

Denne Ager bereedes paa efterfølgende Maade: Mand udseer sig i Stoven, saa nær Gaarden mueligt er, en beqvem Plads, og i Foraaret hugger ned alle de Træer, der paa staar, som i gemeen ere Gran-eller Fure-Træer, og lader dem ligge at tørre til næste Vaar, da de leges i Orden paa Pladsen til nogle Baal, og blive saa brendte paa Pladsen til Aske, saa vitt de vil brænde, siden føris Brandene tilssides, og saaes Rug udi dend udspredte Aske og Muld, og gøres et Gierde af Brandene til Hægn om Pladsen, hvilken Sæd giver stundom oversflødiga Frugt, naar deud vil betids moenes, hen ved hundrede fold Frugt. Nogle Bønder saar Roer udi

udi denne Uger, og faar gemeenlig baade gode og mangfoldige store Roer (eller Næper) til Frugt, naar Frøet ei saaes før om trent 14 Dage før St. Hans Dag ny Stil.

Andre saar Vintre Rug, som ofte er den bedste, mens jeg meener, at Byg. Sæd tiilig om Vaaren aldrig mislingende, saasom Byg behøver baade en sterk og feed Uger, voxer hastig, og moenist førend al anden Korn-Sæd; Der skulde og sikkerlig kunde voxre mangfoldig Hamp, Item paa de fleeste Stæder ypperlig Hvede, naar Bladsen var Muld-rig eller noget dyblandet, og mand derhos, som før er sagt, ey besaaede Bladsen eller Ugeren samme Vaar som Træerne vare fældede, mens til næste Vaar; Eftersom Ugeren da blev 2 a 3 Uger før bar og Sneen quit, og betids kunde blive saaed; Mand holder for, at udi 2 a 3 Aar kand saaes Korn i saadan Braade- eller Svee. Uger, derefter voxer Græs, som kand afflaaes, eller og udlegges Bladsen til Gæbeed, efter Bondens Lær, og bør de afhugne Træers Stubbe fløvis i fire deele, med en Buløre, saadylt ned i Roeden som gjørligt er, ja vel med Kiler splittis, paa det at Vand og Regn

C 2

kand

Land forraadne Stubbe og Rødder, og
 tidlige gjøre. Jorden frugtbar og jevn.
 Paa forhemelte Maade, land ny Gaar-
 de udi saa Aar optages udi Stov-og Fjeld-
 Markene, og udi ubebygte Ørkener og
 Sætters Marker. Dend som haver i brug
 at lade en Ager hvile udi nogle Aar, og
 der paa gjørder dend stærk, og saa bruger
 dend i nogle Aar uden ny Gjødning, skal
 finnes underlig om det, at jeg haver sagt,
 at en Ager bør bruges og gjødes hvert Aar
 særdeeles de, som lade dend ej hvile længe-
 re end et Aar, og der efter bruge dend
 udi tre a fire Aar, og saaledes ej lader mee-
 re end en fjerde eller 3die Part af alle deres
 Agre aarlig hvile og ligge til Fællede, eller
 særdeelis Fæ-Hauge bruge, men icke dis-
 mindre taler jeg af Erfarenhed, og oprig-
 tig vil tilraade den, som tviler, at sætte
 en Prøve paa mine Ord, saa skal Bevis-
 ningen ingenlunde blive ude; Dog vil jeg
 have een og anden Gaard eller Ager und-
 tagen, naar dend maatte være saa frugt-
 bar, at den kunde efter Hvile og bekømmen
 Gjødning to eller flere Aar bære fuld-
 kommen Frukt af et eller andet slags Korn.
 Men jeg haver endnu icke funden en saa-
 dan Ager, undtagen Brunde eller Gø-
 Ager.

Aaer. Imidlertid vil jeg til Dohjshning
 og Eftertanke forestille dette. En Bon-
 de bruger 4 Tønder Hartkorn, eller en
 Gaard af like Størhed i anden Landsskold,
 og paa denne Gaard kand hand saae 5 Tøn-
 der Sæd efter hver Tønde Hartkorn, til-
 sammen 20 Tønder, naar Aaeren kand
 bruaes udi to Aar i Danmark, efter at
 den har hvilet et Aar og er bleven vel aisdet
 som nesten over alt i Banaene Maaneer er,
 og tre Aar paa eendeel Stæder i Morae,
 efter hvilken Udsæd avles gemeenlia fire
 fold Afgrøde, som her aigr 80 Tønder
 Korn. Derimod, om hand havde ei mee-
 re Aaerland i Brua, end som hand hver
 Aar kunde forsyne med noaen Gisdning
 omtrent to tredideel af forriac Gisdning,
 kunde hand ei saa meere end 10 Tønder.
 (Jea vil ei ansette hans Sæd høiere, om-
 kjønt den kand være meere.) men høstede
 dog 8 Tønder efter en Tønde Sæd, som
 hand i det mindst kand være vis paa, og
 saaledes bekommer ligesaa megen Fruat
 efter 10 Tønder Sæd, som tilforn efter
 tybe. Her foruden saar hand et stort
 stykke god Ena, nemlia tredie, eller i det
 mindste fjerde Parten af forrige 20 Tøn-
 der Aaerland, det er saa stort et Stykke,
 som

som fem a syv Tønder Land saaes paa af hvilcken Egn Græs hand kand foere fleere Riger, saa og ved det, at hand behøver halv mindre Heste til Ploven, og disse Malke-Diur forsøge Mælk, Smør, og Ost Huder og Skind, saavel som Ager-Sigdnungen, Ageren, Kornet og Græsset; Hand kand og undvære eendeel Tienere, og derved spare Koft og Løn, og endelig haver hand mindre Arbeide, Møye og Omhue end tilforn.

5. Capitel.

Om Sæd, Sæde-Tid, Sæde-Jord, og Maaden at saae.

In Jord er af Naturen beqvemmere til en eller anden slags Sæd og Korn end en anden, en ager meere end en anden paa samme Jord, meget meere en Provincie, end en anden, saa at om endstignt mand kand med arbeide Flid og Kunst forbedre ager-Mulden udi en Lands. En saaledes, at dend kand blive lige artet med en anden Egn-Jord, saa bliver dog der for

for icke ageren paa begge stæder lige frugt-
bar, til en og samme slaas Sæd at føde
og fæstne, formoedentlig fordi at Luften,
Soolens Varme, Regn og Dug falder
u-lige paa begge stæder; Mand mercker
og at hvor sterkt Hæde Regn og milde
Vinde tilfelles er, der er ageren mest
frugtbar, særdeels til det ædelste Korn,
saasom Hvede, Rug, Himmel-Korn og
Blaa: Item til Hør, Hamp og Hum-
le; Hvorfore det icke er mueligt, uden af
Erfarenhed at sige til viffe, hvad Sæd
en hver Bonde med bedste Fordeel paa
sin Gaard kand saae, mens hand bør selv
prøve sine Ageres Natur; icke desmindre
ere der noale viffe Kiende. Merker, hvor
efter mand kand vide i almindelighed sig
at rette.

Hvad jeg haver forfaret og prøvet, vil
jeg meddeele, naar en anden haver erfa-
ret det nøjere og bedre, kand hand søge det
der til, og derved tiene sin Næste.

Hvede.

Hvede vil saaes udi feed, dyb og sort
eller rød leeraagtig Muld, heldst i ny eller
længe hvilet Jord midt i Sæde-Tiden,
E. 4 med

mod Soolen, i By, udi den allerbeste Ager, som ej er kold, og som er gisdet med Faare, Møg, eller anden heed Møg, rundelig.

Ruug.

Vaar Ruug udi feed Sand-Jord, heldst i ny eller hvilet Ager, heel tiilig, saa snart Bloven kand komme i Jorden, og maa Udsæden være vel tynd. Er Sæde-Rugen voxen paa en anden Jord, sær udi et andet Bøygde Lav, da voxer Rugen endnu bedre og reenere.

Biug, eller Byg.

Byg udi feed og dyb Jord, som icke er for vaad, helst om Eanen er kold, og saas flidig, med mindre Ageren er sandig feed og Tør, thi er den sandig, da maa saaes temmelig tiilig. Hvilket ved alle slags Sæd, som i Sand-Jord bliver saaed, er at erindre.

Blendings-Korn.

Blendings-Korn, som er Byg og Havre tiisammen, behøver saadan Jord og medfart, som om Byg blev sagt; Voxer dog vel udi lit mævrere Ager.

Havre

Havre.

Ege som Blendings Korn saaes dog noget tykkere, og trives vel udi noget sandagtig Jord, naar den er feed; Bliver ellers saad i maver Jord; Men som Jorden er god, bliver og Havren.

Bog = Bvede.

Boghvede udi sandig og maver Ager, som ligger høyt saaes sildig og tynt.

Hvide Erter.

Hvide Erter, ligesom om Bog er sagt, og i Neen eller siste Qvarteer; Særdeles hvor Roer før have voren.

Graae Norske Erter.

Graa Norske Erter, ligesom om Bog, Bvede er sagt, hvilken skal baade feede og rense Ageren, dog maa den, betids saaes.

Hamp.

Hamp udi feed, dyb, mager og tør Jord, for Coolen, udi Ey, noget tynd. videre Cap. II.

Høer.

Høer udi ny eller hvilet god Jord, uden Gødning, vel tyk, et Aar kun i hver Ager, og med fremmet Udenlandsk Frøe,
E 5 eller

eller i mangel deraf det som er voren i
en andens Land. Egn, vide Cap. 10.

Humle,

Vil plantes med Østen til Synden ind-
til Vesten til Synden, bag Huus, Bak-
ke, eller Bierg, paa et lyst Sted, udi jort
noget grov og graa sandet Muld, med
floort Fæ. Møg vel giødet. læs videre
Cap. 9.

Noer.

Udi heel Feed Jord, Braader, eller Sve,
det er i forbrendte Træers Aske, saa og
udi feed Moese eller Myre (naar Pladsen
først er bereed, saaledis som udi det første
Capitel, om Rydning i Moeser er sagt)
heel toud, og ej før end 14 Dage for St.
Hans Dag, heldst i Myre-Jord.

Kaal.

Alle slags, saaes heel tiilig, plantis
betids, vidløftig, en og en halv fod imellem
hver Plante, udi feed og dyb Jord, i Sool-
Skuggen, vandes vel ved Plantningen,
fettis arundt, 14 Dage efter den er plantet,
løshackes Mulden, strøes ofte Aske over,
og naar Orme fornemmes, maa de strax
og med Glid afhendtis.

Gule

Gule-Rødder,

Behøve endnu feedere, suagigere, dybere, og sortere Muld end Raal, hvilke saaes heel tynt, og gøres Jorden gandske løs 3 Qvartier dybt.

Vinter-Rug,

Udi feed og sandblændt Jord, helst nyt eller vel udhyilet Agerland, omtrent 3 Uger før Mikels-Dag, maadelig tyk og en for tynd. Er den om Vaaren for meget opvoxen, naar Sneen gaar af, da lader mand Gaarene gaa over Ageren og afæde Vinter-Spirene eller Braadderne, som de kaldes i Norge; Ellers voxer den høj med smaa Ar paa.

Vinter-Hvede.

Saaes paa samme Tid, som Vinter-Rug, udi saadan Ager, som tilforn om Vaar eller Sommer-Hvede blev saet, temmelig tyk, (for Kuldens skyld) mod Østen og Synden, hvor Soolen allerjæstest kan skinne.

Himmel-Korn eller Byg.

Hvis Ar haver tre rader, vil have samme slaas Ager, som Hvede, eller i det mindste som Byg, den saaes om Vaaren, naar
Hvede

Hvede saaes, heel tynd, naar Ageren er tilbørlig feed, den vil ey trives to Aar udf een og samme Aar, og forandrer sig for en stoer deel til Byg, sær naar Ageren ey er meget feed, og dertil ny, eller hvilet.

Vaar eller Sommer-Hvede er en mislig Sæd, og tærer Jorden af Jorden, men, naar den lykkes, giver den oversflødig Fruat. Vaar-Rug eller Værlina, er en vis Sæd (naar ellers Ageren og den Dyrkelse er beqvem) Byg endnu vissere Sæd. Tilseledes Havre. Blændings Korn eller halobyg allerøffest. Værhvede er uvis, giver somme Aar oversflødig, andre Aar neppe Sæden igien.

Hvide Ertere ere mislige, og udsue Jorden. Graa Norffe Erter, hvor den vil vore, er en god Sæd og ofte giver oversflødig Fruat. Tilseledes Hamp. Saa og Hær. Humble er mislig, dog en god Sæd og Plante, fordi der er ringe Møje og Betsning ved den at rykke. Roer eller Røper er en vis og rig Sæd; Dog ick meget nyttig, uden for dem, som boer Riststæderne saa nær, at de deres Roer beqvemmelig kand selge. Det samme er med
Kaal

Raal. Stem med Rødder. Vinter-Rug, samt Vinter-Hvede, desligeste Himmel-Korn er en mislig Sæd, de behøve og stærk Gødning, en stor Ager, og udiuer Jorden besynderlig Hveden og Himmel-Kornet, hvilket Himmeiskorn tiener bedre til Malt, end til Meel.

Den nyttigste Sæd i Norge er Bys, og halv-Bys, over hcele Riget, dernest Havre, og Baar Rug, dernest Hamp, Hør, graa smaa Erter, og Roer.

For det øvrige maa en hver Uvelsmand være betænkt paa, at saae i rette Tide, efter Jordens og Luftens Vejlighed, saa til-
lig som mueligt er, efter enhver Sæds sær-
lige Natur, først paa Backet og tørt Land, siden i vaat og kolt Land eller Ager; Og endelig skal hand vide, at megen og god Gødning at have, er det vigtigste Stykke af alt hvis til Ager. Dyreeningen udkrævis, samt at hand ej bør drive større Agerbrug end som hand med saa Folk, tilgaans, og i rette Tide kand rykke; Om hvilket vi nærmere ville handle udi næstfølgente Ste Capitel, under Navn af et maadelig Jor-
debrug.

Bif.

Bikker,

Som saaes for Frøets og Heste-foeders
skyld, vil saaes før en Byg, i stille Vejr,
tynt, en Skippe udi fier og en femdel Tønde
Land, Havre Sæd i en ubrugt eller maver
Alger. Dend feeder og renser Algeren, saa
Byg neste Aar kand saaes, voxer best i soort
Muld ved vaade Aaringer, skal afhøstis
naar den bliver brun, og skæris vel høyt
paa Stubbene. Denne Sæd at saae paa
en udslit Alger, er bedre gjort end lade sam-
me Aar hvile. Heste trives synderlig vel
af Bikkers Halm.

6. Capitel.

Om et proportioneret eller
maadeligt Jordebrug.

Det er ikke en stoer Avel, men Avling,
ikke en stoer Alger men veldyrkket
Alger, ikke et stort men nyttigt Ar-
bejde som gjør rig. De smaa Jordebrug
forarsage at Folket formeeris, Landet ryd-
dis, Algeren ryktis vel; Men et maadeligt
Jordebrug er dog Bonden tienligst. En
stoer Gaard kræver mange Kiobe- eller
Fæste-Penge, mange Tienere, megen
Red-

Kedskab og Boeskab, og en hoben Fæ og Heste; Derfor fand en ubemidlet Bonde Karl, eller Arbeidsfær Person, ej for-
maa at fæste en saadan stor Gaard, og
de ere ikke saa, som just for samme Marsage
begive sig til Rigsstæderne, og til Skibs,
og mange af disse sidste sætte sig ned un-
der fremmede Herkaber; Men dersom
Gaardene vare smaa, da kunde bemelte
Personer udi de unge Aar gifte sig, fæ-
ste Gaarde, og formeere baade Folket,
Ageren og Dvæget.

Egentlig at handle om et maade-
ligt Jord = Brug for en Bonde; da slut-
ter jeg (formedelst min Erfarenhed) at
en Gaard, eller Gaards Part, som
fand oversøde sem Melke-Ris, 18 Aar
og en Hest, er det beqvemteste og nyt-
tigste, naar Bonden ikke pløyer men
spader sin Jord, og naar Ageren bliver
dyrket paa dend maade, som jeg her for-
an haver forestillet, særdeels hvad Siød-
ningens Formeereelse angaar, men hvor
Bonden pløyer Ageren op, fornemmelig i
Danmark, behøvis saa stor Gaard, at
derpaa fand fødis 8 Ris, 24 å 30 Aar
og Siadder og to dygtige Heste; Item udi
de Egner i Norge, hvor Korn-Sæd ej bru-
gis

gis, behøver en Bonde i det mindste 12 Rixr og endeel Giedder og Saar: Hvilke forbeneynte 5 Rixr, 18 Saar og en Hest, land (efter min Meening) fødis paa en halv Løb eller Spand, eller paa en Hud i Norge, hvor Korn saaes med Jordeel, og Algeren bliver spadet op; De 3 Rixr 2c. paa et heel Løb eller Spand, heller paa to Huder, i Norge, hvor Bonden ej anden Bixering, enten ved Risterie, Skovbrug, Møllebrug eller andet sandant haver; Thi om hand nogen saadan Bixering haver, er halv saa stor Gaard stor nok; Og i Danmark regner jeg tre Lønder Hartkorn at kunde underholde forbemelte 8te Rixr, 20 Saar og to Heste, og derfor at være en beqvem Bonde Gaard, heldst udi alle de Egne, hvor Markker og Heeder ligger til Byerne, eller Gaardene, eller Fællede er vidtløftig, samt hvor ingen mangel paa Torv er.

Harde Bonden ikke større Gaard, da kunde en enkende Bantykke, saasom Misvæxt, Fædd, Ildbrand og deslige, ej drive ham fra sin Gaard og Brød; Thi hand kunde nogenledes reparere sin Bantykke formedelsst Credit, Benner's Laan og egen øvrige Formue; Man finder og siel-

den

den at en aden Gaard ligger øde, med mindre nogens særdeels Interessé er der- til Aarsag; Men derimod findes [dis- verre] mangfoldige store Gaarde at lig- ge øde, Aarsagerne, som sligt haver for- holdet, ere tilførn anførte, hvortil end- nu blandt andre kand føyes disse; Nem- lig at en stor Gaard eller Bye haver en lang og besværlig Kiørsel, at hvor mange Bønder boe sammen, forspildes Arbeids- Stunden tit ved Besøg og Samtale; At det giver Aaledning til Gleskebød, Gilde, Drik og Ddselhed; At Bonden maa holde og lønne mange Tjenere, bekoste meget Redskab og Boeskab, og udgiver stor Landgilde og Skat; Og endelig at en stor Gaard behøver en lang Tid til Pløying og Sæd, hvorover A- geren hverken betids eller paa beste Maa- de kand blive ryktet, saad og brugt. Jeg vil gaa forbi at melde noget om det, at Bønderne kunde blive 2 å 3 gange saa mange, som de nu ere, sær i Danmark, og hvad Styrke og Nytte det samme vaa for Kongen og Landet, endog for fornem- me Familier og Proprietarier; Thi den for numstige Læser vil uden min Grindeing

D

nos

nok Eftertænke faadant og det meere, som dermed i følge er.

7. Capitel.

Om Høer at faae og bereede, Pladsen og Jordens Beskaffenhed.

I Pladsen, eller, Ageren, hvor i Høer skal saaes og vel kunde vore, maa liage lyet for Solen udi eller under et Bierg, eller en Tver. Bakke, hvor Heeden falder lengst og sterkest, og kolde Nordlige Vinde mindst, saavit Landets Stikkelse kand tillade. Om Jordmonens Natur og Beskaffenhed er mange ulige Meeninger i alle de Lande Høer saaes, undtagen her udi, at Høer voxer reenist og finist udi Ny eller hviled Ager, thi derudi ere de fleeste eenige. Noget holde for, at Jorden maa være ny, eller vel udhvilet, noget sandig, dog ikke for tør og mager, men uden Giødning, saasom Høer i saadan Ager voxer reen og fin, saa og i temmelig Mengde, item tilbørlig land, om det er udenlands Brøe, særdeeles fra Engelland; Jeg haver

haver funden dette at være sandt. Andre for-
regiver, at Ageren maa være udvald god,
som en Hvede-Ager, paa det at Høeren ef-
skal blive for mager og kort, og Frøet,
som det avler, svagt og udgytig, saa det
ei kand tiene til Sæd. Andre siger at A-
geren skal være som en god Byg-Ager.
Andre vil at Høer skal saaes Formiddag
i klart og stille Vejr, efter dend 20 Aprillis
gammel Stil, i Meen af Maanen udi en
god og sort Jord, som ligger lavt, og er
gjødet med Faare-Fugle- eller Heste-Møg,
hvilke slags Møg er rigtig, og baade ren-
ser Ageren og gjør dend mægt, og at dend
skal saaes tyk til sin Høer, og tynd til
lang og grov Høer, efter at Ageren først
vel er harret, og Sæden med en Rive over-
hyllis. Andre vil, at Ageren skal være
pløjet heel dyb og gjort vel mægt, og at
Mulden skal være sort, og endelig at Ager-
en skal optages af gammel Jord. Jeg
har observeret, at Udenlands Høer-Frøe,
i særdelighed det Engelske, giver lang og
sin sin Høer udi en ny eller noget lunge
hvilket Ager, som ej er gjødet, og at det Frøe
som i Vandet deraf falder, kand ey med
nogen synderlig Fordeel meere end et Aar
D 2 paa

paa samme Gaard, hvor det er oplet til
 Sæd bruges; Item at mand maa aarlig
 skifte Frøe, hvis icke voxer Høret ickun
 halv høyt fast over alt, uden paa de Gaar-
 der i Norge, hvor stærkt Soelstein dybest i
 Giordene imellem Fjeldene er. Aarsagen
 til forbemelte skal være vanskelig at ud-
 finde, maaskee at Luften er for kold. Min
 Betenking og Raadsføring skulle være
 denne, at Bonden gør best, om hand saae
 Høfrøe i dend allerbeste Ager, som ligger
 i Ly mod Soelen og med hixig Møg, saasom
 Fugle, Heste- eller Gaare-Møg baade un-
 der og oven paa er vel giødet; Thi jo stær-
 kere denne Giødning er, jo meere varmee
 dend Ageren, driver Vexten og gjør dend
 fuldkommen stoor, samt Frøet stort og til-
 liamorn, heldst naar Høeren er tyndt saad,
 omstændt det da bliver noget grovt og
 haardt, eftersom en Bonde bør see meere
 paa mængden end Fjinheden, samt at
 kunde have got Frø til Sæd i Foraad til
 det nestkommende Aar. Ellers haver jeg
 i min Unadom tvende Aar ladet saae Hø-
 frøe, det første Aar for Soelen i Ly imod
 Synden ved Foeden af et Bierg i sort og
 feed Jord, og ladet nogen Gaare-Møg strø
 oven

oven paa Ageren; Det andet Aar udi en
 Soelstin Backe udi en meget dyb pløyet
 og med Sommer-Møg vel giødet Ager, paa
 hvilken og Sæden jeg lod sprede en god
 deel Heste-Møg, og var Mulden sort, dog
 der hos Sandig, saa var og Sommer Mø-
 gen sandblændt, eftersom det var Lyng-
 Løv voren paa Sand-Jord, som havde
 været brugt i Jæ-Jolden, hvor bemelte
 Sommer-Møg havde været tillagt; Beg-
 ge Aar fik jeg dog en stor mengde med
 god Dær, meest det sidste Aar, meget
 meere end i dend Lands Egn plejede at vore.
 Bemelte sidste Aar saae jeg med egen
 Haane just som Soelen randt i stille Veyr,
 dend 21 April gammel Stil. Hvo som vil
 udfinde dend beste Maade, hand bør for-
 søge mange, og bruge mange slags Giød-
 ning paa en Ager, samt saae baade tilling,
 middelmaadig, og sildig udi adskillig slags
 Jord, endog udi dend Ager, i hvilken A-
 ret tilforn har været saaed Hamp, saasom
 Hamp haver en saadan Natur, at dend
 reenser, mœrner og givr Jorden varm, og
 for en stor deel forandrer dens Natur.

Agerens Dyrløse.

Ageren pløyes op i heel smaa Furer om Vaaren, Furene veltis vel om, Mulden gøres med Hacke, Spade, eller en god Harre tilbørlig mager, og renses fra alle Rødder, og gødes Ageren paa een af de Maader, som tienligst eragtis af de foranstørte Maader; Derefter saaes den i tørt klart og stille Vejr tyk til sin Høerkynd til lang og megen Høer, og overhøllis Frøet eller Sæden med en Rive. Sæde-Tiden er ved dend Tid Byg saaes, og efter Agerens og Lustens Bestaaffenhed. Græs, om det kommer i Ageren, maa strax oplugis uden Forsømmelse. Mand sidder paa en trebeenet Skammel, imedens Græsset opluges.

Hvorledes Høeren høstis, og derefter beredes.

Naar Høeren paa Ageren imod Høsten begynder i Kopperne eller Knopperne at bekomme en Farve imellem guul og brunn, og Bladene paa Straaerne ned imod Jorden vorder guule og vil visne, da er samme Høer moen. Dend Land Naar paa Ageren indtil Mickelsdag, om den en
før

for bliver moen. Omkiondt den er grøn,
 fand den dog vel være moen, som af
 Knopperne, Grøet og Bladene kiendes;
 Hvilken grønne Høer holdes af mange i
 Norge for den blødeste og stærkeste; Mens
 dens Grøe durr ickun lidet. Høeren op-
 røffes med Roeden, bindes smukt udi
 smaa Kierver, føres strax hjem, stibis
 igienneem en Trælam, som er sat udi en
 Blok eller paa Beggen i Læden, indtil
 Kopperne er slit af. Der efter legges den
 udi en sumpig Vandkilde, heldst hvor El-
 le eller Vilderstov er omkring, eller udi en
 Dam, Aae eller Bæk nedstunken med stok-
 ke og Steene for at rødes, og bliver der
 liaaende nogle Dage, eftersom Vandet og
 Luften er varm eller kold, dog ikke over 8
 a 9 Dage, ind til Skallen løsner fra Mar-
 ben, naar Skinken brydis over tverts, og er
 fornøden efter tre à fem Dages forløb at
 see til om Skallen vil løsne, ifald Luften
 er varm og Vandet stinkende. Naar Høe-
 ren nu er rødet, føris hend hjem, udbre-
 dis med Soelen paa Jorden heel tynd,
 Kierverne opløst, eller og settes Kierverne
 paa Stierder eller Plankewerk eller andet
 beqvemt sted for at tørris af Sool og Vind.

Siden legges dend i Huus, og tørres bedre udi Bagerovnen Tid efter anden, naar dend efter Brødbagning eller Korn-Tørkning er lunket, eller tørres varsom udi Badstue eller Tørke-Huus, efter enhver Leilighed, og da strax om mueligt er, imedens dend er tør, braages og skiettes, eller bankes og klamres, eller paa anden Maneer beredes. Evende Maader vil jeg for de ukyndige forestille: 1. Mand tager i dend venstre Haand eendel Høersfikker, og med dend høire Hand formedelst en Trætunge, som bevegges op og ned, knuser Stikken over alt, saa Skallet kand falde af. Siden slaer mand med en stoer Trækniis Avnerne bedre af over en saa kaldet Skiettesod, som kaldis at skiette Høeren. 2. Andre bruge at banke Høeren mæer med en Træ Hammer paa en Blok, og der efter at slide Skæverne af med en Klamer, hvilken maade over alt i Norge er bekendt udi de Fæder, hvor Høer bliver saad. Dend første maade tykkes mig bestom, uagtet Skiettingen hugaer eendeel i stykker, thi ved den er ikkun et ringe Arbeide imod den anden Maneer at ligne. Bemelte Høer-Braag gøres gemeenlig paa denne Maneer: Et
 styk.

stykke haart Træ omtrent een og en agten-
 del Daust alen langt, og en Haand bred i
 firekant, gioris som en tre-furket Gaffel,
 dog saa, at begge Ender blive heele, dend
 ene 4re Finger bred, men den anden en god
 Haand bred, den mellemste Furke skæres
 paa den side af Træet, som skal vende op ad,
 Lænder paa, ligesaa paa hver Side, men
 de andre tvende Forker skæres ikkun inden
 paa. Neden under Træet for og bag, hvor
 det er heelt, boeris to Huller i hver Ende,
 og derudi settis Fodder, omtrent en alen
 lang, paa den maade, som Fodder un-
 der en Hul-Rok, og bag paa Træet,
 hvor det længst er, heelt boeres tverts igien-
 nem et Hul; dermed er Braagens Under-
 deel rigtig: Overdeelen giores saadan, at
 dend kand være som et Laag, og gaa ned
 med tvende Rader, een paa hver Side af
 Underpartens mellemste Furke med smaa
 Lænder eller Skaar paa begge Sider,
 dog ei giores trang, mens saa viid eller rom,
 at Høer og Hamp imellem Furfene og
 Raaderne kand have beqvemt rom at knu-
 ses; Dette Laag eller imodfaldende Over-
 deel felbis ind i Underdeelen bag til, boeris
 et Hul paa, og slaes en rom Nagle igien-

nem Over - Hullet paa Underparten og denne derudi indfældede Overpart saaledes, at Overparten kand bevæges op og ned, fast ligesom en Stærkniv, hvormed Hæfteskæeris, og endelia gøres paa For Enden paa bemelte Overpart et Haandgreb, som paa en Skærekni, hvilket gaar frem men for meer bemelt Underpartis fremmer Ende, og er saa Hørbraggen, som Hamp og kand brages udi, dermed ferdig.

Ovenbemelte Skittefoed gøres aemeenligen saaledes: Mand tager et stykke af et Saugbord, omtrent en og en fjerdedeel alen langt, skæer i dend ene Ende som et halvt Hul saaledes, at Bordet paa dend eene Båndkandt bliver hø, og dend udkaarne Hule et halvt Qvarteer lavere eller noget meer, men dend anden Bånd - eller Bortkandt, ikke høvere end som dend halve Cirkel oven til er. Dend anden Ende sættes fast udi et stykke Bord eller Bret, som tiener til en Foed at staa paa, hertil hører nu en stor Trækniv, ikke for skarp glort. Fornevnte Skittefoed sættes saadan, at dend ommelte høye Kandt vendes til den, som skietter, paa det hand der baggen

gen for udi dend udskaarne Hule kand be-
quemmelig legge, og flytte Høer-Duckene
eller Døckene med dend venstre Haand, imed-
dens hand løselig hugger til med dend høj-
re Haand paa Høeren, uden for Kanten af
Træet for at afflaa Skaverne, og maa
disse Hug skee med en glidende Haand,
saa at Huggene glider ned efter Høer-
Døcken.

Høer-Kopperne eller Høerfrøet angaa-
ende, da leggis de hen at tørres paa et
Døst, og efter Juul gntes med Hænderne
eller tærskis paa Voen, Frøet af dem drif-
tis reent og bevares paa et Døst. Frøet
moenis vel i to a tre Maaneder i Knop-
perne. Hvor Frøet kand selges til Olie-
Møller, kand all Bekostning paa Høeren
er anvendt, med de Penge for Frøet be-
kommis, worde betalt. Til en fjerdedeels
Lønde Høerfrøe at saae ud, behøvis omtrent
lige stør som til en Lønde Byg.

**Hvad Gevinst paa Høer-Sæd
skal være.**

Mig er i Norge af troværbige og gode
Husholdere udførlig og med alle tilhø-
rende bevislige Omstændigheder bleven be-
rettet

rettet, at dend Befosning, som gøres paa Høeren, skal en kunde beregnis til en septen Del af Høerens Værdi, og at dend Alger, der kand ej tage imod meere end en Lønde Bug-Sæd eller en fjerdedeels Lønde Høer-Sæd, kand indbringe udi Høer og Høerfrø ordinaire over 60 Rixdr. naar Ageren med Flid bliver dyrket, og friske Udenlandske Frøe bruges til Sæd; Endog om Algeren ej bliver giød, dog at dend er optagen af gammel eller lange hviled Jord; Men jeg tenker, at bemelte ei i Almindelighed treffer til, særdeles naar Algeren icke skal de faa nogen Giødning.

6. Capitel.

Om Hømp at saae og berede.

Hømp vil have en meget feed, dyb moer, reen, høi opfoldt, ly og Soelbar Alger, som ilgaer nær ved Gaarden, og maa vel bevares for Solen. Dend er to slags i Algeren, dend ene voxer hastig, bær intet Frøe, bliver tilsig moen, og da strax bør drages op af Algeren, Dend anden moenes seener og bær Frugt eller Frøe,

Frøe, og bør staa indtil Knopperne begynder at aabne sig.

De gamle have Krevet, at Hamp (som har en varm og tør Natur) skal saaes, naar Soelen er indgangen i Bedrens og Tyrens Tegn, og naar Maanen er i Reden og løber igiennem Løvens Tegn efter Philippi Jacobi Dag i de Nordlige Kolde Lande, udi en god og stærk glødet Alger, i hvilken neste Aar kand saaes Høer uden videre Glødning. Jeg haver ikke befundet andet, end at Hamp voxer ypperlig udi dend Alger, som er stærk glødet med Jordagtig Møg, særdeeleles med Sommer-Møg, som er tagen af en Fæ-Zold, i hvilken har vaaren indlagt Møse-eller Myre-Løv. Men en gammel Bonde haver berettet mig, at Hamp behøvede hied Møg saasom Fugle-Saare-eller Heste-Møg. Dend skal saaes tynd, saa bliver den grov, lang og stærk; Men vil mand have dend fin og blød, da vil dend saaes tyk. Nogle hugge Knopperne af Kierverne strax, nogle tørre Kierverne først, og siden tørre Knopperne af; Derefter legges Kierverne i Røde ligesom Høer, dog nogle Dage l i n g r e, n m l i g i n . l l e m 10 og 14 Dage.

Dage. For Resten handteres Hampen og Frøet som om Høeren i næstforanstrevede 7 Capitel meldt er.

Hvad Fordeel ved Hampe-Sæd er.

Hampe-Sæd er baade vis og frugtbar, naar Ageren forsinlig dyrkes, er og hver Mand, særdeles Bønder, Fiskere, og gemeene Folk fornøden og nyttig. Inde udi de dybe og heede Fiorder i Norge kunde dend vore overskødig, mens saa legges derpaa Bind, hvor dend saaes; Thi hver Bonde saaer ickun en liden flek Ager, og udi mange store Districter saaes dend ick, ey heller vide de, som der boe, at handtere dend, lige saa lidet som de vide at omgaaes med Høer-Sæd. Dog er der nogle Bøygde-Lav, særdeels inde i Fiordene ved Trundhiem, hvor næsten hver Bonde saaer noget lidet Høer og Hamp, og høster saa meget, at de ey alle ne have nok til deres Huusholdning, mens endog selge af Overskudet, virket til Traa og Tærreter, en temmelig Andeel Aarlig.

5. Capitel.

Om Humle-Saarde at
plante og rygte.

Bladsens Bestaenhed.

Sadfen, hvor Hummel-Saard eller Hauge skal gioris, maa efter Muelighed ligge i ly imod Soelen, fra Osten til Norden, indtil Vesten til Sonden, og have bag sig Huus, Gaard, Bierg, Bakke, høyt Plankeværk eller store Træer, der kand ligesom dække Humlen for Nordlige Kolde Vinde, samt for sædvanlige Stormvinde, som paa dend Gaard, hvor Hauge er, plejer at blæse. Marken, Jorden eller Grunden maa helde noget, særdeelisk mod Osten eller Sonden, og der imellem Jorden eller Mulden maa en være hverken for tør eller vaad, men maadelig. Ey heller maae nær ved Hagen være ferske Ege, sumpige Kilder eller Moese.

Jordmonnens Bestaenhed.

Jorden maa være en feed, mør, reen, løs og sort Muld. Er der Leer-Jord, da maa dend med grov Sand, gammel Fæ og Saare-Møg, helst gammel Sommer-Møg,

Møg, Afte og god Muld, rundelig for-
blændis, reensis fra Rødder og Steen, og
gjøris møer og reen, som en Urte-Seng.
Er det Sand, Jord maa dend med bemelte
Muld og Møg gjøris frugtbar, særdeles
udi de Gryfter eller Senge, Humlen skal
plantes.

Sæd, og Planten.

Til Sæd behøvis det beste Frø, som
er tagen af en sterk og vel moden Humle,
og saaes heel tynt udi en duelig Jord, saa-
dan som oven er meldt betids om Vaaren.
Naar Sæden opvoxer maa dend holdes
reen for Ukrud. Det andet Aar derefter
kand dend plantes. Igiennem Pladsen,
hvor Haugen gjøres, gravis med Spade,
ligesom Plov-Jurer, fra Østen til Vesten,
eller fra Vesten til Østen i lige Linie ra-
der, en efter anden, en Alen dyb, om Jorden
er saa dyb, og en og en halv al. bred hver
Rad eller Gryft, og mellen-landt, som skil-
ler Gryfterne gjøres lige saa bredt, hvilke
lange Gryfter foldes op med Sigdning og
dend opgravne Muld, om dend er dybtig,
hvis ikke, bør Mulden ligge opkastet et Aars
Tid, saa bliver dend af Soelen, Lusten
og

og Regn og Dug forristet og feedet, om det ikke er Sand, Mur, eller anden slem Muld, men er dend ufrugtbar, da maa mand forskaffe sig anden god Muld, som oven om Jordmunden er sagt.

Siden skæris hver Humle Rod af frisk og tæt oven for et hvert Reed, saa Roeden, som skal plantis, bliver omtrent et Spandlang, og om nogen raaden Bark er paa den, maa den aftages indtil den ferske Underbark, legges saa ned i bemelte Gryt, een efter anden, halvanden alen bred, imellem hvert stykke Rod, efter at Gryften med Muld er fyldt, og tagis derved i agt, at hver Roedestykke leggis saaledis, paa skens, at dend tykke Ende vender ned, men den smale op ad, paa Grystens brede. Plantingen skeer baade Vaar og Høst, naar Veiret er klart og mildt, tre Dage før, eller efter Ny Maane, sær i Mikkelismis Nye om Høsten, slost udi September Maaned eller der omtrent; Men om Vaaren betids, saa illig Humlen begynder at spiere op, hvilke nedlagde Planter bedækkes vel med Jord, helst om Høsten. Det første Humle Rodderne om Vaaren sende Spirer, fand de omkring Hoved-Roden yderst udspirende Rodder eller Riis, varlig affskæris, og derefter strax plantis, paa saadan Maade, som før er ret; Mand fand og bøve forhænte Spirer, naar de ere en alen lang opvoren, Circkelsviis omkring Hoved Roden eller Stammen, ned i Jorden, og naar de derhos bliver vel dækket med god Muld, voxer af dem mange Rancker, paa to à tre Aars Tid. Bemelte Planter, maa holdis reen for Ukrud, dog maa mand ikke hakke

Jorden løs omkring dennem det første Aar, og naar de saaledes ryktes, vær de Humle inden tre Aar. Skal Humle-Rodder føres en lang Vey, maa de indvirkles i Halm, men best forvares de udi en Kiste, eller Kiste, lagt i god Jord, helst i den Muld de er voren udi.

Nogle holde for best, at Humle-Gaarden bør overalt først pløyes, eller opspadis, muldis og giødis paa det beste, førend forbemelte Gryster gøres. Andre meene at det er u-nødvendigt. Nogle gjøre saadanne lange Gryster alleene udi Leer eller haard og unyttig Jord, uden at opgrave eller giøde Bænkerne, som skyller Grysterne ad. Andre grave op firkantede Huler, som er halffanden eller to Allen i hver Kant, og ligesaa langt er der imellem hver Huule, eller Hummel-Seng, hvilke Huler kaldis Ruler. Andre igien nedsette udi saadan tillavet Seng mange Rodder tillige. Best er det, af forsøge det alt, og siden at udvelge det som befindes tienligst; Thi Jorden er meget ulig af Natur, saavel som Lusten, saa at det som er got udi een Hummel-Gaard, vil ikke lykkes udi en anden.

Sendeel forregibe at der er tvende slags Humle, Hand og Hun, den eene moenis fiorten Dage førend den anden, og er stærkere, hvilken skal være Hand af Slaget, og denne skal plantis tiilig om Baaren; Hin skal være Hun, og skal plantis om Høsten. Bild Humle er at kiende af Rankerne, hvilke ere smale, flette og blege ikke laaden som den Tamme, den vøxer oftist blant den Tamme, denne uden hinder, udi en god Hummelgaard, ia naar Hummel-

gaar.

Gaarden ryktis vel, bliver den tam i længden, hvor
imod den Lame eller gode Humle udi ond og
vaad Jord forandris til vilde Humle.

Haugens sædvanlige Giødelse.

Utkud og Græs maa flittig med Roeden opryk-
kes (som beqvemmelig gøres efter en ny falden
Regn, thi da løsner Rødderne strax mand drager
paa Græsset) derpaa strax hakkes smaa og strøes
over Rulerne, for at raadne og gjøre Jorden feed-
hvilket er en Gierning, som smaa Børn for Lyf-
skyld gierne gjøre. En Hauge, som allerede bær
Humle, vil om Vaaren var som ophakkes, renses
og gøres mør, saa og hver tredie eller fjerde Aar
gjødes, om dend skal bære bestandig eller god
Frugt.

Ved Midsummer eller før, børe de nederste og
største Blade afplukkes, paa det Knopperne kand
blive dis større. Mod Vinteren maa Rulerne el-
ler Gryfterne, ja heele Haugen vel overdekkes med
Enebær Træs Riis, eller med Bark, eller Halm.
Efter Aftens Taagen eller Jordens opstigende mil-
de Damp, legger sig stundum i stille Veir i Cool-
rindingen en feed Dug paa Humlens Blade og
Knopper, som smager sød, denne Dug maa endelig
ved Røg fordrives, tør Røe-Røg, Enebær Træ
Riis, Halm, eller Pyng, lagt paa Jld, for den Ende
hvor Vinden blæser igiennem Haugen, er best at
røge med, saa vit mig endnu er bitterligt.

Muldværper, hvor de ere, maa flittig eftersættes
og ødeleges. Legger mand een eller flere for-
raadne Tuffer (i Norge kaldet Groer) udi en vel glas-

seet dyb Potte, Kiedel eller andet som inden til er dybt, glat og smalt op ad, og sætter den i Haugen, ned i Jorden, saa den øverste deel gaar lige ved Jorden; Eller mand kommer i Potten en levende Muldvarpe, da løber Muldvarperne ned i Potten og kand ey slippe op iglen.

Vil en Humlegaard ey bliver frugtbar, uagtet at den ligger beqvemt, da er det et vist Tegn til, at Jorden er uduelig; Hvorfore Ejermanden endelig maa opgrave Røderne, føre ny og god Gødning i Rulerne, og rense og pynte Jorden paa det bedste samt der efter strax af ny ordentlig plante Røderne, efter at hand dem haver beskaaret, som tilforlængst er. Enddog de fleste Bønder ikke forstøte Humlen, Saa er det dog vist, at Humlen vil forstøtte hver femte eller siette Aar, og med det samme Jorden i Rulerne, vel flyes, saaledis som nylig blev sagt.

Humle-Stænger og deris Brug.

Stængerne vilde være vel lange, heldst af Grant Træ, men ingenlunde Birk. Dersom de bugge i Meden, da bevaris de længe for Forraadnelse. De bliver tilspizet paa Tyk-Enden i firekant. Om Voaren naar Humlen er oprunden omtrent en Aalen høj, da ned sættes vel fast i Jorden een eller to Stænger hos hver Rule, og bindis nogle Ranker til hver Stang, med Bast, eller Straa, siden have Tilføn at Rankerne i fremvexten kand nogenledis blive ved deris egne Stænger, paa det at Solen kand skinne og Vinden blæse mellem Stængerne

helt

helt lange Grøften eller raden fra Østen til Vesten. Overflødige smaa Rødder eller Spirer, som oprinde, vil afskæres og andensteds Plantes, sælges, eller bortkastes.

Humlen at indhøste og berede.

Den skal med Stængern optages, naar den lugter heel stærk og førend Knopperne aabnes og slipper Frøet; thi udi Frøet er den største Kraft. Rankerne afskæres paa Stængerne en alen høy fra Jorden, Stængerne optages sagtelig og henbæres paa et Loft, hvor Humlen kand tørres, der tages Humlen af Stængerne, Knopperne plukkes af, gøres gandske reen fra Blade og kviste, siden breddes ud over Gulvet og tørris, og saa snart Humlen er tør, bør den indpakkes udi en Lukt tæt Lønde. Udi de optagne Stængers Huler i Haugen, vil sættes til Pøle til Kiende-Mærke, at Stængerne til næste For-Aar, kand worde sat i forrige Hule, eftersom ved ny Hul at gjøre, kunde Hummel-Rødderne saa Skade.

Humleaaarde gibe baade Loft, Tidsefordrin og en stor Fordeel, naar de trives vel, og de trives nok, om de blive vel anlagte, og siden med fornumstig Tilsyn ryktede.

I. Capitel.

Om Fæ- og Qvæg-Hvl.

Det er en Fæ-Hyrde saa og en Bonde meget Maat paaliggende at forskaffe sig af det største Naags Fæ og qvæg, som giver megen Mælk, og blød Uld; Men ej dismindre er Norge opfyldt med

det ringeste og smørste Bvæg i Verden kand være undtagen paa endeel fornemme Følkes Gaarde, hvor baade er stort Fæ og Engelske Faar, som bærer blød Uld. De Norske Røer ere meget smaa og mælke libet: At de ere saa smaae, forarsager ikke Vandet og Luften, som mange indbilde sig, men de smaa og unge Tyre Bønderne holde, saa og at Kalve og unge Nød hos Bønderne faaer libet at æde om Vinteren, neppe saa meget, at de kand holde Livet op med: Paa samme Maade gaar det med Heste og Faar hos mange Bønder; Dog vil jeg her ved ikke have sagt, at de Norske Fæ og Heste er af deres naturlig Art saa store og af samme slags, som Fæ og Heste udi andre Lande, der langt større ere. Enddog meenige Bønder er i den Tanke, at fremmet Fæ og Bvæg skulle ved Engelen formindskes; Saa vidner dog fornemme Hollis Erfarenhed, at det ikke forholder sig saaledes, hvad Storligheden eller Mælken angaar, end og berettis, at Engelske Faar udi mangfoldige Leed ikke forandre deres Uld, som jeg dog haver indbildet mig at maadte blive noget forandret, i Overveelse, at i Norge er Luften koldere end i Engelland.

Udi Norge Nordensfelds som er at regne fra Jeddernis Nordre Ende, der ligger paa 58 og en halv Grad indtil Nis-Finmarken, som ligger paa 71 Grad: ere nogle tusinde Der, paa hvilke vilde Faar, Øren og Bukke, særdeles Faar eller gillede Bedre saavel Vinter som Sommer kunde have der i Foer, af hvilke mangfoldige Der, ikke den tyvende deel med saadanne Bøster findes besatte, om endsligst And-
byg

byggerne af Erfarenhed vide, at bemelte Qvæg Derne kunde føde sig selv.

Naar mand adspørger Indbyggerne, hvad det er som forhindrer dennem at besætte alle bekvemme Der med forbenaævnte slags Qvæg, da svare de, at Qvæget af Tyve, eller Avindsmænd bliver ofte ødelagt, særdelis paa de Der, som ligger i Alfare Beye, eller ikke bit derfra, og sær hvor Folk ikke boer paa Derne, hvilke ubebygte Der ere de fleeste. Item foregives, at de som boe ved Hav-Siden, have mangel paa Faaer, og de som boe i Fiordene, der eye meget Qvæg, boer forlangt fra Haanden, at kunde have nogen Tilsyn med Qvæget, samt at de som eye eller bruge de Gaarde, hvorunder Derne ligge, begiere formeget til Græs-Lepe, omendskönt det er bekiendt at Faarene ikke opæder Enge Græs, eller det som Bonden kand nytte til Hæ, men tvært imod formedelft deris Mæg og Træt, ere aarsage til, at Græsset voxer desto meere. Item berette de, at om en Bonde haver tillagt sig endeel af saadanne qvæg, da naar hand dør, bliver de, som andre Boens Middeler, skiftet imellem Arvingerne, og saaledis adsprede, ligeledis blive de udlagt til Creditorne i Gields betaling, sammelbis blive de stundum hos skyldbundne Folk efter Nams Dom udlagt og borttagen, for Gield Bøder og andet saadant, og for ermelte og andre Aarsager skal Derne ikke kunde blive med qvæg besat, i sær naar qvæget ikke kunde blive ved Gaarden, som et Inventarium. Da som Landsens Indbyaere kunde have en merkelig Fordeel af bemelte qvæg, naar der af blev

tillagt saa meget som paa Verne kunde underholdes, og derforuden kunde ved Uden Manufacturer oprettes til Klæde og Stoffer at Fabriquere, hvorved en stor Capitel, som nu Marligen gaar ud af Landet til fremmede kunde spares, og tillege mange hundrede Familier haver deres Ophold, saa haver jeg med de meere Flid erkundiget mig om forberørte Materie, samt overvejed, paa hvad Maade Indbyggere ne kunde bringe og opholde bemelte Der med Sværg, i sær med gildede Bædre og Øren, fuldkommen besatte, og hvad jeg i saa maader haver overvejed, og i mine Tankker eragted, at kunde være nyttigt, skulle jeg ikke efterlade at Communicere Indbyggere ne, hvoraf de kunde Extrahere, hvad de maatte besinde at være fornøden og gørlig. Mig synis da, at Indbyggere ne kunde behøve hos Hans Kongelig Majestet underdanigste at søge, om at erholde, efter foregaaende grundelig Overlæg paa Tingstæderne som Jonas Gusten i hvert Amt, og Conference med deris Forsæt en vis Anordning anlangende bemelte Sværg, (som kalder Selv-Koster-Sværg, fordi det koster og føder sig selv) og iblant de Bøffer, som de kunde vedtage at anholde om, kunde efterskrevne 12. Bøffer eragtes nødvendige.

1. At tvende rædelige Danne-Mænd, som boede noget nær ved Kirken, bleve af Øriggheden bevilgede at være Tilsyns-Mænd, i samme Sogn de boede med Selv-Koster-Sværgs Conservation efter disse paa følgende Artikler.

2. At bemelte Tilsyns-Mænd måtte nøye, hver i sit Sogn, forfare og besigte alle Der og Holme bebygte

bebogte og ubebygte, hvad Lejlighed der kunde være til Selv-Foster-Fæ og Dvæg at holde, og hvad slags paa eenhver De, bænd kunde lidis og trivlis, samt hvor mange, Item maatte nævne eenhver Gaards underligende Der ved Navn, og hver De særdeels tillige, sette en gandske ringe og bilung Tact, paa hvad i Græs-Lepe af hver Hønde skulle betalis.

3. At den som havde Gaarden i Brug, maatte være nærmest at holde Selv-Foster-Dvæg, og derfor maatte den Fremmed, som paa Den havde Dvæg gaaendis, naar hand fire Uger for Mikkel-Dag blev tilfagt, at afføre det, være pligtig at føre det af Den inden 3. Uger under Dvægets Forbrudelse til Gaardens Opsider, lialedis om Opsidderen ville give sine Børn eller Tiende forlov til at udsætte Dvæg paa Den. Men kunde meere Dvæg fødiz, da maatte den Fremmede beholde sit Dvæg paa Den, in til det Tal, som Tilsyns Mændene have sat Den for, at kunde underholde blef fult.

4. At Gaardens Opsiddere, ikke maatte formeene nogen inden Sogns Mand, Qvinde, Børn, eller Tieniste-Tiende at udsætte paa Derne bemælte slags Dvæg, imod dend Taxerede Afgift, forud at betale.

5. At bemælte Selv-Foster-Dvæg, som var tillagt eller blev tillagt, og tilhørte Gaardens Opsiddere, nemlig Opsidderen paa den Gaard, under hvilkens Lejemaal Den er beliggende, matte ansees og forblive som et Inventarium ved Gaarden, hvad heller Gaardens Opsiddere døde, eller slattede

bort, saavidt hand af bemeldte Qvæg havde eyet, imog Bederlag udi Penge, efter Bedkommendis inobyrdis Foreening, eller tvende u villige Mænds Burdering at gøres og betales af den, som kom efter paa Gaarden til den bortflyttende [om hand levede] eller til hans Arvinger, om hand var død, omflignt at hans efterladte Boe icke maatte findes tilstreckelig til Giældens Betaling; Men om Qvæget tilhører nogen anden Mand, da at maatte følge hans næste Arving, med forberørte Billekor og sagledes bemeldte Selv- Foster-qvæg, saa længe det gick paa Derne eller andensteds vildt at være befriet for alle slags Fordringer, Bøder og Forseelser, som ellers paa Eyermandens Gods og Boehave kunde heste.

6. At en gilled Oxe eller Stud, som gemeenlig sættis ud paa Derne, saadanne Der, som have nogen god Græsbund, naar den er tre Aar gammel, en Buk to Aar gammel, og en giæld Beder eller Gaar ligeledes to Aar gammel matte ingenlunde tages hjem eller føres af Derne, eller til nogen sælges eller pantsættes, førend en Stud var syv Vintere, et Gaar tre Vintere, og en Buk fire Vintere gammel. Befandtis Vidnis fast, at noget Qvæg var beenbrudt, eller syg, eller et usædvanligt stort og langvarig Sneefald paa kom, eller nogen sær Nød og Tilfelde, der endelig udfordrede at Qvæget matte hjemføres, kunde Eyermanden, paa hvad Maade hand fandt for got, rygte og frelse oet, dog suarest mueligt var at føre det paa Støden igien, og naar hand tog noget Qvæg hjem,

som

som havde gaaet sin Tid paa Verne, maatte hand til næste eller anden Dag, som Kirke-Tieniste i Sogner bliver holdt, paa Kirke-Baken giue Til-syns-Mændene tilkiende, hvad Svæg hand havde hjemført. Pigeledes, naar hand for Nødsfald havde ført noget qvæg hjem, saa og, naar hand hafde ført det ud paa Den igien, aldt under forbrudelse af Svæget, og ligesaa meget til i Penge, som qvæget var værdt.

7. At paa de Der, hvor selv Foster-Saar (hun af slaget, som i Norge kaldes en Sou) efter Lustens Lindhed og nogle giorte Prøver kunde leve med Vinteren, omfløint de have lagt Lam, maatte ingen Bedder i Norge, kaldet gra Bedder, blive paa Den, uden alleene i November Maaned, og maatte de Bedderlam, som paa Verne blev afset, og der skulle gaae, inden Mikkelsdag gilles, under forbrudelse af bemeldte Bedder og Bedderlam, til dend, som dennem vilde borttage eller ødelegge, samt dend skyldige at erstatte, hvert Saar, som med Vinteren bortdøde, og en fremmet tilhørte. Eragtede Til-syns Mændene, at det var fornøden at holde en Stud eller fleere paa nogen De, eftersom en Stud eller Gield-Oxe med Beenene graver Sneen af, og ser Saar kand sonde Jøde paa den Mark, som hand sparker Sneen af, at de da maatte have Npndighed der udinden at forsøge behørig Anstalt; Pigeledes, om de fandt fornøden, at i Steden for Stude burde holdes nogle aildede Bødre for at bryde i aiennem Sneen for Saarene, men det er dog skelden fornøden, saasom Vinden lettelig afdriver Sneen, den

den saite Siøt Luft tærer den, og Faarene holde sig i Hønden hvor Lyng Marken er.

8. At naar Faarene havde formeret sig saaledis, at de ikke alle kunde have Vinterfoer, de øvrige da, frit maatte afføris til andre Øer, hvor Foer for dennem kunde være, eller af Ehermanden hendtis hiem! og af hannem nøttis efter hans behag; dog hand at være forpligtet at lade Tilsyns. Væendene vide derom, under adfærd efter foregaaende sette Post.

9. At om nogen fordriftede sig til at stiele eller forøde bemeldte Selv. Foster-Qvæg, den samme da at maatte straffes, som en slem Tyv paa Liv og Gods, efter Forordningen af den 4. Martii 1690. Giorde hand anden forsetlig Skade paa qvæget, da at maatte lide, efter Loven som for Herre-Berk eller Bold, var ikke Bevilis at faae, sam stelden er, og qvægets Ehermand havde Mistanke til nogen Person, Ehermanden i saa Fald maatte tillades, at kalde den til Ting, som hand havde Formodning paa, og for Retten at sige til ham, at hand meente at denne skulle vide hvem som haver borttaget eller beskadiget hans qvæg, og derhos gisre sin Ged, at dette Spørksmaal ikke skeede af Ondskab: Hvor paa den som blev tilspurt, maatte svare, med een frivillig Ged, at hand derom intet viste, en heller hafde hørt, hvem det skulle have giort, veigrede hand sig at give bemelte nødvendige eedelige Giensvar, da strax at maatte dømme pligtig til at betale Ehermanden, det bortkomne eller beskadigede qvægs Værdi tre dobbelt tillige med Processens Omkostning Stadsløs.

10. At alle forbemelte Bøder og Confiscatio-
ner saa vit de icke er næst til hvem de kand henfal-
de, maatte i henseende, at Forseelserne kunde worde
aaenbaret, og den Anordning som Indbyggerne
Underdanigst kunde udvirke tilbørligen worde over-
holt, maatte henleggis til Ambtmanden, Tilsyns
Mændene og Sognets Fattige.

11. At udi de Egner eller Districter af Landet,
hvor ingen Skov er, og hvor Ence stelden, eller ik-
kun lidet falder, eller hastig afdriver, eller af Slæ-
dusten borttøer, derimod findes store Lyng Mar-
ter, Heeder, eller tørre Moer som er det samme, og
høyt eller Bakket Land, saasom Dahlernes Fode-
rie under Stavanger Amt, eller andre Stæder
Nordenfielss, item paa de Gaarde, som ligge paa
store og beqvemme Der hvor heldst Engelske eller
andet slags fremmet Gaar, som bære blød og megen
Uld, beqvemmelig og med liden Beføstning, kunde
fores og trivis, maatte de som have Pyst paa deris
Gaarde, benesnte slags Gaar i mængde at tillægge,
bære tilladt af de i Sognet næst omliggende Bøn-
dergaarde at begiære for Betalling, en liden Deel
got Høe, og at Stædets Ambtmænd paa Ansøg-
ning maatte meddeele hannem en Forteignelse paa
de Gaarde, som bemælte Høe, beqvemmelig kunde
levere, samt tillige Taxer Høet efter Land Taxten
og Billighed.

12. Og sidste, at alle de Forhindringer som udi
forbemelte Berf kunde forekomme, maatte settes
plat tilside, og Anordning af Dyrigheden, i kraf-
tigste maader handthæfvis, hvorpaa dog icke er at
tvile.

tvile, efterat det angaar Meenige bedste, og maan
 Particulier derved præjudiceres. Dette forbemælte
 ere mine Observationer, som Landsens Indbyggere,
 der boe udi fornævnte Nordenskiöldste District
 langs Sø Kanten, med deris egen Erfarenhed,
 fandt conferere, formeere og forbædre, og derefter
 søge den dennem foresatte Dyrighed til ydermere
 Retledning og Assistance, hvilket jeg dennem som
 mine Landsmænd, venlig burde recommandere.

II. Capittel.

Om Dyr og Fugle at skyde
og fange.

Hvo Skov og Mark eger, gjør meget imod sin
 egen Nytte, at hand skyder nogen Hind, eller
 nogen Keens Dyr hun af slaget, eller mindre slags
 uskadelige Dyr, som er en Hun, eller at hand skyder
 nogen Hun af det slags Fugle, som bygge eller staar
 sig opholde sig i hans Marker og Enemærker, eller
 skyder med knallende Skud; Thi af den Stræk,
 Dyr og Fugle faar af Knallet, blive de sty (eller
 flere) og omsider, naar ofte skydes, rømme bort i
 Ørkene, eller andre Marker.

Hadde jeg Skove og Marker, hvorudi saadanne
 nyttige Dyr sig opholte, vilde jeg paa Ti Aars Tid
 have mangfoldige Dyr, og imidlertid efter et par
 Aars Forløb, faa flere Dyr, hand af slaget, end
 min Formand, der havde ladet skyde baade Hand
 og Hun, faa mange hand mest kunde faa, hver Aar
 havde fældet eller fanget. Og hvad Fugl angaar,
 da skulle de blive saare mangfoldige, og formedelsst

Bue

Bue og Pils med stor Lyst vorde skudt, eller med Snarer og Garn fanget.

Førend Krud og dets Brug blev paafunden, haver det Nordensfeldske vidtløftige District i Norge, været riig paa Sæl og Otter, Ersfugl og mange andre slags nyttige Fugle, langs Kysten, paa Der og Holmer, hvoraf Indbyggerne i fordum Tid havde en behagelig og nyttig Herlighed til deres Gaarde; Mens siden mand begyndte overalt at skyde med Bøsse, har det taget af, og i det mand bliver ved et Par efter andet, rømmer baade Sæl og Fugle hen til vilde Øllande i Nord Søen, i sær Sælen til Fjeldbjergene under Grønlands Side; Hvortil er kommen den almindelige Misbrug at skyde forofte, saag og at tage Egene fra Fuglene, at de en haver kun det faaet udlagt Unger, samt forglemmelse af Forfædrenes strænge og nødvendige Love eller almindelige Bedtægter, imod dem som for Lyst eller Gierrigheds Skyld hemmelig skød Dyr, eller Fugl paa en andens Grund, eller udi hans Der, eller togs Eg og Dun bort. Den Fordeel af dislige Der og Holmer Forfædrene have haft, har vaaren saa mærkelig, at mange Gaarde er udi de Tider bleven sat høyt i Pandgilde og Skat for bemelte Herlighed og Fordeels Skyld, dobbelt saa høyt som de nu, da Herligheden eller Bilsfangsten er fordrøvet, skielig fand være god for at svare, dog findes endnu een deel fornemme Folk, saavel som nogle Bønder, som formedelst nogenledis Tilson, og ret Brug haver baade Lyst og Gavn af bemelte slags Søe, Dyr og Fugle, hvilke Fugle i mange Tusinde Tal findes, særdelis

særdeles er Erfluglen en meget nyttelig Fugl for sin
 Duuns skyld, hvilken den efterlader i sin Neede.
 Det var derfor at huse, at Forsædrenis maneer at
 vende paa, blev igien optagen, saasom ved Due og
 Pint-Gildre, Sælspejd, Sælgarn, Sælgrinder,
 Ottestok, Snarer, Garn og andet deslige. Om-
 endstundt Indbyggerne nu omstunder ikke kand
 fremstille nogen Lov eller Anordning om Forhold
 med Besbesang, saa have de dend dog i deres Hu-
 kommelse formedelst deris Fædris Beregninger,
 Mand efter Mand, og de som ene eller have til Fæ-
 ste Gaarde, under hvilke Der og Holmer, som til
 fællis bliver kaldet Bære, ere belliggende, holde fast
 paa samme Anordning saa vist som de formaae, helst
 som de formene at de grunder sig paa Naturlig Ret,
 hvilken Lov, som de saaledis i Hus imelsen haver, er
 denne. At ingen maa fare igiennem en anden
 Mand's Bære (det er Der, Holmer og Stær, som
 hører tilfammen under en Gaard, som før er sagt)
 enten for at fænde eller fræmme Sæl, Otter, Mar-
 Svin, eller nogen slags Fugl, en heller lede efter Ga-
 under fortabelse af hvis hand haver med at fare, som
 hannem strax maa fratagis, og hand derfor uden
 straffis med Ketten som for Tyverie, eller Midings
 Bære. Denne Lov, som bestaar udi Undersaat-
 ternis Huskommelse og gammel Sædvane, bliver
 af en deel Underdommere ikke altid observeret, af den
 Marsage, at dend en findis i Lovbogen, derforre blifver
 de, som have Lust at strippe udi andres Der, jo læn-
 gere jo meere dristig at gjøre det, omstundt de gjør
 det saa hemmeligt som mest mueligt er.

Udi Lovens 5. Bog 11. Capittels 13. Artikkel mældes: At den som fisker udi anden Mandes Fiske-Band, uden Eernes Minde, skal straffes som for Tyverie; Thi slutter ieg, at det er og Tyverie at borttage anden Mandes Fugl, Æg og Duun hemmelig; Item at skyde eller fange Dyr og Fugle udi en andens Stov og Mark paa samme Maade, helst som den Danste Lov forklarer, at det er Tyverie. Hvad angaar de Maader, hvilke de som have Fugle-Der tage i agt at bruge, da ere de adskillige, men jeg vil samle den- nem tilhobe og ekstrahere de Bæste, saa og tage mig Frihed at legge et og andet dertil, hvor noget fattes, i Forhaabning, at det skal baade beha- ge, og i Tiden gavne dennem, som have Bæer og Der: Den Mand gjør bæst, som aldrig skyder udi sit Bæer, ey heller tager Æg fra Fuglene, og skelden gaaer paa Derne, imedens Fuglene ha- ve Æg. Derneft den, som ikke meer end een- gang borttager hver slags Fugl i rette Tid, saa snart de haver fuldkullet deres Æg; Dog er det skadeligt at borttage Æg fra Stoermaagen; (som af Farve er hvid og soort og større end andre slags Maager;) Thi disse Maager fordriver Ravn og Krager, som bortstiele de mindre Fugles Æg af Neden, særdeles Grefuglens Æg, og holde Grefuglen sig til den De, hvor Stoermaagen ha- ver byggt sin Reede, som er paa de høieste Hauer, men Hvidmaagen at tage ifra hendes første Kull er ikke skadeligt; Eftersom denne Fugl haver den Natur, at naar hand faaer sine Unger før end

Gre. Fuglen ubflekket, pleyer mange af dem op-
 æde Grefuglens Æg, og til den Ende stundum drage
 hende af sin Reede; Mens forinden hand faaer
 sine Unger udlagt, bestiermer hand de andre
 Fugle for Krager og Ravnne af Frygt for sine
 egne Æg, af den Aarsag bygger Grefuglen om-
 kring Hvid-Maagen, eller paa den De; men mest
 hvor Stoor-Maagen ligger, som tilforn er meldt.
 Fremdees er det fornøden, at mand fra Baaren
 til Høsten, holder et par Mand udi Verne, hvil-
 ke gisre sig en Hytte paa den høieste og beleiligste
 De, øverst paa dend, hvorfra de kand have vide-
 Udsgt over alle Verne i det Væer, og see, saa-
 vel som høre, hvor nogen med Baad roer, og
 af Fuglens Flugt formeke, paa hvilken De
 eller Holme Folk er gaaet i Land, og efter saadan
 Kundskab vide strax at gisre Jagt efterdem, paa
 en liden og læt Baad; Enddog det er sielden, at
 nogen drifter sig til at fare udi en andens Ver,
 hvor saadan Vagt holdes. Hvilke tvende Væg-
 tere opsamler Gre-Gaase-And-Duun og anden
 faldende Duun i bemelte Tid, de ligge paa Vagt.
 Item kunde de bryde det yderste Leed af Vinger-
 ne paa Stor-samt Hvid-Maagens Unger, naar
 de ere imod halv-voksen, og endda holder sig paa
 Landet, paa det de, naar de bleve store, ikke skal
 flyve bort fra Verne, men der omkring opholde
 sig indtil mand vil tage Endeel af dem, og nytte
 deres Kød og Fyre, som er en Post, der over-
 alt bliver forsomt, maaskee, fordi ingen haver hid-
 indtil vidst at benytte sig af disse unge Maager.

Item

Item kand disse Bægtere, i rette Tid tage og fange Starve-Alfers, Søe-Drers, Leiste-Fuglers og andre deslige Fugler, hvor de ere, deris Unger, og gjøre Husbonden Gavn med deris Duun og Riød.

De kunde og udi Otter Stocke fange Otter, og udi Garn Sæl. Og foruden dette, kand de have Tid og Lejlighed at fange saa megen Fisk, at de alleene med Fisk og Tran kand fortjene baade Køst og Løn, naar de ere sluttige. Naar Gre-Fuglen er bleven saa Spag, at hun ey seer sin Keede, fordi hun af Rødsel er sløvet fra sine Eg for Følk, ey heller naar mand rør ved hendes Eg med blotte Hænder, helst imod dend Tid, at hendis Unger vil fremkomme, kand mand tage Dunen af Keeden, og lade hende plukke af sig Duun paa ny, i Keeden, hvilken siøst afplukke-de Duun, mand tager op, naar Gren har ud-flækket og forladt sin Keede.

En Selv-Gner, end og en Vespænding, som boer eene eller alleene paa en Gaard, holder gemeenlig nogen Hævd over saadan Vespænding, men hvor mange Opsiddere ere, gaar det oftest uagtksom til, med mindre Vespændingsten er allerede kommen i en behaelig og nyttig Tilstand; Thi da løcker Fordeelens Opsiddere til, at holde Hævd over deris fællis Der, og at blive ved den Skik og Bane de ere kommen udi. Mand finder i Loven, at udi adskillig Vandvæsenet vedkommende, skal de, som vil bruge, rette sig efter Grænders og Naboers Bedtægt, heldst, de som boer paa en

Gaard, eller udi en Bonde - Bye tilfsammen, og at udi dislige Sager og Skikke gielder de flestes Billie; Thi veed jeg icke, hvorfor mand en bemeldte Lovens Meening og Bisald, til billige og fornødne Bedtægter om bemeldte Ders og Bep, de sangstes nyttige Brug og Hævd, skulle kunde applicere.

Vild-Siæs holder jeg for at være skadelige Fugle, fordi de opæde Græsset paa Derne. Deslige Der at have og vilde dem ret at bruge, er en behagelig og gavnlig Fornøjelse, som ingen tilfulde kand indbilde sig, uden hand haver forsøgt dend, og elsker Fred og et uskyldigt Levnet; Imidlertid kand et moderat Gemyt nogenledes estertænke, hvor behageligt det monne være at see mange tusfende Fugle at flye og svømme, bygge Neder, lege og Unger, og deres Unger made, beskytte og opføde, samt at see Unger oft Unger, store og smaa, af adskillige slag og Farver udi hundrede og tusfende Tal; Item hvorledes hver Fugl bygger paa sin Viis, og har ligesom en fornuftig Marsag til at bygge paa det, og icke paa et andet Sted; Desligeste at see, hvorledes Ungerne vide at skiule sig, naar de Gamle raabe og vare dem ad, og hver efter sit Slag og sin Natur at retirere under Steene, udi Græsset, udi ferske Vand, eller paa den salte Søe; Item at høre Fugle syng og Raab baade Nat og Dag, samt see Sølv-Hunde svømme, nu ligge paa Stranden, Skær og Hav-Steene, samt høre denne skrige, lokke og fryde sig; Desligeste at see, med hvilken For-

figtig

figtighed, Fyrighed og Gliid Fuglene vide at søge deres Næring, og hvor de vide at oppasse Sey, Eild, Makrel og mange andre slags Fiske, hvorved Mennesken underrettes om Steden, hvor Biering af Fiskerier er, hvilket tilsammen (endskønt der er endnu mange andre Fornøvelser, og derhos baade Bequemmelighed og Nytte i Huusholdningen) jo maa forlyste Sindet, og gjøre Gemyttet roeligt.

12. Capittel.

Om nyttige Træer at plante og rygte.

Jeg agter ikke at skrive en Plante eller Gartner-Bog, men alleene om at plante og sofre nogle faae slags Træer, hvilke ere meere nyttige end ziirlige, og hvilke heele Bøygdelands Bønder lettelig kand forskaffe sig, opfostre og frede, uden derved at svekke deres Ager-Dyrkelse, og ere af dend Natur at de her i Norden lettelig kand plantes og vore.

Bladsen, særdeles til Æbler, Pærer og Kirsebær, samt all anden Hauge-Frugt, vil ligge i skul for Kolde Vinde, og maa have Soolen fra Kl. 8. til 4. eller 5. bag Huus, Gaard, Bierg eller Bakke.

Jorden vil være maadelig feed, sort-muldet, dog grov-sandet, mær, reenset og frisk, heller for tør end for fugtig.

Store Træer plantes vidt fra hver-

andre sær udi feed Jord, icke over to Rader
 næst efter hverandre udi Bredden, men bag om
 den anden Rad, plantis i ligge vidde, et Træ mel-
 lem hverandet Træ, naar mand vil have saa
 mange Træer, paa det at Soolen kand beskinne
 alle Træerne, og isald Pladsen er Vindig, maa
 mand saa vit Veylighed er, plante de lange Rader
 imod den koldeste Vind, som oftist og stærkist paa
 det Stæd fra Norden eller Nordlig Blæser,
 og pleyer at giøre Hinder og Skade paa Træer-
 nis Vext i den Eng, og altid vende de stærkiste
 Greene mod Synden.

Falder een eller anden Storm-Vind sædvanlig
 ind, sær paa den Liid at Frugt-Træer staar i
 Blomster, da er det fornøden at Frugt-Træerne
 ere rige paa Greene og Løv paa den Side, som
 vender imod saadan sædvanlig Storm-Vind, og
 dette kand mand formedelt at beskiære Greene-
 ne vel, paa bemelte Side, efter 3. eller 4. Aars
 forløb bringe til Vene; Men førend 3. Aar er
 omme: maa ingen Plante beskiæres.

Smaa Træer, vil plantis nogenledis
 tæt, heldst udi en Steenlig, Sandig og Mager
 Grund, og for resten ved deris Plantning tagis
 i agt, det som om store Træer blev sagt.

Bøg, Eg og Iff, kand plantis fra
 den er een til halvtredie Favn hø: Dend skal
 med sine fulde Rødder ubeskadiget optages (undta-
 aen at de forvirrede aandske smaa Rødder der er
 som et udreede Haar, og af de rette Rødder ud-
 sprungen, hvilke, samt alle bedærvede Rødder

paa disse, som alle andre Træer, bør varlig afskæres naar de ere overskødige) og henseet paa det Stæd mand har udseet, efter at overskødige Døiste er afskaaret samt Toppen indtil to eller tre Sommer Stammen nær, og da med alle sine Rødder, i den Orden som de ere voxet, nedsettis, udi det dertil opkaste Hul, hvilket Hul, maa være fra fire til sex Fod dyb, efter Grundens Yenlighed, og saa viid som Træets Rødder behøver; I hvilket Hul, nedleggis paa Bunden gammel storr Fæ-Møg tre eller fire Fingre tyk, der oven paa Muld een Haand bred tyk, saa Møg ogsaa Muld igien, indtil det eragtes efter Hullets Dybhed at være nok, hvorpaa Træets Røed nedsettes een Fod dybt, og oven paa Roden legges atter god Muld, saa tyk som før er sagt, deroven paa igien Møg som tilforn, og til Slutning der oven paa Møg igien, saa tyk, at Mulden kand gaa een eller to Fod høv oven over Jorden, og det saaledis, at Regn-Band kand løbe ind til Stammen og øge Røeden.

Nogle meener, at Møg-Paggene ey maa leggis indtil Stammen nærmere end paa to Fod i det meste, paa det at Møget ey skal brænde Røeden. Men jeg har forsøgt at Sommer-Møg, som vel forraadnet er, skader ikke Vædskesfulde Træers Rødder; Dog kand derfor vel blive ved de gamle Meening, som formodentlig er grundet paa Erfarenhed, heldst i den Hauge, hvor Grunden er sandig og Coolen skinner stærk. Træet som saaledis nedsettis, vil et lidet løftis op og sagte

tyttis, paa det at Mulden fand desto bedre falde omkring Rødderne, siden trædes Jorden bray fast, for at styrke Træet, at det fand staa fast imod Vinden, endog fand, om nødig er, sættis en stærk Pæl hos Planten, og med een Bidie eller Bast til Planten bindis. Uden om denne Muld-bent, som er lagt omkring Træets Stam, over Reeben, som før er handlet om, gisres en liden Grøft, udi en Runding (hvor tør og sandig Jord er) paa det at den fand samle Regn-Vand og Rødderne deraf blive vandet. Plantningen eller Planternis Forsøttelse, maa forrettes om Vaaren, saasnart Kulden er af Jorden, med alle slags Træer, som her i Rigerne særdelis i Norge til nogen Nytte fand vore.

Fure og Gran, ere noget vanskelige at plante, hvorforsø de maa plantis, i medens de ere smaa fire eller fem Fod hø, med sine fulde og nærliggende Rødder, heel Grundt, særdeelis Grane-Træet, og i alt saaledis medhandlis som mest oven for om Fa, Bøg og Aß blev sagt, undtagen at de ey i Plantningen bestiares, ey heller siden udi nogle Faa Aar, førend de begynder at vore vel, og naar de derefter behøvis at bestiares, maa de afkaarne Greenes Blads, med Swine eller Koe-Møg (som er en kold Møg) vel overstryges. Naar mand lagger dem (eller andre Træer op) gibes aat paa hvad Side vender til Norden, og sættes Mærke paa den, paa det at Træerne fand i Forplantningen ligeledes vendes, og komme til at staa.

Bære-Træ, behøver god feed og mœr Jord,

Jord
udi e
Dog
fora
s
sande
den,
tend
neds
S
og J
den
maa
S
Gr
er sa
8. V
plan
saaf
Der
den
slags
plan
S
som
har
viise
som

Jord, plantes naar det er fire eller fem Fod dyb, udi en Hule, som ere fire Fod dyb og sex Fod vild; Dog Roeden en over to Fod dyb. Læs videre foran om store Træer.

Æble-Træ, behøver en god men grovsandet Jord, det skyder sine Rodder oven paa Jorden, og derfor maa en gøres dybere. Hul for Plantend end to Fod, og sex Fod vild, og Roeden en al nedsettes dybere end een Fod.

Kirsebær-Træ, behøver saadan Plads og Jord, som forhen i dette Capittels første og anden Post om Pladsen og Jorden berettet er, dog maa Jorden ikke med Røg gødes.

Baldnødde-Træ, behøver ligesaadan Grund, Jord og Rykt, som om Bære-Træ tilforn er sagt, og voxer hastig til en stor Højde, og inden 8. Aar bær Frugt; Men det tiener dog ikke at plantes i nogen Frugt-Hauge, er ikke heller nødig, saasom det kand taale skarpe og stærke Vinde.

Træer som uden Rod voxer, Derom er ikke fornøden at skrive, thi hveranden Bonde veed at Pille-Træer, Vidier, og et slags Torn voxer af Greenene, som om Baaren plantes.

Træer at beskiære, Naar en Plante, som før er nælt, ved den Tid at den bles nedsat, har været beskaaren, og siden voxet udi tre Aar, viiser det sig selv hvad Spirer eller Qviste som haver behov at beskiæres; Men jeg holder

ey med dem, som enten formeget og ofte besfiære deres Frugt-Træer, eller besøker dem med megen Indpodning, med mindre at de ere geile, særdeles var det aldrig got at besfiære gamle Bære-Træer, ey heller Kirsebær Træer, uden om Baaren, naar Saften er megen i dem, nemlig i Kirsebær Træerne. Naar et Træ er for geilt, da er det fornøden at Bode udi det, dog ikke at Bode af Uble-Træ udi Bære-Træ, eller af Bære-Træ udi et Uble-Træ, eller af det Træ, hvis Frugt haver Steen-Kierner, udi et andet, som saadan haard Kierner ey haver.

Løv at affsiære. Det er Got, at Løvet afribes, saasnart Frugten er knyt, paa det Cool og Vind desbedre kand tage paa Frugten, thi Frugten bliver derved hastigere Moeden, saa og sødere, samt faaer en bedre Farve og Lugt.

Om at faa Planter af Kierner og Frøe. Mand kand om Baaren nedsette udi sin Hauge, vel tilberedd Jord, af alle forbemelte slags Frugt-Træer deres Kierner, i Skal og uden Skal, saa og forbemelte gemeene Træers Kierner, der i rette Tid er samlet og for Frost, i Gevert Huus, eller Jord-Kiølder bevaret, og efter et eller to Aar plante af de Opstulte Spirer og Ymper.

Den allerbeste Jord. Jeg haver ofte befunden at den sorte Muld-Jord, som med grov graa Sand er bemængt, er den allerbeste, og at mand i den Jord kand plante Træer, uden at graa

grave
gieris
det m
den
med
ber o
tes n
som
dybe
vil p
ligge
dem
ten o

Bl
varl
i Ro
lige
med
de.
gra
vide
Fr
frø
St
fra
tilb
for
det
fyt
af

grave Huller, alleene at Mulden opspades og givris mægt og reen, saavit Planten skal staa, i det mindste sex Goed runden om Stammen, i bredden, og paa tredie Aar kand Roeden Givdes med god og kold Møg, om fornøden er. Jeg har her og befundet, at det er got at alle Rødder sættes næsten oven paa Jorden, og at de Rødder, som gaar ner til Bunden, vil affløris, fordi den dybe Jord er bød; Item er det got, at naar mand vil Plante udi de tillavede Huller, at Hullerne ligger aaben et heelt Aar, og Mulden, som af dem er opkast, udspredes noget, thi Solen, Luften og Regnen gjør Mulden frugtbar.

En særdelis Videnskab med Plantning Er denne, at een Plante skal varlig optages med sine Rødder, og dend Muld i Rødderne skædes, og Plantis iust lige dybt, og lige vendt imod Synden, som dend tilforn stod, samt med sine sei Rødder, gandske ubøyet i alle Maade. Paa hvilken maneer, saa og ved at undergrave Træet, imod den tid at Jorden tilfryser, og videre imod Vaaren, naar Tællen vil gaar af Jorden, det med Mulden imellem Rødderne fast frossen, gandske at opgrave og bortføre, til det Sted mand det vil ned sætte, og det sammesteds strax eller saasnart mueligt er forslætig og i god tilbered Jord ned sætte, mand store Træer kand forflytte, ja samme Aar have Frugt af dem, om det er Frugt-Træer; Ligeledes kand mand forflytte vilde Træer. Saaer mand een stor Deel af den Jord og Muld af den Jord Træet stød, og

og fører i det Hul det bliver plantet ndi, da er mand paa sin Plantning desto vissere.

Et sygt Træ Kiendes lættelig af sin Bark, Farve og Mus, og vil hielpes ved det, at den døde Mus og Bark afstræbes, og Stedet med Roe-Møg oversmøres; Eller og maa Jorden, saa vilt omkring, som Træets Greene sig udstreckte, giødes, forfriskes, renses og giøres mør.

Heed og Kold Møg. Roe-Møg er maandelig kold og fugtig, og er en god Giødning til Hauger, naar den er bleven et Aar gammel. Solne-Møg er kold og fugtig samt en sterk Giødning. Smaa Fæ eller Faare-Møg er heed og fugtig og giøder sterk. Heste-Møg er hizig, giøder vel en vaad Jord. Hønse- og Due-Møg er meget feed, med mindre den om Høsten udbredes paa Jorden, og ligger der Vinteren over. Gaase-Møg er heel hizig og dertil med maver, saa den forbrænder Jorden, og tiener ingensteds uden alleene paa en meget blød og kold Mark. Kienisse-skarn er hizig, og avler meget Ukrud. Den heede Møg er god udi Hauger til heede Urtter. Due-Møg er treffelig at bruge under Træers Rødder dybest i Jorden med Muld oven paa Møget, særdeles opliver den gamle, skrampene og u-frugtbare Træer, naar dend om Høsten nedlægges oven over men en paa Rødderne. Dend allerbeste Muld og Giødning til alle slags Vært, særdeles til Hauge-Vært, skal være dend, som lig-

ligger udi alfare dybe Beye; Om den er den dybeste ved jeg endnu ikke, men vel at dend er meget god,

Gode Kierner og Planter, Maaden, som gode Træer vil have, bestite sig paa at kunde faae, særdeles gode Frugt-Træer; Thi af dennem er mangfoldige slags, ulige af Natur.

Træer omkring en Mands Gaard at plante og have, er behageligt, smukt og nyttigt; De behager Øyet, sætter Manden i Anseelse, og fornemmelig dekker de ligesom Frugthauger og Humle-Gaarde, samt Mandens Gaard og Bygninger for stærkt Blæst, derimod i stille og heet Sommer, Beye forarsager en angenem Kjølighed.

Det 12. Capittel.

Om ny Rydnings Boel at optage og bygge, hvad derved Land være at tage i agt, sær udi et Bierget og Dalet Land.

Naar jeg vilde lade en Mand, som dertil havde Lust, opryde et Boel paa min Gaards Grund udi Fæ-Marken, da vilde jeg af kyndige Mænd lade ham stede udviise, og informere dem om efterskrevne Støcker, som de maatte have i agt. Det beqvemmeste Sted og den frugtbareste Jord maatte hannem, som vilde rydde, udvises, og derved have i agt, saavitt Landets Situation tillod, at Pladsen af Soolen kunde langes

ge paaſſinnes, særdeelis nyde Morgen-Soelen, kunde ligge i Ey mueligt befriet for Nordlige ſtarpe Vinde og medfølgende Vaar Kulde, der meget hindrer Græs Vexten, og dobbelt meere Korn-Grøden, helſt langt Nord i Norge, ſaa og kunde være i Sikkerhed for Elve-Brud og Aaers Underſtiærelſe, ſtyrtende Vand-Floed, og Fjeld-Stred.

Fremdelis at Bygningen eller Huſene blev ſat paa et ophøyet, tørt og beqvemt Stæd, ſær ſaa Huſet, særdeelis at ferſt Vand nær hos Huſene, ſaa vel Vinter ſom Sommer kunde have, og at den Fedme, ſom fra ſaa Huſet og Tunnet daglig affier, kunde have ſit Udſil over Eng og Ager, eller ſaadan Mark, ſom Eng eller Ager fandt gaares af, og ingenlunde unyttig bortſlode udi nogen Aae, Bæk, eller Henge-Dybd (thi det befordrer meget Gaardens Giødning og Frugtbarhed, at Gaard-Fedmen haver et langt ſtrækkende Udſil. Videre, dend Jord, ſom er beſøeret med Kold-Væde, ſær om landet helder mellem Veſten og Øſten til Norden, er ufrugtbar, helſt hvor Norlige kolde Vinde med Magt og ubehindret blæſer paa den, og diſſe kolde Vinde ofte i den Lands Gnab falder, lige ſaa dend Jord, fra hvilken, høje Bierge, i Foraaet forhindrer og borttager en ſtoer deel af Solens ſkin, ligeledes er den Jord ufrugtbar, ſom er Grund, og hviler paa en rød-brun ſin Sand, Alse kaldet. Item paa ſin hvid Sand, eller bær lidet eller intet hverken Græs eller Pyng, og der for krævis ſtoer umage

og

og Bekostning til at gjøre en slig maver Jord feed
 og frugtbar: Derimod haver en feed og frugt-
 bar Mark eller Heede disse Kiendemerkker:
 Langt Græs, eller Yng med langt og bredt
 Græs sterck blandet, Elle eller Olderfkon, glin-
 send eller sligende soort Muld, eller god Leer,
 grov hvid graa Sand med Muld eller Leer for-
 blændt, eller saadan Muld, som naar den med
 en Bind af et Hul bliver opgravet, og strax ifylt
 og nedpakked igien, ikke alt kand gaae i Hullet, men
 bliver noget til overs, thi jo federe Mulden er, jo
 meere bliver tilbage. Item er den Jord, Mark
 eller Heede, som haver store og tykke Træer,
 feed, sammeledes den Heede eller Mark, som seer
 gandske viid ud af overvoxen sær stor Yng, naar
 Heeden ey ligger for høyt og der over er for San-
 dig og tør; Men derimod er en Græsmark el-
 ler Bold, som bær gandske tynt og stakked Græs
 heel maver, om ellers Jorden paa bemelte Græs-
 mark ikke er meget vaad og blød, thi en Myre
 eller Moese kand ikke meere end en Rødding bære
 Græs. Det tørre Vand tiener til Ager, det
 vaade og dybe til Eng. Naar mangel paa Ager-
 Vand ey er, da er best, at Ageren anlegges i man-
 ge maadelige smaa stykker, udi højden, i et bak-
 ket og noget afheldende Vand, nogle faa Fauner
 mellem hver Ager; Thi da saar mand kosteligt
 Græs mellem Agerne. Foruden hvis tilforn blev
 sagt om Gaardens eller Husenes Opsættelse paa
 et beqvemt Sted; vil endnu tages i agt, hvor Bef-
 lighed er, at Husene bygges paa et lyt Sted, der
 de,

de, Land være befriet for store Storm- og Kæster-
 Vinde, flemme kolde Vinde og idelige Blæst-
 og Sne- Fog om Vinteren. Item at hvis fra
 Fæ- Huuset flyder og slier, kunde falde og sam-
 les udi en huiel fast Klippe, og at denne Hule, el-
 ler Jord- Hule, hvor udi Vøget kastes, kunde
 vende mod den sydlige Himmel, saa Soolen og
 varme Vinde kund overstrygge den, og denue
 Post, hvor ringe den slunes, er utroelig nyttig.
 Endelig er at tage i agt for en Huusmand eller
 Bonde, og meere for en fornemme Mand, at
 Gaarden blev saadan oplagt, at mand udaf Sø-
 de- Husene kunde have en fri og vidtløftig Udsigt
 over Jorden, til Søen, Skoven, Agter og Eng,
 ferste Søer og andre Gaarde, efter Stedets
 Leilighed, samt at mand fra sin daglige Stue kun-
 de see hvem der gik til og fra Gaarden, til og fra
 Mælke-Boen, Ristenet, Brøggeriet, Fæ- Hu-
 set, og Høe- og Kornladen, saavit Situationen og
 en Mand's Stand kand tillade at have disse for-
 nødne Bequemmeligheder. Enfoldige Rodde-
 Boels Mænd behøver ved deres Ryddings An-
 sang, den meste og beste Undervisning og Op-
 muntring, thi den Kundighed de kand have om
 Rydning, beroer gemeenlig paa næste Naboers
 Raad og Exempler, og en paa Kunst og Erfar-
 renhed; Derfor, om deres Rydning gaar vel
 for sig i Begyndelsen, og giver skøndelig eller for-
 derligst Frugt og Vøn, blive de forige og flittige
 at fare fort med deres begyndte Rydning, mens
 bliver Nyttten noget ude, som deres Uundighed i
 Natu.

Naturen og Kunster oftest er Aarsag til, blive de
moedløse og efterladne. Mand haver observeret,
at naar Kvinden maa være berettiget at opholde
eller besidde Rydnings Bøiet efter Mandens
Død, da gaaer Rydningen vel for sig, thi hendes
Attraa, Raad og Villie formaar meget hos hen-
des Mand og Børn.

Det 14. Capitel.

Om Huus-Mænds Rydning.

Huus-Mænd have bæst Tid og Pæslighed at op-
rydde Jorden til Ager og Eng, naar de ey med
formegit Hovserie: eller stor Vægt og Arbeide: til
Proprietarien at gjøre, vorder besværet.

Harde jeg Jordegods udi en Folke-rlig Eng,
og der var Pæslighed til ny Gaarde og Pladse at
optage, som næsten allesteds i Norge og mange-
steds i Jylland er: da vilde jeg viide Raad, hvor-
ledes jeg ved Huusmænd og andre Lysthavende
skulle kunde faae mange Pladse og Gaarde paa
nogle Aars Tid af, Fæ Marken opryddet, og de-
Huusmænd, som enten boede eller vilde boe paa
min Grund, vilde jeg forbinde til at rydde og for-
bedre deres Pladser, og derom at indgaae visse
og dem selv nyttige Vilkor efter Stædets Pæslig-
hed, iblant hvilke Vilkor kunde blive nogle af disse
Efterfølgende eller andre saadanne. De Huus-
Mænd, som boe paa Strandene eller Ud Der i
Norge, hvilke ere mangfoldige, kunde gjøre sig
Proprietarierne og Landet god Fordeel med at ryd-
de deres paaboende smaa Pladser noget lidet høert
G
Har

Aar. Efter som de have ofte Tiid og Lejlighed der-
 til, særdeelez naar stærk Blæst hindrer dem i at fa-
 re ud at fiske, eller Vøese hvor Vøesning foresalder
 eller at flutte reysende Folk, eller naar liden el-
 ler ingen Fisk er at fange, der til med have deres
 Qvinder og Børn fast altid Lejlighed at Arbeide
 noget paa Jorden; og om endskiønt en Huus-
 mand eller Strandstøder boer paa bare Bierg
 eller Klippe, kand hand dog, uden Bekostning,
 ved sig og sin Qvindes og Børns Arbeide, tid efter
 anden, faa baade Ager og Eng paa Biergene, for-
 medelst at opbære af Strande, Sand, Leer,
 Torve og Lana, og det over Biergene og udi
 smaa Huler og Daler, som i Norge kaldes flegger
 og Dolper, at udbrede, som kand skee baade
 Vinter og Sommer, og naar hand vil og haver
 bæst Stunder at giorre det. Der sammesteds kand
 og Marken vandes med salt Søe, som er me-
 get nyttelig, synderlig om Sommeren, naar stærk
 og langvarig Heede falder ind, saasom Jorden
 Ager og Eng, ved saadan salt Søe-Vand baade
 Vækkes og giorres frugtbar, og voxer udi saaa-
 danne smaa Aare, som ligger Havet eller den salte
 Søe nær, og bliver giødet med Tarre, Tang, Fi-
 ske-Been og Riste Indvolle mangfoldig Blændings
 Korn, hvilken Rønning og Jordens Forbædring
 Huusmandens Børn gierne og med Lyst fortsæter
 naar de blive underviist, og udi saa Aar skulle
 have et stort stykke Eng og Ager tilbered. De fle-
 ste Der er dog begroede med Græs Lyng, Torv og
 Møese, og findes her og der god Muld, hvorfor
 Huus-

Huusmænd som boer paa saadanne Der, haver
 Pæghed at rydde en stor Hob, og kunde af Dens
 Cyere forpligtes Aarlig at rydde noget, og worde
 et vist stykke Mark at rydde, hvert Aar udviist. De
 Huusmænd, som boede eller vilde boe nogen stæds
 paa Fæ. Marcken, kunde Proprietarien lade ud-
 viise Rydnings Mark og sætte hannem Mærcke
 Steene, samt hvert Aar lade udviise, hvor, og hvor
 meget, Huusmændene skulle rydde, og for ud, om
 Stædet det Rydning og Beboelse, slutte Con-
 tract. Og for at opmuntre Huusmænd eller an-
 dre Rydnings Mænd til Flitighed, var fornøden,
 at tilstaa den Rydende at blive Selv. Cyere for
 det halve Rydnings Boel, og hans Qvinde og
 Børn at være berettiget efter hans Død at beholde
 og besidde Pladsen, med saa skiel, at hand inden
 visse Aar, som mand var bleven forligt om, rydder
 Pladsen saa stor, at den kunde sættes for Landgil-
 de og Skat, som en Matriculeret Bonde-Gaard,
 i Danmark paa et Par Tønder Korn eller meere
 og i Norge paa en half Hud eller distige, lige efter-
 som mand kunde worde foreenet, og efter Stædets
 Pæghed; Der hos kunde den Rydende forbin-
 des til to eller tre Dages Arbejde Aar Sommer
 og Høst, en Saalelia Aarlig Afkast, eller Grunde-
 Gælse og deslige sædvanlige Pligter, og fornemmel-
 lig til at være flittig i den belovede Aarlig Rydning
 efter Udviisning, saa fremt hand ikke vilde have for-
 brudt Cyendoms Ret til den halve Plads; Mens
 for Efterladenhed udi den Aarlige Rydning, eller
 om hand ikke inden de Determinerede Aar havde

Ryddet Pladsen til et Skatte-Boel, maatte hver
 sin hand eller hans Hustru og Arvinger have for-
 brudt deris Rydnings og Beboelses Ret, naar
 hand noget af det forelagde, til den halve Deel at
 regne, havde rydet.

Det er nesten i hver Provincie nogen Foran-
 dring paa de sædvanlige Villkor, og naar en Pro-
 prietarius bruger de sædvanlige, og dennem no-
 get for Rydnings Manden forbedrer, som i sær-
 formedelst at tilstaae hannem og Arving Beboel-
 ses samt Eyendoms Ret til den halve Plads paa de
 forbemelte eller andre billige Villkor, da opmun-
 tris Huus-Mænd og andre desto meere at legge sig
 efter at Rydde, Bygge, og optage nye Gaarde og
 Pladse, hvoraf Proprietarien kand have baade en
 og anden Bequemmelighed og Fordeel.

Dee 15. Capittel.

Om Rydning og Ager udi
 kolde Egner, hvor Korn-Sæd ey er
 kommen i Brug, samt om store Ud-
 Ørkener i Norge

Vel ere de fleeste bragt i den Meening, at udi Bar-
 dehuus Ambt, og noale saa og smaa Fogderier
 udi Nordlands Ambts Nordeligste Part, kand
 Korn-Sæd ey blive moen, Men jeg tør paa min
 gode Troe forsikre, af den Kyndighed jeg haver om
 Landet og Jord Dyrkningen, at Byg-Korn skal
 kunde blive moen, om icke just overalt, saa dog paa
 de fleeste Stæder, og blive høstet ind, førend Slud,
 Sne og Kuld om Høsten paa kommer. Egeledis
 udi

udi Fjotland, sær for Synden, indtil paa 66 Gra-
der i det mindste, naar Ugeren er Fæd, Tør, San-
dig, en for dyb, ligger i Sy og Væ for Nordlig Kolde
Vinde, mod Osten, Synden og indtil Væsten, vel
Solbar, Spadis Mør, renst for Ukrud, Spa-
des og Saaes saa tillig mand fandt komme med Spa-
de i Jorden om Vaaren, Gjødningen bredest oven
paa Sæden, og Ugeren brugis hver Aar uden
Hæle; Thi det er bekiendt at Sommeren er lang
nok udi forbemelte Provincier, saa vit til Byg-
korn at Vore og Møens behøvis, og omendstønt
Sneen udi de Norske Egner ligger langt ud paa
Vaaren, hindrer det icke saa meget, at Kornet
skulle have for kort Tid at moenis, efter som der-
imod er at agte, at Solen skinner baade Dag
og Nat, og derved forarsager en utroelig igien-
nemtrængende Varme, sær inde udi dybe Fjor-
der imellem Fjeldene, hvor liden Vind, paa de
Lider Kornet staar i Vert, fandt blæse, som Kold
er, men da gemeenlig falder Sydostlige samt
Vestlige varme Vinde, der er de rette grøde Vin-
de; Der til med, er Jorden over Sneens lange
liggende Væstefulde og desto meere beqvem at ta-
ge imod en hæftig Heede, og denne Væste og Hee-
de, udi en fæd Jord, under varme og frugtige
Vinde, maa endelig virke saavel Kornet som Græs-
sets hastig fremvæxt. Fremdeles, er det mig gaa-
de vel bekiendt, at mand udi de Nordste Egner,
der Korn saaes og høstes, fandt paa ti Uær Sæ-
den høste, naar Ugeren tilbørlig bliver bereed,
og Sæden tillig udsaaed, ja vel paa otte Uger dy-
best

best i Fiordene. Da Sommeren er dog udi Øst-
 Fjndmarken oftist længer end 10 Uger, og udi de
 Sydelige Provincier, saa som Vest-Fjndmarken,
 Tromsø, Andenæs, Loffoden &c, meget længere.
 Ja der er udi bemelte Vest-Fjndmarken og øvrige
 benævnte Rogderier, ligesaa lang Sommer, som
 der er udi Fjndherrederne og andre Gæner omkring
 Trundhiem, hvor rigelig voxer alleslags Korn,
 Høer, Hamp Humle samt adskillige Frugter og
 Urter. Øst Fjndmarken er et desvligt, slet og stort
 Land, naar mand først er kommen nogle saa Mile
 op i Landet, begabet med fagre Skove og Fisserige
 Søer, og derfor er fast formodeligt at store Bønder
 de-Paar der sammesteds kunde indrettes, hvor nu
 Fjeld Fjnder med deris Keens Dyr omvænker, og
 tillige med Korn Sæd med nytte komme i Brug.
 De som ere af anden Meenig, forregive at Sne-
 en bliver for længe beliggende saa høyt oppe i Lan-
 det, mens overbøve maa skee icke, at naar Skoven
 afhuagis, driver Binden Sneen af den flette
 Plads bort, hen til Skoven, i dybe Dale, og til
 Aaer og Vand; en heller, at hvor Sneen liaaer
 paa en Aaer, eller paa Muld, smæltis eller tærts den
 meget før bort end den Snee der ligger paa Græs-
 mark eller Ena, og atter snarere paa Ena og Græs-
 mark end paa Lyna. Heede og vild Mark; Saa tær-
 res og Sneen hastig bort, naar Lyna, Sand, Muld
 Barr, Avner og andet saadant, stæres oven paa
 den, hvilket de Bønder, som boe i de kolde Gæner til
 Fjelds, vide at betiene sig af, for hvilke det icke er
 vanskeligt at pløye og saae, endslønt at Sneen

et Bøff. - Skud fra Algeren, ligger i Skoven en
heel eller halv Favn hø. Den Sne, eller Slud,
som stundum fand falde ned i mængde, efter at A-
geren er Saaed, beforder meget Sædens Frem-
væxt, og om end imod Høsten fand falde Sne, kort
før Kornet bliver afmeget, gaar den dog strax bort
igien, og bliver derefter got Væx paa nogen Tid.
Mange slutte, at Forsædrene maa have forsøgt at
Korn ikke fand moentz udi Fjeldmarken &c. Mens
en Formodning er ingen Bevisning. Det er af
Historier eller Krøniker bevist, at udi Færøe blef
er saaed Korn i nogle hundrede Aar; Ja at for to
Hundrede Aar saaede ickun nogle faa Bonder
Korn paa Suder - Den; Mens siden er dog ved
Prøver befunden at Korn voxer paa alle de Færø-
iske Der, og nu omstunder overflødig. Ligeledes
blev ingen Korn - Sæd brugt udi Nordlands
Ambt i mange hundrede Aar; Dog voxer der nu
got Korn, fast alle slags, sær dybt inde i Fjordene,
naar Algeren med nogenledis Gliid bliver dyrket.

Hvad Fjland angaar, da fand de der befindende
mange Uger Keene noksom bevidne, at der i gam-
le Tider haver længe været brugt Korn - Sæd, der-
foruden haver Hr Professor og Assessor Arnas
Maanufen viist mig en Fjlandsk Historie Bog, hvor
udi findes skrevet, at paa den Gaard Røghoele paa
Røgenæs, floeg Kornet aldrig fejl, og videre ud-
lod sig velbemælte Hr. Assessor, at hans Tanke var,
at der vist havde været Ugerdyrking i Fjland,
men at den der, formedelst Pest eller anden stor U-
lykke maatte være undergaaen, ligesom den og paa
viffe

visse andre Stæder efter den sorte Død mangfoldige Eider har lagt øde, Jeg haver ellers bespurt mig med mange forstandige Mænd, der længe have boet i Fjndmarcken særdeels med Hr. Rabmand Niels Knag, og Hr. Christian Jørgens Pastor i Fjndmarcken, hvilcke begge ere gode Huusholdere Dend første tviste paa, at udi Øst-Fjndmarcken kunde voxer Korn, den anden meente at det udi Vest-Fjndmarcken visselig kunde moenis, efter som hand havde sammestæds i sin Hauge alle de slags Urter som voxer ved Trundhiem, og Vinteren var en længere i Vest-Fjndmarcken end omkring Trundhiem; Men derhos berettede begge disse gode Mænd (som og mange andre mig have berettet) at Fjndbyggerne vart genøgen til Jægerie og Skytterie, og der udi fulgte deris forfædriks Mæneer at leve, som gemeene Mand en lættelig er at bringe fra, til med havde de ick nogen Ryndighed om Uger-dyrkning, eller fornøden Redskab, en heller Sæde-Korn. Nogle indbildte sig at det store Fjls-Bierg, paa Norst Gaard eller Fjls Fockel kaldet, som gaar bag de beboede Bøygde-Lav, alt fra Trundhiem eller Nummedal og næsten til Øst Fjndmarcken, her og der igiennem dybeste Dale, nogle stæds paa fem Mile tillige, andre stæds en halv, heel, to eller tre mile, skulle forarsage, at noget nær saadanne Fjls-Bierge, imod Søen, skönt Søe-Luften tæerer Søen og svækker Kulden, kunde en voxer Korn, mindre bagen for Fjls-Bierget, til Fjelds, eller høye oppe i Landet, imellem bemelte Nummedals

og Ager udi Kolde Caner, og udsædener i Morg. 105

dals Fogderie og Øst-Findmarcken, som er en Distance paa meere end 140 Tyffe Mile; Men jeg haver en langt anden Meening, og det særde-
lig for efterkrybne Omstændigheders Skyld:

1. Haver jeg Personlig befunden, at til Fiolds oven for Harangers dybeste Fiord Bugt og Bunde som ligger paa 60. Gr. Lang. findes lige saadanne Ijsbierge, alligevel er et Par Mile høiere op i Landet et got Bøygde-Lav, hvor Korn og Frug-
er voxer.

2. Paaledes haver jeg Dyensynlig erfaret at 24 Tyffe Mile Nordost fra Bergen, paa 63. Gr. al-
lerinderst udi en Fiord, der er Dyb fra Havet og ind paa Bunden omtrent 9 Mile, kaldet Nordfiord hvor en Mil Bøyg, oppe i Landet, ind i Fiordens Bund, ligger store Ijsbierge, der strækker sig nogle Mile, er et meget Frugtbart Kirke-Sogn, kal-
det Junderstryen, hvor alle slags Korn, Humle og Urter voxer, uagtet at Sneen gaar meget silde af om Foraaret, og om Høsten kommer tiilia, og dog var i dette Sogn for 100 Aar siden ingen Korn-
Sæd.

3. Fremdelis haver jeg besøgt en Gaard i Nord-lands Amt i Rødøe Præstegjeld kaldt Gaandøren, som ligger inderst udi en liden og trang Fiord Høe-lands Fiorden kaldet, tre Tydske Mile fra Nord-
Søen, dog er strax hos Gaarden Salt Søe, og befunden der, at et halvt Canon Skud fra bemelte Gaards Ager, ligger et meget stort usmeltelig Ijs-
bjerg, og endog denne Gaard ligger paa omtrent 66. Grader, og saa nær hos et stort Ijsbjerg, samt
G 5 hos

hos en stor Aae, høstes dog der moden Korn hvert Aar, og fryser ikke Kornet, naar Sæden saaes ud betids og Ageren vel rygtes og Gjødes.

4. Videre har jeg seet, adskillige Fjorde udi Nordlands Amt, hvor Rug og andet Korn voxer, at have haft Sne liggende heele Sommeren paa maadelig høye Fjælde, ikkun et Canon Skud og vel Fortere fra Bønder Gaardene, men af alle Fjorde, hvor Korn rigelig voxer, fortæller Afa-Fjorden, som den Nordeligste Fjord, særlig her alt er indre, saasom den er beliggende paa 68 og en halv Grad: I hvilken Fjord for 200 Aar siden ikke det ringeste haver været saaget og for mindre end 100 Aar gaadte lidet. Og ligger saa denne Fjord to Gr. Nordligere end Fjælland for Norden, Item Nordligere end Grønland.

5. Ndermeere er mig vel bekiende adskillige Stæder i Norge, hvor Korn ved Søe-Siden voxer, mens et Stykke bagen for, i lige Linie høiere til Lands voxer intet, maaskee fordi der boer ingen Folk som forsøger det, atter nogle Mill høiere op, boer Folk og avles Korn, og der oven for igien boer ingen, førend mand naaer de Svenske Grenzer, særdelis at regne fra Stat af i Nord-Søen tverts over Landet, til dend Finke Søe liggende udi Øster paa 62 Grad, eller lit Nordligere. Deltigste er bekiendt at paa 68 eller 69 Gr. udi Øst Finmarken, en snees Mill og noalestedes mindre fra Nord-Søen, i lige Linie, fra Warangers Fjord, mod Østen, paa de Svenske og Russiske Grenzer, paa hin Side af den høye Fjeld Ryg.

som Stiller mellem Rigerne, bruges Korns Aed.

6. Jeg haver i mange Aar og paa mange Maader udsøgt Landets Situation og Lejlighed, bag Både. Lavene, udi forbemælte Ideliggende District og Drckener, mellem Nummedal og Ost-Findmarcken som holder i Længden over 140 Tydske Meile og i Bredden fra Sex til 18. Mile, og omstændelig erfaret, at udi fornævnte District, bag de første Fjælde til Lands, er mange store og flette Marken og Dale begroed med Græs, samt at Sneen gaar lige saa tillig der, som ved Søens den bort om Baaren, omtrent paa 14. Dage nær, og paa mange Stæder før bort, end udi dybe og bebygte Fjorde ved Sø-Kanten. Hvilke Egners Bequemhed, samt Sneens betidelige Afgang om Baaren, er Marsage til, at de Svenske Finner, hvor af nogle have hiemme hvor de med Vinteren boe, haade Keens Dyrs Fjorde og Alger, hvort Foraar, komme over fra deres Boe-Pæle med deres Keen-Dyrs Fjorde paa de Norske Grenzer til ermælte Norske Drckener, og der sig ind til Høsten opholde, end og blive mange med Keens Dyrene mange Vintere over udi samme Drckener, ja de ere icke saa, som der stadig opholde sig, og ey svare under noget Herfskab; Og eftersom disse sidste blive udi denne ubebygte Egn heele Vinteren, Saa er der af fornøftig at slutte, at Sneen falder maadelig, thi der som den var Dyb, da kunde Keens Dyrene icke have deres Foer af Mossen, som voxer paa Heeder

Heeder og Bierge. Mand fornemmer ogsaa at
naar et U-sædvanligt stort Sne Nar er, da kom-
me endeel Finner, som holde sig to tre eller fire Mile
oppe i Landet, fra de bebygte Fjorder, ned imod
Søen, med deris Reen, hvor Sneen en er saa
Dyb, derimod begive andre Finner, som hør hø-
ere op, sig end videre op i Landet, hvoraf ligeledis er
at slutte, som Finnerne selv tilstaae, at den største
Snee og Vinter er nogle Mile, men en mange Mi-
le eller høyt oppe i Landet, som og er Naturen ge-
mæs; Thi imellem de første og største Fjelde
langs Søe-Kysten eller icke vidt der fra, ma-
endelig falde meere Snee, end højere oppe paa
det flatte Land; Eftersom Sneeskyerne kand en
holde sig halv saa længe over en slet Mark, som over
en Bierget og Dalet Mark, hvor Vinden driver
den om og om, langs og imellem de høye Fjelde.
hvilket daagli Erfarenhed fuldkommen bekræfter
Efter alle foranførte Omstændigheder, finder jeg
mig persvaderet til at troe, at Korn-Sæd, særdelis
Byg over heele Norges Rige kand moenes i beti-
melig Tid, naar Egnen en ligger Baglies, det er paa
saadanne Stæder, at høye Bierge mod Osten og
Sonden betager Solens Skin fra Klof. Nie til
Tre; Men om mand alt dette u-aaget vil vedblive
at tvifle derpaa, saa seer jeg dog icke at mand kand
have Skiel at tvifle, at Jorden til Eng kunde
nøttis og Malke. Qvæg fostris og fødts, hvilket i
gamle Dage var de fleeste Indbyggere af andre
Landens Egnen, deris Næring, heldst som Landet
eller Jorden udi bemelte Kolde og ubebygte Egnen
er

er naturlig frugtbar til Græs at give, ligesom andre kolde Lande, hvor de i Verden findes, Helst som vi have mange Bøndergaardte højt til Lands beliggende, hvor Uger ey er i Brug, og Opsoderen lever dog vel alleene af sit Fæ og Dvæg.

Det 16. Capittel.

Om Malm-Bierge og Malm at finde.

Det er icke mit Forsæt at skrive vidtløftig om Mineralier eller Metaller, efter som vi have Bøger nok om den Materie udi Tydske Tungemaal hvilket Tungemaal gemeenlig forstaaes af dennem som haver Formue at optage Berg-Verker, eller af Berg-Verkers Videnskaber gjør nogen Profession; Mens mit Forsæt er at undervise Bønder, Hyrder og Børn at kunde lære nogenledes at kiende en Malm-Steen, saa og de Kejser eller Grunde og Bierge, hvorudi Malm er at finde.

Mine Lands-Mænd, de som icke vide-hvor mange Berg-Verks Bøger, jeg med sær Agtsomhed og Flid haver igiennem læst, og hvor mange Berg-Verker jeg haver besøgt uden og inden Lands, end og nesten et heel Aar udi Tydskland, Bøhmen og Ungern, efter den Tid, at Hans Kongl. Mayestæt in Junii Anno 1711. allernaadigst villet employeret mig til Ober-Berg-Ampts Forvalter Synden Fiels i Norge. skulle icke ville troe, at jeg haver nogen betydelig Kyndighed udi at kiende Malm-og Malm-Bierge, dersom jeg ey havde berettet deñem forbemølet, hvilken Beretning, Læseren ey vil ansee

see at have ringeste Henseende paa at roese mig selv; Mens at den maatte endelig for deres skyld, som en udi dislige Sager ere kyndige, fortelig mældis, paa det at de samme, kunde sætte nogen Tillid paa hvis jeg underretter dennem om, og hvad angaar de Kyndige og belæste, da skyder jeg mig gierne ind under deres fornuftige Dom, og haaber at finde deres Bifald udi hvis jeg om fornøiente Materie, formede sig Efterskrevne, den gemeene Almue underviser.

Der er vel skrevne mange Bøger om de viffeste og bedste Kiendmærcker der skal være paa at kunne kiende Malm og Malm-Bierge; Mens den største Deel er skrevet meere efter een skarpsindig Indbilding og nogle Sandfæggende Relationer, end som af Erfarenhed, i sær hvad Malm-Bierge og grunde angaar, derfor nøtter de ickun lidet, men jeg vil skrive af egen Erfarenhed kort klart og Rigtigt hvad de udvortis Kiende-Tegn paa Malm, Rige Grunde og Bierge angaar, og tillige noget lider om Kiende-Tegn paa Malm, saa vit en Bonde Land hafve Oplysning og Gavn af.

1. Hvor Metal eller Malm er, helst om det er meget, gøt og bygbærdigt, er Klipper, Fielde, Bierge og Steene af en anden Skickelse og Farve end andre gemeene Fielde, Bierge og Steene, saa kiendelig og mærkværdig, at deres særdeelis Danlighed og Farve, bliver af et Barn observeret, og haver saadanne Malm-Kevrer eller Grunde et videløstigt Begreb, sær i længden, gemeenlig mellem Østen og Væsten, eller Syd-Øst og Nordvest, eller Søer og Noer, om Harene eller Stængene skal agtis

rige
Beye
2.
Klip
ser, M
Malm
og so
3.
for an
haare
og S
sælso
som
nend
le: E
en u
grob
Lover
Bier
tede
dybe
fine,
net,
Malm
bare
er, i
ne f
4.
som
brun
le,
tige

rige og varige, paa en, to, tre, fiere og fleere Mille Beyer.

2. Vandet er af sin Skikkelse meget u-jevnt, høvet, Klippet og Dalet, haver mange Knappe Ophøvelser, Af sæt, og Gruber, dog er fielden nogen bestandig Malm paa det Støed, Vandet er saa meget u-jevnt og sælsomt, at antrefse.

3. Biergene eller Klipperne haver adskillige foranderlige Bierg Arter nu er Bierget her og der haardt, nu bløt, nu grovt, nu fint, nu ordinære Bierg og Steen, strax hos igien finere og skønnere Bierg, sælsomme, underlige og foranderlige, nu hvid Steen, som en Flint, dog klar, skær og som igiennemskinnende, nu en brun og blød Steen i smale Flarer eller Pinier mellem det gemeene Bierg, nu strax igien en u-sædvanlig grov og sandagtig Steen, nu meget grovt og særdeles stent Bierg med Huler udi, i Løberhamrene, ligesom det var udvæet af Orme, nu Bierge, som ligge i Skiver, og næsten udi firekantede tynde stykker, nu Kalk-Steen, med runde og dybe Huler udi nu deilige Bierge, friske, tætte, fine, og med adskillige smukke Farver, ligesom betegnet, som alt lokker Øyet og Sindet til sig, og giver Ansøerne Forundring og Betenkning, og jo kostbarere Malmi Biergene eller i Grunden og Dybet er, jo finere og skønnere Bierge, Klipper og Steene findes at see.

4. Biergene ere paa mangfoldige Stæder ligesom oversmurt med fede Farver, brune, Rødbrune, sort-brune, grønagtige, noget blaadunkle, eller som en lys eller bleggrød Svede, eller Røst,

Rust, som Bergmands Tal gemeenlig taler om Bitterung.

5. Mulden er sandagtig, grov, klæber dog sammen, er som smaa Koen, bruun, guel, Rust-agtig og haver adskillige foranderlige Farver, langt anderledes end gemeen Muld og Sand, og er skarp og svovlet baade af Smag, Lugt og Følelse, ligesaa er Bierget og Steene, naar det, eller den, knuses smaa til Sand og Pulver.

6. Vandet er erret, feet, tykt og glinsende, udi Dalerne og Moserne, og smager skarpt.

7. Græsset er vildt og forbrendt paa Biergene eller er og der et blegt, kort og mæret Thyng, hvor noget paa Biergene vorer.

8. Skoven eller Træerne fær, hvor mægtige Alarer eller Gange neden under i Bierget er, er lav, tør i Toppen, og haver mange sterke og nedheldende, vilde, dunkle og underlige farvede Grene. Grøvet er blegere end sædvanligt.

9. Duggen fortæres og borttørres, førend Solen gaar op, heldst hvor sterke Alarer gaar frem; (thi de føre megen Hidsighed med sig.)

10. Af Biergene udkommer her og der meget usædvanligt Vand, og hvor Jern er, der er Vandet altid sunket, men er der Raaber, Bly eller Zink, da er Vandet usædvanlig kolt.

11. Hvor duelige Alarer gaa, skyder Bierget en ophøyet og meget langstrøgend Røg fra sig, lang hvilken er at see fine og klare hvide Steenstriber, nogle paa hver Side af Aaaren i lige Linie med røgen. Bierget, paa saadanne Stæder, er gemeenlig gands-

Landste bort, hvor det er flet, og ligesom sveber nogen saadan slags Karve fra sig, som oven ermaelt, og jo stærkere Sveden er, jo grundere ligger Aaren. Naar mand gaar et stykke frem adillige Linie, eller efter som Aarens Gang nogenledis viser, da findes Malmen udi Klyfter, eller Røver eller udi fast Bierg, nogensteds udsprung, eller udspreet.

12. Igiennem de høieste Fjelde eller Bierge stryger ingen eller sielden nogen Hoved Gang, uden den er af en Gemeen Metal, saasom Jern og Raaber; Ey heller igiennem de nederligste Lave Bierge, men imellem de høieste og Laveste, hvilket mellem Rum, der er af en temmelig Bide, Jernhed og særdeles Begreb, kaldes Mellem-Bierget, og haver Gangen og mellem Biergene hvor udi den er, gemeenlig de største og høieste Fjelde mod Norden, og de lavere, der af Skabning ere Steile og Humpede mod Synden, dog kand vel dette Mellem-Bierg være lavere end de Fjelde for Synden er, hvilke Fjelde kaldes For-Bierget, og de høie mod Norden Efter-Bierget, og haver forbemelte Gang eller Aare sit strygende, om icke ofrist sin Roed eller Centrum nær de høie eller høieste og største langsluttende Fjelde for Norden, hvor fra den haver Bædste og Riilighed, men fra de Sydlige Bierge haver den Coolsens Varme, og for Coolsens Heedes Skyld, ere de Sydlige Bierge meere spruckne og udbrustne, end de Bierge for Norden er, igiennem hvilke Sprecker og Rev Coolsens Varme Penetrerer indtil Aaren udi en utrølig Dybde.

S

13. Hvor

Hvor mange flade og over Biergene henliggende Gange antreffes, der er nær hos en staaende Gang, som stikker til Dybet, og om det ey er Jern-Steen, bliver den bygværdig i Dybet, hvor smal dend end oven paa mod Lusten anviser sig; Thi en saadan Gang stikker meget dybt, breder sig ud, og forædler sin Malm i en maadelig Dybe.

14. En Malm-Steen er tyngere end en gemeen Sten, saa og af anden Farve, og dersom det er en Malm-Steen, da bliver den Deel, som af den kauses til Pulver, altid blaaere, dunklere, eller soortere, end Steenen er udi sig selv, hvor Proven er slagen af den, men bliver Pulveret lysere af Farve, da er der ingen Malm i den samme Steen. Mand kand og lade Pulveret, naar det er støt fint, omrøre vel udi et Støb Vand, indtil det bliver til en skummende Slik, som flyder oven paa, og strøf med en Stæe aftage bemælte Slik, og siden tage Metallet paa Bunden; Thi hvad som er Malm, synker, men hvad Bierg og Sand er og knuset til Støv, flyder oven paa. Saa kand mand og særdeles prøve Jern og Staal med en Magnet-Steen, som hver mand veed.

16. Hvilken Bonde, Dreng, Pige, eller Barn, som er bleven undervist om de tvende første Maaderana. en Malm Steen at kiende, i nest foregaaende 14. Art. ommælt, saa og er noget kyndig om de Omstændigheder og Kiendemærker, hvilke udi den første, tredie, fjerde og ellefte, samt efterfølgende 22. Art. findes, haver omtrent saagien

glen
Malm
16
paa
kunde
Ling
re Ku
Thi
Stæ
de no
ris
heder
kund
bere
ved
get
eller
mere
men
stand
1
over
Glo
1
hvo
tig
som
ge
Ma
over
Ris
glen

glen Videnskab om at Kiende Malm, Bierge og Malm, som hand for sin Person fand behøve.

16. Naar hand havde fundet en Malm-Steen paa saadan et Stæd, som nu er forestillet bleven, kunde hand bringe dend frem i Rættten til neste Ting, og af Dørrigheden eller andre faa nærmere Kundskab, om hvad slags Malm i Steenen var; Thi paa Tinget findes mange Folk, af adskillige Stænder, blant hvilke een eller anden maatte have nogen Kyndighed om Metaller at Kiende og deris Dygtighed. Hvilken Malm Steen Dørrigheden da gierne, om Finderen ey selv vilde og kunde, fremsendte til Bergamtet, og loed den probere af hvad slags og Dygtighed den var; Men ved samme Malm-Steen maatte endelig sidde noget af det Bierg, eller Steen, som den var fød eller virket udi, saasom Bergkyndige Folk fandmere af Bergarten end Malmen skønne om Malmen er Gang Vis, eller fand ventis at blive bestandig i Dybet.

17. Hvor Bergværk skal byggis, maa være overflødig Skov, dernest en stor Aae, (eller Elv, ické vit der i fra.

18. Findes ické forbemelte Kiende-Mærker, hvor Malm brøder, og der i Grenzen ické er mægtig Skov, som andre nogenlunde fand undvære, som Elv og Vandfald, da er det farligt at bygge samme steds paa noget slags Metal, og om end Malm var baade god og nok, saa og Vand og overflødig Skov, mens Skoven kunde nyttis til Ridsmands Handel, blev det Vandet meere til ska-

de end fordeel (efter mine Tanker) efter som en dygtig Skov, af hvilken Vielser og Bord tænd udvirktes og selges til fremmede, profiterer Landet meere end et saadant Bergværk.

19. Jeg og andre i Norge veed af mange store Aarer, som holder got og smæltværdig Metal, men de maa paa de fleste Stæder for mangdel af Skov og Kull ligge ubygte, og endeel af disse Malm-Gange ligge Havet heel nær, særdeles mange Jern-Aarer, kunde mand nu lære at smelte Malmen med Steen-Kul, holder jeg for, at paa samme Stæder kunde Bergværket med fordeel optaas.

20. Den dunkle Lazur Grøn at bygge paa i Norge vil jeg raade hver Mand fra, i hvor den end er; Thi den holder icke ved Dybet; Men derimod tilraade at søge i samme Kever eller Egn, hvor Lazur findes, efter Gul, Raaber, Grøn, hvilken der visselig er at finde, og bygge paa den; Thi den er bestandig, i hvor grov, grødig og ringe den end for Dagen brænder, efter som det er dens Natur at forædle sig i Dybet, om den icke gandske tiendelig er alt formeget Jernbunden og endda Umøen, men er den ædel eller god oven paa, da er den ofte idun en Soolvirkning, eller er i Dybet forædlet og forbrendt.

21. Mand skal icke tænke, at det er altid en JernAare, som fører Jern Malm oven paa imod Vusten, særdeles om Gangen gaar lige ned i Dybet, men oftest er der anden og bedre Malm i Dybet, og giver det sig i Kort tid tilkiende, naar mand

mand slaar noget ind i Bierge, hvad slags Metal der er at vinde; Thi alle slags Metal fører fast altid noget Jern, heldst det Jern som er Magnetisk med sig, og det er Jernet's Natur, at søge overst op imod Luften.

II. Jern-Malm og Tin-Malm er lættelig Gang Vijs eller i store Aarer at antrefte, naar mand først haver hittet udi Mulden udi en Steen eller stykke Bierg klar Malm, og den findes at sidde i Steenen fast, ligesom den efter en Snoer eller Straa der var indsat, thi en saadan Steen er ufejlbarlig udbrusten af en Moen Gang eller Aare, som ikke er vidt derfra, om dend ikke er ligæder under, hvor Steenen laa, helst naar en stor og skarp Steen, eller mange Steene udi Mulden hos hin anden lige hvor bemælte pure og i lige Linie liggende Malm findes. Helder Landet, da er Malm-Steenen kommen oven fra det høye Land, hvorfra hand, som saadane Steene haver fundet, jeg slaer Steene, thi hvor en Malm-Steen findes, der er og mange flere ikke vit derfra i Mulden, haver at see sig om og overveje, hvorfra de Land være nedfaldne og ganske nøye at besee Bierget sammestæds, under Lynget og Mulden, i fald Bierget ey er blot. Finder hand ikke Aaren, da maa hand tage nogle af de Malm-Steeene, hand haver funden, og lade dem trilde fra det Stæd, hand formoeder, at Aaren er, saa Land hand af det Stæd, hvor Steenene i løbet bliver liggende, omtrent vide hvor nær eller vidt, hand er fra Aaren, og derefter ved flere saadanne Prøver og

flittig Eftersøgning visselig omfider kunde antrefte Naren eller Gangen. Bryder en Gang icke med Gervalt faadanne Steene fra sig, da duer den lidet forstaae en Jern-eller Tin Gang, Løse Steene, som ligge oven paa Jorden, og ere med Malm enten indsprenget, eller lader sig ansee, som det var en pur Malm, viiser icke paa Naren, men vel at icke vilit derfra er Metal. Findes icke mange Malm Steene tilfammen eller nær hos hin anden, da er Gangen noget høyt og langt borte; Thi naar Steenene trilles paa en lang afheldende Mark, da spredes de vide i Løbet, og de store løbe længere end de smaa, saa og efter som de ere dannede flade, aflange, firkaandede eller runde; Dog er Malm Steene aldrig runde, men kantede, fladagtige og skarpe, sær paa den Side Malmen sidder i Steenen baade flade og flete.

23. Hvor megen gemeen hvid Steen i Biergene og paa en antreffet Gang findes. der er Jern Malm, er liden eller fast ingen haard Hvidsteen, da er det en Raaber-Gang, omfiskent den brydes ud oven paa med Jern-Steen. Er der megen flint Quarz eller dertil hvid Steen, saasom igiennemskinnende, lidet blaa-agtig og ligesom svedende, betyder det Sølv eller Guld i Dybet, og da er og Biergene fine, friske, tætte og af en u-sædvanlig Farve.

24. Gange, som føre Skier-Steeene, det er smaa, flade og tynde, sorte eller dunkel-agtige Steene, og feede, som de med lidet Sæbe kunde være oversmurt, viise, i Norge, gemeenlig paa flad-

flatte og ringe Jern-Gange og paa Jern-Steene fast af lige danlighed, og hvor saadane Flak Siengene er, som holder Jern Steen, findes Biergene der omkring fulde af udsprungne, skivede og skarpe Steene, som falde i mange stykker, naar der skaes paa dem, og føre Rust mellem hver Sprekke, i hvor liden Sprekken end fand være, hvilke Steene enten er med Dyen af Jern indsprenat, eller seer ud, som de vare Jern Steene; Der findes og paa Marken mange Steen, som fører Jern med sig; Og fornemmelig findes udi et saadan Kever eller Jern-Grund, her og der, vilit omkring paa Biergene, store udsprungne Steene, som halve Fjeld sammesteds, samt Steen-Gange, ligesom det var Jern-Gange, hvilket ved alle Jern-Ganges Eftersøgning er at tage i agt.

Meere vil jeg en om Malm-Bierge, og Malm at Kiende fra gemeen Steen, paa dette Sted skrive, eftersom de anførte Kiende-merker skal formodentlig være Underretning nok for gemeene Mand, om hvorledes hand fand lære at merke, finde og Kiende den Grund og Bierge, hvor dygtig Erz i mængde er at finde, samt Varen og Malmen at opsoge, og den fra gemeene Steen og Bierg at skille, hvilket at kunde gjøre de Ukyndige en paalidelig Underviisning om, som formodentlig i fremtiden kunde geraade til det gemeene bedste, har alleene været mit Afseende og Ønske.

17. Capitel.

Om Himmelenes Hærs samt
de fire Elementers Virkninger til
Jordens Frugtbarhed.

Vel er der forðum skrevet mange Bøger om
hvoreledes Planeter og Stjerner med deres
Aspecier skal vilke saare meget til alld Sæds Væxt,
ja alle Ting's Udgang og Ende, som et Menneske
sig kand foretage, besynderlig bliver hver Planeten
vis Stund Dag og Nat tillegnet, i hvilken den
skal have den øverste og kraftigste Virkning frem
for de andre Planeter, om ikke ligeledes beherske alt
forbetagende paa Jorden, men det er noget, som
jeg en forstaar mig paa, og hører god Beviis til at
kunde noget deraf troe; Ikke dissmindre kand alle
Mennesker daalia føle og fornemme, at Soolen
haver baade Varme, og virker ved sin Varme.
At Maanen, som er Jorden nærmest, og skal
virke udi de naturlige Ting, meen de fleste at kun-
de begribe, thi hver anden Bonde og Fisker veed
at udreane Ebbe og Floed efter Maanens Væxt
sit Skin; Item, at Mennesker, Diur, Fugle, Fla-
ske, Træer, som bæere Fruat i Skol, er meere flod-
fulde udi Fuld-end Ny-Maane, særdeles at Skiel-
Fisk i Havet, saasom Hummer, Krabbe, Skiel-
Padde, Sters, Musler og beslige; Item at
Røddet af et i vorende Maaned slaatet Dvæg,
sær naar tillige er Flod-Søe, skinder lidet eller in-
tet

tet ind i dets Kogning og holder sit Zeet hos sig,
 derimod krymper Klødet meget ind, og Fættet
 smelter bort, om Dvæget er slaget i Nedens;
 Herforuden ere mangefoldige andre Ting, som ge-
 meene Mand give aat paa, der iblant er visse
 Sygdomme og Svagheder, dog fand ingen sole
 udbortes, at Maanen er fugtig og kislig, og vir-
 ter saadant, som den tilregnes. Fremdeles synes
 mig at de syv Planeter, saa og de øvrige udi en
 rigtig Orden og Gang omvankende Stierne maa
 være af Skaberen ferordnet til noget at virke,
 saavel uden for sig, som hos og i sig selv, ligele-
 des, at alle de andre utallige Stierne baade maa
 have nogen Kraft i sig, og give fra sig, helst efter-
 di at de sees paa en ordentlig bevægende Himmel;
 Thi det er fornøstigt at slutte, at den høvviise
 Gud skapte ikke saa store og mangfoldige Ting
 blot til en Ziirats, men meere til noget at virke og
 indrette samt at være hans Creaturer til nytte, i
 hvilken Meening jeg maa befinde mig bekræftet,
 naar jeg betragter, at end og de mindste og fast for-
 agtede Ting paa Jorden er, der iblant døde
 Steene, have deres Kraft baade at drage til sig,
 og skyde fra sig, dog begriber jeg ikke, om alle dis-
 se Himmelske store Vegemer, Soolen undtagen,
 have deres Birkninger paa Jorden, eller udi de
 fire Elementer. Directe eller Umiddelbar, eller
 Jorden nogen Communication med dem, eller om
 alleene Soolen med dennem og de med Soolen,
 saa at Soolen drager nogen Kræfter fra dem til
 sig, og meddeeler i Samsund med sin egen Na-
 tur.

tur og Kraft, noget af deris Natur og Kræfter til Jorden og det Jordiske; Thi hvad derom kand være forvist at slutte gaaer langt over min Videnskab, og er uden for mit Afseende; Dog meener jeg, at jeg ey farer vild, om jeg tænker, at alle Planeter og Stierner ere ikke bydende, men medvirkende Aarsager, og at de ikke i ringeste Maader enten opholder eller forhindrer Skaberens frie Vilje. Saa Vennisser ere saa simple og u-agtsomme, at de ikke skulle kunde merke, at sterkt Kulbæder Jordens Vext, samt alt det som haver Aandede; Item at stor Heede udsætter og svækker den naturlige Væske hos Diur, Fugle, og Urter er; Desligest at Heede behøver Væske og Kjølighed; Disse igien varme, og endelig, at de fornemmeste virkende Aarsager udi de jordiske Ting bestaae af Heede, Væske, Tørre og Kulb, hvilke fire Egenskaber er de fire Elementers Natur, og alse en Composition af Maadelighed, eller en Natur som er tempereret. Vil ellers nogen have en fast Bevisning paa det, at den Være om Planeterstunden er mislig, saa og paa det, at aldt Sæd, som voxer op ad over Jorden, skal saaes, medens Maanen er over Jorden, og den nedvoxende Sæd, saasom alle slags Rødder, medens Maanen er under Jorden, da saae sta en og anden slags Korn Sæd udi een og samme Ager, noget i hver Planete-Stund, alt paa en Dag, ligeledes Rødder, naar Maanen er under Jorden, og noget deraf medens den er oven Jorden, og gibe agt paa enhver Sæds Frugt om Høsten. Af alt forregaaende

de slutter jeg da, men meest af min egen Erfarenhed, at en Uvelsmands rette Planter og Planetstunde er Varmt og en Saltagtig feed Fugtig-
 hed, og at denne Varme kommer fra Coolen, og den saltagtige feede Fugtighed findes udi en god Gjødning, dernest begge Deele, nemlig Varme og en feed Fugtighed udi varme og fugtige Vinde, hvilken Væning om Coolens, Gjødningens og milde Vindes Virkninger til alt Jordens Vert og Urter, enhver Uger stadfæster, og atter hvad Coolen og fugtige Vinde angaaer enhver stør og steil Steen, der ligger paa slet og tør Mark, ligelides Træerne i Skoven, ved det, at de vende deres største og fleste Greene mod Coolen og Sonden, derimod er næsten skaldet mod Norden. Over alt dette skulle jeg slutte, at Sæden som udsaaes, behøver meere gode Aspecter, om de ellers formaar noget, naar den faar Vædske og Liv udi sig, og medens vover, end naar den først bliver kastet tør i Jorden; Og igiennem den samme Betragtelse, skulle jeg (til Beslutning af denne Materie) indbilde mig, at om Maanen formaar noget til Sædens Vert og Befordring, som jeg ikke vil nægte, da bør mand ey alleene agte paa Maanen, naar den er mest velskuld, mens og paa Jordens og Sædens Natur samt Aarets Tid, saa at Væsten og Kjøligheden kand blive maandelige. Tak og Priis være den Almægtige, vliise og gode Gud og Skabere, som haver bereed Jorden til Menniskens rige Underholdning og Forlystelse, hvilken rige Underholdning og uskyldige Forlystelse

se vi en Kunde manale, naar vi kunde undertvinge
vores Laster, i Særdeleshed Ergierighed, og
Gierighed, og bruge hans milde og rund Saver
til den Ende, som hans af Naade haver givet os
dennem; med hvilken pligtskyldige dog usuld-

komne Takssigelse jeg denne Bog
skulle

E N D E.

Regi-

Register over de Capitler.

Hvor af denne Bog bestaar, og hvor de findes.

Det 1. Capitel.

Om hvorledes Bøndernis Hiem - Jorden inden Gierdes best fandt ryddes, og forbedres, og hvad derved fornemmelig er at tage i agt, sær med Ager-Bund og sær med Eng-Bund.
pag. 1

Det 2. Capittel.

Om Gisdning, hvorledes dend i stor Mængde beqvemmelig fandt forskaffes, nyttelig bruges paa Ager og Eng, eftersom Landet, Stæden og Sommeren er, og hvorledes Jordbruget derover merckelig fandt formeeres og forbedres
pag. 10

Det 3. Capittel.

Om Gisdning i særdeelighed, eller særdeeleß Stykker om Gisdning at samle og vide at bruge paa Ager og Eng.
pag. 22

Det 4. Capittel.

Om Agerens Ryatning i særckevlis
pag. 26

Det 5. Capittel.

Om Sæd, Sæde-Lid, Sæde-Jord og Maa-
den at saa
pag. 38

Det

Det 6. Capittel.

Om et Proportioneret eller maadeligt Jorde-
brug 46

Det 7. Capittel.

Om Hør at Saae og bereede, Pladsens og
Jordens Bessaffenhed. 50

Det 8. Capittel.

Om Hamp at saae og bereede. 60

Det 9. Capittel.

Om Humle. Gaarde at plante og rygte 63

Det 10. Capittel.

Om Jæ og Dvæg Vøl 69

Det 11. Capittel.

Om Dyr og Fugle at fæde og fange. 78

Det 12. Capittel.

Om nyttige Træer at plante og rygte. 85

Det 13. Capittel.

Om ny rydnings Boel at optoge og bygge,
hvad derved kand være at tage i agt, sær
udi et Bierget og Dalet Land. 93

Det 14. Capittel.

Om Huus-Mænds Rydning. 97

Det 15. Capittel.

Om Rydning og Alger udi kolde Egner, hvor
Korn-Sæd en er kommen i brug sampt om
store Udærker i Norge. 100

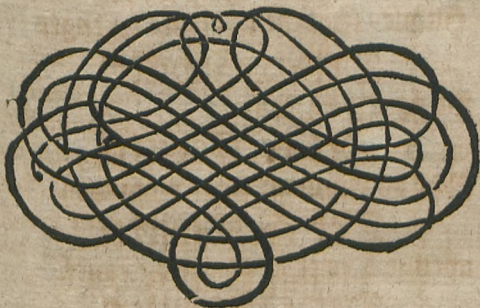
Det

Det 16. Capittel.

Om Malm-Bierge og Malm at finde 109

Det 17. Capittel.

Om Himmelen's Hær, samt de 4 Elementers
Virkinger til Jordens Frugtbarhed. 124

303

5
far
baa

Ed

2

En Konstig og Ny
Beste=Læge=
Bog,

Spør Udi findes visse og er-
farne Experimenta og Lægedom for
baade indvortes og udvortes Heste-Syg-
dom, og andre skadelige Tilfald og
Unstød, være sig hvad Slags
det være kand.

Som baade af Kænslerlige, Kongelige,
og Førstelige Stald-Mestere er
brugt og prøberet.

Nu nyligen af Tydsk paa Danske oversat.

Prentet i Kiøbenhavn, Aar 1727.

Denne Bog er meget nyttelig for dennem, som sig i store Herrers Tieneste ville lade bruge, desligeste for Heste = Kiøbere og Kiøbmænd, som maa reyse eller ride til Lands, som ikke altid i saadan Tilfald kand spørge sig Raad af andre. Stem alle andre, som maa holde og bruge Heste. Nu paa nu tilhaabe samlet og til Trykken befodret.

Først, hvorledes man baade
paa Farven, og anden deres Propor-
tion, fand lære at kiende baade en Hestes
Dyder og Lyder, og anden deres
Art og Natur.

Godde Tegn paa Heste.

Sor det Første, skal en Hest have korte
spizige Øren, et kort Hovet, et skarpt
Syn, hart Rød, tykke Hover med
sort Horn, (thi hvidt Horn er bedragelig) en
stor lang Hale, en stor Bug, synderlig naar
hand er ung, breed over Rumpen, et fuld-
kommen Bryst, tørre og mavre Beene, en tyk
Hals, det er sande Tegn til en god Hest.

Om Farve og andre Merke- Tegn paa Heste.

Gandske sort uden all anden Farve, gandske
rød, gandske hvid, de gider fast alle
vel Arbejdet.

Graa-skimmelt og meget hvid iblant, ere
fast

fast lystig og gode, duelige, arbejdsom;
Sortskimmelt, med meget hvidt iblant er
utroe, men haard udi Gang og Lob.

Grib en Hest udi Overken, og i Strubem,
der sidder to Hude over hinanden, er den un-
derste Hud fast tynd, saa bliver den Hest
ikke gierne feed, men ere de lige tykke, saa bli-
ver hand feed og arbejdsom.

Haver en Hest meget Haar paa Hovedet
som er hart, hand bliver vel feed.

Er en Hest eng under Rumpen, da er den
gierne arbejdsom, bliver og snart feed. Har
hand et spizig Been imellem Dreene under
Huden, den løber gierne fast, men de som
haver et plat og bredt Been, ere dovre og
steerge, en Hest med spizige Drer er lystigere
en de som haver lange hengende Drer. Har
ver en Hest en lang tynd Hals og er tyk i St-
derne, den løber snart.

Om en Hest staar paa de foreste Been i
Stoelsen, og som vilde sidde ned paa de bage-
ste Been, den løber hastig og snart.

Haver en Hest meget Haar paa Beenene,
og store Toter ned ved Ankelen, er god til
Arbejd, men ikke til at løbe.

Haver en Hest lange Doster, og er viid
i Slagsiderne, og er høyere bag end for, den

den løber snart, og er geneiget til at springe
og have en god Vande.

En Hest som Dynene sidde dybt ind i Hovet,
og har lange hengende Dren, den er
gandske doven og lad.

En Hest som haver store Næse-Buller, og
store Dren, er dristig.

Den Hest som staar fast, naar man
drager den i Rumpen, og drager imod, er
god til Arbejd, men ikke snart i Løb.

Har en Hest store Kieber, og en staffet
Hals, den ligger hart i Tømmen og trekker
sterkt.

Mavre Heste rid ikke dybere i Vandet,
naar du vilt vande dem, end til Bugen, thi
naar Bugen bliver kold paa dem, saa kand
de ikke trives, men skielver og ryster deraf,
og om det end synes at giøre dem got, at
man svømmer dem i Hede eller varmt
Beyr, saa tager de dog ikke til der af. Men
seede Heste rid dybt i Vandet, de have got der
af udi den heele Krop.

Naar en Hest haver et sngt Hovet,
eller at hand haver stot sig.

Tag Reddike som er vel tørret, god frisk
Sedeseer, stød det iblant hinanden, gjør
der af en liden Suppe med Viin, og lad Hest
sten

sten det i Halsen, og holt ham Næsen i Ben-
ret indtil hand begynder at puste, gjør det
saa ofte indtil Snottet og Skarnet, som fal-
der ham ud af Næse-Hullerne, opholder.

For Snottighed og Snue paa Hesten.

Tag noget Bomolie, og Dvægsølv, og
lad Hesten det varm i Næse-hullerne, det
hjelper vel.

Et andet Raad for Hestens Rugighed.

Tag en hvid Gaas, og giv hende fire W-
ger intet andet at æde end Byg, og Vin
at drikke, hug siden Hovedet af hende og
gnd Hesten Blodet der af i Næse-Hullerne
og blæs ham det ind med en Puster, og isst
med Munden. Eller tag Høse-Skarn
tør det vel og stød det smaat til Pulver. El-
ler tag en Myre-hob i en Sæk, og vask
den vel udi tre Vand, og staa Bandet til-
sammen, og stød og sendt knus vel Myrer-
ne i Sækken, tag saa Sækken af Bandet, og
bind den om Hestens Hovet, og lad ham
staa saa længe der med, indtil hand vel svæder,
tag saa Sækken af hannem, og stryg Sæ-
den af, og lad ham blive kold og he-

Hesten saa Bandet i Halsen, saa bliver
hand sund.

Om en Hest bliver Spekhalsig.

Saa tag gammel Smør og Svovel, vel
stødt, og syd det vel iblant hinanden, tag
og et Pund Lin-Olie, syd det og der iblant
og smør derpaa, saa bliver hand frisk paa
Timen, eller toe Skaden med skarp Kalk,
til Blodet gaar ud! Derefter tag Skiold-
Farve, Svovel, Linolie, og Menneſke-
Skarn, syd det vel og salve Skaden der
med, gjør saa et Plov-Jern gloende, og
holt det imod Skaden, saa gaar Salven vel
indtil, gjør det tit, saa bliver det heel.

Et got Ønen-Band til Heste.

Tag et Lod bereed Lucia, et halv Lod Vic-
tril, Roman et halv Pund, Salminia-
cum et halv Lod, bered Campfar et Lod, Neg-
likker, Muscat et Lod, hvid stødt Ingfer et
Lod, disse Støkker alle tempereret iblant
hinanden, kom det i et Glas, og lad saa en
Pot Malvesier, eller beste gammel Biin
derpaa, og sæt saa Glaset imod Solen i 30
Dage, eller ved en varm Øvn, og luf Glas-
et vel tæt oven med Bør og Harpir og brug
det som du fandt og best veed.

Et Øyen-Band for Stærblindhed,
Bandhinder, og andre Øynenes Blind-
hed paa Heste.

Tag et Lod Victril Roman, et halv-Lod
Salminiacum, et Lod reven Ingefer, et
halv Lod bereed Campfer, rør det altsammen
blandt hinanden, og kom det i et Glas, og
kom der i god gammel Viin, og sæt det 30
Dage mod Solen, og gior saa som tilførn
er lærdt.

For syge og svage Øyen
paa Heste.

Tag Muschelen, som ligger ved Bandet,
og brænd den paa Gloer, og tag saa den
yderste Hud af indtil den mellemste, den er
hvid, behold den, tag dertil Ingefer og Ga-
liken-Steen, lige meget af hver, stød det
smaat, og seld det igiennem et Klæde, og
kom det i en Pennesfeder, og blæs Hesten det
i Øynene, saa bliver Øynene skionne og klar-
re, det hjælper ogsaa naar der vil vore Hinde
over Øynene.

Naar en Hest haver rindende
Øyen, og et bollen Hovet.

Gaa lad Hesten de Klarer over Øynene
paa

paa begge Sider, og lad Blodet vel løbe,
saa faar Hesten et tørt Hoved deraf.

Naar en Hest haver et blødt og
svagt Syn.

Tag Biffer, og æd dem naar du legger
dig om Aftenen, og om Morgenens naar
du staar op, saa tæge ser Biffer vel, og spytte
Hesten det i Dynnene, og toe det den anden
Dag af igien med ferst Band, det bryder
ogsaa Hinden i tu som voxer i Dynnene. Eller
tag Spanggrøn et Lod, Themoniacum to
Lod, det siud i en halv Pot rindende Vand,
indtil det bliver halv indføden, og kommer
Babler oven paa, stryg Hesten det i Dy-
nene, dertil maa man have tvende Glas,
at man kand lade af det eene i det andet. El-
ler er en Hest feed om Hovedet, og haver van-
desulde Dyen, og bliver stundum skye og
narrisk, giv den naar Maanen er fem Dage
gammel, Volgemut Baldrian, og grønne
Klet-rod udi Foeret at æde med noget Mal-
urt, saa beholder den sit Syn altid.

Naar Dynnene rinder paa
Heste.

Tag frisk Brønd-Band, og spynte eller
vaske Hesten der med, kom u læsked Ralk
i Vandet, er treflig got der til, eller tag
A 5 May.

Maymaanet Smør, og bestryg Dynene der med, tag ferst Band og vaske dem der med, er meget got.

Om Blenner i Dynene.

Saa gjør en Salve, tag Honning og Biin, og kom det iblant hverandre, og stryg Hesten det hver Dag omkring Dynene og bevare Hesten at hand ikke klør sig, det er og got for Hinde som voxer over Dynene.

Om Hinder som voxer i Dynene.

Tag store Melde-Rodder, og skær Hesten et lidet Hul i Huden, to Fingersbred fra Dyet, og stode Roden der indtil Dye-Krogen, saa holner det ud inden tre Dage, eller tag reen Gaase-Fet, og stryg Hesten i Dynene, det sønderbryder Hinden. Eller tag Maymaanets Smør og Honning, og smelt det iblant hinanden, og kom noget støt hvidt Ingefær der iblant, og stryg det i Dynene, saa gaar Hinden af. Eller tag Ruber og stød dem til Pulver, og blæs Hesten det i Dynene. Eller tag en Steen, som ligger i Kalk, gjør den reen, og stød den smaa, og kom et lidet Barns Pis derpaa, og sæt det saa mod

So:

Solen at det tørres, stød det smaa, og kom
det i Dyne, eller tag det hvide af Hense-
Skarn, og hvid Ingefer, det stød blant hin-
anden og blæs Hesten der med en Pennefier
og med reen Vand i Dynene, saa forgaar det.

For Hinder i Dynene, og for Orm, og
at Hesten tager vel til,
og trives.

Det er got at man giver Hesten Bide-
Blade hver Middag i Soeret at æde,
man tør og ikke frygte, naar man giver
Hesten det samme Aar, og Hesten tager
vel til deraf og bliver feed, og det er vist.

Eller tag Allun, Galinen Steen, Cal-
mus, lige meget af hvert, lad Viin derpaa,
syd det i en Potte, og spreng Hesten to
gange hver Dag i Dynene, indtil de bliver
klare og reene.

Et andet for Hinder i Dynene.

Tag Ingefer, Honning og Allun lige me-
get af hvert, og det vel kaaget blant hin-
anden, og stryg det med en Fæder i Dynene,
er og meget got.

Om

Om en Hestes Hals er hoven saa
hand fand ikke vel stunke.

Tag to Eg og slaa dem i god Edikke vel
iblant hinanden, gjør saa en slet Stav
saa tyk som en Tømmelfinger, og en Allen
lang, og gjør en Split i den eene Ende, og
omvind den med Blaar, fast saa Hesten om-
kuld og stik ham den Gast i Halsen, og giv
ham denne Temperering i Halsen, saa faar
hand strax bedre.

Om en Hest er hoven paa
Bugen.

Saa tag et stykke raae Hampe: Garn af
Haspen, og syd det i Ufken, og bind
det Hesten saa varmt paa Hævelsen to gange
om Dagen, saa faar hand bedre.

Eller tag Hvede-Klid eller Meel, det hvi-
de af Eg, Honning, og gammelt Smør, rør
det iblant hinanden, aabne saa Hævelsen/
tryk vel ud hvad der er udi, enten det er Blod
eller Vand, bestryg ham saa med dette saa
varmt som det kand taales, saa bliver det
snart bedre.

Om en Hestes Gemecht
er hoven.

Saa legge ham en Ring af Straa paa
Bugen, og salve der efter hans Gemecht
med

med got Maymaanets Smør, saa længe til
det bliver bedre.

Eller tag Smediesfinder i en Smedie, gjør
den gloende, og leg den paa Brød, og lad
Gedemælk der paa, leg det saa Hesten imel-
lem Beenene, lad det vel blive varmt, og
dekke Hesten vel til, at Heeden fand blive hos
ham, gjør det tre eller fire Dage, og hver
Dag tre gange, smør siden sød Gløde paa
Skaden.

Eller tag Humble, Humble-Frø, syd
den vel udi Edikke, og lad Røgen og Jem-
men gaa lige paa Hestens Gemechte og brug
det ofte.

Eller tag Huus-Løg, Hvedeklid, Ruder,
Bomolie, Edikke, stød alt det til en Moes,
gør det varm, og salve ham der med paa
Skaden.

Om en Hestes Gemechte bolner
efter at hand er gildet.

Tag Segelbom, lad den syde, og lad den
Dunst tre gange en Dag opfare lige paa
hans Gemechte.

Er en Hest hoven.

Tag gammelt Smør, og gjør det heed, og
smør

smør Hesten dermed det hedeste hand det kand
lide, og tag derefter Natstkatten, syd dem i
en Potte, og bind der noget over, eller stød
Alttrif Urt vel, og kom af dette Vand paa
Hævelsen, eller tag Gedemælk og stærk E-
dikke, og Bygmeel, gjør der af en Den, og
leg det to gange om Dagen paa Skaden.

Om en Hestes Fod er bollen.

Tag Bor, Honning, Blaar og Edikke/
Fogt med hinanden, og leg varm over
Skaden.

Om en Hest haver Skade paa Tungen.

Mange slags Siugdom og Skade haver
Heste paa Tungen, undertiden haver de
selv bidt sig i Tungen, undertiden bliver de
fordærvet tvært over Tungen af Tømmen
eller Biskelet, saa gjør en Salve saaledes/
tag rød Honning og saltet Kjøtt, og kom der
iblant lidet ubrændt Kalk, og noget stor Per-
ber, lad det koge med hver andre til det bli-
ver som en Salve, stik ham det paa Tun-
gen, og gjør det fire gange om Dagen, og
leg ham midlertid ingen Tømmen i Mun-
den, førend Tungen bliver heel, men er
Tun-

Tungen meget fordærvet tvert over, saa fand man intet hielppe ham, uden man skær Tungen af, saa viit den er fordærvet, thi det skader Hesten intet, om skiont hand mister et Stykke af Tungen.

Om en Hest ikke gider ædet Foer.

Tag hvide Løg og Peber, og stød det med hverandre, og riv Hestens Tænder der med, indtil hand vil æde. Eller slaa Hesten den Linke Nare under Rumpen, og riv den vel med Nelder, indtil den bliver varm, vil Naren ikke bløde, saa skær et Stykke af Rumpen, at den fand bløde vel.

Om en Hest ikke vil vel æde.

Saa en halv Kierding Klid, kom det i Brøndvand, rør det vel iblant hinanden, giv Hesten intet at drikke i to Dage, men giv hannem siden dette at drikke.

Om en Hest ikke vil eller fand æde.

Tag et fersk raa Eg, gjør et lidet Hull paa den spiske Ende, kom noget Safran i Egget og rør det vel iblant hinanden, bind saa Hesten med Munden i Høyden, tryk ham saa Egget heelt i Halsen, og tryk
saa

saa Egget sønder i Halsen, saa at baade Egget, Skallen og Safranet kommer ned i Livet, lad saa Hesten staa noget med Hovedet opbunden, foruden noget at æde, saa fryber det Hesten omkring i Livet og finder alt det onde der er udi.

Om en Hest haver ont i Maven.

Hvilken Hest som haver ædt for meget, at hand det ikke kand fordøye, giv ham Salt at æde, eller tag en Pot fuld af Brøndvand, og lad det staa i otte Dage, tag siden brændt Allun, stød det meget smaa, tag saa meget Salt, og kom det blandt hinanden, og gjør en Kugle deraf, som en Saltsteen, lad den blive haard, før Hesten derover, og giv ham at æde, hand faaer strax bedre.

Om en Hest haver Orm i Mavnen eller Bugen.

Tag Edikke og Eggeskal som er støt smaa, og kom der iblant Hammer-skæl, Brænde, Viin og Peber, gjør det varmt med hinanden og lad Hesten det i Halsen, er prøberet.

Eller giv ham Buxbom, eller Malurt i Foeret at æde.

Eller giv Hesten Eber, Rod at æde, saa dør Ormene.

For

For den bidende Orm i Livet.

Giv ham Dassel-Urt, Centuria, og Tusind-
gylde-Urt, saa dør Ormen strax.

For den udbrydende Orm.

Tag noget af den inderste Bark af Gege-
Træ, stød det i en Kedel Vand, og lad det
saa blive koldt, lad Hesten blive vel tørstig,
hold ham siden dette for, og lad ham drikke,
men reddes intet, Hesten stiller sig an som
hand vilde døde deraf, men Ormen dør deraf,
og det bliver bedre.

Et andet for den udverfvende
Orm.

Brænd Bylden kaars viis op, derefter kom
Spansgrøn eller Mercurium der udi,
og naar det haver vel udbiddet, tag saa Lin-
sen-Pulver og kom i Skaden, er meget
got.

En Salve for Orm.

Tag 2 Lod stot Benedikt Glas, 2 Lod Hve-
de-Meel, to Lod Dyrvels-Drek, een skee-
fuld Honning, for 1 lb. Brændeviin, gjør
der af en Salve, og stryg Hesten det i Bylden,
om den er aaben, er den ikke aaben, saa brænd
den kaars viis op, og kom det der i, er got.

B

En

En Læge-Steen at brænde.

Tag et halv pund Kobberøg, et halv pund Allun, to Lod Spansgrøn, kom det i en ny Potte, dekke den vel til, og sætte den paa Kul-Fld, lad den vel brænde en Time eller to, naar du vilt heele en aaben Skade, saa tag saa meget der af som en Ballnød er stor, og kast det udi en Pot sydende heed Vand, og vask Skaden der med, brænd saa gamle Skoes saaler til Pulver, og kom det i Saaret, er et Experiment.

Hvilken Hest som bides af Orm.

Den skalt du lade to Alarer paa hans Gummeme, og lad Blodet flyde ham i Halsen, saa faar hand strax bedre.

For Hierte-Orm.

Giv Hesten Kat-Urt med Roden og alt, saa faaer hand bedre.

Om en Hest voxer Orm.

Den begynder i Rumpen og i Gemechtet, det skalt du saaledes kiende; Om Hesten river og gnider sig op til Beggen, saa grib du Ormen, som er saa stor som en Nød, skær saa Huden op med en skarp Kniv, og riv Spansgrøn der i, saa dør Ormen.

For

For Burkel.

Der ere tre slags Burkel, det første slags begynder for i Næsen, brænd den sagt igiennem med et gloende Jern og riv Spansgrøn der udi, og et Hestebeen brænt til Pulver kom der iblant, eller bind Hesten uvidendes et flet Hestebeen om Halsen, saa døer Ormen strax.

Den anden Orm er imellem Knæerne og Hofvene, hvor Ormen ligger, der bliver en Byld som en Nød stor, saa tag to Remmer af Bukke-Skind, og bind hart oven og neden om Beenet, som Ormen ligger, saa trænger Blodet Ormen ud af Beenet, brænd saa Bylden kaars-viis op med et gloende Jern, og riv saa Spansgrøn Pulver der udi og bind saa Saaret vel til indtil paa tredie Dag.

Den tredie Orm begynder ved Rumpen, saa stor som en Hest-Nød, og Hesten flaar og river sig imod Beggene, naar du bliver nu Ormen vaer, saa tag Malurt-Saft, saa meget som du kand væde et Lagen udi, tag saa samme Lagen, og bind omkring Hesten i syv Dage efter hverandre, dog maa du først klippe Haarene af Skaden, og med et gloende Jern brænde et Kaars derudi, og

strø saa Spansgrøn og støt Svovel der i med
gammelt Smør og Pelsen-Frø, og bind saa
et Klæde der over.

Om en Hest er stræfodig.
Tag ulekket Ralf Linolie og god Tiære, lige
meget af hver slags, og syd det iblant hin
anden, og bind Hesten det omkring Foden el
ler Beenet.

Om en Hest haver Ho-
tvang.

Syd Hvede med Fet til det bliver bløt, støt
det, og bind Hesten det over Hoven med
et ulden Klæde, det hjælper.

En Hov-Salve.

Tag Bor og gammelt Smør, og syd det
iblant hinanden, og lad det blive kaalt, og
smør Hesten der med, og slaa siden Koe-Møg
der om.

Om en Hest haver en ond
Hov.

Tag Koe-Møg og Beste-Møg, Lin-Olie
og syd det iblandt hinanden, lad det saa bli
ve kaalt, og slaa Hesten det saa i Hoven tre
gange om Dagen, eller tag Bor og Harpiz
og reen Fet og Honning, tempereer det iblant
hinanden, og smør Hoven der med.

At giøre Hornet hart i Heste-
Hoverne.

Tag Sukker og strøe det i Hoven, det gjør
hart Horn.

Om en Hest haver en bollen
Foed.

Saa salve ham Foden med Saare-Talg tit
og ofte indtil hand heeles.

Om en Hest haver en split eller
spaltet Hov.

Saa giør et Plaster af Dinkel-Meel, og
det hvide af et Eg, og leg derpaa, saa bli-
ver Spalten heel, og gaar tilsammen igien.

Om en Hest haver ophoven
eller bollen Beene.

Tag Consolide, Ruder, Huusløg, Hylde-
blade, stød det vel, og stud det med Edike
og Smør, giør der af et Plaster, og bind
Desten det saa varmt om Beenet, og naar du
tager Plasteret af, saa vaske Beenet med
Band, som Grantopter er kogt udi, saa
faar hand snart bedre, og Haarene falder af,
bestryg det saa med Viin og Honning.

Om en Hest bekommer en Ra-
gel i Dyet.

Tag et Lod reen Allun, stød det til Pulver,
et Lod hvid Ingefer, et Lod Maymaa-
nets Smør, et Lod Honning, kom alt det
iblant hinanden i en glasseret ny Potte, og
sæt det paa en reen Kuld-ild, og lad det kaa-
ge op, lad det saa af sig selv blive kalt, salve
saa Hesten der med i Dye-Krogene, men see
til at Hesten ikke gnider sig, eller river det af
sig igien.

Item denne Salve brug ogsaa, naar en
Hest voxer noget i Dyet, eller naar hand er
støt eller slaget i Dyet.

Om en Hest er fornaglet eller stu-
ket med Sømmet.

Tag blaa Bynke-Rod, og Knoppen som
Blomsteret springer ud af, knuse dem og
tryk det i Søm-hullet, men giv Hesten Ro-
den at æde, rinder der Baar og Blod af Saa-
ret, saa giv ham Musøre Urt, eller dens Rod
at æde, saa bliver det got igien.

Eller bryd Heste-Skoen fra, og tag Hirs
eller Hars som er vel koget, og Gammel Smør,
og bind Hesten det paa Skaden, eller wilt du
vide hvilket Søm det er, som trykker He-
sten, saa lad kaldt Vand paa Heste-Hoven,
hvile

hvilket som bliver først tørt, tag det ud, og
lad heed Olie i Hullet saa at Blodet gaaer ud.

Om en Hest haver traadt Søm
i Foden.

Saa tag Hampe-Blaar, blød dem i fersk
Bland, og fyld Heste-skoen fuld dermed,
eller tag fastende Spøt og smør tre gange
uden om Hullet, tag saa Honning og gam-
melt Fet, lige meget af hvert, tryk Hullet der-
med fuld, det hielper.

Om en Hest haver traadt
sig selv.

Saa skær ham Foden op, og dryp Saare-
Talg og Bor vel varmt iblant hin anden
der i, eller tag Talg, Fet, Svovel, Hon-
ning, Bomolie og Spek, lige meget af hvert
og dryp saa varmt som det kand taales i Fo-
den.

Alt kiende paa en Hest om hand
er ref eller ikke.

Saa grib ham i Struben eller Tøylene, og
tryk ham tilbage, lader hand sig bevege,
saa er hand ref, men vil hand hverken gaa
frem eller tilbage, saa bevar ham.

For alle slags Ref.

Tag et Lod Boras, hvormed Guldsmede
lod

tag Jern-Urt med blaa Blomster : Roden
der af lagt i Vand, og lad Hesten drikke der
over, saa stolder hand. Eller tag Saffran,
Sæbe, Laurbær, stød det tilsammen, kom det
i en Pegel Biin, og lad Hesten det i Halsen,
saa varmt som hand det kand taale.

Om en Hest stalder Blod.

Lad Hesten tre Morgener efter hverandre
Spærre-Uderen paa begge Sider, og giv
ham Huusløg at æde, saa bliver hand sund
igien. Eller tag Rude-Saft, og temperereer
den med Biin og Wedike, og giv Hesten det
at drikke, otte Dage efter hinanden.

For Halse-Sot.

Tag det hvide af to Eg, tag Begrit og A-
gerne lige meget af hvert, og stød Hund-
deffarn og Sæbe smaat og giv Hesten det i
Halsen, eller giv hannem Regen-Orme at
æde tre Morgener efter hverandre udi Brød,
saa rinder det fra ham.

Om en Hest haver Bind i Livet.

Tag Laurbær og Enebær, stød dem til Pul-
ver, og kom det i Biin, og syd det tilsam-
men, og lad Hesten det saa varmt i Halsen
som hand det kand taale. Eller tag en Luus
og kom den i et Havre-Korn, og giv Hesten
det at æde, &c.

Om

Om der voxer vild Riød i Saar
paa Heste.

Saa toe Saaret med Biin, som Meldefrø
er kaaget udi, og kom saa Spansgrøn i
Saaret.

Vild Riød at fordrive.

Har en Hest vild Riød udi noget Saar, saa
kom Spansgrøn og sigtet ulæsket Kalk
der i, og lad det ligge Dag og Nat der i,
vask siden Saaret ud med Biin, som sort Rod
og Bictril eller kaaberreg er koget udi, og
taa lange Meldefrø og Rod, og stød det til en
Moes, gjør saa der af et Plaster og bind over
Saaret.

Om en Hestes Fod er bollen, saa
Rod og Baar bryder oven ud.

Hvilken Hest som Rod og Blod bryder oven
ud, skal du reen afvaske, men er Foden
eller Hoven split ad, saa kom Pulver af en
Uls Tunge der udi, eller Hestes Tunge Pul-
ver, og leg to gange om Dagen varm Hunde-
Skarn, eller Hønses Skarn der over.

En Salve som uddrager Rod
og Baar af Saaret.

Rønreg, Salt, det hvide af et Eg, mæng
det iblant hinanden, gjør der af et Plaster
og leg paa Saaret.

For

For Ledde-Band.

Tag et Hunde been og brænd det til Pulver
og strøe det Pulver der i, er meget got.

Naar en Hest haver meget Skæl
og Støv i Haarene.

Saa vaske det Sted som Skællene sidder
med varmt Pis og god Lüd, og tag Sur-
den og bind det paa i tre Dage.

Om en Hest bliver skabbet.

Saa tag god skarp Lüd, og koge Malurt
der udi, og vaske Hesten der med indtil
det gaar af, tag saa Svovel, Spansgrøn,
og gammelt Især, og gjør der af en Salve,
og smør Hesten dermed.

For ald Skab paa Heste.

Tag Allank Rod, syd den i Brønd-Band
og toe Hesten der med.

En god Salve for Skab.

Tag Linolie, Bør og Bomolie, syd det blant
hinanden, og smør Hesten dermed. Glo-
ler Tag Laurbær-Olie, det hvide af et Æg, en
skarp Lüd, og slaa det vel iblant hinanden,
og salve Hesten vel der med.

Om en Hest hinker paa alle
fire Been.

Tag god Gatte-spek, og Hvideløg, som den
yderste Skæl er vel aftagen, lige meget af
hver

hver slag, stode det indtil det bliver sent, smør
Hesten der med paa alle fire Beenene imod
Haarene, det hielper meget vel.

Om en Hest har Sprek i Næ-
sen, eller anden steds.

Hønseskarn gjør Pulver der af, kom Hesten
det i Næse-Sprekken, det hielper.

For alle slags Galle.

Tag otte Lod grøn Meilænder, af Apothe-
ket, stod det heel smaat, tag 4 Lod May-
maanets Smør, et Lod Honning, 2 Lod Laur-
bær, et Lod Katte-set, kom det alt iblant hin-
anden, og gjør en Salve der af, stryg det med
en Finger paa Gallen, hver Dag to gange saa
thv som et Papiir, og det saa længe til Gallen
gaar ikke meere ud, saa er du sikker, at ingen
Gevært eller Galle vover der paa.

Om en Hest bliver skudt, saa man ikke
kand saa Kuglen eller Piilen ud igien.

Tag Korn-Røder, syd dem, og bind dem
der paa, saa drager de Piilen ud om Nat-
ten. Eller tag Hare-Fet og Krebs, stod det
blant hinanden, og bind Hesten det over
Saaret, det drager Piilen herud.

Om en Hest bliver saaret af
Slanger eller andet.

Tag lange Bone-Urt og Røder, og Hessel-
Rø,

Røder, Sinau-Røder, syd det alt blant hin
anden udi en Potte, og vaske Hesten sine
Saar der med. Eller tag Fichten Bark,
skave det yderste deraf, og det inderste Bark
syd i Viin, og vask hans Saar der med, der
efter tag Hampe-frøe og Huusløg, støde det
vel, og kom det paa Hampe-blaar, og leg det
paa Saaret.

Til alle Skade en god Salve.

Spanggrøn, Brændeviin, Alluun og
Honning, gjør en Salve deraf, er saare
god til alle Saar og Skade.

Om en Hest haver en trang
Aande.

Haver en Hest en trang Aande, saa tag
Hørfroe, og tørre det i en Ovn, og stød
det siden smaat og giv Hesten det at æde i Foer-
ret, to Parter af samme Meel, og den tredie
part Haur med Entian iblant.

For en stakket Aande.

Giv Hesten Ref-lunge-Pulver iblant Foer-
ret, og Rug-Klid.

For Hierte-Aande.

Tag Linsen-Pulver, en halv deel Haurve
med Entian udi Foeret.

Alt

Alt Mann og Hale fand vel
vore paa Heste.

Brænd Bønne-Straa til Afse, gjør en
Lud der af, og toe og femme Hesten der
med, saa voxer det vel.

Om en Hest bliver spættig.

Skræ Hesten Huden kaarsviis op med en
Kniv paa Spættten, og bind ham Sæ-
minter der paa i tre Dage, og kom saa
Spanggrøn der i.

Om en Hest faar Krampe.

Tag Bomolie, og varm den, og blød en ul-
den Klud der udi, og bind Hesten det om
Beenet i otte Dage, hver Dag engang, hand
bliver der af sund.

Om en Hest er fræt paa Ryggen.

Tag Chelidonium og Flest, og Kaarsæt af
en Gedde, og gjør det til Pulver, og strøe
det paa Frættet. Eller tag gammel Skoe-
soler og Svinebeen, og brænd til Pulver, og
hørt Brød og til Pulver, og strøe det til-
sammen i Saaret.

Om en Hest er brut.

Tag Krud-Band og vaske Saaret der
med, men er Saaret dybt, saa tag Skel-
Urt, og tørre det til Pulver, og strø der i,
Eller

Eller tag Heste-Been, og brænd det til Pul-
ver, og tag halv saa meget Kalk og blande
det blant hinanden, og strød det der udi.

For alle Brud, hvad Ravn
de kand have.

Tag Koeskarn og useldet Rugmeel, lige
meget af hvert, fyld en Potte der med,
luf den vel til med en god Dekkel, og sæt saa
Potten paa Gløder, indtil det bliver alt
gløende, siden lad det blive koldt, med det sam-
me Pulver kand du heele Brud og flydende
Saar.

Om en Hest bliver slagen
Saar.

Tag Hampe-frø og Husløg, stød det i en
Morter tillsammans, tving den Saft gien-
nem en Klud, tag saa Hampe-Blaar og gjør
et Plaster der af, og leg paa Saaret, det ta-
ger Hævelsen bort og læger Saaret.

Om en Hest bliver brudt un-
der Sadelen.

Tag Gedde-Been, gammel Skoefoller og
Svine-Been, brænd dette alt til Pulver,
tag saa Spansgrøn, og kom det iblant hin-
anden, strøe der af hver anden Dag paa Bru-
det, siden toe det af igien med Lød eller Brønd-
Bånd, men haver du endelig behov at ride,
saa

saa gjør en Kage af Semmel-Meel og det
hvide af et friskt Eg, og leg der over.

For alle Brud under Sadelen.

Tag blaa Bynke-Rod, bind Hesten det
over Hullet hvor som der gaar Vaar og
Rod ud, giv ham og af Roden at æde, saa
tand du ride naar du vil.

Naar en Hest haver en For-
gift i sig.

Tag den inderste Bark af Ege-Træ, leg
det i Vand, og lad Hesten drikke deraf.

Om en Hest er Trangbrystig.

Tag Hunde-skarn, og kom det i Hamp-olie
og salve Hesten Alderen paa Brøstet der
med, saa bliver hand sund.

Om en Hestes Dre holner.

Syd rød Bide og Bynke, bøn dem tilsam-

men, og bind Hesten det saa varmt paa
Hovedet, som du tand taale det i Hænderne.

Om en Hest haver faat en Vand

Kal i Mavnen.

Saa tag en Haandfuld Algerne, og en Pot
friskt Viin, syd det vel med hinanden, og
naar det er kun lunkent, saa gyd Hesten det i
Halsen.

E

Om

Om en Hest er brændt.

End Havre i en ny Potte, indtil det bliver
blot, stød det saa i en Morter, tving saa
Saften der af igiennem et Klæde, tag den
Sagt, og salve Hesten dermed.

Om en Hest vil bide nogen men
hand staar forspendt.

Saa skær en Urt iblant Foeret kaldes He-
ste-Tunge, naar du giver Hesten at æde,
er prøberet.

Om Bugen og Hyliden forsvin-
der paa Heste.

Forfvinder Bugen paa en Hest, saa forsvin-
der ogsaa Hyliden, tag Hvide-Løg, unge
Hylde-Blade, Fæt og Salt, blande det vel
blant hinanden, slaa Hesten det midt ind i
Hoven, saa er du forsikret at Bugen eller
Kiernen ikke forfvinder.

Naar en Hest ikke vil trives.

Saa tag Venum Græcum, og qvæl det i
Viin, og stød Heste-Løg smaa, og giv
Hesten det i Foeret at æde.

Om en Hest er sprengt.

Skær ham Haaret af paa den Plac, som
er sprengt af, og bind ham Menling der
paa, og lad det ligge tre Dage paa, saa for-
gaar det.

Om en Hest er forrykt alle Ledder,
eller om nogen af Aarerne er bleven
for tort.

Tag Hunde-fit, Dachs-fit, Laurbær-olie,
og Bom-olie, blande det vel iblant hin-
anden, og smør Hesten dermed, er saare got.

Naar du lader beslaa en Hest paa
alle fire Fødder.

Saa lad ham beslaa med friskt Koemøg, og
Honning, er heel got.

Naar en Hest river og fløer sig.

Saa tag Edikke og Salt, og vask ham der-
med, og binde det og saa paa Hesten der
som hand river sig, indtil Sygen forgaar.

Naar en Hest er for hitig.

Tag Segelbom, Silken-Rod, og Svo-
vel, stød det smaat blant hinanden, og giv
Hesten det at æde.

Om Bugen eller Kiernen paa en
Hest forsvinder.

Tag Hvideløg, jo meere jo bedre, en Urt
Falder paa tykst Bekbrun, unge Holts Ur-
tes Blade, Svine-fit og Salt, temperere alt
det iblant hinanden, og slaa Hesten det ind,
saa

saa est du vis paa, at Buggen eller Kiernen
ikke indsvinder.

Om en Hest haver forstøt sig.

Saa bliver Munden og Tungen tør paa
ham, og haver ingen Lust at æde, saa bind
en Urt, kaldes paa Tydsk Verbenam, d. flige-
ste Roden der af, paa en Hessel Riep med en
Bide, og riv Hestens Tænder dermed indtil
de bliver sugtig, saa bliver hand frisk.

En Purgering til Heste.

Tag en Urtis Blade, kaldes paa tydsk Man-
golt, syd de Blade vel i Mælk, og tag
dem saa af Melken og stød dem vel, kom dem
siden i samme Opsød igien, bind saa Hesten
med Munden i Beyret, og giv ham det i
Halsen, og lad ham saa i fire Timer hverken
faae at æde eller drikke, derefter tag Hessel-
Kafle eller unge Hesse-Blade, stød det, og
lad saa noget ringe Viin derpaa, og lad det
vel syde, og siden staa og svales til det bliver
kun lunket, giv Hesten det ind, og dæk ham
varm til, siden rid ham et par Timer udi
Marken, saa renser hand sig strax, siden giv
ham temmelig Foder.

Om en Hest haver ædet Leer
eller Jord.

Hesten bliver gandske uanseelig, mager
og

og vil ikke æde, saa tag Segelbom, hak den
vel smaa, blaa Bynke, graa Bønner, enten
tørre eller grønne, og giv ham det saa blant
hinanden at æde, og naar hand har nu vel æ-
det, saa rid omkring med hannem, og lad
ham drikke, men giv ham intet Høe, uden
det er besprengt med salt Vand, dette Foer giv
ham to eller tre Dage, dog maadelig.

Om en Hest æder Karflude.

Saa tag ti Eg, leg dem i en glasseret Potte,
lad skarp Edikke der paa, saa meget at det
staaar over Eggene, dæk Potten vel til, og lad
det staa saa længe, indtil Skallene falde fra
Eggene, saa bliver de store, bind saa Hestens
Hoved i honden, og skyde ham Eggene i Hal-
sen, et efter det andet, dæk saa Hesten varm
til, og lad ham staa i to Timer, giv ham saa
raa Byg, Hakkelse af Bønne-Straa iblant
Foeret, saa bliver hand reen og tilpas igien.

Merk en Bund-Salve eller for Haarkluft.

Tag et Pund Gran-Hark, et Pund Bor,
et pund Faaretalg, et fierding pund Hon-
ning, syd det altsammen i en ny glasseret Pot-
te, dermed salve ham Skaden eller Bun-
den. Du afvender ogsaa dermed Haarkluft.

Eller tag Svale-Urt, syd den og vask Bunden eller Saaret der med.

En Salve for alle Saar og Brud.

Tag et fierding pund Hiorte-Talg, et fierding pund Ore-Marg, Hønses-Fit og Gloriet et Pund, Bom-olie halvandet pund, og syd det alt iblandt hverandre, lad det blive koldt, derefter salve Saaret der med.

Om en Hest er brøt.

Tag Dyvels-Urt, stød det, tryk Saften der af, og toe Skaden dermed, strøs, siden Garver-Løe der i, eller sigtet Kalk, eller Pulver som er brænt af Korn.

Om en Hest er brøt eller bollen.

Stød Altitil til Pulver, og kom det der i, eller tag gammel Sko-Soller og Segelbom, brænd det til Pulver, tag hart Brød, stød det til Pulver, strøs det tilsammen der i, eller brænd Korn og Ore-Løender til Pulver, kom det der i.

En Salve for Bild Ried eller Dødt Ried.

Tag to Lod Raaberrog, et halv Lod Gal-lal, et Lod Alluun, stød det altsammen til Pulver, tag saa et fierding pund hvid Hartshorn, et halv pund Bomolie, syd det alt tilsammen, og salve Stedet dermed. En

En god Torre-og Heele-Salve at bereede.

Tag et halv fierding pund rød Silveralød,
det hvide at et Eg, en Pæl Edike, en Pæl
Honning, og et Lod Spansgren, syd det alt-
sammen blant hinanden i en ny Potte til en
Salve, lad det intet syde over, lad det saa
blive koldt, denne Salve tørrer og heeler alle
Saar og Bunder.

En Salve som lindrer og heeler.

Tag en Pegel Bomolie, et Lod Rosen-olie,
en fierde part af et pund Fit, 2 Lod Sil-
bergled, et Lod Laurbær, syd dette iblant
hverandre til en Salve. Denne Salve
lindrer og heeler.

Et Plaster for Lede-Band.

Tag den gule Bark af Hyld, Huus-Løg,
gammelt Fit og Roe-skarn, temperere det
ved Ilden, og leg det ved Skaden.

Om en Hest er syg, og du frygter
at hand skal døe.

Tag Laurbær og stød dem, og stød hvid Vi-
trisk, kom det i Viin og giv Hesten ind, er
meget got.

Et andet for Lede-Band.

Tag Røtelsteen, strab den til Pulver, og
hvi d

hvid Hunde-Skarn, stød det blant hinanden
til Pulver, strø af dette Pulver i Skaden,
tag saa den Mies af Slatorm, u-reenset
Bya, synd de to slags vel i Viin, bind det
derefter over Skaden, saa heed som en fand
lide det, om Lede-Bandet gaar sterck eller
hastig, saa brug det to gange om Dagen.

Om en Hest har Fibel.

Saa skær ham en Skør i Spizen af Ha-
len, at det blöder, eller stik ham med en
Preen igiennem Næsen, dog saa at du ikke
treffer for dybt i Riødet.

At en Hest ikke fand bekomme Fibel.

Gjør en Fibel i Tømmen af Segenbom-
Træ.

Et Ek-Band.

Synd Melde-Frø i Viin, vaske der med og
strø Spansgrøn der i, eller tag en Pot
Lud, en Pot Roe-Pis, en Haand fuld Salt,
en fierding Alluun, synd det blant hinanden.

Et Ek-Band.

Zusind-Fryder, eller Zusind petter, bereed
til Pulver, og stød det til Pulver i Skar-
den, saa bider det Fiblen ud.

Om

Om en Hest haver fuld Hov eller Halvhov.

Haver en Hest fuld Hov, den skal man lade skoe efter den fulde Maane, naar Maanen tager af, men Halvhov skal man lade beslaa naar Maanen tager til, og i Ny Maane.

En god Horne-Salve at giøre, som er
og god for Haare-Kløst.

Tag Gloririt Svine-Fod smalt, Sukker,
Honning, Sæbe, Dre-Talg, Bomolie,
Linolie, lige meget af hvert, tempereer det
iblant hinanden, og lad det blive vel heet, lad
det saa blive koldt igien, giør heel og glat
Hov, og sort Horn. Det afvender ogsaa
Haarkløst.

Alt Hornet i Hoven fand
snart vore.

Smør Foden, som Hoven begynder, med
Laurbær-Olie, Item leg Rudløg i
Bånd, og riv Hoven der med, er got.

En Horn-Salve.

Et heel pund Faare-Talg, halvandet pund
hvid Granhark, et Fierding pund Bor,
en halv pot Tære, syd det vel tilsammen, rør
det siden til det bliver koldt.

For Haar-Orm.

Saa berrog, skarp Edikke, kog det vel til det bliver tykt, og leg det der paa, saa dør Ormen.

For den ridende Orm.

Tag god ny Honning, Benedikt Glas, Hvede, Meel, Rødt, bland det alt iblant hinanden, hvor der ere Bylde eller bollen, riv det op, og stryg denne Salve der i, saa dør Ormen.

For Hoste.

Tag Rodrobel med Roden og alt, og giv Hesten at æde, det hjælper vel.

For den oprivende Orm.

Tag Honning, Qvinde-Melk, Myrer, og Bygmeel, ligemeget af hver slags, gjør der af et Plaster, og bind Hesten det een Dag og Nat der over, saa finder du Ormen i Plasteret.

For Skab-Orm i Knæerne.

Tag Pserfing-Blade, og Flue-Svemme, gjør dem til Pulver, og gjør der af med Honning et Plaster, og leg der paa.

Om en Hestes Tunge er hoven eller bollen.

Tag Ungerst Guld, og skrab det i god Teriak, tag saa en liden Perle, stød den smaa, blande det saa vel blant hinanden, og smør ham Tungen der med.

Om en Hest skal løbe Bedde-Løb.

Stød Eber-Rod til Pulver, lad det varmes i Vin, og lad Hesten det i Halsen, naar hand

hand skal løbe og bind ham af Roden i Milen
eller Biskelet, eller heng ham en Ulfs Tand i Mun-
den. Saa faar Hesten der af stor Kraft at løbe,
giv ham og en god Viin at drikke.

Hvorledes Hr. Siegmund, Hertug i
Oster-Rige, haver lært rende
til Maals.

Tag et Lod Perre-mistel, et Lod Galgan, et
Lod Ephau af Egen, et Lod Mester-Urt
Rod, et Lod Eber-Rod, to Lod Beyel-rod, et
Lod Egge-Løv, som er tørret i Solen, et Lod vild
Menran, paa Tydsk Wolgemuth, disse fornæf-
te Stykker stød alle til Pulver, blande det blant
hinanden, og naar du vilt rende til Beddes med
nogen, saa giv Hesten dette Pulver tre Dage
blant Foeret, og bespreng det hver gang med god
Viin, eller Malvesier, saa skal du see et stort
Under.

Naar en Hest skal rende, og vil ikke fort.

Tag Edike og Honning, gjør det vel heet, det
hvilde af to Eg slagen i et Fad, naar Ediken og
Honning bliver noget kalt igien, rør saa det andet
vel blant hinanden, og gyd Hesten det saa i Næse-
Hullerne, og dek ham varm til, og rid ham saa
temmelig, er meget got.

Om en Hest faaer Svindesoet i
noget Lem.

Om en Hest nogen Lem hensvinder, saa tag
27, 33, 35 Luus, deel dem i tre høbe, og kom
dem

dem saa i tre deel tør Brød, og giv Hesten det med Glid ind, at Lusene kommer levende i Hesten, men saadan skal man bruge naar Maanen er kun tre Dage gammel.

Om et Menneske faar Svindsoet.

Om et Menneske insvinder, skal man ham lige saa hjælpe, tag 9 eller 15 Luus, eftersom hand er stærk til, og som tilforn er meldt, gjør saa trinde Rugler af tør Brød og kom Lusene derudi, dog see til at de kommer levende i den Syge.

Om en Hest ikke vil lade sig tomme.

Saa slaa Hesten fire Tænder ud, paa hver Side to, de bageste i Munden, saa fatter hand vel paa Mullen eller Bijelet og skader ham intet paa at æde, og lader sig vel tomme, og holder sig vel.

Naar en Hest er over-reden.

Tag Dachsen-fit, ribe ham hans Bagstille der med og sæt ham i en Koe-Stald, som er meget skiden, lad ham Dag og Nat staa der inde, vaske det ikke af, giv ham at æde og drikke der inde, en heel Maaned, det hjælper, eller tag Hirsengryn, stød dem vel med Sit, og bryd ham saa Skoen fra, og binde ham det paa Fodderne, saa kand du om Morgen lade ham beslaa igien, og ride hvor hen du vilt. Eller tag Lekkviin, og gjør den varm, tag saa en gammel Klud, dyppe den i Viinen, og stryg Hesten dermed imod Haarene op og neder, det hjælper vist.

Om

Om Straalen paa en Hest bolner.

Tag varm Edikke, og vaske ham Straalen dermed
og leg saa Afte derpaa, og beslaa ham saa, eller
stød heed Honning der i syv eller otte gange, og lad
ham gaae i Vand dermed.

At Fluor ikke stikker Heste.

Førend du rider ud, da salve Hesten med Edikke
over alt, hvor de fandt sidde, Koestilke. Vrt trykke
Eaften af, og smør den Klud dermed som du visker
Hesten af med, og stryg Hesten dermed i Hovedet,
imellem Beenene. og andre steder hvor behov gior
res, saa kommer ingen Fluor der hen, Item Koestilke,
en liden Koest der af stik paa Hatten, eller bære hos
sig, eller og bruge i Stuen, kommer ingen Fluor
der hen.

Om en Hest saar store Bunder eller Saar.

Bjinsteen, Spansgrøn, Guldskum, ulædsked
Kalk, de stykker tag saa meget af det eene slags
som af det andet, stød det smaat til Pulver, kom
det saa i Honning og rør det vel om til det bliver
som en stærk Dey, kom det saa i en Degel, og sæt
det paa Gløer, og bag det vel hart, stød det saa
til Pulver vel smaat, toe saa Saaret paa Hesten,
og strø hver anden Dag af dette Pulver i Saaret,
indtil det bliver heelt.

Om en Bissel eller en Otter haver stukket en Hest.

Tag Menneske-pis, Hundeskarn, Hvide-Eg,
blande det blant hinanden, gior det varmt, og bind
Hesten det saa varmt paa Staden.

Om

Om en Hest er forrykt og fand ingen-
steds komme.

Tag Pabel-saft, usaltet Smør, et Lod Spansgrøn,
og et Lod Bomolie, lad det blant hinanden, og
smøre Hesten dermed, probatum est.

Om en Hestes Beene hovner af Band, som
hand er reden igiennem, eller om hand bliver ska-
bet, eller stiv-beenet, at hand ikke vel
fand bøye Beenene.

Tag det hvide af 4 Eg, kom Bomolie saa meget som
et Eg eller meere der i, og slaa det vel med en Stæe
iblant hinanden, salve Hesten Saarene eller Skaden
der med, og rib det vel ind.

Vilt du giøre en hvid Hest sort.

Tag en Mulvarp, syd den i usaltet Smør, smør
Hesten dermed, saa falder de hvide Haar ud, og
voxer sorte i Steden igjen.

Om en Hest er doven og lad.

Stød Hvide Æg, temperere dem med tre Potter
Bun, og gyd Hesten det i Halsen, saa bliver
hand frisk og duelig.

En doven Hest at giøre lystig, naar man vil
lade hannem skue eller probere.

Tag en Olie-Rage, som er slagen af Hampe-Frø,
slaa en Pot Brendeviin der paa, rør det
vel iblant hinanden, giv Hesten to Deele der af
ind om Aftenen, og om to Stunde der efter
giv ham ind den tredie Deel, lad ham saa staae
Natten over, om Morgenens giv ham noget
Havre, men intet Høe, og naar du vilt ride ud
og

og lade hannem skue, saa giv ham en Gierdingkar
Havre med tre Haandsfuld Hampefrø beblandet, og
naar du vil sidde op at ride, saa sprud ham noget
Brændeviin i Næseborene, saa skalt du see stor Ly-
stighed paa Hesten.

Om en Hest skal berides i tre Dage og skal faste.

Lad Hesten under Tungen slaa Spar, Naren,
tag Hvedemeel og lad Blodet løbe derpaa,
gior der af smaa Kager og bag dem i en Døn, og
giv Hesten ind.

For tvende slags Guulsoet, nemlig sort og guul.

Guulsoet er tvende slags, den første kommer
fra Galden og Leveren, den anden af det
sorte Blod fra Miltten, og bliver kiendt som ef-
tersølger.

Et gemeent Tegn er Ledemodernes Mattig-
hed, som naar en Hest gaar og vakkeler med ned-
bøiede Knæ, er uuystig til Foer, og gider ikke hel-
ler druffet. Det visseste Tegn er, naar Hesten
staller er det samme ret guul, eller noget grønagtig, saa
er Galden en Aarsag. Men det som kommer af sort
Blod har hans Pferd da en formængt Farve, nogen
grøn og sortagtig, saa er det hand staller, og hans
Aande bliver stækket og besværlig befunden.

Raad for Guulsoet.

Band som Kichern er sodne udi, med Hunder-
skarn, i en ny Potte, giv Hesten der af fem
Gange ind, og lad ham sovede derpaa, er got.

Item

Item, tag et eller to Rødløg, kom Safran Bloms
 ster i, overstrøe dem med støt Sukkerkandi, kom det
 saa i en liden ny Potte, og forvar det vel, at ingen
 Damp kand komme der udaf, bliver eet Band,
 der af giv Menneſke, eller Dyæg, tre Stunde før det
 æder noget, nogle gange, det hjælper, men tag ikke over
 et halv Vintin Safran, eller tag Dybels Abbis, leg
 det i en Kande, og driſt der af, fordriver Guulsoet. El
 ler tag Birak, stød den smaa, tag det hviide af 24 Eg,
 blande det vel blant hinanden, gyd Hesten det i Hals
 sen, bind ham saa en Ring af Straa omkring Bry
 ſtet, og om Halsen, og før saa Hesten en Stund eller
 to omkring om Dagen, saa bliver hand sund. Eller
 giv ham raa Byg iblant Foeret at æde.

**Om en Hest er ſkudt og Kuglen ſidder
 ham i Livet.**

Si eller Fols Krebs, eller 2 Fod Krebs Dyen, tre Fod
 Hare-Fæt, blandet vel iblandt hinanden, binde
 ham det paa Skaden, saa drages Kuglen ud.

**For den Orm eller Krebs paa Men
 neſker eller Fæ.**

Giv ham i tre Dage intet andet at æde end Ruſlib,
 det hjælper. Tag en deel Benediſk Glas, en deel
 wild Krefse-Fæ, blande det med Honning, gjør et
 Plaster deraf, og leg der paa, deraf døer
 Ormen eller Krebs.

E N D E.

b²/7

Dend i dend gandske Verden
bekiendte

Erk=Hort=Konstner
og Brold Karl

D. Johan Faust

Og

Hans med Diævelen oprættede
Forbund / Forundringsfulde Levnet
og forfæckelig endelig, beskrevet
af en Christelig Meenende paa nye
efftersæet,

Og alle mutvillige Syndere til
en hiertelig Formaning og Aldvarsel
til Trycken befordret,

Oversat af det Tydske Sprog
ved

N. F. B.

Mar 1732.

Disse Vers
staaer som et Overskrift over
tvende Billeder i Auerbachs-
Kielder til Leipzig.

I. Externe.

Der Doctor Faust zu dieser Frist
Aus Auerbachs-Keller geritten ist/
Auf einen Faß mit Wein geschwind,
Welches gesehen viel Mutter-Kind.
Hats durch sein subtil Kunst gethan/
Davor empfangen des Teuffels Lohn.

2. Interne.

Vive bibe obgrægaremor Fauste
Cujus & hujus Poenæ aderat claudo
Hæc asterat ampla gradu
Anno M. D. XXV.

U-partiske Læser!

Særværende Blade skulle
billig enten med u-igien-
drivelige Beviser stadfæste
dend Histories Sandhed om Dend/
dend gandske Verden bekiendte
Sort-Konstner / Doctor Johan
Faustus ; Eller / om dette icke var
mueligt / da at legge dend galante
Verden samme Histories Falskhed
klarere for Øyen / hvilket just og-
saa var mit Ønemærcke i Begyn-
delsen ; Men siden der ere saa u-
tallig mange Skriffter pro & con-
tra

tra derom udkomme / hvilke til-
 deels ex professo, deels inciden-
 ter røre denne Materie, og icke
 uden Forundring mange af de
 Lærdeste i vor Tid herudi have li-
 det Skibbrud; saa har jeg udsat
 dette til en moed Overleggelse / og
 alleeneste tilsammen draget de om
 Hannem fortælte fata; paa det
 jeg fandt fyldest giøre Endeels Be-
 giæring / som have ønsket sig / at
 have Hans Levnets Beskrivelse
 alleniste paa nogle
 Arck.

Dg skal denne Johan Faust være
 barnesød i vend Unhaltiske Marckets
 Bye Sonnenwedel af fromme, men
 derhos fattige, Bønderfolck; Herimod skal
 Hand have haft en velformuende Fetter til
 Wittenberg, som har været hans Far-Bro-
 der, hvilken hannem formedelt hans skarp-
 sindige Hoved, siden hand selv ingen Livs-
 arvinger havde efterladt sig, som sit Eget
 Barn har opdraget, og holdet saa flittig i
 Skole, at hand med tiltagende Alder kunde
 besøge Academiet til Ingolstadt, og efter
 nogle Aar tillige med II. andre Candidater,
 icke med en ringe Berømmelse om hans gode
 Forhold, tage imod Magister-Graden. Men
 dend paa de Tider i 'dend Papistiske For-
 mørkelse for Lutheri Reformation i spang
 gaende Signerie, Besværelse og Bandsæt-
 telse førte ham snart paa andre Tænker, at
 hand lagde sig efter de overtroiske Caracteres,
 og paa Høytids Dage, naar Solen om
 Morgenens tillig gick op, brugte det saa kaldte
 Crepusculum matutinum; hvortil maa have
 giort meget dend flemme Omgiængelse med
 lætsindige Folck, og yppig herom sværmende

Zigeuner som hand holdte sig flittig til, og vilde lære Chiromantien af dem. Hand forandrede og aldeles sit Studium Theologicum til et Studium Medicum, og under denne Forvending besfittede hand sig paa Himmels Løb, og lærte ad udforske at stille Nativitet, og tragtede efter at kunde forkynde Solen, hvad dem skulde vederfares. Hvorudi hand bragte det temmelig vidt, og blev omsider en god Prognosticant, der i besynderlighed, ved at skrive Calendar, gjorde sig navnkundig.

Hans Forældre tillige med hans Bette ansaae vel med Misfornøvelse denne hans Forandring; men hand vidste strax at give dem en god Tancke om dend, sellers i sig selv høystnyttige Medicin og Astronomie, og at overtale dem, at hand var ligesom fød dertil, og meget meere bequemmere end til Theologien, hvilket Universitet til Ingolstadt efter hans Begiering selv har attesteret, og efter trende Aars forløb gjort ham til Doctor Medicinæ, hvorpaa dog mange tvile, endogsaa de, som ellers nogenledes troer denne Historie.

Nu er det icke at nægte, at hand jo dend Tid i henseende til sin Flittighed havde meget got paa sig, hvilket forblindte Solkes Øyen, i det hand maatte skule sit ugadelige Øyemærcke, saa fremt hand icke vilde lade tage sig det søde Stycke af Munden. Men saa snart som

som hans Better havde luekt Synene til, og hand var nu selv bleven en Herre over denne store Rigdom, saa overgav hand sig til ald Bellost. Og som hand formedelst en mærckelig Aftagelse udi sin Formue maatte undslaae sig det liderlige Sælskab, saa lærte dend skammelige Lediggang ham at optæencke de Middel, hvorledes hand kunde gjøre sig lyckelig i Verden ved at oprætte en Pagt med Dævelen. Til hvileken ende hand indløbte, borgede og udskrev alleslags Astrologische, Chiromantische og Necromantische &c. Skriffter, hvoraf er bleven fundet et stort tal effter hans forfæckelige Død. Dog, førend hand begyndte med at citere Aanderne, søgte hand først effter at erkjendige sig om sin complexion, om dend skulde være ham geneigt og beforderlig eller hinderlig til at naae hans Maal: Effter som Eet Menniske er altid lyckeligere, og bliver snarere Aanderne var end det andet. Derfor læste hand flittig i Korastre om ascendenten og descendenten-Aander, besynderlig betragtede hand sin Fødsels Stund med dend da reglærende Stierne med sin influence, og befandt, at hand icke alleeneste var begavet med et herligt ingenio, men endog, at Aanderne skulde have en særdeles Bevogenhed for ham; hvorudi hand endnu meere blev styrcket, da hand nogle gange effter hinanden saae udi sin

Stue en selsom Skygge fare over Beggen, og om Natten saae udi sit Sove-Kammer mange Lys ligesom flyve frem og tilbage indtil hans Gengested, hørte og offte en gandske sagte Røst; Hvorover hand ræt glædede sig/ alle næste hand havde icke den Dristighed at tiltale dette indbildede spyn; men meente at bekomme større Lys ved det Cristal-Glas, som hand havde tilhandlet sig af den berømte Cristal-Geere Christopher Hallingern. Hvorpaa hand begav sig en Dag, da det var meget klar Væjr, paa en Kaars Bey, som havde fem gange, og laae en halv Miil fra Wittenberg, og blev der dend gandske Eftermiddag: Hvor hand ved anbrydende Natt forfærdigede en Kreds med mange sælsomme Characterer til lige med tvende andre Circles, og forventede midnats tiden i Speker Skov. Da det uueffter hans ønske kom dertil, tog hand sin Tilflugt i den middelste Circul, og eiterede Diævelen, icke med en ringe Misbrug af Guds Navn. Men i steden for hand skulde have ladet sig see udi en Persohns skickelse, præsenterede der sig en gloende Kugel, hvilken sprang i tu nær ved Circlen med forfærdelig Knall, og foer op i Lufften med en Zid-straaale, saa at hand snart derved var bleven affkreket fra sit ugudelige Forsæt.

Dog alligevel continuerede hand sin Besværelse med meget haardere Ord, og blev paa nye igien forfærdet ved en forfærdelig Storm Vind og nogle Hester og Bogne, der som en Eunild foere forbi hans Circul, og overhillede ham aldeles med Støv, saa at hand ønskede sig vel hundrede gange at have været mange tusinde Miile derfra.

Imod ald Forhaabning saae hand et Spørgelse vandre omkring Kredsen (ved hvis Aabenbarelse hand fick nogen Mod igien) og raabte til detsamme: Det skulde kuns frit ud bekiende, om det vilde tiene ham eller icke. Hvilket Aanden lovede at gjøre hans gandske Livs tid med det Vilkaar, at hand vilde indgaae nogle puncter, som dend vilde foreholde ham. Saa vilde dend og om morgenen derefter aabenbare sig for ham i hans Huus, paa det de kunde tale omstændeligere med hinanden om denne Sag.

Faustus tog gandske villig derimod, udtraad Kredsen med sine Føder, og vendte med Glæde igien til sit Huus, effter at hand havde tilbragt trende Timer med Besværelser. Hvilket Løfte Aanden ogsaa effterkom i Middagsstunden, effter mange ængstelige Ord af Faustus, og posterede sig paa adskillige maader nær ved Ovnen, indtil dend endelig effter en nye foregaaende Besværelse af Faustus viste sig i et

Menniske: Hoved, og gjorde ham en meget dyb Compliment, men under dend Foreventning, at, efftersom dend icke var alt forlangt fra ham, dend da icke vilde gaae vidre.

Hvorover Faustus forbittrede sig, og skal have truet dend endnu med langt haardere Besværelse, hvilket syntes at være dend forbandede Aand ubehagelig, efftersom dend var i Øieblicket hans Befalning lydlig, foruden at dend forarsagede ham nye Angst, i det hand saae Kammeret staae udi lys Lue, som udbredede sig allevegne, og Aanden forestilte Menniske Hoved at have et Legeme saa lodden som en Bjørn, saa at Faustus blev nød til at bede Aanden at gaae bort igien bag Dønen, hvilket ogsaa skeede. Faustus spurdte dend vel derpaa: om dend icke kunde paatage sig anden end denne affskyelige og gruelige Gestalt; Men Aanden sagde nej dertil, fordi dend var en Tyrste og icke en Tiener i Helvede; dog vilde dend skikke ham Een, som skulde være ham effter Villie i ald hans Begjæring og Hjertens Ønske, dersom hand vilde indgaae disse fem Puncter, som hand optegnede, og underskrive dem med sit eget Blod.

Og vare de samme saaledes indrøttede:
At hand

1. Vilde affige Gud og ald Himmels Hær.
2. Bære alle Menniskers Giende, besynderligen deres,

deres, der vilde straffe ham for hans onde Levnet.

3. Hvorunder fornemmeligen de Geistlige hørte, hvilke hand icke skulde adlyde, og
4. Icke gaae i nogen Kiercke eller bruge Sacramenterne, saavelsom og
5. Hade Egestanden, og hvercken indlade sig derudi, eller fylbbyrde noget Egestab.

Til gratial vilde dend forskaffe ham hans gandske Livstid ald optæenckelig Lyst; og giøre ham til dend høyst forfaren og berømmeligste Mand. Saa sødt, som det sidste klinge i Fausti Dren, saa bittere og melancollske Tanker bragte det første til Beye; men hvortil forsaldet icke Mennisket, naar det eengang har hengivet sig til Dævelen? Hvad Under var det da, at Faustus tog sig alting læt, og alleeneste ansaae de lætteste, som dend anden og sidste Articul for tunge? Hvilken Evile hand dog vidste snart at betage sig selv, og lovede at legge dend blodige Handskrift paa Bordet; alleeneste at dend i fremtiden vilde aabenbare sig udi en paatagen menniskelig Skickelse, hvilket Aanden ogsaa tilsagde og derpaa forsvandt.

Faustus tog en Penne Kniv, aabnede en liden Alare paa dend venster Haand, og skrev med hans Blod og egen Haand denne høyst for dømmelige Obligation.

„Jeg Johannes Faustus, Doctor, bekiend-
 „der her aabenbarligen, Efftersom jeg altid har
 „fattet i Ginde, hvorledes Verden stedse har
 „været begavet med ald slags Visdom, Dyg-
 „tighed, Forstand og Høihed, altid har blom-
 „stret med høysforstandige Folck. Som jeg
 „da af Gud dend Skabere icke saaledes er op-
 „lyst, og dog er beqvem til at lære Magia,
 „dertil med har min Natur og de Himmelske
 „influencer sig bevogne, foruden dette er det
 „vist og klart, at dend Jordiske Gud, som Ver-
 „den pleyer at kalde Diævelen, er saa forfæ-
 „ren, mægtig, stærck og dygtig, at der er ham
 „intet umueligt; alt saa vender jeg mig nu til
 „ham, og effter hans Løffte skal hand fyldest
 „gøre og opfylde mig alt, hvad mit Hierte, Be-
 „mythe, Sind og Forstand begiærer og have
 „vil, og skal icke sees Mangel paa noget; Og
 „naar da dette er saaledes, saa forskriver jeg
 „mig her med mit eget Blod (hvilket jeg dog
 „maa bekiende at have annammet af Himme-
 „lens Gud) at jeg hermed holder det samme
 „Fall for denne Jordiske Gud med dette mit
 „Legeme og mine Lemmer, som mig ved mine
 „Forældre ere given, og alt hvad paa mig er
 „stilige med min Siæl, saa jeg tilfiger mig
 „ham med Liv og Siæl. Derimod affiger
 „jeg, efter de mig foreholdne Articler, ald Him-
 „melens Hær, og hvad der kand være Guds
 „Ren.

Ben. Til Belæffelse paa mit Løfte vil^e
 jeg troiligen efterkomme alt dette; Og efterdi^e
 vores oprættede Pagt skal vare 24. Aar, saa^e
 skal hand da, naar samme ere forløbne og El^e
 den forfalden, have Magt til at angribe dette^e
 sit Underpant, Legem og Stæl, og derover at^e
 skalte og valte; og skal intet Guds Ord, icke^e
 heller de, som saadant prædicke eller foredrage,^e
 herudi gjøre nogen Forhindring, omendskiønt^e
 de vilde omvende mig. Til Bitterlighed^e
 haver jeg belæffet denne Haandskrift med^e
 mit eget Blod, og egenhændig skrevet dend.“

Om dette : O homo fuge, som var ind^e
 gravet i hans venstre Haand, blev 3 gange
 seet af ham, lader jeg staae ved sit Bærd. Dog
 er der ingen Tvil paa, at jo Gud vel har gjort
 allehaande Forestillinger i hans Hierte, for
 at drage ham derfra : Dersom Faustus kun
 icke forsætlig vilis havde staaet disse hellige
 Virckninger imod. Dævelen lod ham ogsaa
 icke heller selv, efter at dette var forfærdiget,
 megen Tid til overs at overlegge det endnu en^e
 gang udi; Men hentede Obligationen strax
 derpaa af, da den var bleven knap tør, og det
 i en graae Munckes Glickelse; og lovede endnu
 engang, fremdeles at sende dend fordenævnte
 lærde og foraren Aand just i samme Klædning,
 hvilken ogsaa om Aftenen efter Maaltids tid,
 da

da alle Dørene i Huset allerede vare tillugter
 bankede paa hans Museum, og, efter at hand
 havde bedet dend at sætte sig ned, og spurdt,
 hvad dend's Handteering var, afførte dend sig
 ald Herlighed for ham, og gjorde sig til en
 Menniske-Tiener. Men som dend var en
 Spiritus familiaris, der gierne vilde være i
 Menniskens Selskab, og icke vel kunde imod-
 staae sin Principals Befalning, saa vilde dend
 tiene ham trolig, hand skulde kun, naar hand
 havde dend nødig, raabe: Mephistophiles!
 saa skulde dend icke være langt borte; Hvor-
 med og Faustus var vel tilfreds, og dimitterte
 dend saaledes for dendgang. Men ved dend
 anden Til sammenkomst vilde hand snart haast
 dend mistænkt, forekastede Dend dend util-
 børlige Klædedragt, og vilde aldeles have
 hængt dend en Biesde paa, at hand kunde
 høre dend komme; Hvilket icke anstod Aan-
 den; thi dend expostulerede med særdeles pe-
 netrante Terminis med ham, saa at Faustus
 gav gode Ord, og søgte at formilde dend.

Nu var hans første Sorg, eftersom hans
 Lebnets-middel var meestendeel fortæret, og
 derfor, da hand mærkede denne Mangel, greb
 til dette fortoilede Raad, hvorledes hans
 Huusholdning i Fremtiden kunde indrættes
 paa det kostbareste; Hvilken Aanden strax
 betog ham, og lovede at være Rock og Kiel-
 der.

dersbend, hand skulde kuns forskaffe sig alle haande Kar, saa vilde dend opfylde dem allesammen med dend delicateste Mad og Dricke. Ingen Pige kunde dend lide, men en Famulum og gode Benner, med hvilcke hand hidindtil havde omgaaet, kunde dend vel tillade ham efter Behag og til hans Tidsfordriv.

Angaaende Klæderne, da kunde hand ligesledes derfor være uden Betyrning; Naar hand hvergang om Aftenen tilforne lagde en Fortegnelse paa Bordet paa alt det, som hand forlangede, saa skulde hand Dagen derefter have alting til rætte Tid. Hvilket Faustus flittig i agt tog, og bekom af Aanden i det første Maaltid et ziirlig forgylt Dricke-Kar til Foræring, hvortil med hand blev tracteret med 6. eller 8. Rætter Mad, tilligemed nogle slags Viiner. Men hvem ønsker sig vel at nyde slige forbandede Maaltider, hvilcke aabne os Port og Dør til en asotisk og Diævelsk Levnet, hvorudi Faustus er falden, og for disse Aarsagers skyld var i Raab i dend gandske Stad; saa, at endogsaa Aanden selv maatte formane ham til en indgetogen Levemaade, og lod ham i egen Persohn bedre end tilforne bestille Agger og Eng. Hvorover hans Credit bleve saaledes holden endnu noget ved lige, indtil hand kom frem for en Dag med det vindingssyge spillet, og begjærede af Aanden en
for

forfkræckelig Summa Penge, hvorudi denne icke vilde bevilge, men var hefftig derimod. Faustus maatte vel give gode Ord, dog frugtede det saa meget, at Aanden dereffter icke nogen tid straffede ham; Herimod forbød dend ham at læse i dend hellige Bibel, og at disputere om Troens Sager. Vilde hand endeligen læse noget, kunde hand igiennem løbe Mosiis første, anden og femte Bog, Jobs Bog, tillige med de Apocryphiske Bøger; og i det Nye Testamente, Tolderen, Maleren og Lægen (Matthæum, Marcum og Lucam.) Men aldeles skye Psalmerne, Johannem og dend Pladrer Paulum; I Discoureren kunde hand tage Themata om Concilier, Cereemonier, Mese og Skicærsild; hvilket Faustus indgick, endssignt u-gierne. Dog var hand icke af dend Krafft, gandske og aldeles undertrycke hans Samvittigheds Angst; Thi snart spurde hand Aanden, hvad for en Aand dend havde været af Begyndelsen? om der var mange onde Aander? af hvad Aarsag Dæmønerne vare udstødte af Gud af Himmelen? Om Dæmønerne ogsaa havde en Orden og Regimenter iblant sig som verdslige Fyrster? Helvede var beskaffen? om mand skulde troe, at dend var til eller icke? Snart iglen: Hvad Beskaffenhed det havde med Himmelen? Hvor stor Englenes Anseelse og Glæde derudi var?

og hvor behagelig vores første Forældres Paradis har været at ansee? Om Dævlene ligeledes haabede eengang at blive salige? Endelig brød hand engang ud, og vilde vide hvad Aanden vel havde gjort, om dend havde været i hans sted? Om Dævelen allerede, førend hand indgick denne Page med ham, havde registreret og aandeligen besat ham, som andre sicke og ugudelige Mennisker? Hvorom Aanden imod sin Natur og Egenskab meget vel raisonnerede, og fordobbelte ham derved hans Siæls Bekymring. Men Fausti forstodte og nu om Guds Naade fortvivlende Hierte lod endogsaa Dævelens egen Advarsel gaae forgiæves igiennem hans Øren; Hvoraf vi lære at kiende Guds ubeskrivelige Barmhertighed, at alle Creature, endogsaa Dævelen selv imod hans Villie, maae formaae de afsaldne Syndere til Omvendelse. Endda er det ryggesløse Menniske med seende Øyne blind, og med hørende Ørne døv / og imodstaar alle dend hellig Aands Tilskyndelser og Tillockelser.

Faustus spillede præstigia med sin lodne Hund, hvilcken diverterede ham med sind overmenniskelige Konst. Hans Huus vare Kamrene udziirede med Tapezierier og deylige Skilderier. I tvende Stuer blev der funden den rareste Overeensstemmelse af Suglsang af alle haande

haande siungende Fugle; Forgaarden saae
 mand opfyldt med Capuner, Ender, Indianske
 Høns, Agger-Høns og Høvel Høns, Traner,
 Heyrer, Euaner, Storcker etc. allesammen
 af en usædvanlig Skønhed og Størrelse;
 Hans Lyst have lignede fast Paradis, hvilcken
 icke vidste af nogen Vinter; thi det gantcke Aar
 grønnedes det, med alle slags Træer formengte,
 Løv og Græs; de skønneste, med mange slags
 Druer behængte, Binstocker, hvilcke hængte
 der Vinter og Sommer moedne. Saa vel
 som og de prægtigste Tulipaner, opfyldte
 Josephs Stave og Narcisser, tillige med de
 mangfoldige Blomstre og Roser blev mand
 der i stor Mængde var; I Indgangen af Ha-
 ven faldt der strax i Synene de zierligen opels-
 ftede Granat, Pomerans, Limon, og Citron-
 Træer; dereffter andre gemeene, som Kirseb-
 bær, Eble, og Pære-Træer; og hvo kunde
 fortælle alle Busker og smaa Bærter effter de-
 res Længde? hvor Træerne i et Dyeblick gave
 andre Frugter af sig, end Naturen medførte;
 thi her bare nogle Pære-Træer, tillige med
 deres Pærer, Dadler; Kirsebær-Træer Si-
 ger, andre moedne Castanier etc. Men dend
 mindste Part, undtagen hans Bekjendte, fik
 denne fortryllede Lyst-Revier at see; thi omend-
 skönt hand ved sin store Kundskab i Astrolo-
 gien og Mathematiquen, (hvorudi ingen paa
 dend

dend Tid har været ham lig) endogsaa udi dette kunde præstere noget synderligt, saa var dog denne forblindede Forestilling af en saa aldeles overnaturlig Virkning, at hand maatte frygte for Goltene, i at kaste Dynene derpaa, skulde endnu blive meere styrcket i dend om hans Hæxerie fattede Mistanke.

I Astrologien søgte hand derimod at gjøre sig desto meere bekiendt, i hvilken hand ved sin Geistes Hielp erlangede af de andre Astrologis det Tilnavn, at kaldes dend anden Zoroaster. Hans Prognostica og store Practica, hvilke hand dedicerede til adskillige fornemme Herrer, stemmede alle overeens. I hans Calendar fandt mand hvert Aar et nyt Bæret, hvilket var særdeles accurat i Bæjret; hvor ved hand meldte Tid og Time, naar dette eller det tilkommendes skulde skee, og advarede eethver Herrskab at tage sig vare for dend forestaaende dyre Tid, Krig, Oprør og pestilentialle Sygdom. Hand naaede ogsaa det, som hand tragtede effter; thi alle holdte hans Ord og Skrifter for Oracula; Nærværende og Fraværende spurte ham til Raads, og besloerede at lade sig enten spaa af ham, eller stille deres Nativitet; Hvilket sidste hand beviste iblant utallige andre med det eeneste Exempel paa dend Prælat Azzolinus til Patavia, hvilken hand havde sagt forud, at hand snart

skulde blive Cardinal , og fick derfor over-
sendt fra ham 200 Eroner foruden en tjenst-
skyldig Tacksigelse , da dette blev fuldkommet.

Nu ville vi , førend vi gaaer til hans Livs
forstræckelig Endelig , anføre nogle latterlige
Pudsar om ham / og gjøre Begyndelsen derpaa
med dend curieuse Kappe-Gart af trende unge
Fri- Herrer paa det Førstlige Bielager til
Münster. Disse bragte Faustus uden Bogn
og Hester paa sin Kappe lykkelig frem og til-
bage , uden Een , som brød sin lovede Taushed,
og betackede sig tiensstiligen , da mand , som dend
Tid var brugelig , efter Førstens Befalning
bragte ham ogsaa Band til Hænderne ; og
derfor blev hand tilbage , ja aldeles maatte
gaae i Fængsel ; Hvilcken dog Faustus frelst
Dagen derefter om Morgenens før Dagen
brød an , i det hand hørte Førstens Liv-Bagt
i en dyb Søvn , aabnede ved sin Konst Laas
og Dørre , kastede sin Kappe omkring dend
endnu sovende Fri- Herre , soer uformærket
bort med ham , og icke uden stor Blæde bragte
ham til Wittenberg til hans Fættene , hvilcke
regalerede ham med en anseelig Foræring.
Men saa store Summer , som hans Konst og
Nanden bragte ham til Beye , saa stærck vilde
Mangelen mangen gang indbryde ; hvilcket
nødde Faustum til at optænce nye List og
Ræn.

Ræntfer, effterat hans Mephistophiles havde givet ham Afslag paa hans Begiering; og derfor i een af hans gode Venners Nær-
værelse packede en Jøde an, at hand paa en
Maanets tid skulde forskyde ham 60 Rixdaler;
Hand vilde igien tillige med Renten tilstille
ham dem med et taeknemmeligt Sind, (end-
skjønt Hiertet var langt derfra) og i sald dette
icke skeede, maatte hand i steden for et Under-
pant holde sig til hans God, hvilket, endskjønt
det var blot Skeris, Jøden dog optog for Al-
vor, og, da Tiden var forløben, fordrede sit
igien, ja end og med Magt udi tvende Jøders
Nærværelse, effter at hand paa Fausts Be-
giering havde foreløst ham Obligationen af-
løste sit Underpant, og med en paalagt Salve
stoppede Blodet paa Faustus, som nu effter
hans Meening var halv død. Men Jøden for-
trød det før Faustus, derfor kastede hand So-
den i Bandet, hvilket gav Fausto Anledning
til at angribe ham med Rættten, og blev Sa-
gen per amicabilem compositionem saaledes
forligt, at begge Parterne sagde sig af med
deres Fordring. Da nu disse Penge ogsaa
vare fortærede, saa maatte en Hestepranger,
som holdte paa offentlig Marked, holde for;
hvilken hand soldte en lys-brun Hest, som
hand ved sin Kunst havde afrettet, og derved
advarede ham, at hand icke sørend effter

tvende Dages Forløb skulde ride ud at svemme dend ; Men som hand dog gjorde det og i at ride over Bandet nær havde blevet drucknet paa en Bust Straae, saa practicerede Faustus sin Konst endnu eengang ; og lod sig afribbe et Been ved dend forbittrede Hestepranger, da hand havde lagt sig til at sove paa Bencken ved Ovnen, men som hand drog for hart til, vaagnede Faustus op af dend forstillede Sovn, og skreeg forbarmligen Jammer og Bæe, saa at Hesteprangeren slap Goden, og foer over Hals og Hoved ud af Døren.

Fem Evin, som hans Famulus Wagner drev, hvor af hand solte Støcket for 5 Gulden, bleve ogsaa / ligesom Hesten, forvandlede til Straavister, da Evinedriverne imod hans Befalning dreve dem ud at svømmes. I Leip-
 sig har hand ogsaa spillet et artig Puds, hvorhen hand begav sig, for at besøge Messen, med nogle Poiske Adel, hvilke paa dend Tid studerede til Wittenberg, og gjorde Faustus offte Compagnie ; Hvorhen de da ved hans Konst kom gesvindt og uden Skade ; Der løb strax en Hare tvært over Bøyn for dem, hvilket de udlagde som et uhyggeligt omen, dog hendres dem intet, som kunde hindre dem paa deres Reise. Da de nu havde besluttet Stadens Kostbarhed, og seet, hvorledes Riddmandskabet florerede, saa bleve de i en
 Bino

Vin. Kielder var, at Kielderfoennene icke kunde faae et Gad Vin derudaf, hvorover de havde deres Latter, hvilket endnu meere optirrede det desforuden grove Pøbel, saa at de udstødte de besticæmmeligste Ord imod dem, og forekastede dem, at de dog icke med alle deres Spottesfulde Ord kunde faae det herud; Ja Kielder-Mesteren forbandt sig selv til, at skicence Een af dem det Gad Vin, som virkelig kunde præstere sine Ord. Hvormed Faustus var strax tilfreds, reed op paa Gadet som paa en Hest, og drack det ud udi et Berghuus med mange andre Studenter.

Da D. Faustus var til Wien, lod hand engang nogle af sine gode Benner bede til Gicest, og havde ladet det bestille uden for Staden i et nærliggende Bonde Huus, allerneste der fejlede ham Dricke-Kar; dersom de vidste Raad dertil, saa vilde hand tractere dem vel. De havde og icke nødigt at haste hlem om Afftenen; thi hand kunde vel skaffe dem allesammen Herberg om Natten. Strax derpaa tog eenhver nogle Dricke-Kar med sig, fornemmeligen Gølv og forgyldte Beggere, og kom paa det bestemte Sted tilsammen. Imidlertid fikede Faustus sin Vland effter allehaande Potter og Krucker, og lod dem bære derud. Da de nu forame for Staden, viste hand dem et propre Pallads, hvorudi,

udi, da de vare komne ind, alting var meget propre oppudsed; derpaa satte de sig til Bords; Hans Tienere bare kostelige Rætter og Dricke op næsten halv Time. Strax kom der nogle Jomfruer frem med Strenges leeg, som spillede saa hypperlig og deilig, at de i deres gandske Elvs-tid icke havde hørt nogen bedre Musique. Da de nu havde spist, begyndte de at danke, og drive allehaande Lystighed, og som det gief ud paa Natten, begyndte de alle at sove hen, uden alleene D. Faustus, hvilken, da hand saae sin Tid, begav sig derfra med de guldene Beggere og Dricke-Kar, og efterlod dem i steden derfor lutter Potter. Da de nu om Morgenens der efter opvaagnede, saae de, at de laae midt udi Gallien iblant lutter Tyve- og Skielmers-Been, hvorover de særdeles bleve forstræckede, og hialp hinanden igien ud af Gallien, og ginge hlem, forsværende, at de aldrig igien vilde gaa nogen steds hen til Siæst eller udi Dricke-laug.

Da hand ledsagede M. Moris til Erfurt som derhen blev kaldet, har hand icke alleeneste fortælt de Erfurtiske Studentere paa en meget behagelig maade af Homero de berømmeligste Gierninger om de Grædske Helte Menelaus, Achilles, Hector, Priamus, Alexander Magnus, Ulysses, Agamemnon, Ajax; men
endog

endog persohnlig forestillet detti, og giort Slutningen derpaa til deres største Forskreckelse med dend forfærdelige Kiempe Polyphemus, som effter udbortes, Anseelse opslutte et Laar af et lidet Barn.

Ja hand har aldeles indstillet sig dereffter deres Vnske paa Altanen (eller Gvalen) hos Stads-Junkerens orn Matten, da Portene vare tilluckte, og er kommen over Muurene fra Prag af, og har igien været udi Prag Morgenen dereffter, før Dagen brød an, hvilket hand forrættede ved sin graadige Hestes, eller rættene at sige, ved sin Aands Hielp.

Endeligen lod hand Goltene paa Gaden icke blive u-fixerede. Som, da hand til Brunsvig, hvor hand besøgte en Adels Persohn, der havde Svindsott, forte bort i Lufften for en Bonde Hiulene af Vognen, og Hesterne uden nogen videre Bevægelse maatte styrte ned, hvor med hand lærte denne Grobian at angaaes venlig med fremmede Folck, og skaffede ham snart dend halve Dag at bestille, førend hand fick Hesterne op igien, og fick hentet Hiulene fra hver Port, hvor de vare henflyne. For en anden Bonde aad hand et gandske Læs Høe, da hand icke vilde vige udaf Beyen for Ham. Og atter for en anden et halfft Læs i steden for en Salat, og dette for en Hvid (eller Løve-Penning), alligevel, da mand besaae Staden, beholdte

beholdte eenhver sit. Endnu meget latterligere var det, da hand opflugte en Berghung Dreng med Skind og Haar, fordi hand skændede for fuld udi for ham, og af Skyll-Kedlen drack en god Pommerst Drick af Sval-Bandet paa denne fæde Mundfuld; Strax derefter saae mand Drengen igjen sidde bag Ønnen gienn en vaad, saa det skælvede og bævede alt det, som var paa ham. I Wittenberg forblinde dede hand nogle Studenter, hvilcke sloges med hinanden for ved hans Huus om en lærsærdig Hore, og vilde gaae 5. imod 3, saaledes, at dend Eene icke kunde see dend anden, men nogle faldt over Steenene, og hugge derudi, andre løb imod Beggen med Hovederne, og gjorde sig saaledes til Spectacler for alle.

Hvilcket ligeledes paa en Høytids-dag hendtes nogle skrigende Bønder, i det de uden for Stuen vel kunde tale, men inde i Stuen med opspilede Munde intet kunde fremføre. Saaledes spillede hand og Mundene op paa Gæet i dend Stad Heilbron, da det kom af Marsken og efter sin Maade brølede, og lod det icke brøle, for der var forbi hans Bolig, saa at hand selv maatte see deraf, naar dend eene Vige raabte til dend anden: Ey! Elke, Anne, &c. har din Koe ogsaa Munden opspilt?

Hvorfor en Forundring maa det icke have været, da hand i dend Stad Boxberg, som ligger

ligger paa et Bierg, greb fat med Haanden paa dend i Skyerne siddende Regnbug, og der som det behagede Ridsmændene / som reiste til Franckfurter-Messe, i hvis Selskab hand befandt sig, da vilde hand sætte sig derpaa, og fare saaledes fort.

Endnu kunde hand icke fordrage, at 4. Tassenspillere i Franckfurter-Messe, om icke overgick ham, saa dog gjorde ham det efter i mange Stycker. Thi disse hugge hinanden over een paa Jorden liggende Dæcke Hovederne af, lod det afhugne Hoved vaske ved en Barbier, som dertil var bestilt, gav Hovedet i deres Hænder, som saa derpaa, og satte det igien paa Kroppen, da der udsprang en Lillie af det Hoved, som stod paa Bordet, og forenede Hovedet og Kroppen tilfammen igien. Sligt var nu treende gange virckeligen bleven præsteret; Men som Mesteren ligeledes vilde vise sin Kunst derpaa, og allerede var falden ned paa Knæ, da gick Faustus usynlig til, og splittede Mesterens Lilliestengel, og gick saa uformærckt derfra. Hvilcket forarsagede, at hand blev død, efterat de havde foretaget alting som med de forrige, og aldrig meere kunde opvækkes.

Bed saadan hans Hæxerie blev hand Navnkundig i Stæder og Lande; Hvorfore mange gudfrygtige og lærde, og iblant andre een af hans Raboer, formanede Ham, at hand

skulde

skulde afstaae fra sit Dævelske Levenet, gaae i sig selv og gjøre Bød. Men højest Gud! havde det været hans rette Alvor, og icke en Cains eller Judæ Fortrydelse, saa havde hand bedre sult dend Hellig Aand, og gjort stærckere Modstand imod Dævelens Fristelser paa nye, end at Faustus igien skulde have overgivet sig til Satan, og haafft nødig med sit Blod at skrive dend anden Dævelske Obligation, icke heller havde hand af en Høvedes Hengigærighed været saa u-tacknemmelig imod denne gamle Naboe, som meente ham det saa vel for hans Siæl og Salighed. Thi omendssønt denne Guds Mand bespottede kuns Volter Geister i sit Huus, og leende raabte til dend, at hand i sin gandske Livstid icke havde hørt nogen skønnere Music end denne, hvileken dend uden Tvil havde lært udi et Berghuus af nogle fulde Bønder og Driickebrødre, som aldrig vare ædrue, ja spurdte end meere, om det var en Concerte? Dersom det behagede dend at continuere med Noterne, saa vilde Hand siunge Texten dertil; sang dersfore gandske igiennem denne u-forligelige Psalme: Al Adams Fald er plat fordærvet &c. Og effter at dend vil til Ende, foer hand vidre frem imod dend, og sagde: Nu, Mester Satan, hvorledes befalder dig denne Psalme? hvorfor har du med din Engel-Røst icke givet dig udi et Forstlig Hoff, hvor

hvor mand meere skulde æstimeret dend end jeg
gør. Du frygter vel for, at du skulde udstø-
des af Capellet, ligesom af Himmelen: Og
dog alligevel vil du urolige Folck i deres Huuse
med din Konst, som er af ingen Værdie.
Gaae, gaa, du Skamflecke, jeg siger, gaae,
gaae og pack dig, og spar din skønne Sang
indtil de Dødes opstandelse, og alles Dommers
Aabenbarelse, hand skal sætte dig i saadant Him-
melske Capell, hvor Helvedes Luer skal slaae ud
af Hullet.

Da nu Aanden selv blev tvungen til at vige,
saa kunde hand dog formedelt Guds Tilladelse
icke undgaae Diæbelens mordiske Stræger, men
bekom en hastig Alsmagt i Hænder og Fødder,
saa at hand derover inden et Aars tid maatte
døe. Og hvad skal jeg melde om Fauktiegen
Levnet? Var dette icke effter hans skinhellige
Ombvendelse meget ugudeligere end tilforne;
Thi nu abøde hand sig icke alleeneste, men u-
roligede dend Dag og Nat. I Gotha besmit-
tede hand Valentini Hohenweyers Wæt-
Seng, og da Berten derfor nødte ham til at
rømme Huuset, saa besvor hand en Volter-
geist derudi/ som begyndte saadan en Poltern og
Rumoren i Huuset, at ingen vilde blive meere
derudi, ja Berten selv matte overgive sit Kroes-
te, og lade det staae ledig.

Endeligen forbarmede hand sig vel over en Præste-Søn fra Wasserburg, og antog ham til Famulum formedelst dend store Ruld og hans sætte Klædedragt. Saadant gjorde hand kuns derfor, fordi denne Horeunge var løben bort fra sin Fader, og sluttede tillige af hans Complexion, at hand havde en skarp Hjerne, og meget vel kunde skicke sig for ham; Saa har og denne Christoffer Wagner forbunden sig ligeledes med sit Blod til dend saa kaldede Aand Auerhahn.

Der vare endnu flere af slige Tugler i Klosteret til Halberstad, som brugte dend sorte Konst; der blev Faustus kaldet til Abed, for derudi at profitere endnu meere af ham. Men da Faustus holdte sig ingetogen, konsulerede Abeden sin Aand, som hand havde i et Cristal; om Faustus meente det ve eller ilde; af hvilcken hand fick til Svar: at hand vel meente det got, dog gav hand sig icke blot for ham, siden hand ogsaa rofede sig af denne Konst. Vilde hand følge dendes Raad, og derfor gjøre dend frie fra dendes Baand, saa skulde hand bede Faustus om hans Hund, som ligeledes var en Aand / og vidste større Konster end denne; hvorudi endeligen Faustus, endø Piont ugierne, gav sin Samtycke, dog icke længere end i 8. Aar; hvilcken Termin Abeden icke

ikke oplevede, men ved en højst Sygdom blev
Dævelen til deel.

Endssignt Faustus nu vel blandede sig i
alle Ting, saa er det dog at undre over, at
hand spisede Sen af Adel til Zwickau af allee-
neste med tomme Ord, og ikke vilde fordrive
ham Nisjen, da dog andre Erold-Karle ved
Guds Tilladelse, som os er ubekendt, dette
have forrættet, hvilket effter manges Meening
snart er imod Christi Ord: At intet Rige,
som er ureens med sig selv, fand bestaae.
Her imod drev hans egen Rød ham mangen
gang til at grave effter Skatter, naar Man-
den ikke gav ham Penge nock; og skal hand eff-
ter Aandens Ingivelse have fundet udi et gam-
mel forfaldet Capell ved Wittenberg en Skat
udi en Leerpotte, hvor der laae mange antændte
Lys og en gloende Slange forvaret, hvilke
hand besvor, og tog Kullene hjem med, hvoraf
der blev over 1000. Rixdaler i Værdie af
Guld og Sølv-Mønt.

Og da Magistraten til Leipzig i en Paaske-
Messe bevisste dend Cardinal Campego stor
Vere, og iblant andet anstillede ogsaa en Jagd,
foer Faustus og Mephistophiles, med mange
Hunde effter sig, i Lusten, hvilket saaledes
behagede dend ærværdige Herre, at hand blev
om Aftenen hans Gæst, og tilbød ham stor Vere
i Rom,

i Rom, dersom hand vilde begive sig derhen, hvile
 et hand afflog ham.

Dersom det er sandt, som fortælles om
 Maximiliano I. at hand til Inspruck af Doct.
 Faustus har ladet sig vise Alexander M. med
 hans Gemahlinde (ligesom Saul lod sig vise
 Samuel af Troldquinden til Endor) af hvile
 den dend første aabenbaredes udi et kosteligt
 Harnisk og gjorde en gandske dyb Reverence
 for Keyseren; Men dend anden ydmygede sig
 for ham udi en af Himmelblaae Fløiel med
 Orientaliske Perler bestucken Klædning, og havde
 endnu paa Halsen dend Borte, som hun i levende
 Live havde hafft; Saa har hand og gjort sig
 ræt lystig, da Faustus en Morgen tilig ufor-
 modentlig tilrede ham en forheret Galt, som
 overgick Fausti Have, men varede icke længe.
 Og hand har været heel fornøjet, da der udi dend
 store Epise-Galt brusede en Sky ind, som om
 det vilde regne, men strax derpaa forblandede
 sig til hvidt og blaat; hvorved var at see en
 fuld Maane og alle Stierker i skønneste Klar-
 hed, og Solen, som ræt straaede igiennem
 Skyerne, og formerede en Regnbue over
 Keyserens Taffel, og til sidst, da Keyseren stod
 op, endtes med Torden og Liunild. Saa
 maa mand blive forbauset over, at denne glor-
 værdigste Keyser icke har hafft nogen Af-
 sky derfor.

Zust

Just i dette Hoff har hand effter andres Overtalelse gjort en Ridder, Baron af Hardt, til dend anden Actæon, da hand saae ud af Binduet og faldt i Søvn; Hvorover hand vilde høvne sig, men løb derover endnu værre an; Thi da hand faldt an paa ham med en Hob Ryttere i Harnisk, forherede Faustus dem, commanderede dem, og gjorde Ridderen med hans Folck til Krigsfangne; men lod dem løs igien, effter at hand havde givet dem andre Bevæhr og andre Hester for deres egen, hvilcke, saa snart de kom i Bandet, bleve til Straaviske.

En anden Fri-Herre, som residerede til Helsta ved Eisleben, vidste hand ventligere at begegne; Thi hand forskaffede ham en skøn Musique af allehaande Fugle, og lærte tvende af hans Fuglsængere, hvorledes de af Fuglenes Skrig, Flugt og Piben kunde dømmen om tilkommende Bælstand og Bæstand, hvilcke Fugler ere allesammen effter Haanden bortfløyne 2. Nar for Fausts forbarmelige Endeligt. Dend frugtsommelige Grevinde fra Anhalt stillede hand strax hendes Lustfuge effter frisk Frugt; thi hans Aand fyldte under Naaltid 3. Svøb-Fade, som vare satte for Binduet, med Bindruer, Væbler og Værer; Ja, da hand tog Afskæed, præsenterede hand dennem paa Rambiegel et Slot med Band-Graver omkring,

omkring, i hvilket Band var Swaner, Heyrer, Vender, og i Gaarden Alber, Mare-Katter, Bjørne, Daadyr, Strudser og deslige. Der paa satte hand en herlig Frokost for dem, hvorefter ved var at høre dend allerbehageligste Instrumental-Musique: Dog før det høye Selskab reiste bort, hørte de en stor Knallen, og saae dette skønne Slot at fortæres af Ild, men dennem paaikom saadan en Hunger, at de paa nye igien maatte spise Frokost.

En Adels Persohn fra Dresden, som før sin Slaverie havde forlovet sig med en Frøken, skal Nanden have hentet af Tyrckiet, da Faustus af Medynck hørte, at mand holdte ham for at være død, og allerede havde givet Bruden bort til en anden, ved hvis Tilkomst Ægteskabet blev adskilt, efftersom denne bevisste, at hand tilforne havde været forlovet med hende, og dend hidindtil værende Mand var ved Fausts Konst bleven giort udygtig til Ægteskab. Da D. Faustus engang var til Wien, paaikom ham en Lyst at seile ud paa Donau, gick derfor ud til Stranden og spurte, om der icke var et Skib, som vilde gaae til Regensborg? Hvorpaa hand bekom til Svar, at om anden Dagen skulde der Eet gaae bort; derpaa gick hand hjem, og kom igien paa dend bestemte Dag; Som hand saae, hvorledes de spendte en stor Hob Hester for, som skulde

erække

trække Skibet op, spurde hand, hvad dette, at
spænde Hester derfor, skulde betyde, hvorpaa
Skibs-Folkene sparte ham / at det var, for at
trække Skibet op, da begyndte hand stærck at
lee, sigende, at mand icke behøvede slig Daar-
lighed, mand kunde faae det meget lættre op,
og uden Hester, hvorpaa Skipperen blev
gandske vred og svarede ham, paa hvad Maa-
de hand vilde forrette dette: Faustus sagde,
at hand havde en Abe, som alleene skul-
de trække det op; Derpaa svarede Skipperen,
hand skulde ingen Nar gjøre af ham, hand
var icke et Barn, eller hand vilde vise ham
noget andet. Faustus sagde: Hand skulde
troe ham, at hans Abe vel kunde gjøre det, og
til et Vidnesbyrd tog hand 50 Rixdaler op,
sigende: Hvo der havde Lyst til at vædde, kunde
sætte ligesaamange Penge derimod. Da en
rig Rixbmand saae dette, sagde hand til Fau-
stus, hand maatte have mange Penge til overs,
siden hand pralede saa dermed, det maatte vise-
ligen icke falde ham suurt, ellers tog han dem
maaflæe bedre i agt, og vovede dem icke paa u-
mulige Ting; Da svarede Faustus: Dersom
hand havde Mod, da skulde hand vædde med
ham; Rixbmanden sagde til Skipperen: Jeg
seer vel, at Pengene brænder ham paa Laaret,
jeg vil formindske ham dem lidet / satte derpaa
ligesaamange Penge til, og gav Skipperen 5.
Rixda-

Kirkealer, at hand lod Hesterne spænde fra, hvorpaa Faulstus spændte sin Albe for, som da træckede Skibet saa gesvindt, at de alle forundrede sig derpaa, besynderligen fløde Kjøbmanden sig bag Dret, at hand paa saa unyttigen Maade havde tabt sine Penge.

Paa en Fastelavn drack Faulstus med nogle Studenter ud paa Matten, og soer paa en Stie, hver paa et Trin, hen udi Biskopens fra Salsburg hans Vin-Kjelder, hvor de tømmede eet Glas effter det andet, indtil Kjelders Mesteren kom derved, og skieldte dem for Tyve, men da de drog bort igien, og stæck hver en Glaske Vin hos sig, tog Faulstus ham fat i Haaret, førte ham fort med, og satte ham i dend høieste Toppe af et stort Træe, hvorfra hand med stor Nøye og Arbeide blev nedtaget. Dagen dereffter vilde de begynde det igien, som de havde ladet det igaar, men fandt ved Faulstus Ickun at Stycke kaagt Ore-Kiød; Dog ved deres Tilkomst forskaffede hand formedelst sin Mand de delicateste Spiser, hvor iblant der stod imellem tvende Steege ogsaa et Kalbe Hoved, hvilket, da en Student paa Faulsti Begiering skulde skicere det i tu, begyndte at skrige: Au! au! au! hvad har jeg gjort dig? Derpaa lod sig høre dend allerbehageligste Musique, saa at Glaserne hoppede og sprunget derved: Dereffter lod hand Hanen i Huuset bringe ind, hvile

hvilken hand gav at dricke, at hand pibede naturligen til Dank, saa Potterne, som vare satte i Stuen dankede, og maatte støde an paa hinanden, indtil de synderbrødes; Endeligen kom der en gammel Abe og drev alting ud.

Da mand nu skulde spise Aftens Maaltid, stak Faustus en Stang ud af Binduet, hvor paa der satte sig Drosler, Lercker og Kramsfugler, hvilke de toge, pluckede og tilredede sig.

Torsdagen effter Fastelavn gabe de til, og Faustus tracterede dem ligesaa herlig, som de forrige Dage. Hvorved iblant andre Lustigheder dankede ogsaa 13. Aber, og sprunge der effter udaf Binduerne.

Endeligen besluttede de dette Lærvespill med en Sledesart; Thi efftersom der dend Dag var falden en stor Sne, saa gjorde hand ved sit Hexterie en stor Slede in en Drages skickelse, paa hvis Hoved Faustus sad, og Studenterne mit udi, men paa Haler gøglede 4. pudseerlige Aber, iblandt hvilke en blæste paa en Skalmene, Sleden løb af sig selv uden Hesters Hielp.

Ved saa stor et Epicurist Levnet, kunde det sandeligen icke være anderledes, end at Faustus so imod sit Løffis maatte faa Lust til Qvinder. Hand forliebte sig ogsaa i en deylig dog fattig Pige, som tiente hos en Kræmmere i hans Naborlaug, men hun vilde intet tillade ham uden for Ægteskab, hvorfor hand var tilfands at

ægte hende, og kom derosver hørt i U-enighed med aanden, endskiønt hand meente dog icke at trænge igiennem med sin Meening. Men da Hængsleene paa Dørene sprunge, og det gandske Huus stod i fuld Lue, saa blef hand nød til at ydmyge sig vor Lucifer, som presenterede sig for ham, og at bede om Naade, hvilket hand ogsaa erlangede, da hand lovede en aldelis Lydighed, og kort dereffter fick det saaledes af en særdeles Naade hos Lucifer, at hand bekom dend skønne Helena af Græckenland til Bieslaperske, med hvilken hand aflede een Søn. At denne Søn eller Fødsel icke var naturlig, som nogle skatuerer, men en blot Forblindelse, lærer os Faustus selv; thi omendskiønt hand elskede vel denne underlagde Diævel (Se. Sønnen,) snart mere end Faderligt, saa gick hand ham dog forbi udi sin sidste efterladte Willie, vel vidende, at Moder og Søn vare af slige Bessaffenhed, hvilke effter hans Død icke længe skulde regiere i Verden, og sadte ind i hans Sted sin Famulum, som lignede ham i Ondskab, til at være fuldkommen Arving til Huus/Gods, Penge, allehande Huus. Geraad, Gølb Begere etc. med et Ord at sige, alt løst og fast skulde falde ham til, og det ved et Testament oprættet med Notarier og Vidner.

3 Besynderlighed recommenderede hand ham paa hands Bøn og Begiering, om hand vilde

vilde være af lige Stand, Konst og Dngtighed med hannem, sit Bibliothec og der iblant sine necromantiske Skrifter; hand forskaffede ham ogsaa en Aand, som kaldte sig Auerhahn og lovede at tiene Wagner i en Abes Eickelse. Paa det at hand nu efter hands Død kunde befalde ham udi en steds værende Erindring, og hans underlige Avanturer kunde blive kundgiorte i Verden, saa skulde hand tilfammen skrive alle hans Fata, som hidindtil hendtes, hvorudi hans Auerhahn kunde være til stor Tieniste, og icke lade det komme for Lyset, forend hand qviterede disse Ord, hvilcket den ne Wagner troelig skal have efterkommet, og oppteignet alt det vi vide om dennem.

Iblant hvilcke ere ogsaa 3de Prophetier at finde, som Faustus skal have spaaet, i hvilcke hand har forud forkyndet, hvad tilkommendes skulde skee, i Geistlig-Verdselig og Huusstanden. Det var for vidtløstigt at efterforske, i hvad Værdi mand fandt holde sligt, og om Dævelen kunde vide forud tilkommende Ting. Dog er det, naar vi sige at det var ham gandske læt, at see Lutheri Reformation forud, efter som der udi hans Tid hørtes dend største Sueken under det haarde Nag i Pavedømmet, og Præsternes ugudelige ja Sodomitiske Opførsel havde Indseende fornøden.

Da nu hans 24 Aar ringe een Maaned vare forløben, indfand sig først ret dend bittere

Døds-Angst, hvilcken marterede ham meget mere end en Misdæder som hvert Øyeblik ventter paa sin forkyndte Døds-Straf; thi her forkyndte ham dend Helvedes Lucifer selv Dødens Dom, sagde ham sin Tieniste op, og holdte ham hans Misgierninger for/hvilcke for-tiente, at hand efter hands Obligation skulde Døde derfor mit Liv og Siæl, og dse dend tiemelige og evige Død paa en forfærfelig Maade.

Men at hand icke skulde tilskrive ham sin Fordømmelse, da stævnte hand ham ind for Guds strænge Dom, hvor hand kunde svare og giøre Regenskab for, om hand icke havde tæet til det Pant, som hand med sit Blod havde forkrævet ham. Hvorover hand snart vilde forgaae; og endskiønt Diævelen selv tiltalede ham, alleeneste for, at hans Bedrøvelse endnu mere skulde besvære Hiertet, og hans egen Famulus gjorde ham endnu nogen Forhaabning til Salighed, og derfor hemmeligen vilde hente en lærd Magister til sin gode Betiente, som med Gudelig Trøst kunde staae ham by, saa vilde dog intet hielp.

Nu overlagde hand først med Cains Forryndelse, hvad hand havde gjort, hvorledes hand nu i saa liiden en Tid, ja i et Øyeblik mod Ewigheden at regne, havde forspilt dend Him-melske Glæde; Men det var uden Troen paa Christi Fortieniste, derfor er det icke at undre paa,

paa, at der folgte ingen Trøst paa. Som den Theologus tiltalte ham med af Striften, og beviste ham, at u-agtet hans Synder vare saa store, at de kunde icke værres større, saa kom de dog icke i det ringeste imod Guds u-udsigelige Naade; Hand skulde kun i Troens fulde Tillid holde Christi dyre udgydede Blod imod den Hjelvedes Morder; og at det ogsaa havde borttaget hans Syndre, og udslættet dend blodige Handsskrift, som hand havde udgivet.

Det lod vel ligesom hand lagde sig meget roligere til Sengs; Men Dævelen, som vidste best, hvoreledes det var med ham, spottede kun hans Frømhed og gav ham det Raad, aldeles at tage en Munkes Kappe paa, at hand over alt kunde synes Geistlig; Hialp det ham end icke meget, saa holdte det dog Folkenes Dyene lække, at Enhver i denne korte Tid anseer ham for lige saa hellig, som tilforne u-gudelig. Alleeneste hand skulde icke fornøge sig i noget forgieves Haab, hans Synde-maal var fuld, Guds Barmhiertighed og Christi Fortieniste havde hand stødt med Fodder fra sig, hvorelendis kunde hand da fremdeles tileigne sig sligt? Til med var hand icke saa meget bekymret for sin Salighed, som meget mere for sin Død, at dend samme tog ham saa gandske hastig af denne behagelige Verden.

Hvilken af Dævelen gjorde Scrupel dend Theologus Dagen derefter søgte igjen at be-

tage ham, og indgav ham, at hand icke skulde
 hielpe vor Dævelen, men frit ud beklende, at
 hand var en arm og stor Synder, som havde
 vertient en haard Dom, dog stod det icke til
 Dævelen at indrømte dend efter sin Godhedens
 de, hand kunde vel forklage ham, men icke for-
 dømmen ham, og efterdi dend Himmelske Fader
 haver givet Menneffene Jesum Christum til
 een Falskmand, der haver forløst os fra Synd,
 Død, Dævel og Helvede, og træder frem for os
 hos sin Himmelske Fader med usladelig Guld,
 saa hørte hand og med til dette Fall; Derfor
 kunde hand kuns altid anklage, ja slæt fordomme
 me, om hand kunde, Christus er her, som ræts-
 færdig gjør ham. Falskus der imod vente
 Slutningen om og troede hand havde gjort det
 for groft; Gud kunde icke i henseende til hans
 Rætfærdighed ansee alle ting med Barmhjer-
 tige Øyne, ellers maatte følge, at Dævelene
 skulde ogsaa saa Ende paa deres Qvaal; Hvor-
 over dend Theologus icke lidet blev forstærket,
 og foreholdte ham mange Exempler af de grø-
 veste Syndere til Forbillede, hvilcke alle havde er-
 holdet Syndernes Forladelse; Og havde hand
 endslig brudt sin Daabes Pagt, og Pantstet
 Legem og Siæl til Dævelen, saa var det jo
 icke hans, alt saa kunde Dævelen desto mindre
 gjøre til tale derpaa.

Det havde og dend Anseelse, som om Dæve-
 len icke satte mere saa stærck an paa ham med
 sine

sine Fristelser, og Faustus læste flitigt i Biblen, hvorudi hand havde opteignet sig de fornemste Hovedsprog om dend tappere Modstand, som skal gøres imod Dævelens Anfald. Men saa snart Dævelen disputerede med ham om prædestinationen, at Ugudelige og Fromme ere bleven skabte af Gud, og som hand hverken var udvaldt Salighed, icke heller dertil udseet af Begyndelsen, hvad vilde hand da først forgives plage sig? Det var engang vist at dend som een gang er udvaldt til det ewige Liv, hand kom der ind og kunde aldrig synde forsættlig Vis: og saaledes var det beskaffen og med de Fordømte, som icke havde nogen Forløsning at glæde sig ved, de maa gjøre got eller ondt, omvendes eller døe bort i deres Synder; i det Gud een gang har gjort denne Orden, og lader det derved. Viste hand icke, hans egen Erfarenhed, at Gud ligesom søger, og aldeles icke mere antager sig det Menniskelige Kiøn. Og der som hand icke vilde troe ham, da kunde hans Necromantie og Nativitætskillen, selv overtiden ham, at hand havde talt sandt.

Saa snart forsvandt ald hidindtill forhaabt Andagt, og sluttede hand af Astrologien, siden alle Himmelens Stierne udvister, hvad der skal hendes et Menniske af got eller ondt, og slig Løb varer til Verdens ende, og Mennisket ligeledes Guds Creatur, saa fulgte der af, at der var en prædestination og Ud-vælgelse at statuere.

Men

Men du tager feil maatte jeg sige med dend
 Geistlige, som trøster dig; Thi deraf maatte
 følge, at Gud var en Liebhaber af Synden, og
 arrigste Fiende af vores evige Belsært, hvilket
 er dog imod Skriften, ja alle hans Tilskikkelser
 til Omvendelse vare forgjæves, efter som ald om-
 vendelse intet kunde hjælpe den, der var fordømt til
 Helvede, og omvendelsens efterladelse icke kunde
 skade een Udvalt. Men det forstøckte Hjerte es
 icke at føre paa den rette Bø; du klager, sukker
 og Syler, og dog alligevel tager du icke imod din
 Saligheds rette Midler. Er det icke nock at
 Guds Barmhertighed byder dig sin Hielp evige
 Haand / og giver dig 4re Ugers rum til Bod.
 Gandeligen uden Guds hellige Anordning
 havde Dævelen aldrig forkyndet dig, at din
 tid var forhaanden. Eller sig mig dog, var det
 en guddommelige, naturlig eller Dævels Drøm,
 da du i Søven saa mange 1000de Helvedes
 Aander træde herind, hvilke havde alle gloende
 Sværd i Hænderne, at igiennem bore dig med,
 menten raabte til dig: Nu! Fauktus, vi ere sær-
 dige at bringe dig engang til det Sted, om hvil-
 ket du ofte har forlangt at have mere Videns-
 skab; men vi have villet spare det til nu? Nu
 skal du selv see, hvad for en mægtig stor Forskiel
 der skal være imellem de Fordømte og Udvalde,
 hvilket tilforne har været dig som en Fabel og
 Svagerie, dog hvad vil jeg spørge, dend som icke
 vilde lade sig raade, staaer icke heller til at hjælpes.
 Det

Det er icke din rætte Alvor; gicf din Omvendelse dig røet til Hierte, du undslog dig vel icke fra ald Sælfskab, og forbød vel icke dend Geistlige at besøge dig oftere vil du i eenligheden henge desto bedre efter din Andagt? Hvorfore siger du da ved et hvert Trøste-Sprog: det gaer mig icke an, veedst du icke, at, hvor gierdet er lavet, fand man allerbest stige over det? og naar Hiertet er beklemt med Tungvindighed, at det da i eenlighed desto før fand overvældes? Griber du dog selv efter Kniven og vil tage Livet af dig, men bie, bie, det bliver dig icke saa got, du bliver forbeholden til en haarden Nat. Saa gaar det alle forvænde Syndere, deres opvægte Samvittighed vil de stille ved et Selv-Mord.

Som nu hans forehavende Selv-Mord slog ham 2de gange feil, saa gicf Klagen og Sucken an paa nye igien, hand skreg: sy! du skammelige Dævel, hvor lange vil du endnu opholde mig fordomte Alck! jeg arme trøstelsøse Menneske, jeg er icke værd, at jeg skal see endnu op til Himmen, eller at Jorden skal bære mig, og dog alligevel lader mand mig icke døe. O! Evighed, O! Evighed, hvor skluder Huden mig, naar jeg tænker paa dig. Vil dog Tiden allerede blive mig her for lang, hvad vil der icke da skee hidset.

Endeligen vare der af 24 Aar næppe 24 Tienmer tilbage, da Lucifer just i dend samme Sluckelse, i hvilken hand havde aabenbaret sig allerførst, viste ham hans forbandede Obligation, og erind-

dre

dre ham, at holde sig følgende Nat særdis, at hand kunde hente sit Underpant. Hvorledes hand herved maa have været til møde, fandt mand læt slutte, alting stride imod hinanden, at Faustus sad der snart allerede halv Siæleløs uden ringeste Følelse, indtil hand dog kom noget til sig selv igjen, og snart vilde forgaae af Kleinmodighed, saa at end og hans hidindtil værende Aand Mephistophiles maatte opmuntre ham med disse Ord: Faustus vær dog icke saa forsagt fordi du maa fare herfra, tænk dog, om du endskiønt mister dit Liv, saa er dog længe til, at du skal møde for Guds Dom; du maa dog des foruden dø, det maa vare kort eller lange, og om du end levede nogle hundre Aar endnu, om det var mueligt, saa kunde denne store Alder dog icke unddrage dig fra Fordømmelsen: Døer du endskiønt som en Fordømt, du er det icke allene, icke heller den første: Tænk paa Hedningerne, Tyrkerne og alle Ugudelige som ere i lige Fordømmelse med dig, og skal komme til dig. Vær frimodig og en forsagt, og overvej vores øverstes Forjættelse, som har lovet dig, at du icke skal lide som andre.

O! uviste Trøst, og dog alligevel formaar du at støbe Faustus om i en gandske anden Form, og gjøre ham igjen gandske glad. Saaledes lod hand om morgenen tillig i den Lands. Bye invitere Magisteren, tillige med nogle Studentere, som havde været hans fortroligste Venner, og tracterede dem der herligen, og bad dem at blive

denne

denne Nat, den udi fordi hand efter Aftens Maaltidet have noget hemmeligt at aabenbarede dem; Hvorudi de vare ham til Billje, og med stor Beskøttelse maatte høre paa, at hand vel fra Ungdommen af havde været begavet med et herligt Ingenio, men icke været dermed tilfreds, siden jeg var findet at sige meget høyere, og vilde overgaa andre; Hvorfore hand har lagt sig efter dend sorte Konst, at hand med tiden er kommen saa vidt, at hand har erlanget en af de allerlærdeste Aander, men slig Forsyvenhed er faldet ud for ham til luttet Ulykke, og til et sadant Fald, at hand som Lucifer er bleven udstødt fra Himmelen.

Thi da Satan var villig i alting, saa havde hand og læt kunde erholde at jeg forpantede mig til ham med Liv og Siæl paa dend aller Guds bespotteligste art, hvilken Pact nu ere forløbene, derfor maatte hand tage Afskied med Verden, og begive sig hen til Pine-stedet.

Hvorpaa de vel tiltalede ham igien med nye Trøst, men forgiæves; Faustus havde allerede givet sig derudi, derfor bad hand dem om intet andet, end at de icke skulde forstrækkes over dend Bulder, der vilde skee i Huuset, hand allene var underkast faren, og icke de, og at de maatte hans Legeme bestede til Jorden, der som de skulde finde det. Endeligen tog hand til evigtid Afskied med dem, og sagde alle skulde speigle sig i hands Fordervelse.

Bed Midnat reyste sig en stor Storm-Vind, saa at Huuset rystede derved, og ingen troede sig sikker, men i Fausti Stue hørte mand en grulig Hvielen og Piben, som om der havde været luttet Slinger og Ormer, saa vel som nogen grusam Slaaen, støden hid-og ditzkæstelse. Faustus derimod hørde mand skrige Uck og Væe; om Morgenen tilig saae mand Bord, Begge og Bænke besudlede med Blod og Hierne, og Tænderne ligge paa Gulvet, men Kroppen fundes de paa en møding, som icke var

var langt derfra, gandske knuset, og icke havde et sand
Dem meere.

Over hvilket forfærdelige Syn de bleve heftig for-
bausede; og ginge nu i Raad med sig selv, hvorledes
hans sidste Begiering kunde uden rumor fuldbrin-
ges, hvorudi Verten var en god Dricke-penge var dem
behjelpelig, og indsyede Kroppen i et Linne Klæde! Ja
Præsten paa samme Sted gjorde icke heller lange Mod-
stand, da mand tryckte ham en Goldgylde i Haanden,
og tillige gjorde ham Bys, at dend Døde var en frem-
med Student, som de havde givet Geleide, men imod
Forhaabning havde hand faet et Slagflod og mist sit
Liv; Lovede endnu dertil at overtale Bysfogden paa
samme Sted, at hand gav sin Tilladelse dertil; Hvil-
ket og om Efter Middagen blev fuldbragt.

Men ved den Begravelse skal have renst sig saadan
en forfærdelig Storm-Vind, at de som fulgte Liget, vel
kunde slutte, at hans Fart var heel ulucksalig; Saavel
som og efter Fausts Famuli Beretning skal hans hid-
indtil værende Concubine og dend med Hende aflede
Syn Justus Faustus havde begivet sig strax derfra, og
sagt dend sidste Adieu med disse Ord: Nu! jeg siger
dig far vel, tiære Tiener, jeg farer bort, eftersom min
Fader er død, saa har min Moder ingen blivende Sted
meere; Hun vil ogsaa herfra; Derfor vær du Arvingen
i mit Sted, og naar du ræt har lært min Faders Kunst,
saa tag herfra, hold Konsten i Ver, du skal faae derved
en høy Anseelse. Hvorpaa de forbunde for hans Døds-
og begav sig derhen, hvor deres og Fausts

Qvaal skal være uden

E N D E.

Fausts Tieners eller Chr. Wagners Levens-Beskrivelse,
skal snart følges.

En kort historisk

Beskrivelse

paa

En sand Philosophi

Siv og Sevnet

Meddeelt

alle

Sandheds og Sydens
Lisere

af

Mag: Andreas Lundhoff.

Imprimatur

J. P. ANCHERSEN Dr.

KJØBENHAVN 1744.

Trykt og findes tilkiøbs hos Johan Christoph Groth.

Den-Høybaarne
Sron = Brink
Srideric

Arbe-Brink til Dannemarl
og Norge og deres tilhørende
Hertug-og Forstendom-
mer 2c. 2c.

Min Allernaadigste
S L A A L

Høybaarne Arbe-Prink
og H E N N E!

Sndfient jeg vel beed at De-
res Kongelige Høyhed
har saa dyb Indsigt in Phi-
losophiens a. Deres Kongl. Høy-
hed kand gjøre u-bedragelig Forskiæl
imellem een falsk og sand Philosophus
efterdi dette er en høynødbendig Kund-
skab in Studio Politico; saa tager
jeg mig dog den Allerunderdanigste
Frihed, at give til det almindelige
denne korte Historiske Beskrivelse paa
en sand Philosophi Liv og Levet un-
der Deres Kongelige Høyheds
Nabn, med den fulde Forsikring, at
finde langt større Fornøvelse af at dis-
se mine ringe Tanker annammes i
Naade af Nordens u-skatteerlige
Prink

Brink; end Diogenes forðum fandt
daarligh Fornøielse af at annamme
Solens varme ved at foragte Monar-
chens Naade; sterdi jeg da gandske bist
ved at disse ringe Tanker annammes
af Sandhedens og Dydens oprigtige
høye Elskere. Deres Kongelige
Høyhed tage derfor ei u-naadig op
at jeg for at nyde dette har taget mig
denne Allerunderdanigste Frihed; Men
tillade mig sin Allerunderdanigste her
ved at nyde Deres Kongelige
Høyheds Naade-Riige Kundskab til
min værlende Lykkes stadige hvile un-
der Deres Kongelige Høyheds
Naade. Gud imidlertid gibe Deres
Kongelige Høyhed med Dyde-
rlige Gemabl ald forønskelig Eftsa-
lighed og velgaaende i mange mange
Aar, saa at Norden ved dem bestan-
dig maa finde paa den Kongl. Danske
Throne sine saa oprigtige Elskere, som
Deres

Deres Kongelige Høyhed
med sin Døde-riige Gemahl er og til
dato i Gierningen har beviist sig at
være. Dette er det jeg Allerunder-
danigst Onsker; som til Døden er

DERES
Kongelige Høyheds

Kiøbenhavn: d: 23 Jan.

1744.

Allerunderdanigste Tienet
Andreas Lundhoff.

Hiert - Elskede Læsere!

Sankundighed samled med Indbilding om Sandheds Kundskab er Aarsag til de ilde grundede Domme om Gud, Dyden, Videnskaber og alle andre Ting, som man daglig hører mange endog Lærde at sælde; Disse Domme er Aarsag til Sandheds ringe agtelse og Dydens foragt i det de fremstille Sandheds dybsindig og uden skiemt fremsatte Kundskab, som et slags Grillensfængeri og et dydigt Levnet som et slags pødanterie. At affskaffed disse saa skadelige Domme hos dem, som i sin Vankundighed indbilde sig selv at besidde sandheds Kundskab er meget vanskeligt og maae skee efter deres tilstand umueligt; men at formindste dem hos dem som i sin Vankundighed har een omhyggelig begierlighed til at kiende Sandhed i Oprigtighed, holder jeg for saa gandske mueligt at jeg til den ende har samled denne Beskrivelse om een sand Philosophi Liv og Levnet paa det at den oprigtige Læsere kand rettelig Dømme om een sand Philosopho og fatte hverken slettere eller høyere Tanker om ham end det sig bør i Sandhed. Jeg har samled dem det korteste mig mueligt har vaaren paa det at disse Tanker hastig kunde blive den Oprigtige Læsere Familier, og han ved deres Familieritet des snarere beqvem til at Dømme rette Domme. Kierlighed til mine medbrødres Forfremmelse i Sandheds retsindige Kundskab til Dydens oprigtige Øvelse, saa vit min ringe Esne kand formaae, har bevæget mig at samle disse Tanker, saa vel som Tanker om forstandens brug i at kiende Sandhed og Tanker om et M. h. i. s. t. e. s. Skyldighed mod sig selv.

Lad mig nu herefter erfare din Kiærlighed i at
 Dømme rettelig om een Philosopho, saa at Sanhed
 og Dyd ved din Dom maa nyde sin rette Ære;
 Saa naar jeg mit Ønske, og lever med Glæde end
 og om du Dømmer U-rettelig, stedse din
 oprigtige Ælskere.

Nærværende korte Historiske Be- skrivelse indeholder

9 Cap.

	Pag.
1. Om en sand Philosophi Liv og Levnet i henſeende til Gud	1
2. Om een ſand Philosophi Liv og Levnet i henſeende til ſig ſelv	6
3. Om een ſand Philosophi Liv og Levnet i henſeende til andre i Almindelighed	13
4. Om een ſand Philosophi Liv og Levnet i henſeende til ſine Venner og Fiender	16
5. Om een ſand Philosopho i henſeende til Ord og Tale	18
6. Om een ſand Philosophus i henſeende til Pag- ter	19
7. Om een ſand Philosophus i henſeende til ſin og andres Ejendom	23
8. Om een ſand Philosophus i Ægteſkab	25
9. Om een ſand Philosophi Liv og Levnet i Sta- ten	29

I. Cap.

Om een sand Philosophi Liv og
Lebnet i heenseende til Gud.

S En sand Philosophi ny. En Philo-
perste Kundskab er sophi Om
Kundskab om Gud og hu for at
hans Villie; for saa kiende Gud.
vidt han kiender den ved Na-
turens Lys. I Andleedning af
denne kiender han Gud som sin
Skabere, for det allerfuldkomne-
ste Væsen, for det aldmægtigste,
fuldkommen Gode, af hvis God-
hed han har annammet sine vesent-
lige gode Ting, ved hvis Godhed og
Visdom han daglig nyder saa
mange tilfældende gode Ting,
A som

som han behøver, og kand nyde efter Guds viltslig indrettede villie. Han kiender Gud at være Aldvittende, alle steds nærværende, han kiender Gud at opholde og vedligge holde alle Ting; han kiender at Gud styrer alle Ting til een god Ende. Han kiender Gud at have den største Rettighed til hans Stuel og Legeme og de frivillige Gierningers Indrettelse efter Guds Villie allene. Han kiender Gud for det allerhelligste Væsen, for det allerretfærdigste Væsen. For det allerlykkeligste Væsen. Han kiender GUD for det sandrueste Væsen i hvad han har loved. 2c.

2.

Swartil
han bruger
Guds
Kundskab. Een sand Philosophus stræber daglig at bekræftes meere og meere i denne sin Kundskab om Gud. Han bekymrer sig om at kiende Guds Villie meere og meere; og Guds Bøne i Verden, til den Ende sigter ald hans Studium

um, hans Omgiengelse i Verden, ald hans Tanke, naar den Syns for andre at være langt derfra og have et andet Ønneend. Og efterdi han veed visselig at det fornemmeste Ønneend Guds Villie med ald sin Indretning i Verden sigter til er Guds Vres Forfremmelse saa stræber han Daglig at indrette sine frivillige Gierninger saaledes at Guds Vre ved dem maa daglig Forfremmes. Til den Ende stræber han at bruge Guds Egenstaber som bevægende Aarsager, til alle sine Gierninger, fornemmelst Guds Villie, og aldrig sin egen, efterdi han veed at Guds Villie sigter til den Ende, og hans Villie kand dertil en være hans Rettesnor, siden den er bildfarende.

3.

En sand Philosophus elsker Fremdeles Guld over alle Ting: siden han det samme finder ingen Ting at ere større Guldkommenheder. Han glæder sig

i Gud over alle Ting, siden ingen Ting kand foraaarsage større Fornøielse end den som har de største Fuldkommenheder; han frygter for intet Onde meere end at gøre imod sin deilige Guds Villie: og at være sin Gud misbehagelig. Hand forlader sig paa Gud alleene, og fra hans faderlig Forsum venter Hand udfald paa sine efter Guds Villie og nærværende Omstændigheder indrettede Siøerninger; siden han veed at Gud er Verdens Herre og alle Ting tillige med Mennisten ere hans Tjenere. Han er fornøied med Guds forunderlige Huusholding i Verden; siden ingen kand bedre holde Huus end som har den største Visdom og Forstand og den allerbeste Villie. Han paakalder Gud alleene om alle de gode Ting som han vil have ved Naturens og Mennistens Hielp; om Befrielse fra aldt Ondt fra hvilket han vil befries ved Naturen eller Mennistens Hielp; efterdi han veed at Naturen og Mennisten depender

gandske af Gud; Fornemlig be-
der han Gud om Kraft og Styr-
ke i sin Siæl til at kunde meere
og meere kende Gud og hans
Willie og at blive meere og meere
beqvem til at forfremme hans
Vere; efterdi han veed at alle go-
de Ting givnes alleene af Guds
Godhed, ved hans Forsum, og af
sig selv uden Gud formaar han
aldeels intet; og han veed til li-
ge; at Guds Ghemmeed i Slabnin-
gen er hans Vres for Fremmel-
se; til hvilcket han som et Men-
niste skabt af Gud bør sigte med
sine frivillige Gierninger.

4.

En sand Philosophus næg-
ter aldrig eller imodstaaer Guds
aabenbarede Kundskab, enten ved
Ord eller Gierning. Men hellere
med Glæde anrammer den, naar
den bliver ham bekendt efterdi den
gør ved Guds Aand fræftige O-
verbættigning hans Siæl meere
forsikred om Guds og hans Skyld-
dig.

3 Henseen-
de til Guds
aabenbare-
de Ord.

diigheders Sandhed, og giver ham
 Jesu Christi overmaade ypperst-
 ge Kundskab til Salighed; og føl-
 gelig gives hans Stæel uudsigelig
 større Fuldkommenhed, end han
 kunde nyde ved Fornuftens endog
 alle Sandheders Kundskab. Hvil-
 ket nogenleedes grandgibelig kien-
 des naar man gør Comparation
 imellem alle Fornuftens og Guds
 aabenbarede Ords Sandheder,
 som for nærværende Tid paa disse
 Blade ikke er min Forretning.

2. Cap.

Om een sand Philosophi Liv og
 Leebnet, i Henseende til sig
 selv.

I.

Een sand Philosophi
 Omhæve for
 at kiende sig
 selv.

Een sand Philosophus stræber
 daglig meere og meere at
 kiende sin Stæel, sit Legeme og sine
 udvortes Omstændigheder, for at
 kunde vilde hvad gode Ting Gud
 har

har gived ham, og hvad onde Ting
endnu findes hos ham at afkaste
og imod; stride paa det at han fand
blive beqvemmere i Henseende til
sig selv at forfremme Guds Ære.

2.

En sand Philosophus stræber til den Ende daglig meere og meere at blive dybsindig, skarpsindig og Solid i Sandheds Kundskab; han stræber efter at blive meere og meere viis og forstandig, fornuftig, kundstig; at blive meere og meere færdig i Sandheds Udfindelse; Han stræber efter at imodstaae sine Sandsers og imaginations Forestillinger som ere stridige imod Sandheds Kundskab. Med et Ord een sand Philosophus bruger sin Forstands, Sandses, Imaginationens og Hukommelsens Gierninger alleene til at nyde meere og meere og Færdighed i at kiende Sandhed med Visshed, saa velsom U-sandsfærdighed; for at han fand blive beqvemmere til af forfremme Guds Ære i sin Forstand.

3.

3.

3 Henseen-
de til sin
Billie.

En sand Philosophus stræber daglig efter, at føre sin Begierlighed, til sande gode Ting alene, og sin Afsky fra sande onde Ting alleene, og dersom hans Siæl forestilles adskillige gode Ting at begiære; Da stræber han at føre sin Begierlighed til det allerbedste iblant dem. Til den Ende stræber han, at undertvinge sine utemmede affecter, som vil hindre ham fra sande gode Ting; og at saaledes temme dem at de kand blive overeenstemmende med hans fornuftige Begierlighed; 26. for at han kand blive desmeere beqvem til at forfremme Guds Ære i sin Billie og Begierlighed.

4.

3 Henseen-
de til sit Be-
gem.

En sand Philosophus bevarer sit Legemet paa det hans Siæl med Roelighed kand nyde Beqvem.

qvemmelighed til at forfremme
 Guds Ære; Til den Ende tager
 han sig vare for al den Farlig-
 hed, som han veed at der kand kun-
 de hendes hans Legeme; Han
 stræber at bevare sit Liv fra Un-
 dergang; Til den Ende stræber
 han at beholde sit Legemes Sund-
 hed og Sjælighed; han stræber at
 tage sig vare for Sygdom; som
 kand komme; og blive frie for
 nærværende Sygdom, til den En-
 de spiser og han drikker paa een an-
 stændig Maade alleene til Lege-
 mets Ophold, og Sundheds ved-
 lige holdelse den Mad og Drikke
 som han dertil fiender efter hans Le-
 gems Disposition tiensig; Han
 arbejder maadelig, sover maade-
 lig, og vaager maadelig; søger
 maadelig Sandsernes og Imagina-
 tionens uskyldige og anstændige
 Fornøielser. Han stræber at be-
 vare sit Legeme fra den ulempe
 som vejrliget, kunde paaføre ved
 beqveme og anstændige Klæder;
 ved beqveme og anstændige Bæ-
 relser, i hvilke han kand forrette

sine Gierninger; for at han fand
bliv: beqvemmere til at forfrem-
me Guds Ære i sine udvortes Le-
genet angaaende Gierninger.

5.

3 Henseen-
de til Lyf-
kens gode
Ting.

En sand Philosophus stræ-
ber efter at nyde af Lykens gode
Ting; Guds og Penge, saa meget
og mange som han behøver til
Nødvændighed; Skikkelighed; og
Livets uskyldige Fornøvelighed;
Han elsker og begiærer ej Guds og
Penge, for saavit de ere Guds og
Penge, men for saavit de ere Mid-
ler uden hvilke hand vanskeligen
fand nyde sin Stæls Beqvemhed
at forfremme Guds Ære. Han bru-
ger sit Guds og Penge til indet an-
det, end sin Stæls forfremmelse i
Beqvemhed til at kunde forfrem-
me Guds Ære. Hand forøder
sit Guds og Penge til ingen an-
den Ende, han forøger disse til
ingen anden Ende.

6.

En sand Philosophus stræber daglig at give sandfærdige Prover paa sine af Gud annammede gode Ting ved hvilke han beviser sig ære-værdig hos Mennesken. Han søger ikke Ære hos den uforstandige; Han begjære ikke Ære som ære, men som et Mid-
 del uden hvilket han en kænd forfremme Guds Ære. Blant Mennesken; Til den Ende stræber han efter at nyde et ærligt Navn og Røgte iblant Mennesken; Han stræber at forsvare sit ærlige Navn og Røgte, naar det Forkleins af et slemt Menneske, som staaer til Troende; og Leilighed er ham betagen at bevise Contrarium med dydige Ord og Gierningere. Han Breder ej, paa dem, som vancere ham, men igiendrive dem om det kand skee uden Guds Æres Forkleinsse; meget mindre vredis han paa dem, som giver ham ingen Ære; siden Æres Bevisningen dependerer ej af ham, men af deres frie Villie.

7.

J Henseen-
de til Lykke
og Ulykke.

En sand Philosophus stoler
ikke paa nærværende gode Lykke,
ej heller hoffmoder han sig i den;
Han lader sig ej Confundere af
nærværende Ulykke; ej heller mis-
trøstler han om bedre Lykke, naar
Ulykken er nærværende; Men
han bruger begge til at forfrem-
mes i at blive daglig beqvem-
mere til at forfremme Guds
Glorie.

8.

J Henseen-
de til sine
øvrige Skyl-
digheder.

En sand Philosophus lader
sig af ingen overhengende Farlig-
hed (som fandt stee ham af Men-
niskten for at gjøre v. leve som
han bør til Guds Gøres forfrem-
melse) afkræfte fra at forfrem-
me Guds Glore naar nærværen-
de Omstændigheder udfordrer det;
Men han har alle Tider sit Øye
henvendt paa den allmægtige og
alleene vilse Gud, som veed bedst
at afværge eller styre den over-
hen-

hengende Fare til hans Bedste;
saaledes at hans Ære kand for-
fremmes endog ved hans Lidelse
om Gud saa behager.

3. Cap.

Om een sand Philosophi Liv
og Levnet i Henseende til an-
dre i Aldmindelighed.

I.

Een sand Philosophus stræber ^{Een sand Philosophi} saavidt han kan at gøre an- ^{Sinde laus}
dre Mennesker ligesaavel som sig ^{mod andre.}
selv beqvemme til, at forfremme
Guds Ære; Til den Ende elsker
han alle andre som sig selv. Han
er venlig mod alle. Han stræber
efter at undgaae alle andres U-
venskab, saa vidt det kand ske
uden at Synde.

2.

Een sand Philosophus hoff- ^{de} ^{He nseens}
modiger sig ikke formedels sine af ^{til Ære.}
Gud

Gud annammede gode Ting over andre, som ej har de gode Ting eller har fleere gode Ting end han. Han kiender med Fornøielse de gode Ting, som andre have i eje; og han selv ikke haver. Han lader det gode hos andre, ikke blive ham Andledning til Misundelse, men til Rærlighed, og takkefuld Erkiendelse mod Gud, som giver alle gode Ting.

3.

J. Henseens
de til an-
dres Navn
og Rygte.

En sand Philosophus stader ingen Menneskes Stærl, Legeme, Gods, Rygte eller Lykke; Til den Ende forhindrer han ingens Forfremmelse i Sandhed og Dyd. Han hindre ingen i at ved lige holde sin Sundhed, og tage sig vare for Sygdom. Han hindrer ingen i at nyde et sandfærdigt ærligt Navn og Rygte. Han stræber selv at tage sig vare for at tale eller gøre noget imod een andens sandfærdige Værl. Han stræber derfor saa vilt han kan at optage det Læstefulde, som fortæles

les om andre i den bedste Mee-
ning.

4.

Een sand Philosophus stræ-
ber at afværge den Skade v. det
Onde som et slemt Menneske ag-
ter at paaføre enten, hans Siæl,
Legeme eller udvortes gode, paa
en dydig, og omstændig Maade.
Han fordrer Giengeldelse for den
Skade ham er skeet af een anden,
paa den Maade som den Land
gives uden at Skade sig selv eller
den anden; saa at han lader sin
Rettighed gandske bortfalde, naar
den andens Skade ved Giengel-
delsen ere meget større end det
Gode han selv nyder ved at for-
dre, og bekomme Giengeldelse;
Men tvært imod paaftaer han sin
Rettighed mod sin Fiende saa
lange indtil han er i Sikkerhed
for at blive beskadiget af ham
fremdeles.

4. Cap.

Om een sand Philosophi Elv
og Lehneth i Henseende til sine
Venner og Fiender.

I.

Een sand Philosophi
Eierninger i Henseende
til sine Vel-
ynderere.

Een sand Philosophus er
taknemmelig mod sine Beløn-
dere end og for mindste beviste
Godhed mod sig.

2.

I Henseen-
de til sine
Venner.

Een sand Philosophus om-
gaaes med sine Venner venlig;
alvorlig; oprigtig; forsigtig; uden
grov Familjæritet. Han hader
sine Venners udydige Eiernin-
ger, og fordrager dem med Sagt-
modig Taalmodighed; Han paa-
minder sine Venner om sine udy-
dige Ord og Eierninger, og for-
maner dem til Dyden; Han til-
lader sine Venner at sige ham
med Overbeviisning, sine udydi-
ge

ge Ord og Gierninger til Forbedring; Han holder ingen Sandhed for u-sandsfærdighed eller U-sandsfærdighed for Sandhed i Kraft af Venskab; Han lader sigen berøge til noget u-dydt Ord eller Gierning i Kraft af Venskab; Han grunder sit fortroelige Venskab paa intet uden Fremgang i Sandhed og Dyd; Han stoler intet paa Venskab som er grundet paa andet.

3.

En sand Philosophus elsker sin Fiende; Han fortørner ikke sin Fiende med virkelig Fortørnelse; Han forlader sin Fiende den Uret som hans Fiende har gjort ham; Han beforder sin Fiendes velgaaende saameget som han kand.

4.

En sand Philosophus afværger det paa forte eller overhengende Onde som hans u-forstammede Fiende og bruger til den ende uden Had til sin Fiende, de Midler som der.

til behøves, og uden hvilke han ikke
 fand befri's derfra; Ja han tager
 Livet fra sin Fiende som vil berøve
 ham sit Liv naar dette er det aller-
 eenste Middel at blive frie fra det
 Onde som hans Fiende vil paasføre
 ham.

5. Cap.

Om en sand Philosophus i hen-
 seende til hans Ord og
 Tale.

I.

En sand
 Philosophi
 Ord og Tale.

En sand Philosophus stræ-
 her at aldrig tale uden fornuftig
 Raison. Han lyver aldrig;
 Han taler aldrig u. sandfær-
 dighed uden Fornuftig Raison;
 nemlig naar dette er det allereeneste
 Middel, til enten at afværge et over-
 hengende Onde fra sig selv, eller en
 anden, eller ogsaa dette er det aller-
 eenste Middel til at nyde et u. mis-
 lte Gode enten for sig selv eller for
 een anden.

2.

En sand Philosophus fordel: Det samme
ger aldrig Sandhed, uden naar fremdees
dends Udsigelse er skadelig enten for
ham selv eller andre.

3.

En sand Philosophus bruger I heseende
ingen Edelig bekræftelse paa Sand: til Eder og
hed uden fornuftig Raison; han Vnder.
bander intet Menneske.

4.

En sand Philosophus holder I henseens
hvad han lover, han lover ineen de tilføjet
Ting som ere stridige imod Guds
behagelige Villie i Naturens Lov;
og dersom han haver u forsigtig
lobetnoget som er imod Naturens
Lov, da holder han det ikke.

6. Cap.

Om en sand Philosophus i hen
seende til Bagter.

B 2

Gen

Hvorom en
sand Philo-
sophus gjør
Pagter.

En sand Philosophus holder
u-rigtelig den Pagt, som han har
indgaaet med een anden, som er o-
bereensstemmende med Guds beha-
gelige Villie i Naturens Lov. Han
indgaar ingen Pagt med nogen, om
det som er u-rigtigt mod Guds Vil-
lie; eller om det, som ikke staaer i
hans Maat; og om han har u-for-
sigtig indgaaet saadan en Pagt
da holder han den ikke.

2.

Hvorledes
han indgaar
dem.

En sand Philosophus besmaa-
ler ingen med svige-fulde Ord til
at indgaae nogen Pagt; Meget
mindre tvinger han nogen dertil;
men overlader i den andens frivillie
hvad han vil gjøre, naar Tingen
hvorom Pagten skal stee tydelig
og oprigtig er forestillet saa vel
i sig selv med sine Omstendigheder,
som i henseende til sin Hensigt el-
ler ende.

3.

Hvorledes
han holder
dem

En sand Philosophus bryder
aldrig sin Pagt med en anden uden
hans Villie; eller og at Pagten er

stridig mod Guds Villie i Naturens
 Lov; eller og at de Ting han eller
 den anden har lovet gaar over de-
 res Kræfter; men dersom den med
 hvilken han har gjort Pagt er af
 den sinds Bestaaffenhed at med Ret-
 tighed kand twifles om at han holder
 det lovede; saa fordrer en sand Phi-
 losophus, at den anden først skal
 fyldestgøre sit Løfte førend han fyl-
 destgør hvad han har lovet; og skul-
 de den anden ikke vilde gjøre dette,
 og ham derved tilføyes nogen mær-
 kelig Skade; da afværger en sand
 Philosophus Skaden fra sig paa
 den maade og ved de Midler uden
 hvilke Skaden ej kand afværges.

4.

En sand Philosophus fører de Tanker ved pagtens Ord som der søyes ved Ordene i almindelig Tale; og om der i pagtens Ord findes to tydelige, saa forklarer han disse saaledes at de ikke stride imod Sandheden som habes af de tydelige, eller imod Hensigten for hvilken Pagten er gjort.

Hvorledes
 han forklar-
 rer dem.

5.

Dersom een sand Philosophus tillader den, som han har giort Pagt med at ikke fyldest gjøre det han har lovet saa undslaar han sig ikke dermed fra at fyldestgjøre det han har lovet.

7. Cap.

Om en sand Philosophus i henseende til sin og andres Ejendom.

I.

Om en sand Philo-
sophus i henseende til almindelige Ting.

En sand Philosophus tager aldrig de Ting som af Naturen er tilfælles og usdvæendige for alle Mennesker under sin Ejendom; Han tager aldrig nogen Ting, som hører en anden til under sin Ejendom uden v: imod den Ejendes vilje; Han hindrer aldrig nogen fra at bruge sin Ejendoms Rettighed; Men om han mærker nogen at misbruge den; saa raader han ham derfra til dydig brug, saa meget han kand.

Een sand Philosophus forger sin Ejendom saa meeget han kand, uden i nogen maade at skade andre; Han bruger sin Ejendom alleene til at gjøre sig og andre ved den beqvemmere til at forfremme Guds Ære.

3.

Dersom en anden misbruger sin Ejendom til hans eller andres Skade da stræber en sand Philosophus at afværge den paa den maade og ved de Midler, uten hvilke den ikke kand afværges saa vit han kand.

4.

Dersom han bruger een anden's Tiid og arbeide til at forfærdige sin glerning da giver han den fortiendte Løn saa snart som han kan; og dersom nogen behøver hans Guds eller Bønge som han kand undvære da laaner eller giver han ham dem glerne, haver han laant noget af nogen til at bruge, da omgaaes han det laante reedelig efter de Conditioner paa hvil-

te det er laant; Han fordrer ikke det Laante. Han tager sig en store Rettiighed over det Laante; end ham undes af Euermanden; bestadiger hand det laante pæd sin forseelse; da opretter han den skæleigien; han giwer sin Euermand det laante igien til bestemte Tiid; om han kand efter den laante Tings bestaaffenhed.

5.

3. Handel
og Vandel.

En sand Philosophus er reedelig i Handel og Vandel og vil heller lide een liden Skade end paa nogen maade Skade noget Menne.

6.

3. henseen-
de til Men-
te.

En sand Philosophus tager eller fordrer ingen u-billig Rente: e: rente som er den meget skadelig som skal betale den; Han fordrer ingen rente for sine laante Penge af den, som neppe faar meere Fordeel af de laante Penge end hand behøver til Livets Ophold og Nodvendighed; han fordrer ikke sin Capital af den, som har laant den uden han i Sandhed behøver den saaledes

ledis selv, at han uden den ej fand,
 bestræbe nødvendige Udgifter;
 Han giver Ehermanden den laante
 Capital, naar han i Sandhed fand,
 eller og giver ham Rettighed til
 Pant for Capitalen.

7.

En sand Philosophus omgaaes ³ henseen
 med lejede Ting som med laante ^{de til lejede}
 ald Oprigtighed, som for den ald- ^{Ting.}
 vidende Gud.

8. Cap.

Om en sand Philosophi Liv og
 Lernet i Egte-Skab, som Fader
 Herre og sit Huuses
 Forstandere.

I.

En sand Philosophus udvæl-
 ger sig en Forstandig og dydig Egte- ^{Om een?}
 fælde; som med ham er i stand til ^{sand Philo-}
 at omgaaes saaledes, at han og hun ^{sophus ihen}
 tilkommende Børn og tiuende fand ^{seende til}
 meere og meere beqvemmes til at ^{Egte-Skab.}
 forfremme Guds Være i og uden
 for Hans Huus.

2.

Det samme
fremdeles.

En sand Philosophus indgaar
Egteskab i ingen anden fornemme
lig Øiemeed end at aale Børn og
opdrage dem til at nyde omtalste
Øiemeed; Han elsker sin Hustru
over alle Fruentimmer alleene, som
sin nest Gud beste Ven; han boeler
ikke med nogen anden; han er kyd-
endog i omgiengelse med sin Hustru,
han befaler, formaner og opmun-
trer sin Hustru til Dyd og Ansæn-
dighed med venlige Ord, Minder og
Gebærder; ligesom Omstændighe-
derne fordrer.

3.

Det samme
fremdeles.

En sand Philosophus adlyder
sin Egte-fældes trohiertige og til
dyd sigiende Raad og Formanin-
ger.

4.

Det samme
fremdeles.

En sand Philosophus hand-
ler saaledes med de gode Ting, som
Gud ved Lykken giver ham i Huu-
set at hans Egtefælde og af GUD
anna.

annammede Børn skal ikke lide den
kummerlige Fattigdoms nød efter
hans Død; til den ende forøder han
ej den med sin Egtfælde annammede
Capital, men bruger alleene Frug-
ten af samme.

5.

Een sand Philosophus som ^{Som fader}
Fader sørger for sine Børn at de ^{i henseende}
kand blive meere og meere beqvem- ^{til sine Bør-}
me til med tiiden at forfremme ^{ns Siæle.}
Guds Ære; til den ende bær-
rer han Omhu for deres Siæl at
den kand forfremmes i Sandhed
og Dyd og Christendommens Lær-
domme lader han sine Børn ufor-
bigtengelig lære til Galtighed og
Christelige Dyders øvelse; han be-
faler sine Børn saadanne Giernin-
ger som ere overeenstemmende med
Guds Villie, han tillader dem ej at
gøre nogen Gierninger uden hans
Villie saalenge de ere under hans
Faderlige Magt og Myndighed;
han indretter deres Giærninger des-
uden saaledes at de kand een gang i
sin Tiid være det almindelig bedste
befor.

befordre enten ved Studia eller anden lønlig Forretning.

6.

I Henseen-
de til deres
Legeme

En sand Philosophus sørger for sine Børns Legeme med Mad, Drikke, Klæder &c. ligesom for sig selv; han stræber at efterlade sine Børn efter sin Død, af timmelige gode Ting saa meget som behøves til deres fornuftige og dydige Opdragelse.

7.

Som
Herre

En sand Philosophus giver med Fornøjelse sin Tienere hvad han efter indgaaende Afkord bør give ham, han befaler ham ingen Ting, som er stridig imod Guds Villie. Han forskyder ikke sin Tienere som troellig har tjent ham; Han elsker sin Tienere frem for dem, som ere uden for Huuset; Han sørger for sin Tieneres velgaaende, saa meget han kand; Han handler med sin Tienere eller Træl saaledes som han kand forsvare for Gud eller efter Guds Villie.

8.

En sand Philosophus som sit Som sit
 Huusets Forstandere, indretter ved Huusets
 fornuftige og Ondige Love sin Huus forstandere
 holdning saaledes at enhver Tiuntes
 Gjerninger kand befordre det heele
 Huusets velgaaende; han tillader en
 nogen af sine Huus folk at gjøre no-
 get som er stridigt imod hans indret-
 ninges Love og Befalinger, uden at
 det jo bliver straffet. Han præfere-
 rer sine Huus-folkes velgaaende for
 deres som ere uden Huset, naar beg-
 ges velgaaende ikke kand nydes til-
 lige han præfererer Husets velgaa-
 ende for sine Hus-folkes velgaaende
 naar begge ikke kand nydes tillige.

9. Cap.

Om en sand Philosophi Liv og
 Levet i Staten.

I.

En sand Philosophus sigter Som
 med sine Foretninger til det Almin- brigheds
 delige velgaaende og den Almindeli- Person
 ge Roelighed, og af et oprigtigt Hier
 te

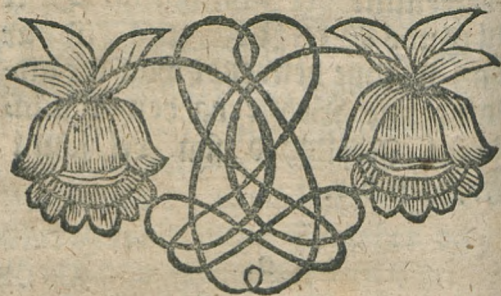
te stræber saa meget han kand at be-
 qvemme underdaner meere og mere
 til Guds Vres forfremmelse ;
 Han afbærger derfor og forhindrer
 saa meget han kand aldt det som
 kan stee imod det almindelige Bedste
 og den almindelige Roelighed. Han
 hjælper derfor dem, som stræbe at
 sætte deres naturlige Skyldigheder
 i den stand at de kand ubehindred af
 Fattigdom og onde Mennisker for-
 fremme baade sig selv og andre til
 det almindelige Beste. Han af-
 straffer de Gienstridige, saalenge in-
 til deres udbortes gierninger dog i
 det ringeste stemme overeens med
 de Naturlige og civile Love ; Han
 stræber at forfremme Sandhed og
 Dyd ved at viise sig i Ord og Gier-
 ning at være en Elskere af disse ; og
 folgelig de Ondiges og Fornuftiges
 opriktige Forfremmere ; Han hand-
 hæver den sande Religions Kund-
 skab med Lærdom og levnet ; Han
 hand hæver ret og retfærdighed blant
 underdanerne og affstraffer ald uret-
 færdighed. Han stræber at enhver
 Underdan kand nyde de Ting som be-
 høves

til nødvendig Livets ophold , til
 Legemets befrielse fra Sygdom,
 Han stræber at gøre Underdaner-
 nis Liv og Levet dem behagelig ved
 uskyldig sans sernis og Imaginati-
 ons fornøjelse; han giver eller recom-
 menderer ingen til Tjenister eller
 udbortes almindelig æresbevisnin-
 ger, uden dem som have givet pro-
 ver paa deres Sandhed og Dyd
 og folgelig ere beqvemme til at
 forfremme i et almindelige Beste
 til Guds Ære; I Krigens Tid har
 han sit Øie henvendt paa det al-
 mindelige Bedste og den almin-
 delige Roelighed saa vel som i
 Freds tider.

2.

Een sand Philosophus som Som
 underdan har med alle sine Gier. Underdan
 dinger og forretninger det samme
 Øie-meed som een Øfrigheds Per-
 son, til den ende indretter han alle
 sine Ord og Gierninger i Staten
 efter Guds og Øvrighedens for-
 nuf.

nustige oc dydige Villie oc ønske i sit
 Stræb at den aldmægtige Gud vil
 saaledes velsigne og lykfsaltigøre
 saa vel Statens Frihed som Un-
 derdannerne at Sandhed og Dyd
 maatte paa begge sider tiltræde paa
 det at Gud som over Hæret
 alle Stender maatte
 Væres.

Det
Af sine Reiser giennem Lusten,
paa Bandet og under Jorden
saa kalded

Forunderlige Sænniske,

Eller:

En curieus og lystige Fortælling
om de synderlige Hændelser ham har mødt
paa hans Reiser, hvorledes han ved Storm og
Uværj blev opfæstet paa en ubebygget Ø, hvor-
ledes han der opholdt sig, og igien
blev frelst der fra;

Samt derefter er snart ophøjed til Ære,
snart nedstyrtet i den yderste Nød, endelig
forunderlig reddet deraf, og med stor
Niddom hjemkommen.

Beskreven af ham selv, og for sin Artig-
heds skyld oversat i det Danske Sprog

Af

H. M. W.

KJØBENHAVN,

Hos Joh. Nicolaj Eossiuss, paa Børsen.

1730.

Søj-ærede Læser!

Det er ikke mit Forsæt, vidtløstigen at berette noget om min Slægt og Familie, (om hvilken det ellers er noksom bekiendt, at den ikke alleeneste er en ældgammel Utkom, men ogsaa baade her i Bagdad, saavel som udi dens omlygende Egn, har fra Mands Minde leved i sær Floer og Anseende;) Længt mindre er jeg til Sinds, eftersom det ikke er Umagen værd at oprimse en Hob om hvad sig kand være med mig tildragen i mine unge Aar; Men jeg vil alleeneste fortælle det, som jeg kand have Anledning til, og som jeg u-muelig kand forbigaa udi denne beskrivelse om mine sælsomme havede Hændelser.

Shvor

Hvor megen Fornøielse, Magelighed og Rolighed jeg end levede efter min første tilbage lagde Unge Aar og overstandne Besværligheder, saa kunde jeg dog ikke derved overtales at jeg so maatte endnu een gang forsøge, thi jeg fik Lust at see mig vidre om i Verden, og at drive som tilforn, Handel og Kiebmanskab til Søes. Hvorfore jeg og gjorde fornødne Anstalt for mine hafvende Capitaler og Gorde: Gods. Og efter at jeg haf de tilkøbt mig een Deel Bahre og tillige sendt dem til det Stæd, hvor de skulde indskibes, saa drog jeg selv til Lands hen til Persien, og efter at jeg haf de reist igiennem adskillige Provincier kom jeg omsider til een Søe: Havn, hvor jeg gif om Boerde paa et Skib, som samme steds laae og haf de mine Bahre inde.

Udi Begyndelsen af vor Reise hafde vi god og søyelig Bind, og efter at vi haf de een Tiid lang seyled, landede vi omsider til een øde Øe, hvor vi fandt for os et Æg af den Fugl Roc, Udi samme Æg laae een Unge, som allerede var saa nær til sin Fuldvorenhed, at den alt begynte at stikke Nebbet ud af Æget.

De Riøbmænd, som vare med mig paa Skibet og tillige hafde steeget i Land med mig, tog store Greene, og saaledis slog der paa, at der omsider gik stor Hul derpaa, af hvilket de stykkeviis slæbte bemærkte Fugle- Unge ud, og derpaa lod den steege. Hvor meget jeg end bad dem, at de skulde ikke røre eller beskadige dette Æg, sa kunde det alt en hielp; Thi de hafde aldrig saa snart faaet sig dette herlig og lækre Maaltid til Ende, forend vi blefve vahr i Luftten ligesom toe tykke Skyer. Den Captain, som jeg ellers hafde antaget til at føre mit Skib, og, som af Erfahrenheit vel vidste hvad saadant hafde at betynde, raabte, saa snart hand saae dette, til os, at det var Faderen og Moderen til den unge Røe; Bad os tillige indstændelig, at vi alt hvad vi kunde skulde skynde os om Borde for at undgaae den Ulykke, som hand forud saae at henge os over. Som hand raade os, saa gjorde vi, og fuldte allesammen med ham om Borde, og strax derpaa gik til senls.

Smidlertid kom disse tvende Fugle nærmere hen til Æget, og da de saae, at dets Æg var i stykker skaget, Ungen deraf og vorte, saa hvad de ikke hafde skreget for,

for, sa skreege de nu fælere. Udi det For-
sæt at hefne sig over dette, toge de Flug-
ten hen ad den Kant til, hvor de vare kom-
ne fra, saa at vi paa nogen Tiid ikke for-
nam meere til dem. Imidlertid seylte vi
stærk til for at komme langt fra dem og und-
gaae oberhængende Fare.

Noget derpaa lode de sig igien tilsynne,
og da saae vi, at hver af dem hafde udi de-
ris Kløer et overmaade stor Stykke, som
de havde taget af Klippen. Ret som de va-
re lige over Skibet, svæfvede de gnandske
stille derosver, og i det samme lod een af
dem det Stykke, som den hafde i sine Kløer
nedfalde, Men det faldt formedelst Styr-
mandens Behændighed, som i een hast
drenede noget of med Skibet, ikke lige i
Skibet, men paa Siden udi Hafvet, og
der gjorde saadan Rum og Skilsmisse i
Bandet, at vi kunde see lige ned i Grun-
den. Men til vor Ulykke fastede den an-
den Fugl saa lige ned i Skibet, at det blef
knuset i tusinde Stykker, og Baadsfolke-
ne tillige med de andre fremmede, som el-
lers vare om Borde, blefve deels ihjel-
slagne, deels druknede. Jeg selv sank og
saa i Hafvet, men var dog saa lykkelig,
at jeg fik fat paa et Stykke Brag, hvor-
ved

ved jeg holdt mig op. Eftersom jeg snart
 med den eene, snart med den anden Haand
 holdt mig fast ved dette Brag, og ingen
 Tiid lod det slippe fra mig, saa strandede
 de jeg omsider, eftersom baade Binden og
 Strømmen drevde mig der ind ved een De-
 men befandt at den ved sin Sø-Kant
 var meget stejl og brat; Ikke desto min-
 dre flafrede jeg med stor Møye op, og
 saale dis reddede mig. Jeg satte mig strax
 lidet ned i Græsset for at hvile mig; Der-
 efter stod jeg op, og gik ind længre paa Den-
 for at besee Landet. Da jeg kom der op-
 stod Landet for mig, som det var den den-
 ligste Hafve, thi jeg saae over aldt skionne
 Frugt Træer, af hvilke nogle vare gandske
 grønne udprungne, nogle bare moedne
 Frugter; Derved løb ogsaa rindende og flaa-
 re Vand-Bække, hvilke snoede sig udi den-
 lige Bugter og Omløb. Jeg spisede af
 Frugterne, hvilke vare meget liflige og vel-
 sinagende, og saasom jeg saae det denlig rin-
 dende og Christal-flare Vand, saa kunde
 jeg ikke andet end lade mig lyste til at drif-
 fe deraf.

Da det lakkeda ad Natten, lagde jeg mig
 paa et tæmmelig beqvem Stæd ned paa
 Græsset; Men jeg sof ikke fuldt een Time;
 Thi

Thi af den Frygt og Banghed jeg stedse var
udi, forde jeg saaledis var allene paa den
vilde og øde De, kunde jeg en faae nogen ret
stadig Søvn. Og i slig Stum og idelig Uroe-
lighed og Skræk bragte jeg den Nat til En-
de; Og imidlertid forekastede jeg mig self,
at jeg hafde vaaren saa daarlig og narrisk
at begive mig oftere paa slige farlige Rey-
ser, og at jeg kunde hafve undvaaren aldt
sligt, dersom jeg hafde blefvet hiemme, hvil-
ket hafde vaaren mig vel saa tienling. Og
over det jeg besindede min uforstandige E-
genbillighed, faldt jeg til det forvifledde For-
sæt, at jeg vilde tage Livet af mig self. Men
i det samme dagedes det, og jeg blef da lidet
munter og bedre til Mode ved det jeg saae
Dagningen. Jeg stod da strax op, og gik
hen under Træerne, dog ikke uden Frygt
og Rædsel.

Da jeg nu kom bedre op i Landet, blef
jeg uformodentlig var een gammel Mand
sidde neden for een Bakke, hvilken saae
meget sygelig og svag ud. I Begyndelsen
bildte jeg mig ind, at det var et arm Men-
niske, som hafde lidet Skibbrud, og derudi
forsøgt samme ullykkelige Skiebne, som jeg.
Hvorfore jeg gik nærmere hen til ham, og
hilsede ham; Og hand derimod bukkede ik-

Kun ad mig med sit Hoved. Derefter spur-
 de jeg ham: Hvad hand gjorde her? Men
 i Stæden for at svare mig, lod hand mig
 ved Tegn og Gebærder paa Hænderne for-
 staae at hand vilde, at jeg skulde tage ham
 paa mine Skuldre, og bære ham op paa
 Bakken, at hand der kunde plukke Frugt af
 Træerne. Jeg i min Eenfoldighed bildte
 mig ogsaa ind, at det var Synd andet end
 tiene den gammel Stakkel der udi, og at
 hand var nødtørstig for Forfriskning at
 nyde. Jeg tog ham da paa min Ryg, og
 slæbte op ad Bakken med denne gammel
 Stymper. Da jeg var kommen derop, sag-
 de jeg til ham: Alt hand skulde stige ned
 paa Jorden; Og paa det hand disbedre st-
 den hand var saa gammel en Mand, kun-
 de komme paa jorden at staae, og det skulde
 ikke falde ham for besværlig, saa bukkede jeg
 mig noget for at sætte ham dis mageligere
 af. Men i den stæd, at hand skulde stige
 paa Jorden, og lade sig sætte af, saa (hvil-
 ket jeg ikke andet end fandt lee af, saa ofte
 jeg endnu tænker derpaa) knyttede hand,
 da jeg ellers hafde bildt mig ind, at hand
 var saa svag, at hand ikke kunde orke noget,
 begge sine Beene hvilke vare, som nogle Røe-
 Fodder saa laadne, gesvind og tæt om min
 Hals,

Hals, og lagde Fødderne frydsviis paa mine Arle; Og paa den Maade klemte sig saa hart og diet til min Strube, at jeg tænkte, at jeg skulde blefven qvalt; Og jeg blef over denne Færd saa forskrekthed og inderlig angestfuld, at jeg fald til Jorden i en Afmagt og Besvimelse.

Men jeg maatte besvime saa meget, som jeg vilde, denne skielmske Gubbe blev dog stedse hængende fast ved min Hals, og alene-
ste gandske lidet løsnede Beenene for at lade mig komme til liden Luft og Aandefang. Da hand nu mærkede, at jeg var kommen noget til mig self igien, saa traade hand mig med den eene Foed gandske hørt paa Brystet, og med den anden idelig bankkede og stødte mig i Siden for dermed at tvinge mig til at reyse mig op med ham. Hvilket jeg maatte lade mig beqvemme til, hvor nødigt jeg end vilde. Jeg maatte da saaledis gaae omkring med ham iblant Træerne, og staae der stille for at lade ham plukke og æde af Frugterne. Den anandske Dag holdt hand saaledis ved at hænge fast ved mig; Og da jeg om Natten vilde ligge mig ned for at tage mig nogen Hvile og Roelighed, saa lagde hand sig ogsaa ned med; Men holdt mig altid, uden at slippe mig løs, med Beenene fast.

Og saa snart det dagedis, saa passede hand flittig paa hver Morgen at vogne mig; Og efter sin Sædvane med den eene Goed paa Brynstet, og den anden i Siden nødde mig til enten jeg vilde eller ikke, at staae op med ham.

Det hændte sig, at jeg, modens jeg hist og her gik omkring, kom en Dag over nogle Kurfve-Flasker hvilke vare nedfaldne af eet slags Træe, hvorpaa der ellers vorte af den Art. Jeg samlede deraf een tæmmelig Deel op, og, saasom paa samme De fandtis ogsaa i stor Mængde og Overflødighed et slags liflige Frugt-Druer, saa plukkede jeg mig en Hov af dem, hvilkets Saft jeg udkrystede og lod neddrybe i bemærkte Straa-Flasker. Da det var skeed, satte jeg dem hen paa et Stæd i Forvaring. Nogle Dage derefter, da jeg efter Sædvane maatte paa min Ryg træffe omkring med denne gamle Skranting, spadserede jeg saa længe om, at jeg magte, jeg kom omsider hen til samme Stæd. Saa snart jeg kom derhen, tog jeg fremm af disse Straa-Flasker, satte dem for Munden, og deraf drak een Biin, som af Druerne tilforn var udper-sed, og saa velsmagende sød, og kraftig, at jeg ved dens liflige Drik blef lystig, munter, og gandske glemte den Sorrig, som ellers laae mig paa Hiertet, og i Sindet. Ja denne
Biin

Viin var saa stærk. at jeg fik ret kiendelige Kræfter derved, og blef saa frydig, at jeg gaf mig til baade at synge og danke.

Da denne gamle Knark mærkede at jeg ved den Drik var bleven af sliig lystig Sind, og at jeg sprang hurtigere og lættre om med ham end tilforn, gaf hand mig ved eet Tegn tilkiende, at hand vilde, jeg skulde drikke ham til med samme. Efter hans Begiering rakte jeg ham een Flaske, hvilken saa snart hand fik for Munden, og tillige smagede denne behagelige Drue-Saft, saa stod den ham saa vel an, at hand drak hver een Taar ud, som var i Flasken. Der var og endelig nok saa meget der udi, at hand kunde blifve rusende deraf, hvilket hand og blef. Og eftersom denne kraftige Viin løb saaledis denne gamle Gubbe strax i Hovedet, saa begyndte hand ogsaa paa sin Viis at synge og hoppe paa mine Skuldre. Men saasom hand omsider fromedelt den stærke Beve- gen og Hoppen, hvilket hand, som en gammel Mand ikke har kundet taalt, maatte kaste op, hvad hand hafde faaet i sig, saa begyndte hans Beene at blive kraftesløse og saa slappe, at jeg ved det jeg mærkede, at hand var bleven saa afmægtig, betiente mig af Længeligheden, sled mig løs fra ham, og lod ham

ham dumpe paa Jorden. Der laae hand uden at røre Haand eller Foed, og jeg blev de ikke heller længe, førend jeg nappede een stor Steen, og dermed knusede hans Hoved.

Da jeg nu saae, at jeg var sluppen vel og gandske af denne forborpen gamle Drns Kløer, var der ingen gladere end jeg. Gik derfor strax ned til Søe-kanten, hvor jeg fandt for mig nogle Folt af et Skib, som laae til ankers, hvilte vare steege i Land paa Den, fort at hendte sig Vand, og anden Forfriskning. Disse blevse særlig bestyrdsede, da de saae mig; Og endnu meere, da de hørte mig fortælle, hvad underlig og ulykkelig Skiebne jeg havde haft. De berettede mig, at den gamle Mand, i hvis Kløer jeg var falden, havde vaaren een Haf-Mand, og at jeg var den første, som havde sluppet saa vel fra ham uden at bliesve dræbt. Thi, sagde de, af alle de hand har haft fat paa, har hand endnu aldrig sluppet nogen, førend hand har qvaldt og dræbt dem, og formedelsst de mangfoldige Mennisker, som hand saaledis har omkommet, har hand bragt denne De i Udraab; Og der torde aldrig nogen gaae i Land, uden de vare sig mange i Følge.

Efter ad de nu havde deberetted mig alt dette, toge de mig med sig hen paa deres Skib;
Og

Og Capitainen, da hand hørde, hvad Fare jeg havde vaaren udi, glædede sig ved det at jeg var bleven reddet. Strax derpaa gik mand til sejls, og, efter ad vi havde sejled nogle Dage, kom vi omsider i Havn ved en stor Stad, hvorudi fandtis idel grundmuurede Huuse.

En af Kiøbmændene paa Skibet fattede synderlig Benskab til mig, saa at jeg fulgte altid med ham, hvor hand gik. Samme tog mig engang med sig i Land, og førte mig ind i et Huus i Byen, hvor alle udenlandske Kiøbmænd havde deris Sammel-Plads. Der gaf hand mig en stor Sæk, og, efter at hand havde recommended mig til nogle andre sine Bekiendte i Byen, at det maatte være mig tilladt at følge med dem, naar de gik ud hyer med deris Sæk at samle Cacos-Mødder, sagde hand til mig: Alt jeg idelig skulde holde mig ved dem, og hvad jeg saae de gjorde, skulde jeg og gjøre; Men jeg skulde for alt tage mig i Agt, at jeg ikke blef forvillet fra dem; Thi da vilde det koste mit Liff. Derefter gaf hand mig saa meget, som en Dags Proviant med; Og jeg reyste derpaa bort i Følge med de andre.

Paa vor Rejse kom vi omsider til een stor og tyk Skov, udi hvilken vare meget høye og grønne

ranke Træer, hvilke vare saa glatte og jevne langs med deris Stamme, at det var iøuelig paa nogen Maade at kunde komme op i Toppen og Grenene, hvor Frugten hængte. Paa alle disse Træer vorte idel Cocos-Nødder, hvilke vi vilde slaae ned, og dermed fylde vore Sække. Vi kom aldrig saa snart for an i Skoven, forend vi fandt mangfoldige smaa og store Åber, hvilke saa snart de blefve os vaahr, toge de Flugten, og med een ubeskrivelig Gespindighed flattrerede op i Toppen af Træerne.

Riobmændene, med hvilke jeg var i Følge, samlede strax een Hob Steene op af Jorden, og med dem hvistede saa høyt op som de kunde i Toppen til Åberne. Ligesom jeg saae de gjorde jeg efter; Og jeg mærkede, at Åberne, ligesaa fast som vi kastede Steene op til dem, sa refve de Cocos-Nødder af, og stængte dem ned til os med saadan Gebærder, at mand, deraf kunde slutte, at de vare forbittrede og ræt ligesom vilde hefne sig. Ved sliig listig Paafund sik vi Frugt ned til os, som vi ellers umuelig hafde kundet faaet, og dermed fyldede vore Sække.

Da vi hafde vore Sække vel tilpakkede, gik vi tilbage til Byen; Og da jeg kom til Riobmanden, som hafde sendt mig ud, tog
hand

hand mine Cocos-Rodder af mig, og betalte mig derfor, hvadde vare værd. Disforuden sagde hand til mig: Bliet ved at samle hver Dag saa mangt deraf, indtil i saar lagd eder saa megen Gebinst til deraf at i land derved holde eder eders Hiem-reise frie. Jeg takkede ham paa det venligste for hans trohiertige Raad, saulede mig ogsaa Tiid efter anden saa mange Cocos-Rodder at jeg hafde een anseelig Forraad deraf. Det Skib med hvilket jeg var ankommen til Byen, var aldt bortseyled, og var blesven laded med Cocos-Rodder, som tilhørde een-deel Kiøbmænd. Men jeg var blesven tilbage, og ventede indtil der vilde komme et andet Skib, som vilde tage samme slag Vare ind til Ladning. Kort derpaa kom og et paa Reeden, paa hvilket jeg ogsaa lod instibe mine Cocos-Rodder, og, saa snart jeg var reiseferdig, gif jeg hen at tage Afsked med den Kiøbmænd, som hafde heviist mig saa mange særdelis Venskabs og Søfligheds Proffer; Thi hand bles tilbage og kunde ikke reise med, eftersom hand hafde adskillige Forretninger, som ophold ham.

Om sider gif vi til seils med Skibe, og satte vor Ben hen til een De, hvor der voxer Peber i stor Mængde; Derfra kom vi til een

een De nafnlig Comarim (a) paa hvilken
 voxer den beste og rareste Aloe-Træ. Inds
 byggerne sammestæd har ogsaa saaden Skif
 og u-brydelig Lov iblant sig, at ingen maa
 drikke Viin eller stærck Drif, en heller maa
 nogen i Kraft af samme Lov give nogen
 Lejlighed til mindste Druktenskab eller stig
 Lefnets umadelig Vellyst.

Paa begge disse Der dref jeg Kiøbmands-
 skab, og forhandlede mine Cocos-Rodder
 imod Peber og Aloe-Træ, som jeg tiltusste
 de mig. Derefter begab jeg mig med een
 deel andre Kiøbmænd paa Perle-Fangst, og
 der levede jeg mig for mine egne Penge nogle
 Band-Dyckere, hvilke opsamlede mig af
 Hafvet een hob store og dyrebare Perler.
 Efter at jeg hafde gjort saa god Kiøbman-
 skab og af disse rare Perler samled mig een
 god Forraad, gif jeg om Borde paa et Skib,
 hvilket landede omsider vel og lykkelig til Bal-
 sora. Derfra reyste jeg til Bagdad, hvor
 jeg solte mit Peber, Aloe-Træ, og medbrag-
 te kostbare Perler, og vandt een stor og an-
 seelig Sum Penge derpaa.

Men

(a) Denne De eller rettere Halff-De strækker
 sig ud med den Klint, som nu omstunde
 kaldes eap de Comarim, eller og Comar
 og Comor.

Men det stod ikke længe, at jeg jo vilde endnu eensgang gaae til Søes. Det blef da besluttet hos mig at forsøge nok een gang een Rejse ad fremmede Lande. Derpaa kjøbte jeg strax saadanne Bahre ind, som jeg kunde tænke vare de tienligste og bedste til at drifve min foretagende Kiøbmannskab me; Og i Følge med andre Kiøbmænd, om hvilkes Ærlighed og Redelighed jeg noksom var forsikred, begaf jeg mig nu een gang paa Rejsen. Vi gik samtlige om Borde paa eet got og vel udreedet Skib. Og med første søyelig Vind gik til Seyls. Paa vor Rejse landede vi snart til een, snart anden De, og paa samme tuskede vore Bahre bort med tæmmelig god Gevinst. Det hændede sig, at vi een Dag steeg i Land paa een De, hvilken vi forefandt for os af Naturen at være begaved med mange frugtbare Træer; Men derimod var den saa øde, at vi hverken kunde træffe Folk eller Huuse derpaa, Vi for at tage os nogen frisk Luft, spadserede lidet omkring i de vndige Græs vænger og langs med Bækene, hvilke derigiennem hafde deris liflig Vand Fald og Lob.

Endeel tog sig for efter deris egen Fornøjelse at plukke Blomster og Frugter af. Men jeg leedte mig imidlertid et Sted ud, som

som laae ved et rindende Band, og med store Træer saaledis var beskygget, at der under var en behagelig Kølhed af Luften. Der satte jeg mig ned, og af den Vin og Mad, som jeg ellers havde taget med mig, gjorde mig ret saadan fuldkommen og stærk Maaltid, at jeg derpaa blef meget betyngtet af Søvn, og faldt ogsaa hen i een dyb Søvn. Jeg skal ikke egentlig kunde sige, hvortænge jeg havde sovet ved hen. Alleniste dette veed jeg og kand sige, at, da jeg vognede op, saae jeg hverken til Folk eller Skib.

Da jeg saaledis saae Skibet en meere til Anker liggende, som tilforn, blef jeg derofver hiertelig forstreckt: Sprang i en Hast op fra Jorden, som jeg laae, og saae mig hist og her rundt om, for at fornemme, om jeg kunde blifve nogen af de andre Røbmænd vaare, som vare tillige med mig steege i Land paa Den. Men jeg fornam ikke til nogen af dem. Omsider fik jeg Sigte paa Skibet under sin fulde Sejl; Men det var da ald saa langt borte udi Havet, ad det saa got som i samme Øieblik og strax derpaa kom mig gandske af Sigte. Det er da læt at slutte, hvorledes jeg har kundet vaaren til Moede i slig bedrøvelig og eenlig Tilstand. Af Sorrig var jeg indtil Døden beklamt, og med

len Straalen, og allehaande sørgelige Fagter paa Hænder og Hoved flængte mig om-
sider ned paa Jorden, hvor jeg lang Tid
laae hen, som eet af Hiertesorrig urøelig og
møren halvdød Menneske. Ibland andre
Tænker, som mig faldt ind, maatte jeg sø-
refaste mig selv, at jeg ikke havde ladet det
blifve ved den første Kense, helst da jeg havde
lidt saa meget paa den, at Lyften og appeti-
ten nok havde kunde vaaren mig betagen til
at tage mig sliig Kense paa anden gang. Men
alt det jeg nu græmmede mig over sliig min
Daarlighed, var forfildig taget.

Endelig slog jeg mig til Taalmodighed, og
øfvergaf mig i Guds Forsyns Villie. Jeg
klafrede da paa maa og faae, uden at have
nogen visse Forsæt dermed, eller at vide hvor-
hen, op i Toppen af et stor Træe. Der saae
jeg mig om paa alle Kanter, for at erfare,
om jeg kunde blifve noget vahr eet Stæd,
som kunde gifve mig nogen Forhaabning
til Frelse eller Ophold. Udaf Hævet til
saae jeg ikke andet end Himmel og Haf for
mig. Men da jeg saae hen til den Kant af
Landet, saae jeg noget hvidt langt borte for
mig. Derpaa steg jeg strax ned af Træet,
og med det lidet Proviant, som jeg havde
endnu til øfers traføede lige hen til Stæ-
det.

det, hvilket var mig saa langt borte, at jeg ikke kunde skielte, hvad det skulde være, som jeg havde seet.

Men saa snart jeg kom gandske tæt til den, fandt jeg at det var et Æg af den Fugl Roc, om hvilken Marcus Paulus i sine Rejser's Beskrivelse, og Pater Martini i sin Historie om China fortæller, om denne Fugl at den er saa stærk og stor at den kand føre bort med sig een Elephant og Genhiornig.

Imod det Soelen vilde gaae ned, blev Luften i et Øjeblik saa tyk, ret som den med Taage og tykke Skyer kunde vaaren blefven betækt. Jeg forundrede mig herosver; Men endnu meere maatte forfærdis, da jeg for mine Øyne saae, at det som gjorde Luften saa mørk for mig, var den overmaade store Fugl Roc, som ved Siden af mig kom flyvendes. Thi Fuglen svingede sig ned til Jorden, og satte sig paa Æget for at rue derover. Saa snart jeg da saae dette, listede jeg mig gandske nær hen til Æget; Kom ogsaa Fuglen saa nær, at jeg havde hans eene Soed lige for mig, hvilken var af Tykkelse med Stammen og Bullen af eet Træ. Da jeg saae slikt, løste jeg strax af min Hue det Klæde, som jeg ellers bar snoed om den, og med det samme bandt mig fast ved Fuglens Soed.

Goed, i den Tanke, at naar Fuglen om Morgen
 enen efter fløy bort, den da kunde slæbe mig
 med sig, og paa den Maade føre mig bort af
 den øde og eensomme De, paa hvilken jeg
 var. Det faldt og ud efter min Tanke. Thi
 saa snart det blef Dag, fløy Fuglen virkelig
 derfra, og hæfvede mig saa høyt med sig i
 Luften, at jeg til sidst ikke kunde øyne Jor-
 den; Og derefter svingede sig til Jorden
 med saadan læt og behendig Flugt, at jeg
 ikke kunde snart fornemme, at jeg igien kom
 til Jorden. Men saa snart den haf de sat
 sig til Jorden med mig, viklede jeg mig strax
 løs fra den; Og jeg hafde aldrig saa snart
 løst mig fra den, førend den hug med sin
 Snabel udi een forstrækkelig stor Schlange,
 med hvilken den strax foer af i Luften.

Det var udi een meget dyb Dal, hvor jeg
 slap løs fra denne Fugl. Samme Dal laae
 midt imellem Klipper og Bierge, hvilke, va-
 re saa høye, at de naaede til Skyerne, og til-
 lige saa stejle, at det var umuelig paa nogen
 Kant at kunde klafre op paa dem. Jeg blef
 herofver paa nye sær bedrøved og utaalmo-
 dig. Thi naar jeg estertænkte den øde De,
 paa hvilken jeg var sluppen, og derimod nu
 betragtede dette Stæd, hvor jeg igien var
 kommen, saa begreb jeg nok, at jeg ikke hafde

vundet meget paa det Bytte. Jeg tog mig omsider for at spadserere omkring i samme Dal ; Men blef i det samme vahr, at den var fuld af Edell : Steene hist og her bestroet, af hvilke eendeel vare usigelig og overmaade store. Jeg kunde da ikke over dette Syn bare mig, at jeg jo skulde hen og beskue dem. Men jeg fik i det samme noget at see, hvorved jeg studsede meget, og blef saaledis forskræket, at min Lyst sagtede sig mærkeligen. Kort sagt : Jeg saae een stor Haab Slanger, hvilke vare saa store og lange, at hvilken af dem det skulde være, kunde og var mægtig for at ophæfve og opsluge den største Elephant. Af Frygt for den Sugl Rødd som forfulgte dem, skulde samme Slanger sig om Dagen i deris Huuler ; Men om Natten kom de derimod frem. Denne første Dag spadserede jeg omkring i Dalen, og dermed fordref min Tiid ; Og iblant lagde mig ned, hvor mig helst tykkedes, udi Græsset for at hvile mig lidet.

Omsider da Solen begynte vel at dale, listede jeg mig mod skumlingen og Natten hen til een Grotte, i den Tanke, at jeg der om Natten skulde kunde være i god Sikkerhed ; Og til den Ende tillukte jeg ogsaa, da jeg var kommen ind i Grotten, Indgangen dertil

dertil med tæmmelig store Steene, paa det at disse skrækkelige Slinger skulde ikke kunde komme ind til mig. Dog havde jeg saaledis maget det, at jeg kunde hafve lidet Lysning ind til mig. Da dette var skeedt, satte jeg mig til at spise af det lidet, som jeg selv hafde i min Mad - pose. Men imidlertid hørte jeg een Krassling af disse Slinger, som begyndte da at komme for en Dag. Over deris skrækkelig Hvislen, Tummel og Raslen kunde jeg ikke andet end være meget forærdet; Saa at jeg af Frygt og Angist var ikke god for den heele Nat at faae, som man vel kand tænke, nogen Røe eller Søvn i mine Dyne. Paa sidstningen da det nu da gedes, forføyede disse Slinger sig igien bort til deris Huuler. Hvorpaa jeg da krøb ud af min Grotte; Men var i saadan Zittern og Skræk, at jeg kand sige, at jeg gik længe over og forbie Diamanterne, som i Haabetallaae mig for Dynnene og Fødderne, uden at sandse dem, eller hafve nogen Lust til at samle nogle op deraf. Noget derefter satte jeg mig ned, og spisede af det Proviant, som jeg hafde hos mig; Men saldt derpaa, i hvor bekymred jeg end ellers var, hen i een dyb Søvn, saasom jeg ikke den gandske Nat hafde haft mine Dyne lukket. Jeg var ikke

saa snart kommen i Slum, førend noget faldt ned ved Siden af mig, som gaf saadan Bevegelse og Krasling fra sig, at jeg derover vognede op. Da da jeg skulde see til, var det et stort Stykke frisk Kiød, hvoraf mangfoldige flere saadanne Stykker i samme Øieblick kom trillendis ned fra de høye Klipper.

Jeg hafde tilforn af Baadsfolk og andre hørt fortælle om een Dal, som de kaldte Diamant Dalen, og foregaf, at Kiøbmænd søgte derhen for de kostbare Edel-Steener, som der fandtes; Men jeg hafde altid holdt det for een Fabel og Tidsfordrifs-Digt. Alleniste jeg fornam nu, at de hafde faret med Sandhed. Samme Kiøbmænd har for Skif og Cædvane at indfinde sig ved denne Dal paa den Tid om Aaret, som de veed, at Ørnene har lagt deris Unger ud. Da da skal de hafve den Maade at de skærer frisk Kiød i store Stykker, og kaster det ned i Dalen. Naar nu disse stykker Kiød falder ned i Dalen, saa kleser af disse Steene altid nogle ved Kiødet; Og Ørnene, hvilke sammestæd findis større end ellers nogen andenstæd, saa snart disse stykker Kiød kaster ned i Dalen, falder de i haabetal ned derpaa, og flæber da som de best Kand, af disse stykker.

ter med sig op paa Fjeldene og til deris Kæder, at de med dette ypperlige Hof Land nære og føde deris Linger. Saa snart nu Dræne har bragt af Riædet til deris Kæder, løber Riøbmændene til, og med deris skrigen saaledes kyser de store Dræne at de maa tage Flugten, hvilke naar de ere bortskrækkede, saa gaar Riøbmændene til Kæden, og tager Diamanterne bort, som de fandt hængendes ved de stykker Riød. Saa dan artig Lyst maa de bruge; Thi de fandt ikke paa anden Maade faae Diamanterne, som er i samme Dal, eftersom den ligger imellem saa stenle og bratte Klipper, at om de kom der ned, saa kunde de ingen stæd komme der op fra igien.

Sidindtil hafde jeg stilt mig for, at jeg i denne Dal vilde vist nok faae min Graf og det vilde være umuelig at komme af denne Afgrund. Men nu fattede jeg ald god Haab, og det satte Lyst og Moed udi mig til at vense paa Middel, hvorved jeg kunde frelse mit Liv.

Jeg gaf mig da til at samle af de største Edelsteene, som jeg kunde forefinde, og skaf dem alle i den Lædertaske (b) som jeg tilforn

B 5

hafde

(b) De Folk udi Osten, naar de reyses, fører de med sig en Taske giort af Læder, hvorudi de forba-

hadde brugt til at forvare min provicion udi.
Derefter leedte jeg mig et Stykke af disse
Stumper friske nedslængte Ried ud, som
jeg kunde synis var størst. Samme Styk-
ke Ried surrede jeg gandske fast til min Ryg
med dend Lærreds Dug, som jeg ellers bar
snoed omkring min Hue : Lagde mig saale-
dis pladt ned paa Jorden paa min Mafve ;
Men havde tilforn hæstet min Læder-Taske
hvorudi jeg havde de opsamlede Edelsteene,
saa stærk og fast til mit Bælte, at jeg kunde
være vis paa, at den ikke skulde falde af.

Jeg havde aldrig saa snart lagt mig i pos-
tur ned paa Jorden, førend Ornene kom
strax tilflyendes, og enhver snappede sit styk-
ke Ried, og fløj dermed bort. Den største
og stærkeste blant dem, hug sin Snabel i det
Stykke Ried, som jeg havde bunden til mit
Lif, og fløj saaledis af med mig op til sin
Reede oven paa Klippen. Da nu disse Or-
ne kom til deris Reeder, forsamte Riebmæn-
dene sig ikke med deris Hugen og Skrigen
ef

forvarer deris Proviant; Samme Taske er
snart af samme Dannelse, som de slags Ta-
sker, hvorudi Balbeer : Svenske har deris
Bæken, og hvad andet, som kand høre dertil
naar de gaar omkring i Staden for at betjene
Folk med Balbeeren.

ef Sædvane at skrække Ornene. Og saa snart Ornene vare jagede igien af Deris Reeder, og fra Deris Kof, kom strax een af Kiøbmændene til den Orns Reede vdi hvilken jeg var ført op, Og ved det hand saae mig blef hand særlic bestyrked. Dog besindede hand sig strax, og samlede sine Tanker igien og i den stād hand skulde spurdt mig ad, hvorledis, jeg var kommen der; Saa begyndte han at kisse med mig; Spurdte mig, hvorføre jeg vilde sticke og røbe ham hans Guds fra? Jeg svarede ham derpaa: Dersom i kiendte mig bedre, saa talte i mig meere venlig og hæflig til. Jeg vil bede, at i vil gifve eder tilfreds, thi jeg har baade for mig og eder fleere Edelsteene, end nogen Tiid alle de andre Kiøbmænd fandt hafve. Hvad Edelsteene de fandt hafve, de har de faaet ved en synderlig Slumpe-lykk; Men de Diamanter, hvilke jeg har her i min Taske, som i seer fæstet til mit Bælte, har jeg self opsamlet nedre i Dalen. I det jeg sagde dette til ham, viiste jeg ham min Taske. Men jeg hafde aldrig saa snart udtalt, førend de andre Kiøbmænd, ved det de blefve mig vahr, stimlede sig om mig, og betragtede mig ey med ringe Bestyrkelse; Men forundrede sig endnu meere,

meere, da de hørte mig fortælle alting, som det var tilgaaen med mig. Over aldt forundrede de sig ikke alleeniste over den spissfindige Maade som jeg hafde optænkt til at redde mig; Men og over det, at jeg hafde vaaren saa dristig, at jeg vilde bove og lade det komme an derpaa.

De toge mig derefter med sig til det stæd, hvor de samptlige hafde deris Herberg. Der aabnede jeg udi alle deris Nærværelse min Lædertaske. Men da de saae de uskatterlige store Diamanter, blefve de gandske bestyrkede, og kunde ikke andet, end tilstaa mig, at de endnu udi alle de Fyrstelige Hoffer, hvor de hafde vaaren, aldrig hafde seet slige store og kostbare Diamanter.

Som nu ellers hver Riismænd hafde den Skik, at de tilforn gjorde Afstale med hinanden, hvilken Næede hver for sig skulde hafve, for at vide disbedre hvad Bytte ham skulde tilkomme; Saa bad jeg den Riismand, hvilken den Næede tilhørte, hvorudi jeg var funden, at hand vilde af mine Diamanter udvælge sig, hvilke og saa mange ham lystede. Men hand tog sig ikkun een ud, som dog ikke var just af de største. Og da jeg viiste ham andre for, som hand skulde udvælge sig nogle af: Efter som det var
ikke

ikke mig, som hafde nok deraf, til nogen Stæ-
de, svarede hand mig: Men jeg er meget vel
tilfreds med den, som jeg har; Thi den er
saa kostbar, at jeg herefter ikke skal hafve for-
nøden den Møye at foretage flere Menjer
til min Lykkes og timelige Velstands For-
fremmelse. Natten derpaa fordref jeg med
Tale, som jeg holdt med disse Riobmænd, og
atter anden gang fortalte min Skiebne,
fornemmelig for at fornøye dem, som ikke
tilforn hafde vaaren tistæde, da jeg hafde
første gang fortalt derom. Men imidler-
tid vidste jeg snart ikke at holde Maade i min
Hierteglæde, naar jeg betænkte, at jeg var
ude af den Fare og angistfulde Skiebne, hvor-
rom jeg sad og fortalte dem. Saa af Glæde
kunde jeg snart ikke troe, at jeg var kommen
i Frelse og Sikkerhed, og stillede mig for, at
det var ikkun en Drøm, ja, at jeg ikkun bild-
te mig ind at jeg var i den Tilstand, hvoru-
di jeg ellers ikke virkelig var. Efter som Riob-
mændene hafde længe opholdt sig samme
stæd, og lang Tiid holdt at faste stykker Riob
ud i bemældte Dal; Saa at eenhver hafde
alt samled sig saa mange Edelsteene, at
ham nok syntis at hafve gjort god Gevinst;
Saa reyste vi alle anden Dagen derefter
bort over disse høye Klipper, hvor vi saae
græs

græslige store Slinger, men vare dog saa lykkelig at vi slap uskad fra dem. Omfiden kom vi til den nærmeste Havn, hvorfra vi senlede til den De Moya. Der fandt vi et Træ, hvorpaa vorte Kampfer hvilket slags Træ er ellers saa tyk, og stor af sine Greene, at der fand fuldkommen 100. Mennesker sidde i Skjul derunder. Saften, hvorfra denne Kampfer bereedis, for at faae, lader man giøre een Abning og Hul oven i Toppen af Træet, hvorfra denne Saft springer i et Kar, som man holder der under. Samme Saft naar den i Karred har staaet noget, og er blefven styrkne, saa er den det som mand kalder Kampfer. Men naar man saaledis har tappet Saften af Træet; Saa forvisnes og hentorris ogsaa strax Træet.

Jeg vil ellers ikke tale om andre særdeles smaae Omstændigheder, som fand være til Dragen, for ikke at være dermed til Riedsommelighed. Dette maa jeg allene mælde, at paa denne De fortuskede jeg endeel mine Diamanter mod gode Kiøbmands Bahre. Og derefter senlede vi til andre Der.

Som vi een Dag vare til senls, paa kom os ret et Haf blif og gandske stille Beyr under en liden De, hvor og Vandet langes med

med denne De formedelst den grønne Farve, som det havde, var at see til som et Græsvænge. Capitainen for Skibet lod alle Sælene rebe ind, og tillod, at, hvo som vilde af Skibsfolkene, maatte gaae i Land; Iblant dem som da steege i Land, var jeg. Da vi nu vare komne paa Land, og, for at forfriske os efter vor udfandne Sø-Møne, gjorde os, det beste vi kunde, til gode med Mad og Drikke, blef samme De uformodentlig rørt ved et stærk Jordskiælf; Hvorofver vi bleve særligen forskrækkede.

Vore andre Camerader, som vare paa Skibet, fornam til samme Jordskiælf, og raabte til os: at vi skulde skynde os at komme om Borde, eftersom det, hvilket vi ansaae for een De, var Ryggen af een Hvalfisk. Hvo som nu vare de hurtigste iblant os, sprag udi Sluppen, og saaledis reddede sig ved Svømmen. Hvad mig anbelanger, saa var jeg endnu paa Den, eller rettere at sige, paa Hvalvisken, da hand skød sig ud i Hafvet, men fik dog saa megen Tiid, at jeg kunde holde mig fast ved et stykke Træ, som vi hafde taget med os af Skibet for dermed at tænde Ild op for os. I det samme hændte det sig, at der blæste en søhelig Vind op, hvilken Capitainen paa Skibet vilde betjene

tiene sig af. Og derfor saa snart hand hafde faaet de Folk, som vare stegne i Sluppen, om Borde til sig, og reddet en Deel af de andre, som hafde søgt at svimme til Borden, gik hand til Seyl; Hvor ofver jeg saae ingen Ranz eller Haab til at komme om Borden paa Skibet.

Det er lært at slutte, at jeg er bleven hist og her dresven paa det vilde Haf, hvor jeg stræbte og arbendede ikke alleeniste Resten af den samme Dag; men og den gandske paafølgende Nat for at redde mit Liv. Saa at jeg omsider var gandske kraftløs: Men til ald Lykke, da jeg nu ikke kun stelte mig den visse Død for, kom der een Bølge, og drev mig ind paa en Deel. Paa samme De var meget steylt og besværligt at stige i Land. Og jeg havde umuelig kundet komme i Land, hafde jeg ikke af een fynderlig Lykke og Guds Forsyn fundet for mig een Deel store Træ: Greener af hvilke jeg betiente mig, til at klafre op. Jeg kastede mig, saa snart jeg kom paa Den, ned paa Jorden, hvor jeg laae som half død indtil det blef Dag og Solen fremstinnede.

Endskönt jeg nu baade var udmattet af den Trøllen og Døds Angist, som jeg hafde

havde udstaaet blant de brusende Bølger,
 og nu paa anden Dag ikke havde smagt
 Mad i min Mund; Saa gaf jeg mig dog
 omsider til at opplukke de spiseligste og be-
 ste Urter, som jeg kunde forefinde. Thi jeg
 tænkte, at jeg vilde dog prøve, om jeg ik-
 ke kunde nøde mig til at spise noget for der-
 ved at komme til Kræfter igien. Imid-
 lertid fandt jeg derunder adskillige Urter,
 og tillige var saa lykkelig, at jeg kom over
 een meget klar og listig Kilde, af hvilken
 jeg drak, og derved blef ikke lidet v. dergvæ-
 get. Da jeg nu var kommen mig noget,
 og igien havde faaet nogle Kræfter til mig;
 Tog jeg mig for, uden at følge nogen visse
 Bøye eller Stie, at gaae længre op i Lan-
 det. Traf og endelig paa en denlig Egn
 og Plads; hvor jeg saae een Hest. Jeg
 trafvede lige hen til samme Stæd; Men
 jeg gif half bange og half glad derhen: Thi
 jeg vidste ikke, om jeg, i den stæd jeg tænkte
 at sætte mit Lef derved i Sikkerhed, muelig
 løb i min egen Ulykke, og vilde sætte mit Lef
 til derofter. Jeg kom endelig derhen;
 Og blef da var, at det var een Hoppe, som
 stod bunden til een Pæl. Siden jeg saae,
 at den var saa overmade vel skabt, kunde
 jeg ikke andet end nøye betragte den. Men

i det samme hører jeg et Menneske tale under Jorden. Og inden jeg vidste et Ord deraf, kom samme Menneske frem, gik til mig, og spurte mig: hvo jeg var? Jeg maatte da fortælle ham: hvorledis det var med mig tilgaaen, hvorpaa hand tog mig ved Haanden, og førde mig ind udi een Grotte, udi hvilken jeg forefandt endeel andre Personer, hvilke blefve lige saa be- styrkede over at see mig, som jeg dem.

De satte adskillige Rætter Mad for mig, hvoraf jeg spisede. Endelig maatte jeg spørge dem: hvad de vel kunde hafve at gjøre paa saadem øde Sted, som dette? Hvorpaa de svarede mig: Alt de tiende Kong Mihrage, som var Heere over den- ne De, for Stald-Karle; Og det var Ma- neer, at de alle var skulde føre Kongens Hopper her hid, og binde dem, som jeg haf- de seet, ved een Pæl, for at lade dem be- dakke af een Haf-Hest, som pleyede at kom- me opstigende af Hafvet; Og at samme Hest, naar hand hafde bedæket Hoppen, saa søgte hand strax derpaa at opæde den. Men ved deris skrigen og skraalen forhino- drede de ham derfra, og saaledis skræfke- de ham, at hand forsoyede sig til Hafvet- gien: Naar nu Hopperne vare blevne i Soel,

Soel, saa førte de dem bort : Og de Sølle,
som de fødte, hørte Kongen til, og blef kald-
te Haf-Heste.

Disforuden fortalte de , at de skulde
rense om Morgenens efter ; Og saafremt
jeg hafde kommet een Dag sildigere, haf-
de jeg gandske vist vildet forkomme af Nød
og Hunger : Thi Byer og Huuse laae
her paa Den langt fra hinanden , og jeg
hafde ikke vaaren god for at finde Ben
til noget Stæd og Huus , med mindre jeg
hafde haft Benvisere.

Medens de fortalte mig dette , kom om-
mælte Haf-Hest af Hafvet opstigende.
Og den var aldrig saa snart kommen paa
Landet, førend den bedækte den ved Pæ-
len bundne Hoppe. Alleeneste, saa snart
det var skeed , vilde den dervaa opæde og
fortære Hoppen. Men Stald-Karlene
ved deris huyen og skrigen kysede den saa-
ledis , at den en kom dertil ; Men af
Skraef foer til Hafvet igien. Dagen der-
efter renste de med deris Hopper til Ho-
ved-Staden paa samme De , hvorhen jeg
og fulgte med dem. Da jeg nu kom der-
hen , blef jeg leedt ind for Kongen , som
spurdte mig : hvo jeg var, og hvorledis det
var med mig tildraget , siden jeg saa var
kom-

Kommen i hans Rige ? Jeg fortalte ham
ald den underlige Hæld, som jeg havde
haft. Og saa snart hand havde udhørt mig,
og erfared det, som hand var begierlig efter
at vinde ; Lod hand sig tyllsine at bære stor
Medlidenhed over min Bandhæld og ulyk-
salige Skiebne. Besoel derfor samme Tiid/
at man skulde bære Omfarg for mig, og
forstrække mig med alt, hvad jeg kunde be-
høve. Denne hans Befaling blef saavel
efterlefsved, at jeg fand en andet end roese
baade Kongen for sin synderlig Mildhed
mod mig, og hans Betientere for deris En-
dighed i at efterkomme deris Konges Willie
og Befalning.

Estersom jeg nu var een Riobmand af
Profession, saa omgikkis jeg og oftest og
meest med de slags Folk. Og i sær gjorde
jeg mig Umage at opspørge Udlændinge/
som kunde være ankomne, i den Tanke at
træffe nogle, af hvilke jeg enten kunde
faae nogen Tidende fra Bagdad, eller
ved hvilke jeg kunde faae beqvem Leylig-
hed at komme hjem. Thi bemældte Kon-
ges Hoved- og Residens- Stad ligger ved
Søe- Kanten, og, har en megen beqvem
Søe- Hafn ; Saa at der daglig kommer
paa Reeden, Skibe fra alle slags Lande i
Verden.

Verden. Medens jeg ellers opholdt mig
der, besøgte jeg flittig det hønlærde So-
cietet udi Indien, af hvilkes Selsk ab og
Samtale jeg havde stor Fornøjelse. Dog
forsømte jeg en dismindre at gjøre min
flittig Opvartning baade hos Kongen selv,
saavel som hans Gouverneur, og de an-
dre smaae Skat-skyldige Konger, som laae
under samme Konges Herredom, eller
holdt sig op ved hans Hof. Og naar jeg
da kom til dem, gjorde de mig tusinde
Spørgsmaal om et og andet i mit Fæder-
ne-Land og dets Beskaffenhed. Jeg paa
min Side derimod, saasom jeg var nys-
gierig for at vide noget om deris Lands
Love og Skikke, spurte dem og om alt
saadant, som jeg havde Lyst til at være er-
fændiget om. Denne Kong Mihrage til-
hører iblant andet ogsaa een De, næslig
Cassel. Mand berettede og vilde forsikre
mig, at madd alle Nætter kunde høre
paa samme De, ligesom slaae paa Pauk-
ter; Hvorosfor Søe-Folkene ere komne
i den Tankke og Indbildning, som de el-
lers har: at Degial (c) boer der. Jeg fik
Lyst

C3

(c) Degial er hos de Mahometaner saa meget
som Antichrist, om hvilken de siger: at han
skal

Lyst at reyse til samme De, at jeg og si-
den kunde vide at tale derom, og siage at
jeg self hafde hørt det. Paa min Reyse
derhen saae jeg Fiske af 100 og 200 Allen-
lang, hvilke gjorde ikke saa meget Ska-
de, som de vare ellers skrækkelig at see;
Thi de ere saa rædde af Naturen, at man
kand skrække dem bort, naar mand ikkun
flaar og banker paa et Stykke Træ for
dem

Det hændtes, at een Dags Tiid, efter
jeg var hjemkommen, eet Skib ankom
paa Reeden. Saa snart samme hafde
lagt sig for Ankter, begyndte man strax
at losse Varene ud; Og de Kiøbmænd,
hvilcke de tilhørte, lod dem føre ind i Pak-
huusene sammestæd. Jeg kom just til sam-
me Tid; Og i det jeg stoed, og saae paa
disse Pakker, hvilcke vare tegnede med si-
ne Mærcker, for at vise disbedre, hvem
hver tilhørte, blef jeg paa eendeel Pak-
ker mit Mærcke og Navn var. Da jeg
nu

skal mod Verdens Ende komme, og da ind-
tage gandske Jorderig, undtagen Mecca,
Medina, Tharsus og Jerusalem, hvilcke de
foregiver skal blifve bevared fra Undergang
af Enale, hvilcke samme Antichrist skal sæt-
te til Varetægt derom.

nu nye hafde detragted dem, kunde jeg
 ikke andet indbilde mig, end at dette maatte
 være af mine Bahre, som jeg hafde la-
 det indlosse i det Skib, med hvilket jeg
 var tilforn sejled fra Balsora. Tilmed,
 da jeg saae Capitainen for Skibet, kiendte
 jeg ham strax. Og saasom jeg indbildte
 mig og vel vidste, at hand var i den sta-
 dig Tankke om mig, at jeg var død, og
 ikke meere til; Saa gik jeg til ham, og
 spurdte ham: Hvem de Pakker tilhørte,
 som jeg saae for mig? Hvorpaa hand sva-
 rede mig: Jeg hafde for nogen Tiid siden
 paa mit Skib een Kiøbmand fra Bagdad,
 naefnlig Mehemet Abdalla: Da vi een
 Dag paa vor Rejse kom formedelst meget
 stille Vær, at ligge under et Stæd, som vi
 tog for een Ø, fik hand tillige med nogle
 flere af dem, som vare inden Borde, Lyst
 at stige i Land paa dette Stæd, som de
 meente at være een Ø; men i sig self
 var ikke andet end een mægtig stor Hval-
 fisk, som i Hafvet var falden i een dyb
 Søsn. Disse Folk, da de vare komne paa
 denne Hvalfisk eller indbildte Ø, hafde
 paa Ryggen af den tændt een Ild for der-
 ved at lasve sig nogen Mad til. Men al-
 drigllsaa snart fandt den til denne Hecde

og Jld, førend den derved vognede op, begyndte at bevege sig, og i en Hast foer af i Hafvet: De fleeste af Folkene, som vare derpaa, druknede; Og iblant dem som saaledis omkom, var denne Mehemet Abdalla: Disse Pakker, som i da nu seer her, hører ham til, og jeg har tænkt, at jeg vilde negociere og handle med dem, det beste jeg fandt, indtil jeg eengang maatte kunde træffe een af hans Familie; Den vilde jeg levere alt hvad jeg fandt hafve i mit Kiøbmandskab vundet og profiteret paa det beste deraf. Derpaa siger jeg til ham: Min fiere Capitain! Jeg er den samme Mehemet Abdalla. J har meent om mig, at jeg var død men jeg lever; Og alle disse Bahre og dette Gods hører mig til. Da nu Capitainen hørte mig saaledis snakke, gaf hand ret et Skrig af sig, og sagde høylødt: Du gode Gud, fandt man vel nu omstunder troe Folk meere! Og mon der vel være noget retschaffen og rigtig Menniske til i Verden, eller Ærlighed meer iblant Folk! Jeg veed med Gud og min Samvittighed, at jeg med mine egne Øyne har skenbarligen seet paa, at denne Mehemet Abdalla er drukned. Og meere! Folkene om Borde har og seet det;

det ; Og i vil være saa uforstammed ! Alt i vil sige : at i er den samme Mehemet Abdalla : Man fulde vet efter det udvortis taae eder an for et ærlig Menniske ; Thi at see til, synis i at være en skikkelig Person ; Men over alt det digter i forskrefkelig Løgn og Usandfærdighed op , ikke for andet , end at i kand listelig tilbringe eder noget Guds og Bares , som eder ikke tilkommer. Jeg svarede ham derpaa : Min Herr Capitain , haf den Taalmodighed , og gjør mig den Fornøjelse at høre hvad jeg vil sige. Vel da ! svarede hand , hvad har i at sige ? Siig frem , hvad i da vil. Derpaa fortalte jeg ham omstændelig , hvorledis jeg var blefvet reddet ; Og hvor underlig jeg var kommen i Selskab med Kong Mihrages Stald-Karle , hvilke hafde bragt mig til Kongen. Da jeg saaledis hafde fortalt ham alting , vidste hand i begyndelsen ikke , hvad hand skulde troe eller tænke ; Men omsider blef hand dog af den Tænke , at jeg soer med Sandhed. Thi da hand saae , at der af hans egne Skibs-Folk fandtes de , som ikke alleeniste kiendte mig strax ; Men og af Glæde løb til mig , og venligen hilsede mig ; Kiendte hand mig ogsaa self , faldt mig strax om

Halsen, og sagde: Gud være høylig lovet,
 at hand i saa øyensynling Fare har saa sær-
 lig holdt sin Haand over eder, og reddet
 eder derudaf! Jeg fand ikke noksom sige
 eder, hvor høyt det glæder mig i mit Hjer-
 te! Der ligger eders Gods og Vare, ta-
 ger dem til eder; gjører dermed hvad i vil;
 Ingen har nærmere Ret dertil, end i selv.
 Jeg takkede ham derfor: Og for at vise,
 at jeg skønnede paa hans Høflighed, og
 vilde erkjende den; Saa tilbød jeg ham
 endeel Vahre til Foræring; Men hand
 vilde ikke tage imod dem.

Jeg leedte da det rareste og kostbareste
 ud af mine Pakker, hvilket jeg forærede
 Kong Mithrage. Og som hand meget vel
 vidste reede til ald den U-hørd og Ulykke,
 som jeg hafde udstaaet; Saa maatte hand
 undre og spørge. Hvor jeg vel hafde
 faaet disse Vare fra? Hvorpaa jeg for-
 talte ham, hvor lykkelig jeg var kommen
 over dem, da jeg gjorde mig mindst Tank-
 ke og Facit om dem. Af een høy Naad-
 de og inderlig Kiærlighed for mig tog hand
 med stor Glæde Deel i denne min Lykke,
 og ikke alleniste med sær Mildhed tog imod
 mine Foræringer; Med skienkede mig
 og derimod det, som var langt kostba-
 rere.

rere. Derefter begierede jeg af ham Til-
 ladelse at rense; Tog og Afsskeed med ham,
 og begaf mig forrige Skib. Men førend
 jeg renste bort, tuskede jeg mine Vare
 bort, og tog derfor andre af Landsens
 beste Vare: Renste saa adskillige Der for-
 bi, og omsider kom til Balsora med tæm-
 melig anseelig Rigdom, Gevinst, og for-
 muende.

Saa snart jeg var ankommen, besøgte
 jeg mine Slægtinge og Paarørende, hvil-
 ke baade glædede sig over min Ankomst,
 og fandtes i ønskelig Velstand. Derefter
 handlede jeg mig til een Deel skønne baade
 Mands-og Qvinde-Slaver; Kjøbte mig
 et herlig Jorde-Gods, hvor jeg satte mig
 ned i det Forsæt, at, eftersom jeg havde ud-
 staaed saa megen Biderværdighed og Ren-
 sers Mønsommelighed; saa vilde jeg nu
 den øfrige Lifs-Tid, som jeg havde, tage
 mig Roelighed til: Forglemme mine for-
 rige Gienvordigheder, og fornøye mig
 med den Velsiggelse, som Gud havde gif-
 vet mig.

Men saasom nu ethver Menniskes Til-
 stand er i dette Lif mange daarlige
 og strøbelige Forandringer underkast;
 Saa

Saa fand jeg og siige , at jeg formedelst
 det magelig og kræslige Lefned , hvorudi
 jeg daglig lefvede , snart forglemte de
 Farligheder og Møysommeligheder , som
 jeg hafde udstaaet paa min første Rejse ;
 Saa at jeg omsider , saasom jeg var paa
 seneste Mands Aar , fik een Leedhes for
 sig magelig Lefnet. Og derfor resolve-
 rede mig nu til den anden Rejse. Rejste
 ogsaa , uden at estertænke de Besværli-
 gheder , som mig paa nye muelig kunde for-
 restaae at uddøye , til Skibs bort med an-
 dre Kiøbmænd ; Efter at jeg hafde af de
 bedste og kostbareste Landsens Vare ladet
 heføre til Balsora , og paa samme Skib/
 hvor jeg var , inskibe. Vi gjorde tæm-
 melig vidtloftig Sejlads. Og efterdi vi
 passerede adskillige Hafne , saa gjorde vi
 og ved samme Anledning fortræffelig Ge-
 vinst og Kiøbmandskab med vore Vare.
 Det hændede sig een Dag , som vi vare
 under fuld Sejl , udi Søen , at os paa-
 kom saa forfærdelig Storm og skrækkelig
 Uvejr , at vi derofter kom af vor rette
 Raas. Samme Veyr holdt os i mange
 Dage , og omsider dref os hen mod een
 Hafn uden for een liden Ø ; Udi hvil-
 ken Hafn Capitainen for Skibet unødig
 vilde

vilde ind , men maatte omsider , enten hand vilde eller ikke , ligge sig for Anker der. Da hand derefter hafde ladet alle Seylene indreebe, sagde hand til os : Paa denne De, saavelsom de nestliggende, boer ikke andet end idel vilde Folk , og skiont de ere itkun Dvæрге, saa tiener det os ikke, at vi understaar os at gjøre dem nogen Modstand ; Thi de ere der i Mængde, som Høestrekker. Og i fald vi vilde formaste os til at dræbe een af dem , saa hafde vi dem alle paa Halsen, hvilke vilde myrde hver een Mand af os.

Ofver sligt som Capitainen berettede om disse vilde Folk, blefve vi alle paa Skibet forskrækkede, og vi befandt i Sierningen, at det var disværrer alt for sandt, som hand hafde sagt. Thi i samme Øyeblik kom til i Flokketal af disse vilde Folk, hvilke vare ikke højere end een Alen, og paa Kroppene gandske rødlaadne. Disse svømmede ud til os, og inden vi vidste os deraf, hafde de bespændt gandske Skibet, og paa deris Maal talte os til ; Men vi kunde ikke forstaa dem. Derpaa fattede de fast ved Skibet og Tov-Berket, og rundt om os i Skotte-Tal klattrede op i Skibet til os med saadan Gesvindighed, at vi ikke
vare

vare gode for at kunde øyne, hvorledis de fløttede og satte Fødderne paa Skibss-Tæppelet. Vi stode med største Skræk, og saae alt dette an; Og vi hafde ikke det Hierte i vor Lifs, at vi torde enten taale dem til, eller gribe til Værge imod dem, for at hindre eller holde dem fra Skibet; Men begrebe vel, at det vilde ikekun faae en ynkelig Udgang. Saa snart de vare komne i Skibet, hiffede de Sejlene op, kappede Ankeret, og uden stor Besværighed værpede Skibet ind. Da de nu hafde faaet Skibet til Land, saa jog de os ud af det, og siden bragte det hen til den De, hvorfra de vare.

Paa de De, hvor de hafde jaget os i Land, va meget farlig at holde sig op, og Søefarne Folk skryede den altid. Men dette kunde nu ikke hielpe, vi vare derpaa, vi maatte stikke os taalmodig i vor Ulykke og Fare. Vi forsoyede os da fra Søekanten; Og da vi komme bedre op paa Den, fandt vi for os adskillige Frugt-Træer og grønne Urter, hvoraf vi spisede. Thi skönt vi stillede os den visse Død for Øyne, saa tænkte vi dog, at vi vilde opholde Lifs, saalenge vi kunde. I det samme blifver vi vahr et mærkelig

tig stort Huus og Bygning ligge tæm-
 melig langt fra os , til hvilket vi strax
 trafvede hen. Da vi kom derhen, saa vi,
 at det var et skönt og velbyggt Slot ;
 Porten derpaa vare med dobbelte Dør-
 re , og giort af Ibenholt : Og saa snart
 vi ikkun stødte paa dem , saa aabnedes de.
 Eftersom vi fandt Porten en anderledis
 tilluft, gik vi ind in i Gaarden, og vidre op
 i Slottet , hvor vi fandt for os eet stor
 Bærelse ; Udi samme Bærelse hængte paa
 den eene Side gandske fuld med Menni-
 ske - Beenrader ; Og paa den anden Side
 laae paa Gulvet mangfoldige Bradspid-
 de. Da vi saae dette Syn , zittrede og
 bæfvede vi. Og saasom vi ellers af den
 megen gaaen og lange Ben vare gandske
 trætte , saa blefve vore Been under os
 gandske magtesløse , og af Skræk faldt vi
 til Jorden, hvor vi længe laae , som døde
 uden at røre Haand eller Foed. Da vi nu
 laae i denne Tilstand , blef Dørren i sam-
 me Bærelse , imod Soelen vilde gaae ned,
 opløst med stor Knagen og Bragen ; Og
 vi blefve i det samme vahr een Fæl og
 hæslig sort Ræmpe komme frem. Hand
 hafde ikkun eet Øye , hvilket sad midt i
 Panden paa ham , var rødt , og funkede
 i Ho-

i Hovedet paa ham, som det kunde vaare gloende Ild. Hans foreste Tænder i Munden vare lange og spidse, som een Syl, hvilke hængte langt ud af Munden. Hans Mund = Kriiger vare vi og brede til begge Sider, ret som man kand see en Hæste = Muule; Og Underlippen naaede ham langt ned paa Brystet. Hand hafde Orne, som een Elephant, hvilke vare saa lange og store, at de skiulte Skuldrene paa ham. Hand hefde Negle som de største Fugle og Orne = Kloer. Da vi nu fik Syn paa slig hellig Spectackel, tabte vi, som mand vel kand tænke, Sind og Sands, og laae som døde paa Jorden. Endelig da vi kom lidet til os selv igien, saae vi ham sidde i det foreste Bærelse, hvor hand længe beskuede os allesammen. Da hand hafde nu vel betragted os, stod hand op, gik lige hen til os, og den første hand rakte Haanden ud efter, var mig. Hand greb mig fat bag i Nakken, og snøede mig, ligesom een Schlagter, naar hand kand hafve et Kalsve = eller Lamme = Hofvet at examinere. Da hand nu hafde betragted mig, og saae at jeg var saa mager, at der var ikke andet end Skind og Been paa mig slap hand mig, og tog fat paa

de andre een efter anden, hvilke hand besigtede paa samme Maade, som mig. Da saasom Capitainen var den feedeste blant os saa tog hand ham, holdt ham i den eenne Haand, som jeg eller een aanden fand holde een Spurre, og med den anden Haand stak eet Bradspid midt igiennem ham. Derpaa tændte hand een stor Ild op, hvorved hand stægte ham, og spisede ham op til sit Aftensmaaltid udi sit eget Kammer, hvor hand imidlertid var gaaen hen ud fra os.

Saa snart hand hafde spist, kom hand igien ind til os, og lagde sig ned at sove; Men græslig snorkede derhos. Det er got at slutte, at vi derosver umuelig kunde falde i nogen Søvn eller Roelighed; Men vi vaagnede Matten igiennem, og det i stor Zittern, Angist, og Skræk. Da det blef Dag, vognede denne Ræmpe op; Hvorpaa hand stod op, gif bort, og lod os tilbage i samme Bærelse.

Sa snart vi kunde nu slutte, at hand var saa langt fra os, at vi vare sikker for ham, brød vi løs med ad tale til hinanden, da vi den gandske Nat ellers hafde af Frygt beslittet os paa at være gandske tauske. Dog fand jeg ikke sige, at den een

ne var god for at trøste den anden; Evert imod vi snarere, een meer end den anden slap ud med utaalmelige og forrigfulde Ord; Saa at der til Slutning blef saadan Hysten og Tuden blant os, at det fast kunde høres over gandske Slottet.

Vi vare vel i vor Selskab een tæmmelig Deel, og vi hafde itkun den eenes Ræmpe at drages med, som man skulde tænke vi nok hafde kundet giort af med; Men vi hafde i Begyndelsen en Sind eller Moed til at gribe ham an, og, ved at dræbe ham, befrie os. Og skiont det vilde være tæmmelig farlig og vanskelig at faae ham dræbt; Saa naar man tænkte alting efter, saa var det dog det rimeligste Middel og Udflugt til at blifve ham quit og frie.

Vi hafde da mange Raad for; Men vi kunde ikke resolve os til nogen af dem. Endelig blef det Slutningen, at vi ville overgifve os udi Guds alvise Forsyn, og det maatte komme an paa hvad den gode Gud vilde bestikke for os. Den Dag gjorde vi da intet andet, end gik hist og her om paa Den, og imidlertid, plukkede, ligesom Dagen tilforn, Frugter og Planter til at Spise, og dermed veder-
gøerge

qvæge os. Imod aften søgte vi efter eet Stæd, hvor vi kunde være i Stiul, men som vi ingen fandt, saa maatte vi; Hvor nodig vi vilde, begifve os paa Slottet igien.

Bemærkte Riømbe lod sig samme Tiid, som tilforn, innfinde; Og efter at hand efter Sædvane atter havde fortæred een af vore Cammerader, lagde hand sig til søfns, og snorkeede hen indtil Morgen. Da det blef Dag, gif hand ud fra os, og lod os som tilforn blifve alleene. Imidlertid vare vi saa beængstede, og fiendte os self i saa ynkelig Tilstand, at der vare mange blant vore Cammerader, som af Fortvivfelse snart heller vilde styrte sig i Hafvet, end de vilde døe flig u-menniskelig og græslig Død. Og de, som vare af den Fortvivfelse, bragte og de andre moren alle paa den U-menniskelige Tanke. Men der var een blant vore Cammerader, som derpaa svarede: Det er os ikke efter Guds Lov tilladt at dræbe os self. Og i fald det var os nu tilladt, saa var det jo dog bedre at optænte og søge andre Mid- del til at blifve reddet fra det vilde og græslig Menniske.

I det, samme faldt mig eet Raad ind, som

som jeg foreslog mine andre Camerader, hvilket de biesfaldte. Thi jeg sagde til dem: Mine kiere Brødre, i veed selv, at langt med Stranden findes een Hob Træer, og overflodig Skov, vil i nu følge mine Raad, saa vil vi gjøre een Deel Lømmers-Glaader, hvorpaa vi kand flyde. Og naar vi da har dem færdige, saa vil vi binde dem fast ved Strand-Bredder, og der lade dem beligge, indtil vi finder fornøden at bruge dem. Imidlertid vil vi arbejnde paa at faae bragt i Bærk vor Anslag med at dræbe denne græslige Kiempe. Og i fald det da falder vel ud dermed, saa kand vi begifve os til vore Flyde-Glaader, og der forblive, indtil der kand komme eet Skib forbi, hvorved vi kand blifve bortført fra denne u-lyksalige Ø; Men skulde det hændes sig, at det gik os ulykkelig af med at dræbe denne Kiempe, saa kand vi dog fløgte i een Hast ned til vore Glaader, og sætte ad det vilde Haf til med dem. Jeg tilstaar vel, med saadanne Flyde-Glaader at gaae til den vilde Søe, er vel ikke andet, end at sætte vor Liff til. Men hvor om alting er, dersom vi skal omkomme, saa er det dog een glædeligere Død, at drukne i Hafvet, end

at
Cre
det
Ra
byg
kun
2
tene
Kier
vi n
tred
Me
nede
Can
Ma
vi n
Sæ
behi
tog
den
vel
Ryg
re g
laal
L
han
Haf

at blifve begrafved i flig hestlig op fæl
Creaturs Larme, som allerede har opvæ-
det tvende af vore Camerader. Dritte
Raad blef samtykt af alle; Og derpaa
bygte vi Flyde-Glaader, af hvilke enhver
kunde rumme og bære 3 Mand.

Vi gik ga, saasom det lattede mod Af-
tenen, hen til Slottet, hvor ogsaa bemel-
Kiempen kom kort derefter ind til os. Og
vi maatte see paa, at hand atter tog den
tredie af vore Camerader hen at steege.
Men nu skal jeg fortælle, hvorledis vi hæf-
nede os paa ham:

Saa snart hand hafde fortæred vor
Cammerade og dermed endet sie Aftens-
Maaltid, lagde hand sig ned, og sof. Da
vi nu fornem, at hand, efter sin gamle
Sædvane snorkede bras til, gik nie af de
behiertigste blant os tillige med mig, og
tog hver sit Bradspid, hvilket vi stak i Gl-
den, og gjorde gloende. Da vi hafde dem
vel gloende, stak vi ham, som hand laae paa
Sengen, og snorkede, alle paa eengang vo-
re gloende Bradspidde ind i hans Dye, og
saaledis ref det ud paa ham.

Over denne u-horlige Smerte vognede
hand op, og tutede forskrækkelig, og i een
Hast sprang op, løb omkring i Salen,
med

med Hænderne gramsede omkring sig, og søgte at faae fat paa een af os, som hand hafde vildet hefne sig paa; og til at styre sin grumme Forbittrelse og rasende Jfver hafde vildet, opoffre. Men vi hafde alt haft saa god Tid, at vi hafde sprungen fra ham, og forstueked os i saadanne Kroger, hvor hand ikke kunde enten med Hænder eller Fodder træffe eller træde os. Og da hand nu længe uden at kunde faae fat paa nogen af os hafde traaved om, famlede hand endelig til Dørren, løb ud ad Markken, og græffelig vraalede og tudede.

Kiempen var aldrig saa snarr kommen ud af Slottet, førend vi løb bag efter, og forsonede os, det snarest, vi kunde, ned til vore Flyde-Flaader, hvilke vi strax satte ud i Stranden, i det Forsæt, at, naar det blef Daa, vilde vi sætte os paa dem, i fald vi skulde da fornemme denne Kiempe komme ned til os med andre af sine Cammerader til Benvisere. Vi gjorde os dette gode Haab, at, dersom hand ikke kom i Morgenstunden, og vi paa den Tid heller ikke kunde høre til hans Skraalen (thi saa længe Natten varede hørde vi det te Kiempe-Best græfflig at vraale) saa vilde

vilde det være vist Tegn, at hand var død. Og i fald det faldt saa lykkelig ud, at hand inden Morgenstunden døde, saa vilde vi ikkun forblifve paa Den og det faste Land, og ikke vove os paa vore Flyde-Flaader ud i Hafvet. Men Dagen brækkede aldrig saa snart frem, forend dette Bæst kom anstigiende. Hand blef ledsaget af tvende Kiemper, som vare fast lige saa store, som hand; Og forinden hand i Følge med sig een Hob af samme Krabater, som løbe for og rundt om ham.

Saa snart vi mærkede det, biede vi ikke længe, forend vi slogtede til vore Flaader, og roede det stærkeste vi kunde, for at komme vel ud fra Søe-Kanten. Da nu Kiemperne mærkede det, samlede de store Steene, med hvilke de løbe ned til Strand-Bredden, og ut i Hafvet saa dybt, at de stode til midt op paa Lufvet i Vand, hvorfra de kastede Steene ud paa os, og traf saa næt, at alle Flyde-Flaader blefve med deris Steene sønderslagne, og alle de Mennesker, som derpaa vare, ihjelslagne eller drukned. Men een Flyde-Floed, paa hvilken jeg var, blef alleniste reddet. Thi jeg og mine 2 Camerader hafde roed saa stærk til,

til , at vi vare komne langt ud paa Hafvet ,
 og saa vidt fra Landet , at Kiemperne med
 deris Steene ey kunde naae os . Men da
 vi nu saaledis vare paa det vilde Haf , maatte
 vi og gifve os ofver for Stormog bru-
 sende Belger , af hvilke vi den gandske Nat
 blefve saaledis tumlede omkring , at vi vid-
 ste ikke , om vi nogen Tiid vilde slippe der-
 fra med Lifvet eller ikke . Vi vare dog saa
 lykkelige , at vi Dagen efter blefve dresne
 ind paa een De , hvor vi steege i Land , en
 lidet Hierte glade . Og da vi gif noget vi-
 dere op paa Den , fandt vi de rareste Frug-
 ter for os , hvoraf vi spisede ; Og derved i
 voris Afsmægtighed kom lidet til Kræfter og
 Lifve igien .

Imod Aftenen hafde vi lagd os nedre
 ved Sænkanten paa Græsset , hvor vi af
 Mattighed vare faldne i Slum ; Men
 saasom nogle græslige store Slanger kom
 imidlertid tilkrybendes , og kraslede om-
 ring os , saa blefve vi derofter opvakte .
 Disse hafde allerede , medens vi sof , sne-
 ged sig saa nær til os , at de tog fat paa
 een af mine tvende Cammerader skiont
 hand baade af Angist skreg , og brugte
 ald sin Styrke for at slide sig løs fra dem ;
 Og , efter at de hist og her hafde nogle
gange

gange tumled og hvisted ham, knusede de ham til een Steen, og derpaa opslugede ham. Jeg og min anden Cammerade fløgtede alt, hvad vi kunde derfra; Og da vi alt vare tæmmelig langt derfra, kunde vi endda høre nogen Tiid derpaa een Lyd og megen Tummel; Hvoraf vi sluttede, at det maatte være af disse Slangger, som maatte opkaste og opspye Beenene og Radene af det arme Menneske, som de hafde opsluget; Og om Morgenhen, da vi kom hen til Stædet, fandt vi, det var saaledes Gierningen; Thi vi med største Skræk saae Beenene ligge der udspnede. Da jeg saae dette skræffelige Syn, raabte jeg: Store Gud, hvad ere vi ikke megen uhyksalig Skiebne underkastede. Vi glædede os i gaar, fordi vi vare dog saa lykkelig slupne, og hafde redet vor Lifs deels for den græslige Kiempes glubste Strube, deels for de skummende Bølgers haarde Bold; Og nu alt dette er lykkelig overstaaed, skal vi dog paa denne Time see os underkastet en mindre Lifs Fare og bedrovelig Skiebne. Imidlertid, medens vi nu gik omkring hist og her, blesse vi vahr eet meget tykt og høyt Træ; Vi satte os for, at vi paa-

følgen-

følgende Nat vilde opstige i samme, og der opholde os, paa det vi kunde være i god Sikkerhed. For at vederbørgge os, ivisede vi, som forrige Dag, af de foresundne nydelige Frugter. Og da det omsider lakkede mod Aftenen, steege vi op i Træet; Men saa snart vi vare komne op i Træet, hørde vi strax Slangernes hvidslen hvilke kom tilkrybendes tillige tæt under Træet, og snoede sig langs op med Bullen af Træet, saa at de fik fat paa min Camerade, eftersom hand sad længre neden i Træet, end jeg, og udi samme Øyeblik opslugede ham. Saa snart det var skeed, forsøgede de sig igien derfra.

Eftersom jeg nu hafde seet, hvilket jammerlig Endeligt begge mine Camerader hafde haft, saa kunde jeg ikke med Alarsag vente mig det bedre; Blef derfor besiddende indtil den lyse Dag i dette Træ; Og da først steege need deraf fast meere død end levendes. Derpaa gik jeg i een Døds-Skræk og Angist noget lidet frem og hen ad Hafvet, i det fulde Forsæt at styrte og drukne mig selv i Stranden. Men eftersom det er noksom bekiendt, at det er naturligt at redde eller opholde Lifet det længste mand fand; Saa befandt jeg

jeg og hos mig den naturlig Attrae , og
 derfor imodstoed den fordømmelige For-
 tviflelses Drift, som af Frygt og Banghed
 var tilforn opsteegen i mit Hierte , overgif-
 vendes mig udi Guds naadige Forsyn, som
 efter sin behagelig Villie har at lade og raa-
 de med vor Lef.

Smidlertid tog jeg mig for at samle
 sammen alt hvad jeg kunde skræbe sam-
 men , af Greene og Dviste af Træer , og
 Tjerne - Riis, hvilke jeg flættede sammen,
 og dermed gjorde eet Giærde rundt om-
 kring Træet ; Og da Natten nu paaakom,
 lagde jeg mig inden for dette Giærde i
 den gode Fortrøsting , at jeg med min
 Samvittighed vidste , at jeg ikke hafde ef-
 terladt nogen Menniskelig og muelig Mid-
 del , hvorved at frelse og redde mig fra
 den skrækkelig Fare og Død , som mig el-
 lers overhængede. Da nu Natten an-
 kom, indfandt sig disse Slanger som til-
 forn krøbe omkring Træet, og søgte at
 opslugemig. Men, saasom jeg saa forsigtig
 hafde indskandset mig , saa kunde det ik-
 ke gaae dem an ; Ikke desto mindre , li-
 gesom man kand see een Kat luure paa een
 Muus , nar hand ikke kand faae fat paa
 dend , fordie dend kand hafve indkrøbet i
 eet

eet sikker Stæd og Munse-Hul, saa passede disse Slangar mig op lige til den lyse Dag. Og da det aldt ikkun hafde vaaret forgiefs, og Dagen tillige brækkede an, saa forsoeyede de sig bort. Dog torde jeg ikke, førend Solen ret var opstaaen, komme frem af min Skandse.

Over dend Møne og Angist, som jeg ellers imidlertiid for deris skyld, hafde udstaaed, var jeg gandske blefven udmattet; Tilmed hafde jeg trækket til mig saa meget af deris giftige Aande, at mig syntis, jeg vilde langt heller vaaren død. Endelig stæeg jeg ned af Træet, og uden at tænke paa, at jeg Dagen tilforn hafde besluttet med Taalmodighed at vilde opbie Guds Villies Beskikkelse, løb lige hen til Hafvet i den fortviflede Forsæt at styrte mig Hoved - fuld der udi.

Men man kand vel slutte, hvad Hjerte - Glæde det har vaaren for mig, at jeg, da jeg var tæmmelig viit fra See - Kanten, blef i det samme eet Skib vahr. Jeg skreeg ald hvad jeg kunde, og det Klæde, som jeg ellers bar bunden omkring min Hue, løste jeg af, med hvilket jeg vinkkede ad Folkene paa Skibet. Dette hialp saa meget, at Folkene paa Skibet blefve mig vahr,

vahr, og Capitainen lod strax een Slup-
pe gaae i Land til mig. Da jeg nu kom
om Borde, stimlede Skibs - Folkene om-
kring mig, og med største nysgierighed
spurdte mig, hvorledis det var tilgaaen
med mig, og ved hvad synderlig Hændel-
se jeg var kommen paa den øde Ø? Og,
da jeg hafde fortalt dem aldt, som det var
tildragen, berettede de ældste og meest be-
farne iblant Skibs - Folkene, at de ogsaa
ofte hafde hørt fortælle, at der skulde væ-
re at finde paa samme Ø store Kiemper,
hvilke aade Mennisker saavel raa som stæg-
te; Og hvad Slangar angik, saa bekræfte-
de de og, at de hafde hørt, der skulde findes
mangfoldige deraf, hvilke om Dagen holdt
sig op i deris Huuler, men om Natten kom
de frem. Da de nu hafde ladet see, at de
tog med Hiertens-Glæde Deel i min Befriel-
se, hvorved jeg var blefvet reddet fra saa ø-
densynlig Nød og Døds-fare, saa, eftersom
de ikke andet sluttede, end at jeg vel var vandt
til sliig Spise, som de, hafde de ald Omsorg
for, at mig blef fremsat af det beste og læk-
kerste, som de hafde. Ja Capitainen var
mig saa bevaagen, at, da hand saae, at mi-
ne Klæder vare refne, forærede hand mig
een af sine Klædninger.

Da

Da vi nu vare gaaen til Senls derfra, og imidlertid seglede forbie adskillige Hafne, som laae hist og her med det faste Land, og tillige passerede adskillige herlige af de udi det Ostendlandske beliggende Øer; Hændede det sig een Dag, da vi ellers formedelst sønelig Vind hafde giort een tæmmelig Senlag og god Fart, at os paakom haard Vind og Bøir; Hvorover Capitainen for Skibet forarsagedis at lade Senlene indreebe; Og tillige gjorde alle fornødne Anstalter for at redde Skib og Folk fra den overhængende Fare. Men hvor megen Forsigtighed hand end brugte, saa hialp det altsammen intet. Thi Skibet vilde ikke lystre, Senlene refvedis udi tusinde Stykker, og Skibet, saasom det gik for Bove og Vind, ragede omsider paa een Klippe, hvor det saaledes blef knuset og splitted, at den største Deel af Kiøbmændene og Baads Folkene druknede, og den gandske Ladning gik til Grunde.

Jeg tillige med eendeel andre af Kiøbmændene og Baads Folkene, var saa uheldig, at jeg fik eet stykke Brag at holde mig op og flyde paa. Men een stærk Strøm, som sammesteds gik, dref os hen paa

paa een De, hvor vi foresandt for os rare Frugter, og rindende Kilder. Dermed forfriskede vi os, og kom een stor Deel til Kræfter igien. Og vi forblefve den Nat ofver paa samme Stæd, og Kant, hvor vi af Strømmen første gang vare blefne inddrefne; Og slog os der til god Roe uden at raadslaae med hinanden om hvad vi skulde ellers tage os for til vor Redning og Frelse; Thi vi hafde ikke Sands dertil af idel Mistrøstighed og Kleinmodighed. Men Dagen derpaa, saasnart Soelen var opstanden, forføjede vi os fra Søekanten bære op i Landet; Hvor vi foresandt Huuse, udi hvilke vi ogsaa gik ind.

Saa snart vi kom ind, saae vi der een stor Hob Moorer, hvilke strax omringede os, og, efter at de hafde bemægtighed sig os saaledis, at hver tog sine, og førde dertil deris Huus og Hiem.

Jeg og fem andre af mine Camerader vi faldt udi een Moors Lod, og blefve alle samptlige sex førte til et Stæd; Saa snart vi kom til hans Huus; Lod man os sætte need, og strax var for os een visse slags Urt, og med Tegn og Nik lod sig forstaa at de vilde, at vi skulde spise deraf. Mine Camerader, agtede ikke at disse Mo-
rer

rer aade self ikke af det, som de satte for os, men saasom de vare vel hungrige, saa spisede de meget graadige deraf. Jeg for min Person frygtede for, at der var Bedragerie under, og derfor spisede ikke heller deraf, hvilket bekom mig lykkelig og vel. Thi kort Tiid derpaa mærkede jeg paa mine Camerader, at de vare gandske fra deris Sands, og vidste ikke, naar de talte hvad de self snakkede.

Derefter fremsatte de for os Riisen Gryns Grød saagt udi Olie hvoraf Mine Camerader, saasom de vare gandske fra Fornuft og Forstand, slugede i sig uden Maade. Jeg spisede vel ogsaa deraf, men ikkun lidet. Disse Moorer havde sat først for os den ommældte giftige Urt, fordi Forstanden derved skulde betagis, og vi tillige forhindre fra at ikke plage os med Græmmelse og Hierte. Corrig over den jammerlig Tilstand, som vi vilde og kunde skionne paa, saa længe vi havde vor Fornuft. At de siden efter den giftige Urt gaf os disse Riisen Gryn at æde, skæde, fordi de vilde dermed maske og feede os, som andre Creaturer, hvilke man sætter paa Stie. Thi eftersom de har den Bane at æde Mennsker, saa var det ogsaa

saa deris fulde Forsæt at æde os, naar vi
bare blefne vel udspækkede. Sa mine fem
Camerader blefve ogsaa paa den Maade
fortæred; Thi, eftersom de tilforn hafde
spised af den giftige Urt, og derover mi-
stede deris Sands, saa hafde de ingen
Forstand at kunde skionne paa det onde
Forsæt, man hafde Sinde med dem; Men
lode sig handtere som andre umælen-
de Creaturer, hvilke mand kand slagte og
fortære. Etersom jeg da hafde min For-
stand, saa kand mand læt slutte, at jeg
ikke med saadan Umaadelighed fraasede i
mig, som de andre, og i den stæd at blifve
mæsked, blef jeg magere. End meere
den Døds Frygt, hvorudi jeg levede, betog
mig saaledis ald Appetit, at hvad jeg spi-
sede, var mig som een Gift. Og omsider
faldt jeg udi een meget haard og tærende
Sygdom, hvilket var til min store Lykke.
Thi eftersom disse Sorte hafde ald for-
tæred mine Camerader, saa hafde de la-
det det berøe med mig, fordi de sandt mig
ikke tienlig til at spise, saasom der var ik-
ke andet paa mig, end de bare Knogler og
Been; Og jeg tillige var sygelig.

Imidlertid hafde jeg megen Frihed, og
mand lod mig gaae, hvor jeg vilde uden
at

at passe mig op. Derofver fik jeg Anledning at pønsje paa at rømme eengang bort fra disse Moorer, og derved komme af deris Hænder og i Frelse. Da jeg nu vilde rømme, var der een gammel Mand som fattede Mistankke om mit Forsæt, og nogenledis mærkkede mig det af; Hvorfore, da hand saae, at jeg sneeg mig fra Huuset, raabte og skraalte hand af ald Magt efter mig, at jeg skulde komme tilbage. Men i den stød at komme tilbage, saa gik jeg stærkere til, og omsider kom ham gandske af sigte. Den Tiid jeg nu saaledis løb bort, var der ingen hiemme uden denne gamle Mand; Thi alle de andre var udgaaen af Huuset, og jeg vidste, at de kom hjem om Aftenen, som var saaderis Maneer. Saasom jeg da vidste at det var deris Sædvane en at komme til Huus førend Aftenen; Saa var jeg noksom forsikket, at jeg hafde Tiid nok, og at de ikke kunde naa mig op, naar de fik at viide, at jeg var borte. Og dertfore gik jeg til noget ud, paa Matten; Og ved Middnats-Tide satte jeg mig i god Roe og Magned, og spisede af det lidet Proviant, som jeg hafde med mig. Derefter vandrede jeg videre bort; Men tog mig imidlertid
 vel

vel i agt , at jeg ikke kom , hvor der var
 Huuse , og paa min Kense spisede jeg af
 de der vorende Cacao - Rødder , ved hvilke
 jeg baade mættede og lædskede mig. Efter
 otte Dages forløb kom jeg omsider ned til
 Strand-Siden ; Der fik jeg strax Syn paa
 een Flok hvide Folk , hvilke hafde at be-
 stille med at samle Pebber. Alf dette, som
 jeg saae de gjorde , sluttede jeg , at de ikke
 maatte være af vilde Folk ; gjorde mig der-
 fore ingen Betænkning at gaa nærmere
 hen til dem.

Saa snart disse Folk blef mig vahr, gif
 de self hen til mig, og paa Arabiske Sprog
 spurdte mig , hvo jeg var , og hvor jeg
 vilde hen ? Da jeg herdte dem tale til mig
 paa det Sprog , og tillige fornåm , at
 de vare saa nysgierige , blef jeg hiertelig
 glad, og , for at fornøye deris Begierlig-
 hed , omstændelig : fortalte dem , baade
 hvorledis jeg hafde lidet Skibbrud ; Hvor-
 ledis jeg var kommen paa denne Ø , og
 endelig falden i disse Moorers Hænder.
 Derpaa svarede de mig : Vi veed , at dis-
 se sorte Folk æder Menneske ; Og vi land
 derfor ikke andet end undre os over , at i
 er saaledis sluppen frie , og har undgaaet
 sig umenneskelig Død. Men jeg beret-

2
tede

tede dem den reene Sandhed, og fortalte dem, paa hvad Maade jeg hafde frelst mit Eif; Hvorofver de ikke noksom kunde forundre sig.

Saalænge de nu opholdt sig der for at opsamle saa megen Peber, som de vilde, blef jeg hos dem. Derefter, da de vilde bortrejse, toge de mig med sig paa deris Skib. Seylede saa fra den De til een anden, hvorfra de vare og hvor de hafde hiemme. Da de der ankom, førde de mig hen til deris Konge paa samme De, hvilken var af Gemytte een meget from og mild Fyrste.

Samme Fyrste var saa naadig, at hand tog sig den Taalmodighed at høre mig fortælle fra først til sidst, hvorledis det var tilbragen med mig, og faldt i største Forundring over det, hand hørte mig fortælle. Derefter lod hand mig Klæde op med nyt fra Top til Taa, og foruden besalede til vedkommende, at de skulde bære ald fornøden Omfjorg til Pleyning og god Medfart.

Denne samme De var ellers meget vel beboed, Folkeriig, og den hafde Overflødigdhed paa alle slags Frugter og Herligheder, som kand opnæfnes ved et Land.

Dis-

Disforuden drifver Indbyggerne udi den
 Kongelia Residentze-Stad samme Stæd
 meget stærk Handel. Eftersom jeg kom
 paa fornøelig Stæd, som denne Hoved-
 Stad, at være, og foruden var i saa stor
 Naade og afholden hos denne forstandige
 og brasve Fyrste, saa kunde jeg ikke an-
 det end finde mig ret fornøyet i mit Sind.
 Thi jeg fand i Sandhed vidne, at ingen
 stod i saa høy Naade hos Kongen, som
 jeg; Saa at alle baade til Hofve og i
 Byen søgte ald Lejlighed til at vinde mit
 Venskab; Og jeg blef ikke holdt iblant
 dem, som een Fremmed og Udenlansk;
 Men de agtede, yndede og elskede mig,
 som jeg maatte hafve vaaren een indfødt
 Patriot.

Saasom jeg da ofte og flittig gjorde
 min Opvartning for Kongen, saa hændes-
 de det sig, at han een Dag sagde til mig:
 Abdalla, jeg elsker dig, og jeg veed foru-
 den, at ingen er iblant alle mine Under-
 saatter, som jo bær Yndist for dig. Jeg
 har een Bøn til dig, som du ikke maa af-
 sla mig. Dertil svarede jeg: Naadigste
 Konge, det er min Skyldighed at efter-
 lefve alt hvad han befaler; Og saasom
 de har Magt og Herredomme over mig,

saa skal der ikke kunde være noget, hvor-
udi jeg jo er bereed til at vise Eders Ma-
jest. Hørlighed og Lyndighed. Derpaa
sagde hand til mig: Mit Forsæt er at vil-
le gifte dig paa det at jeg ved den Maa-
de fandt bevege dig til at forblive i mit Ri-
ge, og ikke tænke at forrense til dit Fæder-
ne Land igien. Eftersom jeg ikke torde
være Kongen herudi imod, saa blef det og
besluttet; Og hand gaf mig til ægte een
meget dertil, riig, forstandig og Adelig
Stand's Person af sit eget Kongelig Hof.
Efter at jeg havde holdt Brøllup med
hende efter de der brugelige Ceremonier;
Saa boede jeg udi Huus med hende; Lef-
vede ogsaa i god Kierlighed, og Eenighed
med hende. Men jeg var dog ikke gands-
ke vel tilfreds med denne Forandring;
Thi mit egentlig Forsæt var, at, naar jeg
saae god Lejlighed dertil, saa vilde jeg reys-
se dertil til Bagdad. Men, siden jeg nu
var saaledis bleven Boefast der, saa syn-
tis det forgiefsvis at have længre slige
Tænker.

Da jeg nu havde ogsaa slaget disse
Tænker af mit Hovid, hændede det sig, at
min Naboe, med hvilken jeg ellers leve-
de i fortroelig Venstabs og Omgængelse,
hans

hans Hustrue blef syg, og noget derefter døde. Jeg efter Naboeskabs Pligt gik ind til ham for at trøste ham i den høye Bedrøvelse, som jeg fandt ham udi. Og i det jeg trædte ind ad Dørren til ham, sagde jeg til Ham: Gud styrkke eder, og unde eder længe at lefve! Svortil hand svarede: Ach! Der et langt fra, at jeg fand tænke til at nyde den Naade og Lyksalighed, som i ønsker mig; Thi jeg har i det høyeste ikkun nu een Times Tiid at lefve udi. Jeg svarede ham dertil: Hvorfra fand i vel hafve saadanne Tankker! Jeg skulde formode, at i ikke saa pludselig skulde hendse, og at jeg endnu længre skal kunde nyde den Lykke at lefve udi forrige Bendskab med eder. Ja, sparede hand, jeg vil ønske: Alt Gud vil længe spare eder Livet. Men dette skal i vide, at med mig er det aldt ude; Thi i Dag skal jeg begrafves tillige med min Hustrue: Den Skik har man her paa Den, hvilken vore Forfædre har saaledis indførdt fra Alders Tiid, og blifver ubrødelig efterlefvod.

Thi dersom Manden lever Konen ofver, saa blifver hand begrafven levende med hende; Og i fald hun overlefvor ham, saa skeer i et ligeledis med hende. Derfor er

der intet, som kand frelse mig ; Ja den eene med den anden her paa Den er denne Lov underkast.

Imedens hand fortalte mig alt dette, hvorosfor jeg hønlig blef bestyrdsed, kom af de nærmeste Paarørende saavel som Naaboer ind for at ledsage den døde til sit Jord-Stæd. Først klædte man den døde Kone i de prægtigste Klæder, ret som man kunde smykke hende til Brud ; Og tillige udpyntede de hende med alle hendes Edelsteene ; Derefter lagde man hende udi een Kiste, hvilken man med Løg tildekkede, og Liid-Staren begyndte da at gaae. Mændene fulgte strax efter ved Liiget og foran med Sørge-Parene, Saaledis gik de da samptlige af hen til et høyt Bierg. Da de kom derhen, tog de een stor Steen af, som laae ofven paa Hullet af een dybt Brynd, og derefter hidsede dette Liig der ned med al den Pragt, Stats, og Klenodier, hvorudri hun i Kisten var nedlagt. Derefter traade Manden frem, og, efter at hand hafde taget venlig Afskæed med sine Slægtinge og gode Venner, lagde hand sig godvillig i een paa Stædet staaende Kiste, tagendes i Kisten med sig een Krukke Vand og 7 Brød ; Og blef med al dette nedhidsed

hidsed i samme dybe Brynd hos hans af-
døde Liig. Bemelte Bierg strækker sig el-
lers langs ud med Haf-Siden; Og den
Brynd, som er under dette Bierg, er og
særdelig Dyb. Efter ald Liig-Begrængel-
sen var nu til Ende, saa lagde man, som
tilforn Stoenen paa Hullet igien, og der-
med tildækkede det.

Man fandt læt dømme at jeg har maatte
staa og see ald dette med stor Hierte grem-
melse og Bestyrkning; Endskjønt de andre
af Liigskaren lode sig ansee, at slig skrækkelig
Liig ceremonie ikke anfægtede dem meget;
thi de vare vandte til at see efter deris Lands
Skif slig Spectakkel. Ikke desto mindre saa
kunde jeg en bare mig, at jeg jo skulde fortæl-
le Kongen, hvad jeg hafde seet, og hvad jeg
syntis derom. Jeg sagde til ham: Aller-
naadigste Konge! Jeg maa hønligen forun-
dre mig over den sælsomme Skif, som er bru-
gelig her udi Riiget, at mand uden Betænk-
ning begrafver de levende med de døde. Udi
alle de Lande, af hvilke jeg har beeset og gien-
nemrenst een stor Deel, og blant alle de Na-
tioner, som jeg har kiendt, har jeg endnu ikke
hørt og seet slig græslig Skif og Brug. Ja
Abdalla, svarede Kongen, hvad vil du un-
dre dig derover? Det er jo een almindelig
C 5 Lands,

Lands, Skif. Og, dersom min Dronning
 døer før end jeg, saa er der ingen Redning
 for mig, at jeg jo maa levendis begravs
 med hende. Men naadigste Konge, svarede
 jeg, er da udenlandske, som boesidder her i
 Landet, ogsaa forbunden til at holde sig sam-
 me Skif efterrettelige. Kongen loe at dette
 mit Spørgsmaal, og svarede: ja, gandske vist;
 Det er ikke noget at spørge om; Thi saa
 fremt de gifter sig her i Landet, saa ere de
 samme Skif og Lov underkaste. Da jeg fik
 dette Svar, fandt man vel tænke, at jeg var
 ikke lidet bedrøvet; gif derpaa bort, og saa
 som jeg stedse frygtede for, at min Hustrue
 maatte muelig døe førend jeg, og jeg leven-
 de vilde blifve begravs med hende, saa for-
 aarsagede det hos mig mange uroelige Tan-
 ker, og jeg pønsede stedse paa, hvorledis jeg
 skulde kunde best redde mig, i faldt det kom
 dertil. Men der var intet derved at gjøre,
 jeg maatte slaae mig til Taalmodighed, og
 overgifve mig Guds alvise Forsyn. Ikke dis-
 tomindre den mindste Anstød min Hustrue
 fik af nogen Upaslighed, saa levede jeg strax i
 Angist og Frygt for, at hun skulde døe. Om-
 sider til min Ulykke blef hun virkelig og til
 Døden sig; døde ogsaa faae Dage derefter.
 Man fandt lættelig begribe, hvorledis jeg
 herof

herofver har vaaren til Moede. Og jeg holdt for hos mig self, at det var ligesaa ynkelig Død og Endeligt, at blifve lefvende begrafved, som at blifve opædet af vilde Menisser; Det eene syntes mig ligesaa forfækkelig og græslig som det andet. Imidlertid jeg far der for, jeg maatte der an. Kongen i Følge med ald sit Hof vilde self følge i Liig-skaren, og de fornemmeste af Stadens Inbyggere vilde ledsage os begge til vor Jorde-Stæd, hvormed man meente, at man gjorde mig stor Ære og Høytid. Da Sørge-Skaren var forsamlet, og alting som hørte til Liig-Ceremonien var færdig, bles min af døde Hustru nedlagt udi een Kiste med alle sine prægtigste Klæder og kostbareste Klenodier; Og derpaa gik man bort med Liiget. Jeg maatte bekvemme mig at følge med den samtlige Liigskare, og under denne ynkelige Tragoedie og Syn gik jeg udi Skaren nest ved min Hustrues Liig. Imidlertid fældede jeg modige Taarer, og ved mig self begræd den mig overhængende u-lykksalige Skiebne. Før end jeg kom hen til Bierget, tænkte jeg ved mig self, at jeg i det mindste vilde sætte Prøve paa, om jeg ikke kunde bevege Liig-skaren til Medlidenhed over mig; og derfor vendte jeg mig først til

til Kongen, dernæst til de andre, bukkendes mig ned til Jorden for at kysse Sønnen af deris Klæder, med væmodigst Bøn til dem alle, at de vilde dog hafve Medlidenhed med mig. Jeg sagde med grædende Taarer til dem: Betænk dog, at jeg er een Udlænding, og forskæner mig for slig haard og streng Lov; Tilmed maa jeg aabenbare eder dette, at jeg ellers har Hustru (d) og Børn i mit Fæderneland. Dette talte jeg med de bevegeligste Ord og Miner, saa at een Steen maatte ynke sig over mig. Men der var hverken Løn eller Bøn for mig; Og de iilede med Liiget hen til Brynden der at nedsætte det. Og saa snart det var til Ende med Liiget, saa lagde de ogsaa mig udi een Kiste, udi hvilken de lod følge med mig en Flaske Vand, og 7: Brød; hidsede mig saa ned i Brynden, og i hvor meget jeg end skreeg, og bad for mig saa tillukkede de Hullet af Brynden med en stor Steen efter deris sædvanlig Maade.

Saa snart jeg var kommen ned i denne dybe Huule, kunde jeg, eftersom der kom dog lidt Ensigning fra oven af igiennem nogle aabne Sprækker, se og nogenledis kiende, hvor
ledis

(d) Abdalla var en Mahometaner, hvilke efter deris Religions-Articler har Tilladelse at hafve mange Hustruer tillige.

ledis Bescaffenheden var udi denne jordhuu-
le, hvorudi jeg var nedsunken. Jeg befandt,
at den var som een meget viid og bred Grot-
te, omtrent en 60 Allen Dyb. Men jeg for-
nam og strax til saadan Stank af de nedgraf-
ne Liig, at jeg snart maatte blifve qvalt deru-
di. Og jeg syntis, at jeg hørde Suk og Gi-
spen af dem, som sidst og nyeligst var nedsun-
ket, og mueligt gaf deris sidste Ande-Dræt
fra dem. Ikke desto mindre, som jeg var i
denne Huule, skyndte jeg mig det snarest
jeg kunde op af Kisten, og forsoeyede mig fra
disse døde Kroppe; og for at ikke stikke i den
leede Stank holdt jeg for min Næse fasten-
des mig ned paa jorden, hvor jeg i Hiertens
Graad beklagede min ulyksalige Skiebne
med disse Ord: jeg erkiender, at Gud skieker
alting med os efter sin Forsyns Raad! Men,
du ulyksalige Abdalla! Du maa jo takke dig
sels derfor, at du er overgifven til slig umen-
niskelig og jammerlig døds Maade. Hafde
Gud vaaret dig saa naadig, at du var blef-
vet omkommet i den Skibbrud, hvor i du ge-
raadede, saa hafde du for det mindste ikke
torde besrøged dig for slig langsom, piinag-
tig, og efter ald synlig Bescaffenhed græslig
Død, som den, hvilken dig nu forestaar. Men
det har du for din forbandede Gierigheds
skyld.

fyld. Du ulukfsaligfte du elendigfte Menniſke, ſom paa jorden fand leſve! Det hafde vel vaaren ſaa got for dig, at du hafde blefvet hiemme, og glædet dig ved den Guds Beſſignelſe, ſom du udi dine tilforn udfandne Møysommeligheder hafde forhverved. Udi denne Huule og Gryft var der ſaa tyk Mørke, at man da ikke kunde ſkielle, naar det enten var Dag eller Nat; Dog det uanſeet, ſamlede og følede jeg mig ſaa længe for, indtil jeg fandt hen til min Liigkuſte igien; Men ved det jeg ſaaledis gif omkring, formerkede jeg, at denne Grotte var langt ſtørre og med flere Liig opfyldt, end jeg i Begyndelſen hafde tænkt og ſtillet mig for. Nogle Dage holdt jeg Liſvet op med de Brød og det Vand, ſom jeg hafde ſaaet med mig; Da det var omſider fortæred, vidſte jeg mig ikke længre nogen Raad og Redning, men berede mig ifkun til den viſſe Død.

Da jeg nu ſaaledis ſtillede mig ifkun Døden for, og ønskede mig intet heller, end at det var ſaa nær, hørte jeg i det ſamme, at Steenen blef afløſted. Nu er det jo naturligt, at, naar man er i yderſte Nød, man da giber til hvad Raad og Middel, ſom man fand. Og, ſaaſom jeg da merkede at de hidſede et levende Qvind-Menniſke med ſin døde Mand

Mand ned i Gruben, saa listede jeg mig hen at staa ved det Stæd, hvor jeg vidste hendis Kiste vilde blifve sat; Og, saa snart jeg saae, at man hafde lugt efter Sædvane Steenen over Hullet, saa gik jeg til hendis Kiste, og med et stor Been - knokkel, som jeg hafde i min Haand, gaf hende toe eller tre saa gode Drag, at hun blef derved døset, om ikke dødet. Jeg tilstaar, at jeg ikke gjorde denne umenniskelig Gierning i anden henseende, end for at faae de Brød og Vand som jeg vidste var lagt ned hos hende i Kisten. Jeg fik det ogsaa, og derved blef forsyned med Lefnets Middel paa nogle Dages Tiid. Og da det var fortæred, bændede det fremdeelis saa lykkelig, at man atter hidsede een levende Mand ned med sin døde Kone. Jeg gaf ham, som ved den forrige, strax sit Lifs Brød. Og, saasom det faldt saa lykkelig ud for mig, at der just samme Tiid grasserede udi Byen een Art af smitsom Syge, saa blef der jefnlig levende Mennisker med de døde nedhidsede, hvorved jeg hafde skøn Lejlighed til at forsee mig med Lefnets Middel, for hvilke jeg ogsaa hafde flittig Omsorg at samle mig og skaffe til Bæne.

Da jeg ellers een Dag hafde dræbt een levende Kone, hordte jeg noget, som gik og til-
lige

lige snysede meget stærk. Jeg trinede hen til
 den Side, hvorfra jeg hørde, at denne Lyd
 kom. Og jo nærmere jeg kom det, kunde jeg
 meere fornemme dens Pusten og Snorken.
 Ja det kom mig for, som noget, der lob og
 slogtede. Jeg forfuldte idelig denne Skyg-
 ge, hvilken stod iblant stille, og naar den gik
 frem, saa fnos og snorkkede den meere og
 meere, aldt ligesom jeg kom den nærmere.
 Jeg spuldsom een Stierne. Da jeg fik
 Skint deraf, holdt jeg stedse at gaae deref-
 ter; Det kom mig iblant af syne formedelst
 eet og andet, som kom i Bøien; Men fik
 dog altid syne paa det igien, og omsider
 grant kunde see, at dette Lysning kom ind
 af eet aaben Gab udi Klippen, og at samme
 Hul og Gab var tæmmelig viidt og bredt.

Da jeg kom hen imod dette Gab og Ud-
 gang, stod jeg lidet stille for at hvile mig og
 drage Aanden; Thi jeg hafde vildt saa il-
 lende efter denne Skygge, at jeg omsider ik-
 ke snart aarkede meere. Derefter da jeg haf-
 de udpustet, gik jeg lige hen til Gabet; Og
 da jeg kom der uden for, fandt jeg, at det var
 ved Hafbredden jeg stod, og at jeg saaledes
 var kommen paa frie Foed og Feldt. Det
 er ikke at beskrive, hvor hierteglad jeg blef
 herosver; Ja for bare Glæde kunde jeg ikke
 troer

troe, at jeg var virkelig sluppen ud, men tæn-
kede ved mig selv, at det muelig maatte være
een Phantasie og Indbildning hvorudi jeg
døiede hen. Men da jeg omsider fik mine
fem Sandse ret samled, og begreb, at det
var ikke nogen Drøm eller Indbildning, saa
saae jeg og kunde forstaae, at det, hvilket jeg
i Grotten hafde hørt pruste og idelig fulgte
efter, maatte hafve vaaren eet Dyr, som
var kommen op af Hafvet, og maatte haf-
ve vane at løbe ind i Grotten for det at næ-
re sig af de døde Kryppe. Men da jeg be-
tragtede derefter Bierget, saa jeg, at det
laae midt imellem Byen og Hafvet; og si-
den det var saa brat og stejl, saa var der in-
gen Vei at finde, eller Stie, ad hvilken man
kunde komme ind til Byen. Jeg faldt da
ned paa mine Knæ ved Hafbredden, og in-
derlig takkede Gud for den Naade og frelse,
som hand hafde tilskikket mig. Dernæst
gik jeg inde i Grotten igien for at hente mig
Brød, hvoraf jeg ogsaa under den aabne
Himmel og udi fri Luft spisede med saa god
Appetit, som jeg ikke hafde giordt fra den
Tid, jeg var kommen først ned i dette Hul
og fæle Sted. Jeg gik siden atter ind i
Grotten, sølede mig sa lunge frem, at jeg
fandt

fandt hist og her de Kister, som der stoe-
 de, af hvilke jeg rappede til mig af de fore-
 fundne Diamanter, Rubiner, Perler, Guld-
 Armbaande, og hvad andet kostbar, og der-
 med fyldte mine Tasker og Lommer: Gik
 dermed ut til Husbredde, hvor jeg med
 de Strikker, som man havde bruute til at
 hidse Kisterne ned i Huulen, bandt al den-
 ne kostbare Klenodie i smaa Bylter gands-
 ske næt tilsammen: og lagde dernedre ved
 Søe-Bredde ventendis paa at Gud skul-
 de skikke mig saa søvelig Lejlighed, hvor-
 ved baade jeg kunde komme bort, og tilli-
 ge faae det med mig; bekymrede mig ikke
 om at disse dyrebare Ting blesve, siden det
 var paa den aarsens Tid, af Rego og Stud
 noget smused og nasked. Efter to eller tre
 Dages Forløb saae jeg Skib komme ud af
 Havn, hvilket seylede forbi det Sted,
 hvor jeg var. Sa snart jeg bles dette vahr,
 vinkede jeg at Folkene, paa Skibet med mit
 hvide Bind, som jeg ellers bar snoed om min
 Hue, og tillige af alle Kræfter raabte og
 skreg. Folkene paa Skibet hørte og blif-
 ve mig vahr; og strax derpaa lode de een
 Sluppe gaae fra borde for at indhente mig.
 Da Baads-Folkene spurde mig: ved hvad

ullykkelig Hændelse jeg var kommen der?
 svarede jeg at jeg for to Dage siden Haf-
 de lidt Skibbrud, og jeg var tillige med dis-
 se Bærelse som de her saae blefven reddet.
 Saa som disse Folk til min store Lykke be-
 kymrede sig ikke om at betragte dette sted,
 hvor jeg var, en heller none eftertænkte,
 om det havde Rimelighed eller ikke, som jeg
 foregik, saa lode de sig afspise med det Svar,
 som de havde faget af mig, og uden nogen
 Forevendine toge baade mig og mine Pæk-
 ter ind i Baaden til sig.

Da vi nu kom om Borde, blef jeg stilled
 for Capitainen, som fandt sig, een Fornø-
 yelse ved det hand saae mig; Og saasom
 hand ellers den Tiid havde meget at bestille
 med at gifve Befaling ud til Skibsfolkene
 og sine underhavende, saa lod hand sig og
 binde paa Ermen den Logn, som jeg fore-
 gaf om at have lidt Skibbrud. Jeg tilbød
 ham vel nogle af mine Edelsteene; Men
 hand vilde ikke tage derimod.

Vi leylede imidlertid med god og mage-
 lig Bind adskillige Der forbie; landede til
 adskillige Stæder, hvor vi dref lykkelig
 Ræbmanskab; gik siden derfra, og trefse-
 de ind paa adskillige Meede og i een og an-
 den

den Hafn. Omfæder kom jeg til Bagdad
med min overmade store Rigdom, hvilken
at beskrive jeg holder for unødigt. For
at vise min Taknemmelighed for Gud og
give ham Ære for den sin store Naade
imod mig, saa deelede jeg, saa snart jeg
der ankom, strax ud til de fattige megen
Almisse. Derefter begaf jeg mig til mi-
ne Venner og Slægtninge, med hvilke jeg
levede i fornøvelig Glæde og
Lystighed til min

E N D E.

En Curieuse
Historiske Beskrivelse
Om
Den Engellænder
Wris Pine,

Hvorledes han tillige med
Fire Qvindes-Personer, efter en
bedrøvelig Reyse og Skibbrud, kom
i Land paa det

Pinesiske Eyland,
Som en tilforn af Folk var beboed.
Og

Hvorledes han med fornævnte Fire
Qvindes-Personer (iblant hvilke den eene
var en Morinde) avlede 47. Børn, som si-
den saa meget tiltoge, at han udi sin Al-
ders 80. Aar, som var 60. Aar efter hans
Ankomst paa Landet, talte af samme
sin Afkom 1789. Siæle.

Trykt Aar 1733.

En Historisk Beskrivelse, hvorledes
den Engelsmand Joris Pines paa det saa
faldede Pinesiske Eyland er ankommen
og hvorledes det af hannem er
bleven bebygget.

Ar 1589. efter vor HErres og Frelse-
res Jesu Christi Fødsel, regierede
udi Engeland, Skotland og Irland,
den paa den Tid vidt berømte Dronning
Elizabeth, som tilstedte, at udi hendes Rige
fire Skibe maatte blive udrustede for at
opsøge ubekiendte og fremmede Lande, hvor
paa hendes Undersaatter kunde handle; hun
havde med Forundring hid indtil seet, at de
andre Nationer, hendes Naboer, nemlig
Spanierne, Hollænderne og Portugieser-
ne havde ved deres Sejladser opsøgt mangt
et riigt Eyland, og at deres Lande derover
havde sanket sig stor Rigdom, hvilket gav
hende Andledning til, at give hendes Under-
saatter Tilladelse til at udruste fire Skibe,
A 2 hvor

hvormed de havde i Tanke at oplede et Land, hvor de siden kunde have deres Handel paa; men som Menneskens Gierninger en altid faaer en saa lykkelig Ende, som de i Begyndelsen vente sig, saa er en heller denne deres Kense løbet vel og lykkelig af: thi der de i 7 Maaneder havde senlet hid og did i Søen, ere de omsider af saa sterkt Guds Bøyn blevne angrebne, at deres Skibe en allene ere blevne adskildte, men de endog satte udi største Livs-Fare, ja det kom saa vildt med dem, at de uden at tænke paa at redde Skibene, søgte endeel med Skibsbaadene at komme til et Land, som de til deres Lykke havde faaet i Sigte, endeel søgte ved Svømmen at undgaae denne forestaaende Fare; Men Guld og Lykken førde alle ne fem Mennesker paa bemeldte Land, nemlig en Mand og fire Qvindes-Personer, de andre ere alle ynkeligen omkomne og druknede: Samme 5. Mennesker kom til Landet paa en Mast, da Skibet var stødt i stykker paa Klipperne: Og ere der meget forunderlig blevne opholdte udi mange Aar, ja de have bebygget samme Land, ere blevne til et stort Folk, og have boet der en lang Tiid, inden nogen Fremmed er kommet til dem.

Om

Omfrider er et Tydsk Skib udi en sterk Storm drevet til dette Eyland, og som Skibsfolkene fornam, at samme Eyland var bebygget, gik de i Land, hvor de fik at vide, paa hvilken forunderlig Maade dette Land var bleven bebygget, i hvad Tilstand det nu var udi, af hvilken stor Mængde Indbyggere vare og at de inden kort Tiid, førend de bleve flere, maatte undsættes med adskilligt, som de havde nodig, ellers omkom de gandske; De fik og en Beskrivelse med sig, som Joris Pines havde skrevet paa det Engelske Sprog, hvorledes samme Land af ham var bleven fundet, og bebygget; Og lyder samme Beskrivelse paa vores Danske Sprog, som følger:

Der Portugieserne Sønden for Africa, paa deres Rejse til Ostindien, fandt et fosteligt Eyland, som var frugtbarere end nogen af de andre, som de hidindtil havde fundet, fik nogle Engelske Kiøbmænd og Lyst til at forsøge om de og kunde være saa lykkelige at finde noget Eyland, hvor af de siden kunde trække nogen Profit, anlagde og strax et Factori til Comerciens befordring; Siden søgte de Aar 1589. hos deres dare-

gierende Dronning Elisabeth Forlov til at
udrede Fire Skibe for at sætte deres Fore-
havende udi Bænk, hvilken deres Begie-
ring og strax blev bevilget, og equiperede
de derpaa 4 Skibe, forsynede dem med
alt det, som de til saadan lang Rejse be-
høvede, gjorde min Sal. Herre til com-
manderende Officer: og gav ham Tilla-
delse, at han, for at befordre Commercier-
ne, maatte nedsætte sig paa det Sted, som
han kunde opfinde.

Og som min Herre havde erhvervet
denne Commando, og faaet saa got som
en ny Boevæl, tog han sin Hustrue og sine
tvende Børn, en Søn og en Dotter med
sig; Sønnen var 12. og Dotteren 14. Aar
gammel, derforuden tog han en Morinde,
to Tieneste-Piger, og mig som sin Boghol-
der med sig.

Vi gik om Bord den 3. Aprilis paa et
Skib som kaldes den Indianiske Riob-
mand, ohngefehr 150 Læster drægtig; gik
strax derpaa til Seyls; og som Binden var
os temmelig med, fik vi den 14. May de
Canariske Eylande i Sigte: Nogle Dage
derefter kom vi til Capo de Verd, hvor vi
igien os forsynede med frisk Proviant, der-
paa

paa tog vi vores Cours Sydværts, beholdt
dog en Streg af Østen: Den 1. Augusti
saae vi det Eyland Sanct Helena, hvor vi
igien fik frisk Proviant, og seylede siden
hen til Capo de la bona Speranza (eller
det Hoved af god Forhaabning) hvor vi,
formedelst Sygdom, miste nogle af vore
Folk, dog døde alleeneste en af vore Huus-
Folk.

Endnu have vi en udstaaet nogen Storm,
men siden da vi kunde see Eylandet Sanct
Laurens, som Søefolkene berette at være
det største Eyland i Verden, fik vi saadant
Guds Bænr, at vore Søefolk sagde, at
saa længe de havde faret til Søes, havde de
aldrig havt saadant et Bænr, ja Stormen
blev saa forfærdelig stor, at vore Skibe
bleve adspredde; Vi overgave alting, og
ventede hvert Øyeblik, at vort Skib skul-
de støde paa en Klippe, og at vi ælændig
skulle omkomme; Stormen varede saale-
des nogle Dage; om Dagen var vores An-
gest stor, men om Natten, eftersom vi ingen
Tieneste kunde have af Lyset, var den langt
større, vi ønskede hvert Øyeblik at det var
Dag, paa det vi kunde saa noget Land at
see, hvor vi kunde retirere os hen, og komme
af

af denne store Fare vi vare udi. Omsider
fik vi et Land at see aarle om Morgenen, og
om jeg ret fand giette, var det i October
Maanet (thi formedelft vor Angest og
Bekymring vidste vi ikke hvorledes Da-
gene gik.)

Hvad for et Land dette skulde være, kun-
de vi u-muelig vide, det saae ud som det var
af Steenklipper; vi gjorde os en heller stor
Tanke om hvad for et Land det var, men
vare glade, at vi havde saaet det i Øyestun,
efterdi Stormen endda var lige saa stor
som den havde været de andre Dage, og vi
ventede en andet end en bedrøvelig og jam-
merlig Ende paa vores Rejse, saa at det
eeneste Raad vi havde tilbage, var, at vi vil-
de gjøre vor Gliid, at vi kunde komme paa
dette Eyland.

Vi kom og nærmere og nærmere til Lan-
det, og som vi frygtede, at der vare flamme
Grunde og farlige Klipper bedre hen under
Landet, paa hvilket Skibet snarlig kunde
støde og vi lide Skibbrud, torde Capitainen
min Herre en gaae videre, men resolverede
tillige med nogle andre, at gaae i den lange
Skibs Baad, og roe til Landet; Skibsføl-
ket, som saae denne deres Capitains Re-
solu-

solution, biede en heller længe, sprang over
Borde, og vilde svømme i Land; Jeg, min
Herres Dotter, Morinden, og tvende Tie-
neste-Piger, bleve paa Skibet, thi vi und-
stode os en til at svømme bort; de som hav-
de forladt os og Skibet, saae vi ynkeligen
omkomme, vi ventede den samme Lykke, dog
haver den naadige GUD haft andet i Sin-
de med os, og frelset os paa en forunderlig
Maade, thi da Skibet stødte paa en Steen-
Klippe, og var efter 2. eller 3. Stød gaaet i
stykker, retirerede vi os med stor Møye
op paa Bouspreden, som var afbrudt, paa
hvilken vi bleve siddende, og befalede os
GUD og Lykken: Binden drev os ind til
Landet, og vi kom ind i en liden Vig eller
Riveer, hvor der strax blev meget stille,
thi paa begge Sider vare de store Steen-
Klipper, saa at vi vare som ndi en Dal;
Vi gik strax med et glad Hierte op paa
Landet, og takkede GUD, som hidindtil saa
naadig havde hiulpet os.

Da vi komme paa Landet, vare vi gandske
vaade, jeg havde et Fyrtøys hos mig
med sit Tilbehør, og som Buddikken var
tet, var det got og dygtig, jeg fik samlet
noget raadet Træ, gjorde Ild, og tørrede

vore Klæder. Da vi saaledes et lidet vare
blevne forfriskede, gik vi hen imod Havet,
og saae med stor Hierte-sorg dette Skibbrud
an; Jeg forlod her mine uhyggelige Reyses
Cammerater lidet, og gik omkring paa
Havbreden for at see, om jeg ikke kunde fin-
de nogen af vore Folk, som paa lige saadan
en Maade kunde havde undgaaet denne U-
lykke, men denne min Umage var forgie-
ves, jeg fandt ingen, og i hvor høyt jeg end
raabte, kunde jeg ey fornemme til nogen
Giensvar; Derfra gik jeg hen og vilde see,
om jeg ey kunde fornemme noget til Ind-
byggerne, men jeg fandt hverken Tegn
til Menneſker eller noget andet levende
Creatur, alt det jeg saae var nogle smaa
Fugle. Denne Dag gik saa bort, om Af-
tenen kom jeg igien til mit forladte Sel-
skab, som blev meget glade da de saae mig,
thi, nest Guld, var jeg deres Trøst, Tilflugt
og Beskiærmelse.

Endskjønt jeg om Dagen ey havde fundet
det noget Tegn til Menneſker eller noget u-
mælende Creatur, begyndte vi dog imod
Natten at frygte, at vi af dem skulde blive
funden og overfalden, vi glæde os dog i
denne vor Angest, at det Sted, som vi til
vor

vor Hvile den Nat havde udvalt, var meget tykt begroet med Underkov, Brambær, Buske og Torne, saa at vi en saa let kunde findes; Vi frygtede og for, at vi paa dette Land en skulde finde noget til Livs Op- hold, og at vi omsider ynkeligen skulde døe af Hunger, vi trøstede dog os selv indbyrdes det beste vi kunde, og satte Mod i hverandre, derpaa gik vi hen og samlede nogle Bretter, Sielle, og andre Træverk af det sønderlagne Skib, hvoraf jeg oprettede en Hytte; Jeg reyste to eller tre Stavre op, og gjorde dem fast ved Træerne med Tovverk, derpaa kaste jeg noget Segeldug, her under lagde vi os den første Nat, og sov temmelig vel, thi vi havde en sovet nogle Nætter, dog torde vi en alle slaa os til Ro- lighed for den Fare vi indbildte os at være udi; men vi skiftedes til at holde Vagt den gandske Nat igiennem indtil om Morgen- nen. Morinden var langt frimodigere end de andre, og gjorde all sin Gliid for at faae dem ligesindede.

Om Morgen, da vi vaagnede, fornam vi, at Vinden havde lagt sig, og da det kom noget op paa Dagen, blev Luften varm, hvilket kom os meget vel til pas, thi vi vare
efter

efter vores Skibbrud af Kulden hart ad
forkomme; Vi krob derpaa ned af Klippen
til Stranden, hvor vi fandt en god deel af
vor Lading for os. Vi arbejdede og bier-
gede saa meget som os mueligt var, hvad
som var for tungt og for uhandeligt for os
saa Menneſker, det gjorde vi ſtekkere, Riſter
og Strine hugge vi i ſtykker, og fik ſaa man-
ge Klæder, at vi kunde dermed behielpe os
en lang Tiid. Vi fik og af dette Skibbrud
alt det, ſom jeg ſiden ſtafferede mit Huus
med ſom jeg opbyggede, thi paa Landet var
intet at bekomme. Mad-Vare leed vi ont
for, thi hvad vi fandt paa Dav-Breden,
kunde vi ey ſpiſe, efterſom det af det ſalte
Band var gandske fordærvet; Brødet
kunde vi ey heller nytte, og maatte i ſteden
for det en lang Tiid bruge Tobak, hvor af
vi og fiſkede op et temmelig ſtort Fad.

Paa Landet fandt vi et ſlags Fugle, ſom
vare ſaa tunge og ſtore ſom Svaner: diſſe
vare ſaa feede, at de formedelſt Fedmen ey
langt kunde flyve, vi fangede dem da og let,
og uden at gjøre os nogen Tanke om de en-
ten vare gode eller ikke, ſtegte og ſpiuſte vi
dem, de ſmagede os meget vel, og vi ſpiſe-
de idelig af dem.

Vi

Vi havde taget med os af Engelland nogle
le levende Høns og Haner, af hvilke en-
deel komme levende til Lands, disse sparede
vi, og lod dem gaae til en Yngel, og inden
kort Tiid formeerede de sig meget, saa at vi
af disse og havde tit god Føde. Herfor-
uden aad vi og en stor deel Eg, som vi fandt
udi Mængde ved en Riveer udi Gruset eller
Sanden; Fuglene som disse Eg lagde, vare
hart ad som Venderne udi Engelland; In
Summa, vi fandt her paa Landet alt det,
som vi til vores Livs Ophold behøvede.

Da vi nu udi tvende Dage havde været
sikker, og ey fornummet til ringeste Fare, og
vi ey heller kunde see nogen Udveie til at
komme her fra Landet igien, resolverede jeg
paa tredie Dag at see et beleyligt Sted ud,
paa hvilket jeg kunde opbygge os en Hytte,
hvorudi vi kunde være i Læ for de stærke
Binde, som falde her paa Landet; Jeg ud-
valde et Stæd nær ved en Kilde, som sprin-
ger ud af et høyt Bierg, og haver siden sit
Fald igiennem en lystig Lund, af hvilket
Sted jeg og kunde have megen fion Ud-
sigt af til Søen; Jeg begyndte strax med
det Verkøng som jeg havde faaet reddet
af det sønderstødte Skib, at arbejde paa
Hytte

Hyttten; Tømmen fik jeg hugget og færdigt med stor Møye, og paa det Grundvolden skulde blive nogenledes bestandig, grov jeg Huller udi Jorden lige vidt fra hverandre, hvorudi jeg satte Stytterne, derpaa naglede jeg Brederne fast af de sønderlagne Rister, og det andet Træverk som jeg havde faaet reddet, Dørrene satte jeg imod Stranden, at vi af dem kunde have vor Udstigt, thi vi kunde ingen Bindver faa: Taget gjorde jeg af Segeldug, af saadan Bygning var dette vort Huus, som vi skulde boe udi, det faldt os vel noget usædvanligt, dog vare vi meget glade, at vi derudi imod ondt Vænr, og forestaaende Vinter, som vi en vidste hvor streng vilde blive, kunde skiule os. Jeg gjorde og nogle Senge-Stæder, og meublerede ellers dette mit Huus, saa vidt som mig mueligt var; Vi flyttede der ind, og trøstede os endnu med den Forhaabning, at GUD skulde eens gang sende os et Skib, som skulde frelse os fra dette ælendige og eenlige Levnet, som vi paa dette Land maatte leve, og føre os til vort rette Hiem; Men GUD har en villet lade det gaae efter vort Dødske, hvoraf jeg sluttede, at dette Land, som vi vare komne
ne

ne paa, maatte være meget vidt af Zeyen.
Da vi nu havde været her paa Landet fire
Maaneder, og imidlertid hverken fornum-
met vilde Dyr en heller seet nogen Folf,
sluttede vi at samme Land en var bebyg-
get, og at alle vore Folf maatte være om-
komne udi Havsnøden; jeg kunde og mer-
ke, at dette Land maatte være temmelig
stort, thi i hvorvel jeg havde været dybt in-
de i det, haver jeg dog en kundet see Enden
der paa. Landet er overalt, saa vidt jeg end-
nu er kommen, meget denligt og lystigt, er
altid grønt, og bær paa alle Aarets Tider
sine Frugter, som ere meget gode og ange-
nemme; Luften er altid tempereret, og det
er her en foldere, end det er i Engelland i
September-Maanet: Ja, med et Ord, der-
som her var nogle, som vidste at giøre sig
Jorden til Nytte, troer jeg fuldkommen, at
den kunde bære det, som var fornøden, en
alleene til Menneskens Nytte, men endog
til deres største Fornøjelse.

Udi Skoven fandt vi et slags Nødder saa
store som vore Æble, hvis Kierne var liflig
og tør, saa at vi brugte dem i steden for
Brød. Der fandtes og et slags Dyr som
vore Geder, hvilke ynkle to gange om
Aar

Varet, og faaer hver gang to Unger: Samme Dyr ere her i stor Mængde, og saa tamme, at man let kand faae fat paa dem og slagte dem. Ved Stranden fandt jeg et slags Vandfugle, hart ad som Venderne i Engelland, om hvilke jeg her oven for har skrevet.

Uf Vandet fik vi Gist, i Eynderlighed Skiaelfisk, som vi fangede i Mængde. In Summa, vi fandt her for os et Epile-Kammer paa ald den Forraad som vi til vort Livs Ophold behøvede; Ja, vi havde i sex fulde Maaneder vores riige og overflødige Ophold uden ringeste Umag og Besværning.

Og som jeg nu havde Mangel paa nogen Ting, men jeg endog derforuden nød samme overflødige GLÜDS Belsignelse uden noget Arbejde, blev jeg meget vel til Mode, diverterede mig med all den Fornøjelse som jeg i denne Eenlighed kunde optænke, fornøjede og de 4 Qvindfolk, som vare hos mig, det meeste mig mueligt var; Og da jeg ved den idelige og fri Omgængelse med dem blev jo meere og meere dristig, lode de sig let overtale til at sove hos mig; De tvende Tjeneste-Piger vare først efter min

Bil.

Billie, og sov hos mig saa tit som jeg det forlangede; I Begyndelsen bluedes vi ved denne Gierning, og gjorde det hemmeligen, men siden undsaag vi os ikke.

Da disse tvende Tieneste-Piger havde fundet deres Fornøjelse hos mig, og min Herres Dotter fornam, at det var forgiaes at tænke paa at komme bort fra Landet, anmodede hun mig og om det samme, til hvilket jeg og var inclineret, men kunde ey selv begiære det af hende, som jeg bar stor Undseelse for; De vare alle smukke af en fin Skabning, men min Herres Dotter var den yndigste, og af mange gode Qualiteter; Vi vare samtlige meget fornøjede med denne indbyrdes Kærlighed, og den renste sig ikke af nogen løsagtig Brynde den vi alle vare fri for; men vi forhaabede herved at vi paa vores Alderdom kunde have nogen Hielp og Trøst af vore Børn, og at vi en, naar vores Endeligt skulde være, skulde døe udi en ælendig og eenlig Tilstand; Jeg erindrede mig og, at vore Forfædre havde maat gjøre det samme, troede og, at GUD skulde forlade os den Synd, eftersom vores Gierning sigtede allene hen til GUDS Ære, og vores Belfærdt, som GUD vil at

B

vi

vi udi alle vore Forretninger skal have udi
Øyemerke.

Morinden var endnu fri for mig, og i
hvor vel baade hun selv, og min Herres
Dotter, tillige med de tvende Tieneste Pø-
ger, bad mig at jeg vilde elske hende, og holdt
mig iblant andet for, at som det var mig
u-vitterligt, om Guld snart vilde bortfalde
dem, og lade mig leve efter deres Død, skul-
de jeg ikkun efterkomme hendes Begiering,
om jeg i sin Tiid naar jeg blev eene, ellers
tænkte til at have nogen Opvartning og
Tieneste af hende, kunde jeg dog en resolve-
re mig til nogen Kiærlighed imod hende: om-
sider da de en paa nogen Maade kunde over-
tale mig, tænkte de med List at naae deres
Ønske; de lod hende gaae i Seng til mig
om Natten, udi den Meening, at jeg udi
Mørke af hende skulde blive betaget, men
jeg fornarn at det var Morinden, og afflog
hendes Begiering; Men da hun blev idelig
ved, og jeg saae at det var umueligt at bli-
ve hende quit, og at hun paa alle Maader
søgte at overvinde mig, elskede jeg og hende
samme Tiid.

De bleve alle frugtsommelige, dog den
ene efter den anden, saa at de udi deres
Bar-

Barne-Nød kunde hielpes hverandre. Den første, som kom udi Barselseng, var en af Tieneste-Pigerne, som fødte en ung Søn; Derefter kom min Herres Dotter, som var den yngste og yndigste udi Barselseng med en ung Dotter, siden fødte den anden Tieneste-Pige, med stor Kummer og Smerte, mig en ung Dotter; Hun var en feed og fyldig Person, og var det vel Aarsag til hendes store Smerte; Morinden kom sidst, og fødte en hviid Dotter, hun var meget frisk og behiertet, og da hun saae, at hendes Foster var hvidt, blev hun saa overmaade glad, at hun sprang op, løb omkring, og var inden kort Tid frisk, hun vidste af ingen Pine, en heller af nogen Besværlighed, som dette Kion efter deres Barselseng udi vore Lande ere plagede med. Hvad de andre Dvinders Barselseng var angaaende, da gif det, efter den Leylighed, og Gud skee Lof, meget vel af, og de to vare friske igien, førend den tredie fødte.

Vi havde til vore smaa og spæde Børn intet Pinnet eller andet blødt Tøi, som man pleyer at forsiune dem med, vi fattedes og Uldentøi, saa at de maatte lide meget Ont, dog vare de aldrig, som forunderligt er, no-

gentid syge, men vare meget haard-førel; vi
plejede dem endelig vel det beste os mueligt
funde være, og saae dem til gode med det
beste vi her paa Landet kunde have; Na, vi
havde megen stor Umage med dem, thi ald
den Epijs, som disse spæde Børn skulde
fortære, var u-sædvanlig, og hart ad ufor-
dønelig for dem; saa at vi udi dette, som el-
lers udi andre Poster, har seet Guds sære
Forstum.

Men vi andre havde ellers, til vores Livs
Ophold, alt det som vore Hjerter kunde on-
ske sig, os fattedes alleene Klæderne, som
vi kunde skule vores Blusel og Nogenhed
med, vi maatte behielpe os med de vi hav-
de fort med os, og reddet af det sønderflagne
Skib; og havde ikke Lusten været temperere-
ret, da havde vi af Kuld eller andre Tilfælde
uelendig maattet omkomme, thi vi kunde hid
til Dags intet saae noget til Klæder her paa
Landet, vi kunde en heller ud speculere hvort-
ledes vi kunde imod ondt Bænr være forva-
ret. Som vi nu en kunde ændre denne
vores Nogenhed, bluedes vi ikke, en heller
var os denne vor Tilstand, vi levede udi,
fortædelig, men vi vare meget vel for-
noyede, og saae at alting gif os efter Ønske,
vores

vores Slegt formeerede sig, vi levede eens
drægtig og fredelig, og der fandtes intet
paa Landet som var os skadeligt, eller som
hindrede os i denne vores Fornøjelige Til-
stand. Vi søgte og vores Fornøjelse i det-
te, at vi ginge tit og ofte ud i Buskene og
satte os, naar det var hedest om Dagen,
neder under Træerne i Skyggen, og lod vo-
re smaa Børn plukke os Frugter, som der i
Ganen groede, hvilke vi sadde og spisede.
Men naar vi en kunde taale og sidde længe
under Træerne, formedelst Solens stærke
Varme, som vi en vare vant til, frøb vi
ind udi nogle tykke og huule Træer, som jeg
for det samme havde udhuulet, udi hvilke
vi med største Fornøjelse sov saa længe den
u-lidelige Varme varede, hvilket var os en
stor Bederqvælgelse; Naar Heden tog af,
frøb vi igien ud af Træerne, og diverterede
os udi Skoven, som var gandske tyn af
høje og tykke Træer, som Solen en lettelig
kunde skinne igiennem.

Udi saadan stor Dræsløshed maatte vi
leve vores Tiid hen, vi kunde ikke arbejnde,
thi os fattedes det Jorden skulde dyrkes
med; Med eet Ord at sige, vi havde været
ødelendige, endstjønt intet fattedes os til vo-

res Livs Ophold, om vi ikke havde fundet
fordrage hinanden. Dette var vor eeneste
Glæde, mine Hustruer elskede mig meget,
og kunde aldrig være fra mig, de elskede
hverandre indbyrdes, og forligedes meget
vel, de vare en fortrydelige den eene over
den anden, ja, de levede i saa stor Genig-
hed, at de aldrig gjorde hinanden imod,
saa at vi en ønskede os en bedre Tilstand,
kunde en heller indbilde os, at nogen kunde
være fornøveligere end dette vores Liv; vo-
re Børn begyndte at blive store, og vi havde
ald den Opvartning af dem paa vores Al-
derdom, som vi ønskede os, med et Ord, vi
elskede denne vor Tilstand saa høyt, at om
det end kunde hænde sig, (som vi dog ikke
haabede, en heller var den minste Apparen-
ce til) at vi igien kunde komme til vor Fæder-
neland, havde vi dog samtlig resolveret at
blive her, Ja, endog forbundet os ved en
høy Ced aldrig at forlade Landet, men blive
der, og leve med hverandre saa længe det
GUD behagede, og naar vor Tiid var til
ende, skulde den eene begrave den anden.

Mine fire Hustruer fødte mig 47 Børn,
Sønner og Døttre, alle meget vel skabte,
sunde og sterke, ligesom vi; thi haade fatte-
des

des os intet paa vor Livs Ophold, saa havde jeg og Eynlighed til at speculere paa alt det som kunde være os og dem til nytte, hvor til jeg en alleene var nød til, om vi ikke skulde have creperet, men den usigelige Kiærlighed, jeg havde til mine Børn, tvang mig og til det samme, og gjorde mig mangen urolig Time.

Morinden holdte op at fødde Børn, der hun havde fød tolv, nemlig 5 Sønner og 7 Døttre, hun var den første der holdte op, alle hendes Børn vare hvide, saa at jeg ingen Forskiel kunde gjøre paa dem og de Børn af mine andre Qvinder, som alle vare meget vel artede.

Min Herres Dotter elskede jeg langt høiere end mine andre Hustruer, hun var og af større Qualiteter og Skøndhed end de andre, hun fødte og fleere Børn, som jeg og inderliaen elskede.

Udi 16 Aar bleve disse 47 Børn avlede, den første Tieneste-Pige fødte Tretten, den anden Syv, min Herres Dotter Femten, og Morinden Tolv; Og lode de saa samtlige af at fødde.

Da nu min ældste Søn var bleven stor og jeg kunde fornemme, at han inclinered

til Giftermaal, gav jeg ham, for at forhindre al Løbsagtighed, som dette ørkeløse Levnet kunde føre med sig, min ældste Datter til ægte, med hvilket han og var heel vel fornøyet, og de levede et meget kjærligt Levnet sammen. De andre Børn giftede jeg og fra mig alt som de opvoxede, og gjorde dem Anviisning paa hvad Stæder de skulde boe; De fleeste fik deres Boepæl paa hin side Niveren, hver Familie for sig, paa det at all Rif, Klammer og U-orden kunde forhindres.

Inden 20. Aar derefter toge mine Børne-Børns Tal saa til, at jeg og maatte tage mig dem an, og gifte dem; Jeg blev anseet og æret af dem som deres Konge, jeg maatte domme udi alting; Ja, jeg maatte som deres Oldesader bære Omsorg for dem, at de kunde komme udi nogen Stand, at de ikke kummerligen skulde henbringe deres Liv. Jeg gif og, nest Glds Bistand, dette Verk meget vel igiennem, og skaffede dem alle deres rigelige Ophold.

Da vi havde været her paa Landet i 22. Aar, døde min Morinde hastig, hvad Svag-
hed hun havde fand jeg ikke vide, jeg kunde
ikke heller fornemme, at hende manglede
no

noget; Hun var den første her døde; vi begrovhende, og som vi begynte at blive gamle, ventede vi hver Dag den samme Skæbne.

Da jeg var bleven 60 Aar gammel, som var det Fyrgetyvende Aar efter min Ankomst her paa Landet, fornam jeg at Alderen begyndte jo meere og meere at giøre mig afmægtig, hvorfor jeg lod mine 47 Børn vide, at de med deres Børn og Børne-Børn skulde komme til mig, at jeg før min Død kunde velsigne dem, og give dem nogle gode Formaninger. De kom strax efter min Billie, og de vare udi Tallet 565. af begge Køn unge og gamle, og jeg havde udi dette mit 60 Aar seet mine Børn udi tredie Leed: Derpaa kaldede jeg dem, som vare komne til skæls Aar og Alder til mig, bad dem takke og priise GUD for sin Faderlige Forsuun og Barmhiertighed, som saa underligen hid til Dags havde opholdet dem; Jeg overlevede dem her paa fremdeeles i GUDs Faderlige Omsorg, og forsikrede dem, at hand, om de ellers vilde gaae paa hans Bæne, aldrig skulde eller vilde forlade dem. Jeg befalede dem, at de herefter eengang om Maaneden skulde forsamle sig tilhobe paa et Sted, som kunde være dem alle beleylig,

og at de paa den Tiid skulde overveie Guds
store Godhed imod deres Forsædre, som saa
underlig her paa Landet vare ankomne, saa
og alle de barmhiertigheder som GUD dag-
lig Dags gjorde imod dem; og allersidst
skulle de læse et Stykke i Bibelen, som jeg
leverede dem, den havde jeg faaet salveret
af Skibbrudet, og til den Ende meget vel
forvaret; Jeg formanede dem at de skulde
blive ved den Christelige Tro og Religion,
som de vare oplærde udi; (thi jeg underviis-
te mine Børn saa vel udi denne som udi alt
got og tienligt, ja jeg lærde dem temmelig
vel at læse, og jeg baar stor Omsorg for at
mine Børne-Børns Børn og paa samme
Maade maatte blive underviiste.) Jeg for-
bød dem, at ingen herefter maatte tage sin
Søster til ægte, som de i Begyndelsen vare
nødt til, men at de skulde gifte sig, saa vidt
som mueligt var, uden for Blods-Forvan-
terne, Jeg gjorde selv herpaa en Begyn-
delse, og tog en Mands Person af en af mi-
ne Hustruers Børne-Børns Slægt, og et
Qvindfolk af en anden Slægt, og lod disse
to ægte hinanden; Jeg havde lærdt dem,
alt som de opvoxede, den Skif og de Sæ-
der som de udi Europa brugede, udi hvilke
jeg

jeg formanede dem at de skulde blive, og
saa viit som det mueligt var, intet foran-
dre; Og for det sidste, befalede jeg dem ogsaa
at de skulde blive ved at tale, det Tungemaal
som de havde lært af mig, og at de skulde læ-
re deres Børn det samme, og ikke venne sig
til noget andet, paa det, at om det kunde
hænde sig i sin Tiid, at der kunde komme no-
gen fremmede Nationer til dem, de da
kunde tale med dem, beskrive deres Til-
stand, og forlange Hielp hos dem, om de
den behøvede. Disse Befalninger bad jeg
dem stedse at have for Øyen, og en slaae no-
get hen i Binden af alt det som jeg havde
sagt dem, og lod dem saa gaae eenhver til
deres Huus og Hiem.

Nogen Tiid herefter kom Døden, og tog
en af mine Hustruer bort igien, udi hendes
Alders 60 Aar, jeg begrov hende paa et
Sted som jeg hertil havde ladet udvelge;
Kort Tiid derefter blev den tredie af mine
Hustruer svag og døde, den jeg og begrave-
de; Og jeg beholdt da ifkun min fjerde Hu-
strue igien, som var min Herres Dotter,
med hvilken jeg endnu levede udi 12 Aar,
da hun og døde fra mig, begrov jeg hende
hos de andre mine afdøde Hustruer; Og
midt

midt imellen disse mine Hustruer haver
jeg udvaldt et Sted, hvor jeg vilde efter min
Død begraves.

Efter denne min fjerde Hustrues Død
maatte jeg leve udi den eenlige Enkestand,
indtil jeg blev 80 Aar gammel, da gav jeg
mig og til Rolighed, og slog mig fra alle
Verdslige Forretninger, feedes aldeles ved
dem, og tænkte alleene paa Himmelen
mit rette Hiem og Fæderneland, lavede
mig hver Dag paa min Rejse herfra. Og
som det var nødvendigt, at een efter min
Død skulde have Opsigt og Regimentet
over denne min Affom, som meer og meer
tiltog, saa udvalde jeg min ældste Søn til
at have det Herredømme; Jeg lod ham
fordre for mig, og underviste ham udi det
som han udi dette Embede havde fornøden
at vide, og overantvordede ham en Kiste,
som mit Bæk-Tøng, jeg her paa Landet
havde brugt, var forvaret udi; Samme
min ældste Søn havde min ældste Dot-
ter til ægte.

Da jeg saaledes havde sat hannem til
Herre og Formyndere over de andre, og
givet ham en fuldkommen Instrux, hvore-
ledes hand sig skulde forholde, lod jeg igien
for

fordre til mig all min Slegt og Afkom, og
igientog de Formaninger, som jeg 20. Aar
tilforne havde givet de da fødte; og for al-
ting befalede jeg dem, at de skulde ære og
adlyde min ældste Søn, som den, der var
kommet i mit Sted, at de hos ham skulde
søge Raad, og at han skulde domme udi alt
det, som dem kunde komme imellem; Si-
den talte jeg dem, og de vare udi alle deres
Slegter 1789. levende Siæle. Herover tak-
kede jeg GUD, og bad ham inderlig, at
hand dem fra alt Ont og Ulykke vilde be-
skierme, og velsigne dem baade til Siæl og
Legeme, at hand vilde opholde dem i den
Tro, som de af mig vare oplærde udi, og
at hand vilde give dem sin værdige Hellig
Aand, som kunde underviise dem udi alt det,
som tiende dem til deres ævige Salighed.
Her paa lod jeg dem gaae hver til sit Stæd.
Jeg var nu kommen til en god Alder, ingen
af mine Lemmer vilde længere staae mig bi,
mit Hoved var svagt, og mine Øyne dum-
me, saa at jeg paa alting kunde merke, at
min Tiid snart var omme, og mit Levet
hastede til sin Ende.

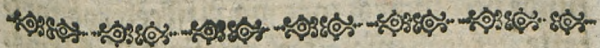
Denne Historie om min Rejse, og An-
komst her paa Landet, og hvorledes det paa
saa-

saadan forunderlig Maade af mig er bleven bebygget, haver jeg selv med min egen Haand paa min Moders Maal sammenstrevet, og overleveret min ældste Søn, som næsten altid var hos mig; Jeg befalede ham, at hand samme Beskrivelse meget vel skulde forvare, og om det hændede sig, at nogen enten ved ulykkelig Hændelse eller ved anden Fylighed kom her paa Landet, saa skulde han en alleene viise dem samme Historie, men endog meddeele dem en Udskrift, paa det at vores Navn en gandske skulde uddøe, og at mine Landsmænd kunde vide, hvor jeg var bleven af; Og naa samme min Søn's Død var forhaanden, skulde hand overlevere samme min Historie til hans ældste Søn, som skulde træde i hans Sted, og føre Regimentet her paa Landet.

Dette Folk, som saaledes haver faaet deres Oprindelse af mig, kaldede jeg efter mit Navn; Jeg heder Jores eller Jorgen Pines, og deelte det udi fire Slegter, som jeg nævnte efter mine Fire Hustruer: Den Første Slegt kaldtes de Engels Pines, efter min Herres Dotter, som hede Sara Engels; Den Anden Slegt kaldte jeg

jeg de Sparkelske Pines, efter den eene
Tieneste Pige Maria Sparkels; den Tre-
die Slegt de Trevorske Pines, efter den an-
den Tieneste Pige Elisabeht Trevors; og
den Fierde Slegt de Philippiniske Pines,
efter Morinden Philippina. GUD lade
dem fremdeeles vore saa vel udi det Legem-
lige, som udi det Aandelige: Det onsker de-
res Olde-Fader.

Jores Pines.

Et Ostindisk Skib kom Aar 1667. til det-
te England ved en sær Hændelse; Det
vilde fare hiem til sit Fæderneland, Hol-
land, men blev formedelst et forfærdeligt
Guds Bøyr sat af sin Cours, og kom omst-
der til dette Land. Folkene droge til Lands
med deres Skibs-Baad, bleve meget vel i-
modtagne af de derpaa boende Folk, og ble-
ve henførte til deres Konge, som tracterede
dem meget høfligen. Han fortaalte dem,
hvorledes hans Forfædre paa samme Land
vare ankomne, og hvorledes det af dennem
var bleven bebygget; han gav dem og For-
lov til at skrive denne Relation ud, som
deres Olde-Fader havde skrevet om samme
Land;

Land; Han taledes Engelsk, og de havde til
 god Lykke nogle Engellænder om Bord,
 som kunde tale med hannem; det Engelsk
 han taledes, var meget fordærvet; Han
 spurde om Tilstanden udi Europa, og var
 meget glad, at vi vare komne til ham. Land
 det er et meget got Land, Husene nye og vel-
 bygde, saa at deraf kunde sluttas, at det en-
 længe havde været bebygget; De bleve for-
 friskede med alt det som her paa Landet
 kunde bekommes, toge saa Afskæed, og fort-
 satte deres Rejse. Det meeste disse Skibs-
 Følk forundrede sig over, var, at der i saa
 kort en Tid af Færø Personer var bleven saa
 mangfoldige Menneſker, og saa vidt som
 12000. Sigele, da dog Landet ikkun havde
 været beboet udi 79. Aar, hvilket er og
 meget forunderligt. Siden er dette Land
 bleven besøgt af de Engelske, som og end-
 nu sejle der hen, og handle der-
 paa med stor Profit.

En Smuk

Sistorie,

Om

Evende Kiøbmænd

og om en Verlig og Dunderig

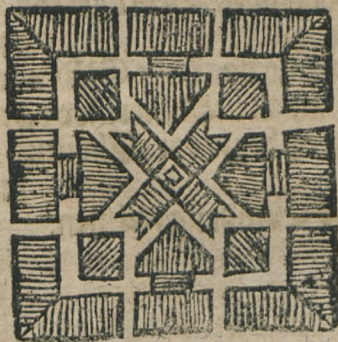
Qvinde, og hvorledes det gif

den eene Kiøbmands Hustru udi

hans Gravarelse, og hvad Falsk

og Svig dem begge ve-

derfaret er.

Trykt Aar 1729.

Til Læseren.

Nettelig i denne Historie læres dig,
Alt Verden er fuld af Falst og Svig;
Som hun haver været af Alders Tid,
Man tør en søge efter Beviisning viid:
Vær derfor gudsfrygtig, bed Gud ude og
inde,

Som du her lærer af denne Qvinde;
Han hielper dig for sin Barmhiertighed,
Alt du overvinder Bedragerens Svigag-
tighed.

Nu ville vi alle paakalde GUD vor HErre/
Saa vil han vor Beskiermer være.
Det ynsker og begiære vi Christne allesam-
men

Nu og altid Evindeligt, Amen.

S Et haver begivet sig paa en Tid, udi
det Aar, som man skrev efter Chri-
sti Fødsel 1424. at fire overmaade
rige Kiøbmænd ere uddragne, hver efter
sit Kiøbmandskab, og uforvarendes haver
det hendet sig saa, at disse samme fire Kiøb-
mænd ere komne i et got Selskab, og rede
med hverandre til Paris i Frankerige, og
droge alle i et Herberg, og det var om
Fastelavns-Tid. Disse Kiøbmænds Navne
vare: Conradus af Hispanien, Bochart
af Frankerige, Johan af Florens, og Am-
brosius af Genai. Bochart sagde til Ber-
ten: Herr Bert det er nu synderlige paa den
Tid, at man skal være lystig og glad, derfor
kiære Herr Bert, beder jeg eder, at I ville
giøre eder lystig med os, paa det at vi med
Lyst og Glæde kunde giøre Tiden sin Ret-
tighed. Og alt hvad det koster, ville vi gier-
ne tilfulde nøye betale eder. Berten gjorde
efter deres Begiering, og bad sine Naboer
og beste Venner til Gæst. De aade og
drukke, og vare glade med hver andre i Tugt
og Ære, saa længe til Dagen fik Ende, og
derefter gik hver hvem til sit Herberge. Da
betalede de fiire Kiøbmænd Berten alt
hvad det havde kostet, og de begiærede der-
efter at gaae til Seng.

Hvorledes Bærten viiste Riob-
mændene deres Senge, alle udi
et Kammer.

Der disse Riobmænd havde nu ligget
en liden Stund udi Kammeret, og
havde allehaande Snak med hverandre,
da begyndte Conrad af Hispanien, og sagde:
Ifromme Herrer, nu have vi denne
Dag været saare glade, saa have vi hver
af os hieme en skion, dejlig og from Hustru
hvorledes monne det gaae til med dennem?
Da sagde Borchard af Frankerige, hvor
veed det? De ere skionne, og leve i Belyst
foruden stort Arbejde, derfor kunde de ha-
ve hundred Boelskab, og ingen af os kand
saa det at vide, fordi at vi ere tit og ofte læn-
ge borte fra denem. Derpaa svarede Johan
af Florenz: vi ere Daarer at vi troe denem
saa vel, og ride udi Regn og Uvejr, og vo-
vetit og ofte vort Liv og Levnet, der imod
æde og drikke de af det beste, foruden Arbej-
de, og maa vel stee med unge Karle, og der-
for var det mit Raad at hver havde et skiont
Boelskab, og laa allene i et Kammer for sig
selv, saa vidste de ogsaa hiemme intet deraf.
Da sagde Ambrosius af Genai: Det skulde
Gud ikke vilde, fordi jeg haver en from ær-
lig Hustru hiemme, som tvinger sit Legeme
for

for min Skyld, og giordes saadant en nedigt
thi om jeg da gjorde det imod hende, og brø-
de min Tro, da var jeg hende ikke værd. Da
svarede hannem Johan af Florenz: Rikere
Ven, du holder saare meget og stort af din
Hustru, jeg vil vedde med dig om tusinde
Gylden, er det saa, du vilst bие mig her udi
fire Uger, da vil jeg ride til Genai, og vil
fuldkomme all min Billie med din Hustru.
Da sagde Ambrosius, jeg haver antvordet
Berten fem tusind Gylden at forvare, leg
der saa meget imod, saa vil jeg her bие dig,
og kommer du hende saa nær at hun gjør
din Billie, da skalt du have vundet dem alle-
sammen. Saa bleve de eens der om begge,
at han skulde ride der hen og forsøge det.

Hvorledes Johan af Florenz reed til
Genai, der som han vilde bedrage
Ambrosii Hustru.

Inden Dagen der efter, da tøvede han
ikke længe, men han gjorde sig snar-
lig færdig, og gav sig paa Benen at ride
til Genai, og der han kom paa Benen,
overtænkte han ved sig mange haande li-
stige Anslag og Bedrægeri hvorledes han
kunde vinde Pendingene, og med det samme
kom han ridende i den Stad Genai, og

overtænkte med stor Glid, hvorledes han kunde komme til samme Qvinde.

Hvorledes Johan gif spagerende efter Ambrosii Hustru, og blev hende vaer.

Paa den Tid mødte samme Qvinde hannem, og vilde gaae udi Kirken, der at tiene GUD, da beslittede han sig der paa, at han kunde gaae hende under Dyne og hilse hende venligen. Qvinden takkede hannem tugteligen med stor Ære, og med saadanne gode Fagter, at han forkræffede sig saare der af, og sagde ved sig selv, som han vilde saa siige: Althvad haver du nu veddet, som jeg seer paa Qvinden, da haver hun saadanne Sæder, at jeg ikke for Skam skyld tør begiere noget saadant af hende, uden saa er, at jeg gaar listelig om dermed, da taber jeg visselig den store Summa Penninge. Saa gif han i Staden bort og igien i stor Bedrøvelse, indtil saa længe han optænkte falsk Raad, og sagde: Jeg forlader mig paa ingen Biis og Maade, til at vinde de Penninge uden jeg kand komme ind i hendes Sove-kammer. Der efter lod han med stor List og Behændighed giøre en saare kostelig og skøn stor Kiste, og der Kisten var færdig, vidste han ikke

ikke hvor han skulde bære sig ad, eller begynde det, at han kunde faae samme Kiste ind i Qvindens Huus, og blev dermed saare bekymret, og sagde ved sig selv: Du haver jo tit og ofte hørt, hvad ingen fandt komme af Sted, det fand en ond gammel Qvinde komme af Sted, og gik saa længe omkring, indtil han kom een gang paa Torvet til en gammel Qvinde, som havde gamle Klæder at sælge, og hun var temmelig vel skikket, da tænkte han, det er ret Kone for mig, hvor monne jeg kunde komme hende til Ords.

Hvorledes Johan kom paa Torvet til den gamle Qvinde, som havde Klæder fal.

DEr efter gik han til hende, hilste hende og sagde: Kiære Qvinde, jeg haver her en Kiortel, han er mig for tung, kunde I sælge mig hannem, da vilde jeg vel betale Eder for Eders Umag. Qvinden spurgte, hvor dyre? Han sagde til hende: Kunde I ikke faa solt hannem for fire Gylde, da giver hannem for tre, og Kiortelen var dog vel tolv Gylde værd. Da blev Qvinden glad og bad hannem komme igien om Morgen, og tænkte, dette er min rette Kiøbmand. Om Morgen kom

Johan igien til den gamle Qvinde, da gav
hun hannem fire Gylde, og sagde: Jeg kan
ikke selge hannem dyrer. Da takkede Johan
hende, og sagde, see der haver Ten Gylde,
køber der ferst Gist for, og den allerbeste
Vin, saa vilde vi være lystige med hver
andre. Det gjorde han fordi at han vilde
giøre Qvinden drukken, paa det han kunde
forsøre, hvorledes han kunde saa Kisten og
sig selv ind i Qvindens Huus. Der hun nu
havde bereed Maaltiud, aade og drukke de
med hverandre, saa længe indtil Qvinden
begyndte at blive lystig. Da begyndte Jo-
han og sagde til hende: Kære, kiender I ikke
Umbrosii Hustru? Hun sagde ja. Da sagde
han: Jeg haver ladet giøre mig en Kiste,
kunde I fly mig samme Kiste ind i hendes
Huus og mig derudi, og fly mig der ud i-
gien paa den tredie Dag, da vil jeg skienke
der 200 Gylde. Da sagde den gamle Rus-
ferste til Kiobmanden: Bekymrer eder in-
tet derfor, lader Kisten komme i mit Huus,
saa vil jeg vel komme det af sted, deraf blev
han saare glad, og førde derefter Kisten i
hendes Huus.

Hvorledes den gamle Qvinde gif til
Umbrosii Hustru, og bad at hun vilde
luane Huus til sin Kiste.

Der

Derefter gik den gamle Qvinde hen til Ambrosii Hustru, og hilsede hende venligen. Den fromme ærlige Qvinde annammede hende kjerligen med stor Tugt og Ære, og glædede sig ved hendes Tilkommelse, fordi hun meente at hun var kommen af stor Kierlighed og Venkskab, at træste hende udi hendes Husbondes Fraværelse, og tale med hende om det Guld hørde til, fordi hun var vel skikket, og tilsiune en ærlig gammel Qvinde, men inde udi hendes Hierte var hun fuld af Ondskab og Forræderi, som man endnu dagligen finder mange saadanne, som have Honning paa Tungen, og Edder udi Hiertet, hvilket ogsaa denne Rufferste beviiste imod den ærlige fromme Qvinde, thi hun sagde til hende: Kære Moder, jeg haver sæt mig fore at gjøre en Pillegirms Rejse til St. Jacob, og derfor kommer jeg til eder, at give eder saadant tilkiende, om I vil sende de gode Helgen eders Almisse og Offer. Der af blev hun glad og sagde: Ah kære Moder, jeg vil faae eder en Gylden, antvorder St. Jacob den paa mine Begne, paa det han vilde gjøre Bon til vor kære Herre og Gud for min kære Husbonde, fordi han gjør saa mange farlige Renser om Aaret, derfor

vil jeg gierne giøre. Da sagde den gamle falske Bedrager ske: Kiære Moder, jeg har lagt min Boeskab og Klenodie i en Kiste, thi beder jeg eder, at I vilde vel giøre og forvare mig hende til gode, indtil jeg kommer tilbage igien, det vil jeg gierne forskyldde med Eder. Den fromme Qvinde sagde af Christelig Kierlighed: Det vil jeg gierne giøre, og vil end til med sætte Kisten ind i mit eget Sove-Kammer, paa det hun disbedre kand blive forvaret.

Hvorledes den gamle Qvinde lod
bære Kisten med falske Kiebmænd
udi Ambrosii Huus.

Soget derefter fik den gamle Forræder ske to stærke Dragere, som bar samme Kiste med den Skalk, som der i laa, ind udi Ambrosii Huus. Saa laa Johan udi Kisten, og kunde lade hende op og lukke hende inden til, naar han vilde. Og om Natten, der han formerkte at hver var falden i Søvn, saa gik han omkring i Kammeret. Og det begav sig at Qvinden havde glemt sin Kiste aaben, dersom hun havde hendes Klenodiet udi, der kom den onde Kiebmand over, og stal fra hende en Pung som var bestuften med Perler, og et forgyldt Sølv-Belte, dertil med en skion Ring

Ring med en Ametist Steen udi. Og Maa-
nen skinde saa klar han kunde vel see over
det gandske Kammer, i det laa Ambrosii
Hustru med sin Pige, i Sengen, og vare
falden i en haard Søvn, og Qvinden havde
uforvarendes lagt sin ene Arm nogen uden
paa Sengeklæderne, paa den samme Arm
havde hun en liden sort Baarte, ved hvil-
ken hun bluedes saare. Der han nu hav-
de taget Pungen og Klenodierne og havde
merkt dette Jertegn paa Qvinden, da gik
han hemmeligen i Kisten igien, og blev der
af saare glad, fordi han tænkte, nu vil
jeg bestaa med dette Jertegn, foruden all
fare, og meente dermed at vinde Pennin-
gene. Der efter paa den tredie Dag, kom
den gamle forgiftige Qvinde igien til Am-
brosii Hustru med stor List og Skalkhed og
sagde til hende: O min allerkieriste Moder
jeg er svaerlig beladt med en Syge, og be-
frygter mig gandske saare, at den vil ikke
brat forlade mig igien, derfor maa jeg paa
denne Tid blive hjemme, og vil jeg nu lade
hente min Kiste hjem igien. Da meente
den fromme Qvinde at det havde saa været
udi Sandhed, og lod hende tage Kisten hen,
men hun tænkte ikke at de skulde komme
hende til Skade og Bedrøvelse. Der den
gam-

gamle Qvinde havde faaet Kiøbmanden med Kisten i sit Huus igien: da gif han udaf Kisten og gav Qvinden de 200 Gyl- den som han lovede hende, og skildes saa fra hende.

Hvorledes Johan reed igien til Pa- ris til Ambrosium, som var hannem ventende.

Der efter tøvede han ikke længe, men med stor Glæde reed igien til Paris: Der han did kom, gif han til Ambro- sio, og tog ham hemmelig over en side og sagde: Du est min gode Ven, derfor vil jeg siige dig det alleene, paa det at du kand blive ved det gode Rygte, thi Pennin- gene haver jeg vundet; At det saa er udi Sandhed, da see her dette Zertegn som jeg haver taget med mig, da vilste han han- nem den Perle Pung, det forghldte Belte ogsaa Ringen: Da forskrekkede Ambrosius sig, og sagde: Jeg bekiender at de Klenodier ere mine, men jeg troer ikke at du haver be- kommet hende til Syndfald uden du siger mig andre Zertegn. Da sagde han: Vilt du vide det altsammen saa noye, da siger jeg dig forvist: Hun haver en sort Baarte paa sin venstre Arm. Som han det havde sagt, forskrak Ambrosius sig saare, at han blev

blev ganske Magteløs, og faldt ned til Jorden, men han vidste ikke at han var kommen dertil med saa stor Bedrægeri. Da tog Johan hannem ved Haanden og rejste hannem op, og sagde: Ach Kære, hav dog Mands Hierte, og giv dig tilfreds. Da bemandede Ambrosius sig igien, og sagde: Johan min gode Ven, jeg beder dig, aabenhare dette for ingen, fordi Berken skal velvilligen faa dig Penningene. Da sagde Johan: Jeg vil det gierne giøre, og dermed fik han Penningene af Ambrosio. Men ingen af de andre to Riebmænd vidste, hvilken der havde vundet eller tabt. Da kom Ambrosius i stor Jammer og Bedrøvelse, og tænkte ved sig selv, nu er jeg bedrægen, hvilket jeg ikke havde troet, og derfor skal hun doe uden al Advarsel.

Hvorledes Ambrosius reed udi stor Jammer og Bedrøvelse fra Paris til Genai, til sin Hustru.

Siden reed Ambrosius hjem, og uden for Staden, der havde han liggende en skøn Uvls Gaard, der paa havde han en from skikkelig Svend, som var hannem troe og huld, den kaldede han til sig, og sagde til hannem: Jeg forseer mig all Got til dig, derfor gaa hid og svær mig

mig en Eed, at du vilst giøre noget hvad jeg beder. Svenden sagde, ja gierne. Da sagde Herren: Jeg beder dig for min Tro og Love, at du vilst gaae ind i Staden, og sige min Hustru, at hun kommer her ud til mig, jeg vil forbyde hende her. Og naar du kommer i Skoven med hende, da kom hende om Halsen, og før mig hendes Tunge og en Lok af hendes Haar til Jerteegn. Svenden forstrækkedes og sagde: O min allerkiereſte Herre, det maa jeg ikke giøre, fordi det var en stor Jammer. Da sagde Herren: Om du det ikke gjør, da maa du selv døe, der Svenden formerkte sin Herres Brede, gif han med et bedrøvet Hierte til sin Bertinde, og aabenbarede hende sin Herres Tilkommelse og Befalning. Den ærlige Qvinde blev der af saare glad, at hendes kiære Herre og Hosbonde var hjemkommen, men hun viste slet intet derudaf, at hun saa jammerligen var forraad.

Hvorledes Ambrosii Svend forde sin Bertinde i Skoven, og der vilde myrde hende.

Sun gif strax udi stor Kierlighed med Svenden ud til sin Herre at annamme hannem, og hun havde opfødt et lidet Lam, som vare saare vel vant ved hende, og

og af den Baane løb det efter hende og kom
saa med hende i Skoven. Der de komme nu
ind i Skoven, da vilde Svenden fuldførelse
sin Herres Bud og Befaling, og sagde til
hende: O Allerkiæreste Bertinde, jeg maa
nu myrde eder, for min Herres Befalnings
skyld, hvor udaf hun blev saare forskrekket,
og sagde til Svenden: O min tro Tiennner
jeg beder dig for Guds skyld, handle dog
ikke saa ilde med mig arme ælændige Qvin-
de, fordi jeg haver det aldrig fortient eller
for skyldt. Svenden sagde: Er det saa at jeg
det ikke gjør da vil min Herre selv omkomme
mig af Dage, saa haardt haver han befalet
mig det, at jeg skal føre hannem eders Tun-
ge, og en Lok af eders Haar, til et Jertegn.
Qvinden sagde: O kiære Ven tag mig ikke
af Dage, jeg vil give dig et got Raad: Vi
haver her et lidet Lam som jeg haver opfød,
det ville vi stinge ihjel, og søle min Kiortel
i Blodet, og tage samme Lams Tunge, saa
vil jeg ogsaa give dig en Lok af mit Haar,
det skal du føre hannem til Jertegn. Og
jeg vil nu strax give dig god Skient derfore.
Svenden sagde: O min kiære Bertinde jeg
vil gierne lyde eders Raad, men I maa in-
genlunde lade eder see, vi maatte ellers baa-
de døde derfore. Ja sagde hun, derfore skal
du

du intet befrygte dig, je g vil vel der udi ret
stikke mig. Og saa skilte s Svenden fra hende,
og gik did bort igien til sin Herre, og bar
hannem det Jertegn som hun havde befale
t hannem. Da kom Herren end i store Be-
drøvelse, at han udi saa stor Hastighed havde
ladet tage sin Hustru af Dage, og ikke til-
førn havde selv sagt hende noget deraf, hvor-
fore det skulde skee. Der nu Qvinden var saa
løst fra Døden, da gik hun bort ælendig,
og overtænkte udi mange Maade hvad
hun vilde giøre, at hun ikke skulde blive
fiendt. Og derefter lod hun sig giøre
Mands Klæder, dem drog hun paa, og
vandrede saa i det Elende.

Hvorledes Qvinden gik ved Stranden,
og kom til en Skipper, som
førde hende med sig.

Der efter gik hun til Stranden, der
fandt hun et Skib liggende, og
bad Skipperen at han vilde føre hende
med sig over Vandet. Skipperen spurgte
hvad hun hede, hun svarede hannem og sagde:
jeg heder Friderik, og vil gierne vandre
efter Tieneste, om jeg nogensted kunde be-
komme en Herre. Skipperen sagde: Du
est en smuk ung Karl, vilde du være mig
tienstagtig, saa haver jeg fire Fakke, dem
skal

skal jeg føre Kong Sandonius, kunde du
mig tage vare paa dennem, da vilde jeg vel
betale dig. Ja sagde hun, med al Gliid vil
jeg vogte dem. Saa tog Skipperen Fre-
drik ind med sig, og førde hannem over
Soen. Der de nu komme til Kongen, og
bare hannem Falkene, som var gandske
skionne den stund Fredrik var hos dem.
Men der Fredrik gik fra dem med Skip-
peren, da hængte de Bingerne og Hovedet
neder, og bleve gandske sorgefulde. Da
blev Kongen saare vred, og lod Skipperen
falde til sig igien, og sagde til hannem:
Jeg haver befalet dig at føre gode Falke,
men see hvad haver du ført mig? Skip-
peren sagde: Allernaadigste Herre og
Konning, jeg haver førdt en from Tienere
hid med mig, han haver med saa stor
Gliid taged vare vaa dem, at de maae vel
skee længes efter haanem. Da sagde Kongen,
saa hendt mig hannem hid med dig. Skip-
peren sagde, det er en overmaade skion og
subtilig Person, dertil ogsaa gandske troe
og from, og derfor vilde jeg gandske nodig
forlade eller overgive hannem, dog om
Eders Naade vil have hannem, saa vil jeg
lade hannem være Eders Naades Konge-
lig Majestet befalet. Kongen sagde: du

B

tørst

først ingen Sorg have for hannem, fordi
jeg vil vel trolig forsørge hannem.

Hvorledes Fredrick blev fuldt for
Kongen, og annammede hannem
for en tro Tienere.

Der Fredrick kom nu for Kongen, da
befalt han hannem ret gandske vel
paa alle hans Sæder. Da saa snart
som Falkene fornumme hannem, da bleve
de gandske glade, hvor udaf Kongen saare
forundrede sig: Saa tiende han Kongen
med stor Flid, og han befalt hannem saa
vel, at han befalede hannem besynderlige
Embeder, og derefter slog hannem til Rid-
der. Ikke længe derefter blev en svar Pest-
lenke der i Landet, at Kongen for Frygt og
Redsels skyld reyste hen udi et andet Land,
og gjorde saa Fredrick til en Landsfoget, at
han skulde regiere Landet, til saa længe
han kom igien.

Hvorledes Hedningene Droge med
BOLD i Kongens Land, at for-
større det.

Der Kongen var dragen af Landet, saa
ikke langt der efter komme Hednin-
gene med BOLD ind i Landet, saa snart
som Fredrick, som var Lands-Foget,
det

det fornam, forfømmede han sig ikke længe,
men strax gjorde sig rede, og bemandede sig
med sit Folk, som Kongen havde befalet
hannem, og drog med stor Manddom mod
Hedningene. Der begynte sig en mægtig
stor Krig imellem begge Parter, men
Landsfogeden Herr Fredrick sigtede ridder-
ligen med sit Folk imod Hedningene, og
trengede dem med Bold paa Flugt, at der
bleve mange af demnem ihjelslagne. Da
tog Herr Fredrick mange af de Hedenske
Herrer til Fange, som ikke kunde undkom-
me for hannem. Saa befriede han Lane
det med stor Manddom.

Der denne Tale og Manddom kom for
Kongen, da glæde han sig udaf sin nye
Embedsmands store Velgierninger, og
drog af stor Glæde hiem igien til sine Lande.
Og Fredrick annammede sin Herre med
stor Glæde og Værdighed. Da sagde Kon-
gen til hannem: Fredrick, min tro Tiener,
jeg takker dig for dine Ridderlige Giernin-
ger, og jeg giver dig fuldkommelingen Magt
og Bold over alt mit gandske Kongerige,
og gjøre dig nu til en Første og Landsher-
re, fordi jeg er nu en saare gammel Mand.
Da hylde det gandske Land hannem, og
alle Mand, Ridder og Svenne, Fattige og
Riige

Rige hyltede ham som en Første og Herre.
Han regierede vel udi tolv Aar, og alt
hans Folk gave ham et got Rygte, og stor
Ere og Lov.

Hvorledes Johan af Florens kom
til Alfier med en kostelig Kram, hvor-
udi han ogsaa havde de staa-
Klenodier.

Det skeede derefter paa den Tiid, at
Johan af Florens kom til Alfier
med en kostelig Kram, hvilken han der
holdt Fall, hvor udi var mange Klenodier.
Saa gik Herr Fredrik og spakerede, med
mange sine Ridder og Ewenne, som Før-
ster pleje at giøre, og sagde til sine Tienere:
Vi ville besee hvad nyt Eventyr den frem-
mede Kræmmere haver ført os. Der Herr
Fredrik kom for Krammen, og saae sig
omkring, og spurde Kræmmeren ad om han
havde intet nyt eller underligt. Da varede
han hannem, og sagde: Ja Naadige Her-
re, hvad begierer Eders Førstelige Naade
see I noget der eder behager? I det saae
Hr. Fredrik sin Pærle-Pung og det for-
gyldte Belte, og sine Guldringe udi Kram-
men, som han havde staalet hannem fra.
Der paa forundrede han sig storligen, og
sagde: Ven, hveden ere I kommen med

disse kostelige Klenodier? Han sagde: Naadige Første, om G. Naade vidste hvorledes jeg haver vundet dem, da skulde vel Ederes M. have mig derfor beskierere. Her Fredrik sagde: Gode Ven, sig os det Eventyr. Da begyndte Johan af Florenk, og sagde: Vi vare fire Kiøbmænd en sted tilhammen, og saa vædde jeg med en af dem, om fem tusinde Gylden, at jeg vilde boele hannem sin Hustru fra, men hun var saa Tugtig og From, at jeg ikke torde byde hende nogen Bancer. Saa lod jeg giøre mig en Kiste, og lod den bære i hendes Huus, saa at hun intet vidste der af, hvorved jeg vandt disse Klenodier. Og hand sagde hannem den gandske Handel, fra første og til sidste, hvorledes han havde udrettet det. Og end sagde han, Naadige Herre og Første, mig gjør ingen Ting saa saare Ont, som det, at han lod sin egen Hustru for den Sag uskyldeligen tage af Dage. Da sagde Herr Fredrik, det var ikke got. Men alt have I dog vundet Penningene. Men Førsten tænkte all andet udi sit Hierte, og sagde: Gode Kræmmere, I skulle blive her, og hente Mad og Øll paa Gaarden, og saa skulle I forvare mig de Klenodier, jeg vil betale eder dem. Johan takkede Førsten!

og glæde sig saare deraf, at saadan en Første var hannem saa venlig, men han viste ikke hvad hanem der efter skulde vederfares. Da gik Herr Friderich hiem igien, og spurde een af sine Tienere hemmeligen ad, om han ikke viste hvor Genai laa. Han svarede: Ja, Naadigste Herre, jeg veed det gandske vel. Fredrick sagde: Du skal fare der hen, og spørge efter en Mand som heder Ambrosius, og faae hannem dette Brev. Derpaa stod skrevet først Kongens Titel, og Tieneren gik ud fra hannem, fordi Herr Fredrick havde trykt Kongens Segel derpaa, ligerviis som Kongen havde selv Personligen udsendt det.

Hvorledes Budet bar Ambrosio Brevet til Genai.

Inden ind i Brevet stoed der saaledes skrevet: Ambrosii, vi behøve dig nu ind nogle Sager, hvilke os ligger stor Magt paa, og derfor tøve ikke længe, og kom ufortøvet med dette vort Bud, det ville vi igien med dig forskyldte. Ambrosius forundrede sig storligen over Kongens hastig Budskab. Han drog strax af sted der hen med Budet. Der de nu komme til Altkier, da gik Budet ind til Førsten, og sagde:

de: Naadige Herre, jeg haver ført Manden
hid med mig, men jeg maatte selv hyre et
Skib som forde os hid. Det er got sagde
Fredrik: Gaf hen og bestil at han faaer
Mad og Øl indtil i Morgen. Da gik
Herr Fredrik for Kongen, og sagde: Naadige
Herre og Konning: Her ere komne
de eventyrlige Mænd af mit Fødeland,
saa beder jeg eders Kongl. Majestets Naade,
at I vill bede dem til Giest for min
skyld. Kongen sagde: I haver fuldkom-
melig Vold og Magt, derfor beder dem
naar I ville, de skulle være mig velkom-
ne. Strax blev Ambrosius og Skippe-
ren boden til Giest, og Herr Fredrich havde
ladet berede et kosteligt Maaltid. Som
nu Giesterne komme, da annammede Herr
Fredrik dem venligen, og sætte dem selv til
Bords, og synderlig Ambrosium. Der-
efter satte han sig ogsaa neder ved Ambrosii
Side, og trøstede hannem ofte med man-
ge skiemtlige Ord, og sagde, at han skulde
saae sig Mad og Drikke, og gjøre sig glad.
Der de nu havde gjort Maaltid, da sagde
Herr Fredrik til Kongen: Nu have vi fuld-
endt dette Maaltid udi Lustighed, saa vilde
jeg gierne, at den fremmet Kremmere, som

har ført hid med sig saare skønne Klenodier/
maatte være vor Gæst; Saa vilde jeg og
saa gierne, at Eders Naade kunde faae sam-
me Klenodier at see, derfor vil jeg sende
Bud efter hannem, at han skal komme hid/
og tage de Klenodier med sig.

Hvorledes Herr Fredrik sende Bud
efter Johan af Florens, at han skulde
bære de Klenodier for
Kongen.

Der efter kom Johan af Florens gaa-
endes paa Kongens Sal, da an-
nammede Herr Fredrik hannem venli-
gen og sagde: Herr Kræmmere, viiser min
Naadige Herre Kongen de Klenodier I
have ferdt med eder, og siger os, hvor-
ledes I haver vundet dem. Da begyndte
han og sagde alting, hvorledes det var til-
gaaet. Der Ambrosius hørde disse Ord/
og saae siue Klenodier, forskrekkedes han
saare, og meente at Kongen havde derfor
sendt Bud efter hannem, at han vilde lade
hannem aflive, og bedrøvedes saa saare,
at han havde nær daanet. Da kom Herr
Fredrik til hannem, og flappede hannem
paa sine Arler, trøstede hannem og sagde:
Gjører eder lystig, og værer ved et frit Mod.
Der efter stod Herr Fredrik op, og gik uden
for

for Pallaket med Kongen, og sagde: Naadige Herr Konning, hvor behager Eder denne Kræmmere? Hvad haver den vel fortient, som begiere at komme en from Danne-Qvinde om Hæder og Ære, og stiel der-til med hendes Klenodier, hvorved hun skal have mist sit Liv? Kongen sagde: Han haver fortient en Stenle og Gallie, fordi han haver staalet og kommet Mord affled. Herr Fridrik sagde: Det er og mit Raad, og derfor Naadigste Herre, gaaer hen op paa Salen, saa skal eders Kongl. Majestets Naade see et stort Under af denne vanartige Mand, som haver giordt saadant et Bold og Hovmod imod en ærlig og from Qvinde.

Hvorledes Herr Fridrik førde sig af alle sine Klæder, og gif nogen ind i Pallaket for Kongen.

Strax derefter gif Kongen ind igien udi sit Pallads, og begyndte at tale med Gæsterne, desimellem gif Herr Fredrik ind udi sit Kammer, og førde sig af alle sine Klæder, og gif der efter nogen ind igien i Palladset for Kongen og for all Folket, som der inde vare, lige saadanne som Guld havde skabt hende. Hun hilssede Kongen med stor Tugt, og alle de i Salen ble-

bleve saare forferdede, og kunde ikke nok
som forundre sig paa det overmaade skionne
Billede, som kom saa med et noget Legeme
gaaende ind for dennem, og havde ikke
meere paa sig end et tyndt Sike, hvilket
hun havde svøbt neden om sig. Da sagde
Kongen: Dette Billede haver jeg tilforen
seet, men udi en anden Skikkelse, om jeg
skulde siige ret Sandingen, saa haver jeg
ikke seet nogen at være min Fredrick ligere,
og derfor, est du det, saa giv os et Svar for
hvad Sag du est kommen saa nogen her
ind for os. Da sagde hun: Allernaadigste
Herre og Konning, det er jeg eders under-
danige Tienere Fredrick, og klager for eders
Naades Kongelig Majestet over den onde
og forgiftige Skalck Johan af Florenzh,
som ogsaa staar udi Eders Naades Nær-
værelse, med det skaalne Guds, som er den
Pung stuet med Perler, det Belte, og
den Guld-Ring, som han nu haver her
aaabnbare bekiendt, hvor han haver faaet
det, saa siger jeg Eders Naade, at de Kle-
nodier ere mine, og min kiære Herres Um-
brossi, som sidder hos Eders Kongelig
Majestets Naade, og jeg er den arme ælen-
dige Dvinde, som saa uskyldeligen er given i
Dødens Bold, og har af Guds Naade saa
læn

længe holdet mig, at ingen haver kient mig
indtil denne Dag. Derfor beder jeg nu
Eders Kongelige Majestets Naadegandste
ndmygeligen, paa eders Naades Bøfte og
Forjættelse, at I ville dømme denne forgif-
tige Skalk til det som han haver fortient.
Kongen sagde: Han skal døe en forsmæ-
delig Død, thi man skal steyle og henge
hannem, fordi han haver giordt Mord og
Tyveri. Saa blev han overantvordet
Bødelen, at faae sin Ræt.

Hvorlevis Johan af Florenz blev
slebt med Heste ud paa Marken.

Strar tog Bødelen hannem, og gjorde
hannem sin Ræt, som Kongen havde
tildemt hannem; Han slog og stotte
hannem sønder med et Hiul, og satte der-
efter en Gallie oven paa Hiulet, og hæng-
de hans Hovet der udi. Saa fik han sin
rette fortiente Løn, hvilket saare sielden
skeer at saadant bliver ustraffet, naar nogen
vanderer fromme tugtige Qvinder og Jom-
fruer, og vil dem fratage deres Hæder og
Øre, Navn og Rygte.

Hvor

Hvorledes Ambrosius og hans Hustru toge Orlov af Kongen, og foer hjem igien med hverandre.

Sg der de nu havde været en Tiidlang hos Kongen i stor Glæde og Lystighed, tog de Orlov af hans Naade, og drog med hverandre udi stor Glæde hjem til Genai, hvor de levede siden længe udi Gudsfrugt, Fryd og Glæde, thi for medelst Guds Forsum levede de endda saa længe, at de avlede tre Sønner og en Dotter med hverandre. Den første Søn de finge, den kaldede de Fredrik, efter det andet hans Moders Navn, og all den Ære og Værdighed, som hans Moder havde tilforen havt, det blev ogsaa given denne Søn, og saa blev all hendes Slegt der af ophøyet, og komne til stoer Ære, og maa vel skee at der levede endnu mange af dem paa denne Dag.

Denne Histories Begyndelse er skeed (som tilforn er omtalt) udi det Aar der mand skrev efter Christi Fødsel 1424. Og det er nu fra den Tid 258 Aar siden denne Riebsmand Ambrosius levede med hans ærli-

ærlige, tugtige Hustru, som døde udi det
Aar nest for hannem.

Herefter følger en skion Underviis-
ning af en gammel Mand, hvorledes
hver from Christen skal føre
sit Levnet.

Ser Menniske jeg vil dig nu lære,
Hvor du skal føre dit Levnet med Ære
Alt det kand være Guld behagelig,
Og dig derhos saare nyttelig:
Først skal du med Gliid begynde,
Alt frygte Guld baade ude og inde.
Høre ogsaa Guds Ord hver Tid og Stund,
Ehi du forsømmer dig dermed ingenlund.
Naar du gaaer efter Guds Ord,
Vær en forgiærrig paa Guld og Jord,
Gulds Bud du en overtræd,
Betænk hans Pine ogsaa dermed,
Som han for os Syndere lide vilde,
Vær hannem taknemmelig aarle og silde,
Utaknemmelig iblant Synderne alle,
Mon Guld synderlig ilde befalle.
Saa skal du efter Gulds Venstab staa,
Som du af Verden skulle gaa.
Dette skal først din Øvelse være,
Numærk frem bedre en timelig Bære:
Idit

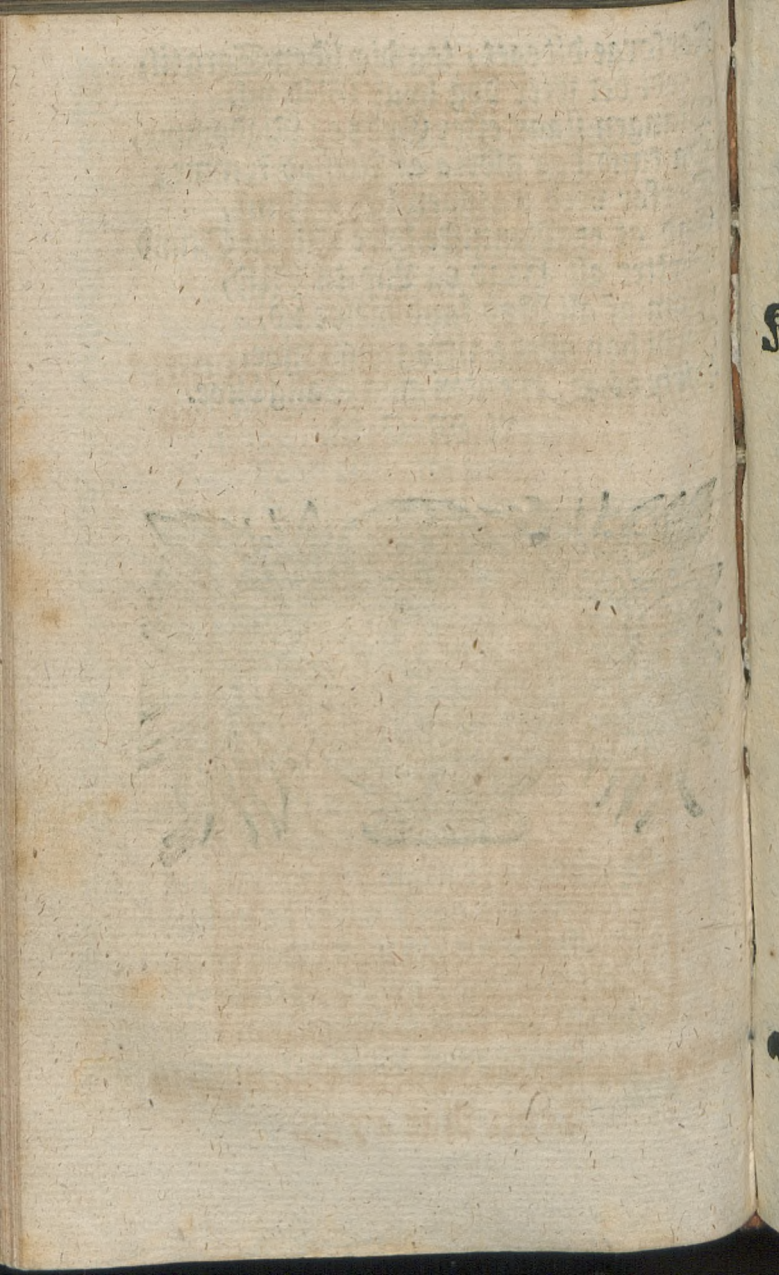
I dit Kald arbejnde da flittelig
Som du vilde leve ævindeligt.
Hvad du skalt gjøre, skalt du forstaae;
Besind altid hvad Ende det vil faae.
Bær forsigtig og holt dig flet,
Bær en forhastig, og betænk dig ret.
Gaf ikke ledig, arbejnd flittelig,
Saa kand du blive salig og rig.
Fordi den er salig sin Haand nærer,
End er den saligere sit Gods ret fortærer.
Tro ikke alting, agte vel dine Ord,
Fordi Bag-Raad duer ikke stort.
En Penning saa kier som fire du holde maa;
Formaar du en Viin, drif hvad du kand faae;
Og og drif med et frit Mod,
Hvad du formaar tag dit til god,
Du kand saa vel en Penning spare dig
Som vinde to, troe du kun mig.
Forvare det Gods det store med det lille,
Gjør ikke mange Giestebud eller Gilde.
Borge ikke, men maadelig tære,
Saa kand du dig disbedre nære.
Med din Naboe holt ingen Strid eller Riv;
Bær sandru og ingen Løgn bedriv.
Bær meget over, vogt dig for Gield,
Bær ikke gierig, tag dig vare for Spil.
Laan lidet bort, tag dig vare for Borg,
Lad hver selv for Gods have Sorg.

Sor

Forsørge dit eget, tag dig liden Sorg til,
 Fordi det skeer dog hvad Guld vil.
 Mangen staar efter Gods og Rigdomme;
 Og fand dog aldrig af Armod komme;
 Derfor veed jeg ingen bedre Fund,
 End at et Menneske hver Tid og Stund
 Sætter all Haab og Liid til Guld,
 Som af all Nød fand hielped ud,
 Fordi han allene alting mon give,
 Hielp os HErre at vi maa Salig blive!

A M E N.

91
Enbillæ
Spaadom,

Og

Kong Salomons Wiisdom:
Om hvis Underligt forstum skeed
er, og hvad skee skal for den
Yderste Dag.

Ernst Nar 1733.

allidg
mooog

moogii anuolod pno
Gall mutor ianoul aied mo
mo to mii dard go
gogodm

GUD var Evindelig, og er endnu;
Hans Guddom er ævig, kom det ihu
Han haver skabt Himmel og Jord,
Og Alting haver han villig giort.
Han er riig, og haver at give
Her Timelig, og der ævig at blive,
Han veed Alting, og Alting seer,
Hvad nu er og altid skeer,
Og hvad kand skee Tilkommeudes,
Derpaa vær ikke mistviislendes,
Saare vel han Alting veed,
At giøre og lade i Evighed.
Mange Engle haver han skabt,
Underlig med sin Guddoms Kraft,
Som med hannem skulle glædes i Himmerig;
Hans Billie at giøre fuldkommelig,
En Engel den skønneste iblant alle,
Den monne hannem vel befalde,
Hans Navn det var Lucifer,
At Hofmodighed han indtagen er,
Han vilde være GUD selv lig,
Der til forførde mange med sig,
Som giorde hannem alle stor Ære,
At han GUD selver lig kunde være,
Men GUD Med fart og Guddoms Magt,
Medstøtte dennem og deres At
Af Himmelen i samme Stund,
Og ned til Helvedes Afgrund,

Der skulde de Dieble være inde
Uden Glæde i Helvedes Pine,
Den Glæde i Evighed,
Som Gud for Englene havde bereed,
Der de aldrig skulde forderve,
Men ævig Glæde fandt forhverve,
Der efter hans Guddoms Villie var
Igien at opfylde sin Engle-Skar,
Som skulde med hannem ævindelige,
Besidde hans glædelig Dummerige,
Han haver udvalt Mennesken det,
Den ævige Glæde i samme sted,
Han haver skabt og ladet blive,
Jordens Baaning som Mennesken skal leve,
Til deres Næring og Lystighed,
Er Jorden med Frugt og Grøde bereed,
Meer end nogen Qvinde eller Mand
Opregne eller udsige kand,
At alle som der inde vare,
Skulle leve i Glæde uden Fare,
De skulle ingen Nød eller Sorrig lide,
Ej heller af nogen Død at vide,
Stæden monne han Paradiis kalde,
Som Gud gjorde til dem alle,
En Mand satte han derinde,
Af hans Rif Been skabte en Qvinde.
Eva Qvinden og Adam en Mand,
Han tog dem Baade ved sin Haand,

Da

Og sagde, Jeg vil Eder befale
Magt over Frugt og Træer alle,
Undtagende et Træ alleene,
Det monne han dem formeene,
Hans Bud ikke at overtræde,
Eller af den forbuden Frugt at æde,
Hvis de ikke holdt hvadt han bød,
Da skulde de lide Angest og Nød,
De skulde smage den bittre Død,
Med alle som fødes paa Verdens De.
GUD Almægtigste gik fra dem,
Strax kom Satan snigende frem
Udi en listig Slanges Lige,
Og monne dem saa besnige,
Bad dennem æde, og ey aflade,
Den Frugt GUD dennem forbudet havde,
Han sagde om de det vilde giøre,
For Døden de ey frygte tøre,
De skulle da Ondt og Got adskille,
Ligesom GUD efter deres Bille,
Det gjorde Satan i samme stunde,
Han Mennesken intet got monne unde
Af all den Salighed og Ære,
Eller Glæde som i Paradiis mon være,
Fra hvilken de vare stødt for lange,
Lucifer med sin Anhange,
Adam vilde ikke, men negtede det,
Eva i Sandens Raad fulde med,

Hun tog et Æble af det forbudet Træ;
Hun beed deri, lod Adam see,
Da hun en døde i samme Stund,
Tog Adam Æblet i sin Mund,
Han aad deraf, og brød Guds Bud,
Strax kom til dem den Herre Gud;
Han sagde til Adam: du haver en holdet,
Mit Bud, jeg haver dig befalet.
Adam bluedes storligen da,
Og sagde: Det gjorde Eva Raad.
Da kunde Eva ikke nægte det,
Gav Slangen Skyld paa samme sted.
Gud bad dem uddrage i samme sinde,
Af Paradiis, som dem var givet inde,
Bød Adam skulde hafte og røde
Jorden, dermed at tiene sin Føde,
Og paa denne Verdens Jord,
Skal din Næring blive dig suur,
Med alle dine Afføde Efterkommendes
Skal leve med Omhu gandske sørgendes,
Eva du skalt dine Børn føde,
Med Smærte, Vee, Angist og Møde,
Adam med alle Mand skal være
Qvindernes Hoved, og regiere,
Deres Mænd de undergivne ere,
Thi Eva lod sig snart forføre,
Derfor maatte Adam med hende vige
Sørgelig af det Paradisiske Rige.
Siden aflede de Børn og nærede sig

Med Nøde og Arbejde bekymmerlig,
Dermed fordrebe de deres Tid,
Siden haver det været all deres Tid,
Allehaande Arbejd de brugte saa,
Til Alderdom kom Adam paa.
Af Alder blev han Ni hundred Aar gammel
At Kraft og Magt forsvant tilsammen,
Han blev svag og skrøbelig,
Som Alderdom fører endnu med sig,
Hans Vid og Sind mon hannem forgaa;
Siden vidste han ingen Raad,
Men brugte altiid Lægedom god,
Og altid stride Døden imod.
Dog for andre Lægedom alle,
Paradiis Frugt monne ham befalde,
Bad Sønnen gaa i samme sinde,
Om han kunde komme der inde,
Og hannem saadan Frugt at hent e,
Der af han vist mon Hielp forvente.
Sønnen lyde sin Faders Raad,
Og monne strax til Paradiis gaa,
En Engel hannem mødte paa stand,
Han havde en Green udi sin Haand,
Monne strax adspørge hannem dere,
Hvad hans Ærend skulde være,
Han sagde: det er for denne Sag,
Min Fader han er syg og svag,
Vidste jeg der til Raad at hente,

Hannem nogen Hielp her at vente,
Alt jeg maatte megen Frukt her faae
Af Paradiis efter min Faders Attraa,
Da blev han strax karst og sund,
Og frygtet for Døden ingentund,
Engelen svarede: tag denne Green,
Da før du din Fader den,
Ewig at leve, og Helbred at blive,
Men Adams Søn forstod en sig
Paa Engelen's Meening fuldkommelig,
Han meente hans Fader skulde altid leve!
Og ævighg paa Jorden at blive,
Greenen han tog og drog derfra,
Hvilken han monne sin Fader faae,
Dermed at hielp af hans Nød,
Men strax da var hans Fader død,
Da blev Sønnen meget sorgelig,
Alt Faderen døde saa hastelig,

Han satte den Green i Faderens Grav!
Den blev grøn, saa vorte deraf
Et Træ som var langt og skönt,
I Salomons Tid stod lystig og grønt:
Et Tempel han bygde til Guds Ære,
Som hans Baaning altid skulde være,
Baade med Hof og Tienner alle,
Thi samme Bygning mon hannem befalde!
Mange Træer lod han did føre,
Som dertil tienlig kunde være,

Iblant andre fordes og did
Adams Træ paa samme Tid,
Alle Træe kunde sig dertil skikke,
Men Adams Træ kunde ikke,
Det var enten for tykt eller smalt,
Forstakket eller for langt det falt,
Saa ingen Mester kunde det raade,
Eller nogen sted lave til maade,
Thi det var gandske uskikkelig.
Men GUD havde forordnet sligt.
Siden Bygningen var færdig giort,
Af Adams Træ et Godstig stort,
Er lagt over et Band vel viid,
Der laa det en langsommelig Tiid,
Alle Folk der over monne gaa,
Kunde ikke det Træes Værdighed forstaa,
Men der Kong Salomons Wiisdom stor
Saare vidt om Landet var spurt,
At han af GUD bekom den Ære,
Med megen Wiisdom begavet mon være,
At han sit Folk og Kongerige
Regleret og besætte ordentlige,
Med Skikkelighed og Wiisheds Bælde,
Som ingen Mand kunde nok fortælle,
Den Tiid at saadant forsaad
Udsprede over alle Land,
Da levede en Qvinde som kunde spaa,
Med stor Wiisdom begavet ogsaa,

Sybilla det var hendes Navn,
GUD var med hende, som gik af Savn.
Hun kunde paa Himlens Tegn see,
Hvad for den yderste Dag skal see,
Og hvad tildrages i mange Aar,
Det var af GUD hende aabenbar.
Samme Qvinde var skøn og riig,
Hun havde en Fod var nnderlig,
Den var skabt som en Gaase-Fod,
Der ved bluedes den Qvinde god.
Med den hun baade stod og gik,
Som andre Folk efter deres Skik.
Kong Salomons Wiisdom blev aabenbar,
Hun vilde det sandelig forfare,
Og drog saa til Kong Salomon dere,
Den wiise Mand gjorde hende Ære,
Han sagde: Qvinde! hvor kom I fra?
En bedre Giæst fand jeg en saa,
End som jeg seer Eder nu here,
I skal mig meget velkommen være,
Eders Wiisdom er mig kundgiort,
Som og er viidt om Landet spurt,
Med mange underlige Tegn og Spil,
Som jeg nu selv forfare vil.
Kongen bad hende sin Giæst at være,
Qvinden sagde: ja med Tugt og Ære.
Der de nu sadde over Bord,
Meget vel skikke sig deres Tale og Ord.
Der

Der efter vilde de over Stien gaa,
Da monne den Qvinde stille staa,
Gif ey paa Træet, men monne det skaane
Og monne saa giennem Bandet vaade,
Det Træ gjorde hun den Bærdighed,
Hun vidste der om og Bæskeed,
At hendes Kod blev skikkelig,
Og blev strax som en Menneſke Kod,
Der ved glædes den Qvinde oed.
Kongen ſaadant forundrede ſig paa;
Taugde til de til Bord monne gaa.
Han ſagde: Qvinde hvi fulde I ey
Over Træet den ſmale Bey?
Hun ſvarede: Paa Jorden ſkal hænde ſig
En Jomfru ſkal føde en Søn viſſelig,
Hvilken paa det Træ ſkal lide Død,
Og frelſe Menneſken af Angiſt og Rød,
Alle dem, ſom paa hannem vil tro
Skulle have med hannem den ævige Ro.

Kongen ſpurde Qvinden da,
Hvor hun monne den Viisdom ſaae?
Han ſagde: ville I det ſige mig?
Hun ſvarede: gierne, ſandelig.
Jeg ſaae en Stierne paa Himmelen ſtaa,
En Ring der omkring monne gaa.
Der i en Jomfru med et Barn,
Med meget andet jeg har forſaren,

Gud

GLD haver mig det aabenbart saa,
Kongen sagde atter til hende da :
Kunde I intet Kundskab vide,
Hvad det samme Barn skulde hede,
I sige mig af den Jomfru skal fødes,
Og paa det Træ for Menneske dødes,
Hun svarede : ja ville I det høre,
Han skal en sand GLD og Menneske være,
Som mig er aabenbaret vist,
Hans Navn skal kaldes Iesus Christ,
Befaler Mennesken i Jorderig,
Hvor de skulde leve Evindeligh,
Han giver dem sit Bud og Lære,
Alt de hannem skulde tro og ære,
Og haabe paa hannem stadeligh,
Hans Bud at følge flittelig,
Han er Sandhed og lærer den,
Jødernes Blindhed skal blive forvendt,
Hans Guddom forkyndes alle Mand,
Og blive aabenbaret i alle Land,
Han bliver tilbedet og æret,
Hans Christenhed bliver formeeret ;
Udaf hans hellige Christenhed
Skal fortrykkes Jødernes Blindhed,
Ja over alt som er i Jorderig
Skal han regiere Evindeligh,
Det agtet Kongen spotteligt,
Og holdte det foragteligt.
Men blev ved Jødernes blinde Forfætt,
Den

Den blev af hannem ikke forgiæt,
Hvad de om Christum høre,
Sålt ikke trolig i deres Dre:
Sybilla sagde: Troer du mig,
Min Spaadom skeer ret visselig,
Jeg haver det paa Stiernen seet,
Hvad til den yderste Dag skal skee.
Der Kongen det monne høre,
Spurde han hende ydermeere,
Sybilla veedst du endnu nogen Beseed
Om Christo og hans Christenhed,
Dog jeg troer ikke der paa,
Jeg din Viisdom dog høre maa,
Hvor det vil paa Jorden gaa,
Naar de Christne formeere sig:
Hun sagde til Kongen, Jeg siger dig,
Hvor ringe du agtet det af mig:
De Christne ere vel Kæyser og Herrer,
Og Kongerne som deres Regentere ere,
Og Isderne skal formindre sig,
Og blive de Christne underdanig.
Naar Christenheden blive saa formeerd,
Deres Tro bliver meget forkeerd,
Et Christeligt Navn holde de saa fast
Med Skarpsindighed og Skalkheds Last,
Utroskab skal imellem dem bo,
Den eene den anden ingenlunde skal tro.
Kongen spurde hende videre da,
Hvor-

Hvorlænge Verden skal siden staa.
Hun svarede: Jeg veed det ingenlind,
Hvad skee skal til den yderste Stund,
Der om jeg haver forstaaet og veed,
Til den yderste Dag giver jeg Beskeed,
Om I det endelig vilde vide,
Ager om Tiorten Hundert Aars Tide
Efter Christi Fødsels Tiid,
En Stierne i Pavens Rumpe viid,
Som lader sig paa Himmelen see,
Siden skal meget Underligt skee.
I Christenheden med Vogn og Høer,
Krig, Orlog, Tyveri, Brand og Mord;
Af Plynderi og stormende Haand
Skal meget forkommes til Land og Vand,
Dette skal gaa saa gruelig til,
Jo længer jo værre det blive vil.
Siden der efter Tressindstive Aar,
Da alt Ont Overhaand faaer,
Hvad før er holdet for Skam og Last;
I Tre og Agt det holdes fast.

Kongen sagde: Kand en Rønser eller
Herre,

Saadan Ulempe fra dem afværge?
Hun sagde, det bliver saa gandske aemeent,
Blant Førster og Herrer hver og Een.
Den Landsens Beskiærmer holder sig for,
Tager Uretfærdighed meest i Forsvar.
Over

Hvæt holder meest af dem som lyve vil,
Thi bliver der meget Bedrageri til,
Men elskede hver Mand Ræt og Skæl,
Da opbygtes Landene fredelig og vel,
Broderen fand Søsteren ikke fordrage,
BOLD og Uret skal Overhaand tage,
Der spørges Krig i alle Land da,
Et A skal et andet A slaa.
Men der et H tages af Dage,
Dertil er Christi Legem Marsage.
Et L og et F skal grummelig frige,
Meere end Syv Aar om det Rømerste Rige,
Men L skal man Lovet give,
Meget af det skal forandret blive.

Kongen sagde til Sybilla:
Du skal udtynde mig om det A,
Hun sagde om du vilt det vide,
Det A skal Kong Albret hede,
Det andet A Kong Adolf forstaa,
Det eene det andet skal ihjelslaa,
Det H som vide gaar af Savn,
Betyder en med Hendriks Navn,
Naar han er Kæyser vorden,
Da omkommes han af Prædikke-Orden.
Men om det F om du vilt vide,
Skal være en som Friderick skal hede,
Det L betyder Kæyser Ludvig,
Efter hans Tiid jeg siger dig

Skal

Skal endda en Kænsler være,
Kænsler Carl en regierende Herre,
Ved hans Kænsler og Kongelig Gaard
Skal det Kommeriske Rige hvert Aar
Forvandles og forsvages,
Forsølges, fortryffes og plages.
Det skal formindsket være,
At ingen Potentat skal det begiere.

Kongen bad hende være bekjant,
Hvad skee skal i Kænsler Carls Regiment,
Hun sagde: Jammer og Nød skulle I høre
Af Guds Fortørnelse som aldrig føre,
Med Sværen og Banden ugudelig,
De martere Christi Pine misb ugelig,
For saadan Eder bliver Gud vred,
Mange underlige Plager skulle I see,
Men dem Gud vil da straffe der
Med Storm, Hagel og Urvær,
Med Vandflod og anden Waade,
Paa alting skal da skee stor Skade.
Alle slags Frugt fordrives mest,
Og Mennesken lider Angest og Brøst,
Som aldrig nogen Tid er børt,
Eller seet af nogen Menneske før,
Mange skal forsmættes af Nød.
Og mangel bliver slagen død.
Mange skal af hastig Vænr
Omkomme i Søen og blive der,

Og naar saadan Nød kommer paa;
Man skulde dog en det Onde afstaa.
De bliver jo længer jo værre,
Jo ældre jo galnere skulle I høre:
Der opdigtes mange ny Paafund
Til Synden at fuldkomme saa mangelund;
Med overdaadig Hoffærdighed,
Med Klæder til Overdaadighed,
Uhydske Fagter og Horeri,
Med Gierighed og Bedrageri,
Hver Mand skal begiære til sig
Sin Næstes Guds bedragelig.
Paa Klæder skal mange Mynster være;
Gudfrugtig at leve skal ingen begiære,
Qvinder skal optage mange ny Dragt,
Men saa skal holde Guds Ord i Aagt.
Præsternes Lærdom og Band,
Skal lidet agtes af Qvinde og Mand.
Hver vil da leve efter sit Sind,
Alt Ont optænkes og legges paa Vind:
Der med Siælen forandrer sig,
Af Guds Fortørnelse visselig.
Thi Mennesken skal da paafinde;
Utro, Falskhed, blant Mand og Qvinde.
Hvad Mennesken taler med sin Mund,
Skal Hiertet ikke tro nogenlund.
Lov og Ræet skal og forvendes,
Kroge lov skal for Ræet da kiendes.

Alle Skal med List og Lempe,
Retfærdighed i Grund slet neddæmpe,
Sig glæde baade Qvinde og Mand,
For han sin Næste bedrage kand.
Ingen den anden Hielp beteer,
Belgierning bevises ingen Fattig meer.
Kong Salomon spurde hende endda,
Sybilla sagde, at hun saae,
Hvad i Pavedømmet Skal see,
Mange underlige Kættere Skulle I see.
Baade blant Geistlig og Verdslig Stand,
Meer end nogen opregne kand,
Naar en Stierne til den anden er kommen,
Da bliver der Krig i Pavedømmen.
Pavens Cardinaler er Bisper alle,
Den ene den anden vil oversfalle.
Blant dem vil hver gierne være,
Den høiest udi Værdighed og Være.
Med deres Løgn og listig Svig,
Bedrager mangan Mands Gods til sig.
Og lade sig der ved en nøye,
Men listig efter hver kand sig vel føye.
Herre Sæder, Stæder og Land,
Begiere de under sig forsand,
Bed deres Middel det ikke skeer,
Men ved Fiendens List, som der ad leer,
Deris Vælde og Magt Skal sig formeere,
Widtløstlig de Land og Stæder regiære,
Som

Som de tage til sig med Magt,
Og bruger deres Belyst og lætsfærdig Agt,
En frygter Guld eller Verdslig Herre,
Hvor stor deres Regiering kand være,
Dog bliver deres listige Last,
Alle Mand aabenbar med en Hast,
Siden varer det en liden Stund,
For hver forstaar deres Skalkheds Grund,
Naar Mennesken bliver aabenbare,
Siden angre de Synd og Ondskab saare,
Da skal formindskes deres Magt,
Og deres Pavelig Pral og Pragt.
Den syvende Part skal ikke blive,
Man skal dem forjage og slet aflive.
Indtil imod den yderste Dag,
Da bliver den Christen Tro ret svag,
Ehi Mennesken da i Verden vist,
Lever som u-mælende Creatur og Bæst.
Kong Salomon jeg siger eder det,
Mange Mirakler til Søes følger med,
Naar de ere fuldendte vist,
Da fødes der en Antichrist.
Da Kongen det monne høre,
Enbilla monne han videre adspørge:
Din Buisdom kand ingen Maade følge,
Jeg beder du vilde ikke for mig dølge,
Naar forløbne ere de hundred Mars Tide,
Udi hvilke Mennesken meget Ont skal lide.

Hun svarede: Naar den Tid komme skal,
Haver GUD en Kæmper udvald,
Hvilken han haver stiftet hos sig
Med Vælde og Magt mangfoldelig.
Hans Navn skal Friderik være,
Over de Christne en regierende Herre:
Over Søren at stride for Guds Ære,
Den hellig Grav skal han regiere.
Der staaer et Træ det monne være,
Ingen Løv maa det bære.
Først skal det staa, indtil saa længe
Kæmper Frideriks Skjold derpaa skal henge,
Siden grønnes Træet hastelig,
Da kommer gode Nar jeg siger dig.
Allesteds skal det vel tilgaa,
Men Pavedømmet forstørres da,
De Lærde, som da fordrevne ere,
Ville den Christne Tro da lære.
Af dem alle, som ere i Elve,
Skal man Kald og Værdighed give.
Folket skal gjøre dennem Ære,
Og storlig elske deres Lære.
Færtene, Jøder og Hedninger
Omvendes til Christum fiern og nær.
Og skulle da allesammen begjære,
Under den Christen Tro at være.
Naar det alt er fremfaret,
Bliver Antichristens Fødsel aabenbare.
Han

Han skal og lade til sig føre
 Prædikere og Folk fra Christi Lære.
 Og forvende dennem falskelig,
 Og for den rette Mesias bekiende sig
 Og for den rette Jesum Christ,
 Den forlovede Jøde-Konge vist.
 Fra Begyndelse og indtil da,
 Meget Folk til sig skal faae,
 Som skulle høre hans Ord og Lære,
 Hans Villie og Bud altid at gjøre.
 Da kommer Nød og Gienvordigheds Tid;
 Kongen sagde: kand GUD det lid?
 Hun sagde: GUD prøver Mennesken saa,
 Hvilken fast udi Troen vil staa;
 Og alle, som den Christen Tro bekiende,
 Skulle lide Forfølgelse, Nød og Glende,
 Kongen sagde: det undrer mig,
 Sybilla, at du saa egentlig
 Kandsk alle tilkommende Ting udtalde.
 Us dig vil jeg endnu meere viide,
 Men du nu alle Ting kandsk see,
 Hvorleedes det skal i Verden skee.
 Siig mig: hvem den Antichrist skal være,
 Og, hvorleedes han skal regiere?
 Den Antichrist, skulle I fornemme,
 Skal sig for GUD og Mesias bekiende;
 Og med mange listige Fund,
 Forføre Folk saa mangelund.

Men om hans Levnet jeg siger dig,
Skal hans Regimente være underlig
Og førend samme Antichrist skal blive
Undfangen og skabt i Moders Live,
Da skal Dævelen fare i hende,
Saa bliver hun sygelig i samme sinde.
Han bedriver alt ondt hvor han far,
Indtil han bliver tredive Aar.
Folk i Verden at forvende,
Med hans Praktikker og List behende.
Tre Aar skal han fare omkring,
Alt prædikke og lære underlig Ting,
Dermed meget Folk forføre
Med saadan List og bedragelig Være.
Han kaldes Sculen en underlig Giest,
Forstræffelig Ting udretter mest.
Han skaber ogsaa Træer here,
Adskillig Slags baade grønne og tørre:
Han bruger og mange underlige Spil,
Alt han Mennesken forvende vil.
Der paa Land man kiende snart,
De hannem tiene paa deres Art.
Sathan forblinder dem med sin List,
De holde hannem for den Hellig Aand vist,
Mange Under og Tegn lader han see,
Hvilke med Dievels Kunst skal see,
De Døde at opvække han gjør,
Hvor Sathans i Legemet er.

Han

Hannem gives Maat som Dievelen befal,
Over Guld, Sølv og anden Metal.
Dermed faaer han stor Rigdom og Velde,
Og legger paa mangen Fandens Helde.
Og med megen Behændighed,
De Gierige bedrage med Gierighed,
De Censfoldige gjør han Skriften blind,
Dem til sig at lokke legger han paa Bind,
Han bedrager de Vise med dybe Tanker,
Og alle vegne dem til sig sanker,
De Retfærdige ey paa hannem vil tro,
Han plager dem uden Rast og Røe.
Saa bliver all Verden bedragen,
Uroe er der til Aarsagen,
Hans Bud drager om alle Land,
Hvor de Mennecken bedrage kand,
Bruger Mirakkel og underlig Lære,
Hvor med de kunde Folk forføre,
Udi samme Antichristens Tiid,
Opvækker Guld to Propheter med Liid,
Hvilke skulle komme af Paradiis,
Som skal Christenheden undervise.
Enoch, Elias skulle de hede,
Christenheden til Trøst og Glæde.
At Mennecken ikke skal blive forkast,
Fra Christi Lære af Antichristens Last,
De skulle prædike og lære aabenbar,
For Christi Meenighed tre gandske Aar.

Dg aabenbare Antichristens Bedrag;
Kundgiøre Folk hans falske Anslag;
Men Antichristen med sin List
Legger sig død tre Dage vist.
Der skal ingen hannem tør røre,
Eller hans Legem til Graven føre.
Femten Dage efter hans Dvale
Skulle hans Tiennere strengelig befale;
Alt alle skulle med Glid agte,
Dg hans Opstandelse forvarte.
Da vil han opfare til Himmelrig,
Men Fienden fører hannem med sig.
Megen Forsamling af Folk skal da se,
Som hans Mirakel lystet at see.
Men GUD Allmægtigste med sin Magt
Alt med sin store Guddoms Kraft,
Med slaar de Dievle i samme Stund,
Med Storm og Ild til Helvedes Grund.
Der skulle de da blive vist
Alle Dievles Staldbrodre med deres List.
Dg naar det alt er gaaet forbi,
Giver GUD Menneksen Frist og Tid,
Alt de kunde sig omvende,
Angre deres Synder og bekiende.
Det gjør GUD mod sin Christenhed,
Alt de ey skulle fortages i Evighed,
Men de som lade sig forblinde,
Dg sig ey fra Antichrist afvende,

Dem

Dem skal med Bustru, Børn og Afføde
 Til ævig Tid Forbandelsen møde.
 Og skulle da allesammen vist
 Til Helvede nedskedes med Antichrist,
 Og naar saadant altsammen er skeet,
 Da lader den yderste Dag sig betee.
 Dog førend den skal begyndes,
 Skal femten Jærtegn eders forkyndes:
 Og hver paa sin besynderlig Dag
 Med ynkelig Jammer, Sorrig og Klag.
 Den første Dag skal I forstaa,
 At Vandet over all Verden vil gaa,
 Fyrgetive Ravne høyt det Vand
 Skal gaa over de højestes Bierge og Land;
 Den anden Dag forsvinds det igien,
 Formindskes og forsvinder hen.
 Den tredie Dag lader høre sig,
 Verdens Creaturer jammerlig,
 Med Skrigen og Raaben sørgelig,
 Med besynderlig Røst hver for sig:
 Den fjerde brænder Vandet i Lue,
 Den femte gaaer blodig Sved af Græs
 og Lue,
 Den siette falder ned i Grund,
 All Bygning udi samme Stund.
 Den syvende Dag vil jeg nevne,
 Da skal alle Bierge og Steene revne.
 Den ottende Dag Jorden ryste skal,
 B 5 Den

Den niende bliver flet over all.
 Den tiende om nogen haver forstuet sig,
 Da skal han komme for Dagen sorgelig.
 Den ellefte Dag med Hud og Krop,
 Alle Døde skal da reyses op,
 Af deres Graver bliver og kaldet,
 For Dommeren at komme de bliver beselet,
 Siden den tolfte Dag skal skee,
 At Stierne falde af Himmelen ned.
 Den trettende Dag dør og forgaaer,
 Alle Creatur, som skrevet staar.
 Den fiortende bliver tillige forbrændt,
 Himmel og Jord bliver forvændt.
 Den femtende Dag lader GUD ved sit Ord
 Skabe en ny Himmel og Jord.
 Og da skal alle Mirakel tillige,
 Fra Menneskens Hierte flet afvige,
 Naar de udi Sandhed kand see,
 At GUDs Barmhiertighed saa skal see.
 Da vil GUD ustraffet en lade,
 Menneskens Misgierning i mange Maade,
 Hvor med de kunde kiende og lære,
 Deres Synd at fortryde og frugttagtig være,
 Af de Mirakel som skeer da
 Skal man underlige Ting forstaa,
 Thi alle Creature tillige,
 Frygter deres Skaber i Himmerige,
 Altid skielver og ryster sig,

Uden Mennesken, som er syndagtig.
De frygtede en for Gud eller hans Brede,
Leve udi Bellyst og kiødelig Begiere.
Dog de veed, at de for Synd og Last,
Fra det ævig Liv bliver forkast,
Siden dette er skeet over all,
Saa kommer Christus i Josaphats Dal,
Dg lader sig see Guddommelig,
I Skyerne med Magt mangfoldelig,
Christus vil da dømme fast,
Dg straffe Menneskens Synd og Last,
Alle de hans Bud og Billie overtræde,
Til ævig Pine lader han forstøde.
Derimod monne han give
De Retfærdige i ævig Glæde at blive,
Siden vil han all Verden forstørre,
Dg alting skal forgaa, som i skulde høre,
Uden Menneskens Børn allene,
Hvilke som i Troen ere reene.
De bliver da adskildte dere,
Dg vises hvor de ævindeligt skal være,
Ligesom hver da haver fortient,
Bliver dem deres Gierning lønt,
Hvilken Bey Mennesken skal gaa,
Deres Siæl da Kroppen følge maa,
Enten til høyre eller venstre Side,
De Gode til Glæde, de Onde Pine maa
lide.

Hvil.

Hvilke som vides til Helvedes Grund,
Bliver Fiendens Staldbrodre same stund.
All Glæde og Trøst skulle de und bære,
I Pine og Plage ævindeligen være.
Men den, som er kommen af Himmerig,
Og for vor Skyld bleven Menneske lig,
Og paa Korset taalde Død,
Dermed frelste alle af Nød,
Alt alle, som der vil tro oppaa,
Og i en fast Tro til hannem staa,
De skulle en blive fortabte here,
Men ævindeligen med hannem i Glæde være.
Vi skulle tro at være vist
Alt hvad vi hørte tale om Jesu Christ,
Og all vor Hu, Mod og Sinde
Skulle vi altid til hannem vende,
Og til hannem sætte all vor Tiid,
Saa fare vi en vild til ævig Tiid.
De fromme skulle saa ævindeligen,
Altid blive i hans Faders Rige.
Den ævige Glæde beholde da,
Som aldrig kommer Ende paa.
Guld vor Hjerre Jesu Christ,
En streng retfærdig Dommer vist,
Vi skulle alle tro hvad han befal,
Streng holdes Dom i Josaphats Dal.
Naade bevises alle som han haver skabt
Med

Med hans Guddommelig Magt og Kraft,
Som angre deres Synder og dem bekiende,
De blive did kaldte i samme Stund.
Dog han er udi Jorderig,
Er os alle mild og misfundelig,
Og monne os alle sin Naade betee,
Barmhiertighed dertil, som hver kand see.
Alle de, som her udi Jorderig,
Paakalde hannem inderlig,
Og angre deres Synd og dem fortryde,
Hans Naade og Venſkab de nyde.
Derpaa kand man merke og viſſelig lære,
At han en ſand naadig GUD monn være.
Og hans Dom er Miſkund og Naade,
Paa verdſlig Dom tør ingen ſig forlade,
Thi hvilke Miſdædere noget have giort,
Og blive for verdſlig Dom indført,
Det være ſig Tyve eller Mordere,
Den fortiente Straf forordnes dem dere;
Ingen monne man der Naade give,
Mordere paa Steyle og Hiule maa blive,
Froldſolk brændes med Krop og med Been,
Tyve forordnes til Gallie og Green,
Saa ſaaer hver ſin fortiente Løn,
Ingen ſlipper for Anger eller Bøn,
Saa ſtrængelig dommer GUD en,
En Synder ſom gaaer en angerfuld Ben,
Om

Om han end haver staalet og giort,
Grove Synder med Hoer og Mord.
Om han sig omvender bodfærdelig,
Og angrer sine Synder hiertelig,
Da forlader GUD hannem dem med alle,
Vil han ifkun GUD i Troen paakalde,
Han haver givet os sin Søn,
For hvis Skyld han altid hør vor Bøn:
Thi han med sin bittre Dod,
Har løst Syndere fra Sorrig og Nød.
Vi skulle hannem trolig paakalde,
Næt aldrig vil han nogen undfalde,
Det være sig Mordere eller Misdædere,
Som angrer Synder og dem begræde.
Hvilken som falder skal hastig opstaa,
Om han agter GUDs Naade at faae.
Og ikke blive i saadan Last,
Til GUD beder og haaber fast:
Naar han nu seer vort stadig Haab,
Og inderlig med Suk og Raab.
Der ved glædes GUDs Engle klare,
Og alle udi den Himmelske Skare.
Men den som ikke gjør Poenitente her,
Siden det al forgiæves monn være.
Thi GUD forsager her inaeen Raab,
Som hannem paakalde i stadig Haab.
Agter det med Flid hver for sig,

Og haaber paa GUD stadelig:
Angrer eders Synder i Jorderig,
Saa arve I vist Himmerig,
Lever Søstre og Brødre here,
Saa skienkes Eder den ævig Ære,
Udi Himmerig med GUDs Engle alle,
Nu og altid vi os GUD befale.

E N D E.

100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

100

h
Vrens
Sørne-Bey

For en Skiette,

Ravnlig

Bryde,

Som vel kom til stor Være
og Bærdighed, men ikke uden ef-
ter lang og megen stor Viderværdighed
og Livets Farlighed, hvorom videre Ua-
derretning gives i efterfølgende væ-
modelige, dog fornøjelige
nye Historie.

Forsattet

Alf den som er Autor til Enklens
Tumle-Klode, og den flyvende
Fane.

Trykt i dette Aar.

me

Il Upsal var en gammel udle-
ved Mand, som havde en eene-
ste Søn, navnlig Bryde, hvil-
ken den gamle Fader kaldte
for sig, da han nu laae paa sin
Sotte-Seng, og fornam Døden at væ-
re for Døren, formanende ham til
Gudsfrugt og Skikkelighed, naar han
efter hans Død, skulde selv være om sit
Bred i Verden, og derhos foregav, at
han havde intet at efterlade Sønnen
til Arve. Guds, uden en rusten Bøsse,
som laae paa Sengen, hvilken var saa
dygtig som uanseelig, at alt det, Søn-
nen sigtet til med samme Bøsse, skulde
ikke gaae Skud. fri. Derpaa døde Fa-
deren, og der Bryde nu skulde ud at
pløye Verden, fik han sig noget Krud og
Kugler, samt Bøssen paa Nakken, og
dermed vandrede hen i en stor Skov, hvor
han fik at see et Bierg, paa hvilket der
sod en liden Trolde-Unge, og neden ved
Bier-

Bierget floede en Løve og en Drage, som
kæmpedes med hinanden, hvo af dem,
der skulde have samme Trolde-unge til
Kov og Bytte. Der Bryde saae dette,
spendte han sin Bøsse op og skød i eet
Skud begge disse grumme Dyr, saa de
laae paa Stæden; Derover glædte den
usle lille Trolde-Diævel sig høylig, gik
ned af Bierget, toog Bryde ved Haan-
den, og bad ham følge med i sin Faders
Gaard, der skulde han have tre Øn-
sker, fordi han frelste hans Liv fra Dra-
gen og Løven, og under Vens under-
viiste han ham, hvad han skulde begiæ-
re, og tage. Der nu Trolde kom ban-
kende paa Porten, raabte den gamle
Trolde inden for, hvo gjør sig saa dristig
at gjøre mig Uro, Sønnen svarede:
Min Fader! Det er mig, din Søn, som
Løven og Dragen vilde dræbt i Sko-
ven, men Bryde, som er her med mig,
frelste mit Liv, hvorføre jeg haver tilsagt
ham tre Ønsker i din Gaard. Dervaa
blev Bierge-Porten opladt, og Bryde
indledt, at skulle see sig om i Trolde-
Gaard, hvad han vilde have. Og som
hans Forsæt var, at vilde være en Skyt-
te, formedelst den gode Bøsse han hav-

de, da gik han først i Stalden, der at
udtage sig en Skyde-Best, og der han
havde igiennemseet alle de store, og til-
synne, meget smukke Heste, vilde han
ingen have af dem, sagde: jeg er kun lidt
vandt til at ride; Kommer jeg paa de
utemmede Heste, saa slaaer de mig af,
sagde Bryde, saa Hals og Been er hvert
Øjeblik i Bøve, (men den liden Trolde hav-
de alt forud sagt ham, at, naar han
kom ud paa Marken paa een af dem,
saa reed han paa en Halm-Bisk, naar
han tænkte sig at riide paa en kærst og
flink Best:) Hvorfore, der han vilde
gaae udaf Stalden, saae han bag Stald-
Dørren, hvor der stoed et lidet graa
Ussen, Ha, ha! sagde Bryde, her staaer
min Jevnlige, denne er mig best tiens-
lig; Thi falder jeg af, da har jeg ikke
langt til Jorden, derpaa begiærte han
den, hvortil den gamle Trolde svarede:
Den sloeg dig ikke paa Munden, som
lærdte dig det. Dernæst gik Bryde
paa Troldens Rust-Kammer, hvor han
og, efter den liden Trolde forud Ef-
terrætning, iblandt saa mange deylige
Guld-Horn, udbaldte sig et gammelt
Jern-Horn, med Mundstykke i begge End-
der

der, som hengte bag Døren. For det tredie forlangte han Saddel og Bikel til Hesten, hvilket var og til Anseende, det allerringeste, dog det allerbeste, hvis samtlige Dyrder herefter vil faaes at høre. Der nu Bryde havde faaet disse tre Ønsker, takkede han, og tog Afsked, og som han gik ud af Porten, stak den liden Trolld ham en liden Pibe uformet i Næven, og sagde: Kære Bryde, dersom du nogen Tiid kommer i stor Livsfarlighed, at ingen Redning synes for dig, saa blæs i din Pibe, og strax skal du faae Hielp. Dermed reed Bryde en fuldkommen Skiotte fra Trolldens Gaard, hen til et Fyrsteligt Slot, hvor han loed sig anmeldte for Fyrsten, om nogen Skiotte der til Hove forlangedes? Fyrsten, som havde sær Lyst og Længsel til Jagten, svarede: Lad ham komme frem, at gjøre sin Prøve, saa skal han faae Svar. Der nu en bestemt Dag kom, da Fyrsten med alle sine Hof-Mænd vilde paa Jagt, blev Bryde befalet strax at følge med, og som han skulde leede Jagt-Banden op, sagde han til Fyrsten: Naadigste Fyrste og Herre, eftersom denne Egn er mig gandske ubekandt, saa bedes

om Naade og Pardon, om jeg en saa li-
ge første gang træffer en god Jagt-Plads,
hvor man fandt faae noget at bestille;
Jkke destomindre, saa vil vi holde først
Jagt her i denne gamle og øde Krat.
Skov Fyrsten, som vidste, at der i Mands
Minde aldrig var seet Blad paa Dvst,
mindre noget vildt Dyr i samme Krat,
sagde med Latter til sine Hof-Mænd:
Denne er os den rette Skiotte; Han
tiener nok bedre til at jage efter Lopp-
per i en gammel Rieerlings Skind Pelk,
end at søge Dyr op iblandt disse Bus-
ke; Hvorom ellers alting er, sagde
Fyrsten, saa vil vi holde, og see vor
Plaister paa ham, hvad han vil tage
sig til; Bryde, som keerte sig ingen Snak
efter, i Tanke, Piben faaer vel en anden
Lyd ret nu, toeg sit Balt-Horn fat,
begyndte at blæse lystig op i den eene
Ende, saa at der kom flyvende og far-
rende over Land og Vand, nesten alle
de Dyr, som vare til. Her fik Fyrsten
med sine Hof-Mænd svædte Pander og
varme Pelke ved den Huggen og Stikken,
Skryden og Slaaen de nødtes til, om de ik-
ke vilde omkommes af disse utallige vilde
Dyr. Bryde blev alt ved at blæse, og
ime

imedens kom der jo flere og flere. Saa
Fyrsten paa det sidste nødtes til at raa-
be: Kære Bryde! Enten holt op at blæ-
se, og skyd, eller og, skaf os dem saa
vel bort, som hid, saa skal du for denne
din Lære-Klud og Prøve-Stykke blive
ihukommet. Bryde vender mig sit Valt-
Horn, og blæser i den anden Ende;
Da soer Dyrene Fanden i Bold tilbage
igien, og spurte intet efter Lande. Vey-
en, saa der efter den Dag aldrig var
Dyre. Haar at see i Fyrstens Skove,
uden naar Bryde kom med sit Valt-
Horn. Da nu denne Jagt havde Ende,
og Fyrsten med samtlig sit Følgeskab var
kommen hjem til Slottet, kom de om-
sider til Taffels, hvor Fyrsten over Bor-
de holdt adskillig Tale, særdeeles om den-
ne saa kunstige Skytte, hvilken han ef-
ter sit Løfte, en alleene ihukom med en
stor Foræring; men og befordret ham
at være Slots-Soget, og hans egen Liv-
og Hof-Jæger. Nu var her, som fle-
re Stæder til Hove, en Forræder og
Fursvanger, Navnlig Falchenhof, som
frygtede, at denne paa det sidste skulde
komme saa høyt i Fyrstens Gunst, saa
at han skulde blive Overmand over ham,
hvor-

hvorfore han i Tiide tænkte paa Raad
og Skælfe-Stykker, at han kunde faae
ham paa Døren: Gik derfor om Bors
de hemmelig med Fyrstens Kammer-
Tjener, at, naar han en Aften klædte
Fyrsten af, og han var i et godt Sind,
da skulde han føre Bryde paa Bane,
og sige, at, da han en Aften havde talt
med ham, og vilde viide, hvor han var
kommen til det overmaade kostelige Balle-
Dorn, med hvilket han samlede og sam-
menkaldte de mange Dyr, svarede Bry-
de ham, at dersom det galdt om noget,
saa vilde han gjøre meere end det, nem-
lig at skaffe Fyrstens Frue og Gemahl
tilstæde igien, som for fire Aar tilforn
var lønligen, og alle uvitterlig bortsnar-
pet af Trold-Pak, vel nogle hundrede
Miile fra dette Fyrstlige Slot: Falchen-
hof gik saa længe om med Kammer-
Tjeneren, og stak ham en god Dytting
i en bagvendt Næve, indtil han fik ham
til saaledes falskelig at beføre den uskyld-
dige Bryde for Fyrsten. Hvorpaa Fyr-
sten strax om Morgenens lader kalde Bry-
de frem for sig, sigende: Kiære Bryde!
Vi høre og fornemme, at du i en lykkel-
lig Tiid os til største Fornøjelse og Hier-
tens

tens Trøst est kommen hid. Din store
Fagt-Kunst, ved hvilken du ey alleene
over mange Riger er kommen i Ord og
Berømmelse, men og i Ære-stand og
Naade hos os, har anlediget dig at la-
de os viide din videre Kunst og Forfa-
renhed: Vil og kand du, som du har la-
det dig forlyde med, bringe os vores El-
skelig Gemahl igien uskadt fra det Dæve-
le-Pak, som har ranet hende saa ugierne
fra os. Da forsikkes dig, du skalt avan-
cere og blive den høyeste Mand i vores
Fyrstendom, som skal klæde et Ære-Sæ-
de, næst vores Førstelig Stoel; Og hvis
du gjør dine egne Ord til intet, at du ey
skaffer os hende, da har du vores yderste
U-naade og dit Liv forbrudt. Her stoed
den arme Bryde saa forbauset, at han
neppe torde tale et Ord, ikke destomindre
der han efter en lang Undskyldning, for-
nam at Fyrsten blev i Troen og samme
Tanke, gik han omsider ud med et for-
rigfuldt Sind, vidste sig ingen Raad og
Redning, gik ned i Stalden til sit lidet
graa Æsen, og med Taare-fulde Dyne
lagde: Ach! Vee mig den Dag jeg saae
dig først, og lydde din Husbonds Ord,
at jeg i hans Faders Gaard skulde have

tre Ønfter, hvilke mig bliver snarere til
Døden og Ulykke, end til Liv og Ære:
Havde jeg aldrig faaet dig imellem Bee-
nene, eller det forbandede Balt-Horn paa
Kyggen, saa havde jeg ey kommet her til
Hove og i denne Ulykke. Usenet, som
vendte sig om, da han havde anført, at
Bryde, hans Herre, var ey vel til Mode,
sagde til ham: Min Herre, Bryde, hvad
skader dig? Bryde spilede Dyne og Dø-
ren, blev halv bange for sit eget Usen,
da det begyndte at snakke: Hvad? siger
han, hvo har lært dig at tale, og givet
dig et Menneſkes Fornuft? Usenet ſva-
rede: Kiere Herre! gjør dig ingen Be-
tænkning derom, men ſig mig ifkun,
hvad din Sorrig er? Reſten faaer du vel
i ſin Tiid at vuide: Bryde brød overtvert,
og fortalte ſit Usen, hvad ham laae paa
Hiertet, hvorledes han var i Frygt og
Fare hos Fyrſten, fordi han ingen Ud-
veye vidſte, til at ſkaffe ham hans Fyrſt-
inde igien. Usenet ſagde: Gak ſtrar til
Fyrſten, og begiær tolv færdige Bog-
mænds Bogne, ſom ſkal være læſſede
med tolv Tønder Øre-Kiød, tolv Tønder
raae Øre-Huder, tolv Tønder Beſtes-
Stoe-Søm, og tolv Tønder Havre.

Des

Desforuden tolv tusinde Rixdaler; Thi
Beyen er lang og farlig, og Bognmæn-
dene, med deres Heste og Bogne, blive
boefaste i det Land, vi skal til, fordi de slet
intet Land komme tilbage igien. Da nu
alt dette efter Brydes Unhold blev brin-
get tilveye, satte Bryde sig paa sin Hest,
og reed foran, at veyviise de andre, da
dog han en vidste, enten han skulde i Osten
eller Westen, men Usenet havde Com-
passet, og vidste Kaasen, hvorføre det og
brugte Haserne igiennem eet Landskab
efter et andet, indtil endelig omsider de
komme i de Grændser, hvor det Slot laae,
paa hvilket Fyrstinden holdtes i Forva-
ring af en forbandet Froid- Her. Og
som samme Slot til Forvagt var forsyn-
net med adskillige fæle Spøgelses, som
skulde opsnappe de der Rensende, som ag-
tede sig til Slottet, for at frelse og udfrie
Fyrstinden, og Usenet her om havde god
Erfarenhed, saa, da det fornam, at disse
Diævelske Snaphaner komme dem paa
Spor, sagde det til Bryde, see dig tilba-
ge i Luften, om du seer noget: Bryde
blev noget heed om Dreene, og tænkte,
hvad skulde vel Luften føre noget med sig,
og til Hinder? Ikke destomindre saae han
et

et forfærdeligt gloende Dyr komme fly-
vende, som var liigt en Ulv; Asenet be-
falet ham at Bognmændene skulde faste
en Tønde Ore-Riød af Bognen til ham,
hvilken dette græffelige Dyr og annam-
mede og tumledes med saa længe, indtil
det gandske forsvandt. Derefter kom to
lige saadanne Ulve, tre som Løver, og
sex som Drager i fuldest Flugt efter dem;
Bryde, samt Bognmændene, bleve en-
lidet zittrende over dette Syn, og, da de
efter Asenets Befaling fastet ligeledes de
tilbage havende elleve Tønder Ore-Riød,
fik hver af disse Dæmle-Drabantere sin
Tønde at tumles med, og derover slap de
lykkelig fra denne farlige Stæd. Saa
søgte Asenet med Bryde lige til Slottet,
hvor han satte sit Asen i Stalden, og be-
falede Bognmændene at søge sig Loge-
mente i Staden, til videre; Dervaa for-
føyede han sig op til Slots-Fruen, som
var den græffeligste Trolde, der til kunde
være, og som han forlangt først at tale
med hende, kom hun til ham i et Gemak,
i slig Positur: Hovedet var som et Svii-
ne-Hoved med to lange Esel-Oren, og
tvende store Ore-Horn, Halsen som en
Storke-Hals, Kroppen som en Skil-
Pad-

Baddes, Hænderne som Orne: Fødder,
Beenene, som en Gaases, og en lang
Løve-Svank bag efter sig. Dette den-
lige Fruentimmer blev Bryde meere for-
færdet for, end forliebt i. Dog tænkte
han, lader jeg mig mærke, at blive ban-
ge, saa er her ickun slet Haab. Hvor-
fore han toeg Mod i Brystet, og spur-
te hende, om her paa Slottet en var en
Fyrstinde, navnlig Florabella, og om
han kunde faae den Ære, at opvarte
hende. Slots-Fruen spurde ham først,
hvorledes han var kommen igiennem
hendes Forvagt, førend han kom til
Slottet, dernest hvad han vilde med
hendes Florabella, Bryde svarede til det
første: Hør du Lucifers Olde-Moder, og
græffeligste Ugle-Billede! hvad sig din
Forvagt angaaer, som har drukkit saa
mangen en Adelsmands Bloods-Draa-
ber paa hans Reysse, da ansaae jeg den
en anderles, end en Møgge-Flok, som
jeg med en Piile-Dvift fandt fage fra mig:
Thi har du end gaaet i Skole hos Kan-
den, og sidder der i Sinken, saa har jeg
siddet i Mester-Lexien: Dine Runer og
Runster ere for mig intet andet end Krud-
det for Ilden, som strax skal svies og svin-
de;

de; Hvad sig min Hønhæder Fyrstinde
Florabella angaaer, da har jeg Brev fra
hendes Fyrste og Herre, og dens Ordre
med mig, strax at skal føre ham hende
til; Hvorfore jeg paastaar uden nogen
Forthaling af dig, at faae mit Verinde
fuldbragt, med mindre jeg skal sætte dig
en Ring i din Tryne, saa du en i Aar og
Dag skal komme i en Vort at rode og snar-
ge. Slots-Fruen blev halv bange for dis-
se store Ord, som Bryde foer med, i det
mindste tænkte hun dog at prøve en Dyst
med ham, hvorfor hun saaledes svared:
Ord slaaer ingen Mand af Hesten, først
skal du udstaae en Heede, og lade see dit
Mester-Stykke i at leede hende op trende
gange, førend du saa let løber af med
hende: Derpaa blev Florabella befaleet
at blive i sit Kammer, saasom der var
en Person at tale med hende. Der nu
Bryde kom ind, og havde leveret hende
Brevet, med flirtig Hilsen fra hendes
Herre, den højmægtigste Fyrste, da, saa-
snart hun havde læst det, faldt hun i en
bitterlig Graad, og sagde: Ach du skumlen-
de Himmel, og avindsfulde Jord! Hvad
har jeg usle Orm dog handlet? Mens
jeg fra denne min Stormægtigste Herres
blo,

bløde Arm og saa lykfsaligt Lene, saa
bedrøvelig ſkulde røves, og komme i det
te Helved. Degget Trolde-Paffes Bold og
Magt, hvor jeg nu i fire Aar, ſom for mig
har været ſom en Evighed, har lignet
Rørdrummen i Orken, Uglen i et for-
ſtyrred Stæd, Fluen i Spindelvæven, og
Lammet blant Løver. Ach! vilde den
Dag frembrinde, da jeg maatte ſee Frelſe
fra denne Marter-Kuule, og igien ſkue
det Dye, for mig ynſkeligere og denligere
end Soelen, de Kinder, ſkønnere end
Morgen-Røden, de Arme, reener end
Sneen, den Favn, lyſtigere end Adonis
Lyſt-Hauge, ſaa priiſet jeg mig i Lykſa-
lighed, priiſværdigere end Diana, og
herligere end Juno. Bryde, ſom med
et halvsmeltet Hierte og taarefulde Dyne
havde hørt diſſe ſaa bevægelige Ord, og
anſeet Florabellæ ſaa ynkelige Sagter og
Geberder, ſvarede og tiltalede hende ſaa-
ledes: Allerpriiſeligſte, og Hønbaar-
ne Fyrſtinde! For ſkal Soelen fattes
Glands, Himmelen Stierner, Havet
Draaber, og Jorden Muld, end jeg ſkal
eſterlade at drage herfra med u-forrettet
Sag. Lad den Satans Ægte-givet
Spøgelse ikkun ſætte mig Legeſ for, jeg
ſkal

skal efterleve dem, paa det hun deraf skal
see, hun ikke er den eeneste, som fandt
giøre sort til hvidt, og hvidt til sort: Paa
disse mine Ord maa I sikkerlig sætte eders
Haab, at jeg skal være den, som skal frie
Eder, som Fuglen af Snaren, og føre
Eder hen, som Siælen i Legemet. Den
ne Fortrøstning gav Bryde Fyrstinden,
da dog han forstoed sig ligesaameget paa
Sagerne, som Ugelspejls Hest paa Al-
manakken; Men han fortrøstede sig al-
leene paa sit lille graa Usen: Hvorfore
han og, der Tiiden var kommen, at han
skulde opleede Fyrstinden paa Slottet,
hvor der var utallige Sukker og forbor-
gene Huller, dem han aldrig tænkte at kun-
de finde nogen Rede i, gik ned i Stalden
til Usenet sin Hofmester, og fortaalde det
all Sagen hvorledes var og skulde tilgaae.
Usenet gav ham strax nærmest Anledning,
hvor Fyrstinden var at finde, hvorefter
Bryde og rettet sig, gik op paa Jomfrue-
Kammeret, hvor han fandt mange den-
lige Jomfruer for sig, hver med sin Bor-
dere-Kamme: Hvilke han ærbødigt af-
lagde sin Respect hos, med Begiering,
de vilde meddeele ham en Silke-Traad,
den han til et Grindrings-Tegn vilde
svøbe

svøbe om sin Finger. Somfruerne toge
imod ham med ald Sædelighed, i Haab,
der og engang vel maatte komme een, som
vilde ligeledes, som han ved Florabella,
vobe en Kamp for deres Befrielse, og til-
loed ham selv, at maatte tage af Esken,
hvad slags Silke ham behagede; Derpaa
han og træder frem og efter Usenets for-
rige Raad, tog det mørkeste røde Silke,
som forefandtes, og der han tog Saren
at afflippe Enden, raabte Florabella, ach
ney! Klip mig ikke, her er jeg, da sprang
hun ud af Enden paa Silket. Dermed
tog han hende under Armen, og leedte
hende ind til Slots-Fruen. Unden Da-
gen havde denne Trolde-Hex skjult Fyrst-
inden udi et Halmstraae, som laae paa
Kanten af Brønd-Berket, paa det, om
hun vilde røre sig i Straaet, da skulde
plumpe ned i Brønden: Da nu Bryde
skulde vande sit Usen, toeg han dette
Straae til sig, som Usenet havde sagt, og
bar det med sig i Stalden, hvor han
lod at vilde skiere det over, i det samme
sprang Florabella ud, og sagde, skiar ikke
mig, thi her er jeg. Tredie Dagen hav-
de Trolde-Heren ført Florabella med sig
usformærket til en Bager i Staden, og der
sat

sat hende i et Brød, som skulde indskydes
i Ovnen. Hvorfore Ufenet sagde til Bry-
de, at han ved tolv Slæt om Middagen
skulde gaar hen til samme Bager og for-
lange et nyt Brød, som stod allerførst i
Ovns Munden, det skulde han tage, og
i Trolld-Herens Nærværelse paa Slottet,
lade som han vilde overskiære det; Hvil-
ket altsammen gif for sig, saa at Florab-
bella denne sidste Gang blev fundet i sam-
me Brød: Nu paastod Bryde, at han
vilde fort, og have Fyrstinden med sig;
Men Herren vilde end ikke lade sig saa af-
spiise med Snaak: Men foregav, at Bry-
de nu skulde skiule sig trende gange, og
Florabella leede ham op: Got tænkte
Bryde: Det skal vel ikke længe staae paa,
inden hun skal hitte mig; Thi jeg vil sæt-
te mig mit paa Gaarden for hendes Dyr,
saa veed jeg hun løber en fejl. Men Ufe-
net, som forstoed Sagen bedre, vilde ikke
befalde dette: Thi nu prøver Herren her-
ved, sagde Ufenet til Bryde, om du har
lært noget i den sorte Skole, at gjøre
noget og intet af dig selv, hvor i den stør-
ste Kunst bestaaer. Saamænd tænkte
Bryde, det har Raison, men at fryde i
en Silke, Traad eller Halmstraae, det var
noget

noget som gif over hans Fornuft, og ham
umuelig at giøre. Ikke destomindre, saa
maatte han lade Alsenet exercere og myn-
stre sig saa længe, indtil han fik ham dan-
net til en Mæg, den han satte bag Dret
paa sig. Bryde havde aldrig været saa-
dan en Cucullirres før. I det samme kom
Florabella løbende ned som en Muus, at
visiteere i Krynber, Hækker, og alle vegne
omkring i Stalden efter Bryde, men
Muusen kunde ey finde ham, førend den
kom ved Alsenets Hoved, hvor den lugte-
de, dog ey egentlig vidste, hvor Bryde var,
sagde derfor, kom nærmer Bryde, jeg seer
dig vel. Bryde tænkte, det var saasem
Florabella sagde i Muusen, stod derfor nu
i forrige fuldkommen Positur, og sagde:
Nu alloe! her er ikke lang Dag, lad os
skynde. Anden Gang forvaret Alsenet
Bryde under Rumpen paa sig, og der
Florabella kom ham nær, saasom hun udi
en Flue havde søgt efter ham, sagde hun
nu, som før, at Bryde skulle kun komme
nærmer, hun saae ham nok, hvilket Bry-
de og meente efter Ordene saa at være,
hvorfor han stod ud, bandt Rumpen op
paa sit Alsen, og sagde, sig nu snart at væ-
re Ride- og Rejse-færdig. Den tredie og
sidste

sidste gang, laae Bryde til Forvaring udi
et Hul paa Afsenets Bag-Stoe, hvor et
Som tilforn var udtaget, som Florabel-
la udi en Skarn-Basse kom flyvende og
brumlende ned ved Afsenets Bagfoed,
raabte hun med høiest Skriig, Ha ha!
Bryde. Du fandt mig, og jeg fandt dig!
saa slippe vi ret gladelig. Men Herren
vilde endnu ikke have det saaledes for-
staaet: Her var end en Knude, som Bry-
de skulle løse, hvilken Herren selv tilforn
havde gjort sig stor Umage for, men ikke
kunde bringe afstæd, nemlig at faae den
Hæst bundet ved hendes Krybbe, som
Alexander Magnus havde altid trium-
pheret paa, og for dens Dyd og Artighed
æstimeret for nogle Millioner, helst
saasom samme Hæstes Natur var, saa-
vel at gøre sin Marsch under som over
Jorden, og i Tørringerne saa exerceret,
at mangen ringe Person, som kom paa dens
Ryg at sidde i flige Occasioner, kunde der-
over blive til een drabelig Mand, hvilket
denne Historie viidere udviiser. Da nu
Bryde fik Slots Fruens Intention at
viide om denne Hæst, sagde han: Om
mine Runer end skulde hente Skyen af
Himmelen, Leviathan af Havet, og Hor-
net

net af Fanden selv, saa skulde jeg ikke efterlade det, for at frelse og udfrie min Hønbearne Fyrstinde Florabella fra denne Trælbaarne Tjeneste; Endelig for at forhøye dit Øye, i at see samme Hæst, og at tienne min Fyrstinde dermed, at hun vel fandt komme afsted paa Hiem-Reysen ved den, saa er det mig en Bagatelle i sig Henseende at bringe den til Bøye; Men nu værger jeg dig til, at opholder du mig længere med slige Bye-gange og Børne-Gierninger, saa skal jeg og du knække en Nod sammen, at dine Tænder skal smæles ved at tygge Kiernen. Dervaa forsøvede Bryde sig ud fra hende, gik til sit Ufen, og fortaalte det Sagen. Ufenet beder ham, at samle Bogn-Mændene, og at de skulde tage med sig tolv Tønder Hæste Skoe-Søm, og tolv Tønder raa Øre-Huder, og hver med sin Hakke og Spade, som og skeede; Da nu Brydereed for i Bøyen paa Ufenet ud ad Marken, og Bognene efter ham, lod han ved et Træ, som Ufenet altsammen tilforn havde sagt ham, grave et dybt firkantet Hul, og da det var færdigt, gav han hver Bogn-Mand ti-sind Rixdaler og Hæste og Bognene til, hvormed de her i Staden kunde sætte sig ned,

med, saasom de umuelig kunde komme tilbage igien for den Forvagt, som Heren havde havt i Skole, fordi den sidst lod sig holde tilbage, for det ferske Dre-Riød, hvilke Penge og Tilbud Bogn-Mændene med Glæde og Tak tog imod, forføyede sig saa til Staden; Imidlertid satte Bryde sit Åsen først ned i det gravede Hul, og lagde saa en Lønde Huder, saa en Lønde. Som alt efter hinanden oven paa Åsenet, saa længe til Hullet var fyldt. Aarsagen var denne: At dersom Hesten skulde faaes, saa skulde han først over den Stød, hvor derte Åsen stod, og paa det at ommelte Hest ikke skulde træde den Fod igiennem, hvor Åsenet var i, saa maatte disse Huder og Som til. Da nu denne Ceremonie var forrettet, satte Bryde sig selv op i Træet, og begyndte at ringe og ringle første gang med det Bidsel, han tilforn havde faaet hos Bierge-Trollen, tillige med Åsenet og Balt-Hornet. Da nu Buzephelus hørde denne Rangel, snøs han saa stærk, saa at Træet rystede med Bryde; hvorvel de vare nogle tusinde Meile fra hinanden. Da han ringlede anden Gang, stampede Buzephelus, at Jorden skælvede; Thi det Bidsel havde styrkt ham igiennem

nem mangen en Heede. Som nu Bry-
de havde ringlet den tredie Gang, kom
Hæsten farende og saasom flyvende af-
stød over Skov og Hav, Søer og Mo-
ser, og stædes ikke, indtil han kom til det-
te Klokke-Taarn, hvor der var ringet ef-
ter ham. Nu bestoed ald Sagen der i,
at Bryde saa næt kunde fæste Bidselet
ned, at det kunde komme til at henge paa
Hæsten: Thi derved blev den saa tam som
et Lam. Da nu denne saa overmaade ko-
stelig Hæst var fanget ved dette Garn,
steeg han ned af Træet med stor Møye,
sik Huderne og Sømmene op, samt sit
Usen, saa satte han sig paa den store og
stolte Buzephalum, og lod Usenet løbe ef-
ter, som et lidet Føl, indtil han kom ind
paa Slottet, der at præsentere sig paa
denne forlangende Hæst for den forban-
dede Trolde-Her. Der nu Heren fornam,
at hun aldeles intet kunde overtale, enten
med det Onde eller Gode, Bryde at af-
staae denne Hæst til hende, som saa lang
Tiid ved alle Aarer om Borde havde væ-
ret forlangt: Nødtes hun endeligen i Ti-
de at lade ham med Billie fare tillige med
Florabella: Thi hun frygtede, at Bry-
de skulde paa det sidste blive hendes Pesti-

lenke. Som nu Afſkeeden var giort, ſatte
te Fyrſtinden ſig paa den ſtolte Hæſt, og
Bryde paa ſit Uſen, reed ſaa af Gaar-
den, indtil de komme til den ſæle og ſkræk-
felige Forvagt, hvor ingen Redning hav-
de været, derſom ikke Buzephalus ſaa vel
ſom Uſenet kunde ligesaa vel gaaed under
ſom over Jorden: Thi der de ankomme til
Stæden, ſtrar ſmut den ſtore Hæſt med
Florabella, og Uſenet med Bryde ſig un-
der Jorden, og løb der ſaa længe, indtil de
vare denne onde Stæd forbi, ſaa ſøgte de
op under fri Himmelen igen, og blev ſaa
ved, indtil de paa to Miile nær Forſtens
Slot kom udi en liden Skov, hvor Flo-
rabella bad Bryde, at han med hende
der vildetage ſig en liden Slum og Roelig-
hed til, ſom ingen af dem havde havt ſtor
Hvile paa denne lange og beſværlige Ren-
ſe; Dette befaldt Bryde, og ſaaſom der
paa ſamme Stæd var god Græsning, tø-
rede han der Buzephalum og Uſenet;
Imidlertid torde Bryde ey ſlaae ſig til
Søvn: Thi han frygtede, at Fyrſtin-
den eller Hæſtene ſkulle komme noget til,
hvorfore han gav ſig til at røre Been-
ne og holde Vagt over dem. Og ſom den
ſtorſte Heede var nu overſtaaen med Bry-
de,

de, hvad sig denne Kæyse var angaaende,
saa kaldede Usenet ham til sig og sagde:
Kiære Herre Bryde! Jeg som nu paa rum
Tiid har været dit Trælbaarne Usen, der
har ofte trættet mine Been for din Skyld,
og du ved mine Raad saa vidt har bringet
Khrsten sin høyeste Skat, og dig selv stor
Gæde og Løn til, lad nu see du frelser den,
som har frelst dig, dog en kænd hielpe sig
selv, og spender mig af det Ulag, som jeg u-
skyldig er kommen udi. Bryde maatte
svørge, hvad der kunde frelse ham?
Usenet svarede: Gak ind til Manden i det-
te Skov-Huus, og laan hos ham en god
Dre: Hug saa Hovedet af mig med den
paa denne Kniv, tag saa noget af mit
Levre Blod og klin Hovedet bagvendt til
Halsen igien, efter at du tilforn har taget
Huden vel af mig, og iført mig den igien,
naar du har vendt den om, og ladet Haar-
Siden komme ind til Riødet: Saa skal du
med Forundring see, hvad jeg var, da jeg
af Bier. Trollen blev bortsnappet af
min Faders Gaard. Da nu Bryde hav-
de efterkommet Usenets Begiering, stod
der for hans Duen, i Stæden for et graae
Usen, et det denligste Konge-Barn, i Gyl-
denstykkets Klæder. Der Fyrstinden nu

opbaagnede af sin Søn, beklagede Bry-
de sig, at hans Usen var bleven borte for
ham i Skoven: Thi han vilde en lade sig
vedgaae, hvorledes det egentlig var be-
skaffet. Fyrstinden bad ham give sig til-
freds, saasom de vare nu saa nær hjemme,
hvor hun igien ville overlevere ham Bu-
zephalum til nærmest Ene, saasom han
dog selv havde forskaffet sig den; Og der
hun saae dette saa overmaade deilige
Barn, spurde hun, hvo det tilhørte? Bryn-
de sagde, at det var et forvildet Barn, det
han fandt skriigende her i Skoven paa
hans Bortrense, og derfor havde sat det
hos denne fattige Mand i Skov-Huuset til
Forvaring, indtil han kom tilbage igien.
Dette Mundheld havde han og forsa-
gt Manden at skulle have, om han viidere
blev fristet derom: saamænd sagde Fyrst-
inden, for din Skyld, min gode Bryde, skal
jeg antage samme Barn, som mit eget; thi
Stabningen og Dragten siger mig nok
hvad han er; Hvo veed, hvad der af ham
i sin Tiid kand blive? Imens de holdte
denne Samtale, da kom den før ommeldte
Førstens Fur-Svandsen, Falkenhof, ja-
gende i fuld Fiir-spring omkring i Sko-
ven efter en Hiort, og i det samme saae
han

han baade Fyrstinden og Bryde, hvorefter han slap Hiorten, gav sig en Tiid at tale et Ord til dem: Men over Hals og Hoved soer hiem til Slottet, at tilkiendegive Fyrsten, hvad han havde seet, nemlig hans Gemahl og Bryde der paa Laug i Skoven. Fyrsten, som ey lidet fik Liv og Hierte over denne tierkommende Tiidende, beordrede strax at Stykkerne paa Voldene skulde løsnes, Klokkerne ringes, alle Muscantere og Trompet-blæserere at samles, til at geleide Fyrsten og alle hans Hofmænd i den saa kostelige Process, og Udrense til at møde og modtage hans Fyrstinde. Da nu Fyrsten i slig Fær kom farende i Skoven, kom Florabella imod ham, ridende paa den stolte Hæst, og Bryde gaaende jevnslides med Barnet ved Haanden. Saa steg Fyrsten af sin Vogn, og Florabella af Hesten, til at favne, hilse og venlig antage hinanden. Saa satte Fyrsten sig med hende, og Barnet ind i Vognen, da Florabella havde overantvordet Bryde den hyperlige Hest til bestandig Ene, eftersom den dog var hans egen. Dermed foere de samtlige til Slottet, hvor der blev holdet Bryllup paa ny, og mange gode Dage over denne Fyrste

11
Fyrstindens saa forrynstelige Hiem-
komst: Der efter skulde holdes i fiorten
Dage Tornering og Ridder Spil af al-
le Fyrstens Hof-Raad, iblant hvilke
Bryde var ikke den rinaeste, men visselt
til at treffe Ringen; Thi Buzephalus
vidste saare vel at holde Tempo i saadan
Dank, saasom han før havde været med
i lig Leeg. Fyrstinden med sine Hof-
Frøikener anlægge dette Spil, og ved hendes
venlige Miiner smilede ad Bryde, for-
di ingen var hans Mester paa Banen:
Det mærkede Dyenskalken Falkenhof,
som u-formærkt hvissede Fyrsten denne
Diævel i Dret: Naadigste Herre! Paa
det at den Fortred kand forebygges, som
i fremtiden kand være imod eders Billie,
da seer nu selv og observerer, om ikke
Fyrstindens Hierte meere er inclineret til
Bryde, end til Eder: Fordi han haver
frelst og hidført hende; Og saaledes ind-
taget hendes Hierte, at de havde (som jeg
saae) u-tilbørlig Omgængelse med hinan-
den i Skoven før de kom hid, derfor lod jeg
blive at tale med dem, men ilede at melde
deres Ankomst. Dersom dette Bolerie
ikke i Tide affkaffes, da er Eders Fyrstlige
Naade forraad, og før man troer, bragt
om

om Livet. Fyrsten troede denne forgifti-
ge Skalk bedre end sig selv; Tog sig disse
Ord nær til Hierte, men holdt gode Mi-
ner, indtil de samtlige vare komne til Taf-
fels; Da stod han op, og uden nogle vide-
re Ord slog Bryde paa Munden, saa han
tumlede af Stolen. Over denne underli-
ge Hilsen daanede Fyrstinden, og alle
som vare ved Bordet faldt i Forundring,
undtagen Falkenhof som forstod Biiisen.
Her var Ugler i Mosen for Bryde, af
Fyrstindens Daanelse, sluttede Fyrsten
Falkenhofs Ord sandt at være. Thi beslut-
tede han, strax uden all Naade inden fire
og tiue Timers Forløb at henge Bryde i
den høieste Galge. Over denne u formo-
dentlige Dom blev Fyrstinden saa forstæf-
ket, at hun gik til Sengs. Der Tiiden kom,
at Bryde skulde uleedes til sin Døds-
Plads, fulgte Fyrsten og Falkenhof med
i en Vogn sammen, at ville see hvorledes
Bryde parerede i Galgen; Da Bryde nu
var kommen paa Stigen, og Bødelen ha-
stede afsted med hannem, da tænkte Bry-
de paa Piben som Trolld-ungen gav ham,
fik den hastig af Lommen, og aldrig saa
snart begyndte at piibe, førend Trollden,
som nu var fuldvoren, stod hos ham, og
sagde:

11
sagde: haver min Herre noget at befale?
Bryde svarede: Tag mig denne Bodel-
Knegt ved Vingbeenet, og viis ham hvor
høyt Ornen kand flyve. Det skal see min
Herre, sagde Trolden; Dermed tog han
Bodelen paa Ryggen, og soer i Lufften
med ham, lod ham saa falde ned, saa han
neppe i tre Dage kunde opsamles. Dvo-
der blev heet om Dren, det var Førsten og
Junker Falkenhof, ikke destomindre, an-
nammede Trolden dem og efter Brydes
Befaling, hver paa sin Støtte af Gal-
gen, saa Hiernen blev siddende efter dem.
Over denne Action kom der et Glædebud
efter det andet til Fyrstinden, saa hun blev
snarere frisk end da hun blev syg. Efter
denne Bedrøvelse blev Bryde med Glæde
Pomp og Proces indhent til Slottet igien,
og efter samtlige Hofmænds og Almuens
Stemmer og Val, blev vælget til Fyrste
igien, med det samme udvalgte Florabella
ham til sin Mand, holdt Bryllup i nogle
Dage, og levede til de døde.

— — — — —
**En kort Indhold af denne
Historie.**

Mel. Hvor bryster sig Lovise?
Hrens Bey er Torne-banet,
Ofte borte, flæt henranet,

Gaa

Saa dens snævre Fode-Sti
Neppe er at see og finde,
Strides vel, fand dog en vinde
Øren, som er træffe-fri.

2.

Sielden lader den sig fange,
Og naar det skeer; Uch! hvor mange
Da ved den i Kne en gaaer:
Naar man meener sig at klæde
Ørens Throne, udi Glæde,
Galgen tit ved Siden staaer.

3.

Derpaa mærk i denne Biise
Et Exempel: Hvo fand priise
Sig saa stærk og Fode-fast,
Naar han vil til Øren vandre,
Den jo fand hans Gang forandre
Til et Snuble-Fald i Hast.

4.

Skue en Skiotte, Mavnlig Bryde,
Doden var jo alt i Gryde,
Naar han tænkte allerbest
Sig i Kongens Gunst og Naade
Til stor Ære, Lykke, Baade;
Men en Hylser var hans Pest.

5.

Øren søgte han til Dove,
Satte Livet tit i vove,
Mangen vild og farlig Bey,

Baa.

Vaaget Dye, maatte Lender,
Slunken Tarm, og frøsne Hænder,
Han, at prøve, sparte en.

6.

Za! med Fanden og hans Moder,
Sang han slige grove Moder,
Saa hans usle Pande-brast
Nær forkommet var af Griller,
Heren ham vel længe driller,
Dog holdt han sig frisk og rast.

7.

Blev omsider hendes Mester,
Saa hun tænkte slige Gæster
Nyttter en ved Borde her,
Florabella en Fyrstinde,
Som hos Herren var at finde,
Frelst ved denne Bryde er.

8.

Men hvad Tak og Ære-Støtte,
Sik vel Bryde for alt dette?
I hans højest Ære-Stand,
Heder det, han strax skal hænges:
Hvo at vide meere længes,
Enden, for at læse Land.

Kong Laurins Krønike,

En lystig og skøn Historie
om en Kiæmpe,

Som kaldes Kong Laurin,
som var ikke uden tre Spande
lang,

Saaere lystig at læse og at høre:

Trykt Aar 1737.

Her begyndes Kong Laur rins Historie.

In Historie vis og sand,
Som taler om en liden Mand,
Kong Laurin kaldede han sig,
Af Guld, Sølv og Edelsteene saa
re rig,

Der om agter jeg et lidet Spil at skrive,
Der man maa Tiden med fordrive,
Om mange underlige Ting i fordom Tiid skeede
Hvilken Mand der lystet at pide,
For vor Herres Fødsels Aar,
Og meget Under i Verden var,
Store Mænd og meget stærke,
Baade iblant Lege og Klerke,
Kæmper fem meget Vunder moune bedrive,
Hvilke jeg ikke altsammen kand beskrive,
I Lombardi et Huus er til,
Kosteligen prydet jeg sige vil,
Neden for det Huus jeg sagde fra,
Ligger en Stad som kaldes Barna,
Det aatte en Konning Mægtig og Riig,
Didrik af Bernen kaldet han sig,

Han

Han lader sig stride en Herre af Berne,
 Thi han vilde ofte stride gierne,
 Han havde ogsaa Kæmper dere,
 Som vilde Stride om Jomfruens Ære,
 For ingen Mand bar de Fare,
 Det volte, de ey Livet vilde spare,
 Iblant dennem var en Ridder lion,
 Han kaldes Diderik Berlandson,
 Han vilde og saa gierne stride,
 For ingen bar han Dvide,
 En anden Kæmpe var ogsaa dere,
 Kong Dideriks Farbroder mon han vare,
 Han stridde ofte, og vant stor Ære,
 Thi ville han gierne sit Vaaben bære,
 Han var en Mand baade Vilis og Klog,
 De andre alt efter hans Lærdom tog
 Han var Kong Dideriks høyeste Raad,
 Fordi han var en Kæmpe god,
 De skulle med hannem alle sammen raade,
 Om Landsens Fromme, Skade og Baade,
 Hvad som de skulle slaa oppaa,
 Om det skulle dennem til fromme gaa,
 Fleere Kæmper vare og dere,
 Som vilde stride for Jomfruernes Ære,
 De stride gierne af deres Evne,
 Jeg dennem her ikke alle nævne;
 En Dag Kong Diderik sad over sit Bord,
 Hans Kæmper talde store Ord,
 Selv var han meget Æresfuld,
 Hans Hielm var af det røde Guld,

Dg tilfmed omkring sat med dyrebar Steene,
Som vare klare og meget reene,
De førde den Herre med megen Ære,
For han monne deres Konning være.

Da sagde Biderik Berland,
O Verden jeg veed ingen Mand
Her vor Konges Lige Land være,
Dg saa stor Manddom Land giøre med Ære,
Som han tit og ofte haver gjort,
Dg vide omkring Landet er spurt,
Thi bør os hannem vor Konning at kalde,
Dg hannem love og prise for alle.

Da svarede Mester Hildebrand,
Ofte var hans Tale sand,
Herre jeg veed paa et Sted et Biæg,
Dg derudi boer en Dverg,
Han er ey uden tre Spande lang,
Han er vel høvisk udi sin Gang,
Han er en Herre meget rig,
Kong Laurin kalder han sig,
Han haver Borge og mange Lande,
Som føre hannem aarligen Skat til Haande,
De kalde hannem deres Herre med Ære,
Ridder og Svenne som der monne være,
Han haver med mange Heste Riv,
Han gjør dennem Skade paa Gods og Liv,
De ere ilde med hannem belat,
Han tvinger dennem at give sig Skat,

Dg vinder dennem af deres eget Land,
Herre, jeg siger eder det forsand,
Hannem siges end meere Ere fra,
Som jeg vil lade Eder forstaa,
Han haver og en Urtegaard,
Vinter og Sommer han med Roser staar,
Som ere saubre og meget skionne,
Hvem som lystet han maa det ronne:
Den Urtegaard med all sin Frugt,
Er ikke anderledes indeluft,
End med en liden Silketraa,
Forgylte Porte henge der oppaa,
Ere giorte af dyrebar Steen og Guld,
Dg besæt med mange Underfuld,
Hvilken Mand som dristig monne være,
Dg tør det vove at komme dere,
Den Silketraa neder at bryde,
Jeg troer han skal det selv fortryde,
Han maa alt sætte hannem vist Pant,
Benstre God og høyre Haand,
Det vil han hannem ey fordrage,
Hvilken Mand som det tør vove,
Til den Rosengaard at komme,
Det bliver hannem til Skade og Skamme,
Dg henter der stor Hiertens Dvale,
Herre I maa vel troe min Tale.

Disse Ord taledes Hillebrand,
Som ofte vilde sige Sand,
Da svarede Kong Diderik,
Som ofte holt sig tugtelig,

Baade i Gierning og saa Svar,
Han sætte fra sig sit Guldkaar,
Som han med Viin havde paa sin Haand,
Da svared Mester Hillebrand,
Den Tale du frem for mig forde,
Jeg den aldrig førre hørde,
Hadde dine Ord været sande,
Du havde vel ladet mig dem forstande,
Eh vil jeg ey nu troe dine Ord,
Sagde den Herre over sit Bord.

Hillebrand blev i Huen saa vred,
Sine Tænder han tilsammen beed,
Herre I taler mig alt fornær,
Og sige min Ord ey Sanden er,
Hadde det gjort min Jernlige,
Jeg skulde hannem aldrig en Tod fravige,
Jeg skulde sandelig svare dertil,
Og drive med hannem et Under-spil,
Jeg agter ey for Eder at Lyve,
Det pleyer at giøre Skalle og Tyve;
Som intet Sandhed pleyer at jatte,
Jeg vil nu Borgen for mig sætte,
Og for min Ord som jeg fremsforde,
Som I nu allesammen hørde,
Kand jeg ey min Tale bevise,
Da giører mig hverken No eller Lise,
Men lader da strax dræbe mig,
Saa svarede Hillebrand for sig.

Rong

Kong Diderik svared dertil snarlig,
Hillebrand det siger jeg dig,
At jeg skal bryde de Roser rød,
Skulde jeg der over blive død,
Og sanderbryde den Silketraa,
Og siden gaa alt hvor det maa,
Da svarede Diderik Verlandson,
Som var en Ridder meget kion,
Herre jeg skal følge med,
Skulde jeg end derom blive død.

Hillebrand svarede atter saa,
Den Rosengaard jeg sagde fra,
Dib vil jeg Eder vel føre,
Forsøger hvad I der fandt giøre,
Er I saa fromme som I lade,
At komme til den foruden Skade,
Da vil jeg blive en Løgnere here,
Og aldrig intet bær Baaben med Iere:
Diderik svarede strax i sted,
Vi ville ret ingen have med,
Uden I og jeg, vi eene to,
Sandelig det saa være maa,
Strax ville vi der nu friste,
Den Dverge, Konge strax at gieste,
Om det er sandt som Hillebrand sagde,
Snarlig de deres Harnisk paalagde,
Og forgylte Sadel paa deres Heste,
Jeg troede vare alt med de beste,
Fra det Huns og til det Bierg,

Som udi bode den liden Dverg,
Den Bey var vel syv Miile lang,
En liden Sti og meget trang,
De tumlede deres Hæste de Heldte rige,
Og meente at ingen kunde være deres Lige,
De rede ad Skoven og grønne Lunde,
At ingen Mand dem følge kunde,
Og kunde den Bey gandske vel,
Som Hillebrand viiste dem med skiel,
De vare hofmodige i deres Sinde,
Og agtet den store Seyr at vinde,
Havde de vidst hvad dennem stod fore,
De havde ey figtet helsten saa saare,
Der de nu saa nær komne vare,
At de maatte der see aabenbare,
Den Rosengaard som dennem var sagt,
Og den Silketraad som var omlagt,
Da var det Silke i alle Maade,
Ligervis som Hillebrand dennem sagde,
Og meget kosteliger var det gjort,
End de havde hørt af Hillebrands Ord,
Med mange dyrebare og underlige Ting,
Var skicket med Roser trint omkring,
Med dyrebar Steene og gievest Guld,
Med kostelige Ting saa mangesold,
Alt det de havde i Verden levet,
Da havde de aldrig saadant seet,
Da forundrede sig de Heldte storlig,
At nogen i Verden fand være saa riig.

Diderik talede med megen Dvale,
Til sin Herre saadan Tale,
Dg tvilede i sit Hierte fast,
At det skulde blive dennem til Last,
Om de gjorde den Rosengaard skade,
At de skulde deraf lidet baade,
Dg sagde til sin Herre saa,
Her maa vi see den Silketraa,
Der de gyldne Porte henge paa,
Hvo det lyfter han maa det naa,
Jeg frygter det bliver os til Dvide,
Om vi den Dverg nu monne bide,
Jeg agter paa et andet Kast,
Gior vi den Dverg her nogen Last.

Konning Diderik svarede med megen Tre,
Du maatte saa gierne hiemme være,
End efter nogen Priis at ride,
Efterdi du bær Hiertens Dvide,
Jeg skal bryde den Rosen-rod,
Skulde jeg derober blive død,
Dg sønderhugge den Silketraa,
Siden snarlig i Haven gaa,
Han med det samme i Haven rende,
Rosser og Lillier der at skende,
De bunde deres Heste ved Lillie-Rod,
Dg traadde de Roser under deres Fod,
Saa lagde de dem ned at hvile,
Fra Bierget tre smaa Miile,
Der er Kong Laurin selv inde,
Dg hans Dronning med sin Dvinde,

Med Roser og Lillier be strøde deres Hæste,
Og agter at ingen tørde dem glæste,
Som derpaa skulde laste eller kiære,
De meente at de havde bundet stor Ære.
Omsider blev Diderik til vare
Et blankt Skin i Skoven fare,
Og tænkte da ved sig alleene,
At det var Guds Engel den reene,
Han lagde sit Sind derpaa vis,
Jeg seer Guds Engel af Paradis,
Som er Guds Engel den klare,
For hannem tør intet fare.

Da svared Konning Diderik af Berne,
Guds Engel seer jeg gandske gierne,
De vidste ey andet end som monne vart
For hannem fuld saa megen Værd,
Med mange Ædle og dyrebar Steene,
Vare alt lagde udi Guld hin reene,
Den ædle Mand Kong Diderik,
Saae at Skinnet af Dvergen gil,
Da bad han Diderik dere,
Gjorde Hæste det vil alt være,
Hillebrands Ord ville gaa forsende,
Dvergen kommer os nær paa haande,
Om denne Plads kommer hannem til,
Da maa han gjøre det med skiel,
Og gjør os baade East og Skade,
Jeg troer han vil det ikke lade:

Viderik vilde det ikke høre,
Hvad fandt den liden Dverg os giøre?
Om han vilde end os fuld ilde,
Hans dyrebare Steene vil jeg snart spilde,
Könning Viderik svarede der atter saa,
Viderik var der ey vis oppaa,
Jeg seer det paa hans fauvre Side,
Vi faaer snart andet at vide,
Han kommer og drager os til Had,
Jeg troer her vil alt worde et Bad:

Viderik svarede hannem igien
Til hans Ord og var ey seen,
Hvad skiotter jeg hans rige Fore,
Eller hans kostelig forgylte Spore,
Jeg troer alt paa mit gode Sverd,
Som ofte bider i Herrefærd;
Dvergen kom dennem saa nær,
At de maatte giørligen see hannem der,
Da havde han en liden Hæst,
Var stød som han kunde best,
Han var ey større end som en Raa,
Han kunde vel under sin Sadel gaa,
For han var skabet som en Fos,
Og saae som et Dyr man kalder Los,
Hans Belte var af Guld det klare,
Man maatte see det aabenbare,
En velcke Miilveys lang,
Saa var det med dyrebar Steene blankt,
To Sko under Hæsten laae,
Af det rødeste Guld som være maae,

Ca

Sadelen var af Filsbeen,
Forgylte og sæt med dyrebar Steen,
Giorden og Stierne af Silke hin skiere,
Bøjelen af det ædelste Guld monne være,
Nu førde den Herre udi sin Haand
Et Glavind belagt med Guldbaand,
Det var ey uden tre Spande lang,
Han gjorde dennem dermed stor Forsang,
De som hannem vilde Utskiold gjøre,
Som I skulde videre faae at høre,
Den Herre haver i sin Færd,
Og ved sin Side fuld got et Sværd,
Det var ey uden to Spande lang,
Baade Blad ogsaa Haandefang,
Skulde jeg sige Eder det forsand,
Det er ikke bedre i dette Land.

Hans Harniss det skinnede som en Lue,
Saa gjorde og hans Sadelbue,
Hans Harniss var hærdet i Drage-Blod,
Derfore gjorde han mangan imod,
For intet Sværd kunde derpaa bide,
Sin Hæst kunde han og fuldvel ride,
Han lod sig ogsaa vel trykke,
At den skulde nyde fuldgod en Lykke,
Som hannem torde støde med sit Glavind et stød,
At han deraf ey bliver mod,
Stak han hannem ey af med alle,
Han vilde sig aldrig lade Konning kalde,
Den Styrke havde han i sit Belte,

At han monne Kæmper fra Hæsten velte,
Tolv Mands Styrke var i Beltet inde,
Hannem kunde slet intet overvinde,
Men han det Belte om sit Liv havde,
Som jeg Eder tilforn affagde,
Hans Hielm var haard som Steene,
Og besat med Guld det reene,
Ingen Mands Sværd kunde være saa god,
Uden det var hardet i Drage-Blod,
Der den Hielm kunde skade giøre,
I hvad Kæmpe det monne føre,
Der stode forgyldte Fugle oppaa,
Baade store ogsaa smaa,
Giort med Kunst og Ære,
Som de monne levendes være,
Hvo haver hørt nogen Tiid sige fra,
En Herre meere Rigdom eye maa,
En denne Dverg med sig forde,
Som Judi Bogen førre hørde,
Jevnlig reed den Herre eene,
For han frygted ingen at giøre sig meene.

Jeg vil nu lade det saa staa,
En anden Key begyndes da,
Den Herre kom da ridendes dere
Til den Rosengård med Ære,
Den hørde hannem til med rette,
Han frygtede dem alle ey ved en vette,
Han talede til dennem haardelig,
I Kraven Skæfle nu siger det mig,

Hvo

Hvo som Eder gav dette Raad,
At I have mig saare forsmaad,
Og gjort mig saadan Skade og Banare;
I skulle fast heller hiemme være,
End at I nu til mig ride,
Det skal borde eder selv til Qvide,
I havde brodt mine Roser røde,
Det bliver Eder selv til Corrig og Møde,
Jeg haver dennem hegned mange Dage,
Og aldrig nogen Menniske torde det vove,
Hid ad ride eller have i agt,
At sette sig op imod min Magt,
Førend nu I monne det gjøre,
Ehi skal mand det nu om Landene spørre,
At jeg skal hevne det med min Haand,
For I skulle komme af dette Land,
I have og strød Eders Heste saa,
Med Roser og Lillier stor og smaa,
Hvilket I skulle dyre nok kiope,
I tør en troe at I skulle undløbe,
I skulle mig snarlig sætte Pant,
Venstre Fod og høyre Haand.

Der Kong Diderik dette hørde,
At han sin Tale saa fremførde,
Eugtelig monne han hannem svare,
Og sagde saa aabenbare,
Hør mig ickun du liden Mand,
Est du Herre i dette Land,
Da vend nu fra os din Brede,
Det skal aldeles være tilrede,

Guld,

Guld, Gold og rige Gave,
Af det beste som vi monne have,
Vi ville dig giøre Skadebod,
For det vi have brut dig imod,
Og gjør det for din Kongelig Ære,
Ond os med Ro og Fred at være,
Kong Diderik bød saa til med stiel,
Ehi han fornåm det fuld vel,
At han ey vilde Guld af dennem tiøbe,
Dog vilde de ey fra hannem løbe.

Da svarede Laurin den lille Mand,
Din Rigdom du haver i alt dit Land,
Det agter jeg ikke ved et Haar,
Men om jeg det mister eller faaer,
Jeg vil forgyde alt dit Land,
Og selv beholde det beste Pant,
Vare alle dine Lande baade Borg og Slot,
Og alting hvad du haver got,
Og dertil med baade Stok og Steene,
Altsammen Guld hin reene,
Du kunde mig ey giøre Skadebod,
For det du haver brutt mig imod.

Der Biderik denne Tale forstod,
At han ey vilde have Skadebod,
Ey Guld, ey Guld, ey hvad de havde,
Da bredest han og ey længer tavde,
Herre reddes ey for den lille Dverg,
Som kommen er af dette Bierg,

Vel

Vel maa I for hannem vige,
Jeg vil dog være hans Eige,
Var' de end hundrede flere,
Jeg frygter dennem dog ikke meere,
End saa mange Muus om Katte,
Eller andre slig smaa arme Batte.

Overgen svarede af megen Brede,
Jeg veed vel Viderik du est tilrede,
Imod alle Mand at stride,
Du meen at jeg tør dig ikke bide,
Store hofmodige Ord monne du fremføre,
Som du pleyer ofte at giøre,
Est du den Mand du lader dig være,
Og du vilt bære dit Baaben med Ære,
Da skal du mig nu ret bestaa,
Og forsøge hvor det dig land gaa,
Da sprang Viderik Verlandson,
Han var en Kiæmpe meget fion,
Hastelig monne sig vende,
Hvor hans Herre vilde hannem sende,
Han gik til sit Glavind i samme Tiid,
Han var i Hu ikke saare bliid,
Paa sin Hest han da opsprang,
Hans Hielm og Harnisk derved sang,
Uden Stibøylser gjorde han det,
Alt det var Laurin storligen med,
Snarlig i den samme Stund
Baade de deres Hielm opbund',
Og rende tilhobe i det samme,
Viderik kunde Laurin ikke ramme,

men

Men Laurin stak i Videriks Skjold,
Han styrte af Hæsten paa den Mold,
Snarlig Laurin af Hæsten treen,
Han egtede at gjøre Viderik Meen,
Han vilde strax have til Pandt,
Venstre Fod og høyre Haand,
I det samme drog Laurin sit Sværd,
Konning Viderik kom da med en Færd,
Og gjorde det udaf stor Nød,
Sit Sværd han der imellem skød,
Du lille Mand du lad din Brede,
Viderik min Svend skal være tilrede,
En Borgen at sætte dig here
Om du vilt fange hannem med Ere,
Han er min Svend og fulde mig hid,
Gjør du hannem den Angest eller Doid,
Du hugger af hannem Haand eller Fod,
Det skal være mig saare imod,
Og var det mig fuld stor en Skam,
Hvor jeg faer af Bøven fram.

Viderik sætte da Borgen for sig,
Edel Konning Laurin benaade mig,
Han bandt paa ham baade Hænder og Been,
Og hengde hannem paa en Linde Green,
Han sagde til Konning Viderik af Brede,
Jeg kand forstaa du est tilrede,
Strax paa stand imod mig at stride,
Dig selv til Corrig, Angest og Dvide
Eder burde at byde mig anden Bod,
End at I gjøre saadan stor Hofmod

For den Glæde I have gjort mig,
Diderik det siger jeg alvorligen dig,
Jeg haver ofte hørt af de Berner,
At de vilde altid stride gierne,
Saa meget haver jeg fornummet i Sinde,
At du skal hverken Priis eller Geyer vinde,
Nu skalt du sætte mig det Pandt,
Vensfre Fod og høyre Haand.

Da blev Diderik vred i Sinde,
Du lille Mand vilst du mig binde,
For skalt du see dig tøffer tilbage,
Og endda skal dit Halsbeen knage,
Førend end du skal binde mig,
Tro det vilst hvad jeg siger dig:
Konning Diderik var da vred i Hue,
Han greb strax om sin Sadelbue,
Han greb sit Glaven strax i Hænde,
Snarlig han sig til Hesten vende,
Og sætte sig mandelig derpaa,
Og den lille Dverrig at giæste saa,
Det var Laurin intet imod,
Hvad heller han var til Hest eller Fod;
Laurin og da paa Hesten sprang,
At de dyrebar Steene i Hielmen klang,
Med andre rige Kongelige Fore,
Og dertil hans forgylte Spore,
Saa dei samme Stund deres Hielm opband,
Og skrebe en Kreds oppaa den Sand,
I det kom Mester Hillebrand,
Med flere af Kong Dideriks Mand,

Ellers

Ellers havde Dverrigen hannem skænd,
Hadde Hillebrand ikke kommet dere,
Som hans rette Lykke monne være,
Han havde gjort ham baade Sorg og Vaande,
At det havde blebet spurt over alle Lande.

Hillebrand raabte og sagde saa,
Herre jeg siger eder paa min Tro,
Vil i ikke nu lyde min Lære,
Saa taber I baade Liv og Ære,
Skal det være eders Liv uden Skade,
Jeg fand Eder da ey andet raade,
Om det skal eder til Ære naa,
Til Fod maa I med hannem bestaa,
Koste det end all Verdens Bold,
Han stinger eder af med Skast og Skjold,
Kiende I den Dverrig med lige,
I skulle ey halst saa saare sige,
Som mig tykkes Herre I nu giøre,
Eder er det Raad, om I mig høre,
Kong Diderik steg af Hesten neder,
Hans Harnisk skinte imod det Bæjr,
Som monne vel kostelig være,
Og en Herre maatte føre med Ære:
Det var Laurin ikke imod,
At han vilde slaes med hannem til Fod,
Han tog det vel til Takke og Ære,
Hvilkelunde det skulde være:
Kong Laurin den lille Mand
Han stotte Dideriks Glaven udaf Haand,
Det Skjold neden paa Jorden laa,

Han havde nær sturt der selv oppaa,
 Kong Diderik vendte sig paa stand,
 Jeg troer Hillebrand du sagde mig sand,
 Og sagde end ogsaa meere,
 Gaaer jeg slig Kindheste fleere,
 Boder mig flet til Angest og Nøde,
 Jeg troer jeg skal eder møde,
 Baade var de staaendes til Fod,
 Han slog til Laurin med en Sverds Klob,
 Snare monne Laurin springe tilbage,
 Kong Diderik kunde hannem ikke rage,
 Han slog paa en Steen et Hull der udi,
 En rum Allen dyb og der til vid
 Den lille Laurin der ad loe,
 At han kunde Diderik skuffe saa,
 Diderik slog til Laurin igien,
 Og hitte ret paa den dyrebar Steen,
 Som øverst i hans Hielm sad,
 Jeg venter han loe der intet ad,
 At Hovedet baade bevrede og skald,
 Han fik til Jorden saa ont et Fald,
 Og laa der saa længe i Dvale,
 Førend han kunde noget tale,
 Og agtede sig aldrig op at staa,
 Konningen stoed og tænkte der paa,
 Han venter at han er død,
 Han gjør mig aldrig meere Nød,
 I det samme sprang han op,
 Det gjorde Laurin den lille Krop,
 Han da ey længer vilde bie,

Men

Men snarlig tog han til sin Side,
Og sætte sin Dverrig Hætte oppaa,
At Diderik hannem ikke saa,
I det samme han tillagde,
Med det lille Sværd han havde,
Da fik Konningen i Side og Laar
Mange utallige dybe Saar;

Da raabte Konning Diderik af Berne;
Den Dverrig slog jeg alt saa gierne,
Han er alt for min Dyen forsbunden,
Det haver jeg paa min Krop befunden.

Diderik talede i Lunden da
Til sin Herre og sagde saa:
Jeg havde aldrig i mine Dage,
Troet at et lidet Barn torde det vove,
At stride imod saadan en Konning rige,
Og vilde intet for hannem vige.

Konning Diderik svarede snart igien;
Til hans Ord og var en seen,
Du kaldet hannem et Barn at være,
Han haver dig fanget med Hæder og Ære,
Og haver dig bundet baade Haand og Fod,
Du hænger i Lunden dig saare imod,
Jeg troer du fand dig ikke røre,
For han vilde Naade med dig giøre,
Konning Diderik var i Hjertet u- mild,
Han var heed som en Liunild,
Som Kriemper de bleve aabenbare,
Altid naar de vare meget saare.

Hillebrand raabte af forrigsfuld Sinde,
Herre, jeg fand det aldrig forvinde, Blis

Blive J af Dverrigen slagen here,
Jeg fand det aldrig fuldelig fiære,
Lader Eder en Tiden forlange,
Om J skulle nogen Husvælske fange,
Jeg veed J hannem en see eller høre,
J kunde hannem derfor intet giøre,
Skulle J med den Dverrig til Ord,
Saa hugger J som Græsset røres paa Jord,
Der skulle J efter hannem fare,
Lader eder dog vel til vare,
Alt han en giør eder nogen Skade,
J tør en vente af hannem nogen Baade,
Kunde J Herre den Lykke faa,
Alt J Dverrigen kunde hitte paa,
Lader eder det en fortryde,
Guld snarligen i hans Belte bryde,
Saa overvinde J den lille Mand,
Som eder haver kommet den Skade i Haand,
Kong Diderik tog sig vel vare,
For han bar for Laurin stor Fare,
Baade i Side ogsaa i Laar,
Var den Herre ilde saar.

Han leedte der som Græsset rand,
Dg fant omsider den lille Mand,
Som hannem havde gjort den Qvide,
Saa mænd du skalt mig nu bie,
Han greb hannem om Hals og Strube,
Dg monne hannem til Jorden stube,
Han slog hannem baade Fand og Tunge,
Alt hannem skals baade Lever og Lunge,
Snart

Gnarlige monne han hans Belte bryde,
 Hillebrand lod sig ikke fortryde,
 Og tog Beltet i samme Stund,
 Ingen skal faae det for tusind Pund,
 Ingen skal det af mig faae,
 For vil jeg med hannem i Kampen gaar,
 Havde Hildebrand en Kommet dere,
 Aldrig havde Kong Diderik vundet den Vre,
 At han havde Laurin overvundet,
 Diderik han havde og vel befundet,
 Forend de havde Kommet af det Land,
 Der havde mist baade Liv og Aand,
 For de gjorde hannem imod,
 Han havde hugget dem ned for sin God,
 Det havde været dennem stor Vanære,
 Meget heller maatte de hjemme være,
 Kong Diderik var i Huen mod,
 Han traadde Kong Laurin under sin God,
 Og vilde hannem strax slaa ihjel,
 Som han kunde gøre med fuld got Skiel,
 Mig gjorde du baade Corrig og Qvide,
 Thi skalt du aldrig meere stride
 I denne Verden med nogen Giest,
 Enten til God eller til Hest,
 En skalt du heller skade nogen Mand,
 Og en afhugge dennem God eller Haand,
 Jeg vil nu en langer bide,
 Dine Tarme vil jeg af dig rive.
 Da raabte den Overrig Konning Laurin,
 Diderik jeg vil være Fange din,

For din Tre benaade mig,
Guld og Sølv giver jeg dig,
Om du vil give mig mit Liv,
Jeg er nu armer end en Bis.

Diderik svarede af megen Harm,
Jeg vil mig en over dig forbarm,
Fordi du est det ikke værd,
Jeg skal det hæbne med mit Sverd,
Alt du skal aldrig meere
Fange Kæmper eller andre flere,
Der var en anden Kæmpe iblant,
Her Eilov Væd saa hede hand,
I verrigen raabte hannem til,
Din Hielp jeg gierne have vil,
Saa sagde den liden Laurin,
Jeg haver i Bierget Eosteren din,
Jeg tog hende uden Corrig
Meden for din Faders Borrig,
Kand du nu undsætte mig
Snarlig vil jeg sige dig,
Du skal hende i Frelse faa,
Og have den Rigdom som jeg aa.

Der Her Eilov dette hørde,
Hør hvad monne han strax giøre,
Kiære Herr Diderik Herre min,
Giver mig den lille Laurin,
Jeg vil give eder rige Gave,
Alf det som I selv ville have.

Kong Diderik svarede af megen Brede,
Du meente at jeg skulde strax være tilfreds,
Alt

At gibe dig nu den liden Mand
 Som haver mig fort stor Corrig i Haand,
 For skal jeg hugge ham saa smaa,
 At et Stykke ikke skal det andet naa.
 Her Tilov blev vreed og begyndte at ryste,
 Og reddes han skulle sin Søster miste,
 Herre jeg vil det eder ikke fordrage,
 Den liden Overrig vil jeg nu have,
 Eller jeg vil vobe for hannem mit Liv,
 Strax begyndte de en Riv,
 Og hugge paa hverandre tillige,
 Den eene vilde ey den anden vige.
 Hillebrand kom da med en Færd,
 Og stak imellem med sit gode Sværd,
 I maa eder skamme baade tillige,
 At I ville saa hverandre svige,
 Og i agter endelig baade
 At gjøre hverandre Skade.
 Ville I lyde mit Raad paa ny,
 Jeg vil det meget bedre fly,
 I skulle baade Benner være,
 Laurin skal give sig fangen med Vre',
 Og give eder Arligen Ar: Skat,
 Her Tilovs Søster af Bierget fat,
 Og Biderik skal løses af Fængsel here,
 Mig tykkes det meget bedre at være,
 End I hugge hver andre skadelige,
 Og ingen vil den anden vige,
 De bleve da saa til raade,
 Kong Diderik og Tilov baade,
 B 5

Alt de vilde lyde Hillebrand,
Som er en ærlig og forstandig Mand,
Baade i Raad og Gierning saare snilde,
Ehi vi hannem ey fortørne vilde.

Han var en Mand baade viis og klog,
Dertil var han fornumstig nok,
Havde han ikke til Diderik kommen,
Han havde vel andet af Laurin fornommen,
Der det var overstaaet med alle,
Laurin skulde Diderik sin Herre kalde,
Og tiene hannem alle sine Dage,
Og give hannem dertil rige Gaver,
Han salt i Knæ med Tugt og sinde,
Og bød dem alle i Bierget inde,
Han lobede dem paa Tro og Ære,
Alt det skulde dennem uden Skade være,
De forlode dennem der paa,
Og fulde den Dverrig i Bierget saa,
Da kom de ind i Bierget dere,
Han hilfede dennem med megen Ære,
Og undfik dennem blidelig,
Han havde dog i Hiertet Ewig,
Han agtede dennem ey meget got,
Enddog han havde dem vel undsaat,
Han satte dem til Bordet alle,
Konning Diderik monne han Herre kalde,
Han stod for hannem og tiende dere,
Og skienket dennem Mad og Drikke med Ære,
Bordet var af Christal Steene,
Fodderne vare af Silsbeene,

De sadde der alle og undrede paa
Den store Rigdom som de der saae,
Alt det de havde i Verden levet,
Da havde de aldrig saadant seet,
De saae der underlige mange Ting,
Vare skiftet paa Beggene trint omkring,
Hvad fand jeg meere sige der fra,
Alle Ting som de der saae,
Var giort af Guld det reene,
Og omkring sat med dyrebare Steene.

Den Jomfru riig med Tugt og Ginde
Hun var alt lukt i Gadeboret inde,
Hendes Broder jeg sagde fra,
Overrigen bad hannem til hende gaa,
Og snakke med hende dere,
Hvad dennem kunde baade til Glæde være,
Den Stund den Ridder der inde monne blive,
Hør hvad de i Stuen monne bedrive,
Han satte for dem skionne Guldkar,
Guld underlig Drik der udi var,
Der de Herrer havde drukkit alle,
Saa snarlig de da neder monne falde,
Og laa da alle som de vare døde,
Han agtede at giøre dennem meere møde,
Han lukkede den Dør med snilde Ginde,
Som Jomfruen med sin Broder var inde,
Og sætte derfor en Staalstang,
Som var baade stor og lang,
Saa gjorde han uden Gammen,
Båndt to og to tilsammen,

Med

Med stærke Jern-Lænker og Baande,
Han agtede at giøre dennem meere Baande,
Og sagde saa selver ved sig,
J skulle ret aldrig skade mig,
Og mine Roser neder at bryde
J skulle faae noget andet at vide,
Førend vi skulle skilles ad,
J skulle faae et fin Fandens Bad,
Siden tog han sin forgylte Liid,
Og gik saa strax af Bierget ud,
Han blæste saa høyt over alle sine Lænde,
Snarligen komme de hannem til Hænde,
Hertuger, Grever, Ridder og Svenne,
Alle de som hannem monne tiene,
De komme til den Herre saa brat,
Og spurde hannem snarligen ad,
Hvad hannem nu var kommen til Meen,
Han svarede dennem og var ey seent,
J vide min Rosengaard jeg havde,
Jeg altid stor Vind paalagde,
Hannem at pryde med stor Ære,
Jeg agtede hannem med Fred at være,
Førend de Berner monne ham berende,
Baade Roser og Lillier de mig skende,
De haver mig saadan Bedermød gjort,
Som J nu have hørt og spurt,
De monne ogsaa med mig sigte,
Saa bleve vi ogsaa forligte,
Alt de fulde mig i Bierget inde,
Og agtede dennem store Gaver at finde,

Jeg

Jeg troer de finge alt anden Lykke,
Jeg gab dem alle Dvale, drikke,
Saa at de maatte nedersalde,
Og lige som de vare døde alle,
Hvad Raad ville I mig gibe,
Aldrig vil jeg lade det derved blive.

De svarede deres Herre snarlig here,
Hannem vilde de følge med Hæder og Ære,
Baade med hannem at gaa og staa,
I hvad han skulle slaa oppaa.

Dan sagde I skulle her alle hos mig bie,
Jeg vil dennem gjøre baade Angest og Dvide,
Og agter jeg dennem at pine saa saare,
Som I skulle see aabenbare,
At jeg skal pine dem til døde,
For de brøde min Rosen røde,
Jeg skal gjøre dem saa stor en Waande,
At det skal spørges i alle Lande.

De Overrige svarede alle dertil,
I maa det gjøre med fuld got stiel,
For den Uræt de have eder gjort,
Som vi have nu alle spurt,
Den Stund han denne Tale rørde,
Hvad monne de i Bierget gjøre,
Den Jomfru fandt ret vel forstande,
Hvad den Overrig tog sig til Hande.

Hør I det min Broder kiære,
I skulle ey længer sidde here,
Fuld raskelig skulle I opstaa,
Og ind til eders Stalbrodre gaa,

Jeg

Jeg siger eder sandelig paa min Tro,
Kand han nogenlunde stikke det nu;
Han skal dennem komme i stor Nød,
Og pine dennem til deres Død.

Hannem begyntes at blive bang,
Og nederbrød en stor Staalstang,
Som sad for den Kammers Dør,
Han kunde ey komme i Stuen for,
Der han nu kom i Stuen inde,
Da maatte han see i samme sinde,
Hvor de laa bunden tilsammen,
Gaa gik det dem alt uden Gammen,
Han frygtede sig saare at de vare døde,
Han fik i Hiertet megen Møde,
Og taledes til sin Søster dere,
Monne her ingen Raad til være,
Det gjør mig i mit Herte stor Bæ,
Som du kand baade høre og see,
Hun gav hannem en Guldring,
Og sagde naar I vende den Steen omkring
Da maa I grandgiveligen kiende,
Hvilkenlunde der er stikket inde,
Den Jomfru hun og fuldvel vidste,
Snarligen hun det gjorde med Liste,
Alt de bleve alle vederqveget igien,
Af den falske Ewig og Meen,
Der Dverrigen dennem gjorde,
Som I tilforn hørde og spurde,
Hvad den Ridder tog til Haand,
Strax sønderbrød de Jernbaand,

Com

Som Overrigen havde dennem i lagd,
Han talede til dennem og sagde,
All den Skade I kunde hannem gjøre,
Det skal den Overrig baade see og høre,
Hannem at gjøre alt det Onde,
Som vi kunde i disse Lande nogenlunde,
Snarligen de vare til Raade saa,
De beste Klenodier som de kunde faae,
Som de der paa kunde finde,
Dennem vilde de tage i samme Sinde,
Og dertil Guld og dyrebar Steen,
Elet intet vilde de lade igien,
Siden brød de af Bierget ud,
Som Overrigen stod for med sin forgylte Lyd.

Der den Overrig dette faae,
De kunde intet til Raade faae,
De havde end fuld meget verre,
At staa imod de Kæmper dere,
De sloge alle de Overrige ihjel,
Hvilket de maatte vel gjøre med Skiel,
Kong Laurin den liden Mand,
Kong Diderik greb hannem med sin Haand,
Og slog hannem hasteligen imod en Steen,
At sønder gik baade Arme og Been,
Du skal nu aldrig med det snilde
Der efter Kæmper flere spille.

Saa rede de til Bernen igien,
Og havde Guld og dyrebar Steen,
De venneste Klenodier der man kunde spørge,
De havde alle nok med sig at føre,

Hvad

Hvad de siden slog oppaa,
 Der fand jeg intet skrive fra,
 Paa denne Tiid vil jeg lade det bestaa,
 Og hermed min Tale ende,
 GUD os sin Naade sende,
 At vi maatte her leve saa,
 Saa vi kunde GUDS Naade faae,
 Med hverandre allesammen,
 Deril sig vi alle A M E N.

E N D E.

En kort Beskrivelse

Om

Pilati Søndsel,

Herkomst, Levnet og Endeligt.

Desligest om

Jesu Christi uskyldige Død

og Pine, om hans Opstandelse

og Himmelfart:

Og meere som denne Historie
indeholder.

Trykt Aar 1732.

Om Pilati Fødsel og Afkom, som i sin
Ungdom slog sin Broder ihjel.

Kong Altus, Konge i Judæa, var en
from Herre, som øvede sig i alle Kon-
gelige Dyder, og havde stor Lyst til
Jagten. Ikke langt fra denne Konges Slot
boede en Møller, som havde en deilig Dot-
ter, ved Navn Pila, som Kongen havde
Kierlighed til. Engang, da Kongen kom
sildig fra Jagten og det var bleven mørkt,
gjæstede han ind til Møllerens, og sov hos
Møllerens Datter, efter hvilket han læn-
ge havde attraaet. Hun blev frugtsumme-
lig ved Kongen, og fødte en Søn, som blev
kalden Pilatus efter Faderen og Moderen,
og Barnet beholdt Moderen hos sig ind-
til at det var tre Aar gammelt, derefter
sendte hun det til Faderen. Da Faderen saae
Barnet, lod han det optugte i alle gode
Sæder, og var i alle Maader en Fader i-
mod det. Men Kong Altus havde en ægte
Søn af lige Alder, som Pilatus, hvilke
begge Kongelige Børn bleve opfødte i alle
Prinkelige Dyder. Der de saaledes med
hinanden opvokrede, og vare omsider blevne
til Mænd, vare de altid tilsammen paa
Jagt

Jagt, og forlystede sig med Tornering og
Dyst-Renden. En Dag de komme hjem af
Jagt, begyndte de at lege Skaf-Table, og
dem kom nogle Ord imellem om deres Leeg,
saa at der blev en stor Trætte imellem dem,
og fornemmelig blev Pilatus meget forbit-
tret, fordi han blev kaldet en Hore-Unge
af Kongens ægte Søn, hvilket Pilatus
hævnedes ved det, at han slog ham ihjel;
Det rygtedes strax for Kongen og Dronnin-
gen at deres Søn af Pilato var ihjelslagen.

Pilatus blev sendt til Kæiseren til
Gissel, hvor han slog ihjel Kongens
Søn af Frankrige.

Kongen og Dronningen bleve over det-
te Mord meget bedrøvede og fortør-
nede, og alle Hoffinder fortroede meget paa
denne Ulykke; og Kongen lod kalde alt sit
Raad tilfammen, for at høre deres Betæn-
kende, hvorledes han best kunde hævne sig
over Pilatum; de raadede ham, at han
skulde lade ham aflive. Men som det var
hans eget Kiød og Blod, vilde han ikke
gjerne dræbe ham, men var betænkt paa, at
udfinde et Middel, hvorledes han med lem-
pe kunde blive ham qvit. Og som det var

paa den Tid, at Kongen skulde give Kæyseren Skat, sendte Kongen ham sin Søn til Pant for Skatten, og han vilde ikke løse ham igien, saa at Kæyseren beholt ham. Paa samme Tid havde og Kongen af Frankrige sendt sin Søn til Kæyserens Hof, for at blive oplært i allehaande Kongelige Ønder; Samme Prins havde mange fornemme Herrer og Tiennere med sig. Kæyseren tillod, at denne Prins og Pilatus altid maatte have Omgængelse sammen, som og altid havde allehaande Tidsfordriv sammen, dog var Kongens Søn af Frankrige meere behændig i alting end Pilatus, saa og meere anseet hos fornemme Folk end han, hvorover Pilatus hadede ham meget; og engang, som de legte Skaktablen sammen, og dem var kommet nogle Ord imellem, tog Pilatus Tavlen, og slog den unge Hertug i Hovedet der med, at han inden kort Tid døde af samme Slag.

Pilatus blev for dette Mords skyld udsendt mod Kæyserens Fiender, og Kæyseren gjorde ham siden til en Regentere paa den Ud-De Pontius.

Der Kæyseren fik det at vide, at Pilatus havde

havde dræbt Kongens Søn af Frankrige,
 blev han der over storlig fortørnet, og vilde
 igien lade ham aflive; men nogle af Kæn-
 serens Raad fraraadde ham det, og sagde,
 at Pilatus, som havde giort dette Mord,
 var sat af hans Fader Kænsere til Under-
 vant for den Rettigheds Skyld, som han af
 ham skulde have, og blev han aflivet, kun-
 de hans Fader sende Skatten til Kænsere,
 og ætse sin Søn tilbage, og fik han ham
 ikke, kunde Kænsere derved komme i Uley-
 lighed; Kænsere befalede, at de skulde raa-
 de ham, hvorledes han kunde hævne sig
 over Pilatum, for det begangne Mord;
 de sagde, at Kænsere skulde sætte ham i
 Fængsel sin Livs Tid, eller og sende ham ud
 i Krigen, thi hænder det sig, at han i Kri-
 gen skulde omkomme, da er det snarere for-
 svart end at aflive ham. Kænsere lod ham
 derpaa blive General over sin Armee imod
 hans Fiender, men i hvor tidt han blev ud-
 sendt i Krigen, saa kom han dog altid uskad-
 tilbage igien; thi, som han skulde uskyldig
 lade aflive Jesum Christum vor Frel-
 ser, saa var Ulykken ham ikke saa god, at
 han i Krigen skulde omkomme, men ham
 forestod en langt større Ulykke, efterdi han

omfider blev sin egen Bøddel, som herefter
skal vorde ommældet. Der Kænseren for-
nam, at han ikke i Krigen kunde blive Pi-
latus qvit, raadførde han sig igien med
sit Raad, hvorledes han kunde blive af
med denne Morder; Raadet raadede Kæn-
seren til, han skulde gjøre ham til Lands-
Herre over den De Pontius, paa hvilken
De der boede meget ryggeløse og over-
givne Folk, hvilke ihjel sloge alle de Lands-
Herrer, som Kænseren sendte til dem; og som
den sidste Lands-Herre var nu og af Indbyg-
gerne bleven ihjelslaget, og Kænseren dog ikke
af Landet kunde faae den aarlige Skat, som
ham tilkom, da formodede de og vist, at han
og blev ihjelslagen, og kunde han faae ved
sin Underfundighed noget af Kænserens
Indkomster inddrevet hos Indbyggerne,
var det godt, blev han ihjelslagen af dem, da
blev det der ved, han havde dog fortient
Døden. Kænseren efterfuldte dette Raad
og gjorde Pilatum til Lands-Herre over
Pontium, og loed Landet til ham overlevere.
Pilatus vidste vel, at han var bleven gjort
til Lands-Herre over den De Pontium, fordi
Kænseren meente, at han af Dens Indbyg-
gere skulde blive ihjelslaget, dog lydede han
Kæn-

Kæyserens Befalning, og reyste hen til Den. Da han var kommen der hen, lod han holde en Herre-Dag, og lod forsamle Gamle og Unge; da de vare samlede, adspurde han dem, hvad Skat de aarlig skulde give Kæyseren; de svarede ham, at de vilde vide Aarsagen til hans Spørgsmaal; Han sagde til dem: mine kiere Undersaatter, I skulde ikke tænke, at jeg gjør det for eders verste, thi jeg vil bebreve eder, at I skal være fri fra all Tvingel, saa længe jeg er eders Regenter: det tillades eder og at gjøre hvad eder selv lyster; og dersom I ville give Kæyseren Skat, da vil jeg modtage den, og tilstille Kæyseren den, og om I ikke ville, da vil jeg ikke nøde eder dertil. Indbyggerne bleve glade, at de havde faaet saa from en Herre, og svarede, at siden han var dem saa gunstig, saa vilde de ikke alleene i alle Maader være ham underdanig, men de vilde og gierne levere ham all den Rettighed, som Kæyseren aarslig burde have af dem. Dervaa gjorde han Contract med dem; og saa længe han var Lands-Herre, forskaffede han Kæyseren all hans Rettighed af Landet, som han alt ved hans Underfundighed overtalte Indbyggerne til.

Herodes skrev Pilatum til, at han
 skulde komme til ham, og blive Lands-
 Dommer i Jødeland.

Kong Herodes i Jødeland fik at spørge,
 hvorledes Pilatus med sin Listighed
 havde omvendt det onde Folk paa den De
 Pontius, og det behagede Kong Herodes
 vel, og gjorde derfor sin Gliid, at han kunde
 faae Pilatum til sig, i Haab, at han ved
 sin List skulde gjøre ham Jøderne underda-
 nige, thi de vare saa opsetzige mod ham, at
 han ingen Bugt kunde faae med dem; He-
 rodes skrev ham derpaa til, at han skulde
 forlade det Land, som han var paa, og rejs-
 se til Jødeland, hvor han vilde give ham
 en større Bestilling end den han havde, og
 have aarlig større Indkomst. Der Pilatus
 fik det Bud, randt det ham i Sinde, at Jød-
 byggerne paa Den havde tilforn omkom-
 met deres Lands herrer, og han frygtede
 for, at ham og det samme skulde skee, hvor-
 over han rømte hemmelig fra dem til Jø-
 deland med alt det han havde. Da han
 kom der hen, gjorde Kong Herodes ham til
 en stor Regjenter, saa at han uden Kongens
 Bidskab fik stor Rrigdom sammenskrabet.

Kort

Kort Tid efter hans Ankomst døde Kæyser Augustus, og Tiberius blev Kæyser igien; samme Tid døde ogsaa Landsherren i Jødeland, da reyste Pilatus til Rom, og tog stor Riigdom med sig, som han vilde skienkke Kæyseren og hans Raad, for at blive Landsdommer i Jødeland. Han forhvervede det saa, ved sin Skienk hos Kæyserens Tienere, at Kæyseren bestiftede ham til at være Landsdommer over heele Jødeland. Der han kom hjem til Jødeland, og Kong Herodes fik det at vide, at han havde faaet denne høye Bestilling, da blev Herodes og Pilatus U-venner, hvilken U-venskab varede saa længe indtil at vor Frelzers JEsu Christi Tid var kommen, at han vilde lide den forsmædelige Korsets Død af Jøderne, thi da blev han i sin Lidelse forsendt til Herodem, at han skulde tale med ham, og da bleve de igien hinandens Venner, som den hellige Skrift ydermere ommælder.

Pilatus sendte Bud til Kæyseren, og hvad Budet paa Benen vederfares

Da JEsus Christus, Guds Søn, var af Pilato dømt til døde, korsfæstet, og igien opstanden, og opfarentil Himmels; bur-

burde Kænsferen at vide dette; thi det var en
 Skik, at naar noget Underligt hændte sig i
 Kænsferens Lande, da skulde Kænsferen strax
 have det at vide; men Pilatus frygtede for
 at lade Kænsferen dette vide, thi han havde
 ladet dræbe JEsu for at føje Jøderne,
 som kunde ikke lide ham, og det angrede
 ham ikke saa meget, at JEsu var bleven
 dræbt, som at han igien var opstanden fra
 de Døde, og var opfaren til Himmels; og
 han var meget bedrøvet over denne hans
 onde Gierning, og ønskede sig een som kun-
 de give ham gode Raad, som han med stor
 Gave vilde forskyldte; og han frygtede
 for, at om Kænsferen fik det at vide, at han
 havde, for at føje Jøderne, lade dræbe saa
 retfærdig en Mand; hvis Discipler endog
 efter hans Død i hans Navn gjorde mange
 underlige Gierninger, da skulde Kænsferen
 en allene tage hans Bestilling, men endog
 Livet fra ham. Det fortrod ham, at han
 ikke havde adlydet hans Hustru, som vilde,
 at han skulde løsgive den uskyldige Her-
 re Christum. I disse u-rolige og vankel-
 modige Tanker besluttede han omsider at
 sende et Bud til Kænsferen, som hos ham og
 hans Raad kunde besmykke denne onde
 Gier-

Gjerning, naar den kom for Kæiserens
 Dren. Her til udvalte han en viis Mand,
 som heed *Adrianus*, og var vel forfaren udi
 Skriften, samme skulde forrette hans Re-
 rende hos Kæiseren, og *Pilatus* gav ham
 megen Riigdom med. Han reyste bort
 paa det bedste Skib som kunde bekommes,
 og han kom en Dags Rejse fra *Jerusalem*
 med god Vind, men om anden Dagen ble-
 ve de overfaldne af stor Storm, som drev
 dem ud i det vilde Hav, saa at de vidste en-
 hvor de vare, og det angrede dem at de va-
 re reyste fra *Jerusalem*. Omsider drev
 Stormen dem til det *Galilæiske Land*, og
 de hastede snart til Havnen, hvor de kastede
 Anker, og vare glade at de komme til Land;
 men som Kongen i *Galilæa* havde den
 Maade, at naar en Fremmet kom paa hans
 Land uden Pasport, skulde han uden Maa-
 de miste Liv og Gods; da de af Indbygger-
 ne fik det at vide, bleve de meget bedrøvede.
Adrianus sagde til sit Folk, at de fik at lide
 hvad Kongen vilde gjøre ved dem, og han
 spurde hvor Kongen var; Folkene paa Lan-
 det svarede at han var daarlig, fordi han
 spurde efter Kongen, thi han maatte u-
 feylbartig døe, naar han kom til Kongen :
Adri-

Adrianus vilde ingenlunde lade sig afstræn-
ge, men vilde endelig ind til Kongen.

Adrianus havde adskillig Samtale
med Kongen.

Adrianus kom ind for Kong Vespasia-
nus, som var vidt berømt og havde stor
Plage af tre Orme, som kaldes Vespas, de
saddede med deres Rumper fast i hans Næse,
og naar han skulde spise, hindrede de ham
fra at faae Mad, de løbe ned af Hovedet
paa Tallerkenen, og aade sig først mætte,
siden løbe de op igien, og lagde sig paa hans
Hovet at sove, siden gjorde Kongen sit
Maaltid, og han blev kaldet Vespasianus
af disse Orme, som gjorde ham stor Plage,
og for deres Skyld var han kied af at leve.
Adrianus faldt i Knæ for Kongen og sagde:
Naadigste Konge, beviiis mig Naade og lad
mig leve. Kongen svarede: du skal først
sige mig, hvorfra du est, og hvorledes du est
kommen i mit Land. Adrianus sagde: Jeg
er kommen fra Jerusalem, og skulde reyse
til Rom, men formedelst Storm og U-
vejr er jeg dreven hid til Landet. Der
Kongen herde, at han var kommen fra
Jødeland, sagde han: Efterdi du est kom-
men

men fra det Land, hvor der ere mange Viise, da fand du ved din Kunst vel hielp til mig af min ondske Sygdom, for hvilket jeg igien riigelig skal belønne dig. Adrianus sagde: Naadigste Konge, det staar ikke i min Magt at hielp til eder, derfor sætter jeg det til eders Naade at gjøre ved mig, hvad eder got siunes. Kongen svarede meget for- tøynet: giv mig viise Raad og hielp mig, thi du er kommen fra et viist Folk, og hielper du mig ikke, da skal du døe en skammelig Død.

Kongen fik sit Helbred igien, førend Adrianus skiltes fra ham.

Der Adrianus hørte, at Kongen begierede de viise Raad, glædede han sig, og sagde: Naadigste Konge, jeg fandt ikke hielp til eder ved nogen Kunst, men i Jerusalem var en sand Prophet, som var meget mægtig i sine Gierninger, han helbredede de Spedalske, Blinde og Lamme, samt allehaande Syge, ja han gjorde de Døde levende; Kongen sagde: siig mig hvad det var for en mægtig Mand, som gjorde slig underlige Gierninger? Adrianus svarede: det skal jeg med største Underdanighed siige Eder.

ders Kongl. Majestæt, thi jeg veed, hvoreledes det er gaaet ham: Jæderne fangede, hudstrøge og forsfæstede ham, og han døde paa Korsset og forløste alle Menneſker fra den ævige Død og Fordømmelse: Paa den tredie Dag opstod han fra de Døde, som GUD og Mand. Mange underlige Tegn ſkeede, da han døde: Solen mistede ſit Skin, Jorden rystede, Graverne lode ſig op, og de Døde ginge udaf dem og vidnede om hans Opſtandelse. Da ſagde Veſpaſianus: det er underligt, at han, ſom havde Magt over Døden, og lod de Døde opſtaa, vilde lide Død paa Korsſet, af hvad Aarſage ſkeede det? Udrianus ſvarede: det ſkeede med hans fri Villie, paa det han kunde nedlegge vor Skyld, og fri os fra den Straf, ſom vi havde fortient og drive fra os den Død, ſom vi for Evæ Skyld ſkulde lide. Veſpaſianus ſpurde fremdeles: hvad Død døde han? Udrianus ſvarede: det er den timelig Død, ſom vi daglig ſee med vore Øjen; men den ævige Død kand vi ikke ſee: hvo ſom fortienner den, bliver ævig fordømt, omendſkiønt han døer her Leegemlig, ſkal han dog paa Siælens Begne lide ævig Pine. Men Guds Søn Jeſus
haver

haver med sin Død frelst os fra den ævige
 Død, og vi kand undgaae den, om vi ellers
 ville ære ham for hans Død. Vespasia-
 nus sagde: siig mig, hvorfor vi skulle lide den
 ævige Død, thi jeg meener, at naar et Men-
 neske er engang død, da kand han ikke døe
 tiere. Aldrianus svarede: Guld skabte A-
 dam efter sit Billede, og satte ham i en dey-
 lig Hauge med allehaande Frugt, og forbød
 ham at æde af et slags Frugt i Haugen, saa
 skulde hans Afkom ævindeligt besidde den
 Hauge, og være u-dødelig, men Adam over-
 traadde dette Forbund, derfor jog Gud ham
 af Paradiis, og sagde til ham: Efterdi du
 har gjort imod min Befalning, da skal
 Jorden være forbandet for din Skyld: Og
 derfor maatte Legement døe, men Siælen
 blev fordømt til Helvede; Og havde Adam
 levet efter Guds Bud, da havde han ævin-
 deligt blevet i Fryd og Glæde, men da han
 aad af Æblet, som den ævige Død laa
 skjult udi, da maatte Guds eeneste Søn
 ved sin Død frie ham og alle Mennesker fra
 den ævige Død. Og dette siger jeg Eder,
 naadigste Konge, at vor HERRE JESUS er
 endnu lige saa mægtig, som han altid har
 været, og er barmhiertig mod alle dem, som
 til

tilbede ham ; og om J' inderlig ville raabe til ham , da gjør han eder frisk og sund af eders Sygdom. Vespasianus saade derpaa strax : Kiære HErre JESU Christe, jeg troer fuldkommelig, at du er den almagtigste og levende Glds Søn, og jeg lover dig, at om jeg bliver sund i min Næse, da vil jeg førstkomende Sommer tage Forlov hos Kænseren i Rom, at fare til Jerusalem, og hævne hans uskyldige Død, og enlade een Steen blive paa den anden. Da han havde lovet Gld i Himmelen derte, fulde Ormene af hans Næse, og han blev gandske karst. Da han det saae, sagde han med glædelig Røst : Nu seer jeg, at JESUS er Glds Søn, og uddeeler sin Barmhiertighed til alle dem som troe paa ham : og han sagde til Adrianum : vær glad med mig, thi dine viise Ord have hiulpet mig, saa at jeg er forløst af all min Sygdom og Pine: og du maa nu fare hvor du vilt. Kongen befalede strax, at han skulde have sit Skib igien, og han lod ham forsiune med alt det, som han havde behov.

Efter den Tiid kom ingen i det Land, som blev saa fulkommen, som

Adrianus han var.

Adri-

Adrianus kom til Rom, og Kænseren
sendte Bud til ham

Der paa foer Adrianus paa sit Skib til
Kænseren i Rom, som var saa haarde-
lig plaget af Spedalskhed, at man tvivle-
de paa hans Opkomst. Der han kom til
Kænseren, røgtede han sit Vrende, og der
Kænseren fornam, at Jesus var saa stor i
Ord og Gierninger, blev han strax for-
tørnet, men da han herde, at han var
igien opstanden fra de Døde, gav han sig
igien til freds, og sagde med stor Brede, at
de falske Jøder, som saa skændelig havde
ladet Jesus afflive uden hans Bidskab,
dem skulde intet godt vederfares; thi havde
jeg vidst af ham at sige, havde jeg sendt Bud
efter ham, at han og kunde have helbredet
mig af min Sygdom; Og han svurdde
Raadet, hvem der vilde hente ham; de sva-
rede alle og sagde: de vilde det gierne giøre,
thi vi ønske alle eders Sundhed. Da de nu
havde beraadt dem, sagde de til Kænseren:
naadigste Kænsere det er best, at eders Lands-
Herre Volusianus sendes der hen; Kænsere
samtøkte det Raad, og sagde til Volu-
sianum, at han skulde fare til Jerusalem
B til

til Pilatum og hente JEsu, som kunde
 helbrede ham af hans Sygdom, og han
 skulde forsikre ham, at, om han helbredede
 Kænseren, saa vilde Kænseren troe paa ham.
 Volusianus var Kænseren lydig, og sendte
 fra Rom paa det beste Skib, og var et Aar
 og tre Uger paa Vejen; Pilatus forun-
 drede sig meget storlig over Adriani lange
 Udeblivelse, thi han ønskede at vide, hvor-
 ledes Kænseren og hans Herrer havde op-
 taget JEsu Korsfæstelse, thi han frygtede
 for, at Kænseren skulde sætte ham af hans
 Bestilling for denne forstræffelig Gierning.
 Kænseren blev og fied af den lange Tid, som
 hans Bud var borte, thi han vilde gierne
 have sin Sundhed igien; og han loed igien
 samle sit Raad, og spurde dem ad, hvem
 han skulde sende igien efter JEsu, thi som
 Volusianus biede forlænge borte, frygtede
 han for, at han skulde være bleven i Ha-
 ven; de raadte ham, at han skulde sende
 Columbanum, som var viis og veltalende.
 Kænseren befoel Columbanum at han
 skulde reyse til Jerusalem efter JEsu, og
 lovede ved hans Tilbagekomst saaledes at
 lønne ham for sin Uimage, at han skul-
 de takke ham derfor.

Kæns

Kænsferen sendte anden gang Bud til Pilatum, og Buddene funde hinanden, og reyste tilhaabe til Jerusalem, hvor Pilatus blev fangen.

Der Columbanus var reysfærdig, sagde de Kænsferen til ham: Gik til Pilatum, at om han ikke skaffer mig Jesum hid, da skal han døe en forsmædelig Død. Han reyste fra Rom i en Hast, og kom til C. maus ikke langt fra Jerusalem, hvor han forefandt Volusianum, hvor over de begge bleve meget glade; Og de droge tilsammen til Jerusalem med Glæde, og røgtede deres Værende hos Pilatum, hvorover han blev saare forskrækket, og sagde til dem: Alt mit Guld og Guds vil jeg give eder, om jeg maa beholde mit Liv; de svarede ham: vi begiære ikke det Guds, men den HERRE Jesum, efter hvilken Kænsferen haver sendt os, at han skulle komme til ham og læge ham, efterdi han fandt helbrede alle Syge, i hoed Sygdom de end ere beladte med. Der de det sagde, kom en Ridder frem, og sagde: Han, I lede efter, er ynkelig dømt til døde af Pilato; der de det hørde, løede de fange Pilatum, og sagde: Du er visselig født

Født i en u-lykkelig Stund, i det at du har ladet ham dræbe, som kunde opvække de Døde og helbrede alle Syge. Pilatus svarede: Jeg er uskyldig, men Jøderne have skyld i dette, thi de købte ham for tredive Sølv-penge af Forræderen Juda, og førde ham fangen og bunden til mig, og i hvor vel jeg gierne vilde lade ham løs, og lade ham blive i Live, efterdi han var uskyldig, til hvilken Ende jeg og toede mine Hænder for dem uden for Domhuset, saa vilde dog de affindige Jøder have ham af livet, og raabte som de vare galne: Hans Blod komme over os, og vore Børn, derfor lader mig ikke straffe for deres Skyld, thi jeg er uskyldig. Men een som heed Simeon, stod derhos og svarede: Pilati, JEsus havde bleven levende, havde du dømt retfærdelig, og derfor est du ikke uskyldig. Der de Romere det hørde, græde de bitterlige, og sagde: O du forbandede Hund, som saa haver ladet den uskyldigde JEsu medhandle, dig skal alt ondt vederfares: og de lode ham fæste i Fængsel ij Jern-Lænker, hvor hun skulde være saa længe, indtil de havde beraadt sig paa, hvad de skulde gjøre ham. Og der dette var skeet, flagede mange paa

paa ham. Lazarus kom og, og sagde, at han paa fjerde Dag havde ligget i Graven, og var af Jesu bleven opreyst af de Døde; Der paa ginge de Romere i deres Herberge, men Pilatus blev i Fængselet.

Columbanus blev henvist til en Kvinde, som havde Christi Billede.

Som Morgenen derefter gik Columbanus i Staden, og spurde hvor Jesus var bleven, men ingen torde sige ham det, hvor af Columbanus sluttede, at Pilatus og de ypperste Præster havde forbudt dem at tale om Jesus; derfor udspurde han hemmelig over alt om Jesus, og om nogen kunde vide at have hans Billede, som han kunde faae at see; og de sagde: her er en Kvinde ved Navn Veronica, hun har et Billede, som er ham ligt, og vi ville sige eder, hvorledes hun fik det Billede: denne Kvinde havde haft Blodspot i tolv Aar, og da hun engang kom Jesu noget nær, og rørde ved det yderste af hans Klæde. Som, fik hun strax sin Helbred, derefter tog hun et hvidt Klæde, i Tanke, at ville lade male Christi hans Efterlignelse der paa, men Jesus mødte hende, og sagde: Kvinde, hvor vil

du gaae? hun sagde: Herre, jeg vil hen og lade male dit Ansigt paa denne Klud, at jeg aldrig skal forglemme dig; og Jesus tog Kluden fra hende, og trykte den paa sit Ansigt, og gav hende den igien: og hun bekom en Signelse efter ham, ligesom han var skicket, og dette Ansigt haver denne Qvinde endnu hos sig paa denne Dag, og hun siger eder ydermere hvad sig med ham haver tildraget. Columbanus bad dem viise sig hen til den Qvinde, som og skeede.

Columbanus kom til Qvinden, som havde Christi Billede.

Qvinden indfangede Columbanum med stor Tugt, og Columbanus sagde til hende: kiære Qvinde, siger mig oprigtig, hvor Jesus den viise Mester er bleven. Qvinden svarede: hvorfor spørger I efter ham og hvad er eders Bestilling? Columbanus sagde til hende: Jeg haver høylig fornøden at spørge derom, thi min Herre ligger syg af en haard Sygdom, og som han har spurt, at Jesus kunde helbrede alle slags syge Mennesker, derfor ønskede jeg at vide hvor han var, at han og kunde læge ham. Veronica sagde: siger, hvem er eders

eders Herre, eller hvorfra I ere kommen; Columbanus svarede: Min Herre er en vældig Regenter, alle tiene ham, Sattige og Riige, og hans Eige findes ingenstæds, thi han er en Herre over alle Sider af det store Hav, og han er Kæyser til Rom, derfra er jeg kommen. Hun svarede ham og sagde: Min Herre er og boer langt fra eder, men er nær hos alle dem, som paakalde ham, og han hielper dem af Nød og Modgang, som søge efter ham, og beder ham om Hielp: Jeg er en arm Synderinde, maatte jeg være hos ham, da forgik mig al den Sorg, som jeg nu lider i mit Hjerte for den skammelig Død, som han uskyldig maatte lide.

Qvinden havde en lang Samtale med Columbano, og hun paa det sidste viiste ham Christi Billede.

Da Columbanus hørte, at Jesus var død, sagde han til hende: Qvinde, I har giort mig saare bedrøvet, i det I siger at han er død, som kunde helbrede min Herre, og hvorledes fand jeg begribe det, at han er død, som kunde levende giøre de Døde, kunde han ikke selv være mægtig

over Døden, og seky være den gvit; siig mig/
 hvorledes det er tilgaaet. Veronica swa-
 rede: Da Eva aad af det forbudne Træ/
 som GUD havde betalet en at maatte røres
 og der dette Bud var overtraad, komme de
 tvende Søstre, Sandhed og Retfærdighed/
 ind til GUD Fader og sagde: Eftersom du
 vil være en sandru og retfærdig GUD, og
 Menneffene have overtraadt det Bud/
 som du haver forbudet dem at røre ved, un-
 der Straf af din retfærdige Brede, da
 straf dem derfor, og dersom du lader dem
 blive u-straffet, da bør du en kaldes en
 sandru og retfærdig GUD, som er nidkær
 til at straffe de Onde. Da GUD Fader hav-
 de hørt disse Tale, nødtes han til, efter sin
 gjorde Sed, en alleene at straffe Aldam og
 Eva, men endog alle deres Efterkommere
 med den ævige Død; Og saa stor Glæde/
 som GUD i Begyndelsen havde tiltænkt
 dem, saa megen Bedrøvelse lod han over-
 komme dem, saa at ingen kunde finde Naa-
 de hos ham, men alle maatte til Helvede.
 Det stod hen i mange hundrede Aar, at det
 Mennefskelige Kion var saaledes fanget af
 Dævelen, og der var ingen Forløsning at
 vone

vente: Da komme der to andre Søstre, Wiis-
 dom og Barmhiertighed, og talte saaledes
 til GUD Fader: Endskönt det Menneſke-
 lige Kiøn, som du haver ſkabt efter dit Vil-
 lede, har forſeet ſig imod dig, og forkaſt din
 Naade, ſaa lad dog, O ſandru og retſær-
 dige GUD, din Wiisdom og Barmhiertig-
 hed overvinde din Strengthed og Retſær-
 dighed, og vær dem barmhiertig, ſaa at
 den forbandede Lucifer en ſkal raade over
 dit Creatur; du ſand finde Raad til deres
 Forløsning, og dog være en ſandru GUD,
 ſom du fra Ewigheid og til ævig Tid ſkal
 være: Og om du havde villet forſkyde
 Menneſkene, da havde det været bedre al-
 drig at ſkabe dem; Der paa overvænedes
 GUD Fader, ved hvad Middel han kunde
 frelſe det Menneſkelige Kiøn, dog vilde
 han formedelſt Lovens Formaledidelse,
 tilfreds-ſtilles for den ſkiændige Overtræ-
 delse; og den hellige Trefoldighed huldte et
 Raad, hvorledes GUDS retſærdige Brede
 kunde ſtilles; Og ſom der var en andet
 Raad, end at en Guddommelig Perſon
 ſkulle forſone GUD Faders Brede, paatog
 Chriſtus GUDS Søn ſig den Sag, og vilde
 lydeſtgjøre for Menneſkens Synder; Og

hertil var ingen anden Raad, end at han med sin bitter Død maatte forløse os fra Helvedes Pine. Columbanus spurde fremdeles: Kiære Qvinde, hvem har taget ham af Dage: Veronica svarede: Jøderne have aflivet ham; thi det har været propheetet for mange Aar siden, at en Jomfru skulde føde en Søn, som med sin Død skulde forløse all Verden; Og Jomfru Maria fødte uden all Bee og Smerte min H^{er}re J^{esu}s og blev dog en Jomfru i all Ewig-
hed. Denne H^{er}re J^{esu}s var her i Verden i Tre og Tredive Aar, og gjorde mange underlige Gierninger, som Jøderne fortrøde paa, de vare ham og u-gunstige og vilde aflive ham, fordi han lærte i deres Tempel, omfider kom det saa vidt, at de købte Judas, een af hans egne Apostler, for 30 Sølv penge til at forraade ham, og da han var forraadt, overanvordede de ham i Dommerens Hænder, som vidste vel at Jøderne af Had havde fanget ham. Men som Tiden var kommen, at han vilde lide den bittre Pine og Død, saa dømte Dommeren ham til Døde, og lod ham henge paa et Kors, hvorpaa han døde. Og Joseph af Arimathia bad Pilatum om hans døde Lege-

Regeme, som han tog af Korset, og lagde det i hans egen Grav, hvor han laae paa tredie Dag, saa stod han, som sand Guld og Mand, igien op af Døde og var siden her paa Jorden i Fyrretve Dage, førend han opfoer til Himmels, hvor han sidder hos GUD Faders høyre Haand, lige saa mægtig og vældig som tilforn af Ævighed; og siden skal han paa den yderste Dag igienkomme, og opvække alle de Døde af Graverne, og alle skulle med Liv og Siel gaae frem for hans Domstoel, og de Retsfærdige skulle alle faae ævig Glæde og Salighed, men de Ugudelige skulle straffes med den ævige Død og Fordømmelse uden all Ende. Columbanus sagde til hende: Jeg troer alt det som J haver sagt, og er kommen af alle mine forige Fortvivlelser, og er nu glad i den sted at jeg tilforn var meget bedrøvet; men som JEsus er ikke saa nær, at jeg kand faae ham med mig for at helbrede Kænsken, da tør jeg aldrig mere komme for Kænskenes Døen. Veronica svarede: værre en bedrøvet, men glad, thi min Herre Christus har givet mig sit Billede paa et Klæde, paa det jeg aldrig skal forglemme ham. Columbanus sagde til

til hende : Und mig den Ære at see samme Billede. Veronica bevilgede denne Begiering, og gik hen, hvor dette dyrebare Klænodie laa og tog det med stor Værdighed, og viiste Columbano det, som, da han saae det, faldt paa sine Knæ og sagde : All den Tid jeg haver levet, har jeg en haft saa stor Glæde, som denne jeg nu fik ved dette Syn ; og under mig dette Billede til min Rænser, saa vil jeg give eder derfor saa meget Guld og Sølv, som I forlanger. Veronica svarede : Om jeg kunde faae alt denne Verdens Guld, saa ville jeg ikke have det for dette Billede, men vil I og eders Herre af Hiertet omvende eder til Iesum Christum, og troe paa ham, samt forlade eder paa hans Naade og Barmhiertighed, da vil jeg følge med eder til Rænseren.

Columbanus førde Veronicam til Volusianum, og de reyste til sammen til Rom til Rænseren.

Da Columbanus havde faaet dette Lofte, førde han Veronicam med sig til Volusianum, som undfangede hende med stor Værdighed ; og Columbanus fortaalte ham, at Veronica havde lovet at følge med dem

dem
igie
Sa
der
lov
sig
Pil
at
Be
haf
sig
Col
hur
de,
eger
hur
aar

D
til
ga
de
bed

dem til Kænsferen, og Velusianus bad hende
 igien om Christi Billede. Veronica sagde:
 Saa længe jeg kand røre min Tunge, skal
 det ey komme fra mig, men det jeg har
 lovet eder, vil jeg fuldbryde; De gjorde
 sig reysesfærdige, og ginge til Skibs, og førde
 Pilatum med sig, saa haardelig fængslet,
 at han kunde ikke undvige, og de tillige med
 Veronica seylede til Rom hvor de komme
 hastig hen, thi de havde en god Bind med
 sig. Der de nu komme til Lands strax ved
 Columbani Huus, som sagde til hende, at
 hun skulde være tilfreds, og nyde af det Go-
 de, som de havde, lige saa fuldt, som af hendes
 eget, og alt det hendes Hierte ønskede, skulde
 hun faae. Om Morgen den der efter gandske
 aarle ginge de til Kænsferens Gaard.

Veronica kom til Kænsferen med
 Christi Billede, og han fik sin
 Helbrede igien.

Da Kænsferen fik deres Ankomst at vide,
 sendte han Bud efter dem, og de komme
 til ham, og fortaalte ham, hvorledes det var
 gaaet dem paa Veyen. Der Kænsferen hav-
 de hørt dem ud, sagde han til dem: Guld
 bedre mig, at I ikke have ført mig Jesum
 hid,

hid, at han og kunde helbrede mig; Hvad have I gjort ved den Tyrann Pilatum, som haver fordømt ham til døde; De sagde: Naadige Herre, vi have ført ham fangen hid med os, saa det staaer til eder at handle med ham efter Behag; Kænsferen sagde: hvad haver I gjort ved de fordømte Jøder? De svarede: Vi kunde ikke begynde noget med dem, thi de vare for mange. Kænsferen sagde: Guld naade mig, at jeg ikke sendte en Krigs-Hær med eder, som kunde dræbe dem alle; De svarede: Naadigste Kænsfer, hielper Guld eder af eders Sygdom, da har I stor Magt, at I lættelig kunde udrodde dem; Kænsferen svarede: Saaer jeg min Helbred, da skal jeg lade dræbe alle dem, som jeg kand overkomme. Derpaa sagde de: Vi have ført en Qvinde hid med os, til hvilken I Jesus har givet sit Billede, og der som eders Kænsferlige Majestæt vil troe paa ham, og bede ham om Naade, da bliver I tilpas igien. Kænsferen svarede: lader mig see den Qvinde. Columbanus gif til Veronica og sagde til hende: Følg med mig, kiære Qvinde, til Kænsferen; Og imidlertid Columbanus var efter Veronica, klædte Kænsferen sig af sine egne Klæder, og tog

rin
ca
ro
vi
og
er
sa
du
jeg
og
B
sic
M
Q
ve
or
fo
m
de
da
ar
D
te
be
ha
la
I

ringe Klæder paa sig, gik ud mod Veronica og tog meget høflig imod hende. Veronica opløstede Christi hellige Billede, og viste Kænsferen det, som faldt paa sine Knæ og sagde: O HERRE JESU Christe, jeg troer fuldkommelig, at du est GUD og Mand samt GUDS Søn, og beder ydmygelig, at du vil hielppe mig af min store Qlendighed, jeg vil igien stedse ære dig, som min GUD og Skaber. Og Veronica tog Christi Billede, og lagde det paa Kænsferens Ansigt, signede ham iden hellig Trefoldigheds Navn, og sagde: Troer I paa JESUM Christum den levende GUDS Søn, som for vore Synder er død paa Korset, og igien opstanden til vor Retfærdighed? Kænsferen svarede og sagde: Jeg troer det fuldkommelig, og paa denne Troe vil jeg ogsaa døe; Der han det havde lovet og tilsaagt, da blev han strax karst og sund, som han aldrig nogen Tid havde skadt noget tilforn. Da Kænsferen dette saae og fornam, begyndte han med høy Røst, og sagde: Nu kand jeg befinde, at den GUD, som jeg her til Dags haver troet paa, kand ikke hielppe sig selv, langt mindre mig; Men denne HERRE JESUS, som mig nu saa naadelig haver

hiul.

hiulpet, bekiender jeg at være den lande
Gld og HErre over Himmel og Jord,
og aldrig vil jeg troe paa nogen anden
uden ham alleene.

Kænsferen beholdt denne Dvinde hos sig.

Da nu Kænsferen havde faaet sin Helbred
igien, som nu er omtalet, bad han
Veronicam meget venlig, at hun vilde bli-
ve hos hannem all den Stund hun levede.
Da svarede hun og sagde: Allernaadigste
Herre og Kænsfer, jeg vil ikke gierne være
eders Villie imod, dog beder jeg og begiær-
rer gandske ydmygeligen, at jeg med eders
Forlov maae fare hjem igien til Jerusalem:
Da bad Kænsferen hende atter igien, at hun
dog vilde være hos hannem en Tid lang,
hvilken Begiering hun endelig bevilgede
Kænsferen; Saa besøel Kænsferen Columba-
num, at han skulde tage Veronicam hjem
til sig og forsyne hende med alt hvad hun
behøvede og begiærde; dette fuldkomme-
de Columbanus efter Kænsferens Befalning,
og tog hende hjem med sig. Nogen Tid
derefter, hændte det sig, at denne gudfrygti-
ge Veronica blev syg, og af samme Sng-
dom

dom inden en' stakket Tiid døde udi Rom,
der lod Kænsferen hende meget hæderligen
begrave udi Sanct Peders Kirke for høye
Alter; hvor man meener endnu paa denne
Dag at samme Christi Billede skal findes.

Vespasianus kommer til Kænsferen,
og siger hannem hvorledes han haver
faaet sin Sundhed igien.

Da Kænsferen havde faaet Christi Billede
efter Veronica dødelige Afgang, holdt
han det udi stor Værdighed, som det og vel
var vært, da komme der mange af Kænsferens
Raad og gode Herrer til hannem, hvilke
der glæde dennem overmaade storligen, at
han havde bekommet sin Helbred igien;
Men all den store Pragt og Hofmod som
han saae at de førde, det foragtede og
forfmaade han, og vilde intet agtet den-
nem, men gav sig inderligen ind til Guld i
Himmelen, og takkede hannem for sin store
Raade og Barmhiertighed, at han havde
hengivet sin Søn for det Mennekelige
Rion; han vilde herefter gandske opoffre
sig til Guld, og holde det Løfte, som han
havde giort Gud i sin Sygdom.

Paa samme Tider var og Vespasianus
C kom.

kommen til Rom, og vilde bede sig For-
 lov af Kæyseren til det ommældte Tog, som
 I tilforn have hørt; han havde og hørt,
 at Kæyseren havde bekommet sin Helbred-
 igien, derfor vilde han gierne vide hvor-
 ledes det var tilgaaet, at han var bleven
 sund; gif derfor til Kæyseren, og sagde:
 Naadigste Herre og Kæyser, jeg takker
 Guld og glæder mig høylig fordi I igien
 har faaet eders Sundhed. Kæyseren svare-
 de: Jeg glæder mig og over din Helbred,
 og beder dig, at du vil sige mig, hvorledes
 du blev helbredet; Vespasianus fortaalte
 Kæyseren, at Adrianus, Pilati Bud, var
 u-forvarende kommen til ham, og havde
 fortaalt ham meget om Jesu Christi under-
 lige Gierninger og Mirakler, og hvorledes
 de ugudelige Jøder havde fanget ham, og
 Pilatus havde dømt ham til Døde og hvor-
 ledes han havde spurt Adrianum ud, om
 han kunde helbrede ham, hvorpaa Adria-
 nus havde sagt: At om jeg vilde troe paa
 Jesum Christum, da blev jeg helbredet,
 og som jeg lovede at troe paa ham, blev jeg
 helbredet; Kæyseren sagde: Paa samme
 Maade er jeg og bleven helbredet; thi saa
 snart jeg fik den Herre Christi Billede at
 see /

see, og jeg lovede at troe paa ham, blev jeg
 karst og sund igien. Da sagde Vespasia-
 nus til hannem: Naadige Herre Kæyser,
 ville Jikke lade mig faae samme Billede at
 see, det bevilgede Kæyseren hannem, og
 viiste hannem det; Der Vespasianus det
 saae, da faldt han strax ned paa Knæ, og
 sagde: Nu takker jeg Gud i Himmelen, at
 han haver været mig saa naadig, at jeg
 maatte see den HERRES JESU Christi hel-
 lige Billede; Gud give de slemme Jøder
 baade Last og Skam, at de saa uskyldeligen
 have taget den retfærdige JESUM af
 dage, de skulde visseligen derfor døe, om
 den samme H E R R E og GUD vil no-
 gen Tidlang unde mig Livet.

Kæyseren vilde dømme Pilatum for
 hans Misgierning.

Kæyseren sendte Bud efter alt sit Raad;
 der de nu komme til Kæyseren, da bad
 han dennem, at de vilde raade hannem
 hvad han skulde gjøre ved den slemme Ty-
 ran Pilatum, som saa uskyldig havde dømt
 den retfærdige JESUM til Døde; Da sag-
 de Vespasianus til Kæyseren, som var Pi-
 lati

lati affagde Siende for Christi Skyld : Naadigste Herre og Kæyser : han behage at sætte sig paa sin Domstoel aabenbare for det gandske Folk, og domme over den slemme Tyran, ligesom han domte over den uskyldige JESUM, og lader hannem faae sin Løn efter som han har fortient; Kæyseren svarede og sagde til ham : Ja udi Sandhed, det skal saa skee, det tykkes mig ogsaa godt at være; Dervaa gik Kæyseren hen at sætte sig paa sin Domstoel, og lod i alle sine Herrers Nærværelse kalde Pilatum ind for Rættten; Der han nu kom ind for Rættten og Domstolen, da forgiætte de alle den Brede, som de før havde til ham, og det skeede for den Kiortels Skyld, som han havde paa sig, hvilken Kiortel han havde kjøbt af sine Tiennere, den Tid Christus Guds Søn blev korsfæst, og de under Korset kaste Lod om den, hvem den skulde have, den samme Kiortel havde Pilatus paa sig, derfor, saa tidt eller naar de saae Pilatum ikke, da vare de ham saa ugunstige, at de vidste ikke hvor grum en Dom de vilde fælde over ham, men naar De finge ham at see, da neyede de for ham, og vidste aldrig hvor stor

stor Qvæde vilde beviise eller giøre ham.
 Dette skeede saa tidt og ofte, at baade
 Kænsferen og Herrerne baare stor Fortryd-
 se derover; Paa det sidste blev Kænsferen
 raadt, at man skulde lade ham drage af
 de Klæder, som han var udi, og igien iføre
 ham andre Klæder, hvilket og strax skeede;
 Der dette var skeed, havde de deres fri
 Magt og Villie med hannem, ligesom de
 selv lystede; Derefter tilspurde Kænsferen
 dem igien paa ny, hvad Plage eller Straf
 han ham skulde paalegge? Dertil svarede
 de alle, at han skulde dømme ham til den
 forsmædeligste Død, som han kunde op-
 tænke. Kænsferen spurde dem ad hvilken
 den forsmædeligste Død var, derpaa be-
 giærede de syv Dages Frist at beraade dem,
 saa vilde de komme og give Kænsferen Sien-
 svar, hvilken Tid dem ogsaa blev bevilget,
 og dermed skiltes de fra Kænsferen

Pilatus faaer Tidende i Fængselet, at
 Kænsferen vilde lade ham aflive; og
 han omkom sig selv.

Der de syv Dage vare forløbne, komme
 de igien til Kænsferens Gaard, og vilde
 give

give ham Svar paa hans Spørgsmaal,
 og fælde en endelig Dom over Pilatum;
 og imidlertid gif der en Dreng hen (som
 var een af Kænslerens Tiennere) til Pilatum
 i Fængselet, og sagde ham alt hvad han
 havde hørt om ham. Pilatus sagde: Er
 der da aldeles ingen anden Raad til, end
 at jeg maa endeligen døe? Drengen svar-
 rede og sagde til ham: Det veed jeg visse-
 ligen af det som jeg haver hørt sluttet om
 dig, at du ingenlunde kand undkomme, men
 skal og maa visseligen døe. Der han det
 hørde, at der var ingen Raad for ham, at
 han kunde beholde Livet, da bad han den
 samme Dreng, at han vilde laane ham
 sin Kniv, at han kunde skjære den Mad
 med, som han skulde æde; dette gjorde den
 samme Dreng, og laante ham sin Kniv;
 Der Pilatus fik Kniven, da skaar han strax
 sin egen Strube ud, og saaledes hendedøde.
 Der Drengen dette saae, løb han strax
 hen og kundgjorde Kænsleren det; Der Kæns-
 leren hørde dette, da lod han ham tage af
 Fængselet, og lod ham kaste udi det store
 Vand Tjberen, men saa længe han var
 der, dreve de onde Mander saa meget Spø-
 geri

geri og Dievelskab, at ingen kunde komme nær den Flood; og Kæyseren loed ham tage derfra, og lod ham kaste udi et Hysken eller Privet, og derefter kunde heller ingen komme til den Sted, thi saa mange som komme der hen, dennem blev strax af den onde Vland Halsen sonderbrudt paa; Derefter nødtes Kæyseren tredie gang at lade ham tage der fra, og loed føre ham hen imellem to høye Bierge, udi et stort Udføre og Morak, hvor han endnu er, og der sammesteds skeer, den Dag i Dager, mange underlige Jertegn med U-veyr, Lynet og andet Forfækkeligt; Og naar som helst nogen vil gaa til samme Sted og raabe noget høyt paa Pilati Navn, saa kommer der saa stort et U-veyr, med Torden og Lynet, ligesom den gandske Egn og Land skulde forgaa.

Kort Tid derefter, at dette fornævnte var nu saaledes tilgaaet, kom St. Peder og St. Povel til Rom, og prædikede om Christi sande Lærdom, og bemældte Kæyser loed sig ogsaa døbe af dem. Men samme tvende Apostler ere dog siden blevne aflivede for Christi Navns Bekjendelses Skyld.

Her.

Her efter reyste Vespasianus strax hjem
 igien, og gjorde sig færdig med Skibe og
 Følk, thi han vilde nu endeligen hævne
 JESU Christi u-skyldige Død, som han
 tilforn havde udlovet; Og efter Kæyserens
 Bevilling og Bistand, drog han til Jerusa-
 lem, ødelagde og forstørrede samme Stad
 jammerligen, som Josephus her om yder-
 meere formælder og skriver; der fand man
 læse videre derom, hvem som haver
 Lyst dette at vide.

Ende paa Pilati Historie.

2vende
Systige Biiser,

Den Første:

Om Torckild Grundeson

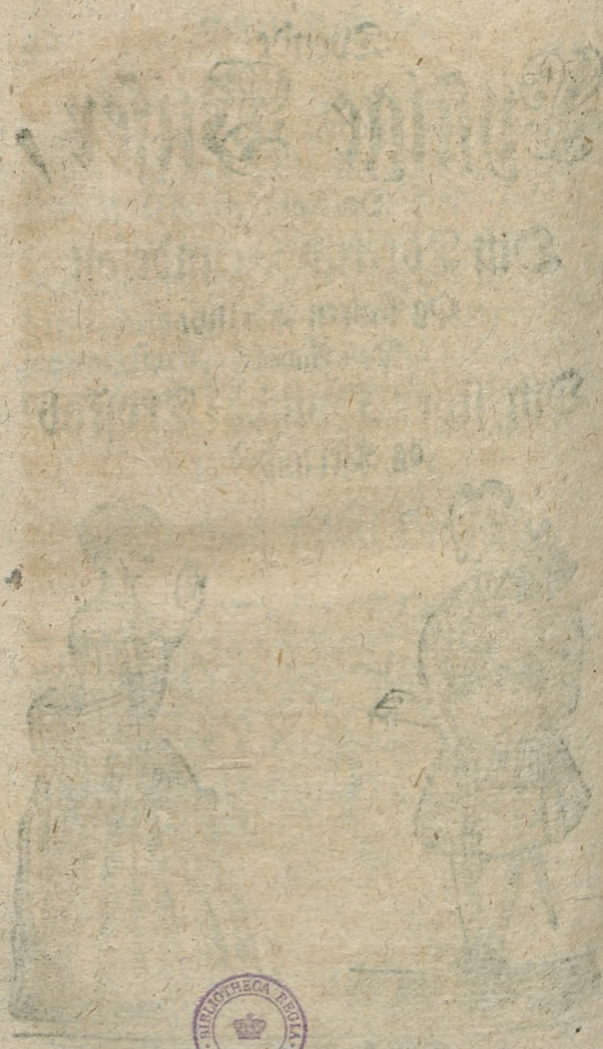
Og stolten Adelsk,

Den Anden:

**Om stoer Qvinde-Troskab
og Kierlighed.**

Tryckt Aar 1737.

u
v
h
g
o
t
fi
d
ti
to
a
Fu
ba
2

Torckild hand er den giebveste Svend, Som
Sverdet kand binde ved Side, Og
hver den Dag der Osten dages, Da ly-
ster hannem at ride, Saa fælder hun Lyden for
hannem.

Hand rider sig saa Arleud, Som Fuglen
under De, Fæste hand sig stolten Adelsk, Hun
var saa ven en Møe, Saa fælder hun Lyden for
hannem.

Hand rider sig at beede Dyr, Inden Her
Laves Have, Løber hand stolten Adelsk, Hand
agter at vil hende have.

Der var hand i Nætter tre, Og saa i Dage
to, Ingen Mand det vidste, Og ingen Mand det
fro.

Ingen Mand det vidste, Og ingen Mand
det fro, Foruden Adelskis Tienester-Møe, Og der
til hans Svenske To.

Torckild tager Jomfruen i sin Fasn, Hand
taler til hende med Gammen, Det er stor Nuck
at stille dem ad, Som gierne ville være tilsammen.

Det svarede Adelskis Tieniste-Møe, Hun
kunde baade Tugt og Ære, Torckild J vogter og
været Eder vel, J spilder ikke min Jomfrues
Ære.

Svarede det Torckild Trundesøn, Hand
ikke

icke af Hiertet loe, Hør du Elline lille, Du skalt
det icke tro.

Torkild hand lader hende Klæder skiare,
Hvordanne hun vilde dem have, Hver den Som
som der laa paa, Lod hand med røde Guld drage,
Saa sælder hun Lyden for hannem.

Meldte det stolten Adelsus, Der hun de Klæ-
der saae, Christ signe alle de Skræddere, Som
der lagde Bind oppaa.

Christ signe alle de Skræddere, Som der
lagde Bind oppaa, Baade først og sidst Torkild
Trundesøn, Som ald Raastning monne staa,
Saa sælder hun Lyden for hannem.

Kongen hand lader en Herredag giøre, Med
Ridder og raske Hofmænd, Og icke kom Torkild
Trundesøn, For Herredagen hafde Ende, Saa
sælder hun Lyden, &c.

Det var om en Søndag, Saa hellig da
var den Tid, Det var Torkild Trundesøn, Hand
lyster til Kongen at rid'.

Torkild hand kom der ridendes i Gaard, Og
fremmerst for alle sine Svenne, Kongen hand
spurde hannem selver ad, Hvor haver du været
saa længe.

Med min Høg og med min Hund, Var jeg
reden i grønne Lund, Hvilken Svend som Dy-
rene vil bede, Hand skal end tove en Stund.

Du

Du rider saa længe at bede Dyr, Udi Her
Laves Have, Det samme Dyr du lystet at bede,
Det legger dit Liv i Grave.

Jeg skal faae dig andet at giøre, End bede
de Dyr i Have, Du skalt fare til Island, Alt med
Her Esbern Snare.

Det svarede Torkild Trundesøn, Hand svar
rede hannem med Vre, Jeg haver saa ofte i Is
land været, Jeg maatte end skönt hiemme være,
Saa fælder hun Lyden for hannem.

Det var Danner Konning, Hand slog sin
Haand imod Bord, Hand sad alt saa længe,
Og tænkte paa det Ord.

Her er vel de dig nuke, Og ikke forglemme
dig, Hør du det Torkild Trundesøn, Til Island
skal du for mig.

Det var Torkild Trundesøn, Sine Ord
kunde hand vel vende, I er min Herre, Jeg er
Eders Svend, I hvor I ville mig sende.

Det var om en Søndag, saa heilig da var den
Tiid, Torkild hand sender sin Svend for sig,
Bad Præsten skulde efter hannem bie.

Det var Torkild Trundesøn, Bad sadle sin
Ganger med Vre, Hand rider til den samme
Kirke, Som Adelsk inde mon være, Saa fæl
der hun Lyden for hannem.

Det var Torkild Trundesøn, Hand gan
get

ger ad Kircken ind, Hilser hand Fruer og stolte
Jomfruer, Saa hæderlig hilser dem, Saa fælder
hun Lyden for hannem.

Hand taler til Fruer og stolte Jomfruer,
Som hannem stod allernæst, Baade først og sidst
stolten Adelsk, Hand undte hende allerbest, Saa
fælder hun Lyden for hannem.

Det var stolten Adelsk, Hun spurde ad Mo-
der sin, Hvem da er det Sendingebud, Der skal
til Island ride.

Det svarede hendes Kære Moder, Hun smilede
under sit Skind, Det skal Torckild Trundesøst,
Den Allerkieriste din.

Jeg haver ikke meere med Torckild, End
med en anden unger Svend, Herre Gud lad mig
leve den Dag, At Torckild kommer glad igien, Saa
fælder hun Lyden, &c.

Messen var udsungen, Og Folket det foer
hiem, Torckild og stolten Adelsk, De gjorde des-
res Tale saa længe.

Hør du stolten Adelsk, Du skal hverken
sørge eller quide, En liden Stund ikke heller læn-
ge, Skal jeg til Island ride.

En stakked Rejse er snartlig endt, Til Island
hen at ride, Den tykkes en stakked Tiid at være
lang, Som baade skal sørge og quide, Saa fælder
hun Lyden for hannem.

Det

Det var stolten Abduk, Gulde Torckild til
Ganger sin, Der hun vende tilbage igien, Da
rand hende Taare paa Kind, Saa fælder hun
Lyden for hannem.

Der var liden Glæde, De bød hveranden
gode Nat, Saa finge de Bør hin blide, De
seylede til Ifland saa brat.

Fire af sine Svenne tog hand af Landet med
sig, I andre skulle være hjemme, Og vogte min
Kjæreste for mig.

De bunde op deres Silke-Seyl, Under de-
res forgylte Raa, Saa seylede de til Ifland,
Mindre end Maaneder To.

De bunde op deres Silke-Seyl, Dennem
blæste baade Veyer og Vind, Alt sad Torckild
Erundeson, Med Haand under hviden Kind, Saa
fælder hun Lyden for hannem.

Veyret det blæste og Skibene skreed, Og
Bølgerne lagde for Bord, Stille sad Torckild
Erundeson, Hand taledede ikke et Ord.

Det var Her Esbern Snare, Hand svarede
hastelig under Skind, Icke er her seylet den Sæ
i Dag, At Torckild tør blegne ved Kind.

Jeg vil seyle en Sæ med dig, Om tusind
Gulden at være, Jeg vil bryde en Stang med
dig, For alle Jomfruers Ære.

Saa kaste de deres Anker, Alt paa den hvide

Gand, Forkild og Her Esbern Snare, De
træde der først i Land, Saa sælger hun Lyden
for hannem.

Mide udi den Borrig-Gaard, Der ayled de
deres Skind, Og saa gaaer de i Høveløst, For
Islands Konning ind.

Hil sidder I Islands Konning, Alt over
Eders brede Bord, Dronningen udaf Danne-
mark, Haver sendt Eder Brev og Ord.

Det var Islands Konning, Der hand udi
Brevet saae, Saa tog hand op en liden Kniv,
skar det i stykker smaae.

Det meldte Islands Konning, Hannem
kom saa meget ihu, For haver mand hørt saa
fattig en Svend Har saaet saa riig en Jomfru,
Saa sælger hun Lyden for hannem.

Det svarede Forkild Trundesøn, Hand stod
Kongen allernæst, Ikke var Brevet saa ilde skre-
vet? Alt I maatte jo have for læst, Saa sælger
hun Lyden for hannem.

For du Forkild Trundesøn, Guld vel da
fiender jeg dig, Syv Tønder af det hvide Guld,
Dem skattede din Fader fra mig.

Syv Tønder af det hvide Guld, Dem skat-
tede din Fader fra mig, Otte Tønder af det røde
Guld, Vil jeg en have for dig.

Det svarede Forkild Trundesøn, Det beste
der

der hand torde, Fuld lidet Pand jeg der udi bolde,
Hvad min Fader gjorde, Saa fælder hun Lyden
for hannem.

Hør du Torkild Trundesøn, Haver du ikke
før hørt, Det skal Grisen gielde, De gamle Evin
haver gjort.

Det svarede Torkild Trundesøn, Det beste
alt der hand kunde, Op da boyer den lille Gris
Med hvasse Tænder i Munde.

Alle da finge de Kongens Mænd, Orlog hiem
at fare, Foruden Torkild Trundesøn, Hand
maatte der eene være.

Alle Danner Kongens Mænd, Fore hiem
til deres Møe, Foruden Torkild Trundesøn, Hand
skulde i Taarnet døe.

Toge de Torkild Trundesøn, Lode hannem i
Taarnet ind, Hand grundede for Fruer og stolte
Jomfruer, Og mest for kiæreste Ven sin, Saa
fælder hun Lyden for hannem.

Alle da stode de Danske Hofmænd, De saae
saa ilde der ved, Tog de Torkild Trundesøn,
Bunde hannem i Taarnet ned.

Det svarede Torkilds liden smaa Dreng, Var
flød i Kiortel rød, Enten skal jeg følge Torkild
hiem, Eller skal jeg med hannem døe, Saa fæl-
der hun Lyden for hannem.

Hør du nu Her Esbern Snare, En Bon
21 5
saa

Saa beder jeg dig, Siig stolten Adelsk tusind gode
Nat, Bed hende ikke forglemme mig.

Du bed hende danke og gæde, Og være
baade glad og fro, Jeg vil inden Aar og Dag,
Med hende bygge og bo.

De vunde op deres Silke-Seyl, Under der
res forgylte Raa, Saa seylede de til Dannemark,
Mindre end Maaneder To.

Kaste de deres Anker, Alt paa den hvide
Sand, Det var Her Esbern Snare, Hand
treen der først paa Land.

Det var Her Esbern Snare, Hand treen
der først paa Land, Det var stolten Adelsk, Hun
ragte hannem hviden Haand.

Velkommen Her Esbern Snare, Og vil du
sige mig, Hvor lider Torckild Trundesøn, Af Land
det foer med dig.

Torckild hand tienner i Island, Baade for
Guld og Ere, Hand sender Eder tusind gode
Nat, I ere hans hiertens Kiære, Saa sælber hun
Lyden for hannem.

Hand bad eder hverken sørge eller qvide, I
skulle være baade glad og fro, Hand vil inden Aar
og Dag, Med Eder bygge og boe. Saa sælber
hun Lyden, &c.

Da svarede stolten Adelsk, Og hende rand
Saare paa Kind, Det raade GUD Fader i
Him

Himmerig, at Torckild bliver nogen Tiid min,
Saa fælder hun Lyden for hannem.

Det da spædede den liden smaa Dreng, Var
Flød i Kiortel rød, Torckild hand sidder udi Ijs-
land, I Taarnet morne hand dæe.

Torckild hand sidder i Ijsland, Alt inden
saa haarde Giemme, hand bad Eder for den ø-
berste Gud, I skulle hannem ikke forglemme.

Er nu Torckild udi Ijsland, Alt udi Taarnet
sat, Det vil jeg for Sandingen sige, Alt mig nyder
hand det ad.

Sidder nu Torckild i Ijsland, Alt inden saa
haarde Giemme, Jeg vil mit Liv for hannem vo-
be, Jeg vil hannem aldrig forglemme, Saa fæl-
der hun Lyden for hannem.

Det var ikke derefter, Maaneder uden Doe,
Det var Her Sti Jonson, Hand boed for sønden
under Aae.

Det var Her Sti Jonson, Hand bad sadle
sin Hest, Jeg vil ride mig op paa Landet, Her Lave
vil jeg gieste.

Det var Her Sti Jonson, Hand kom der
ridende i Gaard, Ude stander Her Lave, Hand var
vel svøbt i Maar.

Hil stander du Her Lave, Du est vel svøbt
i Skind, Du giber mig stolten Adelsk, Den fies-
teste Daatter din.

Det

Det svarede Her Lave, Hand var baade klog
og snild, Jeg vil spørge min Daatter ad, Om
det er hendes Villie.

Hil sidder du stolten Abdeluk, Vel dig du her
nu lever, Dig beder Her Sti Jonson, Og hannem
vil jeg dig give.

Hil sidder du stolten Abdeluk, Vel er dig alle
dine Dage, Dig hædrer Her Sti Jonson, Og
hannem skal du have.

Det svarede stolten Abdeluk, Hun soer om
Guld og Mand, Det kom aldrig i min Hu, At
jeg vilde gifte mig end.

Det svarede hendes fiære Moder, Og svarede
hun hende saa, Den Svend hand er i Jsland,
Der hendes Hu ligger paa.

Den Svend hand er i Jsland, Der ald din
Hu ligger paa, Være hand endnu af Jsland, Du
skal hannem aldrig saa.

Jeg haver ikke meere med Forkild, End med
en anden unger Svend, HERRE GULD lad
mig leve den Dag, At Forkild kommer glad
igien.

Det svarede Abdeluk Tieneste Møe, Og svarede
hun der til, I giver ikke min Jomfru anden
Svend, End den hun selver have vil.

Guld snart da svarede Her Lave, Hand var
en Mand saa bras, Guld vel giver jeg min
Daatter

Daatter bort, Og spørger ikke min Tærne til Raad,
Saa sælger hun Lyden, &c.

Aldrig finge de deres Billie, Og aldrig sage
de hun ja, Drukke de deres Bryllup, Den same
me Maanets Dag.

Drukke de deres Bryllup, Alt baade med
Glæde og Gammen, Adels og hendes Tienestes
Møe, De vidste vel Snildhed tilfammen.

Det var silde om Aften, Der de fulde Brud
den til Seng, Stolten Adels og hendes Møe,
De gjorde deres Tale saa længe.

Hør du Elline lille, Bist du være Brud for
mig, Alle Dage jeg leve maa, Guld vel skal jeg
løne dig.

Det svarede Elline lille, Hun svarede sin
Frue med Ære, Gierne vilde jeg det gjøre hvad
Eder til Billie kand være, Saa sælger hun Ly
den for hannem.

Silde om den Aften, Da skikkede de det saa,
Elline lille hun ganger til Brudehus, Og stolten
Adels ganger der fra.

Det var Hr. Sti Jonson, Hand Floppet
hende ved hviden Kind, Er jeg den Allerkiereste, I
have udi Eders Sind.

Det var Elline lille, Hun svarede sin Jom
frenes Ord, Alt er I den Allerkiereste, Men jeg
maa ikke Forkild saa.

Jeg

Jeg vil det aldrig forsvære, At Torckild ha-
de mig ey kjær, Men det vil jeg for Sandingen sige,
Hand bød mig aldrig U.Ære.

Aarle om den Morgen, Da skifte de det saa,
Adeluh hun gik til Brudehuus, Og Elline gik
der fra.

Aarle om den Morgen, Det første Dagen
var lius, Det var Danner Konning, Hand gaa-
ger til Brudehuus.

Jeg giver dig det hvide Solv, Og saa det
Guld saa rød, At tier qver Her Sti Jonson,
Om Bruden var ikke Møe.

Jeg giver dig det hvide Solv, Og saa det
røde Guld-Baand, Du tier qver Her Sti Jon-
son, Om der var Svovel iblant, Saa fælder hun
Lyden for hannem.

Habe I selv Eders hvide Solv, Og saa E-
ders Guld saa rød, I gave mig stolten Adeluh,
Hun var saa ven en Møe.

Er det Sandingen du siger for mig, At Abee-
luk hun var Møe, Da skal Torckild Erundesøn,
Udi Island for hende icke døe.

Drukke de deres Bryllup Baade med Skient
og Vin, Otte Dage der efter kom, Da fulde de
Bruden hjem.

Det var ikke der efter, Maaneder uden fem,
Det var Torckild Erundesøn, Hand kom fra Is-
land hjem.

Det

Det var Torckild Trundesøn, Hand kom fra
Island Hiem, Stærke vare de Tidende, Hannem
gik imod igien.

Stærke da vare de Tidende, Der gik Torckild
allernest, Det var Her Sti Jonson, Havde stolten
Adeluh fæst.

Det var om en Søndag, Saa hellig da vare
de Tide, Torckild hand sende sine Svenne fra sig,
Bad Præsten skulle efter hannem bie.

Torckild hand ganger ad Kirken ind, Hans
Haar det skinner som Guld, Det maatte man
vel paa hannem see, Hans Hierte var Corrigfuld.

Det var Torckild Trundesøn, Hand melde
et Ord med Ære, Hvem tog af det røde Guld, Stolt
Adeluh pleyede at bære.

Dertil svarede den liden smaa Dreng, Hand
svarede Torckild saa, Det gjorde Her Sti Jon-
søn, Hand boede for Sonden under Aae, Saa
fælder hun Lyden, &c.

Messen hun var siungen, Og Folcket det foer
hiem, Torckild hand ganger i Kirken frem, Hand
buser Benner sin.

Hand taler til Fruer og stolte Jomfruer, Som
hannem stode allernest, Først og sidst stolten Ade-
luh, Hand under hende allerbest.

Her

Hør du stolten Adelsk, Da hvad jeg adspør
dig, Var det med din Villie, At du brødst imod
mig, Saa fælder hun Lyden, &c.

Det svarede stolten Adelsk, Med Tugt og
fuld god Ginde, Det gjorde alt Venner og Frene
der mine, Det var aldrig med mit Minde, Saa
fælder hun Lyden for hannem.

Hør du stolten Adelsk, Og er det med din
Villie, Da vil jeg slaa Her Sti Jonson ihjel,
Og dig fra hannem adskille.

Hør I Forkild Trundesøn, Det var aldrig
med min Villie, Den samme Guld os sammen
kom, Hand fand os best adskille.

Hør I Forkild Trundesøn, En Bøn skulle
I mig vide, I skulle ride op paa Landet, Om
Her Peders Daatter at bede.

I bede ikke om den Yngste, I bede ikke om
den Eldeste, I bede stolten Sidse lille, Hun er
den allerbeste.

I bede om stolten Sidse lille, Hun er baa
de fæder og hvid, Det sige de alle hende seer, Det
hun er mig saa ligg.

Hør du stolten Adelsk, For din Skyld skal
det saa være, Dog vil jeg for Sandingen sige, Jeg
fanger hende aldrig lier.

Det var Forkild Trundesøn, Hand bad
sadle sin Hest, Jeg vil ride mig op paa Landet,
Her Peder saa vil jeg glæste.

Det

Det var Torckild Trundesøn, Hand kom der ridende i Gaard, Ude stander Her Peder, Hand var vel svøbt i Maar.

Hil stander I Her Peder, I er vel svøbt udi Skind, I giber mig stolten Sidke lille, Allerkieriste Daatter din.

Det svarede Her Peder, Hand var en Mand saa klog, Jeg gaar mig i Høveløst, Og spør min Daatter til Raad.

Hil sidder du stolten Sidke lille, Vel er dig du nu lever, Dig beder Torckild Trundesøn, Og hannem vil jeg dig give.

Det svarede stolten Sidke lille, Hun kunde baade Tugt og Ære, Det er ikke got at love den Svend, En anden haver tier.

De finge hendes Billie der paa, Saa gladelig sagde hun ja, Drucke de deres Bryllup, Den samme Maanets Dag.

Det var Torckild Trundesøn, Hand bad sadle sin Hest, Jeg vil end i Aften, Min tiere Moder giest, Saa felder hun Lyden, etc.

Det var Torckild Trundesøn, Hand spurde sin Moder med Ære, Hvem skal være den ene Frue, Der min Brud skal fremføre.

Det svarede hans tiere Moder, Saa lystelig under sit Skind, Du beder hin stolten Aidelus, Den Allerkieriste din.

Det var Torckild Trundesøn, Hand bad sadle sin Hest, Jeg vil end i Aften, Min tiere Moder giest, Saa felder hun Lyden, etc.

sable sin Hest, Jeg vil ride oppaa Landet, Her
Eti Jonson vil jeg giest.

Det var Torckild Trundesøn, Hand kom der
ridendes i Gaard, Ude stod Her Eti Jonson,
Hand var vel svøbt i Maar, saa felder hun Ly-
den for hannem.

Hil stander du stolten Adelsk, Du est vel
svøbt i Skind, Vilt du være den eene Frue, Der
skal føre Bruden min.

Lenge stod stolten Adelsk, Og intet torde hun
svare, Ja sagde Her Eti Jonson, Du skal det
gjerne gjøre.

Hun skar ned to Silke, Og saa to Sindals
Besve, Ingen der til Brylluppet kom, Gaf Bruden
saadan Gave.

Ingen der til Brylluppet kom, Der Bruden
gav saadan Gave, Hun gaf hende den samme
Evend, som hun agtet selver at have.

Det var stolten Adelsk, Rider Torckilds
Brud imod, Silke og det røde Sindal, Hens-
ger over Gangerens Fod.

De rede over de grønne Enge, Igiennem
de grønne Skove, Aldrig kom Torckilds hvide
Haand, Al stolt Adelsk Sadelbue.

Her du stolten Adelsk, Jeg spør dig under
De, Hvad sagde Her Eti Jonson, For du varst
icke Moe.

Jeg tacker Eline Tieniste - Moe, Bruden

den var hun for mig, Og hun løste Vren min,
Dermed hviden Hals for dig, Saa felder hun Ly-
den for hannem.

Det var Torckild Trundesøn, Og smilet
hand der ved, I Aften skal jeg mig bogte, For saa-
dan Qvindesned.

Det svarede stolten Adelsk, Loe listelig under
sit Skind, Hvor finge I det udydelig Ord, Hierte
Allerkieriste min.

Det var silde om Aftenen, De fulde Bruden
til Seng, Torckild og stolten Adelsk, De gjorde
deres Tale saa lang.

Hvi stander I her saalænge, Det vorder end
half verre, I fanger Utaf af Eders Brud, Og
jeg udaf min Herre.

Hielp mig saa sant den sande Gud, Baade
af Corrig og Qvide, At jeg vilde heller med Eder
tale, End sove ved Brudens Side.

Hielp mig saa sandt Guld af Himmerig,
Baade af Sorg og Harm, Jeg vilde heller med
Eder snakke, End sove i Brudens Arm.

Det var stolten Adelsk, Hun drog Spar-
lagene sammen, Hendes Dyen rand, og Hiertet
græd, Hun gjorde det af got Gammen.

Det var stolten Adelsk, Hun drog over med
det Silkefæld, Det veed Guld Fader i Himmerig,
At jeg heller laae der self.

Det var stolten Adels, Hun lukte den
Brudehuus Dør saa brat, Torckild og hans unge
Brud, Sagde hun tusind gode Nat.

Det var Her Sti Jonson, I Soet og Syg-
dom hand laae, Det var stolten Adels, Hun
gik hannem til og fra.

Det er Her Sti Jonson, Hand mældte
et Ord af Harm, Det være Guld kiært i Him-
merig, Vi havde ikke tilsammen et Barn.

Det svarede stolten Adels, Saa listelig
under sit Skind, Det baader rige Frender din,
Og Skaden bliver min.

Det var Her Sti Jonson, Hand vendes til
Beggen derved, Det vil jeg for Sandingen sige,
Hand døde i saa slet.

Ind saa kom den liden smaa Dreng, Var
klæd i Kiortel rød, Et Paternoster for Her Sti
Jonson Hand bad for hand blev død.

Det var Torckild Trundesøn, Hand slog de
Taffelbord sammen, Et Paternoster for hans Siæl
hand bad, Det var alt af Gammen.

Det var ikke der efter, Meer end Maanes
der tre, Det var stolten Sidsel, Hun fødte saa saa
ver en Søn, Saa sælder hun Lyden for hannem.

Det var stolten Sidsel, Hun var saa ven
en Frue, Det vil jeg for Sandingen sige, For han-
nem sit liv hun lod.

Det var stolten Adels, Hun breder sine
Bens

Tænke, HERRE GUD Fader i Himmerig,
Hand vider mig det jeg tænke.

HERRE GUD Fader i Himmerig, Hand
vider mig det jeg tænke, Lad mig være inden Dag
og Aar, Hverken Moe eller Enke.

Det var Torckild Trundesøn, Hand beder
sable sin Hest, Jeg vil ride mig op paa Landet,
Stolten Adelsk vil jeg giest.

Det var Torckild Trundesøn, Hand kom
der ridendes i Gaard, Lide stod stolten Adelsk,
Hun var vel soøbt i Maar.

Det var Torckild Trundesøn, Hand taler
til hende saa brat, Hor I stolten Adelsk, I laa
uer mig Huus i Nat.

Horer I Torckild Trundesøn, I staa neder
af eders Hest, I vide I haver her hiemme, I ha
der her aldrig giest.

Horer I Torckild Trundesøn, I tor ikke
andet troe, Et Aar vil jeg efter Eder Enke sidde,
Alt i mit eget Boe.

Der var megen Glæde, Thi de vare kom
men tilsammen, Det var alt deres meste Sorg,
Den Sommers Nat var icke lang.

Det gjorde stolten Adelsk, Alt men hun sad
saa eene, Gav hun Elline lille, En af Torckilds
Euenne.

Det var Torckild Trundesøn, Og hand bad
sable sin Hest, Jeg vil ride mig op paa Landet,
Der Lave vil jeg giest.

Det var Forkild Trundesøn, Hand kom
der ridendes i Gaard, Ude stander Her Lave,
Hand var vel svøbt i Maar.

Hil stander du Her Lave, Du est vel svøbt
i Skind, Du giber mig stolten Adelsk, Allerties
riste Daatter din.

Det svarede Her Lave, Hand var en Mand
vel klog, Jeg vil gange mig i Høyeløst, Og vil
spørge mit Daatter ad.

Hil sidder du stolten Adelsk, Vel er dig du
lever, Og dig beder Forkild Trundesøn, Og han
nem vil jeg dig give.

Med min Gay og med min Søm, Dermed
vil jeg mig føde, Jeg vil icke gifte mig igien, Jeg
gider icke hast den Møde.

Med din Gay og med din Søm, Dermed
fand du lidet vinde, Du skalt gifte dig igien, Søm
andre gode Qvinder.

Det svarede stolten Adelsk, Saa glædelig
ad hun loe, Det kom aldrig i min Hue, Alt vilde
gifte mig for nu.

Det var stolten Adelsk, Hun taler til sin
Moder saa, Alt er Forkild den samme Svend,
I sagde jeg aldrig skulde faae.

Saa finge de hendes Villie, Saa glædelig
sagde hun ja, De drukte deres Bryllup, Den
samme Maanets Dag.

De drukte deres Bryllup, Med Lyst og vare
glæ

glæde, Der var ikke det røde Guld, For de Legers
spart.

Drucke de deres Bryllup, Alt baade med
Glæde og Gammen, Nu sidder de i megen Glæ-
de, De haver syv Sønner tilsammen, Saa sel-
der hun Lyden for hannem.

Den Anden.

S riige Gud i høyeste Sal, hielp mig at ram-
me Maade og Tal, At jeg maa Sandhed
finde, Jeg beder du vilt mig bistaa, Til den-
ne Viise at finde paa, Som jeg nu vil begynde,
Om en Ridder af Styrmark, Af Adel god med
Ære, Hand var skion, ung og dertil sterk, Men
uden Fader mon være, Som nu var død udi sit
Land, Sit rige en anden Ridder besøel, Need self
at tiene i fremmede Land.

2. Hand kom til Danmark i Kongens Gaard,
Som hand af Barndom tugtet var, Saa mon-
ne hand altid leve, I Ketsærdighed, Tugt og Ære,
Blusel, Guds hellige Ord og Være, Der i monne
hand sig øve, sin Fader, for hand opgav sin Aand,
Fire Lærdomme hand hannem kiende, Dem lovede
Sønnen med Mund og Haand, I hvad hannem
kommer til Hænde, At hand vilde hannem lyd-
ig være, Det holt hand fast i ald sin Tid, Deras
havde hand stor Lof og Ære.

3. Den første Lære af Hiertens Grund, Hør
Guds Bud baade Dag og Stund, Hvor Tiden
hand sig gibe, At dig ey hindrer Lissens Nød, Med
den

Den Fattige fiste sit Brød, Som monne i Armod
leve, Den tredie Lære af Fader sin, At skulle
Qvindefolk ære, Hielppe Fruer og Jomfruer sin,
Deres gode Tugt formeere, Det fjerde var Præ-
ster som Guds Ord lære, Dem skal du visselig hols-
de i agt, Der af formeeres din egen Ære.

4. Ingen mandelig Gierning slog hand af,
Som jeg haver læst uden Straf, Dertil da var
hand fionner, En Hector som af Troja reed: Thi
hand maatte tit beviise det, Saa var hand ogsaa
fionner end Salomon den Konning vis, Ingen
Ridder faver forfand, Der af hannem kunde vin-
de Priis, Hvem med hannem monne rende, Dem
giorde hand deres Sadel tom, Alle Gierninger
tiel hand var, Beholt og altid Priis og Rom.

5. Konningen hafde en Daatter bold, Hendes
Ege var ikke i Verdsens vold, En Arving til Dan-
markes Rige, Florabella heed hun forfand, Den
fionne Helena af Grecker Land, Kunde ikke være
hendes Ege, Den Ridders Ven hun hemmelig blev,
For Manddom som hand gjorde, Hun sende ham
hemmeligt Bud og Brev, Der af vilde noget vordre,
Erianus du, du unge Mand, I Danmark skalt du
Konning blive, Mens jeg beholder Liv og Aand.

6. Mit Hierte haver dig udvaldt, Og ingen an-
den enten stolt eller bold Agt, det og vær men stille,
Min Fader haver mig inderlig tier, Jeg kand og
mange Konster fleer, Dermed at fremme vor Vil-
lie At vi kunde komme i Egteskab, Vilt du og
dette giøre, Da skriv mig til om dit Behof, At jeg
din Ville kand høre, Den Ridder skrev hende
snarlig

snarlig til, Om det er eders Villie saa, Jeg intet
beller begiere vil.

7. Den Jomfru lagdes paa Sengen ned, Med
megen Utaalmodighed, Hun græd og gav sig saare,
Konningen var bedrøvet forsand, Efter Mestere
stref hand i alle Land, I hvo der kunde forsare
Hans Daatters Sygdom, og hielp hende da,
Dem vilde hand vel betale, Men der de hendes
Band besaae, Hendes Hierte lagdes i Dvale, Hens
des Puls den slog, det kunde de see, Naturligen er
hun icke syg Dog gjør det Kongen i Hiertet Bee.

8. Kongen gif til hende behend, Dine Dyrne
sagde hand til mig vend, Og klag for mig din
Baade, Naturlig Sygdom du ey bær, Siig mig
dog hvad dit Hierte begiær, Hvad dig er kommet til
Haande, Det er paa Jorden, hvad det kand, Det
bær jeg ved min Krone, Jeg vil hielp dig paa
stand, Ey noget vil jeg skone, Hun sagde du haver
i Tieniste din, En ædle megtig Ridder skion, For
hannem bær jeg Sygdom min.

9. Enddog hand aldrig rorde mig, Jeg omkom
mer dog endelig, Uden hand min kand blive, Gods,
Tere og Lif, hvad jeg formaar, Og Døden vil jeg
undergaa, Og aldrig vær i Live, Er det sagde
Kongen din Begier, Stat op det skal Ja blive,
Om hand end en Svinehyrde er, Dog ingen Rid-
der i Verden mon lebe, Som kand være hans
Lige, Hand er een af Ridderstab fod, Til Stadel-
borg i Østerrige.

10. Kongen forsamlet sine Raad, Sagde dem sin
Meening forsand, Hvad der var da for Haand

Da sagde alle med et frit Mod, De vidste ingen
bedre Ridder god, I Danske eller Tydske Lande,
Den Kronen bedre kunde forstaa, Naar I monne
heden sove, De sendte Bud efter den Ridder da,
Og saa den skionne Jomfrue, De toø maatte boe
tillsammen best, Intet Menniske var der i det heele
Land, De hulde jo Fryd og Glæde-Fest.

11. Hand sagde Kongen Lob og Ær, Den
Stund jeg lever i Verden her, Eders Villie vil jeg
giøre, Konningen sagde: Hun er dig huld, For Kæp-
ser, Konger, Sølv: eller Guld, Som du maat see og
høre, Thi maat du sige hende Tak og Priis, Den
Stund du est i Live, Der om jeg beder dig Ridder
vins, Saa vil jeg dig opgive min Krone, Men naar
jeg ved Døden gaar af, Den Sag haver du bundet
frit, Formedelst dit mægtige Ridderskab.

12. I tredie Dage deres Bryllup stod, En
storre Fryd og lystige Mod, Holdtes i nogle Lande,
Hvem disse Mennisker fick at see, Af Hiertens
Glæde deres Hierte maatte lee, Saa lange som
Verden haver standet, Hafde Guld paa Jorden
Menniskens Rion, En bedre sammensøyet, Af
Frankerig kom en Ridder skion, Der paa Slottet
blev hand ledet, Hand saae den ædle Jomfru rig,
Sagde, uden Dronningen af Frankerig, Jeg ingen
veed som hun er lig.

13. Hun er den skionnest i Verden er til, Hens
des Ansigt og Billed jeg sige vil, Mand maa
det lystes at skue, Trianus mærket det aabenbar,
Der nogen Tid forgangen var, Sagde hand det
til sin Frue, Mand taler om den skionnest Dvinde,
Som

Som mand fand under Solen finde, En Dronning bold og meget fin, Af Frankrig kalder mand hende, Om I vil give mig saa lang Tid, Jeg vil beskue hende der, Hendes Billed vil jeg føre hid.

14. Dronningen sagde af hvad Marsag, Vil I hen vandre, det er min Klag, Bliwer hiemme ders om jeg beder, Den lange Rejse med stor Umag, Hvad fand eder hielpe denne Sag, Om I end seer hendes Sæder, Hendes Billeds Skionhed og meere, Hvad Lyst kunde I der finde, Jeg undre at I saadant begier, Hvad kunde I der finde, Det stor jeg Dronning for den Skionhed, Jeg troer ey nogen i Verden er til, Som er din Lige, det jeg nu beed.

15. Mit Hierte haver Sprette og Bee, Indtil jeg saar den Dronning at see, Jeg vil snart igien komme, Gif dertil Orlof Kieriste min, Saa gifer jeg dig min Tro igien, Jeg vil mig icke forsomme, Jeg vil selv snart komme hid, Den Sag hende gif til Hierte, Hand tog sit Sværd dermed bort reed, Det gjorde hende Bee og Smerte, Hand kom til Franckerig i det Land, Nu horer til det store Eventyr, Hvad under den Ridder gif til Haand.

16. Hand kom derfor snart der, Hand holdt sig vel med Tugt og Ver, Mand fandt da en hans Lige, I Form og Stik jeg sige vil, Hand var en mægtig Ridder dertil, Dronningen af Franckerige, Hun var de Tydske besynderlig huld, Der hun de Tidender spurde, Hun klæde sig med Gølf og Guld, Den Ridder kom hun til Orde, Hun skuede hans Ansigt underlig da, Sagde hun, siden mig skabte Guld, En skionner Mand jeg aldrig saae.

17. En

17. En Dag som Kongen reed paa Jagt, Efter
vilde Dyr, det var hans agt, Kort vil jeg dermed
giøre, Den Ridder ind til Dronningen gik, Got
Svar hand paa sit Erind fik, Der hand det mon
fremføre, Alt hand vilde lade hende skildre af, For
hand der fra vilde ride, Hun lovede strax den Ride
der brav, Hand maatte vel der paa lide, Hun vilde
ham tiene i allen Stund, Sit Contrasen hand skulde
faae, Hand glæde sig da saa mangelund.

18. Der var en gammel Kammer-Biv, Hun
giorde der af saa ond en Riv, Gaf Konningen det
tilliende, Hvorledes en unger Ridder var, I
Dronningens Kammer aabenbar, Hand kom der
hen behende, Og støtte flux op den Kammerdør,
Sandt dennem eene der inde, Hand sagde: dette
straffes bør, Jeg hefner denne sinde, Ridderen
maatte i Taarnet gaa, Kongen sammenkalder sit
Raad, I give nu eders Døm der paa.

19. Der det fornam den Ridders Knegt, Hand
tænkte, O vee! her hjælper ey Ret, hvad Ont vil
her nu fødes, Hand sætte sig gennesten paa sin Hest,
Og red ad Danmark som hand kunde best, Alt for
hans Herre skulde dødes, Hand kom der til den
Dronning ung, Lod hende saa straxen vide, Sin
Herres Skiebne saa svar og tung, Det i hendes
Hierte mon svide, Hun reef sit Haar og Hænderne
vreed, Gaf sig dog flux til Hest der fra, Nu hører
et Qvindesneed.

20. En Ragesnif hun med sig nam, Og der hun
hen til Taarnet kom, Hvor inde hand laa fangen,
Ham vogtet fire stærke Mænd, Hun sagde jeg er
hans

hans ægte Qvind, Jeg vldt her fra er gangen,
Lader mig til ham i Taarnet ind, Det skal eder
vorde til gode, Hun hundred gylde gav gesvind,
Da saa for hende oplode, Da monne hun i Taarn
net gaae, Og kyste hannem tusindlud, Det første
hun hannem saae.

21. Saa tidt jeg hafde eder det før sagt, Nu
være det for Himmelen klagt, De vilde borttage
min Glæde, Ah hvad er nu best for Raad, Lader
Bånd i dette Fad, Dermed eders Ansigt at være,
En Kageknif her haver jeg, Hvormed jeg vil af-
tage, Af eders Ansigt Haar og Skieg, Nu værer
ickun fage, Jeg eder vist vil hielpe her fra, Stray
tager eders Klæder af, Men mine skal I drage paa.

22. Og for de Bægter klager hart, Eders Hæn-
der brier og fuld svart, Eders Ansigt skal I skiu-
le, Saa finder I naar det er skeed, Den Knegt
med Heste to bereed, Der ud i Skovens Hule, Sid
paa den eene og rid der fra, Aft ey hvor det mig
ganger, Jeg stedse Dommen varer paa, Der ef-
ter mig forlænger, At jeg kand frelse saa dit Liv,
Den Ridder følger hendes Raad, O skuer an en
trofast Liv.

23. Sin Dreng der hos hand blibe lod, At om
ey Lycken blev dem god, Hand skulde det forkynde,
Den Tid forgik, den Dom gik an, Den Qvinde
stod der som en Mand, De Rættens der begynde,
Efter Klag og Svar og Handel stor, Som der
paa monne følge, Den Frue talde selv sin Ord, Jeg
kand det ické dølge, Dronningen udaf Francferig,
Har intet mist af Værd og Tugt, Men slig Medfart
fast smerter mig.

24. Saa

24. Saa mærker nu og giver igien, Det jeg i
Sandhed fører frem, Skal I nu her befinde, Jeg
er en Qvind' og ingen Mand, Seer mine Bryst og
Skuer an, Men at ieg denne sinde, De Ridders Klæ-
der haver paa, Jeg derfor gøre vilde, Alt jeg mig
kunde vel bestaa, Og ey min Ære spille, I Fred,
i Krig jeg gierne er med, Var jeg ey klæd da som
Mand, Det blev mig ofte til Fortræd.

25. Nu hører hvorfor jeg kom hid, Jeg haver
spurt for langen Tid, Om Dronningen af Frana-
kerige, At hun var vist den skionnesten Bis, Som
fødde var af Moders Liv, Vi vare hinanden lige,
Sligt volder at jeg nu er her, Jeg selv vild' hende
skue, Hun er fuld udaf Tugt og Ær', Den Dyde-
rige Frue, Jeg siger Eder grundelig, Jeg er en
Dronning af Dannemark, Sligt maa I vide
foruden Ewig.

26. Der hun alt det af mig forstod, Sit Bud
til mig hun stikke lod, Og førte mig i sit Kammer,
Jeg bad hende om sit Contrasey, Der af opkommer
ald den Rey, Og sliq unyttig Klammer, Jeg sætte
mig hos hende ned, Skal mand os derfor straffe?
Fortælte hende vor Lands Sæd, Hvad jeg her hafde
at skaffe, I det kom Kongen ind med Magt, Jeg
maatte strax i Taarnet ind, I Dommere giver her
paa agt.

27. Derpaa saa blev affagt en Dom, Men hun
for den Marsag hid kom, Og mon en Dronning
være, Betee mand skulde hende Got, Og for det
Fængsel Haan og Spot, Beviiste hende største,
Ære, Hun sagde jeg maa paa denne Tid, Til mit
Land

Land igien fare, Her Konning lader Had og Rød,
Mod Dronningen ey lenger vare, Thi hun er from
og Dydefuld, Da glæde sig den Konning rig, Og
saa dit Ridderskab saa bold.

28. Den Frue fik stor Lof og Priis, Og Elfen
udaf den Konning viis, Med Guld og rige Gave,
Den Dronning førde hende omkring, Gaf med de
vpperligste Ting, Som hun heldst vilde have, Der
nest saa fulde Kongen med, Det var saa fæber en
Stare, Hen ud alt til den Strandebred, De bade
hende vel fare, Hun snart lagde op paa Holster
Sand, Der holdt hendes Fader. Broders Hof,
Som var en Hertug i det Land.

29. Sin Dreng hun skiftet straxen ud, Alt hand
skal føre den Herre Bud, Bad ham ey sørge eller
quide, Hun vil her tøbe til hand kom, Men naar
hand Sagen kun fornam, Da skulde hand hastigt
ride, Det Bud var snar, reed Nat og Dag, Hand
mon i Styrmark komme, Alt til sin Herre i fuld
god mag, Det bliver os til fromme, Min naadig
Frue, med got Skiel, Forbunden haver ald sin Rød,
Hun lever nu og lider vel.

30. Den Herre frydes mangelund, Og sagde
udi samme Stund, Det Budskab skal dig gavne,
Hvor er min Glæde og Sorg-fordriv, Udvalde
Skat og skionne Liv, Og at jeg dig kund' omfavne,
Med bitter Graad af Glæde stor Hans Dyne vil
de finde, Da Tieneren talde disse Ord, Nu skal I
ogsaa vide, I Holsten er den Frue ven, Den Her
re derfor sætte sig til Hesten sin og var ey seen.

31. Hand

31. Hand reed af sted udi en Jil, Enddog ber hen
var mangen Mål, Hand snart til Holsteen rende,
Da var der Glæde mangefold, Den Ridder og
den Frue bold, Deres Lyst hafde ingen Ende, Der
nest de sig i Danmark ind, Med Længsel monne
skynde, Da fryder sig hver Mand og Vind, Ald
Lyst mon da begynde, Den gamle Konge doer saa
hen, Men Riddere sættes Kronen paa, At styre
Danmarkes Rige igien.

32. Det styrde hand i langer Tid, Mod alle var
hand from og blid, Dend Dronning og deslige,
I Godhed alle over gik, Stor Priis de Begg' af
alle fik, Meer fand jeg ey af sige, Den Tiener god
saa vel blev lønt, Styrmark fik hand at raade,
Hans Tro blev ham tilfulde lønt, Hand fik deraf
stor Baade, Enhver stræb efter Dyden Ven, Naar
alting far til Døden hen, Da blive
Ær' og Priis igien.

E N D E.

En meget skion

Samtale

Imellem

Vor **HERR**
og St. Peder,

Hvorledes Peder bad sig forlov af
vor **HERR** at rense ned til Jorderig,
og hvad Underligt han ha-
ver seet udi Verden.
Lystig at læse.

Skrift Aar 1732.

Samtale imellem vor HERR og St. Peder.

De Gamle have sagt os af et Fabel/
Beskriver os det til et Parabel/
Det er en alt unyttigt Slet,

Om du vilt Meeningen agte ret.
Hvor Peder frem for HERRen gik

Og spurde sig Lov som han og fik,
Til Jorderig en Rense at giøre,
Som I skulle videre faae at høre.

Peder.

Peder sagde, O HERRe god,

Jeg beder dig med Hierte og Mod,
Und mig til Verden ned at fare,

Did længes mig af Hiertet saare,
At jeg kand see hvor det gaaer til,

Hvad Verden driver nu for Spil,
Om alting nu med hende staaer,

Som det før gjorde i gamle Aar,
Der du og jeg vare paa Jord,

Med god Samtale og lystige Ord.
HERR

HERRER.

Peder, det du saa inderlig
 Begierer, vil jeg en negte dig,
 Du haver det faaet i Sind saa haardt;
 Du vilt til Jorderige med en Fart:
 Far hen med Fred som du haver agt,
 Dog see til som dig ligger paa Magt,
 At enddog du din Villie maat nyde,
 Skal dog en siden det fortryde,
 Thi Verden er nu underlig,
 Meer end i Fordum Tid fuld af Svig.

Peder.

Jeg vil for den Skyld fare ned,
 At jeg kand see hendes underlig Sed,
 Hvad Religion og hvad for Tro
 Hos Folk er, som paa Jorden bo,
 Herre, hvor længe vilt du mig give,
 Stunder og Frist ude at blive?

HERRER.

En Maanet maae du ude blive,
 Saa længe vil jeg dig Forlov give,

Peder.

O Herre ser Uger beder jeg om,
 At jeg maatt have Tid og Rom,
 At snakke og tale i nogle Dage,
 Det maatte end Folket vel behage,
 Om jeg torde af Selskab god,

Forholdes, kunde ingen være imod,
See vil mig holde ved christelig Tid,
Igienkomme til forsagde Tid.

HERRN.

Far hen Peder, og giv vel agt,
Hvad Verden driver nu for Pragt,
Inden saa Dage skalt du visselige
Stor Under vide om hende at sige,
Meget Parthist i alle Land,
At Sandhed ingensteds kiendes fand,
Min Kirke er øde, mit Ord forvendt,
Med Menneskens Lærdom ynkelig skendt.
Peder.

Nu vel jeg vil fare der hen,
Jeg kommer med Guds Hielp glad igien.

Nu kommer Peder til HERRN igien, og
haver ifkun været 14. Dage ude, thi det bes-
hagede hannem ikke vel paa Jorden, og klager
for HERRN over Verden.

HERRN.

See Peder, hvi kommer du saa brat,
Er det og røttelig med dig fat?
Jeg tænkte du skulde i denne Sinde
Hundrede Mile bort lade dig finde,
Hvor haver din Kense lykkeds dig,
Der neder i Verden? Iig du mig.

Pe

Peder.

O GULD, hvor haver jeg denne Tid vandret,
Paa Jorden er alting saare forandret,
Jeg beder dig HERRE, hør du min Klage,
Hvor Verden lever i disse Dage.

Dig foragte alle Menneſker ſlet,
Dit Ord og Bud, din Lov og Ræt,
Folk gaaer nu hen i Laſt og Synd,
Ugudelighed de legge paa Bind,
Der er og ingen Fred eller Ro,

Blant alle dem paa Jorden bo,
Var jeg ſom du, en GULD med Magt,

Alle Firmament havde jeg opvagt,
Baade Svovel og Jld jeg loed regne,

Aſt fordærve Verden alle vegne:

Jeg beder at du vil mig betee,

Din Regiment en Dag at drive,

Med Straf ſkulde jeg mig betee,

Aſt hun ſkulde faae den ævige Bee.

HERREN.

Ney Peder, dit Sind duer intet med alle,

Det kand for ingen Deel mig beſatde,

Aſt jeg ſkulde ſtraffe ſtrar paa Stand,

Som Menneſken mod mig ſynde kand,

Med Straffen holder jeg ofte inde,

Thi jeg er god og naadig i Sinde,

Beviſer meeſt Barmhiertighed,

Er ikke Hevngierig en altid vred,
Thi skulde jeg straffe som Synden er,
Der levde intet Menneske som Jorden bær.
Thi lader jeg Plager og Tegn komme,
Mennesken i Verden til megen Fromme,
Alt jeg fandt saa deres Hjerter røre,
Alt sky Synd og Poenitens at giøre,
For mine er jeg saa Corrigfuld,
De koste mig en Sølv eller Guld,
Jeg købte dem med mit Blod saa rød
Fra Dievelens Vold og ævige Død,
Jeg haver en Lyst og en Behage,
Til nogen Synders Død og Plage,
Men heller at de sig omvende,
Og leve saa foruden Ende,
Saadan en Guld er jeg forvist,
Som jeg mig altid haver beviist,
Med de Fromme holder jeg altid Fred,
Beviser dem Got i Tusende Leed,
Men hvo mine Ord og Gierninger hade,
Dem vil jeg ogsaa plad forlade,
Og slet oprykke dem i Grund,
Og plage dem i allen Stund,
Til Liv og Siæl med alskens Nød,
Og endelig med den ævige Død.
Peder.

Jeg vil dig sige fast meere sligt,
Hvor det mig gik vel underligt:

Den

Den Tid jeg først paa Jorden kom,
Begyndte jeg at tænke mig om,
Hvad jeg vilde tage først for Haand,
Mig faldt i Sinde strax paa Stand,
Hvor jeg kunde see en Kirke staae,
Der vilde jeg først indgaae,
At jeg kunde vinde og vis paa være,
Dit hellige Ord og salige Lære,
Om det og nogensteds var for Haand,
Og lærdes ræt for Nvinde og Mand.
Nu kom jeg til Kirk' engang,
Der de havde ringt til Aften-Sang,
Jeg blev og her stort Bunder var,
Som Præsten prædikede aabenbar,
Et halvt hundret loed sig en finde,
Men Prædiken var i Kirken inde,
Paa Kirke-Gaard to hundrede vare,
Der paa forundrede jeg mig saare,
Og tænkte, monne da disse en vilde ogsaa
I Kirken med de andre indgaae?
Dog toge de sig en andet til Tid,
End med Spadheren fordrev de den Tid,
Med megen Snak og løse Tand,
Det mest var Løgn og mindst var Sand.
Jeg holdt mig til og vilde høre
Hvad merkelig Tale de vilde føre,
En andet hørde jeg for Snak,
End Præsten gave de Lyde og Lak,

Der jeg nu hørde den store Zanære,
Jeg kunde ey længer stille være,
Men svarede da som jeg kunde best,
Hvi stæder J Diæblen den onde Giæst,
Alt han eders Hierter skal saa forvende,
Alt J Guds Tienere laste og skende,
Gud vil det hevne, jeg siger eder sant,
Lader fordi heller fare saadant:
Alt være i Kirken var eder best,
Alt Lære noget af den hellige Læst.
Da svarede mig en med Brede og Riv,
Gid du faae Pokker og Plage i Liv,
Du tænker at indlegge stor Priis,
Alt du os straffer, du Næsevis,
Hvad gavner det i Kirken at gaa,
Og med Undagt høre paa
Det Præsten sige vi læse kand
Det samme baade Qvinde og Mand
Udi vort Huus, naar vi komme hjem,
Før du ey tiere slig Snak frem,
De andre monne mig spotte og lee,
Jeg taugde stille og lod got skee.
Peder siger fremdeelees.
Siden gif jeg frem for Ulfrøe-Huus,
Der stormede Giæsterne af got Ruus,
Der var jeg ey førre vant,
Dog gif jeg ind at see saadant.
En Pot-Øll lod jeg mig der hente,

Alt

Alt jeg funde Tiden saa forlente,
Der saae jeg Tærning og Korleu-Spil,
Med Sværen og Banden som der hør til.
Som jeg nu sad mit Dø at drikke,
Her skeede mig et underlig Stykke.
En Compan var der i det Gilde,
Han var udlærd paa all Usmilde,
Saa saare venlig skikkede han sig,
Bød mig sin Haand og bløfede mig,
Han klappede mig med den anden Haand
Besmurde mig saa den falske Mand
Med Keddel-Grim og Skorsteen-Soed,
Saadant havde jeg ham en tiltroed.
Alt jeg var grimet vidste jeg en,
Før jeg saae snissen og hver Mands Ren.
De loe hiertelig at det skald,
Jeg sad beskæmmet over all,
Som mange Krager en Ugle daare,
Herre tænk hvor det fortrød mig saare,
Vist havde jeg taget til Haande-Berk,
Hadde ikke de andre været mig for stærk,
Jeg havde det hævnnet paa hans Liv,
Og myrdt ham strax der med en Kniv.

HENRIK.

Med min Ord siig hvor det gaaer til,
Om nogen det elske og agte vil:
Om tro Prædikere paa Jorden ere,
Og Skolemestere som Børn skulle lære,

Alf Ungdommen underviise dem smugt
Til all Gudsfrygtighed Vre og Tugt.
Peder.

Ja Herre, det Ord fand ofte findes,
Mangesteds klarligen at forkyndes,
Men Folkene ere der hos Glemme,
De slaae det bort udi en Glemme,
Med Munden tale de vel der om,
I Hiertet er dog ingen from :
Sin Næste tænker hver at bedrage,
Med Svig hvor han fand mæle sin Rage,
Belgierning vil man slet tillukke,
Den fattige han maae altid bukke,
Naar meest skeer U-rætsfærdighed,
Ingen gjør sig Samvittighed,
Ja hvo meest aagre og smigre fand,
Den hedder en biærsom Mand :
Alf Christo kunde de rose fast,
Evangelium skal linse deres Last,
De ville vel kalles Evangelist,
I Sandhed ere dog egenvillist,
Den Straf-Prædiken ville de en lide,
Enddog de monne sig skyldige vide
Strax klage de over den arme Præst,
Og sige, han er en Skænde-Giæst.

Peder siger fremdeelez.
En Tid kom jeg og vandrendes frem, Til

Til et slags Folk, jeg ynkede dem,
 Dit Ord og Lære de elskede saare,
 I Allskens Fare derfor vare:
 Somme af dem maatte i Fængsel sidde,
 Stor Hunger og megen Tørst der lide,
 Somme maatte af Land fordrives,
 Somme for det salige Ord aflives:
 Her udi mærkte jeg ogsaa,
 Mange Stykker jeg forundrede paa,
 Først var det grueligt i mit Sind,
 At ærlige Folk lagde der paa vind,
 De frommeste Dantemænd lode sig see,
 At forfølge Christine og giøre dem Bæe:
 Om Tyve og Skælke havde det giort,
 Da havde det Under en været saa stort.
 Derneft kunde jeg ogsaa merke,
 De Lærdeste Mænd og viise Klerke,
 De Hellige Folk som Geistlige heede,
 At de mod Christne sig ilde beteede,
 Og meest om de en Prædikere hørde,
 Som Troen og christelig Levnet forde,
 Den rætte Streng om han vilde røre,
 Band monne de strax over hannem føre,
 For det tredie gav jeg agt,
 At Dyrighed og Verdslig Magt,
 Som Guld have givet og udvortes Sværd,
 Ere og derfor all Ere værd,
 At de Guds Kirke forsvare vel,

At de Christne en maae skee U-skeel,
Men de vare ogsaa ilde forforde,
Af falske Geistlige saa oprørde.
Misdædere, skulde de straffe med Sværd,
Som for Ugierning er Døden værd:
O Jammer og Nød, de monne det bruge,
Til fattige Christne at underknege.
Det Fjerde er ogsaa underligt,
At jeg havde troet ret aldrig sligt:
Saa gruselig grum da var deres Brede,
Alleene mod dem som Christne heede,
All Kætter og Parthi,
Dem kunde de taale og lide fri,
Ugudelige Skælve og ligesaa,
En Christen maatte ingen Naade faae
Allermest gjorde det mit Hierte bange,
At saa Bise, Hellige, Mægtige og mange
Lode sig af Dievelen saa forblinde,
At de en Sagen kunde besinde:
Thi enddog de forfulde dem saare,
Ufskyldig de dog altid vare,
For Hoer og Mord, for Løgn og Skyld,
Kunde intet Menneske give dem Skyld,
De gjorde intet Ondt, men alle got
Dog maatte de lide hver Mands Spot,
Til Guld de idelige for dem bade,
Dog monne de dem af Hiertet hade,
O Herre ansee dog de Arme,

Og lad du dig saadant forbarme,
Peder siger fremdeele:

Jeg vil og meere sige her om,
Hvor jeg til andre Præster kom,
Ugudelig saae jeg dennem være,
I Prædike-Embede dit Ord at lære,
De vidste en andet i all deres Tid,
End holde Messe det var deres Tid,
Somme prædikede Ordet smukt,
Dog levde ikke der efter med Tugt,
De prydede en O H Erre dit Tempel,
Men gave deres Almue onde Exempel,
Der af toge mange Forargelse stor,
Det hørde jeg ofte hvor jeg foer,
Om nogen en anden straffe vilde,
Naar han bemærkes at giøre ilde,
Saa vidste han strax at skyde paa,
Og sagde: gjør Præsten en ogsaa?
Singe Prædiken ham noget til Sind,
Bisselig lagde han paa Bind,
Alt Levnet fulgte Lærdommen smukt,
Med godt Exempel og Christelig Tugt.

Peder siger fremdeele.

Jeg fand en nok for dig opregne,
Hvad Skik i Verden er allevegne,
Mange slags Tro man der fand finder,
Der mig forundrer i min Sinde,
Bedderdøbere og Papister,

Dvær.

Dvæfere og Calvinister,
Det gaaer nu flet saa skændelig til,
Hver synderlig sin Troe holde vil.
Jen anden Bye kom jeg en sinde
En herlig Kirke mon jeg der finde,
En Præst hørde jeg prædikede saa,
At alle monne hannem undre paa,
Dog søgte han ikkun sit eget Gavn,
At roses af Folk, og faae stor Navn,
Han skrepped og braskede den arme Mand,
Som ingen var noget uden han:
O HErre hvor lod det saare ilde,
Havde min Magt været som jeg vilde,
Den Hovmodige Mand havde jeg plaget,
Med Torden og Liunild strax nedslaget.

Peder siger fremdeeles:

Jeg haver end meget meere at snakke,
Tag mig det HErre en til Utaffe,
Skoler have nu langt anden Skik,
End den Tid jeg til Skole gik.
De Skolemestere paa den Tid vare,
Elfte Born og forfremmede dem saare,
De lærde ogsaa alle liige,
Saa vel den Fattige som den Riige:
Med Ord monne de da meere udrette,
End med Riis og meget hudflette,
Nu er der allevegne i Skole,
Grot-Hanser, som kunde drikke og boles

Da

Og bruge sig med Enstighed fri,
Med Piber og Tromper og Symphoni,
Positiv og andet lystigt Spil,
Mest tage de sig saadant til,
De tør vel stundum i otte Dage,
Ikke en Bog i Haanden tage,
Hos got Dill og hos unge Qvinde,
Der lode de dem og mest finde,
Locat, Ratoris, og andre fleere,
Skulle Skolen des mellem rigiere,
Men Harlig Løn og Skole-Rente,
Den forsømme de ey at hente,
Det er stor Vnck med arme Dreng,
Som have dog gaaet i Skolen længe,
Et halv Aar lære paa A B C,
Saadanne Skolemester burde faae Bee,
De ere Storaagtige og Glemme,
Alt følge Peblinge de sig skamme,
Jeg kom og en Tid ret til Maade,
Og hørde hvor nogle Magistri sagde,
Jeg tænkte de repeterede Cissianum,
Da diclinerede de Grobianum,
Der af forargede de sig saare
De unge Børn der inde vare,
Thi Børn af Art fordervede ere,
Lættene til Ont end Got at lære,
Glemt Eventyr komme de længer ihu,
End af Syrak et Ord eller tu,

Man

Man pleyer at sige, det Unge nemmer,
Det han i Alderen ey glemmer,
Om Træer skulle holde sig rette og skionne,
Man skal dem rette men de ere grønne,
Saa burde Ungdommen allermest,
Udaf de Eldre rættes best
Men at Folk nu saa underlige ere,
De have slet glemt all Tugt og Ære,
Uarsag er mest til denne Skade,
De Gamle skulle de Unge raade
Fra det Onde til det Gode,
Nu see de paa den onde Nøde,
Hvad kunde de andet Levnet føre,
End det Ungdom see og høre,
Defor kand ingen nu være from,
O HErre kommer du ey snart til Dom,
Og lader Verden en Ende faae,
Kand slet inter Menniske Salighed naae.

HERREN.

O Peder, om du det havde begyndt,
Og saadant troligen dem vaamindt,
Kand skee de havde deres Synd bekiendt,
Og hiertelig sig til mig omvendt.

Peder.

HErre, det havde vel været mig fiært,
Dog tænkte jeg det var intet værdt,
Du veest hvad de have giort

Tilforn den Tid jeg var paa Jord,
Hvor de mig fangede, hudstrøge og slo,
Min Prædiken vilde de intet tro,
De havde maa skee nu plaget mig verre,
Thi var det best jeg taugde qværrer.
Hvo Sandhed vil i Verden sige,
Han hades vist af alle tillige,
Uretfærdighed haver Overhaand,
Retfærdighed ligger lagt i Baand,
Den undertrykkes Ræt og Skæl,
Meest for den Fattige, det seer man vel,
Den Rige med Uræt med Skam gaar frem,
Den Fattiges Ræt med Skam gaar hjem,
Intet fand man saa vanskeligt finde,
At Penning jo det fand overvinde,
Gods og Penning i disse Tider
Regiærer over Verden vide,
Med Lov og Ræt det haver sig saa,
En Spindelvæf den lignes maa,
Der stækker Gluer, og lader Bier fare,
Thi maa hver Mand tage sig vare,
Den Rige ansees i Ræt og Dom,
Hand agtes alleene at være from,
Hans Ord de troes og gives Magt,
Den Fattiges Tale haver ingen agt,
Den Rige fand nok Forsprækkere saa,
Hvor fand den Fattige sligt formaa?
Der over de tidt hans Ræt forvende,

O HErre giort snart her paa en Ende,
Jeg undrer at du saa lidig est,
Jeg slog strax til, gav ingen Frest.

HERRER.

O Peder lad fare sliig underlige Tanker,
Alt dit Sind saa vide vanke,
Du veedst vel at jeg naadig er,
Med Syndere altid overbær,
Du veedst og vel at Verden skal
Kaldes og være en Jammerdal,
Men var hun from og god med alle,
Da kunde man hende ey saa falle.

Peder.

HErre, hør endnu og agte ret,
Det første havde jeg nær forgiøt
Hvor Verden bær sig ilde ad,
Er overflødig i Dill og Mad,
Der i beviser hver sin Flid,
Ingen vil agte Maade eller Tid,
De have optænkt saa underlig Skik,
Som bruges tidt til Gilde og Drik,
Et vil jeg sige med Under stort,
I et Glas er en Tarning giort,
Ryster nogen Qvater, Ser eller Sinkke,
Saa tidt skal han det Glas uddrinke,
En anden Skik jeg mærkte tidt,
Den bruge de ogsaa med stor Flid,

Et

Et Glas eller Skaal de have tilrede,
 Den samme monne Velkom hede,
 Til Bræden fuld der skenffes udi,
 Der i gaae vel ser Potter fri,
 Ny Giester lyses i Lavet saa,
 Alt de kunde snart Duhetten saa,
 Hvo velkom en kand giøre ret,
 Han holdes for en Albe slet.
 Jeg saae vel flere sliig underlig Fund;
 Dem agtede jeg dog for gruelig Synd,
 De Drikke af Sko ogsaa af Hat,
 De holde det ud baade Dag og Nat,
 De drikke og æde hin anden til,
 Det gruseligt er, jeg sige vil,
 De æde Tølle-Lius og Glas,
 Kunde en befinde at de ere hvas.
 Saa høyt gaaer Synden overmaade,
 Ingen i Verden kand dem afraade.
 Jeg saae og paa mange hvad ynkkelig
 Straf,
 Sliig Overflodighed dem igien gav,
 Somme plagedes af denne Baande,
 Slem og stinkende var deres Ande,
 Somme monne altid hoste og golve,
 Somme havde Been som to Stolpe,
 Somme af Battersot plagede vare,
 Somme allevegne skabbede og saare,
 Mange havde andre Plager i Live,

De man en alle kand beskrive,
 Med drik de gjorde dem selv den Skade,
 De kunde en før den Bane aflade,
 Thi hvo længe et sundt Liv skal beholde,
 Der i kand Vedruhed meget volde,
 Og hvor mange grove Synder skeer,
 Som Hoer og Mord og andre fleer,
 Der man dog meget kand afraade,
 Om Folk med Drik vilde holde Maade,
 Da kunde de holde deres Næring vel,
 Og svare hver Mand Ræt og Skel,
 Nu drikke de bort hvad de forhverve,
 Deres fattige Børen faae intet at ærve,
 Naar Dll gaar ind og Vid gaar ud,
 Det skiller mange ved Ro og Stud;
 O HErre dine Gaver de ilde fortære,
 Der manges Fattig maatte sig afnære,
 Og lang Tid hielpes med Dll og Viin,
 Der tidt udspyes for Hunde og Sviin.
 Peder siger fremdeeles:
 End en slem Synd er for Haand,
 Den bruges fast i alle Land,
 Løsgaathed og Boleri,
 Det agtes for en Være fri,
 Hvo Skiorlevnet kand bruge mest;
 Han holdes for en lystig Gæst,
 I hvor Folk finde i Lav tilsammen,
 Med ukysk Snak bruge de got Sammen,
 Der

Der med forargede de mange saa,
Dag passe de der slet intet paa.
I fordum Tid i got Samsæde,
Naar man kom saamen at drikke og æde,
Da sang man Aandelige Psalmer mest,
Og snakkede om den hellige Læst,
Men nu er saadan Skik forglemt,
Der høres ikkun leed og slem.
Hvo en anden meest fand spotte og hade,
Han heeder Mester i den Rode,
Saa mange bruge sig nu fast,
I slig Ukyssheds Synd og Last,
Og meener der hos i Hiertet vist,
Efterdi du HErre saa giver Frist,
Glaaer dem en strax i Helvedes Put,
Da er en der med saa ilde brut,
De ere saa slig Synd en monne giøre,
Om alle Statte maa man det høre,
De Gamle som gaae paa Gravsens Bred,
Findes ret i slig Skalkheds Sted,
Med Pendinge lokke de Qvindesolk saa,
O HErre, deres Straf lad dennem saa.

HERRN.

Propheterne have der af sagt,
Apostlerne have dem sligt forlagt,
De skulle med Glid det alle betragte,
Dag seer jeg at de det foragte,
Ehi de have mist baade GUD og Tro,
Jeg

Jeg fand derfor en hos dem bo,
Derfor vil jeg slet lade dem fare,
Til all Ulykke, og dem en spare.

Peder.

Fierde Dagefter jeg drog her fra,
Den Nat jeg i et Herberg laa,
Al Krigsfolk hvad mig skeede der,
Vil jeg dig sige underlig Sær,
Forfærdelig var deres Klæde Sed,
Overtøget hengde til Skoene ned,
Jeg maa det sige og vil det tro,
Ingen Dievel fand i Helvede bo,
Saa arum og farlig til at see,
I Skikkelsen som een af de.
Om Aftenen vi havde faaet Mad,
Alleene jeg for mig selv sad,
Der gik til mig en af de Gæste,
Den samme var en af de beste,
Han sagde, Guds Freds, Stalbroder god,
Bilt du en ogsaa have got Mod,
Hvi sidder du her hvor er det fat?
Dermed stal han min gode Hat,
Og gik langt bort den utro Mand,
Hatten solte han strax paa Stand.
Den købte en Bonde for ti Graatte,
Jeg sad, var vred, som jeg vel maatte,
Dog taug jeg stille, hvor vilde jeg hen,
Her HErre, hvor det mig igien,

En

En anden Lands Knecht gik til mig;
 Og sagde: En Kottedrik gielder dig.
 Jeg bad Guld signe og give ham Lykke,
 Thi jeg forstod hans Meening ikke,
 Han sprutte det All i min Ansigt,
 O Herre jeg saae ret aldrig sligt,
 Jeg strøg mig fast, thi jeg var vaad,
 Saa saare mig fortrød det Haad,
 Jeg kunde en hevne den Fortrød,
 Dog jeg var harm og saare vred.
 Med Spiid og Degen de monne true,
 Jeg arme Mand var god at fue.
 Da kom der een og gav et Raab,
 I Gaarden er en anden Hob,
 Der de komme ind de hilsede hin anden,
 Med gruselig og forfærdelig Banden,
 See skulle vi her nu findes tilsammen,
 I Dievelens Navn vær du velkommen,
 Det dig Sanct Feltens Plage røre,
 Hvad monne dig hid til os føre,
 Jeg tænkte du varst hængt forlangen,
 Pok Bunden hvor er det dig gangen?
 En et got Ord gik af deres Munde,
 Hver bandede som han varst kunde,
 (I Gamle Testament skrevet staar)
 Hvad Josva for en Krigs-Mand var,
 Han falt til Jorden raabte til Guld,
 At han af Nød vil hielpes ham ud,

Og gjorde det af sin naadige Billie
At Solen maatte staa nogen stund stille,
Paa det han saa med Tid og Rum,
Kunde hevnnes over sin Fiende grum,
O HErre du gavst ham Hielp og Trost,
Du bønherde og den eene Mands Røst,
Lodst Solen staa en Dag og Nat,
Han greb da ret sin Fiende fat,
Og straffede dem som det funde,
En Gudelig Bøn sligt skaffe kunde.
Men Krigs-Folk nu en andet vide,
End svære og bande i allen Tide,
Om Bunder og Død som mangelund,
Og Sacrament med mange Pund,
Saa ofte nævnes med deres Tunge,
Din Marter, Pine, Lever og Lunge,
At Solen og Maanen paa Firmament,
Maa der over mørkes og blive forvent,
De Folk som var i Sodomæ Stad,
Og de som døde i Syndflods Bad,
De havde aldrig saa skendige Munde,
Som disse stemme ugudelige Hunde,
Dog loedst du dem saa slet omkomme,
Udaf dine retfærdige Domme.
For disse haver du lidt din Død,
Og udgydet dit Blod saa rød,
Her er een Tak de give dig,
De skende og spotte dig ynkelig,

Jeg

Jeg beder dig! HErre, at du en vilde,
Din Død lade spottes saa saare ilde:
Send dem nogle underlige Tegen til,
Om nogen af dem sig rette vil,
Med Pestilens dem siden spæge,
Saa fandst du bestfellig Ondskab læge,
Det bliver en verre end det er,
Styr dem O Naadige HErre fier.

HERRER.

Jeg veed naar jeg skal Straffendrive,
Du skalt mig ingen Tid foreskrive.

Peder.

Jeg vil dig meere sige der om,
Hvor meenige Mand en lever from,
De leve stedse i Suus og Duus,
Forsomme de baade Gaar og Huus,
Og naar alting er ilde fortæret,
Og de med Armod bliver besværet,
Og hvad som helst dem gaaer til Meene
Skylden fastes paa dig alleene,
Og sige: GULD gav en bedre Lykke,
Dermed ville de sig selv saa smykke,
Men og GULD gav dem Evne vel,
At de dem skulle bruge med Skel,
Og at de have det ilde forsat,
Det ville de en betænke ret,

Siden over de Rige maa man og høre,
Hvorledes de monne Klagemaal giøre,
At de ville dem en saa hielp af Nød,
Barmhiertige være, som Guld dem bød,
Daa kunde de dem en saa opholde,
Ehi de sig selv den Armod volde,
De tære meere end de forhverve,
Der med monne de dem selv fordærve,
Maale ud med Skieppe og ind med Skeed,
Det fører Armod med Fortreed,
Ladhed aior ogsaa hvad hun fand,
Det findes vist af mange Mand,
Naar Kagen længe holdes varm,
Den eene Haand sidder altid i Barm,
Paa det sidste maa den tomme Tarm,
Lage Trøst af sin Hvile-Arm.

Peder siger fremdeeles:

Om Bonde-Folk jeg og siige maa,
Hvad Ulempe jeg paa dennem saae,
De staae og efter at være stoer,
De fare med Edel-Folkes Foer.
Formaa nogen meere end han fand æde,
Ydmyghed monne han strax forgæde,
Og lader sig tykke som en Herre,
Men havde han Magt det blev halv
verre,
Mig mødte en Bonde paa en Mark,
Han red paa en Hest baade stor og stærk
Med

Med Sadel og Bidsel, Støvle og Spore,
Som han havde sidd i Herre-Fore,
Hatten til den eene Side sad,
Der laae omkring et Silke-Lad,
Bonden vat drukken som et Swin,
Af Tydsk-Oll og af Brendeviin,
Han reed en ret frem ad den Ben,
Men hid og did med underlige Ren,
Til mig gav han et hastig Snuus,
At jeg salt i en Skiden Puus,
Der blev jeg skiden, slem og leed,
Han loe saa got og bort han reed.
Ach HErre jeg beder dig for din Naade,
De Bønders Hovmod styr og raade,
Forstasse de Frøer og Storke høye,
Som dem fand rettelig straffe og bøye,
Kommer Bonden paa en høn Hest at ride,
Underdanighed vil han en lenger vide,
Og naar Bønder ere meget Rige,
Strax alle de for ingen vige,
De drikke og slaes og have U-Rode,
Guld saa af dem man finder gode,
O HErre den stolte Bonde besøg
At han for Hest maa ride paa Og.

O HErre jeg vil klage meere,
Thi Synder i Verden er mange fleere,
Besynderlig mod det femte Bud Ord,
Uff!

Uskikkelighed der og findes stor,
 Mord skeer saa meget allevegne,
 Ingen fand det tælle eller opregne,
 Øvrighed straffer og saare løst,
 Manddrabere tage der af Trøst,
 En slaar ihjel Tre, Fire og Fem,
 Hans Hat sidder lige stiv for dem,
 Tal den Siette ham et Ord imod,
 Han tør vel svære ved Død og Blod,
 Da siger jeg skal hans Hierte røre,
 Som jeg monne før de andre gjøre,
 Med Sølv og Pændige siden betale,
 Dog det er en saa læt at svale,
 O HErre det gaar saa ilde til,
 Alligevel ingen sig rette vil.
 Hvo en Hund myrder eller hænger,
 Verlig skal han en agtes lænjer,
 Ingaen vil sidde med hannem til Bord,
 En heller tale med hannem et Ord,
 Men udander nogen Menneffens Blod,
 Penninge fand ham strax gjøre god.
 O HErre vilt du en disse Dage afforte,
 Da suncker Verden og bliver borte.

HERREN.

Menneffene lidet mit Ord agte,
 De efter Synd og Ont monne tragte.
 Pe=

Peder.

I Verdens Løb blant Mand og Qvinde,
Stor Hovmod fand man og befinde,
Om de i Ægteskab have en Søn,
Den Klæde de overmaade skøn,
Braaget og sribet op og ned,
Som aldrig før haver været Sed,
I hvad det koster han skal det nyde,
De meene det fand ham herlig pryde.
Naar Dotteren seer sin Broder sligt faa,
Strax monne det hende til Hierte gaa,
Hun gjør sig vred og lader sig tykke,
Hun vil og have et synderligt Smykke,
Vil Faderen Fred i Huuset have,
Den Dotter maa han og begave.
Moderen kjober hende Kiortel skøn,
Liv-farvet, fiolbrun eller grøn,
Solv-slagen Kniv og Belte til,
Stort Berlerad hun og have vil.
Her af kommer mangan i stor Gield
Hans Næring fand saa komne i Fæld,
Paa sidsten kommer det saa langt,
I Huuset gaar det saare trangt,
Paa Gaden bær de Solv og Guld,
Men Hjemme vanker Hunger og Kuld.
Paa det sidste sælges Guld saa rød,
For halv-værd, man maa have Brød.

Pe-

Peder siger fremdees:

Jeg vil dig end anden sige,
Hvor Kræmmer Folk i Verden svige,
De Bisse-Kræmmer synderlig,
Som venne sig til at bruge Svig,
Blant Simpel Folk de vandre hen,
Med fulde Taster komme de igien,
Han bær omkring den Peberpose,
De Vare kand for hver Mand rose,
Dor haver han det saa ilde blandet,
Han siger got og faaer dem andet,
Mangen gjør Svig med underlig Ting,
Han støder af Brødet den Sorte Ring,
Og blander støt Peber der i blant,
For god Peber seller han saadant,
Den tørre Kromme han blander ogsaa,
Med Ingefær og lader hende gaa,
Eggeblomme og tørre Mandelskierne,
Kiober man for Saphran gierne.
Med saadant Svig, jeg det vel veed,
Udsue de arme Folkes Blod og Sved,
En stor Ced tør han der paa svære,
Rettelig got det monne være,
Dit hellige Navn O Herre kier,
Deres Skalkheds Stiul saa ofte er.

HERREN.

Om Nabo og Gienbo sig mig Skel
Forliges med hin anden vel.

Pe

Peder.

O HErre ligesom Hunde og Ratte,
Monne de hin anden rive og kratte,
De svige og skuffe og giøre Skade,
De fives og skendes og ilde lade,
Man hører en Silsen af deres Munde,
Gaa om hin anden som stumme Hunde,
I Gader hører man idelig,
Skiendsel, Forhaanelse ynkelig,
Din Tiv: din Skalk, din Sæk, din Hore,
Med mange farlige Bander store,
Blant Naboe er en Kierlighed anden,
O HErre det siger jeg for Sanden.

HERRN.

Blant Naboe er det ikke smukt,
At Kierlighed er saa slet udslukt.
Men siig Peder, agte du ikke,
Hvor Tieneste Tiunde monne dem skikke.

Peder.

Tiunde monne sig nu underlig stille,
De giøre en meere end hvad de ville,
Naar dem befales noget at giøre,
Med Knur og Mur lade de sig høre,
Husbondens Arbejde de enten forhale,
Eller giøre slet intet det de befale,

24

Bil Husbonden straffe med et Ord,
Slig Ladhed og Forsømmelse stor,
Orlog begierer de da saa kort,
Eller tage de selv at løbe bort,
Forglemme all Pagt og Løfte slet,
De giøre hanem hverken Skel eller Ræst,
Tiundes Bilkor er nu meest,
Til skaaren Mad der tiene de best,
Bed Bordet æde de saa de svædes
Bed Arbejde de fryse og smarlig kædes,
Hvor suur man faar den Kaast og Løn,
De agte det ey ved en Bøn.
Formiddag fand Husbonden tidt,
Befale dem noget at giøre med Glid,
Eftermiddag maae hand selv der til,
Om han Arbejdet giort have vil,
Bil han at Gierning skal fremgaa,
Han faar alt selv at see der paa.
Om Tiunde maatte selver raade,
Husbonden skulde fuld lidet baade:
I en andens Dre er læt at skicere:
Som i en Filthat det giør en verre,
Saa giør det Tiunde en meere Bee,
Om de see skade i Huset skee,
De tænkte det er en deres Skade,
Som skeede, thi ere de lige glade,
Sliat merkte jeg, og selver saae,
Udi det Herberg som jeg laae; Hvor

Hvor Tiunde monne sig ilde tæmme,
En Aften Husbonden var en hiemme,
Dreng og Pige som der var inde,
Stor Utugt monne de paa finde,
De jagede hin anden om Bord og Benke,
Med mangellnode som ingen fandt tænke,
Slig Ren de havde det var stor Skam,
Gavngiærning jeg slet intet fornam.
Da kunde jeg en længer forhale,
Jeg straffede sligt med Alvors Tale,
Og sagde dem af den haarde Dom,
Slig Synd i sind Tid overkom,
Den yderste Dom han kommer vist,
Han vil en Syndere give Frist.
Da svarede mig en gammel Kvinde,
I Braaen som hun sad der inde.
Jeg troer din Tale er idel Tant,
Om Dommедag det er usant,
I Tresindstive Aar haver jeg hørt,
At Præster have den Tale ført
Om Dommедag, dog Verden staaer,
Endnu som i fem tusind Aar,
Jeg vilde en bedre Enkke udvælle,
End jeg maatte Guld til Dommедag tælle,
Hvi skulle de en lystige være,
De unge Folk i Verden ere,
Saa var jeg lystig der jeg var ung,
Dog Alderen nu haver giort mig tung.
E

Jeg

Jeg sagde: O'Dvinde det er stor Fare,
Slig Glds Bespottelse at J tør svare!
Det var fast bedre en gammel Dvinde,
God Lærdom lod hos sig finde,
Alt raade den Ungdom allermest,
Fra Synd, det sømmer eder best,
Da blev hun vred og monne bande,
Hun sagde holdt Munden Skalde-pande,
Eller du skalt faae et Fandens Mod,
Ret strax af denne Rokke-fod.
En flere Ord der paa færde vare,
Alle fulde an og floge mig saare,
De floe mig arme Mand til Jord,
Der laae jeg nedstødt under et Bord,
Dog vandt jeg op og tog af Dør,
De lode en af at banke før,
Da inderlig jeg takkede Gld,
Alt jeg saa slap af Døren ud,
Jeg frøb saa sagt ad Laden hen,
Jeg frygtede de skulde komme igien,
Det var saa koldt der som jeg laae,
Jeg havde og intet at helle paa,
Gld veed hvad jeg den Nat monne taale,
De Timer var mig lange at maale,
O Herre jeg saadant om Tiunde veed,
Jeg fik af dem en anden Beskeed.

HERRER.

O Peder saadant jeg vel veed, Og

Og haver lang Tid Taalmodighed,
Betaler dem dog i savnet Sum,
Beviser mig saa rettelige grum,
Uden de sig i Verden omvende,
Til Helvedes Ild jeg vil dem sende,
Om de did komme de tør en vente,
Alt nogen skal dem af Pinen hente.

HERRN siger fremdeele:
O Peder, de Fattige siig mig om,
Er nogen i Verden mod dennem from?
Thi Fattige som taalmodig ere,
Dem haver jeg af Hiertet kiære.

Peder.

O HErre, fuld saa giøre dem got;
De foragtes og ere hver Mands Spot,
Mangen ynkes en over deres Nød,
De give dem hverken Pending eller
Brød

Enten til Klæder eller Spiise,
Vil man en Mildhed nu beviise,
Finder man een som hielppe vilde,
Da finder man ti som ere u-milde.
En Marsag merkte jeg der til,
Hvi mange dem en hielppe vil,
Thi mange Staadere løbe om Land,
Med Pose om Hals og Staf i Haand,
Dog de ere stærke, karste og sunde,
Arbeyde ville de ingenlunde,
De gaae paa Lud og halte saare,

Og holde sig som de vanfør vare,
Men komme de i et Gildes Huus,
De vide fuld vel at holde got Ruus,
De springe som Hiorte lystige og skønne,
De have nu glemt at vuste og stønne,
I en Landsbys var et Bryllup stor,
Uforvarendes jeg der frem foer,
Jeg gik der ind at slukke min Tørst,
Den Staader-Ken saae jeg her først,
En stor Hob samlede i en Lade,
De saae surt ud, og var en glade.
Da kom Kjøgemesteren og besøel,
Den Staadere-tønde at legge paa Stoel,
Her fik den Bibe et andet Lyd,
Surmulen vendes til Lyst og Fryd,
En Sækkepibe holdt dem vel i Dank,
Der var en en som skrøbelig fandts,
Der spillede og med Tarning fast,
Den Haand var der saa læt i kast,
Og taledes ogsaa underligt,
Alt jeg forundrede mig paa sligt,
Enddog de vare meestendeelen Rysk,
Dog snakkede de Latine og Tysk,
De havde en Hund han var saa lært,
Alt danke og springe de have det kiært,
Naar han for dem kunde springe og hoppe,
Da gjorde de ham en sød Suppe,
De skaaere der i fuld got Rugbrød, Det

Det feede Saad det overflod,
Det siintes mig underligt at være,
Sin Næse vilde han en der til bære.
De søgte i Poser efter anden Mad,
Som Hundens Næse fløde ad,
Got Hvedebrød og Smør der paa,
Det tog han strax der han det saae,
Staadernes Qvinder ogsaa vare,
Med hollende Ansigt bevede saare,
De vare skidne ogsaa stemme,
De hulde sig en saa ilde hiemme,
Raaberne vare lappede over alt,
Med Klud hos Klud og Palt paa Palt,
Hovetklæderne sorte og skidne,
Stoene orde og slet slivne,
De hinkede og haltede og ginge paa lud,
Som Dievels Moder saae de ud.
Jeg torde en stor Eed svoret paa,
At de havde aldrig ret fundet gaa;
Men hvo dem siden monne hiemme finde
Saa smukke vare de som andre Qvinde,
O Herre, naar Folk faaer sligt at vide,
Det Skalkhed kunde de ikke lide,
Og hvis de havde i Sind at give,
Af fattige Folk forsørget blive,
Det holde da nu tilbage slet,
Hvo fand da siage de giøre Urræt?
Eh! hvo veed for sig Skalken,

Hvem man vil give eller ey,
De Gode nyde de Onde ad,
Alt de maa tit være lidet glad.
Jeg merker endnu en anden Orden,
De ere ogsaa til Betteler vorden,
Lands-Knegte som løbe i Bonde-Gaarde,
De ere Bønderfolk meget haarde,
Sagtmodig ville de ikke bede,
Med Puk og Tru have de tilreede,
Vil man dem nogen Ting forsage,
Med Vold og Magt ville de det tage.
I Hiertet ere de stolte og vrede,
Og meene det er stor Skam at bede,
Stor Urræt giøre de manges Mand,
Som sig ey selv forsvare kand,
Thi maae nu vel sige for sande,
Om sliG Folk der saa løber om Lande,
De Betteler og saadanne Lands-Knegt,
Er nu tiisammen saa nær i Slegt.

HERRER.

O Peder, jeg merker af dine Ord,
Der er slet intet nu paa Jord,
At det jo ynkeligt er forbendt,
Med Synd og Last saa ilde skændt.

Peder.

Ja HErre, jeg det forsandt sige vil, Alt

Alt ingen Stad paa Jorden er til,
Som en findes at være besæt,
Med falsk og Ewig med stor Uræt,
Haand-Berks Folk ere slet fordervet,
Alt skuffe og svige det have de ærvet,
Alle ville være over hver andre,
Naar en ny kommer maa en gamle vandre.

HERRN.

Efterdi Verden er nu en god,
Vil jeg hende snart oprykke med Rod,
Ondskab er bleven nu saa stor,
Ingen skøtter mit salige Ord,
De ville mig hverken frygte eller prise,
Thi vil jeg snart min vrede bevise.
Først vil jeg sende over alle Land,
Pestilens, dyr Tid, Krig, Mord og Brand
Maa skee, de torde af Nøden lære,
Alt hiertelig bede og mig saa ære,
De ildvalde skikke sig vel saa,
Alt de fra Synen gierne afstaa,
Kortrynde af Hiertet deres Brøst,
Mit Ord bevare til Saligheds Trost,
Min Tilkommelse de gladelige vente,
Til ævig Glæde jeg skal dem hente,
Dødsfulde de skinne som Solens Ljus,
Ævindeligt i min Faders Huus,
Men hvo mine Ord i Verden hade,

De

De skulle det finde med ævig Skade,
En ævig Pine skulle de faae,
Der ingen Ende blive paa.
Derfor, O Peder, nu som før,
Tag vel vare paa din Dør.

E N D E.

Historie,

Om

Broder Rus,

Svorledes han haver tient
for Kof og Munk udi et Kloster,
og hvad han haver be-
drevet der udi.

Trykt Aar 1730.

Cor
Cor
Det
Wilt
Da
De i
Gac
Nber
Nan
Con
Sun
Dere
Nan
Nan
Nan
Chi
Det
Abed
Dg t
Nan
Om

Et Kloster laa udi en Skov,
Fra Kiøbstaden paa en fremmot Bøø;
Der udi vare Brødre mange,
Som der havde været for lange,
Forte Kapper var deres Dragt,
Det var iblant af allskens Slagt,
Bilde den eene drikke til sin,
Da bad den anden sidde til tu,
De drikke tilsammen, ey var den Trang,
Saa længe de ringde til Otte-Sang,
Hver af dem skulle 3 befinde,
Han havde for sig en hæderlig Qvinde,
Som toede hans Klæder og rede hans Seng,
Hun strøg hans Kapper og klæde hans Dreng,
Deres høviske Levnet Diævelen saae,
Han kom fuld snart for Porten at staa,
Han sagde at være Tjeneste-løs,
Han lod som han varlig freys,
Hi blev han ladt ad Porten ind,
Det flybe han saa med Lempe og Sind;
Alleden laante ham Huus, sætte ham til Bord
Og talet med hannem mange Ord,
Han spurde hannem ad hvad han kunde giøre
Om han kunde tørste og Vogne fiøre,

Han sagde jeg er en Stegere-Dreng,
Jeg fand og fuld vel rede en Seng,
Og hente en Kone og ligge der i,
I saadanne Konster er jeg fri,
Jeg fand og tappe got Dll i Kruus!,
Og skænke der af til Dagen gøres lius,
Jeg fand og fuld vel tie qver,
Hvad mig befales, var det end vær,
I Kloster at tiene haver været min Tid,
Til denne Dag af Barndoms Tid;
Herr Abbed han spurde, hvad er dit Navn,
Jeg hører du fand vel giøre Gavn,
Kiære Herr Abbed jeg heder Nus,
Gaa kalde de mig i Steger-Huus,
Abbeden rakte Nus sin Haand,
Tog hannem i Tienneste strax paa stand,
Og bad hannem ind til Koffen gaa,
Og hannem skulde han vare paa,
Til Abbeden sagde han anderledes til,
Nus sagde: Jeg det giøre vil,
Der skured han Gryder og toede Fad,
Og hialp flux til at rede Mad.

En Tid som Abbeden var til pas,
Og vilde da vende sit Time.Glas,
Da lod han Nus af Stegerset hente,
Han kom fuld snart lod ey forlente,
Hvad er Eders Billie Herr Abbed kiær,
Hvad skal jeg giøre da staar jeg her,
Du skal os hente glade Giæste,
De smukkeste og end udaf de beste,

Hvor

Hvor er J Kiendt, hvem ville J have?
Seer til J kunde snøre hendes Krave,
Udi den By der boe en Qvinde,
J Aften du kom da er hun vel inde,
Siig at jeg haver sendt dig did,
Og tag hende strax og følg hende hid,
Der Aftenen kom som Abbeden sagde,
Nus Abbedens Hvers i Sinde havde,
Hvor snart han til den Qvinde kom,
Han tugtet sig og holt sig from,
Tog hende subtilig ved hendes Arm,
Og sætte hende smul i Abbedens Karm,
Han ledde hende frem han lod ey af,
For hun sit fat paa Abbedens Staf,
Giden lod han ad Kiøkkenet staa,
Og pyntede vel i hver en Braa,
Om Morgenens tiligen tog han vare,
At følge hende hiem foruden Fare,
Al hvor Abbeden han var glad,
At han havde faaet saa nydelig Mad,
Han takkede Nus hvor han ham saae,
For han kunde visseligen Budet gaa
Saa gjorde Nus mod Munkene alle,
Han var reede hvo hannem vilde falle,
At drikke og skienke, og hente Qvindesolk,
At aldrig finge de saadan en Tolk,
Saadanne Stykker med mange flere,
At bruge, det var alt Nuses Begiære,
For lod han aldrig af at fare,
End han havde dem alle udi sin Snare.

En Tid som Rus i Stegerset kom,
 Koffen begyndte at see sig om,
 Han spurde hvor Rus havde været saa længe
 Om det var Gød af gode Drenge,
 Alt lade sin Mester eene staa
 Naar Gavn skal gøres, og holde sig fra,
 Han slog paa Rus han sig besked,
 Mens Rus blev og først retteligen vred,
 En mægtig stor Kiedel paa Ilden stod,
 Han fød fuld fast for Ilden var god,
 Og ingen var i Stegerset nær,
 Som viste hvad de bruggede der,
 Rus tager sin Mester ved sin Haand,
 Og løfte hannem i det sydende Vand,
 Han gjorde hannem et Skalk-Snid,
 Bende Argen op og Hovedet ned,
 Rus løb af Stegerset med en Hast,
 Han vred sine Hænder og han raabte fast
 Unkeligen Flagede med Suk og Graad,
 Hvor ilde det var Mesteren gaaet,
 Hvorledes han var i Kiedelen styrt,
 Og skammeligen havde sig selv formyrt,
 Abbeden kom med Munkene alle,
 Den Tid de hørde Rus saa kalle,
 Tog Koffen op slog Vandet ud,
 Skurede Kiedelen med Sand og Grud,
 Der det var giort i samme Stund,
 Tænkte Abbeden op et andet Fund,
 Klappet paa Stegers-døren med en Stof,
 Giorde Broder Rus til en Mester-Kof,

Be

Befoel ham Stegerset med Gryder og Kar,
 Med alt hvis Kiøkken Løyd der i var,
 Der med var Munkene saare vel
 Tilfreds, at det kun saa gik til,
 Han blev deres Kof et Aar eller sin,
 Tilførn en Skalk, saa vel som nu,
 Deres Mad han gjorde saa vel at smage,
 Om Fredagen som de andre Dage,
 Ald Fasten igiennem ligesaa,
 Han sparte ey Smør men gaf frit paa,
 Med Øster, Git og meget Spet,
 Som Abbeden fyldte i sin Sect,
 Desligeste Munkene alle,
 De monne Rus en Mester kalle,
 Der Abbeden saadan Konst fornam,
 Git han en bedre Billie til ham,
 Tænkte hvad Middel han kunde finde,
 Han kunde Rus i Klosteret binde,
 At blive alle sine Dage,
 Han frygtede aldrig at saa hans Mage,
 Han raabte ham frem, spurde ham ad,
 Med alle sine Brødre inderlig bød,
 At han vilde det i Sindet skrive,
 Annamme Rappen og Broder blive,
 Giorde saa Rus til Broder ald,
 Dem selv til ei Gandens Fald,
 De meente de havde pløyet ret,
 Broder Rus fik da bedre Dræt,
 Der efter en Dag hende det sig saa,
 Broder Rus monne i Porthuset gaa,

Han kasted sin Kappe, sætte sig ned,
 Arbejdet saa han svedtes der ved,
 Og en andet end Kniple gjorde,
 Naar nogen kom, og ham adspurde,
 Hvad han vilde med de Kniple gjøre?
 Han slog et Lur vilde en høre,
 Giorde flux Kniple store og smaa,
 Lagde dem alle udi en Braa,
 Siden bandt dem alle tilsammen,
 Store og smaa hos hinanden,
 Udi sit Kammer paa en Støtte,
 Sagde de blive vel engang til Nøtte,
 Der Munkene kom og atter spurde,
 Hvor til han de mange Kniple gjorde,
 Han svared dem og sagde saa,
 Jeg meente I skulde det selv forstaa,
 Vor Regel den lyder jo saa,
 Alt ingen Broder maa Orkeløs gaa,
 De Lade gives ingen Løn uden Fast,
 Det troer jeg og holder fast,
 Jeg tager mig saadan Sysle til,
 Alt jeg en Orkeløs gange vil,
 Den Dag kand komme og kand vel staa,
 Man glædes at kunde de Kniple naa.

Det skeede der efter en søye Stund,
 Alt Kirke-Prioren vilde made sin Hund,
 Saa lod han Abbedens Kone hente,
 Hun kom, fuld lidet han Abbeden vente,
 Hans Glæde og Fryd hun var vel stor,
 Med alle sine Brødre oppaa sit Chor,

3
Som Glæden var da størst og best,
Da blev her Abbed Priorens Gæst,
Han tog fra hannem sin Kone med Magt,
Her Abbed sagde Prioren: Farer sagt,
Skal jeg end Venner og Vens-Venner nyde,
Dette Hofmod skal mig vist fortryde,
Prioren gik strax udi sit Huus,
Og holt sig heden til Broder Kus,
Han flagede sin Nød med grædende Taare
Broder Kus ynkede Prioren saare,
Og bad hannem hegne den Uræt,
Han maatte ikke drikke det ind saa flet:
Prioren sagde: Kiære Broder Kus,
Der hænger nogle Kniple udi eders Huus,
Taaner mig den beste der iblant,
Og hver Broder en udi sin Haand,
Naar Abbeden svinger Benedicite,
Jeg skal hannem svare han skal saae Bee,
Broder Kus sagde: det vil jeg giøre,
Hevner Uræt lader mig det høre,
Saa fik de Kniple smaa og stor,
Saa mange stod i Priorens Chor,
Den Stund Prioren lavet sig til,
Retter han an et andet Spil,
Han gik til Abbeden varet ham ad,
Hvorledes Prioren redde hans Mad,
Fik ham Kniple i Haande fat,
Vilde han saa mange have haft.

Om Natten det ringde til Otte-sang,
Sovnhus Veyen han blev fuld trang,

Som Abbeden og Prioren der da møttes;
Og havde mand da seet hvor de flyktes,
De spurde hverken Jon Zeppe eller Knud,
Broder Nus slutte strax Lysene ud,
Lod dem nappes som de kunde best,
Der vanket mangen stolt Kindhest,
Som Nus nu tænkte de har vel nok,
Kom han løbend' til den Glof,
Han bar dem Lys og lod dem see,
Der var ey en som jo fandt Bee,
Han skilde dem ad med megen Lyst,
Forligte dem strax om samme Tvist,
Gaa hver beholdt hvad han havde faat,
Og takket hin anden all Ære og Got,
Der efter skulde Abbeden eene for sig,
Beholde sin Kone foruden Ewig,
Men Prioren skulde om Landet gaa,
Hvor han kunde sig en Kone saa,
Gaa fik Broder Nus med saadan Snal
Sine Kniple igien med megen Tak.

Der denne Strid var overstaaet,
Er Broder Nus af Klosteret gaaet,
Om Gaaele at fange han gjorde sin Fliid,
Det var hans Lyst, det var hans Tid,
Dagen gik og skred fuld fast,
Nus skyndet sig til Klosteret med en hast,
Ehi Dugsbenden ville Dugen brede,
Og Abbedens Mad var ikke end rede,
Paa Beyen i Skoven hos en Bro,
Gik Kloster-Bondens feede Koe,

Hvor

Hvor snart Broder Kus han Koen trengde,
 Tre Gierdinger paa et Træ, han hængde,
 Den fjerde han til Klosteret forde,
 I Kledelen fæste, og flux omrørde,
 Saa snart kunde man ey Dugen brede,
 At Abbedens Mad han var jo rede,
 Den Kloster-Bonde sin Koe igien vente,
 Og Tiden begyndte sig at forlente,
 Han vente hende vel en Time eller to,
 Men intet fornam ham til sin Ko,
 Den fattig Mand han gav sig ilde,
 Han vidste aldrig hvort han vilde,
 Han lod ad Skoven hastelige staa,
 Og meente han skulde sin Koe der saa,
 Der med sine fattige Børn at føde,
 Han havde ikke meget Gist at bløde,
 Jo meere han leedte jo mindre han fik,
 Saa længe den mørke Nat paa gif,
 At han ikke saae hverken Golt eller Gæ,
 Saa slap han i et gammelt Træ,
 Og tænkte der Dagen at forblive,
 Paa det at Ulve skulde hannem ikke slide,
 Som han saa stod ey meget glad,
 Han saae der stikkede sig udi Nad,
 En mægtig græsselig Helvedes Skare,
 Lucifer monne den ypperste være,
 Han sætte sig ned der paa en Stool,
 At kalde tilsammen han besool,
 De Diable i Verden Befalning have,
 Besvige Golt og gjøre dem Skade,

Der

Der vilde han skarpelig Regenskab giøre,
Og vide hvad hver havde at føre.

Beelzebub kom for sin Herre,
Herr Lucifer ville I tie qverre,
Da vil jeg sige hvad jeg haver giort,
Siden jeg foer af Helvedes Port,
Jeg vidste to Kiødelige Brodre at være,
Som havde hverande udi Hiertet kiære,
Deres Kiærlighed og gode Villie,
Intet Verdens Menneſke kunde adskille,
For jeg kom med min trødſke Gund,
Deres Kiærlighed leg spille i ſamme Stund
Den eene slog den anden ihjel,
Herr Lucifer, gjorde jeg ikke vel,
Lucifer ſagde: du ſiger got Snak,
For ſaadanne Gierning bør dig Tak.

Derneſt kom løbende Meſter Alſtraat,
Hans Sind ſtod meere til Oni end Got,
Sin kiære Herr Lucifer gjorde han Være,
For han vilde hannem ny Tidende bære,
Hør Lucifer Herre nu ſkulle I vide
Hvad jeg haver giort, ey længer bide,
Hos Herrer og Forſter haver jeg været,
Jeg haver en Konſt eller Arbend ſparet,
For jeg havde dem tilſammen ført,
En Perlement haver jeg ført,
Hver anden bød til Kamp og Riv,
Og koſtet tit baade Blod og Liv,

Den

Den eene den anden slog ihjel,
Tre tusind' Siæle her jeg vel,
Jeg skal føre dem ind for eders God,
Hvad tyktes min Herre bliver jeg ey god?
Ja Mester Alstraat sagde Lucifer,
Du est baade Guld og Penge værd,
Strax i det samme Time-Rom,
Afmodeus han trædende kom,
Han kaldt paa Knæ ey andet torde,
For Lucifer strax Regenskab gjorde,
Hør Lucifer Herre hvad jeg sige vil,
Min Søster har været til Dobbel-Spil,
Hvor to sad og dobbelt for sig
Den tredie Mand jeg var, tro I mig
Falske Skandke jeg dennem gaf,
Jeg vidste vel min Fordeel der af,
Es for Sex, Sink for Duus,
Og Tøye for Svater i mange Huus,
Om Natten for et Lys var brændt,
Jeg havde vel syv til Helvede sendt,
Jeg skikkede det saa de blev ikke styrdt,
Førend den eene den anden myrdt,
Lucifer gav hannem megen Tak,
Ehi han hørde drr en lystig Snak.

Den gandske Nat, jeg lyver ey,
Da havde de Diæble saadan Næ,
Den eene til, den anden fra,
Ingen af dem maatte dog bortgaa,

For

For Regenskab var altsammen giort,
 Haber her ingen hørt eller spurt,
 Sagde Lucifer: Hvor Kus monne være
 Jeg savner hannem nu i denne Skare,
 Strax i det samme Øyeblik,
 Lucifer af Kus han Tidende fik,
 Han kom der trædende med en Gært,
 Herr Lucifer, jeg har ey Arbejd spart;
 Forlader mig at jeg kommer saa silde,
 Jeg har i Aigt at giøre Gilde,
 I Helvede lader jo Mad blive rede,
 Der til vil jeg min Abbed bede,
 Med alle sine Munke did at fare,
 Thi jeg har dem alt i min En re;
 Herr Lucifer lader eder ikke forlange,
 Laver Mad til og reder Senge,
 Det skal blive fuld stæffet til,
 Jeg dem til Helvede føre vil,
 Natten gik bort, den Dag opstred;
 Lucifer fort ad Helvede reed,
 Med alle Trolle hos ham vare,
 Som var en stor ret Dævels Skare.
 De gjorde Bulder, Larm og Straal,
 Aldrig hørde man saadan Brag.

Den Bonde som i Træet stod,
 Han flux ad Klosteret brugte God;
 Paa Abbedens Dør han klapper fast,
 Abbeden vognet stod op med hast,

1A
Og spurde hannem hvad han vilde,
Han sagde hannem strax af det Gilde,
Som Rus hans Køl vilde ham tilrede,
Og Lucifer skulde Dugen brede,
I Helvedes Grund gjør han sin Glid,
Herr Abbed at han fandt fore der did,
Men hvor det gaar med Dll eller Mad,
Alt saar I vist et Fandens Bad.

Der Abbeden hørde sin Bondes Ord,
Han tog hannem ind, sætte hannem til Bord,
Hannem storligen takkede og var fuld glad
Alt han vilde saadant vare hannem ad,
Sine Brødre lod han til sig kalle,
Berette saadant for dennem alle,
Han bad dem gjøre Pligt og Bod,
For de havde brut den HErre Guld imod,
De begyndte strax at læse og siunge,
Og tiente Guld med Hierte og Tunge,
Og bad ham hielpe dem af deres Nød,
At de maatte undgaa den ævige Død,
Strax sagdes der Messe udi Glds Huus,
Abbeden sendte Bud efter Broder Rus,
Han skulde til hannem i Kirken komme,
Han kom, det blev hannem lidet til fromme,
Som Præsten vilde vor HErre opbære,
Rus vilde ikke længer i Kirken være.
Han holdt sig strax ad Døren ud,
Abbeden fik om hans Kappe strud,

Han

Han drog og sagde: Jeg maner dig,
Du fule Dævel af Falsk og Svig,
At du dig skaber udi en rød Hest,
Du har os været en Fandens Gæst,
Uden Kirken der skal du staa,
Alle en God lang maa du bortgaa,
Førend jeg giver dig Forlov der til,
Betænk mig hvad jeg gjøre vil,
Du skalt og ingen Skade gjøre,
Jeg faaer dig bedre overhøre,
Nus gjorde strax som Abbeden bod,
Blev til en Hest, og den var rød,
Da maatte alle Munkene see,
Han var en Dævel, slem og leed,
Abbeden bad ham fare bort,
Ei Helvedes Afgrund hastig og fort,
Han skulde sig skynde og være ey seen,
Aldrig komme til Klosteret igien.

Nus gav et Ekraal og foer sin Bey,
Hvor han da foer spurde vel jeg,
Han holdt sig strax til Engelland,
Der plaget han baade Qvinde og Mand.
Siden i Kongens Daatter foer,
Gjorde hende Pine den var stær,
Hendes Deylighed snart forvende,
At neppe hende nogen fiende,
Hvor for Kongen forskrive lod,
Sine Præster og lærde Mænd god,

Inden

Inden sit Rige og uden Lands,
Dog ligevel slet ingen fands,
For hvilken Diablen vilde vige,
Han agtede fleere at besøige,
Han blev adspurdt i samme Tide,
Hvi han vilde ey Maning lide,
Han svared og sagde jo fordi,
Jeg er en Broder saa vel som I,
Fordi Broder Nis der er mit Navn,
Mine Brødre meer til Skade end Gavn,
Han gjorde dem ogsaa god Beskeed,
Om hans Abbed og hvad han heed,
Kommer han ikke hid til mig at lide,
Da skal der ingen mig uddrive.

Der Kongen saadant fik at høre,
Et Bud lod han strax rede giøre,
Det sendt han strax til Saxen-Land,
Han ledte saa længe han Abbeden fand,
Han fik hannem Brev holdt Kongens Ord,
Som Abbeden han sad over sit Bord,
Abbeden han læste Kongens Brev,
Fornam hvad Skalkhed Nis bedrev,
Han gjorde sig rede strax paa Stand,
Og folgede det Bud til Engeland,
Som Abbeden da til Kongen kom,
Han finge hannem vel, thi han var from,
Hvad fand jeg sige der af meere,
Han lod hannem gandske vel tractere,

Siden sagde han Abbeden af sin Nød;
Hvorledes hans Datter var nær død.
Han bad med Guf og megen Graad,
Abbeden skulde finde nogle gode Raad,
Den Diævel af hans Datter at drive,
At hun sige Bod og blive i Live,
Han lovede hannem derfor megen Gave,
Som Abbeden selv mest vilde have.

Abbeden sagde til Kongen saa,
Eders Datter skal komme for mig at staa,
Der den Jomfru for Herr Abbeden kom,
Guld ilde gav sig Broder Rus der om,
Da hverken gjorde Bulder eller Blær,
Han laa fuld stille og taugd saa qvær,
Abbeden sagde høyt, hør nu du,
Broder Rus, hvor est du nu,
Rus sagde: Herr Abbed jeg er her,
Jeg vilde I var mig ikke saa nær,
Da begyndte Rus at skrige,
Go dut, desbet, nu jeg maa vige,
Abbeden sagde, jeg byder dig,
Kom strax, og stat her nu hos mig,
Bliv til en Hæst som du varst føre,
Du skalt ey skade Folk eller Dore,
Vindue, Begge, Loft eller Muur,
Eller noget andet Creatur,
Broder Rus gjorde som Abbeden bod,
Blev til en Hæst, som føre var rod,

Hvor

Hvor stille han hos Abbeden stod,
Da maatte man see han var ey god.

Kongen lovede den Himmelske Guld,
Fortykte han havde brudt hans Bud,
Han lovede for sin Dotter og sig,
At tiene Guld med Hierte ævindeligh,
Hverken aad han eller drak,
For han gav Abbeden megen Tak,
Bad hannem begiere hvad han vilde have,
Han vilde ham give baade Gunst og Gave,
Da saae der Abbeden udi en Braa,
En meget stor Blyhaab hvor han laa,
Han taledes til Kongen og sagde saa,
Allernaadigste Herre, kand jeg saae,
Af dette Bly, det vil jeg høre,
Saa meget som Nus kand en Tid føre;
Paa Ryggen ober det salte Vand,
Til Klosteret udi Saxon-Land,
Herre det er nu min Begiære,
Dg siden begiærer jeg intet meere. |
Kongen sagde det skal fsee,
Annammer det Bly, som I der see,
Kand Nus det og altsammen føre,
Da skal det eder altsammen tilhøre,
Dg dermed eders Kloster beste giøre.

Abbeden sagde til Broder Nus,
Der ligger Bly udi det Huus,
Det skal du strax til Klosteret føre,
Lad see du kand affsted nu føre,

Nu skynde dig og vær en seen,
Kom snart og siig mig Svar igien,
Broder Rus han lod ad Lusten staa,
Tusinde Skippund Bly paa Ryggen laa,
Dem førde han over med en Fart,
Han kom igien og end seld snart.

Om Kongen over Maaltid sad,
Og sit sig da med Abbeden Mad,
Broder Rus ind ad Døren kom,
Til Abbeden gik og spurde hannem om,
Han skulle Slottet til Klosteret føre,
Han vilde det gandske gierne gøre,
Abbeden sagde til Broder Rus,
Dette Slot det er et Kongeligt Huus,
Lad det her ubehindret staa,
Du skalt vel andre Gysler faae,
Jeg vil dig siige hvad du skalt gøre,
Mig selv skalt du til Klosteret føre,
Foruden Glæde foruden Skam,
Byder jeg dig at føre mig fram,
Abbeden bød Kongen gode Nat,
Paa Rusens Ryg han sætte sig brat,
Rus tog afsted og var en seen,
Førde Abbeden til sit Kloster igien.
Om Abbeden vilde have Kirken tagt,
Rus havde Blyet paa Kirken lagt,
Og spurde fremdeles hvad skal jeg gøre,
Herr Abbed lader mig det snarligen høre,

Hvor

Hvor skal jeg bygge, hvor skal jeg boe,
Jeg venter mig aldrig meere No,
Abbeden svarede med Albors Tale,
Jeg vil dig ey længer forhale,
Ikke langt herfra jeg siger dig det,
Ligger et græffeligt øde Sted,
Der skal du boe til ævig Tid,
Og aldrig meere komme hid,
Eller nogen Sted i andre Land,
Du skalt ey skade Qvind eller Mand,
Du skalt ey skade Gist eller Jæ,
Ey Huus, ey Mark, ey Skov eller Træ,
Eller nogen anden Verdens Creature,
Men ligge der til Dommедag og lure,
Broder Nus gjorde som Abbeden bad,
Han gav et Skraal og tog afstæd,
Det gik hannem ud foruden Gammen,
Befriærmе os GUD fra hannem Amen.

Nu have I hørt om Broder Nus,
Paa hans Historie en Ende,
Beder inderlig GUD som er det ævige Lius,
Nus faaer os ikke at kiende,
Hvert Menneſte som salig blive vil,
Læge sig fuld vel vare,
For Dævelens Guld og listig Spil,
Han vil ret ingen spar,
Ero GULds Ord baade først og sidst,
Den Arme giv Mad og Klæde,

Da

Da bliver du ævig salig forbist,
Og Jesu giver dig ævig Fryd, og Glæde.

Du Christne Læsere agt nu vel,
Hvor Dævelen driver et falskt Spil,
Mod Christne Menneſker store og smaa,
Han agter dennem til sig at faae,
Han aldrig sover Dag eller Nat,
Han løber om Verden og griber os brat,
Med alle sine falske List og Lempe,
Han er fuld underlig en Kiæmpe,
Han strider mod os foruden Gærd,
Han agter os fuld ondt en Færd,
Som I maa høre og agte med Skiel,
I denne Bog hvo den læse vil,
Hvor Dævelen spiger Muncke saa mange
Jeg meen han gjorde dem fuld vel bange,
De takkede Gld de bleve hannem qvit,
Ehi han forderuede dem med stor Glid,
Havde Gld dem ikke sin Naade givet,
Førdømte havde de alle blevet,
Eil Helpedes Ild og ævig Brand,
Med Broder Rus den fule Aand,
Nu vil os Gld sin Naade give,
Den Stund vi her i Verden leve,
Om vi ville tro paa Jesum Christ,
At han er all vor Salighed vist,
Og haver os løst af saadan Nød,
Med sin Pine og bitter Død,

3
Han kjøbte os alle meget dyre;
For sit eget Blod en anden Hyre;
Gaa vil han os alle salig gjøre,
Og os med sig til Himmerig føre,
Hans hellige Engle at blive lige,
Gaa haver han gjort os fattig og Rige,
Alt vore Synder han paa sig drog,
All Helvedes Magt han neder slog,
Hans Død haver den Død forstørt,
Og haver os fra Dævelen ført,
Foruden all Fortieneste og Løn,
Det siger den H. Aand all Menneffens Røn,
Ehi lader os alle paa Christum falde,
Alt han os aldrig vil undfalde.
Men staa os bi i all vor Nød,
Og spise os med Livsens Brød,
Som Siæl og Liv vederqvæge kand,
Det siger jeg dig baad' Qvind og Mand,
Jesus er alleene vor Salighed,
Som frelser os alle af all vor Nød,
Og ingen anden os frelse kunde,
Fra GUD Fadens Brede nogenlunde,
Uden hans kæreste Søn's Blod siin,
Haver os alleene løst fra Skyld og Viin,
Ehi bør Jesus alleene Være from,
Og ikke nogen Pave eller Munk i Rom,
Ehi de kunde ingen hielp af Nød,
De gaa selv Bøven til den ævige Død
Uden de vende fuld smert omme
Og tilbage til Christum komme,
Med alt sit Selvskab Naade af GUD begiære,
Som alle Synder forlader og tilgiver here,

Sot

Formedelst Jesum sin Søn alleene
 Som er fød af Jomfru Maria reene,
 Det Blodnesbyrd giver jeg Jesum med den
 Hellig Aand,
 For all Mørkhedens Magt, baade Qvinde og
 Mand,
 Thi glæde vi Christne os ved Jesum vor Frel-
 ser allesammen,
 Og prise og love Guld Fader med den Hellig
 Aand derfor ævindeligt, Amen.

En
Sistorie og Le=
gende,

Om den drabelige og vit-forfarne Rid-
der Hr. Polycarpo af Kyrlarissa, som kaldes Finkerida-
deren, hvorleedes han halvtredie hundret Aar før
end han blev født, igiennemrenste mange Lande, og
saae meget underlig Tingest: og paa det sidste
blev funden af en Moder liggende
for Døden, blev optagen og fød
paa nye igien.

Trykt i dette Aar.

Hvorledes Polycarpus, som kaldes
 Finckeridderen, bekyndte sin Rejse og der
 efter beviste sine Ridderlige Gierninger.

Jeg Her Polycarpus af Kyrlarissa,
 som kaldes Finckeridder, stormæg-
 tige Førstes Landsøger i Moratato-
 rum Land, som ligger i Grædste Catalonia,
 jeg haver noget nær halvtredie hundrede
 Aar førend jeg blev fød, mange Kongeriger
 og Landet, vidt og bredt igiennem reyst og
 beseet.

Net paa den samme Tiid, der det store
 Skib af Cartay regierede til Stradsburg,
 udi Rubbers Aar, og Herr Johan i Mo-
 nevilla, Ridder af Engeland, omreyste den
 gandske Verden, saa vidt som Himmelen er
 blaa.

Der Joen Præst af India, paa Hollers
 2 2 vssen

visen til Nørrenberg, som boede hos Skors-
steensfeyeren, ievne ved Kalkhulerne, paa
Saltholmer, var Probist i Paradis.

Den samme Tiid fangede jeg en skøn
faastelig Ræt af Krabber, paa Klaffer-ha-
vet, og en Soe agede paa hin Side Kende-
banen, bag Salter huset paa Sprove ikke
langt fra Sancte Patricius Skærsilds
Pallat i Hybernia, der som den arme Ju-
das bødte sine Synder paa Havet, med det
stolte Hovedklæde, det er i Arabia, der
som Faarene groe paa Træerne, der af kal-
des den samme Uld, Bomuld i Armenia,
der, som Papegoyerne i det samme Land
tale god Arabiske Sprog, og udstiære de
Roser og Stierner, som sidde paa Trom-
mer, og kunde digte Viiser, &c.

Hvorledes den ædle Fjenderidder be-
drev Kiøbmandskab, med destileret For-
nuft Vand, og det blev hannem Aet
berøvet og frataget.

Den Første Dags Kense.

Der vilde jeg først blive en stor Kiøb-
mand, med lidet og ringe Kiøbmand-
skab, hvilket man ikke deert agter, og kiøb-
te

te nogle hundred Læster distileret Kornust
Band, som jeg agtede at vinde paa, og ski-
bede det paa tørt Land udi det Herredom-
me Chilistram og Montiflescum udi de Kon-
gerige Narrogonirn til Skallaum, som stø-
der paa Cappadocien, der blev jeg i Skoven
af Søerovere greben, fangen, og fra mig
taget Skib og Gods og alle mine Vare, og
blev saa en arm Trygler.

Hvorleedes den ædle Ridder maatte
tage sig andet fore, og blev en Bild-
te, og skød Silde og Medister, og
hvad han ydermeere saae.

Den Anden Dags Kense.

Du betænkte jeg at vilde bruge mig
anderledes, at fare efter Ridder-
skab og Skytterie, og at jeg vilde jage
efter Sild og Pølser, indtil jeg ogsaa fun-
de engang komme paa Jorden som andre
Mennisker, tog jeg Benen paa Axelen, og
mit Spyd under Fødderne, og bandt min
Kiortel paa Siden, og lagde saa Marken
paa Ryggen, og tog mit Harnisk i Haan-
den, og min Degen omkring mig, og
drog saa over Mark og dyben Dal,
U 3 det

det var mig kiere end nogen Tærepønning.

Og jeg kom først til et lidet Pæretæ, det var af Steen, der hængde Bøen over Pælerne der brendte Stranden, og Bønderne slukkede med Haln, Smøret og Osten aade Drengene op. Der bleve Hundene fangne af Harene, Faarene hængde Ulvene, Høns og Gæs de satte Fælder og Garn for Rævene, og Morene fangede dem og aade dem, det var et saare got Land.

Om de underlige Ting, som den
ædle Ridder er vedsfaret.

Den Tredie Dags Rejse.

Jeg drog frem bedre, der mødte mig tre Mænd, den eene var nøgen, den anden blind, den tredie aif paa et Træbeen; Den Blinde saae en Hare, den med Træbeenet løb hannem op, og den Nøgne stoppede hannem i Barmen, og den Blinde viste mig Haren, den kjøbte jeg af hannem for to Baster. Binder, Angesten, god Saphonet Mynt.

Men den Nøgne tog Pungen af Barmen, lagde Penningene i Sneen, og gav den Blinde dem, han kjøbte derfor en Svine Kalv
en

en Smørpotte, som er gjort af en Skindkiortel, og et Skuffejern af Træ, dermed lysde han for sine Staldbrodre, og viiste dem Bøven, at de desbedre kunde see, men den paa Træbeenet løb langt hen for de andre og bestiliede Herberg, enddog han stundum snublede, og stotte sig paa Hølene, at Træbeenet saare blødde.

Den Nøgne førde sig af, at han kunde følge dem, og laanet den Saaret sin Kappe, og den Blinde sin Kiortel, og drog saa fremtudi Hoser og Trøye, med blotte Hænder.

Der de ginge bort, mødte mig en Hovist, Svag, Smuk, Graa, Ung, Sterk, Blid, Gammel, Dristig, Rød, Lang, skion Mand, han dankede paa en Krykke, han havde et Skæg var tægt med Skeversteen, og en Badstue paa Næsen, og en Borte paa den ene Tand, han haltede paa det ene Øye, og stammede paa den ene Albue. Jeg sagde til hannem: Knuds Fred. Han svarede: Jeg kom i Aften silde. Jeg adspurde hannem, hvor løber denne Bøve hen? Han svarede: Jeg kunde ikke komme før, fordi jeg drak der med de andre unge Karle: Jeg sagde:

sagde, Kiære Ven, viiser mig den rette Ven. Da sagde han: Der maatte hver legge halvsyvend Penge ud, derfore kom jeg saa silde. Jeg tænkte han fixerede mig, og drog saa frem, miste Veyen og gik ad Stien, og kom i en stor øde thy Skov, der var ingen Træer udi, der sandt jeg en skøn hvid Kullbrænder, han brænde Skovkrabber og Gegeæble, der af blev Leverpølser, dem vilde han føre paa de sure Øste-Market mod Juul.

Jeg spurde den Kullbrænder ogsaa ad, om jeg gik saa ret frem og tilbage? Dertil svarede han: ikke deert kiære Ven, jeg sætter Piisker og Alsker her, Jeg spurde hannem ydermeere: Om der var den rette Ven som førte mig frem og tilbage? Han svarede: De røde er de bedste.

Jeg saae hvorledes jeg ogsaa var faren med hannem, og tænkte vel, at han saae ikke vel med Ørene, og gik saa for hannem og bag mig.

Da kom jeg til en Dyelikkens Kirke, Klokkerne der udi vare støbte af Havre-Belling og Byg-Alvner, Knekkerne der udi var af Skindkiortels Erme, der udi stod en Kapelan var giort af Havre, han sara en Byg-

Bygmesse, Choret var muret med bagede
Eggekager, Cappelanen sagde Amen.

Jeg tænkte han havde sagt, tag mig
den, da blev jeg forskrækket, løb udaf Døren
og sprang saa hasteligen, at jeg blev Tarm-
bruden, og alle mine Tarme løb ud, jeg løb
strax hen til en stor Sø, toede Tarmene
reene og satte dem ind igien, og slog tolv
Alne Markatte Blod der til, det gjorde jeg
der for at jeg kunde blive letfindig og glad
igien.

I det saae jeg en gammel, kroget, ret,
unger, slit, runcken Qvinde, hun havde
et stakket grønt Haar, og en slid blaa Næse,
hun stod og toede en gammel Sæk, og sagde:
god Dag, hun sagde: Der gaaer syv Skiep-
per udi? Jeg tænkte den Qvinde spottede
mig ogsaa.

Hvorledes den ædle Ridder var atter
kommen i stor Angest og Nød, og
skibede ringe Vare paa tørt
Land.

Den Fierde Dags Næse.

Saa kom jeg frem og kom til et stort
mægtigt, forskreffeligt dybt Hav,
der var intet vand udi, der udi seylede
tre

tre store lade Skibe, det eene var Bondløs, det andet havde ingen Sider, det tredie var der ikke, jeg tænkte paa hvorledes jeg skulde komme over det Vand og sætte mig paa det Skib som var der ikke, og foer over, der fandt jeg midt i Havet et overmaade stort, tykt, smidigt, smalt, grønt, visset, lidet Egetræ, der udi var en Bisvarm, jeg tænkte at jeg skulde finde Honning der, og krøb ind i samme Hul i Træet, Bierne forskrækkedes, fløj ud og stunge mig i mine Øyen, at min Bagsyn blev saa kroget som en Segel, men der jeg vilde ud igien og undløbe Bierne, da var Hullet bleven mig forlidet, at jeg kunde ikke komme ud igien af Træet, jeg blev vred, løb strax Hiem, hente en Øre og hug Træet af, og skuffede mig saa ned en igiennem Roden.

J saadan Hastighed løb jeg hastelig til en stor tyk Tornebush, den vilde jeg hugge af, og dermed stoppe Hullet i Træet, at Bierne ikke skulde drage meere der ind igien fordi jeg var stungen, at min Bagdeel (som J hørde) bevrede, men som jeg tog Øren og vilde dertil, saa falt hun fra mig i Busten, der som han var allertykkest. Jeg blev endda vredere: og løb saare hastelig i min Mor
ders

1
r
e
t
r
t
e
d
3,
n
en
a
de
d,
re
m

ders Røffen, tog Nøglene til hendes Riste,
da fik en Jldfæe fuld af Gløer der udaf, og
satte Jld paa Tornebusken, saa brændte Øren
op, og Skæftet blev liggendes igien, jeg holdt
Skæftet fal, om nogen det vilde købe, saa
mødte mig een, han købte mig det af og gav
mig ni Allne varmt Band derfor, det vilde
jeg lade gøre mig en Vinter Kiortel af, og
smuck forbremme hannem med stegte Huus-
Egle.

Hvorledes den ædle Ridders Konst
flog fejl for hannem, og meenede selv sit
eget Hovet af, og hvor det videre
gik hannem.

Den Femte Dags Kense.

til
ge
at
ien
om
og
en/
nd
No
ers

DEr jeg saa drog frem med mit Klæde
til min Vinter Kiortel, da saae jeg en
skøn hvid, tør, grøn, dyb, lang, voren
Strøm, fuld af Græs, det havde været got
til min Moders Koe, jeg havde og gierne
meyet det af, men jeg havde ingen Leer, strax
mødte mig een som havde Leer at selge, jeg
sagde til hannem: Landsmand, hvor dyre
selger du en af disse Leer? Hand sagde: Jeg
vil selge dig for en Tuhé, Taho, med høn
Køst

Røst. Jeg skreg strax Juhe, Jaho, saa høyt som jeg kunde raabe, at baade Bierge og Dale rystede der ved.

Der gik uforvarendes et Ufen bag en Bust og aad, det saae jeg ikke, det sprang hastelig over den samme Grav, og løb derfra, skreeg, Ja, jo saare forskrekkelig, jeg forfærdede mig ogsaa derfor, og meente ikke andet end det havde været alle Hærers Moder, fordi det havde saa lange Øren.

Jeg tog Leen gik paa Strømmen, og mævede omkring, da fattede Enden af Leen i et Muldvarps-Skud, og i det samme Hug, da mævede jeg mit eget Hoved af, Hovedet løb hen ad Strømmen, som det skulde have løbet Veddeleeb, jeg løb strax efter, men jeg stødte i saadan Hastighed paa en Qvist, at min Pande blødte, strax jeg fik Hovedet, satte jeg det paa igien, men det end var saa varmt, og vendte Næsen og Ønene tilbage, det gjorde jeg derfor, at naar jeg gik i Skoven, Greenene ikke skulde flaa mig i Øynene, og at jeg ogsaa kunde see baade for og bag.

Der efter vilde jeg saare hastig løbe hjem, og løb saa hastig som en Piil paa en Gangere, da kom der et stort Benr og blæste Hovedet af igien, og førte det langt fra mig

bne gjorde altid Gilde, og hver gang de
brøgte deres Gilde. Nu, da toge de tretten
Skiipper til hver Lønde, at det skulde blive
Hovetgal, det var en Skiippe Humle,
og en Skiippe Malt, og elleve Skiipper
Vand.

De havde ogsaa en almindelig Trompe-
slager, som slog hver Søndag Dank for ni
Landsbyer tillige, og hede samme Lands-
byer Rostad, Hesteborg, Gaarehiem, Grisse-
høj, Hørsehave, Kalleby, Svinerup, Tyr-
monster og Bedertoft, med den samme
Trompeslager gik jeg hiem om en Løve-
dag i hans Huus, der begyndte han om
Morgenens saa tilig som Sies flyve i Kan-
den, og havde nok at gjøre indtil om Mid-
dagen paa sin Trompe, der efter løb han
der paa med Fodderne, saa gesvindt omkring-
ligesom en Kat paa et Tag, eller et Egerne
i et Bur, jeg vilde hjælpe hannem, men som
jeg (desvær!) slet intet kunde dermed, da
snublede jeg og falt imellem Strengene
eller Rosenet paa Trompen, vel et gandske
Dvarteer af en Time førend jeg kom til
Bonds.

Mesteren forfærdedes, hente strax en Stie-
ge, (paa det at Bonden skulde ikke fordær-
ves) var sex hundrede, tressindstyve, og halvs
flette

1 A
flette og halvandet Trin lang, der paa gif jeg ov-
igien af Trompen, men Lyden paa Trompen
lyde ikke dismindre, men gandske sterk, den
samme Aften og Nat igiennem, og om Mor-
genen den gandske Dag, da lyde hun af det
han slog paa hende, for jeg falt ned over al-
le Marker til de ni, saa klang det da i hver
Landsby, besynderligt at det var lyst at hø-
re derpaa, da dankede de spæde Børn, og
de gamle udlevede Folk, Drengene og Pi-
gerne stode der og saae til, Trompeslageren
gif ogsaa hver Søndag selv og saae til med
at det gif ret til, men saa snart som det lide
ad Aften, da forgik Lyden af sig selv, og
foer da hjem udi hans Trompe.

Swad den Edle Ridder haver
ydermeere seet og hvorledes han maatte
bærie sit Liv, og frie sine Bærie, og blev der
over slagen til Ridder.

Den Syvende Dags Kense.

Sg der jeg end kom videre frem, og
kom nær til en Dansk, da giøde Bøn-
derne, Hundene løbe der frem med
Spyde og Hellebarder, Hanerne gryntede,
Svinene galede, Hønsene bregede, Saarene
lag

Taglede, Køerne hvesede, og Gæs brolede i
Giedderne og Caruerne sadde i Træerne og
slinge, Stillikerne og Lerkerne bleve fang-
ne i Søen vaa Kraage.

Med dette gruelige Levnet kom jeg i stor
Angest og Nød, og maatte gjøre Nødverie,
at jeg kunde beholde mit Liv og mine Verier,
de drive mig hart indtil det røde Hav i
Sopper, hart til Finkelenren imellem Gr-
mitigen og Snaderhullet, der vergede jeg
mig saa tapperlig med Hælene, at jeg blev
slagen til Ridder, med en gammel rustig
Bradepande, var giort af Castanie Faller,
og blev saa kaldet den strenge Finkeridder.

Hvorledes den ædle Ridder, der hatt
havde fuldkommet alle sine Kenser og Gier-
ninger, sætte sig i et Skib var giort af
Beyr, og deri sejlede hiem over Skov
og Mark, ligesom Sancte Hyn-
pert havde været ef-
ter hannem.

Den Ottende Dags Kense.

Sfter all den Ridderlige Handel, tog
jeg sexten Læs Norden - Beyr, og
toe Læs Osten - Beyr, toe Læs Besten-
Beyr, et Læs Knippe, og en Pot Søndens
Beyr.

1A
Beyr, deraf bygde jeg mig et Skib, seylede der i over Skov og Mark, og havde hverken ædt eller druffet førend jeg kom Hiem, da seylede jeg over Huuset, og sætte mig paa Skorsteenen, strax sætte Beyr Skibet mig ud, og salt jeg neder igiennem alle Kammer og Kister, indtil jeg kom nederst i Huuset for Stuedøren, og salt saa haardt neder at jeg reyste mig op igien i Faldet, og i det samme Fald blev mine Lænder og Blæser (du veedst vel, hvad jeg meen) sønderbruden bag til, at min Pierne bløde, og løb saare stærk igiennem Hosene, hvor ud af jeg blev saa saare svag, at min Moder løb til mig og tog mig i Kynen, og bar mig bag Ovnen i Barmen, og gav mig en nyebaget Eggekage, som hun selv havde giort, hvor med jeg vederqvægede mig, og kom til mig selv igien, hun blev ogsaa forstræffet, og alt hendes gandske Liv bevrede af Kuld, fik strax ondt, blev sygelig og frugtsommelig.

Da løb min Fader og hver Mand med hannem, hente Qvinder, saa blev jeg strax fød, det gjorde det at hun fik saa ondt med mig, at hun stod saa længe med mig bag Ovnen i Heeden, at hendes Pierte bevedes, der af fik hun
saa ondt.

B

Om

Om den ædle og strenge Ridders
Hr. Polycarpi Fødsel, som kaldes Rinkerid-
deren, hvorledes han blev fød og kom hid
til Berden, og hvorledes han fikkede
sig udi sin Fødsels Tid.

S En strax der jeg blev fød og kom hid
til Berden, vilde Qvinderne løfte
mig, det vilde jeg ikke lide, fordi jeg var ik-
ke vant dertil, men jeg sprang strax af Tru-
vet, og skilte mig udi en liden Braa, Qvin-
derne løbe alle efter mig, tændte Lys og ledte
efter mig, og tænkte at jeg var sluppen i et
Museum, men paa det sidste blev jeg fun-
den igien, fordi jeg blev hængende op under
Løftet i en Spindelbue, da toge de mig i-
gien og vilde binde mig i Svøblen, det
kunde jeg slet intet fordrage, men slog min
Næve i Qvindens Hals som mig bandt, at
hendes Næse løb over og kunde intet meere
see, men jeg løb strax til min Moder i Spar-
lagnet, og begyndte at die, da torde de ikke
tage mig fra hende igien, ellers vilde jeg
have svarlig vraalet og grædt, dermed
blev jeg tilfreds for Qvinderne, og hver gik
hiem til sit.

Og saa er jeg endnu denne Dag min Mo-
ders fiere og lydige Barn, og naar min Mo-
der

der vil end engang bage igien, saa er jeg lige
tre Pandekage gammel, derfor hvo som
vilde vide min Alder, han finder det der her
skreven.

Herved god Nat, jeg far Hiem og ha-
ver jeg med disse store Farligheder og stren-
ge Forsarenheder, efterkommet mit store og
helligt Embede, som er det Fogderie udi
Morothatorium Land, og udi Sinkelenren
hvor jeg ingen sparede, men mandelig fiatet
og stridet, og dermed forhvervet mit Rid-
derskab.

Den ædle og strenge Sinkerid-
ders Alder.

Svilken som vil vide min Alder oasaa
Af disse Riim skal han den forstaa,
Ja naar min Moder faaer lavet til,
At hun end engang bage vil,
Saa legges mine Aar tilsammen,
At jeg bliver tre Pandekager gammel,
Ridderskab monne mig behage,
Det brugte jeg alle Dage
Mandelig med mit vældige Sværd,
Derfor er jeg Lov og Ære værd,
Dag hengde all min Forstandighed
Omkring en Naaltraad jeg vel veed.

Hvo som til Tornering haver Lust,
 Han skal nu her paa Plaken finde
 Baade Hest og Mand vel beryst,
 Det kand see baade Mand og Qvinde.

Staar til Side baade store og smaa,
 At min raske Hest skal eder ikke flaa,
 Fordi vil jeg nu stikke og rende,
 Jeg haabes Seyeren skal mig hende.

E N D E.

Her efter følger en skion og lystig Historie, om en gammel Bondemand og hans Søn med deres Usen, som skulde føres til Marktet at sælges, hvorledes at Sønnen skulde ride og hans gamle Fader maatte gaae til Fods, og alle Folk som dennem mødte paa Veyen, bespottede Faderen for denne sin Daarlighed, og omsider begge to satte sig paa Usenet og reed bort, og var endda Folket ikke tilmaade, med meere lystigt som denne Historie indeholder.

Tordanket af Heldvadero.

En Bonde boed' ud ved et Fjeld,
Fra Kiøbsted langt ved Bierges
held,

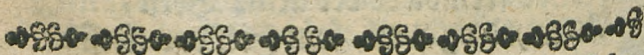
Han vilde sig til Marktet gaa,
At sælg' sit fattig Usen graa.
Bonden han trekket Usnet frem,
Hans ældste Søn skuld' følge dem,
Med Svøb og Vidst, tag vare paa
Og see hvor Marktet vilde afstaa
Som den nu kom ad Veyen frem
Med Usenet, see der mødte dem
Nogle som havde deres Marktet giort,
Hvilke da med Forundring stor,

Kaldet dem Ester, at een en
 Af dem reed Afnet samme Bey;
 Faderen talde til Sønne saa,
 Strax sæt du dig paa Afnet graa;
 At vi maa komme hastig frem,
 See, hvad skeed', snarlig mødte dem
 En Anden Skare som dømte saa,
 Faderen skuld' ride og Sønne gaa,
 Thi Faderen var en gammel Mand,
 Sønne fund' bedre gaar end hand.
 Derfor sætte sig den Dannemand,
 Paa Afnet red: Men strax paa stand
 Mødte dem andre som adspurd,
 Hvorfor den gamle stykke Luer
 Løed Sønne gaa, og trætte hans Been;
 Hvor af den arme Dreng fik Meen,
 De kunde vel ride begge to,
 Hvor ved Drengen blev glad og fro.
 Faderen sagd': stig op til mig,
 Paa Afnet rid saa vel som jeg.
 Der de kom' noget længer frem,
 Snarlig traad' frem og mødte dem
 En stor Almue, spurde allermest,
 Hvor de havde staalet det arme Best;
 Om de vilde Ryggen ride i to,
 Skam burde dem, og saa skulde de faae;
 Den gamle Mar alt med den Unge,
 At de lagde paa den Byrde saa tung,

Det

Det arme usle Creatur,
 Bee vorde den gamle stykke Luer,
 Thi aldria nogen ærlig Mand
 Riske Usnet, uden gal var han:
 Med fleere Ord som der ved hørd,
 Stor Spee og Spot de af dem giord.
 Der Kaderen den usle Mand,
 Fik det at her, tænkt strax paa stand,
 Alt fly det saa, og mag' med all'
 Alt det kund' hver mand vel befald:
 Snarlig fandt paa et andet Sned,
 Formeente ingen skulle laste det,
 Og kaste saa ned det arme Beest
 Paa Jorden, bandt som han kund' best
 Fodderne sammen, haardt var det,
 Et Steenhiert' maatt' ynkis der ved.
 En Stang vel sterk imellem Been
 Paa Usnet stak dermed fremtreen,
 Og sagde saa til Sonnen sin,
 Grib an, og legg' paa Axel din.
 Saa baar de Usnet begge to,
 Formeent de maatte spakere med Ro:
 Men hvad skeed? Momus kom der frem,
 Den Tre-Tyv adspurd' og dem,
 Om de var Bøddelens Mesterknekt,
 Rakker, Horsfletter, at saa tek
 De vilde frembære det arme Beest,
 Alt myrd og qvæl, som Folk var fleest:

Der mødte dem og en gammel Mand,
 Som døimte saaledes paa stand.
 Var best de loed ham blive i Live,
 Som kunde dem bedre Fordeel give,
 Thi han kunde vel i mange Aar,
 Blive Bonden gavnlig i hans Gaard.
 Var og noale som dette Raad gav,
 At de skulde først flaa Huden af,
 Men Bonden var en hastig Mand,
 Kast Usnet strax udi den Strand,
 Som de ging' over en smal Broe,
 Og bar Usnet med stor Uroe.
 Saade, ligg der, du faa Ufærd,
 Du est ey bedre Tre værd.
 Efter jeg ingen Tak fandt tien
 Paa dig som gaar mig mest til meen.
 Jea gif, jeg trætt, jeg reed, jeg bar,
 Og hvor jeg vend' mig gamle Aar,
 Da kunde jeg aldrig hver Mand
 Til takke gior' det paa min sand:
 Noale døimte som der hos var,
 Det kunde ey skade ved et Haar,
 At Bonden selver med stor sig
 Sprang hastig ud og druknet sig.
 Men den usle vanvittig Mand
 Gif Hiem tilbag', Skaden havd' han.

MORALE HELDVADERI.

Svo hver til takke tiene vil,
 Maa spenle sig paa dette Spil,
 Aarle og silde, Tid og Stund
 Det gavner hannem mangelund;
 Men her du Mester Joilus,*
 Paa dig? du est en Ufinus.
 Saa er og din Broder Momus,
 Som sig forstaar paa Judas Pus.
 Eders Søster Invidia,
 Og den skiendig Calumnia,
 Lærde en andet nogensind
 End spee og spotte, lee og grind.
 Kunde de en viislig digte og skrive,
 Da havde de lærdt at laste og lyve:
 Dorthes Gladders med de stumpet Been,
 Alt vask og klaf er aldrig seen.
 Hun kand vel prale, brast og bram:
 True, og giøre Folket bang:
 Trappedrager er altid med,
 Hver kiend sig selv udi sit sted?
 For eder jeg en nogen Tid
 Skrev Bøger, eller giord min Flid,
 Men for de fromm', ærlig og fiin
 Sparde jeg aldrig Pennen min,
 Fordi de vide mig Tak og Ær'
 Baad' Unge og Gamle, Leeg og Lærd.

Hvad agtet jeg en Spøtte gøg,
En Gæk, Fantast, en Alb, en Snof.
Først Guld og got Folk have mig kær,
Rand du vel faae en Fandens sær.
Gak nu! tag det Vas bort med dig,
Og lad saa hver vær: god for sig.

E N D E.

En Iystig ny Wiise

Om en

Sanartig Qvinde:

Som var sin Mand i mange Maas:
der fortredeilig, hvorfor han ogsaa
blev vred, og betalede hende
sin Fortienneste.

Og siunges med den Tone:

Det er saa Verdens Blis og Bane, icke

I.

En Skreder havde en Qvinde ond
Arrig og stolt i Ord og Mund,
Slet

1. A
Slet egenfindet, gal og vild;
Sin Mand en agtet ved en Sild.

2.

Hver Morgen sad hun ham i Næse,
Med Sengeprædiken at oplæse,
I alting hvad det være maa,
Hun hannem aldrig kunde forstaa.

3.

Han hende bad, mig Bør tilfør,
Da kom hun frem med skiden hør,
Engang hun skulde tvinde sno,
Da bødte hun to gamle Sko.

4.

Hun skulde hannem Silke hente,
Han fik et Lither han en vente,
Hun skulde hente ham en Sar,
Men hun fik ham en Spegelar.

5.

Han sagde ogsaa uden harm,
Bør snart gjør mig et Jern vel varm
Hun loed strax gjøre et Jern af ny,
Det Smeden hiem baarkalt som Bly.

6. Han

6.

Han sagde, jeg en befalet,
Dig Tjern at giøre det er galet,
Min Qvinde mig en ret forstaar,
I alle Ting hun Krebsgang gaar.

7.

Han bad ref hid min Alne lit,
Hun ragte ham en Potte Fet,
Han sagde disse Klæder vend,
Men hun forstod de Klæder brend.

8.

Og gjorde dem saa strax til Aske,
Det soed udi den Skræders Taske,
Han sagde fly mig andet dog
Til Klæder, hun ham ragte en Bog.

9.

Hand hende tiilig bad opstaa,
Til Prædiken i Kirken gaa,
Sine Born til Skolen følge hen,
At lære noget med beskeen.

10.

Hun Bornene til Kirken forde,

Og

1A
Og selv paa Skolemester hørde,
Engang tog han paa hende var,
Og saae det ham i Hierte skar.

II.

Men der hun nu kom siden Hiem,
Blev Han paa Haanden meget nem,
Tog sig en Skættel banket paa,
Hun skræg min Hierte Mand en saa.

12.

Hand sagde, jeg maa uden Trætte
Dig denne Hør lit bedre skætte,
Hun skreg, O vee, lad mig med Roe,
Hand sagde, jeg bøder dine Skoe.

13.

Hun skreg min Mand udfare vil,
Han sagde, hør paa Gither Spil,
Hun raabte holt dog oppe strar,
Hand svarede smag lit Spegelar.

14.

Hun bad hand sig vilde Raade vide,
Hand sagde et nyt Jern maa jeg
smide

Hun

Hun skreg, O det sig Gud forbarm,
Han sagde, det er endnu en varm.

15.

Hun skreg, min Siæl jeg bliver qvit,
Han sagde: Læret taal vel Sit,
Hun raabte mig en saadan fly,
Han sagde skaf mig Klæder nye.

16.

Hun skreg min Synd vil jeg bekiende
Han sagde, det heder Klæder at
brænde,

Hun skreg, nu nok, hold op dog,
Jeg læs, sagde han, udi din Bog.

17.

Hun bad, fordero mig ikke slet,
Han sagde, søg Kirken her du det,
Af Skolen bliv, som jeg besøel,
Han sagde, jeg har der ingen Støel.

18.

Han sagde, du skulde i Kirken være
Naar du lader dig i Skolen lære,
Han sagde, det skal en meer saa gaa;
Han

Han sagde jeg fand dig ej forstaa.

19.

Saa fand fuld tidt en stor Uroe
Sin fromme Mand til Brede snoe,
Har denne Qvinde bedret sig
Af Hug, da maa det undre mig.

20.

Kand man en Dievel end udjage
Med Hug, der bliver ti tilbage,
Dog den sin Mand ej lyder ad,
Skal stedse have Speege-Mad.

FINIS.

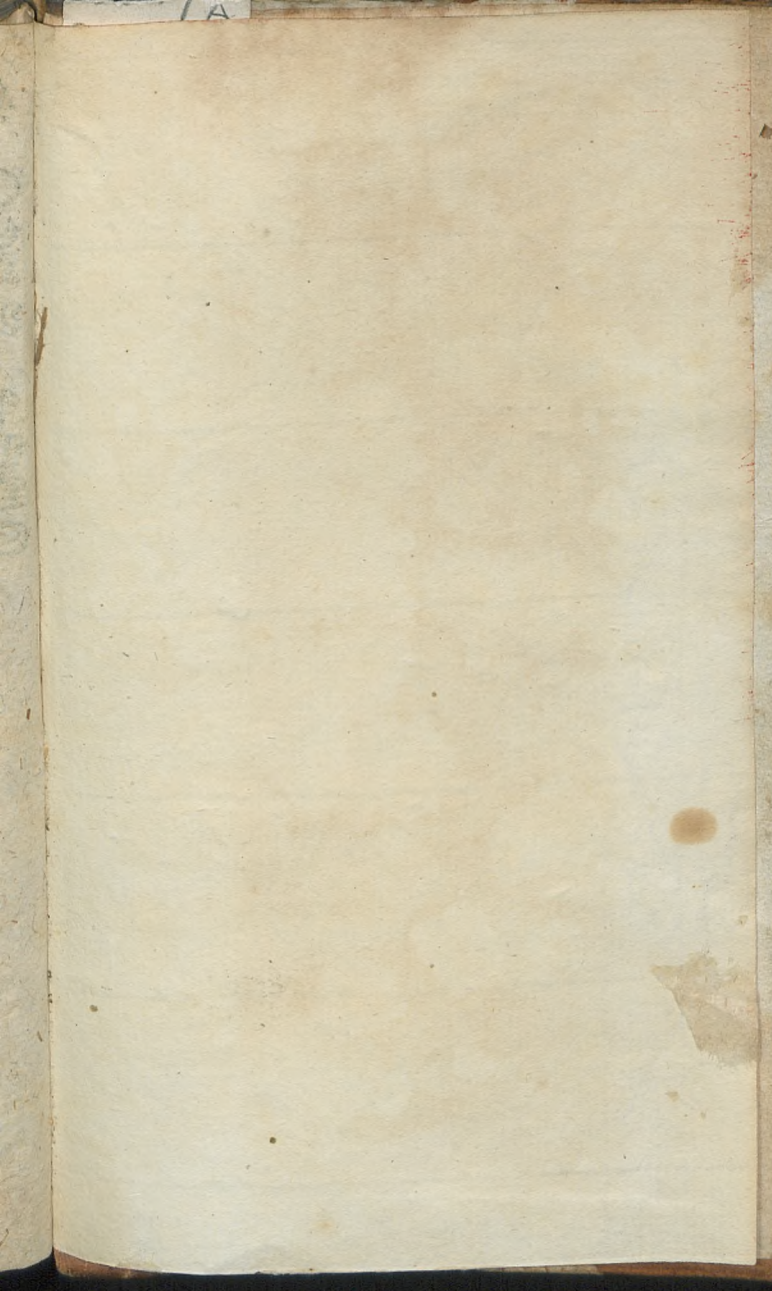

Don't look at the end of the line

Don't look at the end of the line
Don't look at the end of the line
Don't look at the end of the line
Don't look at the end of the line

Don't look at the end of the line
Don't look at the end of the line
Don't look at the end of the line
Don't look at the end of the line

1712

1A

16.1
16.1
16.1

